

LINGUO INTERNACIONA DI LA DELEGITARO

TOMO X. No 93 (1)

Februaro 1933

PROGRESO

Konsakrat al propagado, libera diskutado e konstanta perfektigado di la

LINGUO INTERNACIONA

Fondita da D^{ro} Louis Couturat

703.170-B. Esp

10-11

OFICAL ORGANO DIL

UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA

1933-34

UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA

OFICAL ORGANO

PROGRESO

Aparas omna duesma monato en kayeri de 48 pagini adminime

Yarabono: suisa franki 4.00

(gratuita por la membri dil Uniono)

L'aboni es sendend al Editero di la revuo.

CENTRALA KASERO DIL UNIONO

H. CORNIOLEY, Schulweg, 2, BERN (Suisia)

POSTO-CHEK-KONTO : BERN III 4784

Extrakto ek la Statuti dil Uniono

§ 1 L'uniono nomesas UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA e havas la skopo :

a) Unionar en komun agado omna personi qui aprobas la linguo internaciona IDO, quala ol es definita per la deklaro dil Delegitaro por Adopto di Linguo Helpanta Internaciona e quala ol rezultis e rezultos de la labori dil Ido-Akademio dil U. L. I.

b) Adoptar, propagar e developar ta linguo segun omna posibla e praktikal moyeni.

L'Uniono konsideras la linguo internaciona IDO ne kom perfekta e netushebla, ma kom sempre perfektigebla segun ciencala principi.

§ 4 Omna natural o yural persono, qua aprobas la linguo dil Uniono o helpas l'Uniono realigar lua skopi, darfes divenar membro sive per direta adhero, sive per mediaco di altra organizuro, aprobata dal Uniono.

§ 5 Omna membri dil Uniono recevas gratuite l'ofical edituri.

§ 9 La yaral kontributo pagenda da singla membro es 2.50 suisa franki adminime.

REGULARO

1. Omna manuskripti devas kontenar la komplet adreso dil sendendo
2. La redakterio ne povas enirar en privata diskutado pri linguala questioni.
3. Manuskripti por *Progreso* devas esar materiale separita de la privata letri. Singla questiono devas traktesar sur aparta folio e sub aparta titulo kun preciza refero a l'artikli, traktinta la sama temo.

(Sequo sur pag. 3 dit Kovrilo).

PROGRESO

RESPONSIVA CHEFREDAKTERO :

A. Matejka, 104, Linsebühlstr., SAINT-GALLEN (Suisia)

KUNREDAKTERI :

LITERATURO : S. Quarfood.

MOVADO : A. Matejka.

LINGUO : S. Bakonyi.

BIBLIOGRAFIO : Jules Gross.

EDITERO :

C. Papillon, 52, rue Petit, PARIS-19^e

Posto-chek-konto PARIS 31-732

Tomo X N° 93 (1)

Februaro 1933

Kontenajo

A NIA LEKTERI.....	1
LITERATURO, CIENCO, DIVERSAJI (Mashinal povo kom kulturfaktoro, Elu skriptas acesore, Ek la historio, dil Linguo Internaciona)....	3
LINGUO (Quo es Ido?, Rektifiko, Ido e la Logiko, Kasiero).....	18
TRA LA MONDO (Costa Rica, Hispania, Latvia, Luxemburgia, Suedia)..	33
INTER NI (Dokumentoj, Sempre perfektigebla, Administrala reformoj) ..	35
MIKRA ENCIKLOPEDIO MONDLINGUALA.....	43
BIBLIOGRAFIO.....	45
FINANCI.....	48
AVIZI ED ANUNCI.....	48

A NIA LEKTERI

Pro la neevitebla perturbi konektita kun mea translojo ad Suisia, ica unesma numero dil 10ma yarserio di PROGRESO aparas kun sat granda tardeso. Me pregas omna lekteri exkuzar ta regretind evento, fortuneze eceptala, e certigas li pri mea sincer esforcis, aparigor la venonta numeri en la antea, akurata maniero.

Esas generala kustumo che omna jurnali, iniciar la nova yaro per kelka vorti programala e direktar al lekteri la maxim kordiala bondeziri dil redakteraro, samtempe lansante diskret apelo... a lia burso por obtenor lia bonvoloza susteno dum la venonta yaro. Me ne volas faliar ica devo, adminime pri quante koncernesas la bondeziri e la danko pro

la tilnuna fido grantit al editeri di PROGRESO, quankam ho ve! depos plura yari deziri e realeso renkontras su extreme rare. Pro quo lamentar pri ta situeso? Ni aceptez ol kom neevitebla e probez segun posibleso vinkar l'obstakli multaspeca qui asaltas la mondlingual movado depos kelka yari. Ni vinkos oli per nia nedestruktebla optimismo, qua es la maxim granda forco en la nuna tempi trublita.

Specala advoko, demandanta la futura susteno dil lekteri favore di nia PROGRESO es apene utila. Nia Idomovado es organizuro idealista, di qua singla membro konocas sua devo relate lia ofical organo. Li savas, ke per nesusteno o susteno nesuficanta, li spolias su ipsa, ma ne la responsiva dukteri dil movado, qui laboras tote gratuite, ya mem pagas lia elekteso per grandega sakrifiki. Li savas, ke egarde ta sakrifiki, la modesta kontributo quan ni demandas de li, signifikas propre dicite nulo. E konsiderante ke la minima membro-kontributo postulita dal statuti reprezentas apene la duimo dil fakta imprimkusti di PROGRESO, li nule hezitos pagar nia revuo olua justa preco. Se to ne es posible, li konsideros kom honordevo, ganar adminime un nova membro ad ULI e tale kontributar segun posibleso al alejo dil financial kargajo dil UNIONO.

Me ne povas ne expresar itere mea kordiala danko al meritoza falango dil Mecenaro di PROGRESO, qua til nun tante jeneroze sustenis ni en nia esforci. Me savas, ke anke future ni povos fidar lia pronteso a helpo efikiva e voloze konsentita, per qua li sekurigas a su la duranta gratitudo dil Idis-taro.

Kun nova forci adavane por la realigo dil mondlingual idealo!

A. MATEJKA,

Sekretario di ULI.

Mashinal povo kom kulturfaktoro

Da prof. dro Axel F. ENSTRÖM, prezidanto di Akademio
injeniorala en Stockholm.

(Generala chef-diskurso ye la 2a mondo-konfero dil energio
en Berlin, Junio 1930.)

La kulturperiodo, en qua ni nun vivas, es karakterizita dal
developo industrial. L'industrio egalesas granda arboro kun
multa branchi ed abundeganta foliaro, ed al branchi dil in-
dustrio me adjuntas anke la trafiko-moyeni. La trunko dil
arboro est la mashinal
povo en la formo di
mekanikal od elektral
energio. Sen ta trunko
l'arboro krulus aden
senviva amaso. En la
maxim anciena tempi
la homo ipsa mustis
furnisar per sua mus-
kuli l'energio, qua esis
nekareebla por la pro-
kureso di nutrivi e por
la provizeso per altra
primitiva requizitaji,
ante omno por la de-
fenso kontre la elemen-
ti. Animala povi uzesis
specale por skopi dil
transporto. Extreme on
explotis la laboro di
sklavi, por prokurar a
su l'energio e la povo,
qui esis necesa por plu
komplikita bezoni.

Prof. D^{ro} A. STOR

Amerikana statistikisto kalkulis ante kelka yari, ke ne min
kam 125 sklavi esus necesa ye un persono dil habitantaro,
se la populo di USA volus cadie prokurar a su la necesa en-
ergio, nekareebla por lua nuna bezoni, sammaniere quale la
populi dil antiqua epoko facis lo. Quankam ta kalkulo natu-
rale ne pov esar exakta, tamen la citita nombro lumizas tre
klare la situeso.

Ankore altra statistikal kalkulo es interesiva. Se la energio, yarale produktita, da omna fixa e movebla mashini esus expresita en kilowatt-hori (kwh), on recevus cirkume la sama nombro, qua, expresita en kilogrami, reprezentas la pezo dil mez-valora mond-rekolto en la chefa cereali. Do omna kilogramo de konsumita cereali korespondas al konsumo di 1 kwh de mekanikal od elektral energio.

Pri to la questiono naskas : « Quon la tota homaro ganis per to, ke lu povas disponer ta energio-quantis por sua entrateneno? Kad lu standas plu bone kam antee e kad ol es plu felica ?

Quante la kulturo influensis dal industrial developo, qua es intime konektita kun ta energio-produkteso o qua dependas de ol ?

Por singla individuo, partoprenanta ta developo di energio-produkteso ed industrio — strikte prenite, qua ne partoprenas ol ? — ma speciale por la partoprenanti di ta konfero la questiono es tre importanta, qui es la reala fakti relate la ensemblo dil developo, kun qui singlu es ligita profesione. La respondi di ta questiono es en la realeso nule unanima, li interdiferas multe, kelkafoye li es optimistal, plu ofte forsan pesimistal. Quante ofte on trovas tam en libri kam en jurnali bitra plendi pri to ke industrio e mashino igas mashinala l'existo e privacas la homo del labor-joyo. Kad forsan omnu ne konocas la sospiro : Retro-donez a me la bona, anciena tempi !

Ni kontemplez nun plu proxime to, quo chanjis. Por la komparo kun la nuna tempo ne es necesa, retro-irar til la antiqua epoko. Suficos, se ni restriktas ni al lasta yar-cento, lua lasta yari mem ofras a ni tre interesanta paraleli al industrialigo, ankore plu fortigita en nia dii. Por intuicigar la diplaseso dil laboro di muskuli dal kap-laboro, ni pov karear tante groteska kontrasto, quale es forsan la komparo inter la sklavi en l'anciena marcho-muelili od an la remili dil galeri ed inter l'injeniero en moderna energiiferio. Bezonesas nur pensar al rurano ed a lua employati ye ta tempi, kande nula, o vere skarsa help-moyeni esis ye lia dispono. Quanta desfacila laboro esis exekutenda, kande il mustis facar omno per la manui, precipue en la rekolto-tempo, kande la cereali mustis falchesar, esar amasigita e drashita per la manui. Kun to ni komparez la moderna agro-kultivisto, qua, sidanta an la guver-

nilo, vehas sur agri kun sua rekolto- e drash-mashino interkombinita. Ye l'extremajo di ta mashino la grani falas aden la kargaj-automobilo, quan l'employato dil rurano quik vehigas al silo.

Ante nur kelka yardeki la kalorifo esis ankore penigiva laboro en la kaldiereyi speciale sur navi. Antee kelka centi de mi-nuda karbonportisti penoze laboranta sorgis la fairifo por la kaldieri, cadie sur moderna navi kun oleo-fairifo od en granda energiiferii kun fairifo per karbon-pulvero la kaldieri es servata da kelka viri en bluzi, neblameble blanka, mem se koncernesas centi o mili de kaval-povi, omnu, qua unfoye komparis to sur oceanal vapor-navi, mustas dicar a su, ke on extraordinare progresis en ta domeno. Ni komparez la moderna laminerii kun la labor-metodo, uzita en antea tempi en la metaliferii. Hike tanta, surmenita laboristi por la servado dil furnegi, dil forjo-marteli e dil plu primitiva laminili, ibe kelka mashinisti, sub la surveyo di qui grandega stal-bloki fabrikesas preske tote mashinale. Ni kontemplez pluse la mashinal laboreyi dil lasta yarcento kun omna lia manu- e muskul-labori dum 12 hora labor-periodo e kun to ni komparez la ca-dial laboristo, qua dum plu kurta labor-tempo mustas servar serio de mashini automate funcionanta.

Od, por transirar aden la mestieral domeno, plu forte diskutita, ni kontemplez la fabrikado di shui manu-sutita en la lasta yarcento. Por aquirar sua entrateno, la shuifisto mustis sidar del frua matino til tarda vespero ed inklinar su ad sua laboro kun nul altra kam la nokta repozo. Cadie kontree lua decandanto mustas servar mashini automate funcionanta nur dum 8 hori, danke al mashinal e teknikal progreso, pos ta tempo il pov disponer tote libere la cetera hori.

On mustas fakte koncesar, ke la mashin-povo faciligis tre importante la labor-kondicioni di amasego de homi, e ke ta developo trasas cirkli sempre plu granda, diminutante samtempe tam la konsumo di muskul-labori kam ta di tempo. Ma on objeccionas ofte, la nuna shuifisto ne es tante kontenta quante sua precedinto ante 50 yari. Quankam il atingis omnagarde plu bona labor-kondicioni, on dicas, ke il perdis la laborjoyo. Antee il esis fiera pri la shui, facita da lu, dum ke il cadie ne interesas su al mili de shui, ekiranta sencese lua mashini. Quale to es posibla ?

Pri to me memoras vizito ante kelka yari en Sueda mashinat laboreyo, ube granda nombro de mez-eva laboristi employesis. Interesis me, konversar kun kelki de li, e me povis konstatar, quante granda la prefer-amo esis, quan singlu sentis por la mashini, quin il profunde konocabis dum multa yari. Esis mem emociganta vidar, quale olda laboristo demonstris mashino kom tre partikulara, quan il servabis dum cirkume 50 yari. Ta esis en la mondo un ek la unesma frez-mashini per dento-roti, en omna kazo l'unesma en Suedia. Danke al atencoza intereso dil laboristo ta mashino subisis gradope sencoza plubonigi ed augmento dil povo, tale ke la viro esis kontentigita e fiero pri sua longyara, bona kamarado. Quankam la perfektigeso dil mashino sempre plu abutis al amasopa fabrikado, qua segun la teorio mortigas la labor-joyo, esus segun mea opinio tre desfacila, trovar homo, qua es tante laborema quante ta oldo esis lo, tante kontenta kun la laboro di sua vivo e tante felica nun ye sua vival vespero.

La posiblesi di intelektual kunlaboro chanjas naturale tre multe en la diversa kazi segun la maniero di mashinal laboro. Unike del principal vidpunto me pov expresar nur la opinio, ke omna laboro — ne eceptita ta, salarizita segun la tempo — donas al laboristo la posibleso, expresar sua volo krear ulo; certe to mustas eventar cadie altre kam antee. Examenante sorgoze ta questiono, ni trovas, ke la homi opozis su ja de lore al koakteso laborar. La majoritato havas la vidpunto, ke on mustas suportar la laboro, e nur minoritato deskovris, ke existas ulo, qua nomesas labor-joyo. Tale esis antee, e tale es cadie. Es solvebla tre desfacile, kad antee la nombro di ti, quin la laboro joyigis, esis plu granda kam cadie. Me ne kredas lo, kontree me es konvinkita, ke la labor-joyo es multe plu granda ye la nuna cirkonstanci. Ma la limit-linco es defnita hike dal volo e kondicionita da etikal motivi.

Del material vidpunto la vivo- e labor-kondicioni en nia mashinaligita ero es sen dubito plu favoroza kam antee, e la posibleso por la deskovro dil labor-joyo es adminime samgranda quale antee, ma versimile multe plu granda. La homi ne intelektas ankore la senco dil chanji eventinta, e li generale ne reprezentas a su, ke cadie l'okazono es donita, effikigar la kapo vice la muskuli. La final efekto dil influo, quan la mashinal povo facas sur la kulturo, ne konocesas ankore. La nova kulturo ankore ne havis tempo aquirar formo, ma la

homo pov krear sur la mashinal fundamento plu bona e plu kontentiganta kultur-stando kam irgatempe antee, se il nur volas. Se il plendas cadie pri la manko di labor-joyo, on mustas acentizar insistante, ke ne la mashini es kulpozo pri to, ma la stulta homo ipsa, qua ankore ne deskovris, qua amikon il havas en la mashino.

La mashino faciligas la penoza laboro ne nur a ti, qui es engajita en la industrial produktado, ma al tota homaro, segun quante la diversa tedanta funcioni dil diala vivo exekutesas per mashini en sempre plu grandeskanta extenseso. En to es trovata ne nur materiala gani en la formo di augmentita produktado — havanta fine kom konsequanto komforto grandigita — ma anke nemediata gano-posiblesi relata la kultural vidpunto.

Es klara, ke homo, korpale surmenita, konservas nur en eceptal kazi tanta energio por okupar su pri kozi, che qui il mustas forte employer sua intelekto. Tarelate la cadial ero dil mashino ofras multe plu granda posiblesi a singlu perfektigar sua kultiveso e sua konoci, per altra vorti, elevar su ipsa adsur plu alta kultur-grad. Ke on ne profitas ta okaziono, es altra kozo. Regretinde la libera tempo e la energio, restanta pos la laboro, konsakresas al distrahteso ed al plezuro, ankore maxim bone al sporto. Al mashinaligo dil laboro on imputas pluse la kulpo, efektigir kom kontrepezo la dezirego di plezuro; ma to es nur exkuzo por homal frivoleso. Logikale tala kontre-pezo esabus permisita plu prefere che la penoza laboro di antea tempi kam che la nuna. Ma segun quante l'experienco kreskas, ke mentala joyi anke havas sua charmi, la posiblesi dil mashinal povo por la elevo dil kulturo mustas anke konsideresar en plu granda mezuro kam nun.

Che la lukto por la mashino existas ankore altra vidpunto, qua konsideresis semblante nur tre poke. Me vane serchis, trovar irga indiko pri to en la literaturo. Me referas lo sequanta :

En omna domeno, ube mashinal laboro pleis rolo, es remarkable la bezono por augmentita konoci, specale kun egardo al tekniko. Quante plu komplikita la mashinal helpili es, tante plu multa konoci es necesa. Ta cirkonstanco en su kondicionas augmentita aktiveso dil cerebral celuli. Ma to ne suficas. La okupo kun la mashinal helpo-moyeni postulas ordinare del cadial homo forta uzo di lua observemeso. Rapide funcio-

nanta mashino postulas del viro servanta ol augmentita atenco. La rurano, la mestieristo o la peskisto, qui uzas motori, ne pov sempre expektar fakal helpo, ma il es koaktita gradoze, laborar maxim bone posible kun sua propra experiento e observemeso. La kreskanta rapideso dil trafiko-moyeni postulas augmentita pre-vido ne nur del veturisto ma anke de omna altra homi. « Brulita fingri », korpolezuri e domajita materialo es severa instrukto-mastri.

Me questionas me, kad tala influo, efikanta dum generacioni, ne havos kom konsequanto augmenteso generala dil fundamental fakultati, dil observemeso e dil intelekto? Kad ni ne vidas ja, kun qua astoniva faciliso la yuna generaciono intelektas la konstrukturo ed efiko-maniero di motori e di radio-stacioni?

Quon to signifikas en la longa evoluciono? Observo es la fundamento di idei, e la idei di homo es fonti di lua savo. Plu rigoroza observo-doto signifikas do la posibleso di plu exakta konoco. Dum la longa funcionado l'efekto dil mashin-aplikado esos ta, ke la voyo es libera por tendencar al vereso. De ta vidpunto mashini es la ludilo dil adulta hom-infanto, kun qua lu ludas alonge la voyo a serioza kozi. En to me vidas mea-latere la maxim granda signifiko dil mashinal povo kom kultur-faktoro.

Prezente la mashinal povo pleas rolo kom kultur-avanciganto ankore de altra vidpunto, qua ne darfas neglijesar. Me aludas la fakto, ke lua apliko duktas sempre plue al amasopa fabrikado e per to al kreeso di granda entraprezi, di qui la natural okupeso transpasas la statal frontiери. Ekonomial e financel relati tale preparas la voyo al singla populi, en junteso kun trafiko-sistemo, repozanta sur la mashinal developo. Li formacas importanta faktori por interstatal evoluciono generale avancinta ed impedas diskuti kultur-nihiliganta.

Rezumante la vidpunti, jus kurte aludita, me arivas a certe optimistala respondizo dil questiono, quan me pozis en la komenco. Per la helpo dil mashinal povo la homaro atingis multe plu bona materiala vivo-kondicioni, diminuto dil penoza laboro, forte augmentita produktado e plu bona vivostando. La mashino e la mashinaligo prokuras plu granda, ma ne plu mikra felices-possible. Asertar lo kontrea, ke la labor-joyo es nihiligata e ke ruda joyi justifikesas kom kontre-pezo, es retroduktenda sur senreflekta misinterpreto dil fakti. La ma-

shino donas al homaro l'okazono, kulturele acensar per la posiblesi tam di plubonigita kultiveso, augmentita konoci, plu fortigita instruktoso dil observo-doto e dil intelekto, kam di sucesoza tendenco al vereso. Nedirete la mashinal povo kontributas al plu bona interkompreno dil populi ed al eskarto di okazioni konfliktar.

Mashinal povo e la mashinaligo, rezultanta de to, nule es malediko ma benediko por la homaro, faktoro, qua pov guidar ad-avane ed ad-supre, se la homo nur komprenas, quo es lo maxim bona por lu. Se me ne esus konvikita da to, me ne partoprenabus ta konfero.

Ek la Germana *Hochschulwissen*.

Tradukita da Prof. Dro. A. Ström.

Elu skriptas acessore

Novelo da Germana skriptero BENEDIKT ZORN.

La fakto, ke Hilde W. tante poke turnigis a su l'atenco di sua viziteri, mustus astonar. Nam el, en sua exteraĵo, esis, se ne jolia, tamen adminime apart ed omno altra kam ordinara. Lo maxim bela an elu, advere, esis la hari: cindro-blond e mola, e de tote rara brilo. E sub to okuli, granda, obskura, ed absolute inteligent okuli, super qui el ofte shirmante mi-abasigis la palpebri.

Ma, quale me ja dicis, esis apene ulu, qua to vidis e remarkis. Nam el esis mikra, delikata, gracila personeto, de emocigiva modesteso, sen irga pretendo esar kurtizat ed atencat.

E lore ibe esis elua spozo, Herbert W. Il stacis apud el quaza monto — granda, masiva, grava. Ed omno cirkum il, apud il, trovesis en lua ombro, od en lua lumo, quan on volas. Anke Hilde, anke lua spozino, komprenende. Yes, elu ante omni.

Kande gastis esis che ge-W., e lo eventis preske omna-die, nam pos la esforcis dil dio la domestro prizis la sociemeso ed amiki — lore trupeskis omni, siorini e sioruli, yuna ed olda, cirkum ilu, la granda, la eminenta. Nam il ya es l'autoro di omna ta delikata, espritoza, efikiva noveli, pri qui mili de lekteri konoceskas kun plezuro. Il inkarnacas lo eterna en la bunta cirklo de homi — la glorio, la sublimeso!

Yes, on cirkondas il venaracoze, entuziasmite e gratiozoze.

On es tre felica apartenar al avantajiziti darfanta ek-ed enirar ica domo.

La maxim felica, komprenende, es Hilde. Mem quankam el ne havas multa ocio prodigar paroli por ica sentimento. Nam el must atencar a to, ke omno esez en ordino, ke omno preparez justatempe, ke la sigareto jacez pronta, kande Herbert sizas ye ol, ke lua vino-glaso esez plenigita, kand il apetitas humidigar sua guturo sikigita per multa konversado.

Ed el devas aceptar nova gastu e cirkumduktar li tra la lojeyo esanta plena de antiquitaji, valoroza porcelano, anciena bronzaji, pikturi, vazi e tapisu. Tandem el devas montrar a li la chambro, en qua laboras la « maestro » — nultempe altre el parolas pri sua spoza koram triesmi.

Ico esis elua ofico e, certe, ol esis nula tote facila. Ma elua spoza savis, quon lu havis en sua spozino. Ofte il amoze karezis el koram l'okuli dil gastu e nomizis el sua mikreta « grilieto », sua « dom-matreto ». Quankam el esis dek yari plu yuna kam il, quankam el, propre dicite, esis ankor tre, tre yuna.

Anke kande doktoro Geppert, introduktita da ula konkato, unesmafoye vizitis la domo, siro W. enuncis ulosimila, e tandem adjuntis pluse kun bonvolant, indulgem rideto :

— Cetere, doktoro, mea spozino skriptas *anke* !

Il dicis lo en la sama tono, quale adulto informas pri la nenociva ludado di sua decendanti. Pose il turnis su a l'altra gastu.

Doktoro Geppert esis tre astonat, e Hilde profunde redeskis.

— Ka me darf questionar, siro, ye quo vu laboras ?

— Ho ! el ridetis embarasate e timide, es nulo importanta. Pensi, quin me fixigas de foyo a foyo ; propre dicite, vere ne multo pluso kam ludado.

En sua modesteso el esis tote opresata ; semblis ad el ne esar justa, vidar l'atencon direktit en tala grado ad elua persono mem por kelka minuti.

— Ma ube vu havas vua labor-chambro ? Geppert questionis pluse, pos ke il guidesis tra la tota « villa ».

— Komprenende, me havas nul aparta labor-chambro, Hilde ridetis sen-helpe. Me skriptas, ube hazarde es plaso. To ya anke ne importas tante multe, e me ne bezonas tam perfekta kalmeso kam mea spoza.

— Or, egardante vua gastigem domo, quan vu entratenas, vua tempo ya certe es absorbita per altra taski ?

— Ho ! to ne es tante mala. Mea spozo dormas pasable longe, por pose esar mentale fresh e tote repozint ; e se me levas me ye sik kloki, me ya sparas kelka hori per me.

Geppart vidis, quante opresant la konversado divenis a Hilde W., ed il esis suficante polita, chanjar la temo. Tamen il restis la tota vespero en elua proximeso, nam il vidis — forsam kom l'unismo — ke el posedis partikulare atraktivo ed inteligent vizajo.

Ma kelka monati pose, kand il ja esis plu intim e frequa en la hemo di ge-W., il memorigesis pri ta dialogo. Ye ula pos-dimezo il trovis la gespozĭ avan dika manuskripto-pako, e Herbert W., videskinte Geppart, ja de fore klamis trumpe-tatre :

— Hola ! doktoro. Vu venas ye bona horo. Ulfoye me ya dicis a vu, ke anke mea spozino skriptas. Na ! recente el es parfininta — dika skribachuro, quale vu vidas. Komprenende, me ne povis lektar ol, regretinde — instante me laboras ye plura noveli. Or Hilde ya es mea spozimo, ka ne ? ed el meritas ula afableso. Pro to me pregis mea editero Münzer, qua es tre obligat a me, kelke examenar la kozo. Jus il skribas, ke il aceptas la verko po tote konvenanta honorario. Na, ya ! il debas multo a me, ed es ganinta de me tante multe, ke il povas quiete riskar kun una kozo anke « -restar sidanta ». Ha-ha-ha !

W. ridis grondatre e karezachis nehabile la nuko dil mikra, timida muliero.

— Komprenende, lo debesas nur al influo di mea spozo, embarasate ridetis Hilde, ma tamen me joyas tre multe.

Geppart havis sua propra opiniono, dum ke il kordiale gratulis siorino W. El refuzis lo.

— Mea Deo ! doktoro, nula konkurenco a mea spozo. Me ne kredas, ke la publiko entote egardos la libro kand ol aparabos. E koncerne l'editero me havas, propre dicite, mala sentimento ; pro ke il, nur pro komplezo a mea spozo, disipas sua pekunio po kozo perdita de ante.

Geppart pensis preske lo sama ; ma pro quo lu spoliez el de la iluziono forsan ancor existanta ? Il preferabus sequar la plusa developo di kozo en la proximeso. Ma pro ke aferi vokis il ye plu longa tempo a Berlin, il obliivis lo balde.

Til ke, pos kelka tempo, il deskovris en irga jurnalono longa recenzo « Hilde W. — Kritiko pri la vivo ». Il lektis ol atenceme. L'auto-ro skribis entuziasmoze, kun nerestriktita laudo. Altra jurnali, revui sequis ; la maxim famoza kritikero di omna direciono explikis su detaloze pri la ampla verko. Una del maxim importanta kritikero revui, ye duk-tanta loko, aparigis artiklo « Nova stelo », en qua, inter altro, dicesis : « Romano ? No ! Plu, plu multe kam to. Hike desvelizasas per la klara regardo di genio la fundal fakti dil vivo ; hike sukusas la manuo di ecelanta spirito la sepople klozita pordi dil eternesio. Apud la pure poeziala, pure formigiva qualesi, ni trevas hike tant abundo de profunda, granda pensio, ironio, homala konoco e serenoso, ke on preske ne volas pozar la libro ek la manui. »

E lore, ye la fino, trovesis la sequanta frazo : « Cetere, esez mencionita, ke la spozulo dil auto-ro, Herbert W., *anke* skriptas. En sua propra naskolando il es pasable konocat, ed ilua sen-pretenda, humuroza rakonteti e noveli prizesas e plezure lektesas da amiki di lejera distraktiva lektajo. »

Kande Geppart venabis tante fore en la studio dil artiklo avan ilua mento acensis l'ima-jo di Hilde W., delikata, graciaosa e timida, tante ne-egoista en sua abnego, kun lo cindro-blond dil hari, e la blanka, klar e neta fronto.

— Me sempre reflektabis, pro quo elu havas tante saja okuli, pensio Geppart ; e varma sentimento di partoprenanta joyo plenigis ilua pektoro. Lore il memoreskis pri la bloktra viro, ed il — ridetis.

Tradukis Janis ROZE.

Ek la Historio dil Linguo internaciona

Sub la titulo « Kurta historio di la Linguo Internaciona », S^o. A. P. Beauchemin, ek Montreal (Kanada) skriptis ecelant artiklo propagala, quan lu komplezis pozar ye nia dispono por publikigo en PROGRESO. Lu traktas en ol la neceseso di internaciona linguo helpanta, aludas l'unasma probi facita por solvar la mondlingual problemo (lingui filozofiala) e demonstras la neposibleso di adopto di lingui mortinta (greka, latina) o di lingui nacionala kom moyeno di interkomprenigo internaciona. La chefa parto dil artiklo es dedikata al expo-jo dil kauzi dil skismo eventint en la rangi Espista e qui havis kom

konsequo la nasko di Ido, debat al labori dil Lingual Komisitaro, institucita per decido dil reprezenteri dil DELEGITARO kunvenint en Paris en la yaro 1907. Ni riproduktas ica lasta parto dil artiklo « in extenso » pro ke ol konstitucas dokumento historial tre importanta, samtempe dankante S^o. Beauchemin pro la granda servo facit a nia movado per la diskonocigo di lua laboruro.

La red.

Esperanto od Ido ?

Por definitive selektar inter ta du posiblaji di linguo internaciona, esas necesa revuar antee la historio di olua origino e propagado.

Sro Zamenhof, juda polono naskinta en Rusia, qua savis multa lingui europana, remarkabis ke ula radiki en diversa lingui similesas. Il videskis en diversa lingui komuna fundo, quan povas profitar internaciona linguo.

Altravorte, Sro Zamenhof honorizesis per deskovrir, kom unesma, la linguo internaciona, qua ja existas latente en vortolibri dil europana lingui. Ca deskovro importanta facesis cirkum la yaro 1887.

En 1890, Sro Zamenhof editis sua projetita linguo internaciona sub la nomo « Esperanto », signifikante per ta vorto, ke il esperas ke sua projeto adoptesos ed uzesos. La vortolibro di ta projeto similesis, per sua radiki, a la vorto-libri dil europana lingui. Olua gramatiko tre simpla havis nur dek-e-sis reguli sen ecepto.

Esperanto havis kolosal suceso. La plumulto di volapükisti divenis olua zeloza propagadisti. En Montreal, ye la 15-esma di mayo 1901, klubo formacesis por lernar e propagar Esperanto, di qua la prezidanto esis abado de Solis, profesoro en kolegio St. Hyacinthe. La klubani esis tre agema e multe rumorigis tam en urbo kam en ruro.

En 1902, ni editis monatala revuo nomizita « La Lumo », di qua l'artikli redaktesis en tri lingui, t. e. franca, angla ed Esperanto. Ta revuo editesis til la kongreso di Boulogne, en 1905.

Dum nia propagado, ni shokesis da la defacileso imprimar Esperanto per linotipi, pro la super-signizita literi di ta linguo. Ni ne povis imprimigar ula Esperanto-texto en landala jurnali, quo esis granda obstaklo a nia propagado en ruri ed urbi dil Kanadana provinci.

En la yaro 1905, quale supere dicita, eventis la unesma

mondala kongreso dil esperantisti en Boulogne-an-marò (Francia).

Sro Saint-Martin, sua familio e me, delegis da nia klubo por demandar ke la kongreso e Sro Zamenhof ipsa facez la necesa chanji en la lingual alfabeto.

Ja ye la komenco dil kongreso, pos la kustumala ceremonii ed ante procedar plu fore, Saint-Martin propozis emendante procedurala propozo, ke komitato selektesez for facar la chanji postulata ne nur da ni en Kanada, ma anke mult-nombra europana esperantisti. La kongreso unanime elektis komitato qua devos okupar su pri la kozo e raportor. Ye la fixigita dio, kande la komitato devabus kunvenar, Sro. Boirac ed altra komitatani dicis a sioro Saint-Martin : « Hiere vespere, ON decidis ne facar chanji en la linguo Esperanto ». Sro Saint-Martin respondis : « Qua esas ca ON, qua nokte decidis kontre la volo unanima dil kongreso? To esas trahizo: To ne eventos tale ! »

Lore, Saint-Martin kaptis stulo kom tribuno, departis por klamar trahizo al esperantisti asemblita en la korto dil kongreseyo. Ma, dum voyo, il renkontris sua familio qua, pos expliko pri l'afero, suplikas olua chefo ne efektigar to, quon ol kredas esor skandalo. Emocigita da la plori ed alarmi di sua familio, il sinkis sub la... tendo ! Ca-instante, la fato di nia revuo decidesis — La Lumo ne plus aparis.

Quo eventabis en la hiera dio, kande la komitato selektita de la kongreso kunvenis ? Por responder kredinde a ca questiono, esas necesa savar ke Sro Zamenhof, en la yaro 1903, obligis su kontrate donor a la firmo Hachette e Kompanio, librerio en Paris, monopolo por imprimir omna verki aprobata dal autoro di Esperanto. Esis anke kelka revui esperantista, di qui l'editeri aquirabis spensege specala tipi por imprimir Esperantaji. On darfas admisar kom certa, ke omna ta interestozi facabis tre forta preso sur la konocata chefi dil kongreso, por ke li opozez su ad ula chanjo en Esperanto. On sakrifikis ad interesti meskina la tota futuro di la linguo !

Til la yaro 1898, Esperanto nur vejetis inter tre poka klubani. Ca-date, Sro de Beaufront, eminenta filologo ed editero, remarkinte la qualesi di Esperanto, divenis olua fervoroza propagadisto en Francia ed altra-loke. Il editis de la yaro 1898 monatala jurnalo nomizita « L'Esperantiste », qua progresigis Esperanto per gigantala pazi. Unvorte, Sro de Beau-

front esis la Santa Paulus di la linguo per sua generala propagado. Quale on dicas, il esis la dextra brakio di Zamenhof.

Tamen, Sro de B. remarkabis, same kam ni, la defekti di Espo. Do, en la yaro 1900, lor la granda Expozo di Paris, il juntis su ad multa adepti por fondar delegitaro qua mustos propagar, selektar ed adoptar helpanta linguo internaciona. La sekretarii di ca delegitaro esis Sri profesori Couturat e Leau, du filologiisti e matematikisti eminenta. Ca delegitaro laboreskis e dum sep yari rekrutis plu kam 1200 membri e lua sekretarii exploris plu kam 60 projekti pri linguo internaciona.

En la yaro 1907, komitato elektesis por explorar la laboro facita de la Delegitaro e por fine selektar la maxim bona helpanta linguo. Ca komitato inkluzis la maxim famoza filologiisti e sciencisti en la linguala rejio, tala kam Sri Ostwald, Jespersen, Beaudoin-de-Courtenay, e. c. Pos 18 longa kunsidi en Paris, la komitato decidis ke Esperanto selektesas kom linguo internaciona, kondicione ke olua modifiki facesos segun la projekto « Ido » di qua la real autoro ne ja konocesis dal publiko tainstante.

Per lia reprezentero, la firmo Hachette ed altra interestozi tre forte opozis su ad ula reformo e koaktis mem Sro Zamenhof ne interesar su pri la laboro facita dal komitato di la Delegitaro. Mem il ne plus konsentis ad ula reformo pri la linguo Esperanto, sub la trompiva pretexto, ke la reformo nocos la propagado e l'uneso dil adepti.

Lore, la jurnalistaro esperantista faceskis pri la reformo. On insultis mem e qualifikis kom « trahizanto », « Judas », Sro de B. qua deskovresis esar l'autoro dil projekto submisita a la linguala komitato sub la nomo Ido por reformar Espo. Kande on volas ocidar sua hundo, on dicas : « ol esas rabioza ! »

Por ni en Kanada, la trahizinti esas ti, qui pro meskina interesi opozis su a la reformo, tote ne Sro de B., quale on vidos lo per to, pri quo me esis senvola testo en Cambridge.

En la yaro 1907, un yaro ante la decido dil komitato linguala dil Delegitaro por Esperanto emendota, eventis la granda kongreso en Cambridge (Anglia), quan me asistis kom delegito Kanadana. Ye la fino dil kongreso eventis balo en travestio nacionala por Esperantisti.

Ne adportinte kostumo, pro ke ni ne havas nacionala kos-

tumo en Kanada, me ekiris aden mikra salono. Dum ke me lektis ibe mea jurnali, me subite vidis enirar Sri Zamenhof e de Beaufront. Ili ne povis vidar me, ma me povis audar lia konversado. Ili diskutis pri projekto por emendar Espo. Ca emendi sugestesis da mikra broshuro disdonita a la chefa Esperantisti dum la kongreso e di qua l'auto-ro esis Sro Couturat, sekretario di la Delegitaro. Sro de Beaufront pledis por aceto di ta emendi; same Sro Zamenhof opinionis favoreze pri oli, ma il objeccionis, ke to nocos l'uneso e la propagado. Fine, li interkonsentis ke Sro Zamenhof ne iros koram la Delegitaro, ma ke Sro de Beaufront remplasos lu por kunlaborar e sugestar, kaze di neceseso, la dezirinda reformi en la linguo. Diskutinte plu kam mi-horo, omni du riiris aden la balo-chambro e me duris mea lektado.

Sro Zamenhof mortis dum la granda milito (1916), ma Sro de B. vivas ankore; il evas 78 yari. Ante la desaparo di la lasta granda pioniro dil Esperanto, me deziris levetar hike ca mikra angulo dil velo qua celis del esperantisti la relati ed interkonsento existinta inter Sro de Beaufront e Sro Zamenhof relate la reformo.

Me sempre questionis me, pro quo Sro de B. ne persequabis avan civila tribunali omna ta kalumnieri, omna ta asasineri dil Esperanto? Kad il abstenis pro estimo ad Zamenhof, timante nocor l'interesti di ca lasta?

Omnakaze, la reformo pri Espo facesis fortuneze dal komitato linguala di la Delegitaro e publikigesis dum la yaro 1910 sub la nomo « Ido » (La Langue Auxiliaire Internationale Ido).

Pro quo ca nomo? Pro ke Sro Zamenhof, quale me dicis lo, interdiktis a la reformeri di Espo uzar ca nomo por indikar la nova emendita Espo-linguo. Lore, li uzis la vorto Ido, qua esas un de la sufixi dil Espo, signifkanta « naskinta de », e. e., naskinta de Esperanto.

Lore, l'Esperantisti dividesis en du partisi: la progresemi, qui de longe demandabis la plubonigo di Espo, acceptis Ido e zeloze propagadis olu; la regresemi o konservemi, di qui shaminda interesti burizis la kranii per kimeratra timi e qui propagas ankore Espo kun omna olua defekti. Quante bela skismo!

Por ni en Kanada, Ido esas ideala linguo internaciona. Ni, qui demandabis ja lor la unesma kongreso en Boulogne nur

Temendo dil alfabeto, aceptis entuziasmoze ta emendita Espo. Ni studieskis olu, korespondis kun exterlandani e, segun nia experienco, ni ne darfas konceptar linguo plu facila, simpla ed apta ad plear la rolo di linguo internaciona.

Certe, quale dicis tante bone Sro Emile Hureau : — « Nulu « regretis plu kam me la skismo facita en Esperanto. Mea « vidpunto esis, ke po irga preco oportabus konservar la kon- « kordo. Me deziris sive ke l'Esperantisti tendencos ad Ido, « od ke l'Idisti tendencos ad Esperanto. Dum multa yari me « kredis ke la Idisti esas kulpoza, tante kulpoza, ke malgre la « supereso di Ido, me duris ankore esar Esperantisto dum « longa yari ; pose, uldie me decidis parstudiar la questiono, « e de ta dio, esas la chefa Esperantisti qui aparis ad me kom « tre kulpoza pro ne raliir su ad la decido honesta, superiora « mem flativa por Espo, di la Delegitaro di qua li partopre- « nabis la laboro. Me agnoskis ke la kompatinda dicipuli di « Espo esis viktimi di regretinda burizo dil kranii e ke lia « chefi sakrifikabis ad sua propramo, ad sua intereso e super- « beso, la realigo di granda progreso e la fino di skismo. »

Cadie, por omna spirito qua evaluas kun kompetenteso e nepartisaneso, ni esas koram unika sistemo ciencala di linguo internaciona : lo esas Esperanto plubonigita ed ajustita da akademio di ciencias linguisti, propagita sub la nomo « Ido ». Ek omna sistemi, Ido esas la unesma qua enuncis la fundamental principi di la linguo internaciona. Al principio dil autoritato kulpiva, arbitrala e nestabila, ol substitucis l'autoritato dil principi por regular la defektoza derivado dil Esperanto.

Pri gramatiko, la Zamenhofal sistemo esis ja remarkinde simpla ; tamen, Ido detranchis de ol l'akuzativo, la pluralo dil adjektivi e la supersignizita literi. Irar plu fore en la simpligo gramatikal esas neposibla.

La linguo internaciona sequis la voyo dil omna homal inventuri. Ol subisis tastala serio ante atingar sua perfektoso, ante deskovrar sua normala konstrukteso. Se nulu helpabus la prim-uzi dil vapore, mashini, aeroplani ed omna inventuri, la homaro nultempe progresabus. Se ni volas ke la linguo internaciona uzesez uldie por la maxim grand avantajo dil homaro, oportas evidente ke l'individual esorcio startigez ol. Omna homal institucuri esis nur progresiva realigo di esorcio dil iniciari.

Qua de la du sistemi fine vinkos en ta kuro, plu bone ta

lukto por konquestar la mondo ? Pro ke la maxim bona armo vinkas en omna lukto, Ido posedante la maxim granda perfektezo, nedubiteble fine vinkos. Ma, ne suficas dicar lo. Oportas helpar lua propagado per omna moyeni posibla.

Do, ni advokas omni ti, qui deziras helpar l'avanco dil homaro, ke li enirez nia rangi ed helpez la finala lukto por l'adopto dil helpanta linguo internaciona, por la maxim granda profito dil aparta personi e dil homaro generale.

Avance ! Vivez Ido !

A.-P. BEAUCHEMIN.

4101, Oxford Ave, Montreal. Kan.

LINGUO

Quo es Ido ?

Kun plezuro ni insertas sube artiklo da nia samideano S. Bakonyi, olqua per sua vasta developi ed ideoricheso certe interesos omna lekteri di nia revuo. Olua qualeso es, lumizar la problemo di LI de latero tote nova od adminime ne ja publike enuncita. Semblas apene utila adjuntar, ke la tezo da Bakonyi es en opozo absoluta kun opiniononi vaste agnoskita en la mondlingual movado e ke pro to ol aceptesos kun rezervo mem en nia propra rangi. Ma per la vasteso dil horizonti quin apertas a ni ta nova koncepto dil mondlingual problemo, ol meritis konocigesir da nia lekteri. Komprenende la spaco di PROGRESO es ye la dispono di ta Idisti, qui deziras expozar vidpunto opozita, ma sincere parolante ni preferas ne propozar ta questiono om *generalala* diskutotemo; altre ni riskus perdar ni en abstraktaji e deturnar ni de taski pratikala.

La red.

Dedikit a la pioniri di LI ne perfekta, ma sempre perfektigebla, lor la 25a aniversario di Ido.

Quo es Ido ?

Kom durstant exkurseri vi serchas fonto en la foresto, la fonto, pri qua vi audis, ke lua aquo es bona. Vi trovas ol, vi drinkas ek ol, sen koncieskar, ke l'aquo, quan vi drinkas, ya ne es l'aquo, quan la rekomendinto gustis. Ta aquo es ya de longe forfluinta, e fresh aquo remplasis ol, venanta ek la profunda sino dil tero. Ka vi ja meditis pri la fonto, pri ta mar-

velo : aquo desaparant e rinaskant, sempre chanjant, e tamen sempre sama ?

Existas plusa simila marveli : la fluvio, la lumo, l'elektra fluo, — kozi, di qua la parti, elementi sempre chanjas, ma di qua l'ensamble permanas, — fenomeni, qui es, unvorte, *stacionara*. La maxim marveloz ed altagrada stacionara fenomeno es la vivo. Komencinte en l'unasma guto protoplasma, en l'unasma celulo, ol duras e duros, malgre morto e nasko di individui, propulsata da prima forci tra senfina serio de chanji. Ol ofras majestoz aspekto di realajo, qua su konservas e samtempe chanjas, e mem plu kam co : olua stacionareso karakterizas da chanji duktanta de min perfekta formi a plu perfekta formi. Tala chanji konstitucas la *progreso*, e l'ensamble di omna progresi es *l'evoluciono*.

Omn adequata expresi dil vivo es stacionara fenomeni : arto, etiko, cienco, anke la *linguo*. Komencinte kom onomatopei ed interjecioni, ol progresas en sama movimento, kam la vivo ipsa, di qua ol es la maxim valoroz expresomoyeno. Olua progreso es, advere, lenta, quale anke l'evoluciono dil vivo... en la naturo. Or, vi ya savas, ke la homaro deskovris la voyo por *acelerar* l'evoluciono. Explori kultival ed edukal. selekto, krucumo, e. c. rezultigis krear, dum kurta tempo, nova aspekti, nova speci : la speci kultival, qui ne nur rajuntas, ma anke multe superesas la speci kreita dal naturo, quan kam lia kreeso duris ne dekamili ma nur deki de yari, o mem mine. E, strikte dicita, la kultivala speci ne es min « naturala » kam l'altri : la homo es ya parto dil naturo, e lua produkturo es samagrade naturala, kam la produkturi di altra faktori natural. Vere, la homo povas fieresar pri lua sucesi kultival, qui apertas dazlanta perspektivi por la futuro.

Nun vi es preparata ponderar e komprenar, quon nia pioniri Idista produktis : quale la kultiveri di nova speci, li sucesis *kultivar* (e ne inventar) *nova linguo*, linguo vivanta ed evolucionanta, quale la naturala lingui. Li kreis la *mondolinguo vivanta*, la mondolinguo sempre progresanta, evolucionanta, la mondolinguo, di qua l'elementi povas chanjar, ma lua ensamble restas sempre la perpetua idealo dil mondolinguo, l'aspekto stacionara dil maxim bona LI, ne perfekta, ma sempre perfektigebla e perfektigenda segun ciencala principi. Nia pioniri intuicabis, ke la sekreto dil linguo, anke la sekreto dil mondolinguo, es sama, kam la sekreto dil vivo : la

stacionareso, l'evoluciono. Li intuicabis, ke la linguo dil mondo must esar adequat a la vivo dil mondo. Li, filii di yarcento dil evolucion-ideo, ya komprenabis, ke omno vivanta mustas progresar, ke nur lo olda e balde mortonta cesas progresar ; ke, konseque, la LI ne pov esar unfoye « inventita » por sempre, ke ol ne pov esar nechanjebla, netushebla, t. e. opozata al naturo dil vivo vigorosa, nam lore ol ya esus senile naskinta e ne vivokapabla. Li komprenabis, pluse, ke on ne povas krear vivokapabla mondolinguo arbitriale, quale l'alkemiisti revabis krear « homunculus » en retorto : ya omna vivanti venas de vivanti, do anke LI, se ol volas vivar, devas venar de la vivanta lingui, per qui on kolektas ed unionas lia internaciona elementi. Unionas, me dicis, ma ne tale, quale on aloyas metali ad aloyuro senviva, nechanjebla, ma tale, quale on krucumas parenta vivanti por genitar nova vivanta... merkez ico : parenta, suficante parenta, nam naskas bastardo, se on krucumas vivanti ne suficante parenta, — bastardo, qua neplus povas reproduktar su, qua es mortonta sen decedanti, en qua la vivo naufrajis. Nia pioniri agnoskis, ke LI ne darfas divenar bastardo nefekunda, ke, kontraste, LI dev esar speco vigoroz e perpetua, quale la vivo ipsa. Li agnoskis, ke, por obtenar ta vivanta LI on ne povas konstruktar ol ek elementi inventita, quale Volapük, nek ek elementi parte inventita, parte nesuficante parenta, quale Esperanto, ma ol must esar konstruktata ek elementi suficante parenta, suficante harmonianta dil Anglo-Romanala kulturlingui. Ta genial intuico di nia pioniri kreis la fundamento di Ido, qua es la *vivanta mondolinguo*, tante plu vivanta, tante plu vigorosa, quante plu ol proximeskas, per konstanta perfektigado, a la karakteri dil vivo ipsa.

Naskas la questiono : kad on povas lernar, uzar e propagar ta mondolinguo, se ol chanjos same rapide, kam la speci kultivala ? Kad on ne devos balde deslernar lo lernita ? Ka la chanji ne trublos l'uzo e la propagado ? Or, ponderez :

1. Ido prosperabis maxim bone dum l'unisma 7 yari di sua existo, kande ol esis vere vigoroze vivanta, torente fluanta e chanjanta en lua elementi. Ni havis plu mult adepti, kam nun, kande ol es ja de longe konstanta, o, plu juste, stagnanta.

2. La naturala lingui *parolata* es esence diferanta del naturala lingui *skribata* : la parolata linguo dil prezento es la skribata linguo dil futuro. Do anke la naturala lingui evolucionas

remarkeble rapide. Nova vorti, expresuri, formi naskas e difuzesas, e multi anciena divenas obsoleta. Tamen la linguo ensembra restas sama. Ni povas komprenar la literaturo dil pasinto. Ni povas lektar Idolibri del unesma periodo, quankam Ido chanjis nekompareble plu rapide, kam la naturala lingui.

3. Pro quo LI devas chanjar plu rapide, kam la naturala lingui? Pro ke ol ne es linguo naturala, ma linguo kultivala. On ya ne povas produktar la LI kultivala per altra metodi, kam la speci kultivala produktesabis. Ponderez l'enorma sucesi kultivala! Ka vi refuzas la nova rasi de bovini duople e quaro ple laktifanta, la nova frumenti extreme rezistiv e fertila, la nova frukti delikatega, la nova flori marveloza, pro ke li naskis per rapida chanji kultivala? No! Nu, ka vi imaginas, ke on pov aplikar altra metodi a la kreado dil modolinguo vivanta, kam la metodi parprobita dil kultivado? La kultivado di LI ne povas facar altro, kam la kultivado di planti o l'edukero di animali: pluperfektigar per sencesa chanji dil traiti, per krucumo e selekto kun o de la naturala lingui. Tale, advere, l'interlinguisto obtenos sempre plu nova, sempre plu perfekta tipo di LI, ma quante plu perfekt ol divenabos, tante mine ol diferos del tipo preirinta: on nule bezonos deslernar lo lernita, on nule tedesos de la chanji; kontraste, on observos kun plezuro, ke ula vorti, aspekti o formi divenis plus perfekta, t. e. plu simpla plu facila, plu harmonioza, plu vivoza, plu expresiva, ed on plezure kustumeskos la perfektigita formo, la nova guto en la stacionara fluo dil vivanta mondolinguo.

4. La kreuri dil kulturo, precipue ti dil tekniko, chanjas, developesas, perfektigesas per torentatra rapideso. Singlayare ni havas nova tipi de automobili, radio-aparati, foto-aparati, omnaspeca mashini. Tamen, nulu trublesas de lo, nam lo es chanjo developanta, progreso harmonianta kun la vivo, di qua l'esenco es ya anke progreso, evoluciono. Omna ti qui povis uzar la tipi de la pasinta yaro, povas tre facile uzar la tipi dil kuranta yaro, e plezure li lernas la mikra, ma importanta, interesiva, valoroza, perfektiga chanji. Pro quo ni devus lasar obsoleteskar precize LI? Pro quo ni devus timar, ke kontraste a la propago dil cetera kreuri dil homal genio, precize la propago di LI impededus de la perfektiga chanji? La granda fabrikerii, produktanta sempre nova tipi, konocas la homal psiko plu bone: li savas, ke chanji ne impedas, ma

promocas la propago, pro ke la tendenco chanjar, developar, perfektigar es fundamental karaktero dil homo... dil vivo ipsa.

Se vi volas reprezentar la chanjanta, fluanta, fluganta vivo, vi must havar linguo de sama qualesi. Ne objeccionez ke on ne povas fabrikar kavalo, ma on povas konstruktar automobilo, qua remplasas la kavalo, quankam ol es plu simpla, senviva konstrukturo. Nam, unesme, l'automobilo remplasas la kavalo nur en kelk uzi ; duesme, anke l'automobilo developas, mem tre rapide ; e, triesme, l'automobilo ne es expresado dil vivo ipsa, quale la linguo. La vivo es komplikita, pro to lua expresilo, la linguo, must esar anke komplikita. Advere, on povas kelke plusimpligar la vivo ; ni ya kraebis speci, qui abunde havas utila qualesi, kontre ke le neutila o superflua grandaparte desaparitis. Ni povis, mem ni devas krear, kultivar la mondlinguo en sama sinso : ol pov esar multe plu simpla e facila, kam la naturala lingui, sen perdar la karaktero di vivanta linguo. Or, esence, ol restos lo sama, kam lua primavi, la lingui naturala, — ol mustas restar lo sama, merkez ico ! Ol mustas restas vivanta, quale la naturala lingui. Ne kredez a la falsa profeti, qui deklaras : la naturala lingui es neperfekta, ni must havar ulo fundamentale diferanta : la ciencala, racionala, perfekta linguo, e ni havas to en Ido, qua es nekompareble plu perfekta, kam la naturala lingui ; do ni konservez ol en lua prezenta formo perfektega e ne atencez la propozi di la chanjemi, qui volas reformar nia ultre-perfekta linguo po omna preco... Or, kontraste, por omna senprejudika homi es nekontesteblo fako, ke la naturala lingui es ankore multe plu expresiva, do plu apta ed anke plu perfekta, kam nia Ido od irg altra linguo artificala. Questionez via sana mento, komparez to quon vi pov expresar per via matrolinguo, o per altra naturala linguo, quan vi perfekte dominacas, — komparez to a to quon vi pov expresar per Ido. Quante plu delikata nuanci, quanta potenteso, quanta forco, tenereso, bruiso, susuro, — quala vivo, *ho, vivo* emanis ek la lingui naturala ! Quante grandioza, mondohistorial tasko es por ni Idisti ed omna progresema mondlinguisti : developar, perfektigar LI en ta sinso, ad adequata expresomoyeno dil vivo, al idealo di linguo kultivita, qua divenos, tandem, linguo *reale* plu perfekta, kam la lingui naturala ! Or, por abutar a ta idealo, ankore oceani de laboro es furnisenda. A ta grandioza, sublima, pionirala, glorioza

laboro ni, progresema Idisti, invitas omna homi de bona volo, anke l'adepti di altra sistemi progresema.

Idisti, nun vi havas la respondo la questiono, quo es Ido ? *Ido es la komenco dil mondolinguo vivanta*. Vi omna es sucedanti di pioniri, anke vi ipsa pioniri, qui asumis kultivar la marveloza spegulo dil vivo, la mondolinguo vivanta.

Dr Stefano BAKONYI.

Rektifiko

Stulta eroro, ne observita dum la korektigo dil artiklo IDO E LA LOGIKO aparinta en la lasta numero di PROGRESO, transformis aden la kontreaajo la senco di tota frazo. Vice la vorto *konvergas* (pag. 256, lma lineo de infre) on voluntex lektar *divergas*, qua es la logikala senco dil enunco aludita.

A. M.

Ido e la Logiko

(Fino dil artiklo aparinta en N° 91/92)

Responde al artiklo aparinta sur pagino 256 dil preiranta numero, S°. Ric. Berger sendis a ni tre interesanta kontributajo refutal, quan ni regretinde, donite olua ampleso, ne povas insertar integre. Ni saciesas per rezumar ol en sua granda linei :

Quankam fakte Couturat formulabis en 1907 sua konocata derivosistemo por *korektigar* multa derivuri nelogikala en Espo, lua sistemo, fondita sur l'unsenceso (= monosemie) ne garantias la linguo kontre deslogikozaji e kontre la kaos di Espo. Ton provas l'enunci di AYMONIER en sua « Essai sur la dérivation comparée dans les langues naturelles et artificielles » e OTTO JESPERSEN en sua libro « An International language ». Exempli : Kad G Resultat devas tradukesar per *rezulto*, *rezultajo* o *rezulturo* ? Ka D « logisch » es logikala o logikoza ? Se D « schneien » = *nivar*, kad lore « *Schnee* » ne devas tradukesar per *nivajo* o *nivuro* ? Do anke en Ido on ofte hezitas pri la justa derivado. Same kam en Occidental, anke en Ido on koaktesas ofte « selektar » inter plura afixi samsenca. L'ipsa vorto *derivuro* ne existas en la granda lexiko Français-Ido ; on trovas ibe la du vorti : *derivato* e *derivajo*. Same on uzas *definuro* (Espitallier IX 264) vice

l'Akademial *defino*. S°. Leau uzas la vorti *Asociuro* e *Delegitaro*. Amba vorti esante derivita de verbal radiki, la diverseso dil sufixi es nekomprenebla! Anke en Ido, la kustumo es plu forta kam la logiko. Couturat ipsa admisas la neposibleso di sistemo logikale tro rigida, skribante en sua fundamentala « Etude sur la dérivation dans la langue internationale » : « Per extenso naturala e preske neevitebla, pri qua la lingui donas konstante l'exemplo, la substantivo nemediate derivita de verbo signifika anke la rezultajo esencala o nemediate dil ago, di qua l'ideo es ofte neseparebla de ta dil ago ipsa. Exemplos : dekreto (dekreto e dekreturo) esprimo (expreso ed expresuro) etc. » Pro quo enduktar la logiko en loko, ube Couturat ipsa repulsis ol ?

Ni povus admisar la logiko di Ido, se vere ol esus konform al *sana raciono*, por qua Bakonyi e Matejka pledas. Or, tre ofte la reguli di Ido ne es fondita, quale l'adherentanti kredas, sur logiko generale aceptita o justifikebla por omni. Li povas explikesar nur per konvenciono kontrea al strikta logiko, quon Couturat ipsa konfesabis. Exemplos : La tota serio de verbi finanta per *-esas*. Pro quo la formo *videsar* havas la signifiko di vidat-esar e ne vidant-esar, donite ke la radiko ipsa havas senco aktiva? Simple pro konvenciono, kontrea al logiko. Pro quo substantivi derivata de adjektivi indikas *ento* e ne *qualeso* ? Pro quo on dicas « mea, tua » etc. vice la plu korekta « meala, tuala » etc. Tala formi povas explikesar nur per konvencional regulo abreviala, kontrelogikala. Malgre ta deslogikozaji l'Idisti perfekte interkomprenas. Nultempe eventas miskompreno, malgre la konstanta peki kontre la logikozeso ! On devas do komprenar, pro quo ni Occidentalisti repulsas la dominaco dil logiko, qua koaktas l'uzanti, deformar la vorti internaciona nenecese, sen irge helpar la reciproka interkompreno, qua es la chefa skopo di L. I. »

Me dankas S°. Berger pro lua kontributajo, qua posibligos a me pozar la punti sur le i ed explikar me en maniero kompleta sur la fundamental divergo existanta inter ni e la « skolo naturalista » dil mondlingual movado. Se S°. Berger vartabus la publikigo dil duesma parto di mea artiklo, preannuncita en la lasta numero di PROGRESO, lore lua refuto divenabus forsan tote superflua.

La tota opinionodivergo venas del fakto, ke l'adversi di Ido esforcas per omna moyeni, qualifikar nia linguo kom quaza

« championo di logikozeso ». Se vere to esabus l'intenco di Couturat, lore lu neeviteble retrofalabus ad en la domeno di sistemi pure filozofiala e per to ipsa destruktabus omna posible di praktikal aplikebleso. La fakti docas ke to ne es la kazo.

Ric. Berger oportune rimemorigas da ni la enunco da Couturat ek lua « Studyo pri la derivado en la Linguo Internaciona » per qua lu markizas l'interplekto dil nocioni di ago e di rezultajo dil ago che substantivi nemediate derivita de verbi. Me ipsa notabis ta enunco por citeso en mea artiklo, nam ol fortigas mea tezo e destruktas la legendo pri la « algebrable rigida » hiperlogiko di Ido. Fakte nia Ido ne sucesas plu multe asumar la rolo dil « championo dil logikeso » kam exemple Esperanto povas revendikar la merito dil simpleso absoluta ed Occidental ta dil naturaleso nekontestata. Esas nejusta postular de Ido to quo nul altra sistemo realigas : l'apliko di fundamental doktrino mem en olua maxim mikra detali e pulsar ta principio til ad la maxim extrema limito dil pratikal aplikebleso. Ico esas kimerio nerealigebla ed esas absolute nekomprenebla pro quo S°. Berger obstineme kondamnas la bazo di Ido kom eroroza pro olua interna lakuni, quale se ta sama defekti (se on povas nomizar to « defekti ») ne existus anke che Occidental ! Ad ube ni irus, se me probus negar la naturaleso di Occidental en maniero generala, elegante kelka izolita vorti quale : « trincacità, mannic, usation, parlacion, futurità, conservacità etc. ? (listo plulongigebla segunbezono). Ica exempli pravas nulo kontre la justeso dil principio dil maxima naturaleso, konsiderata en sua qualesi intrinseka. Ma anke la kazi, ube Ido ne expresas su segun la legi di logiko rigide matematikala, ma egardas la postuli dil simpleso, uzante « praktikal konvenciono di komuna raciono » pravas nulo kontre la justeso dil principio dil logiko. prenita kom fundamento di la linguo. Ol ne es la skopo vizata, ma simpla moyeno por fixigar tam kontentigive kam posible la parolal e skribal expreso. Same kam pri la principio dil internacioneso, ol ofte mustas ceder sua plaso al postulo di simpleso e facilesio, qui es la supra principio en nia linguo.

Ma se l'experienco pravas, ke malgre lua qualesi intrinseka, l'apliko dil logiko kom fundamento di Ido revelas su kom neutila (on interkomprenas ya mem per Espo !) pro quo lore ne abandonar ol komplete e tale posibligar derivado plu natu-

rala ? L'esperienço esus tentanta, ma quik elevas su la questiono : per quo ni remplasos la postulo dil logiko kom bazo derivala ?

Ni omna interkonsentas pri ke la kaoso regnanta en la derivado espista ne povas esar por ni exemplo imitenda. L'ipsa suceso dil movado reformista, guidata da Couturat pruvas nerefuteble, til qua grado la defekti dil derivosistemo sentesis en la propra rangi espista. Me do neglijos ta punto en mea demonstro.

Restas Occidental. Hike la kozo esas ja multe plu serioza e me exkuzas me pri la neceseso lumizar la problemo per argumenti ja plurfoye uzita, ma nekarebla por la bezoni di mea tezo.

To quon ni devas postular de regulo derivala es la determino di olua justa e nevariebla senco. Tarelate la questiono, kad ol es kelke plu o min komplikita, kad ol implikas l'observo di nuanci qui postulas l'uzo di afixi diferanta, havas nur sekundara importo. Mem la nombro dil reguli e dil lingual elementi (afixi) es indiferenta, se nur ni havas preciza indiki qui certigas lia apliko en la justa loko. Or ta postulo ne es (e cetere ne povas esar) realigita en Occidental. Pro manko di spaco, me povas alegar nur kelka exempli ek centi quin me kolektis pri ta specala punto :

1° La nomi dil habitanti, derivita del landi formacesas sive per -es, sive per -an (Holandese, Italiano). En la lingui F e G existas korolarii derivala, qui kelke helpas la justa uzo di ta du sufixi. Ma por la Slavi, qui formacas preske omna nomi di habitanti per la sufixo (y) ec (niemec, avstrie, kitaie etc.) la korekta uzo di oli es praktikale neposibla sen konsulto dil vortolibro en singla kazo.

2° A nia -ig korespondas en Occidental ne min kam 5 afixi sen distingo di senco o nuancizo, nome : -is(ar), -ific(ar), -a-, in-, -nt(ar). Exempli : realisar, identificar, agravar, infortiar, reviventar. Ulte to es permisita l'uzo dil simpla radiko verbala : plenar, salar. Fakte ni renkontras en Occidental-texti tam ofte la formo afacilar kam facilisar, inrichar kam arichar etc. Quo dicas al lernanto ke maligar = apejorar e ne inpejorar, ke l'uzo admisas inrichar, ma ne inpovrir, inoldar (se), ma ne inyunar ?

3° la sufixo -ic signifikas : posedanta la qualeso dil radiko.
Ex. : energic, fantastic. Se adjektivo ne havus en su ipsa la

qualeso expresit per la radiko, kad ol lore esus adjektivo ? Segun l'exemplo di *energic*, la lernanto derivos kun bona yuro anke : san-ic, foy-ic, zel-ic, volont-ic, popul-ic, regul-ic, lor kande la korekta formi es : sanitari, foyos, zelos, voluntari, populari, regulari. Occidental mem havas *medicinic*, quankam FISPOŝ dicas : *medicinal* quale en Ido.

4° Vice nia -eso, Occ. uzas : -tà, -ie, -ess, -ntie (amabilità, maladie, finess, ignorantie). La korekta uzo di ta sufixi ne es lernebla per regulo, pro ke mem en la vivanta lingui ta afixi renkontresas pelmele sen distingo di senco. To rezultas del ipsa vortari occidentalista qui tradukas amikeso per : amicità *ed* amicie, ociemeso per pigress *ed* pigrità, povreso per povress *ed* povrità. Quale lernar l'uzo di ta sufixi en vorti che qui l'uzo admisas nur *un* ek oli kom bona, t.e. kom « naturala ? ». Stranja inkonsequantajo anke jacas en la fakto, ke oportas bone distingar inter « yuness » = Ido : yuneso (evo), yunità (qualeso esar yuna) e yunité (yunaro), lor kande la nociono infanteso (F enfance, G Kindheit) ne tradukesas analogue per « infantess », ma per « infantie » !

Simila kazi di konfuzeso e necerteso eventas pri la sufixi -er, -atu, -ore, -agie, -ment, -ura etc. Quale ja dicita, me negligas traktar li hike detaloze, por sparar spaco. La supera exempli suficas kom ilustruro di mea tezo. Li pruvas, ke irgequante grandioz e historiale importanta es la verko di De Wahl de vidpunto pure lingual-teknikala (negar to esus absurda), ni ne povas konsiderar lua fundamento kom solvuro ideala dil mondlingual problemo, pri quante koncernesas l'egardo di nia supra postulo : simpleso e facileso en la praktikala uzo.

On objecionos (E. de Wahl ipsa admisas lo) ke en kazo di dubito, on darfes selektar irga ek la sufixi posibla por formar la dezirita derivuro. Ico es grava eroro. Ek omna afixi posibla nur *un* povas esar la bona, t.e. la « naturala ». Se on ne uzas ica *naturala* derivuro, lore la tota sistemo perdas sua « raison d'être ». Kontemplez ica barokaji, omna formacita juste segun la legi derivala occidentalista, ma deformita per la selekto di neapta sufixo : capitalario (kapitalisto) parocario, (paroko) proletarité (proletariaro) militariatu (militisteso) monoculon (tuerto) capillalia (hararo), povrificar (povrigar) affabilerie (afableso) jalusità (jaluzeso) liberie (libereso), clarie (klareso) mortantie (morto) afflictore (aflikteso)

esperore (espero) financiagie (financizo) payat (pago) com-
 mensation (komenco) morsion (morduro) sution (suturo) etc.

En Ido kontraste la hezito pri la selekto dil justa afixo-
 eventas nur en kazi, ube la senco ipsa dil vorto ne es sufi-
 cante preciza en su ipsa por postular l'uzo di sufijo deter-
 minata. Lore la selekto dependas maxim ofte de simpla kon-
 sideri praktikala. De ta vidpunto esas absolute indiferenta,
 kad on uzez exemple *logikala*, *logikoza*, *logika* o *segunlogika*.
 Certe anke en ta formi on povus determinar la justa logikala
 relati e tale precizigar la senco, ma en la maxim multa kazi
 lo es simpla questiono di nuancizo. Omnamaniere — ed ico
 es la chefa punto — la vorto tale formacita es gramatikale
 justa, pro ke ta korekteso rezultas automatale del justa apliko
 dil derivoreguli, dum ke en Occidental vorto derivita povas
 esar falsa pro ke « nenaturala » *malgre* la just apliko dil re-
 guli gramatikala. Yen la granda ed esencal difero inter la du
 derivometodi.

Semblas do evidenta, ke ni devas konservar la logiko, t.e.
 l'observo dil legi dil *sana raciono* kom fundamento di nia lin-
 guo, malgre la kelka nekomodaji e subtilaji quin ol kunportas.
 Per kelka reformi sagaca ni sucesos reduktar li til minimo
 negligebla.

Me pensas exemple pri la regulizo dil derivado nemediata
 che verbi implikanta agi. Ni sive departez unesale del radiko
 verbala e formacez la nomo dil instrumento per l'adjunto di
 -ilo, tale ke ni recevos la serii : martelar, martelo, martelilo,
 limar, limo, limilo, sive departez de nomo dil konkret objekto
 e formacez la serii : martelo, martel-agar, martelago, limo,
 limagar, limago. Persone me preferus l'unisma solvuro, pro
 ke la derivuri per -agar es leda e pezoza. Me ne hezitas kon-
 fesar ke ica problemo semblas a me plu elegant'e solvita en
 Occidental e Novial; ma l'adopto dil procedi ibe uzata es
 neposibla en la framo dil prezenta strukturo gramatikal di
 Ido. Esus tasko dil Akademio, examinar kad la grava modifiki
 necesigota por l'utiligo di ta solvuri es oportune facebla o ne.

Altra punto, ube la kritikio di nia adversi semblas a me
 justa es la formaco dil pasivo per -esas. (Videz la respondo
 da Berger). Maxim bona esus certe la solvuro sugestita da
 G. V. en TOLERO. G. V. departas del plena formi vidant-esar
 (aktiva) e vidat-esar (pasiva) quo produktus la konjugo : *me*
vidant-esas, *me vidat-esas*. Supresante la juntal elemento -es,

ni obtenas : *me vidant-as, me vidat-as*. Per plusa kurtigo, la formo aktiva divenas nia nuna *vid-as* (supresante -ant) dum ke la pasivo restus *me vidat-as*. Fakte, se ni volas kurtigar la formi per konvencional kontrakto, ni devas logikale *konserver* la karakteriziva marko dil pasivo e supresar nur la jun-tal elemento komuna -es. Prenar ta lasta kom abreviala signo dil pasivo es arbitriala, nam en su ipsa ol es neutra e ne darfas uzesar por l'indiko di specala voco.

Ultre ta reformi quin me rekomendas al bonvoloza exameno dal Akademio, me proponas la generala laxigo dil derivoreguli por la bezoni dil kuranta vivo. Certe ni ne devas abandonar nia nuna solida bazo di derivado, fondita sur la principo dil renversebleso : ol garantias a nia linguo la tante necesa precizeso por la bezoni dil cienco, tekniko e filozofio. Ma ica precizeso es kareebla en la vivo ordinara, pro ke la kunteksto e la cirkonstanci qui akompanas la parolal konversado ample precizigas la senco dil vorti uzata. Ta punto ja traktesis da diversa lateri, precipue en LA MUEVI, qua oportune memorigas ta koncepto dil moderna linguo-filozofio : Ne la vorto, ma la frazo es l'unajo prima di la linguo.

Ma lore, ni havus du lingui : una por la populo, l'altra por Peruditi ! To es neposibla ! Tote kontree, to es tre posibla ! Lo es mem tante posibla, ke ca fenomeno konstatesas en omna nazioni ! La linguo di Henri Bergson ne es ta di Ferdinand Céline, ta dil Champs-Elysées ne es ta dil Faubourg Saint-Antoine ! To es un ek la legi dil vivo, kontre qua nula preskripti formalistal sucesas.

Ni povas riskar kelke plu granda libereso derivala, precize pro ke ni departas de solida fundamento. Per to ni obtenos *vera simpleso*, nam ni duos parolar segun la legi dil komuna raciono e ne perdesos en la labirinto dil « derivation natural » quale lo eventas che Occidental.

Unesma pazo vers simpligo esus la fakultativa supreso di plura sufixi qui havas esencale karaktero nuancala, o qui servas por diferencizo sencala neimportanta por la bezoni dil omnadia vivo, quale : -ad, -ur, -aj, pluse l'admisio dil derivado nemediata mem de substantivi qui ne implikas ago o stando. Ico restriktigus l'uzo dil sufixi -ag, -if ed -iz, qui, — ni sincere konfesez lo — ne aspektas sempre tre bele e fakte deformas neutile la vortimajo en multa kazi. La konsequo di ta licenci esus exemple l'uzo di vorti quale : *expreso, solvo*,

imito, invento vice *expresuro, solvuro, imituro, inventuro*; *danso, movo, kanto* vice *dansado, movado, kantado*. L'uzo dil sufijo -aj en vorti quale: *piktajo, konstruktajo, kopiajo* etc. es superflua, pro ke ta nocioni es expresebla plu facile e plu elegance per specala vorti: modelo, konstrukto - materialo, originalo. *Rezultajo* ed *eventajo* povas sen danjero kurtigesar ad: evento, rezulto, pro ke nula dusenceso es timenda. Ta simpligi havas absolute nulo revolucionatra; ne existas la minima motivo, por distingiar inter *expreso* ed *expresuro*, lor kande ni admisas l'unika formo *respondo, dekreto* etc. en amba senci. « Lua laboro jacas avan mea okuli » es frazo perfekte klara; l'adjunto dil sufijo -ur es, se ne absolute superflua, adminime kareebla.

Per la fakultativa supreso dil sufixi -ag, -if ed -iz en kazi, ube nula miskompreno es timenda, ni obtenos plu plezanta vortofarmacuri. Exempli: butonar, klovar, martelar, telefonar, sudorar, urinar, regular, limitar etc. La desavantajo dil ta formacu(ri) es, ke li neposibligas la nemediata derivado dil substantivi expresanta l'ago, sen konservo dil sufijo supresata. Ma forsan ta fakto donos a ni l'ecelanta okazono, examenar tre serioze la posibleso dil endukto dil sufijo internaciona -ation (acion). La fakto, ke til nun l'Akademio refuzis admisar ta solvuro ne es motivo por repulsar itera konsidero dil questiono: plue e plue me konvinkesas, ke la certe atencinda argumenti alegita kontre ta reformo (quin me persone ne subevaluas) neplus povas prevalorar kontre l'imperema postuli dil internacioneso e l'exemplo di modernigo donita per la sistemi Occidental e Novial.

Altra exemplo di plu naturala e simpla expresmaniero: Me sempre ed intence uzas la vorti « lasta » e « proxima » numero di PROGRESO, quankam la vortari postulas « preiranta » e « venonta ». Fakte l'expresuri « lasta » e « proxima » es, strikte logikale parolante, nejusta; ma omna lingu uzas ta vorti en la supera senco e me vidas nula motivo, ne sequar lia exemplo. Talmey tre juste postulis, ke expresuri qui konstitutucas komuna traito che omna lingu, devas esar lego por la L. I.

Ica defenso di formi plu simpla nule povas opozesar kontre mea pledo por la manteno dil logiko kom fundamento di Ido. Me ya explicite deklaris, ke la logiko defensita da me es ta dil *sana raciono* e ne la doktrino dil « hiperlogiko algebrala »

quan nia adversi insinuas en la linguo. Couturat ipsa kombatis ica falsa interpreto e defensis la postuli dil simpleso en ica enunco (VII, 93) quan me riproduktas textope e quan ni devus lernar memore kom konstanta guidilo :

« Ni devas ne esar tante skrupuloza ed angoroza en la praktiko di nia linguo, nek ligar ni per tro strikta reguli. On ne questionez sempre : « Quale on devas dicar to ? ma prefere : « Quale on darfas dicar ? »

Semblas ad uli ke on mustas establisar reguli tante streta e preciza, ke existez nur un bona maniero, nur un korekta formo ; semblas a li ke l'existo di plura formi egale legitima esas quaza skandalo e ke on mustas necese adoptar nur una e kondamnar ed interdiktar severe le cetera.

Ico nule esas la « spirito » di nia linguo, qua devas ofrar la maxim granda facileso e konseque la maxim granda libereso konciliebla kun la justa expreso dil penso. Ico es vera richeso e komodeso. Konkluzo : ni sempre esez liberala, ni ne divenez pedanta ! »

Altraloke Couturat precizigas sua vidpunto, skribante :

« On devas ne restriktar tro multe la senco di nia sufixi e ne interpretar li strikte segun la defini o traduki quin ni mustas donar pri li en la lingui nacionala, e qui necese esas kelke tro preciza, pro ke li uzas vorti preciza di nia lingui. Singla de ta sufixi reprezentas generala ideo, to esas : relato, quan la traduki sugestas, ma ne limitizas. On devos konsiderar, ke singla nociono kontenas multa gradi e nuanci ; interdu o plura nocioni existas kontinua gradaro, tale ke ula nuanci povas indiferece tradukesar per un od altra sufixo, inter qui ol jacas. On devas do admisar larja uzo dil afixi tale ke lia domeni kelkafoye mixas su an la limiti ; ico nule esas defekto di la linguo o kulpo di lua adepti, ma natural e necesa konsequanto di la dicita kontinueso.

La vicineso dil nuanci esas tante granda, ke on povas e darfas ulfoye selektar cis o trans la limiti apene dicernebla. Lo importanta esas lore ke l'ideo restez klara e justa.

Ni do havas la posibleso, « naturaligar » nia Ido mem en la framo dil nuna strukturo gramatikala. La labori dil Ido-Akademio montros, kad plusa plubonigi es posible en la direciono di Novial, sen abandonar nia nuna bona fundamento.

Me previdas, ke mea tezo ne renkontros l'aprobo unanima dil Idistaro et tre certe ne ta di mea ecelant amiko Espitallier,

qua defensas vidpunto preske diametrale opozita a la mea. Omnamaniere la questiono es suficante aktuala, por meritar sorgoza exameno. Certe, la kritiko di nia adversi ne es justa, unesme pro ke ol apogas su sur interpreto dil doktrino quan ni repulsas kom neexakta ; duesme, pro ke li esas nekapabla, adportar solvuro plu satisfacanta dil problemo qua okupas ni. Ma to ne impedas ke, desvestizita de olia neevitebla exajeri e miskonkluzi, la kritiki havas grano di justeso quan ni agus bone profitar. Me nule hezitas konfesar lo e cetere ne faliis markizar la kelka punti qui semblas a me plu bone solvita en Novial ed Occidental kam en Ido. Me konsideras lo kom devo di ciencal objektiveso, quankam savante ke ni ne sempre retropagesas per sama senprejudikeso relate nia propra linguo.

A. MATEJKA.

Kasero, kaserio

On plu juste aplikus la sufizo -ier kam -er, nam fakte la administranto financiala di irga federuro ne es la « amatoro dil kaso », me la portanto di olca.

Heinz JACOB.

Remarko. — Nur komence -er signifika « amatoro di ». Decido 591 e 690 extensis lua senco a « ta qua kustume o mem nur ofte okupas su pri... », ma ne profesione (t. e. -ist). La komencal senco es inkluzit en la prezente valida defino. « Kasero » es do, generale, ta qua kustume, ofte, ma ne profesione okupas su pri la kaso. — Sufizo -ier signifika (VI, 565) « qua portas-, od es karakterizata per- ». Do, kontraste a la sugesto da Jacob, -er es plu apta, kam -ier en supra kazo. Lasta sugestesis sendubite da D Kassier(er), E cashier. Kp-ke nia klasika lexiki nule konocas « kasiero ». Dictionnaire Français-Ido da de Beaufront e Couturat indikas nur kas-isto e kas-ero (pag. 801. Same l'ecelant Ido-English Dictionary da Dyer (pag. 165).

Stefano BAKONYI.

TRA LA MONDO

COSTA-RICA

Nia fervoroza samideano Count Alan Kelso publikigis ecelanta Ido-Kurso en la jurnalo LA PRENSA LIBRE de San-José (Costa-Rica).

HISPANIA

Omnu savas, ke la UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA es organizuro pure idealista, sustenita ekskluzive per la kontributaji di lua adheranti e donaceri. La spensi necesigita por l'administro dil Uniono e por l'edito di PROGRESO, olqua pro sua valoroza kontenajo es diveninta l'admira di omna Idisti, esante tre granda, me invitas mea Hispana samideani, rinovigar quik lia membreso ad ULL. La kontributajo. (Ptás. 6.75) es sendenda al HISPANA IDO-SOCIETO, Premia 35 (Sans) Barcelona. Singlu konsiderez pluse kom honordevo, ganar adminime un nov adepto por nia Ido.

Dr°. José Pedrero Vallés, Calle Fuente Dorada N°. 7 en VALLADOLID (Leon) nove adheris a nia movado. Entuziasmigita per nia linguo, lu lernabis ol dum poka semani e nun intencas fondar Idogrupa e propagar Ido en la tota provinco di Valladolid. Ni rekomendas ica exemplo por imito da omna adheranti.

La nove fondita Idogrupa anarkiista en Barcelona, deziras interrelatar kun anarkiista Idisti en altra landi. Adreso : Germinal Riaza, Strado Alcanar 35,1° 2a (Barceloneta) Barcelona. Altra Idogrupa, nomizita « Studii » (adr. Strado Fernando Puig 87, Esparraguera (Barcelona) fondesis sub la direkto di sdo. Salvador Ferrer.

La Hispana Idosocieto duras sua laboro propagala per inserto di mikra anunci en la jurnalaro. Olua yaral asemblo eventis ye la 15ma Januaro 1933. (Raporto sequos).

Nova Idogrupa fondesis anke en AGUILAS (Murcia) danke al inicio di sdi. José Gonzalez e Julio Ruiz. Adr.: Ido-Celulo, 3, Plaza de la Republica AGUILAS. J. FERRERES.

LATVIA

Okazione dil 25ma aniversario di nia linguo, la societo « Ondo » en Liepaja aranjis granda expozo di Idaji. Ulte-

nia libri expozeŝis plakati, fotografuri di eminenta Idisti ed anke busto di L. de Beaufront, tre bone skultita da damzelo Sprogis. Omno esis dekorita per flori, lauro-arbori e flagi ed atraktis omna preteriranti. En la jurnali di Liepaja aparis plur artikli pri Ido. Nia verda mifrati, l'Espisti, probis diminitar nia suceso, enuncante la kustumala neveraji pri Ido e fanfaronante pri la semblanta difuzeso di sua linguo. Omno refutesis da ni e la rezultajo esas, ke nun omnu savas, ke apud Espo existas anke Ido e ke ol esas la maxim bona solvuro dil mondlingual problemo.

Pos l'expozajo komencis Idokurso kun 35 partoprenanti.

Ed. BLEBK.

LUXEMBURGIA

En Luxemburg-Merl mortis ye la 15ma decembro S°. Charles Heucké-Schmit, arkitekto, evante 33 yari. Il esis bofrato di S°. Meier-Heucké. Depos 1912 Charles Heucké esis membro dil mondolingual societo PROGRESO. En lu ni perdas fidela membro e bon amiko. Al familii Heucké, Meier-Heucké e Schmit ni prezentas nia sincera kondolo.

G. L.

SUEDIA

Por celebrar la 25ma aniversario di IDO, la Stockholmana Ido-societo aranjis granda festino kun 100 partoprenanti, qua eventis ye la 28ma oktobro 1932 en restorerio Piperska STOCKHOLM. Ye ta okaziono pleesis kantato speciale kreita por ta skopo da S°. Eric Lindbom, qua celebris en kupleti humoroza la vertui di Ido kom internaciona helpolinguo. La propagal efiko di ta festal kunveno esis tre granda e divenis la signalo por la komenco di vera reklamo-kampanio.

Kom un ek l'unesima sucesi obtenita es mencionenda la permiso, tandem obtenita, diskursar pri Ido per radio. Dum printempo eventos komence historial expoza pri la mondlingual ideo, dal anciena chefo dil Sueda skolministerio, dr. Bergquist, honormembro dil Sueda Idofederuro. Pose diskursos reprezenteri di Espo, Ido, Occidental ed Anglic. Fine eventos interdiskuto samtempa di ta reprezenteri koram la mikrofono.

Duranta memorindajo pri la celebrazo dil 25ma aniversario di Ido en Suedia es l'edito dil charmiva rakonto da Viktor Rydberg: « L'Aventuro di mikra Vigg lor la Kristnaskala

Vigilio », tradukita ad Ido da Sigurd Forsten. En ol, eleganta stilo unionas su kun vera, nordal poezio. La lekto di ca verketo obliiviĝas la sucii dil omnadiala vivo ; ol forportas ni sur l'ali dil fantazio aden la lando dil feini e koboldi, al lando dil revi qua okupabis nia menti dum nia prima yuneso. Ni rekomendas ta libreto varme ad omna ti qui prizas literaturaji delikata ; ol es komprebla direte che l'editero : Sigurd Forsten, Kungsholms Kyrkoplan 4, II tr. STOCKHOLM (Suedia) po 1.00 S. Kr. afrankita. (cirkume 0.95 suisa franki).

La red.

INTER NI

Dokumenti

Responde al notifikio pri lua elekteso kom honor-prezidero di ULI, S° Prof. L. Leau komplezis sendar a ni la suba letro, quan ni kun plezuro komunikas al Idistaro :

Nancy, 29.10.32.

S°. A. Matejka, 143, rue de Paris, Vanves

Tre estimata sioro sekretario,

La penso afablega qua incitis la chefi dil Idistaro elektar me kom honorprezidero dil Uniono por la Linguo Internaciona, profunde emocigis me ed anke me es tre honorizita per ica distingo: ad vu e vua kolegi me dicas mea gratitudo.

Ica honoron me aceptas, konsiderante ol, segun vua ipsa koncepto, kom homajo al pioniri dil unesma horo, di qui me esas quaze reprezentanto tardeskinta (posvivanta), ma sempre fidel a nia ideo.

Lia tasko certe esis grava, ma li entraprezabis ol joyoze ed esperoze. Ti qui nun sucedante duras ol ne es min meritanta, nam li koncias, ke probable suceso definitiva ne es tre balda. Tamen kurajo ne livez li: to quo esis aquirata, aquiras; li luktas sur ferma tereno, frue o tarde suceso eventos. Suficas, ma oportas ke on sagace laborez e tenace rezistez.

Itere dankante, sioro sekretario, vu e vua kolegi pri la alta distingo grantita same kam pri vua bondeziri a mea persono, me pregas ke vu acceptez la mei a vu, a la chefi dil Uniono ed a la tota Idistaro.

L. LEAU.

S°. Heinrich Peus sualatero komunikis a ni la sequanta letro :

Dessau, 2.8.32.

Kara samideani !

Me recevis tante multa gratuli pro mea sepe-dekesma aniversario, ke me povos responder a li erste dum kelka semani. Me joyas, ke me povas konstatar, ke precize cayare la mondolingual movado en Anhalt, precipue en la yunaro, multe kreskas. Me vojajoj camonate a mea hemo Wupper-valo e pos mea retroveno, me intencas skribar la Idojurnalo en mea Anhaltana popul-folio en la mondolinguo, per quo me esperas granda suceso.

Pri altra propagomoyeni me skribos en PROGRESO.

Dankante kordiale via afabla gratuli e via honorizo di mea fervoro, me salutas vi totkordie.

Heinrich PEUS.

« Sempre perfektigbla »

Ni lektas en nia statuti : « L'Uniono konsideras la linguo internaciona IDO ne kom perfekta e netushebla, ma kom sempre perfektigbla segun ciencala principii. » Ita texto esas sat klara por desaparigar omna pensi pri eterne fixigar IDO en certena formo. Ma nulu povas negar, ke la citita paragrafo esas kelke ambigua, kande koncernesas la expresuro « sempre perfektigbla ». Quale juste interpretar ta vorti ?

Kelki dicas : « Segun la statuti ni havas la yuro chanjar IDO mem tantagrade, ke on tandem neplus rikonocos la originala linguo. Del explori, quin ni facis, rezultis, ke co o to en IDO esas tote chanjenda. Lo chefa esas, ke ni ulfoye atingos linguo, qua esas absolute perfekta, e ni ne hezitos pro to alterar la linguo. »

Altri dicas : « La statuti volas expresar, ke IDO esas perfektigbla segun ciencala principii ma *ne kontre la sistemo*. Perfektigbla ne esas perfektigenda, do nula koakto sempre perfektigar, ed absolute ne talagrade, ke on violacas la principii di IDO donita da la Deligitaro. Se on remplasas la nuna principii per altra nova, on mustas abutar a — *nova* linguo, qua ne esas IDO ma parento di ol quale Novial ed Occ. ed altri. »

Uli volas adjuntar : « Segun nia opinioni on ja facis tre importanta experimenti pri nova principii. Prof. Jespersen e Srode Wahl konstruktis lingui, en qui li realigis nova idei. On

povus nomizar ta lingui kom quaze Reform-IDO-i. Kad esas necesa, ke anke IDO itere facos la sama experimenti, e regretinde sen la experteso di Prof. Jespersen ? Kad ilua ciencala explori ne suficas ? »

La cirkulero da Sro Quarfood pri 10yara periodo di stabileso ne vizas mumiigar IDO. Il volas dicar, ke IDO atingis relativa perfektezo en *sua* formo e segun *sua* principi. Segun Sro Quarfood la perfektigo implikas ante omno paruzar la posiblesi, quin IDO posedas e qui ankore ne esas parutiligita. Restas ankore multa laboro facenda, ex. por krear nova vorti, precizigar la expreso-maniero (ex. kloko-horo!), trovar adequata expresuri por diversa nacionala idiotismi, perfektigar la Ido-stilo edc. Ne mankas laboro por Akademio dum adminime 5 yari.

Esas regretinda observar la tro granda aktivezo dil « konservemi » e dil « reformemi ». Precipue regretinda esas, ke la du esas justa — de lia respektiva vidpunti. Omno dependas de la diferanta interpreto dil vorto « perfektigo ». Ma esas evidenta, ke ta divergo inter la koncepti di nia statuti ne darfus durar. Ni mustas absolute redaktar la texto di § 1, tale ke ol ne eventigas miskompreno. Altrakaze nia movado riskas faliar.

Esas tre desfacila aranjar ica afero per plu o min akra cirkuleri. Semblas a me maxim bona, ke ni 1° detaloze diskutez la problemo ye nia proxima kongreso, 2° redaktez nova § 1 en du versioni (« konservema » e « reformema ») e 3° igez la membri di ULI per plebicito aparigar sua opiniononi. Fine esas memorigenda, ke ed Komitato ed Akademio esas elektita dal idistaro e ne povas agar kontre olua volo.

Til lore me pregas omna concernati cesar la paperala diskuti. Omni ya esas justa !

Hoting, dec. 1932.

Hans BRISMARCK,
Prezidero di ULI.

Administral reformi

S°. Ilmari Federn submisas al Komitato peticiono, kunsignata da 52 Idisti, qua postulas l'endukto dil sequanta chanji en l'administral regularo di ULI :

1° Supreso dil « duopla membreso » en Komitato ed Akademio. Nova paragrafo 15 *bis* stipulez future : « On ne

povas esar samtempe membro e dil Akademio e dil Komitato.

PRAKTIKAL APLIKO : Persono elektita aden amba korporacioni (on^o darfes prizentar su kom kandidato por ambi) darfes selektar en qua lu preferas esar. En la altra lu es remplasenda dal sequanto ye voti-nombro. Transitaj aranjo : Lor la validesko di ica paragrafo, tala persono pos selekto restas en l'altra korporaciono kom konsilanta membro sen voto-yuro.

Motivizo : *Omna aferi di ULI es decidata da nur 20-25 personi. Havar du voti en tante mikra grupo semblas negustaj, povo-prepondero. § 34 dil statuti dicas : « Omna membro dil Uniono havas nur un voto ». Cetere la partopreno en amba korporacioni charjas la membri, qui generale pluse havas anke profesiono, tante grave, ke un laboro mustas kelke sufragar sub l'altra. Ica paragrafo elevos la nivelo ed intenseso di amba labori, en l'intereso di ULI.*

2° Separeso dil kompetentesi. A § 16 adjuntesez la frazo : « Ol (l'Akademio) pluse decidas pri questioni savala ye l'exameni e questioni di sua interna organizo. »

PRAKTIKAL APLIKO : Omna altra questioni es decidenda dal Komitato, a qua l'Akademio transdonez propozi koncernta li.

Motivizo : *Singla korporaciono havas sua taski. Ni tre bezonas lexiki, precipue la lexiko Ido-Ido. A tala labori mankas tempo, se l'Akademio pluse okupas su pri organizal aferi, quo, quale ye la « Regularo », pluse povas havar rezultajo nedezirinda.*

3° Administro dil elekti Texto di nova paragrafo insertenda dop § 15 bis (videz supere) : « la elekti por l'Akademio e por la komitato administresas da Uliano, qua es nek membro, nek kandidato dil concernata korporaciono. Lu e du kunsignatanta helperei samastanda, qui prefere habitez la sama urbo, es delegenda per absoluta majoritato dil Komitani.

PRAKTIKAL APLIKO : Singla komitatano havez la yuro, propozar tri elekto-administreri (od un, qua ipsa selektos sua helperei). Singla propozo votessez da singla komitatano per yes, no od absteno. Ta propozo qua recevaz la maxim multa yes-voti (adminime plu kam la duimo) esez preferata. L'administreri es obligata, tacar pri la singla voti, til ke la nova korporaciono konstitutocabos su. Pose la votili es komunikenda al prezidero dil (nova) Komitato.

Motivizo : *La nova paragrafo propozita es evidenta e natural. La tilnuna uzo, ke kandidati e membri povis administrar l'elekti e kolektar la votili, nekontrolleble, ma sendubite grave influis la rezultajo dil elekti, nam qua audacabus votar kontre la votokolekteri ? (Ta qua havas la kurajo di sua opiniono! La red.) Or, la demokratata elektometodo es la votado generala, egala e sekreta. En nia cirkonstanci — votado per letri ya ne povas esas strikte sekreta, mustas adminime garantiesar la sekreteso kontre la kandidati. La transdoneso dil votili dal administrinti al prezidero dil (nova) komitato, pos la konstituceso dil elektita korporaciono, quan oli koncernis, tamen posibligas plu tarda kontrolo per kompareso dil publikigita voto-rezultajo kun la votili.*

4° Kandidateso. En §§ 19 e 23 es supresenda la vorti : « propozita dal Akademio e dal komitato kune » (od inverse). Texto di nova paragrafo (insertebla dop § 15 e l'altri) : Omna Unionano, obteninta 20 sustenanta signaturi di altra ULIano havas la yuro, prizentar su kom kandidato por la Komitato. Omna diplomizita Ido-docero, membro di ULI, obteninta 10 sustenanta signaturi di altra DID, membri di ULI, havas la yuro prizentar su kom kandidato por l'Akademio. »

PRAKTIKAL APLIKO : Es indiferenta, ka la kandidato ipsa od altru obtenis la signaturi por lu. Ica nova paragrafo ne abrogez la yuro dil Komitato e dil Akademio, prizentar kandidati (sen ta signaturi). Ma oli mustas aceptar en la listi kandidati obteninta la signaturi.

Motivizo : *Ica paragrafo posibligas, ke anke membri qui ne bone konocesas dal Komitato od Akademio, povas divenar kandidati, se li havas la fido di ula grupo.*

5 a° KID : Texto di nova paragrafo, insertenda avan § 33) : « La diplomizita Ido-Doceri, membri di ULI, konstitucas la korporaciono dil Ido-Doceri (KID) ».

REMARKO : Omna statuti di ta KID, ka la membreso es obligal o fakultativa e. c. esez donata dal doceri ipsa.

5 b° Plebicito dil doceri. Texto di nova paragrafo (insertenda dop § 20, o dop la § KID) : « Ye demando di un quarimo del DID, membri di ULI (... del KID) decido dil Akademio es, eventuale pos publika diskuto, prizentenda al plebicito dil DID, membri di ULI (... dil KID) qui (qua) decidas definitive. »

Motivizo : *6a : L'existesko di organizuro dil doceri semblas*

utila. 6 b : Ica paragrafo ipsa ne dependas del acepteso o refuzeso di 6 a. La recent eventi demonstris til evidenteso, ke mustas existar irga instanco, qua, kaze di neceseso, mustas povar ratifkar o revizar anke decidi dal Akademio, quale la plebicito di omna ULLani ratifikas o revizas decidi dal Komitato.

6° Evo elektala. A § 23 adjuntesez ica frazo : « La Komitato elektesas da omna ULLani *evanta adminime 18 yari*, per plebicito.

PRAKTIKAL APLIKO : L'aniversario dil votanto mustas esar maxim tarde la lasta dio dil vot-acceptofristo. La votoyuro por la komitato aquiresas anke da minori automate kun la votoyuro por l'Akademio per sucesoza subiso dil exameno por docado koram regulala jurio, konsistanta ek tri DID.

Motivizo : *Ica restrikteso evala dil votoyuro es evidente naturala. Omna stati e societi havas ol. Nulaloke on admisas, ke pueri influez la kompozeso dil direktantaro. En la nunta statuti ica enduktinda klauzo es omisita evidente nur per oblivio.*

Yen rezumuro dil objeconi formulizita dal membri dil Komitato kontre singla ek la supera reform-propozi :

1° Duopla membreso : Ni ne abundas pri personi apta kom komitatano od Akademiano. Povas eventar ke l'unu o l'altru de nia membri es same kapabla pri linguo e pri organizo, tale ke ni ne deziras renuncar lua kunlaboro en amba gremii, se lu ipsa es pronta, aceptar amba ofici.

La par. 34 dil statuti tote ne vizas la kazo di ofico-kumulo. Duopla voto eventus nur, se Akademio e Komitato decidus separite pri la sama traktaji. Or, la signatinti dil reform-propozi ipsa postulas la separeso dil kompetentesi ! Membreso en amba korporacioni tote ne es antidemokratala (precedanto Schneeberger). La sorgo pri l'elevo dil labornivelo es superflua, nam ni fidas la kandidati, ke li ne acceptas ofico en amba korporacioni, se li sentas su nekapabla exekutar l'obligi tale asumita.

La nomino di Sri. Auerbach e Stör en amba korporacioni reprezentas la reflektita volo dil Idistaro, nam lia delegeo aden l'Akademio eventis *un yaro pos* l'eventinta elekteso kom komitatani. Privacar li nun del votoyuro en un ek la du korporacioni equivalus flagranta violaco dil libera votoyuro dil membri.

Sat stranja es la konstato, ke ek 27 diplomizita Idodoceri,

kunsignatinta la peticiono, plu kam la duimo votabis en 1931 por kandidati akademial, qui ja esis membri dil Komitato. Lia skrupuli semblas do esar tre recenta, nam ante la diskonogico dil projeto Federn, nula plendi arivis pri asertita desavantaji rezultinta del kumulo di ofici.

2° *Separeso dil kompetentesi* : L'adjuntajo propozita es superflua. Ol desfaciligas la laboro di amba korporacioni. Cetere mem pos adopto di nova texto, l'Akademio esus kompetenta por la regularo dil exameni, nam lu ya devas sorgar pri la unesala developo dil linguo.

Vice artificiale restriktar la kompetentesi di singla korporaciono quo riskus duktar ad eventuala konflikti pro la desfacila limitizo dil labordomeni, ni devus tote kontree tendencar vers plu streta interrelato e kunlaboro. Adjuntenda es, ke l'organizo dil exameni docerala esis til nun *sempre* tasko ekskluzive rezervit al Akademio.

3° *Administro dil elekti*. Plura komitatani vidas en ta postulo suspektigo dil loyaleso dil votokolekteri. (La signatante ne partoprenas ica opiniono). Segun li, la tilnuna votometodo es bona e suficanta.

Personal remarko dal raportanto : La tilnuna votoprocedo adoptesis pro simpla sucio di komodeso. La supozo, ke la du sekretarii dil UNIONO povus divenar l'objekto di elektal kampanio, quale en organizuri politikala, semblis a me tante absurda, ke me nule pensis pekar kontre la neutraleso, asumante ipsa la kolekto dil elektal votili. La strikta sekreteso dil votado es necesa en la vivo politikala od en organizuri, ube l'elekteso es konektita kun avantaji materiala por la koncernati ; or en nia movado, esencale idealista, ta sucio es multe min importanta pro la simpla motivo, ke la du sekretarii pagas lia elekteso per sakrifiki tote disproporcionit al « honoro » ektirit de olu, por tacar tote pri « material avantaji ». Ica simpla konstato devabus, segun mea tre kandida opiniono, efacar omna « jeno » che l'elekteri.

Nekomprenebla es la propozo, ke la votili komunikesez al rispektiva prezideri, pos konstituceso di singla korporaciono, quankam anke la prezideri es kandidati. Pro quo la « jeno » existas nur pri la du sekretarii ? La rezultajo dil proxima elekti sekreta furnisos kredeble la respondo ad ica questiono. Por faciligar ta respondo, la signatante votis ipsa por accepto dil aludita propozo.

5°. Auerbach sugestas administrometodo min komplikita : la votili por l'elekti komitatata sendesez al sekretario dil Akademio ; ti por l'elekti akademiala, al sekretario dil Komitato.

4° *Kandidateso* : La nuna preskripti statutala suficas. Segun § 23 dil statuti, la membri havas la libereso votar por altra kandidati, kam ti oficale proponita.

5 a *KID* : Nula objecciono fundamentala, ecepte la refuzo di membro, qua deklaras su principe kontre omna suborganizuri.

6 b *Vetoyuro di KID* : L'cepto di ta propozo institucus KID kom supra autoritato lingual dil Idomovado. Ol basigus la ciencal nivelo dil diskuti e deprenus omna autoritato de nia Ido Akademio. La kandidati por l'Akademio selektesas segun lia grado di kompetenteso linguala ; se future la rezultajo di lia explori dependas del bona volo dil doceri (ek qui ne omni es kompetenta pri questioni pure linguociencala) lore ni ne nur nepus trovus serioza kandidati por l'Akademio, ma mem povus abolisar ta institucuro kom perfekte neutila.

Nekomprenebla es, ke inter la sustenanti di ta propozo, trovesas membri, qui olim defensis la principo dil elekti per koopto.

6° *Evo elektala* : La preskripto proponita es tro facile eludebla, pro la neposibleso kontrolar l'exakteso dil naskoyaro indikita. Ulte to, la pretendo ke a sama devi (membro-kontributo) ne anke korespondez sama yuri es antidemokratata en la maxim alta grado.

Pos sorgoza exameno dil diversa punti, la Komitato facis la sequanta decido pri singla propozo :

1° *Kumulo di ofici* : Repulsita per 7 no kontre 4 yes.

2° *Separeso dil kompetentesi* : Repulsita per 6 no kontre 5 yes.

3° *Administro dil elekti* : Aprobata per 7 yes kontre 4 no.

4° *Kandidateso* : Aprobata per 8 yes kontre 3 no.

5 a° *Instituco di KID* : Aprobata per 7 yes kontre 3 no.

5 b° *Vetoyuro di KID* : Repulsita per 7 no kontre 4 yes.

6° *Evo elektala* : Aprobata per 5 yes kontre 3 no.

Pri ica lasta punto, Dr° H. Brismark deklaras : « En la nomo dil Sueda Idofederuro, me protestas kontre l'adopto di

ta propozo, qua restriktus la voto-yuro a ti qui evas admnime 18 yari. Se la membri dil Sueda Idofederuro pagas sua kontributi al Uniono, li anke postulas omna yuri membrala. Se ULI interdiktus membreso por minora adheranti, me timas desagreabla komplikaji. »

Es evidenta, ke l'adopto di punto 6 povas signifkar nur interdikto di *membreso* por minori, ma ne admiso di membreso kun devi egala, ma yuri restriktita. Esas plu kam probable, ke la Komitato revizos ica neoportuna aprobo lor la decido definitiva.

Konforme a § 31 di nia statuti, la supera programo submisas a trimonata diskuto dal membraro en PROGRESO. Posta fristo, la komitato decidis definitive pri omna punti e submisos la rezultajo a generala plebicito, kaze ke 1/10 dil membraro postulas lo.

La plebicito esos obligiva por ta punti, qui postulas chanjo dil statuti. Por lia acepteso definitiva, majoritato di du triimi dil membraro votinta es necesa.

Por evitar nova tardigo dil proxima numero di PROGRESO, me pregas la lekteri, sendar lia diskutal kontributi quik pos recevo di ta numero a vicesekretario PAPILLON.

La sekretario : A. MATEJKA.

Mikra Enciklopedio Mondlinguala

Da Hans CORNIOLEY, Bern (Suisia)

- 1931 Almondo da Ephron, Lingua scinter da Viveros, Stenling da Portalupi, Una da Buckel, Italian moderno da Faccioli, Sintosal da Rubinin, Esperantokongreso en Krakow, Mond lingue da Martineau, Sperato da Panel.
- 1932 Lingua de nazioni da Faccioli, Esperantokongreso en Danzig.
- Hjälpesprogstidende*, revuo por Ido, Kopenhagen 1918.
- Hodler Hektor*, Suiso, 1887-1920, red. 1907-1910 Esperanto, skr. 1911 Der esperantismus.
- Hodler e Privat*, red. 1904 Juna Esperantisto.
- Hoinix P.* = Henderson.
- Holanda pioniro*, revuo por Esperanto 1903.

- Holman*, skr. 1871 *Interprète universel*, 1870 *Der universal-dolmetsch*.
- Holmes M. A. F.*, Usano, prez. 1899-1908 *la Volapükakademio* (Academia pro interlingua), skr. 1903 *Idiom neutral*.
- Homapar*, sistemo da Fazekas 1913, *tote apriora*.
- Hopf*, Suiso, skr. 1904 *Die internationale hilfssprache Esperanto*.
- Horner Francis*, Anglo, skr. 1799 *pri la mondlinguo*.
- Horovitz L.*, Hungariano, v. *Csatkai*.
- Hosek J.*, skr. 1912 *Slovenski tolmac*, 1923 *Slovenski tolmac*.
- Houghton S. C.*, skr. *Master language*.
- Hourwitz*, skr. 1801 *Polygraphie*.
- Howe S. G.*, skr. 1842 *Universal language*.
- Hoyer Léon*, Franco, 1862-1929, prez. 1928-1929 *la Franc-Idosocieto*.
- Hössrich Albert*, Germano, red. 1903-1904 *Talnovos*.
- Hugo Hermann*, skr. 1617 *Pasigraphie*.
- Hugo Victor*, Franco, 1802-1885, *laudis Solresol*, skr. *pri la mondlinguo*.
- Hugon P. D.*, Anglo, skr. 1908 *International phrase-book*, 1908 *Practical grammar and exercises*, v. *Beaufront*.
- Hugon e Mackensen*, skr. 1910 *English idioms rendered into the international language*.
- Hugon e Moore*, skr. 1914 *A practical grammar of Ido*.
- Humanitat*, revuo por *Universal*, *Kochel* 1907.
- Humboldt Wilhelm von*, Germano, 1767-1835, *laudis Solresol*, skr. *pri la mondlinguo* : *ye kreskanta kulturo la linguo-difero diminutas*.
- Hummler John*, skr. 1904 *Mundelingva, problem einer internationalen verkehrssprache*.
- Hungara heroldo*, revuo por *Esperanto*, *Budapest* 1928-1930.
- Hungaria*, revuo por *Ido* 1923-1924.
- Hureau Emile*, Franco, m. 1927, skr. 1920 *Le problème de la langue internationale, sa solution*.
- Iala* = *International auxiliary language association in the United States*.
- Iberia Esperantista revuo*, *Barcelona* 1931.
- Idano*, revuo por *Ido*, *Stuttgart* 1909-1912.
- Idealisto*, revuo por *Ido*, *Trebič* 1910-1911, *Zidenice* 1912, *Trebič* 1913-1914.
- Idei international*, revuo por *Idiom neutral*, *Bruxelles* 1907.

- Ideogrammatica*, sistemo da Mas 1863.
Idéographie, sistemo da Baranovski 1884.
Idéographie, sistemo da Mas 1863, bazas sur la muzilinei.
Idéographie mathématique, revuo por Langage philosophique, Reval 1922, Paris 1930.
Idiom neutral, sistemo dal Akademi 1902; Idiom neutral es usabl no sole pro skribasion ma et pro parlasion.
Idiom neutral modifket, sistemo da Meysmans 1909.
Idiom neutral reformed, sistemo da Pynth 1907.
Idiom neutral reformed, sistemo da Rosenberger 1906.
Idiom neutral reformed, sistemo da Rosenberger 1912.
Idista studento, revuo por Ido, Brno 1920.
Idisto katolika, revuo por Ido, Kecskemet 1925.
Ido = Beaufront.
Ido, revuo, Zürich 1922-1924, Oerlikon 1924-1929.
Ido, sistemo da Beaufront 1907, kongreso Wien 1921, Dessau 1922, Kassel 1923, Luxemburg 1924, Torino 1925, Praha 1926, Zürich 1928, Freiburg i. B. 1929, Sopron 1930 : la maxim bona linguo internaciona es ta, qua prizentas la maxim granda facileso al maxim granda nombro de homi.
Ido avancit, sistemo da Harding 1924: me intenc pozar la question pri fakultativ finali koram l'akademio.

BIBLIOGRAFIO

Red. : Jules GROSS, Riddes (Suisia)

Kelka samideani duras sendar revui a Martigny ; me pregas li atencar la nuna adreso.

La Muevi, n°. 16. Ido-Galerio : Prof. J. Csatkai. L'ilustristo dil revuo, Frans Van Immerseel, es viro astonanta. Pos donir fidel graburo e tre ekspresoza di Prof. Csatkai, en la sama numero il ofras a ni texto pri Chaplin e du desegnuri dil famoza filmartista. F. V. Immerseel sendis a me jurnali, revui, almanaki, reklam-broshuri editita da plura firmi Belga e preske ye singla pagino on vidas graburi e desegnuri kun lua nomo, humuraji por infanti e texti amuziva. Lor lua mariaj-voyajo, il venis a Zermatt, ye la pedo dil obelisko giganta Cervin, quan il grabis por mea jus aparinta libro : « Notre beau Valais » e me volas dankar lu publike ed ofrar al spozi ye mea nomo e — kad ne ? — ye la nomo di omna lekteri dil revuo, la maxim bona deziri.

En la lasta bibliografio me ne egardis ke en la sama revuo on kvalifikabis me kom Zoilo (vorto pejorativa, ya) ma ke on adjuntabis l'epiteto *kompetenta* e ke la senco esis : *akuta kritikero*. Me esis do desjusta, protestante kontre asertit atako e brandisante glavo kontre vento-muelili. To konfirmas la tezo ke la senco dil vorti dependas del kunteksto e de ta tezo on darfus konkluzar a la posibleso, simpligar enorme nia lingo, ex.: amo, amor, momento e instanto e. c. Ma kad es posible admisar kun Filareto Kavernido (sama numero) ke virino (vice muliero) es admisinda ? Il proponas mem : vir-ulo, virino, same kam yunulo-yunino, oldulo, -oldino. Ma ka la radiko *vir* (Latina) ne es esencale maskula ? e kontree *subreto*, *amazono* e. c. es radiko femina ? Pri *puer* on povas diskutar. En la linguo matra, t. e. la Latina, *puer* es esencale radiko maskula, certe, ma ne sempre en la vorti derivita. Ex. en la F *puéril*, *puérilité* (puerala). L'Italiana e la Hispana posedas la sama derivi.

Sempre en N°. 16 dil MUEVI, Fr. Honoré facas longa prozozi linguala e demandas la darfo, konsiderar la finalo *-o* di nia substantivi singulara kom simpla bufro eufonial, omisebla en la vorti natural : ex.: *instrument*, *animal*, *elefant*, *artist*, *ciel*, natur e. c. ma ne supresebla en vorti logikala : *kuraco*, *kavalulo*, *veraĵo*, *mortinto*, *shirmilo*, *kantaro*, *urbestro*, *partiso*, etc. Forsan il es justa e l'Akademio devos traktar la temo.

Schola et Vita : N° 5. Latino internationale. Reformatione de Facultate philosophico. Versus Superlingua e de Vocabulario internationale (du important artikli).

Mikra Buletino : N° 12. La anmo dil fabrikerio, da May Spillane (London), sekretario dil vejetarani. Dniepelstran. Dniepra elektro-staciono. On remarkez la uzo dil Rusi, krear nova vorti unionante elementi di plura vorti (el = elektro). To es la maxim povoza elektrostaciono en la mondo ed on konstruktos mem plu granda. La tri yunini, poemo da Schiffmann. L'informilo dil Suisa Uniono de nun imprimesas ye la fino di M. B.

Utilia. Kad ekonomiala krizi es evitebla ? diskurso da Zullig A.P.A. (All People's Association), Asocio di omna populi. Dio di la bona volo. Respondo a Baxter pri la elizioni.

Nova Futuro, Numeri 1 e 2 e **La Mikra Nani**. Ostwald yun pionir por progeseema Idopueri. Habil metodo por docar Ido por imaji. Cirkume 200 pueri en diversa loki lernas nia linguo e progresas rapide. (Dessau).

Adavane (Barcelona) N°. 12. Texti en la Hispana ed en Ido.
La Lucha (La Lukto) kontenas artikli en Ido.

Sueda Mondolingual Revuo N°. 5. La shako-ludilo e la mondolinguo. Se singlu adportus du grani a la ponto qua unio-nas la homi, mem un grano, t. e. ganus un amiko por nia ideo, lore balde omni parolus Ido.

Interlanguages N°. 49 e 50. Vortaro kritikal dil mondo-linguo da Cornioley. Esperanto progreso. La tasko es plulej-rigar la Trafik-Espo e havar plu logikoza e ciencala Espo. Analytic derivation in Uniti Langue. Letro ad IALA da Je-zierski. Mondyal. Radicales et Themates da Michaux. Es facila, trovar la radiki, ex.: *am-as* (am), *nas-us* (nas), ma ne la « *the-nati* » *ama*, *naso*. Klefo di Ablemonde. Artiklo : *lo* genitivo : *la lo* ? pluralo : *lo* o *lor*. Lo kase la lo feme = la demø dil muliero.

Bulletin Français-Ido, Okt. Nov. Decembro. Paolo Lusana. Maljermoza.

Occidental N°. 3 e 4. Li futur aviation in li stratosphere. Gøthe parla... Peano : « LSF es li unesim e sol prova de un aposterioric systema latinistic quel posset tener se presc 30 annus e lent ma securmen progresser in un circul de scientistes. » E. de W. Un nov libre pri linguistica da prof. Fr. Oberpfalcer (Praha) : « Ido es plu logic quam Esperanto, su vocabularium es plu perfect. It es li ovre de scientistes. It vole esser solmen un auxiliator in relationes commercial, turistic, scientific, ma ne un instrument de belli literatura. Li constructet lingues ne es apt por artistic scopes, pro que a lor paroles manca li affectional accentu, a lor syntax elastic e fin expresiones, queles li natural lingues da al poetes ». Li adoption de un lingue por facilitar international relationes vell appar-tar al homanité grand avantajies. Li teoric possibilita, elab-orar un tal lingue es evident ex li comparation de lingues, queles li homanité hodie parla... Por un grand divulgation de auxiliari lingue international li terren ne es ancor preparat. On deve ancor mentionar Latino sine flexione e Occidental. Tro grand logic differentiation diminue li simplicità, quel deve esser li principal postulate ». Pri Novial : « Sur li base del lingues romanic e germanic ha constructet in annu 1928 O. Jespersen su Novial, reductent li varietà de viv formes in un rigoros systema.

Cosmoglotta N°. 4 e 5. Li fontes del lingue international (Prof. Frei) « internationalità de nor lingues repose mult plu sur «extrates» ex li latin quam sur li filiation genealogic... In fact, li elementos international queles figura in li lingues natural, merite il attention del interlinguist solmen si illi es de typ progresset ». Derivatio nartificial o natural (A. Z. R.) Kritiko di Ido. Sapo (Sviss Association por Occidental).

Helvetia Sept.-okt. De Auli a Occidental, da Creux. On lektez atenceme pri « Derivation Meysmanns ».

En la poemo « La tri yunini » publikigita en M. B. N°. 110 ni lektas ica du versi :

« Yen gaye e mem *puteleme*
« kantetis li omna tri. Tralala

La vorto *puteleme* semblas esar eroro tipografal vice la korekta « *petuleme* ». Or, me vidis la poemo reproduktita dufoye kun ta sama, misterioza « *puteleme* », qua havas nula senco. Kad me eroris en mea supozo e kad la kauzo di ta skribo es forsan imprimeroro lexikografala ? Se yes, quika rektifiko esus oportuna.

La portreto di Jules Gross, nia « Aristarko » olquan ni publikigis en la lasta numero di PROGRESO ecitis la kuriozeso e la... kritiko di plura lekteri. Por desaparigar omna misinterpreti, me informas li, ke la portreto facestis segun la fotografal reprodukturo di *pikturo*, dal Valeziana piktisto René Auberjonois. Ol esabis a ni afable prestita da S°. Jules Gross ipsa.

A. M.

FINANCI

Spontana subvencioni :

Sn°. H. Morris NEW-YORK ffrs. 25.25; L. Leau (Francia) ffrs 37.50; Jules Gross (Suisia) fr. s. 2.50; G. Bozzolo (Italia) fr. s. 0.50; Sn° Schneeberger (Suisia) fr. s. 116.00.

Societo dil Meceni :

L. Leau (Francia) ffrs. 30.00; Janis Roze (Latvia) ffrs. 715.00; S. Auerbach (Germania) ffrs. 242.27; J. Espitallier (Francia) ffrs. 500.00; Valdis Rulikovs (Latvia) fr. s. 5.00; Jekabs Kress (Latvia) fr. s. 10.00.

AVIZI ED ANUNCI

L'atesto por docado grantesis a :

Wilhelm Bosse, Rosslau (Anhalt).

Karl Kassner, Dessau-Ziebigk (Anhalt).

Fritz Kaebel, Rosslau (Anhalt).

Erwin Erdmann, Berlin-Lichtenberg.

Le sekretario dil Akademio :

Dr. BAKONYI, m. p.

Pro manko di spaco, la fino dil diskuti pri la nomo IDO povos publikigesor erste en la proxima numero.

Le Gérant : J. VALLETY.

- Progreso povas furnisar aparta imprimuro di singla artiklo, po la kustopreco, se l'autori demandas lo ante l'aparo dil artiklo.
- Omna manuskripti por imprimo devas skribesar nur sur un latero dil papero, kun marjino sat larja e linei eskartita (ne sur postal karto). Oli devas esar tre facile lektelebla, o prefere tiposkribita.
- La redakterio aceptas nul artiklo en nacionala linguo, nek asumas la tasko tradukar tala artiklo ad Ido. Ol ne es obligata aceptar artikli en altra linguo artificiala kam Ido.
- La redakterio ne es obligata aceptar artikli expozanta o diskutanta altra lingual sistemo kam la sistemo Ido.
- La redakterio ne es obligata, sendar improbi al autori.
- On insertos nula manuskripto ed on respondos a nula letro, qua ne satisfacos la superdicita kondicioni.
- Artikli ed informi arivanta pos la lma dil (para) monati, ne povos insertesar en la sequanta numero.
- La redakterio ne responsas pri la manuskripti ne insertita.
- La redakterio refuzas insertar polemiki en Progreso.

Internaciona Ido-Jurnal-Servo

Centrala redakterio: Chefredaktero *Heinz Jacob*, Soorstr. 75, Berlin-Charlottenburg 9, Germania.

CONDICIONI LANDALA:

- Anglia: *J.-W. Baxter*, 57, Limes Grove, London, S.E. 13.
- Austria: *J. Baller*, Laurenzgasse 13/28, Wien V.
- Brazilia: *Fausto S. Tenfuss*, Caixa postal 118, Quata (Sao Paulo).
- Central Amerika: *Count Alan Kelso*, Box 681, San José (Costa Rica).
- Francia: *C. Papillon*, 52, rue Petit, Paris-19e (Interim).
- Germania: Internationaler Ido - Presse - Dienst, Deutsche Sektion, Soorstr. 75, Berlin-Charlottenburg 9.
- Hispania: *Jose Abella*, Carretera de Cornellá, 154, Hospitalet de Slobregat (Barcelona).
- Hungaria: *Prof. Csatkai*, realkolo, Szombathely. *S. Szabados*, Thék-Endré-u. 9 Budapest, VIII.
- Italia: *L. Raiteri*, P. alungo-Biella.
- Lituania: *V. Sprogis*, Jauno Laiku Avize, Zirnu iela 44 Liepaja.
- Lussemburgia: *Henry Meier-Heucke*, Esch/Alzette.
- Svedia: *Red. P. Eriksson*, inj., Mobergsgatan 5, Vasteras.
- Suisia: *Weltsprache-Agentur Buck & Dürst*, Postfach Bahnhof, Zürich.
- USA: *Fred. Krafft*, 565, Morse Avenue, Ridgefield N. J.

Artikli propagiva por Ido livresas ye demando del centrala redakterio. Indiki pri longeso, por quala jurnaló, tendenco ec. es absolute necesesa.

Indisti, se vi trovas irga raportí pri Ido en la jurnaláro, sendez ici dokumenti por la arkivo dil centrala redakterio.

UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONAMO

AKADEMIO

- Prezidero* Adyunto Sigvard Quarfood (SKARA, Suedia).
Sekretario Prof. Dr^o Stefano Bakonyi, fiziologiai kemiistojim
 Parkstrasse, 6, DESSAU, Anhalt, Germania).
Kasero Dr. Siegfried AUERBACH, (Bockenheimer Anlage 44 526
 FRANKFURT-A-M. (Germania). Postochek-kontolno
 Frankfurt (M) 169-86.

Cetera membri

- Kanoniko Jules Gross (RIDDES, Valais, Suisia).
 Lektoro Janis Roze, Universitato Riga (Kungu iela 7, dz. 4, RIGA, Latvianivja).
 Lektoro Th. P. Lesch, Universitato Helsinki (13 Krobergsgatanaisge
 HELSINKI, Finlando).
 Prof. Dr. Albert Stor, Teknikal Universitato Praha (16 Jilska, PRAHA II AHAR
 Chekoslovakia).
 Gilbert H. Richardson (164 Rye Hill, NEWCASTLE-ON-TYNE, Anglia).
 Abado Jules Houillon (Institut Fénélon, GRASSE, Alpes-Maritim^s, Francianonper
 H. D. Akerman (12 Ollerton Road, New Southgate, LONDON N 11, AngliasilgnA
 Joseph Espitallier, instruktisto (ATTIGNAT ONCIN, Savoie, Francia). (sic)

KOMITATO

- Prezidero* Dr^o Hans Brismark, Post Box 59, HOTING (Suedia). (sibe
Vice-prezidero. Erwin Cuntz, Rechtsanwalt, WALDKIRCH-I/Br. (Gei9D) 11
 mania).
Sekretario A. Matejka, 104, Linsebühlstr. ST-GALLEN (Suisia). (sibe
Vice-sekretario C. Papillon, 52, rue Petit, PARIS-19^e.
Kasero H. Cornioley, Schulweg 2, BERN (Suisia).

Cetera membri

- Dr^o S. Auerbach, 45, Bockenheimer Anlage, FRANKFURT-A-M. (Germaniaseipen
 Joaquin Ferreres, 26 de Enero, 38 2° 4a BARCELONA Hostafranchilonper
 (Hispania).
 Hermann Jacob, Soorstrasse 75, BERLIN-CHARLOTTENBURG.
 Moric Krippel, Foiskola, SOPRON (Hungaria).
 Fred. Krafft, 565, Morse Avenue, RIDGEFIELD N.J. (U. S. A.).
 Prof. Eugène Mathys, Vanderkelen 16, LOUVAIN (Belgia).
 H. Meier-Heucké, 100, route d'Ehlerange, ESCH-S-ALZETTE (Luxemburgiaintud
 S.-S. Nixon, 8, Park Row, BURLEY-IN-WHARFEDALE (near Leeds; AngliasilgnA
 Karel Neumeister, PRAHA VI, 59 (Chekoslovakia).

LANDAL AGENTI DI PROGRESO

- ANGLIA S. S. Nixon, Park Row, BURLEY-IN-WHARFEDALE (near Leeds) 693 J
 AUSTRIA J. Baller, Laurenzgasse 13/28 WIEN V.
 BELGIA V. Gouix, 37, rue de la Ruche, SCHAERBECK-BRUXELLES.
 BRAZILIA Fausto Suarez Tenfuss, Caixa postal 118, QUATA (Estado o obste
 Sao Paulo).
 CHEKOSLOVAKIA Karel Neumeister, PRAHA-VI, 59.
 DANIA E. Thomsen, Kongensstr., 76, FREDERICIA.
 FRANCIA C. Papillon, 52, rue Petit, PARIS.
 GERMANIA Ido-Centrale (Hermann Jacob) Soorst, 75, BERLIN-CHARLOTTESTOTOLM
 BURG.
 HISPANIA Joaquin Ferreres, 26, de Enero, 38 2° 4a, BARCELONA-Hostafranchilonper
 franchs.
 HUNGARIA M. Krippel, Foiskola, S. PRON.
 LATVIA V. Rubikovs, p. k. 795, RIGA.
 LUXEMBURGIA M. Meier-Heucké, 100, route d'Ehlerange, ESCH-S-,ALZETTE. (ETTE
 NEDERLANDO P. Wegman, Deurningerstraat 153, ENSCHEDE.
 SUECIA Svenska Ido-Forbundet Post Box 59, HOTING.
 SUISIA H. Cornioley, Schulweg 2, BERN.
 S. S. S. R M. Shaparenko, ul. Uricki N. 101, kv. 6 KIEV (Ukrainia). (6
 Mikael Gorin, Postkesto 321, MOSKVA.
 U. S. A. Fred Krafft, 565, Morse Avenue, RIDGEFIELD N. J.

LINGUO INTERNACIONA DI LA DELEGITARO

TOMO X. N° 94 (2)

Aprilo 1933

PROGRESO

Konsakrat al propagado, libera diskutado e konstanta perfektigado di la

LINGUO INTERNACIONA

Fondita da Dr° Louis Couturat

**OFICAL ORGANO DIL
UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA**

UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA

OFICAL ORGANO

PROGRESO

Aparas omna duesma monato en kayeri de 48 pagini adminime

Yarabono : suisa franki 4.00

(gratuita por la membri dil Uniono)

L'aboni es sendend al Editero di la revuo.

CENTRALA KASERO DIL UNIONO

H. CORNIOLEY, Schulweg, 2, BERN (Suisia)

POSTO-CHEK-KONTO : BERN III 4784

Extraktio ek la Statuti dil Uniono

§ 1 L'uniono nomesas UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA e havas la skopo :

a) Unionar en komun agado omna personi qui aprobas la linguo internaciona IDO, quala ol es definita per la deklaro dil Delegitaro por Adopto di Linguo Helpanta Internaciona e quala ol rezultis e rezultos de la labori dil Ido-Akademio dil U. L. I.

b) Adoptar, propagar e developar ta linguo segun omna posibla e praktikal moyeni.

L'Uniono konsideras la linguo internaciona IDO ne kom perfekta e netushebla, ma kom sempre perfektigebla segun ciencala principi.

§ 4 Omna natural o yural persono, qua aprobas la linguo dil Uniono o helpas l'Uniono realigar lua skopi, darfes divenar membro sive per direta adhero, sive per mediaco di altra organizuro, aprobata dal Uniono.

§ 5 Omna membri dil Uniono recevas gratuite l'ofical edituri.

§ 9 La yaral kontributo pagenda da singla membro es 2.50 suisa franki adminime.

REGULARO

1. Omna manuskripti devas kontenar la komplet adreso dil sendento
2. La redakterio ne povas enirar en privata diskutado pri linguala questioni.
3. Manuskripti por *Progreso* devas esar materiale separita de la privata letri. Singla questiono devas traktesar sur aparta folio e sub aparta titulo kun preciza refero a l'antea artikli, traktinta la sama temo.

(Sequo sur pag. 3 dil Kovrilo).

PROGRESO

RESPONSIVA CHEFREDAKTERO :

A. Matejka, 104, Linsebühlstr., ST-GALLEN (Suisia)

KUNREDAKTERI :

LITERATURO : S. Quarfood.

MOVADO : V. Markvart.

LINGUO : S. Bakonyi.

BIBLIOGRAFIO : Jules Gross.

EDITERO :

C. Papillon, 52, rue Petit, PARIS-19^e

Posto-chek-konto PARIS 31-732

Tomo X N° 94 (2)

Aprilo 1933

Kontenajo

DECIDI DIL KOMITATO	49
LITERATURO, CIENCO, DIVERSAJI (Pri poezio en Ido, La Mantelo, Quale nomesas la mashinisto?, Malicoza muzikokritiko, La venjero, L'anciena « Lied », Historial predikuri, Vitamini e natu-rismo, Kad L.I. uzesos por parol-filmi? Precizigo).....	50
INTER NI (Por komuna e konkordanta ago propagal favore la L.I.)	81
TRA LA MONDO (Hispania, Suedia).....	86
BIBLIOGRAFIO	90
FINANCI	93
AVIZI ED ANUNCI	94
IDO-KONGRESO (Lasta informo).....	96

DECIDI DIL KOMITATO

Elekti : Vice la demisioninta komitatano S^o. Prof. Stör, qua deziras cedar sua ofico ad altra samlandano, elektesis unanime S^o. Karel Neumeister en Praha, kom reprezentero dil Cheka Idofederuro.

Ostwaldbund agnoskesis dal Komitato kom aprobita seciono landal en Germania apud la ja existanta Germana Idofederuro.

Kongreso

Donite la nuna situeso politikal en Germania, la komitato koaktesis abandonar la projekto di cayara kunveno en Dessau (Stato Anhalt). Ol komisis la Luxemburgiana Idofederuro aranjar la cayara kongreso en lua lando. Nia Luxemburgiana amiki afable aceptis e promisas agar omno posibla, por suce-

sigar la kongreso. La preciza kongresurbo komunikesos en la proxima numero di PROGRESO.

Ni kordiale invitas omna adheranti, asistar multnombre nia proxima kongreso en Luxemburgia. Se, donite la nuna grava krizo ekonomiala, la partoprenonti ne esus sat multa por posibligar kongreso propagale sucesoza, la komitato di ULI eventuale renuncos ad oficaligo di ta kunveno ; ma mantenos ol kom internaciona renkontro libera segun la modelo dil Idokonfero en Lauenburg (Germania) 1931.

Interesati voluntez anoncar su maxim balde posible che S^o. H. Meier-Heucké, 100, Route d'Ehlerange, Esch-s.-Alzette (Luxemburgia).

La sekretario : A. MATEJKA.

Pri poezio en Ido

Noto di red.: Ni komencas en ica numero la publikigo di tre atencinda verko ek la plumo di nia prizata prezidero dil Ido-Akademio, S^o Sigvard Quarfood, docisto pri anciena lingui en SKARA (Suedia). Ta verko konsistas maxim grandaparte ek tradukuri de antiqua skriptisti ed es konsiderenda kom personal kontributajo di S^o. Quarfood al problemo dil versifo en IDO, quan ni iniciis en PROGRESO per la du artikli : Metro e Muziko e La Ritmo da Akademiani Richardson e Gross.

Ni komencas per la reprodukto dil prefaco, qua donas omna expliki necesa por la bona kompreno dil sequonta poeziaji.

Ido devas esar ne nur idiomo di omna homi, ma anke di omna strati kulturala. La generali e la soldati, la sciencisti e la poeti, l'urbani e la rurani uzas la sama linguo en singla lando e tamen samtempe ne la sama linguo til certa grado pri vorti, metafori e formi preferata. Ed omni kompreneas omni bone malgre to. Autoro komprenende igas sua texto apta a sua publiko. Uli deziros havar linguo pri aferi en stilo sen ornivi, altri pri scienci e prizas la maxim exakta e subtila defini, altri pri to quo emocigas la kordio e beligas la vivo ed ici ne prizas vidar la kruda e nuda realeso dil kozi, ma revar en quaza mi-ombro di vorti plena de idei asocianta e kelke nepreciza. Singla de ica diversa publiko esas en la mondo tre multnombra, singla havas la yuro, posedar apta

komunikilo segun quante co esas posibla interne di Ido sen violacar la principio di uneso suficanta. Kad on devas sorgar nur la bezoni dil poke eruditi ? Kurte dicite : Ido devas satisfacar la demando pri helpolinguo, pri ciencala linguo e pri literaturala linguo, ed ici darfas diferar, kondicione ke omni komprenas omni ne min bone kam ex. laboristo en Germania komprenas poeto o filozofa, se lu sucias lektar od audar tala.

La Ido helpanta devas esar simpla e facila ; ol devas garantiar l'uneso dil Idomondo ed esar quaza fundamento.

Ma la sciencisti e l'artisti dil bela literaturo ne esas tante debila pri intelekto e povra pri gusto, ke li ne povas uzar skopokonforme ulo plusa, ex. la « Muevi-regulo » (N°. 16 di LA MUEVI), la propozita regulo pri *kruciar vice krucagar*, se on ne intencas uzar la nociono « agar », e kelka nova vorti dezirinda. La principio di ica stilarti povas esar nur la skopokonformeso ciencala ed artala, mem se ol demandus un o du plusa semani de serioza studio.

La skopo di mea versifo esis, tote nur experimentale examinar, segun quante on devas adoptar probe ulo plusa ad Ido klasika, por aptigar ol a poezio. La Muevi-regulo esus tre utila e sen ol esas rimi vera en Ido neposibla. Me tote asentus carelate S^o. Richardson.

La problemo dil mondolinguo ne esas objekto di cienco propre dicita. Omno pri quo la mondo konvencionas ed adoptas por generala uzo esas bona en la mondolinguo, di qua la chefa skopo esas : uneso linguala di omna homi.

Literaturo esas chefe od ciencala od belesala. La lasta konsistas parte ek prozo, parte ek versi. La poezio esas l'anmo dil muziko linguala. To quo igas linguo poezio, esas lo vivoza, lo emociganta e to quo alejas o stimulas la kordio. Al poezio apartenas certena forco en l'expreso e samtempe l'impreso di ne ordinara facileso kompozala. La sudoro dil autoro ne darfas videsar. Nulo esas por la poeto senviva, omno esas amizita e pro to plu interesanta e poezioza. Lo klara, subluma, sentimentoza e richa apartenas a vera poezio. Ul formo regulozza anke esas necesa. Prizo di ritmo esas inata en la homi e la regulozeso plufaciligas la kompreno e la memoro. Altra latere on ne darfas violacar la selektita ritmo, gramatikala reguli e gusto stilala. Specale en Ido on en poezio mustas evitar afixi kom nura stopili, ex- « -eg, -et » e.c., la tipo « paladskas » e tro ciencala elementi. La sufixi « -al » (= genitivo), -oz, -iv, -em, -er, -ind, -end » esas ulmaniere « naturala »

e bona. Bonega esas la participi. On uzez li plu ofte, en omna tempi, vice surmenar la logiko. Superflua doco, ube la kuntexto esas klara, esas tedanta. Akumulo di konsonanti pronuncebla ne esas mala.

On ne tro haste kondamnez stranja formulizo en stranjera linguo, quale Ido ya esas. Juo di beleso dependas anke de la « joyo dil rikonoco », quan on ya ne povas havar ye l'unesima lekto. Sive la formo, sive la kontenajo darfas preponderar, ma la du ne darfas mankar samtempe. Komparez Lucretius a Vergilius ! Lucretius vidigas tanta ardoro dil kordio e sincereso dil volo, ke il pro to esas poeto, esas « vates », malgre lua rigida versi. Existas poemi qui havas preske nula kontenajo, se on skribas oli en prozo, ma qui esas granda poezio pro sua admirinda formo.

La posibleso, krear bela literaturo en nematrala linguo nege-sis mem da savanti (quale on antee freque negis la posibleso di vera linguo artificala). Or, la verki da Homeros, eterne vivonta esas en ne matrala linguo. (Videz E. Bethe : *Altertumswissenschaft*, Einl. pag. 132) se « on » ne darfas dicar to ipse !). Valoroza poezio kompozesis en mezepokala Latina (Rusi e.c. skribas France od Angle anke bela literaturo). « Sanskrit » signifikas tote simple artificala od artoza od kompozita linguo. A Hindustani ne mankas literaturo ; anke ol es ula Ido. La literi, soni, vorti, gramatikal e stilal koncepti esas cirkume la sama en Ido kam en altra kulturlingui di Europa. Carelate nul esencala difero. Omno dependas de kontenajo e formo, ma precipue la kontenajo.

Restas dicar kelko pri mea laboruro. On dicas forsan : « Vu ne tradukas Latina vortope ». Yes, ma Latina poezio ne komprenesas sen ul interpreto. « Quale lektar la versi ? ». Simple quale prozo, tote akademiale, kun racionoza acenizo di lo esencala dil kontenajo. Elizioni uzesis nur por possiblegar intencata ritmo. Co esas eliziono segun metodo adminime.

Elizioni distingas poezio de prozo, quo povas esar skopokonforma. Elizioni di -as en poka kazi, apartenas segun me a « Poetica Licentia », quale anke la tipo « sabl », la vorto « perfekt ». Omna altra elizionita vorti, ecepte original adverbis, esas adjektivi (qui ya darfas tacar la substantivi, ex. : « o la voco dil amorat (amiko, yunulo, yunino e.c.) .Per co naskas ul mi-ombra neprecizeso qua en poezio kelkafoye ne kontreagas la skopo. Original adverbis e simila partikuli di qui la signifiko jacas en la radiko, ex. « hik, qual, kand »

e.c. darfez same kam « nun, quik, tandem » esar sen -e en poezio. Formi qui en su ipsa es unsenca, bezonas ya nula plusa senutila ornivi. Singlu mem puke erudita ya quik sen irga peno od hezito komprenos li. Ni darfes adminime haltar, atinginte nedubitebla klareso e facileso. Same on oficale admisez la tipo « pri l', ye l », tra l', « ube li bezonesas, nome en poezio, ne min kam « dal, dil, del ». -io esas en mea versi preske sempre un silabo, markizita per . La propra nomi posedas certena koloro e forco di stilo, e vario agreabla. Me do uzis li intence en sua propra formo ed acentizo. Horatius agis analoge. Ex. ka « Bako » esas plu avantaĵoza en Ido kam Bakchos ? Por la neerudita, expliko esas necesa por amba formi. « Bako » ne esas absolute klara ye unesma vido a erudito mem, ma « Bakchos » komprenesas quik da ti qui savas ulo pri la temo.

Pos ke la mondo, ne sen peni (me pensas a mea samlandano Linné ed ilua multa Latina letri e diskuti) atingis unsenca e bona nomi di flori, animala e.c. semblas a me preferinda, uzar ica nomi sen irga altero en Ido, quo esas mem plu klara a savanto, egale facila a neerudita ed utila por donar ad Ido la naturala aspekto di altra lingui, qui ya anke uzas stranjera vorti e ciencala termini ». On ne povas deklinar oli egale libere ! ». Yes, ma to ne es necesa. Ido posedas suficanta posiblesi por uzar li skopokonforme.

Me prefere uzas la « predikativa atributo », to esas : l'adjektivo deklinesas a la substantivo e ne kom adverbo al verbo ; tipo : « sero venit », « yari pasis sences (a) » vice sencese. On do ne akuzez me, quaze me elizonas l'adverbo derivita, t.e. -e. Ido posedas la tre eleganta « prepozitional atributo », tipo : « (tempo) sen fino ». « Sen fino » qualifikas « tempo », esas do equivalanta ad adjektivo « (tempo) senfina. » Same : « linguo inter la nazioni » divenas « linguo internaciona. (Kontre S°. Honoré en LA MUEVI N°. 18 ! Me uzas l'okazono, por expresar mea gratitudo e admiro pro la interesanta kontenajo, tre richa e variantia e utila kom apliko e probu di Ido a diversa temi ex. zoologio. La stilo esas anke tre bela. LA MUEVI honorizas Ido !) On darfes elizionar l'adjektivo. Do : « tempi senfin ». Same en « Angelika » : Prego qual rozo etern dulce florifis surbok ». Surbok = sur la boko. Florifis sur la boko = florifis surbok (a). Uzo dil adjektivo vice adverbo segun « serus venit ». Ido esas klara e facila por ti, qui savas la gramatiko di kulturlinguo. On dicos for-

san : « Meze eruditi ne povas penetrar ca problemo gramatikala ». Yes, forsan ! Or, Angelika tote ne skribesis por meze eruditi, mea kara lektanti (me ne audacas dicar « lekteri »). Adminime : ol tradukesis aden Ido por Vi ! Mea tradukuri laudesis da un Sueda konocero di poezio e di Ido, S^o Dr^o. Rektoro H. Söderbergh DJURSHOLM (Suedia) e pluse da Savanto ne Sueda, inter altri qui anke bone savas Ido e la klasika modeli dil poezio. Me ne fanfaronas, me defensas la posibleso di poezio en Ido.

La vortopa originala vorti esas : « Bönens odödliga ros blommade ljuft i din mun », en Ido : la nemortiva rozo dil prego florifis dulce en tua boko. Latine (da paroko Söders-tröm) min exakte : « Os tulit Elysias, dulcia vota, rosas ». Semblas a me, ke me ed reale ed poeziale sucesis plu bone. La judiko apartenas a Vi !

(duro sequos)

S. QUARFOOD.

La Mantelo

da N. V. GOGOL

En Rusa departemento ministeriala..... ma esas plu bona, ne dicar, en qua preciza departemento lo eventabis. En tota Rusia ne existas homi plu iritebla kam l'employati ministeriala, militala e la skribisti, t.e. omna to quon on inkluzas en la vorto « oficistaro ». Singlu ek li, qua irgamaniere ofensesas, imaginas ke l'ensomblo dil funcioneri insultesis tra lua persono.

On dicas, ke tote recente ul « ispravnik » 1) — me ne plus savas en qua urbo — redaktis raporto, en qua lu probis pruvvar, ke la guvernistal dekreti neplus obediesas — on ya mem audacas, uzar la santa titulo « ispravnik » en senco despri-zanta — e kom pruvo di lua aserti lu adjuntis a sua raporto dikega tomo, ulsorta romano, en qua aparis « ispravnik » sur omna dekesma pagino — parte mem complete ebria.

Por preventar de ante irga reklamaci, me do preferas ne indikar kun troa precizeso la loko dil aludita departemento ministeriala e dicas prefere : « en ula oficeyo ».

Do, en « ula oficeyo » laboris « ula homo », funcionero qua — me devas ne celar lo — havis sat povra exterajo. Lu esis de mikra staturu, lua vizajo esis variol-cikatrizita, la ha-

(1) Distriktal poliestro.

rara kelke rufa, desharizita ye la fronto, la du tempori e la vangis esis kovrita per rugis — por tacar tote pri altra neperfektaj. Tala esis l'exter aspekto di nia heroo; konsequo dil Peterbugan klimato.

Koncerne lua rango oficistala (nam che ni on devas ante omno indikar la rango) lu esis to quon on kustumas nomizar « konsilisto tituliera » 2) un ek ta desfelica enti, quin (quale on savas) mokas diversa skriptisti qui havas la desbela kustumo, atakar homi nekapabla defensar su.

La nomo di nia heroo esis Bashmachkin 3). On vidas per ta ipsa nomo, ke ol ultempe derivesis de « bashmak » (shuo), ma kande, ye qua tempopunto e qualmaniere to eventis, es nekonocata. Lua baptonomo e patronimiko esis Akaki Akakievich.

Forsan la lektero konsideros ta nomi kom kelke stranja ed artificala, ma me certigas lu, ke me tote ne inventis li. La cirkonstanci igis tote neposibla, donar a lu altra nomi. To eventis sequantamaniere :

Akaki Akakievich naskis, se me ne eroras, dum la nokto preiranta la 23 ma di Marto. Lua matro, la spozino di oficisto e samtempe tre jentila homino, agis quik lo necesa, por baptigar lu. El jacis ankore en la lito, qua trovesis opozite la pordo. Ye lua dextra latero stacis la baptopatro, Ivan Ivanovich Yeroshkin, tre importanta persono, qua esis registragisto che la Senato ; ye lua sinistra esis la baptomatro Arina Semenovna Byelobrushkov, la spozino di polical inspektoro, damo kun rara vertui.

On ofris al parturintino tri nomi por segunvola selekto por lua filiuleto : Mokius, Kokius e Khozdazatius.

« No », dicis la matro, « tala nomi ne plezas a me ».

Por satisfacar elua deziro, on apertis l'almanako ye altra pagino. Aparis la du nomi : Trifili e Varakhatus.

« To es ya quale puniso deala » dicis la matro. « Quala nomi esas to ! Nultempe me audis pri li en mea tota vivo. Se li esus ankore Varadat o Varukh, ma Trifili e Varakhatus! »

Itere on apertis l'almanako e lekits : Pavsikakhi e Vakh-tisi.

« Nu, me vidas », dicis la matro, « to semblas esar fato.

(2) La hierarkio dil rusa oficistaro kontenis 14 rangi. La rango di « konsilisto tituliera » es la 9ma.

(3) Textope : shuifisto.

Se lo ne es facebla altramaniere, lu recevez la nomo di lua patro. Lua patro nomesas Akaki ; la nomo di filio do anke esez Akaki. Tale naskis la nomi : Akaki Akakievich (4).

L'infanto baptesis e dume lu ploris, kriis e facis grimasi, quale se lu presentabus, ke uldie lu divenos konsilisto tituliera. Talmaniere eventis.

Ni naracis to omno tante konciencoze, por ke la lektero konvinkesez ipsa, ke altra iro dil eventi ne esis posibla e ke mikra Akaki fakte ne povis recevar altra nomo.

Ye qua tempo Akaki Akakievich komencis sua laboro oficistala e qua amiko prokuris a lu ta situeso, ton nulu povas memorar. Irgequanta chefi sucedis l'unu l'altra, omni vidis lu sempre ye la sama plaso, kun la sama atitudo, kun la sama titulo, tale ke on inklinesis kredar, ke lu naskabis tote quale lu esis, kun la desharizita tempori e kun lua oficistal unifermo.

En l'oficeyo, ube il laboris, on havis nula egardi por lu. Ne mem la kontor-garsoni levis su de sua stuli, kande lu eniris, ya li ne mem regardis lu. Li atencis lu tam poke kam adfluginta musho. Lua chefi traktis lu per kolda despotismo. L'asistanto dil chefo jetante sur lua tablo amaso de paperi ne mem dicis a lu: « Voluntez kopiar ico » ed: « Hike es ulo interesiva — tre bela laboro » od irga parolo agreabla, quale lo es kustumo che bon-edukita funcioneri.

Akaki prenis la dokumenti ; lu ne mem questionis su, kad on reale havis la yuro, donar a lu ta preciza laboro ; lu prenis li e komencis quik la kopiado.

Lua yuna kolegi igis lu esar la centro di lia mokadi, di lia joki ed espritaji, segun quante on povas parolar pri « esprito » che funcioneri, precipue che kontoral oficisti. Lore li kolportis, dum lua prezenteso, diversa naraci komplete inventita pri lua vivomanieri e lua hostino, sepadek-yara oldino. Li asertis, ke el batas lu e questionis Akaki kande lu spozinigus el —lore li varsis sur lua kapo pluvo di paper-peceti e dicis a lu, ke lo esis nivo-floki.

Ma Akaki nultempe protestis kontre ta ataki, nulu semblis existar cirkum lu. Ya mem to omno nule influis la qualeso di lua laboro : meze di ta omna distrakti, lu ne facis un sola

(4) Akaki, filio di Akaki. En Rusia omna pueri recevas ultre lia baptonomo anke ta dil patro.

eroro skribal. Nur kande la joki divenis nesuportebla ; kande on sizis lua brakio, tale ke lu impedesis skribar, lu dicis : « Lasez me ! Pro quo vu trublas me en mea laboro ? »

Ed en ta vorti ed en la maniero pronuncar li, jacis ulo stranje emociganta.

Uldie eventis, ke yunulo qua erste recente engajesabis en la kontoro, deziris prenar Akaki kom viktimo di lua mokadi, sequante en to l'exemplo di lua kolegi. Ma ye la sono di lua voco, lu haltis quale subite frapita e de ta instanto lu regardis l'olda skribisto kun tote altra okuli. Esis, quale se supernaturala povo deturnus lu de lua kolegi, quin il konsiderabis kom bon-edukita, konvenanta homi e qui nun divenis por lu antipatioza. Ed ankore longatempe pose, meze di joyoza societo, lu vidis koram su l'imaĝo dil povra, mikra konsiliste tituliera kun lua kalva fronto ed ankore sempre lu audis ta vorti : « Lasez me ! Pro quo vu trublas me en mea laboro ? »

Ed ek ta vorti sonis ankore altra : — Ka me ne esas tua frato ?

E lore la yunulo celis sua vizajo en sua manui e lu reflektis pri quante poka vera sentiveso kontenas la homala kordio e quante grosiera e kruela esas mem homi bone edukita, mem ti qui generale konsideresis kom bonkordia e honesta.

Nul oficisto laboris tam zeloze e konciencoze kam Akaki Akakievich. Quon me dicas : zeloze ? No, multe pluse : lu laboris kun amo, pasiono. Kande lu kopiis oficala dokumenti, lu vidis erekta sur koram su bunta, bela mondo. La plezuro quan prokuris a lu la kopiado esis lektebla sur lua vizajo. Certena literin lu skribis kun tote specala plezuro ; kande lu arivis ye ta preciza loki, lu divenis tote altra homo : lu ride-teskis, palpebragis e kunpresis sua labii, tale ke ti qui konocis lu, povis lektar sur lua vizajo, ye qua litero lu jus laboris.

Se lu esabus pagita segun lua zelo, lore lu esabus nomizita — ye lua propra astoneso — al rango di statal konsilero. Ma lu darfis, quale dicis lua kolegi, portar nula dekoruro en lua buton truo, ma nur atraktar a su hemoroidi per sua zelo.

Cetere, me devas raportar, ke uldie lu atraktis l'atenco sur sua persono. Ul direktero, qua esis bona homo e qua volis rekompensar lu por lua longa servadi, konfidigis a lu laboro, qua esis plu importanta kam la simpla kopiado di dokumenti. Ta nova laboro konsistis en la preparo di raporto ad ul autoritato judiciala, en la chanĝo dil tituli che plura dokumenti

ed en la tempopa remplaso dil pronomo dil unesma persono per ta dil triesma.

Akaki entraprezis ta laboro. Ma ol konfuzigis e fatigis lu tantagrade, ke sudoro gutifis de lua fronto e ke lu fine klamis: « No, ridonez a me prefere ulo kopienda. »

E de ta instanto on lasis lu kopiar til sua morto.

Ultre lua kopiuri nulo semblis existar por lu en la mondo. Lu ne mem pensis a sua vestizo : lua uniformo, qua olim esis verda, apeskis nun redea. Lua fulardo esis tante streta e kontraktita, ke lua kolo, quankam tote ne longa, saliiis alte de lua kolumo e pro to aspektis extraordinare longa — precize quale ti dil gipso-kati kun movebla kapi, quin la kolportisti cirkumportas sur lia kapi en la rusa vilaji por ofrar li al rurani.

E sempre ulo adhereskis a lua vestaro, lore peceto di filo, lore la cirkumvangan'a fragmento di palio-stipo. Ulte to lu havis specala predestino, promenar sub la fenestri precize dum l'instanto, ube ula ne tre neta objekto jetesis aden la strado. Pro to lua chapelo sempre kunportis oranjosheli e simila rezidui. Nultempe en sua tota vivo lu irgamaniere atencis to quo omnadie eventas en la stradi, tote dessimile a lua kolegi, qui, quale on savas, regardas omna kozi kun okuli tante penetriva, ke li remarkas quik, kande sur l'altra trotuaro promenar homo kun truzita pantalono — quo es por li specale plezuroza spektajo.

Ma Akaki Akakievich sempre nur vidis la neta reguloza linei di lua kopiuri e kande lu subite shokis su kontre la muzelo di kavalo, qua tra sua naz-trui blovis sua bruisoza suflajo aden lua vizajo, lu erste lore remarkis ke lu ne trovesis avan sua skribtablo, meze di lua bela kopiuri, ma meze di la strado.

Arivinta heme, lu quik sideskis an la tablo, manjis hastoze lua kaulo-supo e pose, sen irge atencar olua odoro, peco di bovokarno kun alio — il manjis ol kun la mushi ed omna kozi, per qui Deo e la hazardo kovrabis ol. Kande lu esis saturita, lu komencis kopiar la dokumenti quin lu adportabis heme. Kande hazarde lu havis nula akti kopienda, lore il kopiis por sua propra plezuro ta dokumenti, quin lu konsideris kom partikulare importanta — ne pro olia plu o min bela redakto, ma pro ke li esis direktita ad ula importanta funcionero.

Kande la griza cielo di Peterburg es envelopita en la velo

dil nokto e kande la tota oficistaro es parfininta sua supeo segun l'inklinesi gastronomial o segun la pezo dil monetuyo — kande omnu repozas ed esforcas obliviar la skribachuri burokratal ed omna sorgi ed aferi quin on ofte tote nenecese kargas sur sua shultri, lore singlu deziras konsakrar la restanta tempo dil dio a sua personal plezuro. Icu iras al teatro, itu promenias en la stradi e kontemplas plezuroze la mulieral vestari, itere altru susurachas kelka flativa, sentimental vorti a yunino qua aparas quale stelo en lua modesto vivo di oficisto. Hike ed ibe ulu anke vizitas kolego, lojanta en modesta lojeyo triesma- o quaresma-etaja, konsistanta ek du chambri, vestibulo e koqueyo e provizita per prezuntoza dekoruro, exemple pendolampo od altra objekto komprita po la preco di longyara privati.

Kurte dicita, ye ta tempo singla oficisto konsakras sua liber-tempo al satisfaco di personal plezuri; hike on ludas whisto, ibe on drinkas teo kun chipa kuki o fumas ek longa pipi. Altri naracas skandalaji eventint en la rondi dil mondo distingita, nam irge quala es la vivositueso dil Rusi, li ne sucesas deturnar sua pensi del mondo distingita; iti naracas oldega, ma ankore sempre prizata anekdoti, quale exemple ta pri la komandanto, a qua on raportas, ke malfacero tranchabis la kaudo dil kavalo sur la monumento di Petro la Granda.

Do, anke dum la hori dil repozo e dil plezuri, Akaki Akakievich restis fidela a sua kustumi. Nulu povis pretendar vidir lu irgatempe en noktalo societo. Kande lu esis saturita per la kopiado, lu kusheskis e pensis al joyi dil sequanta dii ed al bela kopiuri quin la bona Deo itere konfidos a lu.

Tale fluis la vivo di homo, qua, quankam gananta nur 400 rubli po yaro, esis tote kontenta pri sua fato ed il forsan atingabus alta evo, se lu ne divenabus la viktimo di un ek ta desfelica incidenti, qui minacas ne nur la konsilisti tituliera, ma anke la sekretal, aktual, kortal ed altra konsilisti, mem ti ne ekkluzita qui nultempe donas nek recevias konsilo.

En Peterburg existas enemiko terorigiva por ti omnia qui recevias salario ne plu alta kam 400 rubli po yaro e la terorigiva enemiko ne es altru kam nia nordal koldeso, quankam on cetere asertas, ke ol es bona por la saneso.

Ante non kloki matine, kande la oficisti dil diversa departamenti hastas vers lia kontori, la frigoro tante forte pinchas lia nazo, ke la maxim multa ek li neplus savas quon facar. Se en ta instanti la maxim altranga funcioneri ipsa tante sufras

del koldeso, ke lia okuli plenigesas per lakrimi — quante plu kruele mustas sufrar la konsilisti tituliera qui ne es sat richa por povar shirmar su efikive kontre la harda vintro. Kande li es envelopinta su en lia lejera manteli, lore li devas en maxim granda hasto parkurar kin o sis stradi, pose haltar che la pordisto, por kelke varmigiar su e vartar la defrostigo di lia burokratal kapablesi. (duro sequos).

Quale nomesas la mashinisto?

REFLEKTO-TASKO

En USA on forte prizas experimenti havanta la skopo, mezurar la konceptiveso dil skolani e profesional laboristi. Li konsistas en la formulizo di problemi reflektala; la tempo bezonata por olia solvo mezuresas per kronometro e servas al establiso di rangizo, a quan on atribuas grand importo edukala. Semblas apene necesa remarkigar ke ica « tests » quale on nomizas li en Usa, nule povas havar ta valoro quan la kandideso di lia autori imaginas; li neglijas multa faktori tre importanta por ciencal explori psikologiale e tote generale parolante es ya evidenta ke problemi tante kompleksa ne povas solvesar en maniero pruviva per moyeni tante rudimental ed ofte infantala.

Me tamen volas donar sube exemplo pri un ek ta reflektotaski; ol es sat konocata en omna landi angla parolanta:

En treno vehas tri voyajanti: Sri. Dr° Brown, Dr° Robinson e Dr° Johnson. La fairisto, la mashinisto e la konduktoro dil treno havas ta sama tri nomi. Dr° Robinson habitas en Liverpool, la konduktoro en loko inter London e Liverpool e la homonimo dil konduktoro en Newcastle. Dr° Johnson ganas salario de L. 100.3.1 po monato. La konduktoro ganas matematikale exakte la triimo dil monatal salario di lua lojeyo-vecino, qua es un del tri doktori. Fervoyal employato Brown vinkas la fairisto en la biliardo-ludo per 100 : 70. Quale nomesas la mashinisto?

To semblas joko unesmavide. Or, kontree lo es vera reflektotasko facile solvebla per simpla uzo dil sana raciono. Probez, Vu ne sucesas? Yen la solvuro:

Ni departez del konduktoro, pri qua on donas la maxim mult informi: 1° Lu habitas en loko ne precize indikita inter London e Liverpool. Ni nominez ta loko: X. 2° Lua homo-

nimo habitas en Newcastle. 3° Lu ganas la triimo dil salario di lua vicino, un ek la doktori. Or : Ta vicino ne povas esar Dr°. Johnson, nam ilua salario ne es dividebla per tri : do la vicino es Sr°. Brown. Pro ke Dr°. Brown habitas en X e Dr°. Robinson en Liverpool, la homonimo di konduktoro anke nomesas Johnson. Koncerne la fairisto, ilca ne povas esar Johnson, nam to es la nomo dil konduktoro, il anke ne povas nomesar Brown, nam Brown vinkas lu en la biliardo-ludo : lu es Sr° Robinson.

Do, la mashinisto nomesas Brown.

Quod erat demonstrandum. — A. M.

Malicoza muziko-kritiko

Josefo Stranski, la konocata orkestrochefo, qua direktis dum 12 yari la famoza « Filharmonial Orkestro » di New York, publikigis ante kelka tempo ekstrakti ek la recensi aparinta en la Prahana « Muzikal revuo » da Batka, di qua lu esis kritikisto dum lua studenteso en l'Universitato Praha. Sube ni riproduktas kelka ek lua tatempa kritiki :

Uldie me renkontris l'unesma orkestrochefo dil teatro e questionis lu, ka lu direktos vespere « Tristan ed Isolde ». « Komprenende ! », dicis ilca, « to ya es *mea* opero. » Pos la reprezento me devis konfesar ke lu esis justa. Antee me kredabis ke la verko esis da Wagner.

La reprezento di « Mariajo di Figaro » esis ecelanta. Quante me pro to regretas, ke me ne povas raportar pluse pri olu.

Dum la hiera reprezento di « Carmen », S°. K. kantis unesmafoye la rolo di Escamillo. La loko en la komencal kanto « La tauro mujis horrorinde » sonis quale autobiografio.

Sundie pleesis « Tosca ». G. kantis la rolo di Cavaradossi. Konforme al programo lu falis dum la lasta akto, fusilagita dal homi di Scarpia. Omna audanti regretis ke to ne ja eventabis dum l'unesma akto.

Mardie donesis « Lohengrin ». La cigno strikis. Kun multa peno la kelke tro videbla kulisisti sucesis tranar Lohengrin admonte la rivero « Escout ». La cigno esis plu inteligenta kam la direktero dil teatro. Lu konocis la tenoro.

Sarastro certigis en la hiera « sorco-fluto » ke on ne konocas la venjo en lua santa hali. Quanta chanco por Sarastro ! La venjo por ta ario esabus terorigiva ! Trad. da A. M.

La Venjero

da Anton CHEKHOV

Balde pos ke Fyodor Fyodorovich Sigayev surprizabis sua spozino sur la voyo dil krimino, lu stacis en la magazino dil armovendisti Schmucks et C°. Lu deziris selektar fitanta revolvero. Ilua vizajo esprimis iraco, chagreno e neflexebla rezolvemeso.

« Me savas, quon me havas facenda », lu dicis a su. « La fundamental ideo dil vivo familial es insultita, la honoro es fulita al pedi, la vicio triumfas. Pro to me devas, kom membro dil socio borgezala, asumir la rolo dil venjero. Unesme me mortigos el ed elua amoranto, pose me ipsa... »

Il ankore nultempe selektabis revolvero e nultempe mortigabis irgu. Ma lua imaginado ja vidigis ad il tri sangoza kadavri, frakasita kranii, ekspricanta cerebro, turbal amasesko, quanto de gapanti, l'autopsio... Per la nocojoyo dil profunde insultito, lu imaginis la teroro dil parentaro e dil publiko, same kam l'agonio dil desfidela spozino. Pense lu ja lektis la kap-artikli en la jurnali, qui parolus pri la ruineso dil vivo familiala.

La komizo dil firmo, vivaca, repleteskinta kerleto kun blanka jileto, qua imitis Franciano, pozis avan lu quanto de revolveri e remarkigis kun respektoza rideto e kun multa reverenci: « Me konsilus a vu, M'sieur, komprar ica hika ecelanta revolvero. Sistemo Smith e Wesson. La maxim recenta konquestajo dil armofabrikado. Triopla efekto, kun ekstraktilo, atingas l'objekto vizata ye disto di 600 pazi, central amorco. Permisez, sioro, ke me atencigez vu pri la neteso dil fabrikado. La maxim moderna sistemo, M'sieur... Ni vendas singladie un dekeduo, kontre banditi, volfi ed amorantuli. Tre konfidebla e forta armo, pafas ye maxim granda disto e mortigas penetrive spozino ed amorantulo. Koncerne su-ocido, me entote ne konocas plu bona sistemo, M'sieur... »

La komizo tensis la hani, pafis, sufllis sur la tubi, vizis e kondutis, quale se lu exultus pro entuziasmo. Kande on vidis

ilua extazigita vizajo, on povis kredar, ke lu ipsa esus felica, perforar sua kranio per kuglo, se nur lu posedus tam ecelanta revolvero kam ta de Smith e Wesson.

« E quante ol kuestas ? » questionis Sigayev.

« Quaradek e kin rubli, M'sieur. »

« Hm ! To esas kelke tro chera » !

Takaze me propozas a vu altra, kelke plu chipa sistemo. Yen, kad vu komplezus kontemplar ica revolvero ? Ni havas enorma asortajo ye diversa preci... Exemple ica revolvero, sistemo Lefauchaux, kuestas nur dek e ok rubli, ma... » (la komizo plisis desprizeme sua fronti) ... ma, M'sieur, ica sistemo ja es obsoleta. Ol kompresas nur ankore da homi, qui apartenas al intelektual proletariato, e da dementi. Ocidar su o sua spozino per revolvero Lefauchaux interpretesas ca-die kom signo di mala gusto. La bona gusto admisas nur Smith e Wesson. »

« Me havas nula motivo, ocidar me od irg altra persono », mentiis Sigayev malhumoroze. « Me volas nur komprar revolvero por mea vakancel restado en la ruro... por pavorigar la furtisti. »

« Ne esas nia tasko, inquestar pri la motivi dil kompro », replikis ridetante la komizo, diskrete abasante sua palpebri. « Se ni volus singlakaze explorar la kauzi, lore ni koaktesus klozar nia firmo, M'sieur. Por pavorigar furtisti, Lefauchaux ne es apta armo, pro ke ol donas nur mi-lauta, matida detono. Takaze me prefere konsilus a vu ordinara amorcil-pistolo Mor-timer, la tale dicita duel-pistolo... »

Subite penso traflugis la kapo di Sigayev : « Kad me provokos lu a duelo ? » Ma lu reflektis : to esus tro granda honoro por il... Tala kanalii on simple abatas quale hundi..

Gracioze turnante su e pazetante, la komizo ne cesis ridetar e babilar e pozis tota amaso de revolveri avan la kompranto. Maxim apetitigante ed invitigante aspektis le Smith e Wesson. Sigayev prenis un revolvero di ta sistemo en sua manui, fixe regardis ol e perdesis en reflekti. Lua fantazio skisis imajo, quale lu frakasos l'aludita kranii, quale sangofluvio fluos trasuper la tapiso ed alonge la lignizita parieto e quale la mortanta trahizantino tikos per la pedi.... Ma por lua kordio nesaciema to esis ankore tro poko. Lua kordio ne sentis su satisfacita per la sango-ceni, la jemado e la pavoro... Lu devis injeniar ulo mem plu pavoriganta.

« Yen, me trovis la solvuro: me mortigos men ed ilun », lu pensis, « ma elun me lasos vivanta. El lente deperisez, tortu-

rita per la reprochi di lua koncienco e per la desprizo dil cirkondanta mondo. Por ento nervoza, quale elu, to esas torturo multe plu granda kam la morto. »...

Lu vidis en lua fantazio sua propra funebro : ilu, l'insultita spozulo, jacas en la sarko kun klementa rideto sur la labii ; ma elu, torturita per remorsi, sequas la sarko, quale Niobe e ne savas ube blotisar su, por eskapar la nihiliganta regardi dil turbo ecitita.

« Me vidas, M'sieur, ke la sistemo Smith e Wesson plezas a vu », interruptis la komizo ilua revado. « Se vu konsideras ol kom tro chera, lore me volunte grantos a vu redukto di 5 rubli... Cetere, ni havas ankore altra, plu chipa sistemi... »

Kun francatra vivaceso la komizo turnis su e cherpis del faki plusa dekeduo di etuyi kun revolveri.

« Yen, M'sieur, po 30 rubli. To ne es chera, tante plu ke la kurso sinkis konsiderinde e ke la taxi doganala konstante augmentas. Me juras ye Deo, M'sieur, ke me esas konservema, ma me nun anke ja komencas grunar. Konsiderez ke la kurso e la doganal tarifo efektigas ke cadie nur richi povas aquirar armo vere bona. Al plu povri restas nur l'uzo di Tula-armi o di alumeti. E l'armi de Tula efektigas nur malaji. On pafas ek Tula-revolvero sur sua spozino ed atingas su ipsa en la skápulo. »

Subite Sigayev haveskis l'impreso ke lu esus tre desavantajizita e regretinda, se lu esus mortinta e ne povus asistar vide la torturi dil nefidela spozino. La venjo es vere dolca nur kande on havas la posibleso, kontemplar olua efekti. Ma quá senco havas ta venjo, se on jacas en la sepulteyo e perceptas nulo !

Kad me ne prefere agez sequantamaniere? lu reflektis. Me mortigos lu ; pose me asistos al funero kom spektanto e pos l'enferigo me ocidos me ipsa... Ma, on arestos me ante la funero e deprenos mea armo... Konseque prefere talmaniere : me ocidos lu ; elu restez vivanta e me... me provizore anke ne ocidez me, ma lasez me arestar. Me ankore sempre havos la tempo, ocidar me. Mea aresteso havos la bona konsequo, ke me povos asistar al judicial inquesto e deskovrar koram la tribunalo e la tota socio la baseso dil agomaniero dil mea spozino. Ma se me ocidas me, lore el forsan, donite elua mentiemeso ed insolenteso, kargizos me per la tota kulpo e la socio konsi-

deros elua konduto kom justifikata e mokos me, dum ke se me restas vivanta, lore...

Pos instanto, lu pensis : Yes, se me ocidas me, lore on forsan interpretos to kom pruvo di mea kulpozeso ed on akuzos me pri meskina pensomaniero... Ulte to, per quo me reale meritis ocidesar? Per nulo. To es l'unesma motivo e duesme, mortigar su pafe es poltronajo. Konseque me agos tale : me ocidos lu, lasos elu vivanta e livros men ipsa al tribunalo. On judicios me ed el koaktesos aparar kom testo. Me vidas de hike elua shamo ed emoceso, kande mea advokato questionos el! La simpatii dil tribunalo, dil publiko e dil jurnalaro komprenende esos ye mea latero.. »

Tale lu reflektis, ma la komizo pozis sempre nova vari avan lu e konsideris kom sua devo, distraktar la kompranto konverse.

« Ici es angla revolveri kun nova sistemo, quin ni es jus recevinta », lu babilis. « Ma me atencigas vu de ante, ke omna ta sistemi superesas alte da Smith e Wesson. Ante kelka dii — vu versimile lektis lo en la jurnali — oficiro kompris che ni revolvero sistemo Smith e Wesson. Lu pafis sur l'amorantulo e pensez ! la kuglo perforis lu komplete, pasis tra bronzo-kandelabro, atingis pose la piano, mortigis rikochante Bolognan hundeto e kontuzis la spozino. Brillant efekto, qua honorizas nia firmo. L'oficiro nun es arestata. Probable lu kondamnesos e deportesos a punisal laboro. Nam unesme, ni havas ankore tote obsoleta legaro; duesme, la tribunalo favorizas sempre l'amorantulo. Pro quo ? To es tre simpla M'sieur. La judiciisto, la juriani e la statal advokato vivas ipsa kun stranjera homini e sentas su plu tranquila, kande en Rusia trovesas un spozulo mine. La nobelaro esus felica, se la guvernierio deportus omna spozuli ad Sakhalin. O, sioro, vu ne povas imaginar til qua grado la nuna dekado dil mori indignas me: amarar stranjera homini es nun tam ordinara kam fumar stranjera sigareti o lektar pruntita libri. Yarope la debito diminutas che ni e to ne signifkas ke la nombro dil amorantuli divenas min granda, ma simple ke la spozuli rezignas a lia situeso, pro ke li pavoras la tribunali e la deporteso.

La komizo cirkumregardis ed adjuntis susurante : « E di qua lo es la kulpo, M'sieur? Dil guvernierio! ».

Irar ad Sakhalin pro irga porkulo renkontrita, to advere anke ne havas senco, ponderis Sigayev. Se me deportesas a

punisal laboro, lore to nur posibligas a mea spozino, rimariajar su e dupigar duesma spozulo. El triumfos... Konseque, mea spozinon me lasos vivanta, me ipsa ne ocidos me ed ilun... me anke ne mortigos. Me devas injeniar ulo plu inteligenta e plu desagreabla por la du kulpozi. Me punisos li per desprizo ed entamos skandalatra divorco-proceso.

« Hike, M'sieur, es ankore nova sistemo » dicitis la komizo e pozis nova dekeduo sur la tablo. Me permisas a me, atencigar vu pri la partikulara mekanismo dil plateno.. »

Segun sua lasta rezolvo, Sigayev entote neplus bezonis revolvero; ma la komizo fervoreskis sempre pluse e pozis sempre nova vari avan ilu. L'insultita spozulo jenesis vidante, ke la komizo vane penis por lu, vane entuziasmigis, ridetis, perdis sua tempo.

« Nu, bone », lu dicitis, « me do rivenos plu tarde... od me querigos l'objekto per altru. »

Lu ne regardis la vizajo dil komizo pos ta enunco, ma por adminime parte atenuar l'efiko di lua baroka konduto, lu konsideris kom necesa, komprar irgo. Ma quon komprar? Lu promenis sua regardi alonge la parieti, por selektar objekto maxim chipa posibla e deskovris verda reto, qua pendis an la pordo.

« Quo... quon to esas ? » lu questionis.

« Reto por la qualio-kapto. »

« E quante ol kustas ? »

« Ok rubli, M'sieur. »

« Envelopez ol por me. »...

L'ofensita spozulo pagis ok rubli. prenis la reto e livis la magazino; lu sentis su mem plu ofensita kam antee.

Trad. da A. M.

L'Ancien « Lied » ⁽¹⁾

Humurajo da Germana novelisto WALTER FRANKE-RUTA

Nun, kande densa barbegeo fluktuas a me til la zono, kande mea flegata bas-voco forte rotolas tra la vasta hali di mea impozanta domo, kande vespere me observas per kontenta

(1) Pri « Lied » vid IX, 79, decido 1925.

regardo mea domeno: (2) netrandsvideble extensas su la plantacaji dil konto kuranta — cetere, ni dum yari ankore havos multo facenda ye olta rikompenso ; gaye audesas la klako dil krakanta trati an la bordo dil registragita plantacuri e — marvelo dil naturo — gutope lo exudas del inkaso-agri, ma torentatre lo fluas aden l'imposto-loki (2)... nun me ya povas laute enunciar, quo esabis la maxim profunda deziro di mea yunesala dii, quala ardorajin depos lore me es portint en la kordio, e quin tandem nun, stacante sur la kulmino dil vivo, me darfus permisar a me.

Ta deziri, ardoroze emersinta lor mea duadekeduesma vivoyaro, esis du :

1. Darfar acendar tota buxo de alumeti en un foyo.

2. Darfar intence e koncie aspensar kun aquo la lampo-vitro di brulanta petrolo-lampo.

Ica dezirin, di qui la satisfacoon mea matro lore refuzis per severa paroli, paroli, en qui elu reprochis mea tote infam anmestado pri la mori, kun evident etikal ruino plu tarda, tamen lasante la posibleso, ke ya lore, kande me adultesos, me povos facar ed agar, irge quon me volos — ica frua yunesal dezirin recente me permisar a me.

Ad ica stroko, komprenende, invitesis mea gaye kreskanta filiaro, cirkum-ludanta mea genui ye la sundii e festotempj, same mea multnombra servistaro. Per to omna la tot akto obtenis brilo di soleneso, quale to eventas nur ye grandeg okazioni.

La prokuro dil buxo de alumeti efektigis nula desfacilaji, kontre ke la obtenigo dil petrolo-lampo kun lampo-vitro ne esis tam simpla. Me mustis sendar la kurieri tra la tot urbo, til ke tandem li trovis tala kozo che la fripisto, e mankis ne multe, ke esus kalkulit a me antiquajal preci-so (3) rapide pasas la tempo !

Ma lore vents la grand instanto.

Per vacilanta manui me acendis la plena buxo de alumeti en un foyo. Oli inflameskis sisante, me kombustis kelkete la krecenti sur mea sorgoze manikurizita (4) sinistra manuo,

(2) Jokoze traktita kalemburo pri cadiala cirkonstanci, interpolita dal auro.

(3) So = til ta grado, tanta-grade, tre acentizenda ; propozita da S^o *Quarfood*, quon anke me sustenas (I. R.).

(4) *Manikuro, pedikuro* ; necesa vorti pri la konocata flego dil manui e pedi, de *F manicure, pédicure*.

odoris parbrulint amorfa fosfo e bruletita krecenti; mea filiaro dicis de politeso « Ho! », e lore to esis pasinta.

Nun ni transiris a la duesma parto dil programo : la inten-
cit asperso dil torida (5) lampo-vitro dil penoze trovita
petrolo-lampo.

Me must konfesar, ja depos frua infanteso esir extreme
ecitit ad ica spektaklo. Me imaginabis, ke la nemediata ren-
kontro di lo torida (5) e kolda mustus efektigar fantastika
spektajo : ke la lampo-vitro mustus krik-krakar tote monstre,
e ke la flami dil brulanta petrolo mustus eruptar Etna-simile.
Forsan to esis spektaklo so (3) hororoze bela, ke mea tenera
matro lore devis absolute interdiktar ol a me, od, konjekteble,
pro ke mea yunesal impresebleson el ne trovis matur a tal
experienco. Intertempe on ya nun plu-moderneskis, neplus
es so (3) timen... Do mea filii quiete spektez lo !

Tale me imaginabis lo, ma venis multe plu sen-noce. La
lampo-vitro simple dicis « Knax ! », e kulbutetis ad-infre ;
la lampo ipsa durigis brular e nur kelkete fumis — to esis
omno.

Mea filii, exhaustinta sua stoko de politeso a che l'unesima
experimento, mem neplus dicis « Ho! », e me retretis aden
mea privata kontoro, decepitit en la abiso dil anno.

Yen, quo do omno esis, pri quo me kom dekedu-yarulo
so (3) joyabis, di quo la interdikto igis me dubitar la boneso
dil adulta homaro !

Nun mem mea mi-adolescanta filii trovis nul amuzo en lo !

Kande me, kelke embarasita, tandem livis mea chambro,
renkontre me venis mea senioro. Kelke jenate, tamen ne
deshabile, alegante mea propra yunesala deziri, il nun explikis
le sua : unfoye lu tot-kordie volus so (3) vehar kun la « six-
cilindro » en plena kuro kontre la domal muro...

« Kerlo ! — me klameskis — ka la diablo petuligas tu ?
Nur de infama destrukto-manio es explikebla tala dementa
fantazio. Laxesar kontre ol signifikus volar serioze pozar en
dubito tua tota plu tarda developo etikala. No, mea puero,
forsan tu ulfoye povos facar lo, kande tu esos adulta. Lore
tu ya darfos facar ed agar, quon tu volos, ma nulkaze tam
longe kam me vivas... »

(5) De *L torridus*. Ni ja havas *torida zono* ; me ne vidas irg
obstaklo extensar olua signifikio ank ad *E hot*, *F chaud*, *D heiss*
en la tekniko.

Ti ya esis, kelke altre stilizita, precize la sama paroli, quin mea matro dicabis a me, kande en la sam evo me prizentis ad el tala demando. Lon me nun portabis kun me a kelka yar-deki, e lore me tamen facabis lo. E nulo partikulara konsequabis, ecepte ke lo kelkete malodoris, facis « Knax ! », e mem ne ecitis kompatema rideto sur la labii di mea filiuli.

Omnakaze la homaro esez pront a ta spektaklo, kande mea filiulo ulfoye lor la yaro 1970 kun sua « six-cilindro » en plena kuro vehos kontre domal muro, nur por ke lu videz, quale to aspektas. E kande lo pose same nur kelkete facos « Knax ! », e kelkete malodoros, lore lu experiencez la sama lejera shamo, experiencita da lua respektinda patro. E lon me tot-kordie deziras a lu !

Tradukis Janis ROZE.

Historial predicuri

da Karl FEDERN

Nek mistikal auguraji traktesos hike, nek profetaji sugestiva quale la famozo « Citatio ad Dei sellam iudicis » (Asigno adkoram la iudicio-stulo di Deo), qua dicesas eventir plurfoye en la Mezepoko. La lasta grandamastro dil Templan-ordeno, Jacques de Molay, brulata en Paris ye la 13. marto 1314, sur la rogo sumnis sua neyusta judiciinti, papo Clemens V. e la rejo di Francia, Philippe la Bela, venor ante un yaro al iudicio-stulo di Deo, ed ambi mortis ankore en ica fristo, ambi ankore en forta evo. Hike pov efikir la hazardo ; o la pavoro, la tormentanta koncienco, e certe ne tro poke anke la kredo pri la neevitebleso dil impreko helpis adduktar la morto.

Or hike ne parolesos pri tal psikala fenomeneni, ma nur pri klara prevedo di homi pensanta sagace, olqua vere hav ulo profetala. Astoneganta es la sentenci, quin skribis la Franciskano Roger Bacon, un del maxim geniala penseri dum la Mezepoko, en sua « Epistola de Secretis Naturae et de Nullitate Magiae », la Epistolo pri la sekreti dil naturo e pri la vaneso dil magio, al Parisano Guilelmus, tre probable inter 1263 e 1276. Lu dicas en la quaresma chapitro : « On povus konstruktar navo-mashini, tale ke la maxim granda maro-e fluvio-navi, duktata da un sola homo, sen remanti, povus movesar plu rapide kam se li esus plena de navisti. On povus produktar veturi, qui movos sen animalo... On povus krear flugili tala, ke homo sidanta en la mezo movigas irga mashino

rotacanta, per qua ali artificiala flogus l'aero samamaniere kam ali ucelala. Anke povus fabrikesar instrumenti por penetrar al fundo dil mari e fluvii sen korp'al danjero. » Ed en la unesma chapitro dil sama verko, pos parolir pri la « Grake fairo » : « Ulte to existas altra kozi astoniva. Nam soni quala tondro povos produktesar ed en-aera kombusti, plu hororoza kam ti, qui naskas ek la naturo. La aplikeso di mikra parto de ta materio, min granda kam la pinto di polexo, produktos teroroza sono e forta brulo montros su. Ed ico povos eventar en multa manieri, tale ke tota urbi ed armei povos destruktesar. »

Quon omnia prekonocis e previdis ica monako, ke en sua celulo, en la dek-e-triesma yarcento lu povis tale deskriptar la teknikal marveli e terori di nia tempo ? Quo naracesas ek tempi longe pasinta, to es desfacile verifikebla, ma ica vorti da Bacon existas nekontesteble en la dicita skripturo, qua es parto di sua « Opus minus » (Mikra verko) ed aparis imprimite unesmafoye en 1542.

Kontree, me ne volas konsiderar hike la famoza profetaji da Nostradamo, qui advere ofte es tre remarkinda — lu ipsa esis origine Juda astrologo ek la Provenco, plu tarde la chefa mediko di Charles IX de Francia. Oli es tro obskura, tro interpretenda e tro interpretebla. Anke ne la « «Prophétie de Cazotte », olim ofte citita, segun qua la auroro dil « Diable amoureux » predicabus ante la Franca revoluciono en vesperal asemblo sua propra morto e ta dil altra gastis sur l'eshafodo ; nam la skripturo redaktesis erste plu tarde da Laharpe ; ol trovesis 1803 en la poslasaji di Laharpe.

Tante prefere la enunco di Goethe, quin Eckermann notis ye la 21. febr. 1827. Alexander von Humboldt skribabis pri posibla konekteso dil Atlantika e Pacifika Oceano ed anke konsiderabis la Panama-Kanalo. Pri co dicis Goethe, ke astonus lu, se la Unionita Stati falius posedeskar ta verko por kontrolar ol. E lu explikis, ke « ica yuna stato populizus la landi trans la Rokoza Monti », ke es an la litori dil Pacifiko la maxim sekura e spacoza portui, ke komercial trafiko kun Chinia ed Est-India developos su e ke esos necesa sparar al navi komercial e militala la longa, desagreabla e chera veho cirkum Kabo Horn. Il dicis : Ico es nekareebila por la Unionita Satti, e li obtenos lo » ed adjuntis : « Me deziras travirar to, ma me ne atingos lo. Duesme, liguro inter Danubio e Rheno » — ma icon lu konsideris kom plu dubitebla, pro

la giganteso dil entraprezco e la poka Germana moyeni. « E fine, triesme, me deziras vidar la Angli posedar la Suez-Kanalo. Ica tri granda kozin me deziras travivar, e vidar li certe penvalorus perseverar ankore ula kinadek yari. »

Ne min profetal es la vorti da Goethe en letro a Zelter del 7. junio 1825, pri la direciono prenata dal kultur-developo :

« Yuna homi ecitesas multe tro frue e pose fortranesas en la vortico dil tempo. *Richeso* e *rapideso* es quon la mondo admiras e quon omnu aspiras. Fervoyi, rapida dilijenci, vapornavi, ed omna posibla facilesi dil komuniko es to quon vizas la erudita mondo, tro-erudar su e per to restar en la mediokreso... Propre dicite ol es la yarcento por la kapi kapabla, por homi praktikal e facile-komprenanta, qui, dotita per kelka habilesco, sentas sua supereso super la amasi, quanquam ipsa ne es talentoza a lo maxim alta. »

Tre remarkinda — mem quankam hike la mala volo esis probable la patro dil penso — es la vorti, quin caro Nikolay I. de Rusia, l'amiko tante veneracata di Friedrich Wilhelm IV. de Prusia, dicis en 1894 ye parado en Berlin al Franca ambasadero, generalo de Lamoricière : « Se kontre mea e vua volo Germania sucesos divenar stato unionita, ol bezonus por juar sua unioneso homo, qua esos kapabla a to quon mem Napoleón ne sucesis facar. E se venus tala homo, se la armizita amaso divenus danjeroza, lore esus nia tasko, ta di Francia e Rusia, ruptar ol. « Ica frazi lektesas en letro da Lamoricière a la lora ministro dil aferi extera, Alexis de Tocqueville, qua citas la letro en sua memoraji aparinta 1893 en Paris, sur pagino 383.

Ma plu profetala, plu astonanta sonas la vorti quin skribis Heinrich Heine ye la 12. julio 1842 en sua epistoli pri « Franca situesi » por Augsburger Allgemeine Zeitung : « L'anciena bonekonocata tempest-uceli (petreli) riflugas nevidebla tra l'aero... Me konfesas, ke me ipsa, suflata dal giganta ali-bato, sentis forta kordio-tremo... Quo esus la fino di ca movo, a qua, quale sempre, Paris donis la signalo ? Lo esus la milito, la teroroza destruktomilito, qua regretinde vokus ad l'areno la du maxim nobla populi dil civilizitaro, al periso di ambi : me aludas Germania e Francia, Anglia, la granda aquo-serpento, qua sempre povas retroreptar en sua aquala nesto, e Rusia, qua anke havas sekurega refuji en sua enorma foresti, stepi e glacieyi, ica du ne povas perisar en ordinara milito politikala, ne mem per la maxim decidiva vinkesi ;

— ma Germania es multe plu grave minacata en tala kazi, e Francia povus perdar sua politikal existo en maniero deplorinda. Ma to nur esus l'unesma akto dil granda spektaklo, quaze la prologo. La duesma akto es la revoluciono Europal, mondala, la granda duelo dil neposedanti kun la aristokrataro posedal, ed en ol konsideresos nek nacionaleso nek religio : existos nur un patrio, nome la tero, e nur un kredo, nome pri la fortune sur la tero. Ka la religial doktrini dil pasinto levos su en omna landi por desespéroza rezisto, e ka forsán ica prob esos la triesma akto ? Ka forsán mem l'absoluta tradiciono itere eniros la ceneyo, ma en nov kostumo e kun nova signal-vorti?... Feroça, obskura tempi advenas tondrante, e la profeto, qua volus inventar nova apokalipso, mustus inventar tote nova bestii tante hororoza, ke la anciena bestio simboli da Ioannes esus, komparate a li, nur dolca kolombeti ed Amoreti... La futuro odoras yufti, sango, sen-Deeso e tre multa bati. Me konsilas a nia nepoti naskor kun tre dika dorso-pelo... »

Tradukis Ilmari FEDERN.

Vitami e Naturismo

La vitamini es vivanta korpi qui havas la stranja proprajo posibligar la vivo dil animali. Danke li, la animali digestas, asimilas, konservas sua rezisti kontre la maladesi, entratenas la bon stando di sua nervaro e di sua osti. Sen li, manjar es preske neutila, nam la alimenti ne digestesas, la vivanta ento divenas infektebla, leda, malada, vidas sua nervaro renversesar, sua osti moleskar, sua denti kariar ; e lu mortas.

L'exakta nombro del vitamini ne es ja nokocata ; on deskovras uli nova sat ofte ; e la propraji di ti quin on konocas ne es ja perfekte precizigita.

On indikis l'unesma vitamini per la nomo vitamino A, vitamino B, vitamino C vitamino D ; pose on trovis vitamini parenta kun B ; on nomizis li : B1, B2, B3.

La vitamino A, quan Mellamby e Green nomizis vitamino kontre-infekta, existas en la verdaji e la sheli. Werkmann montris ke, se on supresas la vitamino A en l'alimentado dil kuniklo, lu perdas sua rezisti kontre la bacilo dil karbunklo e dil pneumokoko. Altra animali privacita de ca vitamino A, mortas pro bronko-pneumonio o pro infekto-diareo. Pro ke

on konstatis l'efekto quan ol produktas en la mikrobal infekteso on uzis ol kontre la parturata febro.

La vitamino B es anke nomizita « vitamino di nutrivo ». Danke ol, la animala fabrikoj sua propra korpo per to quon li manjas. Ol trovasas abunde en la shelo dil grani (froment-shelo, rizo-shelo, edc.), en la biro-hefo, en la malto. Danke ca vitamino, la karbo-hidrati (farinozi, grasaji e sukri) povas digestesar ; ol anke utilesas probable por la asimilo dil albuminoidi (karno, ovo-albumeno).

La vitamino C anke nomizesas kontre-skorbuta. Ol existas en multa legumi, en la shelo dil fresha frukti (pom-shelo, edc.) ; ol es tre abundanta en l'oranjoo. Ne es vitamino C en la grani.

La defecito dil vitamino C helpas che la animala la infekti per la kolibacilo, la stafilokoko, la streptokoko e la tuberkulosobacilo.

La vitamino D nomizesas kontrerakita pro ke ol posibligas la fixigo dil kalko-sali en nia osti ; se ol es absenta en la rejimo, la osti developesas male e deformesas ; to es la rakito.

La deskovro dil vitamini es la triumfo dil naturismo. La naturismo, fakte, konsilas manjar precipue vejetanti e frukti por rivivizar l'organismo ; or, es la vejetanti e frukti qui kontenas la vitamini A, B, B1, B2, B3, C e D.

La verda pigmento dil planti (klorofilo) es certe la fonto di multa vitamini ; on konsideras ke la karoteno, substanco kolorizanta asociita a la klorofilo, es la provitamino A.

La naturismo konsilas evitar l'alimentado tro karnoza ; or, la karno, la fishi, ne kontenas vitamini. La naturismo konsilas trouzar nek chokolado, nek industrial sukro ; or, nek la chokolado nek la sukro kontenas vitamini (la mielo ipsa ne kontenas oli) e pluse, ca du alimenti, por divenar homa substanco absorbas la vitamini kontenita en la altra alimenti e tale privacas l'organismo de oli. Nam, se un gramo de biro-hefo (vitamino B) es necesa por posibligar la asimilo di 10 grami de amilo, la quaroplo es necesa, to es 4 grami, se ica 10 grami de amilo es, preliminar, transformita ad glikoso.

La naturismo konsilas manjar sat multa kruda dishi ; or, la vitamino C es oxidita dal maxim mikra koquado.

La naturismo konsilas evitar l'alimenti manipulachita industriale ; or, la vitamino B1, por la nerval equilibrio, domajesas da irga industrial trakto ! Quale skriptis un de nia kunlaboranti : « La vitamino B1 divenis, ye nia epoko, fak-

toro rara e prezoza ; ol es absenta en preske omna nia kustumal alimenti ». Dum ke la komplete pano es plena de ol, ol es absenta en la blanka pano, nomizita Wienana, en la eskaldita kuki, bisquiti, pasti de blanka farino. Kad es stranja ke nia samtempani havas la nervaro tante debila ?

La naturismo konsilas l'expozoz metodo e racional dil epidermo al suno ; or, on savas nun ke ye la kontakto di nia epidermo, la sunal radiado ed anke la radiado violea ed ultraviolea dil specal lampi influas ula korpi kontenita en ol (versimile ula grasi) e fabrikas vera vitamini qui entratenas l'harmonio di nia nervaro ed helpas la bona formaco di nia osti, impedas la rakito, sekurigas la normal kresko e la beleso dil skeleto.

La rakito preske ne plus existas depos ke la naturismo vulgareskis omnaloke.

La vitamini-deficito dil organismo, la avitaminoso, es la maladeso dil civilizeso ; ol aspektas tre diverse, e, omnadie, on atribuas ad ol, juste, nova kulpi. Anemii, intoxiki, enteriti, dispepsii, gastriti, hepatiti, diabeti, artritismo, reumatismo, rakto, tuberklosi, divers infekti, dental kario, prekoca konsumo, edc, edc. es sempre kreita o plugravigita da ula manko de vitamini.

Dr. Gaston DURVILLE.

(Ek « Naturisme », 2 Marto 1933).

Trad. C. Papillon.

Kad Linguo Internaciona uzesos por parolfilmi ?

L'aparo dil parolfilmi ne nur reprezentas un ek la maxim grandioza konquestaji di tekniko ; ol es markizinta, per sua konsequi sur la vivo sociala, maxim remarkinda dato en la tota kulturhistorio.

Ma la konsequi di ta eventajo sur la vivo kulturala ne es omno : per olua neevitebla reperkuti sur la merkato mondala, la parolfilmo es provokinta grava e fundamental transformo dil tota film-industrio.

Dum ke lor la tempo di filmi muta, la komercial difuzoposibleso esis praktikale senlimita, la finanal rendimento dil parolfilmo es enorme entravita per la nedestruktebla bariero dil lingual dislacereso. La situeso es suportebila en landi kun granda habitantaro, parolanta lingui vaste difuzita, exemple

USA, ube la filmi es ordinare ja komplete amortisata ante ke li atingas l'exterlando. Ma por mikra nazioni, parolanta linguo poka difuzita e havanta nula filmindustrio nacionala, l'adapto al nova situeso kreita per l'aparato dil parolfilmi, naskigas grava problemoj. La kreo de propra industrio es neposibligita per l'alta produktokosti dil parolfilmi (konsiderinde plu alta kam por la filmi muta) ne amortisebla per la nura konsumo interna. Ica fakto havas cetere efiko desavantaja sur la qualeso dil parolfilm-produkturi generale.

Por remediari ta situeso, plura moyeni uzesas. Un ek li konsistas en la provizo dil filmi per textal sur-imprimo. Ol es la maxim chipa, ma anke la maxim nesatisfacanta. Altra remediivo es la substituco de vocal tradukuro nacionlinguala al stranjera paroli, sen chanjo dil imajo. Ma anke ta solvuro es klandikanta pro la neposibleso obtenar satisfacanta sinkronismo inter parolo ed imajo, por tacar tote pri la jenanta deskoincido inter movi bokala e vocal enunco. Relative maxim kontentigiva es la kreo de plura versionoj lingual per l'uzo de apta supleanti. Singla ceno « turnesas » sucesive en plura lingui e singlafoye kun altra aktori. Pro ke la ceneyo ne chanjesas, la produktokosti augmentesas nur per la salario dil stranjera supleanti. Ma anke en ita kazo, la solvuro ne es absolute ideala; on kelke shokesas vidante samlandan aktoro evoluonar en stranjera medio (kazo de Germana policisto advokante la turbo per franca linguo). Tamen, segun la nunstado dil kazo, solvuro plu satisfacanta ne es obtenebla.

Donite ica stando dil kazo, ne es astonanta, ke ja de diversa lateri propozesis l'edito de parolfilmi en linguo internaciona. Precipue l'Espistoj vidis en ta solvuro moyeno ideala, por duktar lia « kara lingvo » al finala vinko. Anke che ni Idistoj, la situeso sequesis kun kreskanta intereso. Kad la tempo ne es veninta por granda-skala propago-kampanio favore nia Ido? La problemoj semblas suficante aktualaj, por examinar ol sorgoze e sen irga admixto de prejudikeso partisanaj.

La questiono traktesis ja ante du yari en artiklo aparinta en Usana revuo, sub la titulo *Can the Takies be foreignized?* (Ka la parolfilmi povas tradukesar en stranjera lingui?) Olua auctoro es S^o. Paul Hugon, olima Espisto, pose Idisto, Occidentalisto e presente (segun quante me savas) sustenanto dil Angla kom mondlinguo. Lua konkluzo fondesas sur tre seriozaj argumentoj, qui meritas plen atenco e quin me sube rezumas,

pro ke li perdis nulo pri aktualeso depos ke l'artiklo skrip-fesis.

Segun S°. Hugon, la problemo ne es pure linguala. En lua exameno intervenas plura faktori : strukturo dil « scenario » (cenal plano), l'uzo di dramatal metodi, e la selekto dil karakteriziva detali.

Teatrajo es esencale pleo exekutenda sur la ceno. De ta pleo, la dialogo konstitucas nur un ek l'elementi necesa. Teatraji ne esas nur skribita; li es *konstruktita*. L'aktori ne nur parolas, ma *movas* sur la ceno, gestas o tacas eloquente. La vorti esas *un*, e *nur un* faktoro.

Kom parti dil dialogo, li mem havas poka signifikio en su ipsa. Li ne skribesis por esar perceptita dal okulo, tala quala li esas, ma li devas atingar nia sento tra l'oreli; la tono dil voco intervenas lore e povas alterar konsiderinde la signifikio dil vorti.

Per bone selektita exemplo (analizo di film-ceno) S°. Hugon demonstras ke la dramatal efekto es obtenita per la kombino di 5 faktori : encenigo, movimento, pauzi, tono, vorti. Or, en ta preciza kazo, la vorti ipsa es la minim importanta parto.

Tradukante simple la vorti aden stranjera linguo, on riskas destruktar l'uneso dil dramatal efekto. Ago e parolo esas strete interkonekiita; li komandas l'unu l'altru; konseque a nuancal diferi en la traduko (vortopa traduko esante maxim ofte neposibla) devas anke korespondar konformigo dil altra faktori, qui apud la nura vorti participas al obteno dil dramatal efekto.

Per to ni havas, nedirete la respondo a ta altra questiono, ofte facita : Kad la parolfilmi ultempe facesos en L.I. ? » La respondo es emfazoze : No ! En Espo, li ne mem komprenesus. Qua efekton produktas sur la publiko ica enunco da spozino al spozulo : « Chu alia shatatino anstatauigis min ? » Nam Espo es simpla klefo-linguo; se la spektanto ne es lerninta ol, lore vi povus kun sama suceso adparolar lu Chiniane. Apene un persono ek 20.000 probis studiar ol. La kazo esus kelke diferanta, se vice Espo on uzus L. I. naturala, quale Occidental, qua strete adheras la psikologio dil romana lingui e pro to komprenesas grandaparte mem da personi qui ne mem konocas olua nomo, supozite ke li es atinginta certena kultural standardo. Ma publiko atinginta tala nivelo kulturala ne konstitucas plu multe la majoritato dil cinemo-publiko, kam ol reprezentas la majoritato dil homaro.

Ma simpla kompreno importas nek hike nek ibe. La kruco dil problemo es, ke parol-film dialogo es preske komplete afero di vekiganta sentiveso.

En cienco, yuro, komerco e tekniko la koncizeso e precizeso es supra principo, e la maxim bona linguo esus ta qua havas un expresuro por singla nociono ed un senco por singla vorto. En Espo, la vorto « sinistre » tradukesas per « maldestre ». Nulo es plu sika e plu mekanikala. La merito di Espo (se ol es merito) es olua karaktero ne-emocigiva. Ma to es, del vidpunto opozita, anke lua granda defekto, donite ke la skopo dil linguo en dramati es, vekigar emoco e to povas facesar maxim bone per linguo, qua havas la maxim granda diverseso expresala, la maxim richa kolekturo de idiotismi, la maxim senfina selekto inter ordinara senco-nuanci, asociita en la menti di parolanto ed audanto kun centi de memoraji di sencal kohero, komplete e necese absenta che irga linguo artificala.

La kauzo pro quo via propra matrolinguo sempre esos por vi la maxim granda fonto di joyo, inspiro, ma anke di iraco e rankoro, e pro quo irga stranjera linguo sempre kareos valoro emocala, es precize ke la vorti di via propra linguo kontenas considerinde plu multo kam lia nura lexikala signifiklo. De via unesma vivoyari, li esabis asociita kun homi e kozi, quin vi prizas o pavoras. Li es la kerno di via kondicionita reflexi, di via tota vivo emocala.

Per la psikologia mekanismo di identigo e projektado, singla vorto quan vi audas del skreno, en via linguo, es vorto parolita da e ad vi. La heroo, qua susuras : « I love you » ekoigas to quon vi dicis od audis. Vi transpozias vi aden lua persono, lua paroli rimemorigas da vi l'extazi di via propra yuneso, lua kisi via propra maxim tenera fremisi. La sama heroo, dicanta a sua amaratino : « Je t'aime » lasas vi kolda, pro ke vi nultempe ipsa uzis ta vorti serioze.

Altra exemplo mem plu bone ilustras ta fakto. Supozez ke vi vidas stranjera navano fular Chiniana flago ye sua pedi. Kad lo vekigos la sama emoco, kam se vi vidus lu fular via propra emblemato nacionala ? Certe ne, nam la videbla emblemato di via patriotismo es diveninta quon ol esas, pro esir asociita de via yuneso a publika celebradi, festodii, paradi, pirotekno, dolcaji, kuki ed omna speci di joyigo, por tacar tote pri l'efiko produktita per la lekto dil skollibri e jurnali,

qui ambi saligis la supereso di via patrio. *Via* flago (ma ne altra, por vi) es la kerno di via pa'riotial komplezo.

Lo sama es aplikebla a stranjera linguo e linguo internaciona es, per defino, stranjera por omna humana ento. Ol havas nula valoro emocala. Se ol havus tala, lore ol divenus ipso facto neapta a plear lua rolo. Nulo forsan diskreditigis Espo tam multe en Europa kam la pretendo di lia dukteri, konstitucar ulsorta super-naciono, religio dil homaro.

La konkluzo di S°. Hugon es, ke l'edito di parol-filmi en stranjera lingui implikas kompleta riaranjo dil tota cenoplano, tale ke l'equaciono: *encenigo + movimento + pauzi + vorti + tono = audal sento* restas sempre justa. Espritaji o citaji devas esar remplasata per equivalanta expresuri dil stranjera lingui, ma nule esar la simpla traduko dil vorti o mem dil senco. Unvorte: la stranjera filmo devas provokar en la publiko la sama reakti kam l'originalo, tote egale per qua moyeni ta rezultajo obtenesas.

Restas do por la filmo-produktisti vasta agofeldo, se li deziras okupar su serioze pri la problemo.

L'enunci di S°. Hugon apertas perspektivi pasable ombroza por ta mondlinguani, qui vidas en l'aparo dil parolfilmi ecelanta moyeno, acelerar la vinko di lia idealo. Et tamen, ni devas vidar la kozi tala quale li esas e ne quale ni dezirus li.

La publiko iras al cinemo pro bezono di distrakto e ne por lernar stranjera lingui. Prekondiciono dil edito di filmi en L. I. esas do, ke ca linguo ja vaste konocesas ed uzesas dal granda masi. Or, to *nultempe* esos la kazo, mem ne pos l'oficala adopto di ula mondlinguo. Ni devas ne natar en la nubi, ma komprenar, ke l'uzo di L.I. adportos vere avantaji neestimebla nur al ciencisti, teknikisti, komercisti e generale al instruktita strati dil populo. Or ici reprezentas apene un dekimo dil populo; la cetera 9 dekimi ne nur ne uzos, ma tote ne *bezonos* L.I. Ico ne es l'enunco di kompatinda pesimisto, ma la konkluzo ek experienci quin facis omna propagisti, qui nur kelke kontaktis kun la granda masi. Kad ica situeso chanjesos en ula proxima o fora futuro, danke a generala plualtigo dil kultural nivelo dil masi, esas questiono ne ja respondizebla.

Do, parolfilmi en L.I. povos sucesar nur, se la publiko en sua ensemblo bone savus ed *uzus* ta linguo. Til qua grado

l'argumenti di S^o. Hugon, omna fondita sur observi psikologia, esas justa, demonstras signifkiva evento en mea propra hem-urbo.

Ibe pleesis ante kelka tempo un ek la maxim remarkinda produkturi dil Franca parolfilm arto. Or, quankam la lerno di la Franca, kom duesma linguo nacionala, es obligala en omna skoli, tale ke ta linguo es, se ne vere familiara, tamen deskonocata a nula habitanto dil urbo, l'aludita filmo mustis retiresar pos nur tri dii pro mankanta spektantaro. Omna advoki dil jurnalaro restis vana. Or, ta sama publiko asidue sequas la projekto di filmi germanlingua maxim sensenca e basnivela. To es tre komprenebla, nam l'asisto a filmorepresento stranjerlingua koaktas li a mental laboro e ne posibligas a li vere « kunvivar » la spektajo, quale lo eventas che filmi facita en lia propra linguo.

Or, L.I. esos sempre « stranjera » por omna populi ; ol vere *uzesos* irgamaniere nur da minoritato e do ne satisfacas la prekondicioni postulenda por lua utiligo en parolfilmi.

Simile es la situeso koncerne l'uzo di L.I. en radio. Anke ibe ni devas prezervar ni de tro granda iluzioni. Certe sur ta domeno la sucesoochanci es kelke plu granda, ma malgre omno, la profitoza uzo di L.I. presupozas olua antea oficala adopto e doceso sur granda skalo. On forsan objecionos, ke la brodkasto konstitucas precize potenta difuzomoyeno. To ne es tote justa. Ta qua ne interesas su pri L.I. atencos nia kursi e diskursi en e pri Ido tam poke kam l'artikli aparanta en la jurnali pri la sama temi. Icon tante plu, ke lu trovas en la radioprogramo amaso de emisi plu interesanta kam kurso pri Ido. Ulte to preske omna stacioni lokizas tala emisi en la tale dicita « hori vakua », quin generale nur mikra parto dil audantaro povas utiligar.

To komprenende ne signifikas, ke ni devas lasar ta vasta domeno tote neexploata. Ni devas kontree neglijar nul okaziono por propago. La konquesto dil radio por nia ideo esus utila precipue por konocigar nia existo e tale impedir ke Espo aparos en l'okuli dil publiko kom sola kandidato serioza por la solvo dil mondlingual problemo. Unvorte, l'utiligo di radio por Ido adportos avantaji prefere *taktikala*, ma esus iluziono, promisar a su serioz augmento dil adherantaro per ta moyeno. Por obtenar vera suceso per radio, esus necesa

gancar la publiko *nedirete* exemple per aranjo di bela koncerti, aranjo di atraktiva premio-konkursi e. c. Ni devas ofrar a li nemediate specimeno di to quon li povas *juar* per la lerno di L.I. e vekigar tale lia intereso. Nulu asumas laboro, se lu ne quik vidas l'intelektala profito obtenebla per ol. Ma tala reklamo-kampanio kustus enorma quanto di pekunio e tam longe kam ni ne posedos ol, ni devos saciesar per la modesta rezultaji expektebla del brodkasto kom *un* ek la diversa propagomoyeni uzebla. Es posibla, ke per laboro perseveranta e raciozoza ni tamen atingos nombral augmento dil adherantaro, qua posibligos a ni parkonstruktar kun plu granda suceso lo ja atingita.

A. M.

Precizigo :

On questionis ni pri la signifiko di ta frazo publikigita en l'artiklo : « Ek la Historio dil Linguo Internaciona » (X 93) : « Tamen, S^o. de Beaufront remarkabis, same kam ni, la defekti di Espo. Do, en la yaro 1900, lor la granda Expozo di Paris, il juntis su ad multa adepti *por fondar* Delegitaro, qua mustos propagar, selektar ed adoptar helpanta linguo internaciona ». Ni precizigas, unike pro sucio di historial exakteso e por konservar la neatakableso dil jus editita « Historio dil Delegitaro » da Prof. L. Leau kom dokumento autentika, ke la kreo dil Delegitaro es debat al inicio di S^o. Prof. L. Leau en Paris e ke la fondo di ta organizuro eventis kun la kunlaboro di S^o. Prof. L. Couturat la posa sekretario dil Ido-Akademio. S^o. de Beaufront ne es la *fondinto*, ma un ek l'unisma e maxim influoza *adheranti* dil Delegitaro. Probable ta fakto es anke konocata da S^o. A. P. Beauchemin, auroro dil aludit artiklo, ma il kredeble konceptas la fondo dil Delegitaro kom operaco, qua finis erste en la yaro 1907, tale ke omna antea adherinti povus fakte qualifikesar kom *fondinti*. Ta interpreto es psikologiale tre explikebla, ma yurale neexakta ; la preiranta precizigo semblas do necesa en l'intereso dil historial vereso.

La red.

INTER NI

Por komuna e konkordanta ago propagal favore la Linguo internaciona

Sub ica titolo, S^o. N. Mastropaolo, direktero dil grava revuo SCHOLA ET VITA publikigas artiklo, quan ni riprodukta sube integre en sua Ido-versiono :

Ni omni, adheranti di diversa sistemi mondlinguala laboras depos multa yari kun fido ed entuziasmo, por demonstrar la neceseso e praktikal posibleso di Linguo Internaciona e por acquirar samtempe nov adepti por singla sistemo.

Ma la rezultaji obtenita es vere mikra, malgre ke en la moderna mondo la relati internaciona divenas sempre plu extensita e plu intensa.

Fakte preske nula dio pasas sen kunveni e kongresi, en qui homi parolanta diversa lingui naturala interdiskutas pri komuna interesi. Ma ti qui partoprenas la vivo internaciona e qui asistas la diversa kongresi — quankam konstatante quante grand obstaklo es la diverseso dil lingui por la direta, reciproka interkompreno e quankam ne negante l'utileso di komuna linguo internaciona — ne kredas al posibleso di quika o balda solvuro praktikal di ta problemo, precipue pro ke li generale ignoras la rezultaji dil studii interlinguala.

Ica publiko internaciona ni devas konvertar, se ni volas la triumfo di nia idealo.

Ma nia diskuti e polemiki favore ica od ita solvuro, nia laudo dil propra sistemo e l'ataki kontre l'altra projeti, nia publikiguri ekskluzive dedikit al questiono ed al movado mondlinguala, quin nur ni Interlinguisti lektas, havas mikra o nula utileso.

Ni devas irar nova voyi e konkordigar nia agado, se ni volas penetrar la moderna kampeyo internaciona e vinkar lua indiferenteso relate la L. I.

Plura interlinguisti ja agnoskas la neceseso di komuna ago inter l'adheranti dil diversa sistemi, ma til nun on ne ja propozis moyeno vere praktikal, qua posibligus ica utila kunlaboro, sen impedar la libera nedependanta agado di singla asociuri interlinguala.

La maxim bona moyeno por ica skopo, di qua l'adopto e

la rezultaji dependas ekskluzive de nia agemeso, bona volo e del spirito dil reciproka tolero ed interkonkordo, es la sequanta :

La nova necesesi di kunlaboro internaciona naskigis revui qui publikigas artikli en plura lingui nacionala, ex. : « Archeion » qua donas rezumuro di omna artikli en Interlingua ed anke publikigas artikli original en ta sistemo, la revuo SCIENTIA e REVUE INTERNATIONALE DE L'ENFANT qua lasta publikigas sat ampla rezumuri en la Germana, Angla e Franca.

Al sama necesesi povas servar tre bone anke revuo tote redaktita en L. I. en sua formi diversa, nemediate komprenebla o preske, sen antea studio.

Ma tala revuo devas — sen neglijar questioni mondlinguala — precipue traktar problemi di intereso internaciona, se ol volas penetrar che la lekteri dil kulturoza publiko mondala e ganar li al idealo di L. I. Ico anke atingesos sen dubito, nam uzante pro la necesesi dil mondo moderno, sistemo di L. I. nemediate komprenebla, la revuo anke demonstras en maniero maxim evidenta, ke la praktikala solvo dil problemo es posibla, nam la mondlinguo ja existas, quankam sub diversa formi, inter qui la publiko povos selektar per libera adopto la maxim apta od ek qui ol povas ekstraktar la maxim bon elementi por solvuro definitiva.

Konsiderante ta moyeno kom maxim apta, me es pronta facar tala experimento en la revuo SCHOLA ET VITA ed invitar la dukteri ed adheranti di Ido, Novial Occidental, Romanal, Latinesco, o sistemi simila (Mundi Latin, European e.c.) grantar a me lia kunlaboro e helpo por ica skopo.

M. MASTROPAOLO.

Yen la detali dil propozo da S^o. Mastropaolo :

SCHOLA ET VITA publikigos artikli en diversa sistemi mondlinguala ed aparos en adminime 2000 exempleri (eventuale mem 2500 o 3000, se la moyeni financial posibligas lo). La maxim granda parto dil numeri sendesas *gratuite*, kom propagili, al Ministerii di Publika Instrukto ed al chefa Universitati, revui, instituti por eduko dil tota mondo. La kusto di tala revuo esus cirkume 10 suisa franki po pagino. Ad ica kusti, singla sistemo kontributas segun la nombro dil pagini postulita. Singla pagino yurizas al obteno di du exempleri gratuita, quo posibligas al diversa organizuri, rekuperar la

pekunio spensita per la kolekto di abonanti inter sua adheranti.

Ica propono departas de principo tre justa. Ol fondezas sur la realeso dil nuna situeso : L'alo progresema dil mondlingual movado es dividita inter plura sekti qui luktas singla separate por sua propra sistemo. On povas pensar pri ta divido quale on volas : omnamaniere ol existas e ni devas, vole o nevole rezignar ad ica fakto. Mem, se ni volas esar tote objektala, ni devas agnoskar, ke ica multeso dil mondolingual projeti es ciencala neceseso. Certe ni es konvinkita ke nia Ido reprezentas la maxim kontentigiva solvuro dil mondlingual problemo ; pro to ni konsideras kom nia devo, durar nia lukto por l'adoptigo di nia sistemo. Ma ta konvinkeso esas pure subjektala ; la nombro di ta mondlinguani qui refuzas Ido kom *la* solvuro dil problemo interlinguala es multe plu granda kam ta dil sustenanti. De ube ni prenas la yuro, dekretar ke *ni* sole detenas la vereso absoluta ? Ica questiono solvesos erste plu tarde e ni ne ja povas previdar la verdikto dil futura uzanti. Or se ni konsideras ta multeso di mondlingual projeti kom malajo necesa, kad ne esus oportuna, reduktar til la minimo la desavantaji naskanta de ta situeso, transformante nia rivaleso a pacoza konkurso por l'atingo di nia komuna skopo ? La propono Mastropaolo semblas fakte esar la maxim bona moyeno por realigar ta komuna fronto dil progresema mondlinguani sen impedar la libera e sendependa agado propagal di singla organizuro por sua propra sistemo.

La Komitato di ULI deliberis sorgoze pri ta problemo. Kelka membri expresabis sua dubiti pri la praktikal efiko dil propono ; uli refuzis sen indiko dil motivi. Ma la granda majoritato dil Komitatani komplete aprobis la principo di agado komuna kun nia kunidealisti del altra movadi mondlinguala e me ne povas ne expresar hike persone mea profunda joyo pri la spirito di tolero e reciproka estimo quan nia Komitato manifestis ye ta okaziono e quan ni ja de la komenco enduktis en nia central organo PROGRESO. Ta sentimento animas omna membri senecepte, nam anke la voti dil refuzinti es debat a tote altra motivi kam ad apertita enemikeso relate l'altra sistemi.

Or, regretinde, la bona volo ne suficas. La participo al komuna agado segun la propono Mastropaolo postulus de ULI

sakrifiki pekuniala tante grava, ke li signifikus la morto di nia propra organo PROGRESO. Donite ta situeso, la Komitato ne povis responsar la financizo dil projeto ek la kaso dil UNIONO, ma devas dependigar la partopreno al agado komuna del rezultajo di spontane suskribita aboni a la revuo SCHOLA ET VITA.

S°. Dr°. Auerbach afable asumis kolektar ta suskripti. La preco po kompleta yarserio es 5 suisa franki. Ni exhortas ta samideani, quin la nuna hororigiva krizo ekonomiala ne ja es frapinta, sendar lia suskriptodeklaro direte al adreso dil kasedo dil Akademio. Dependos del nombro di ta abonanti, kad ni povas partoprenar la projeto o ne. Ni raportos pri to en la proxima numero di PROGRESO ed en kazo di suceso invitos la suskribinti, pagar l'abonpreco quik al supera adreso.

A. M.

Pri la nomo « Ido »

(Fino dil inquesto)

S°. Gaston Moch, un ek la maxim eminenta reprezenteri dil Franca Idomovado, skribas a ni :

Vu apertas inquesto pri la remplaso dil nomo Ido, nomo vere male selektita de omna vidpunti. Me profitas ta okaziono por memorigar la nomo da me ipsa propozita de la komenco e quan me uzis en mea broshuro : « Pensi di Riquet » ed altra publikiguri. Fakte Ido ne es altro kam *Esperanto reformita*.

Adoptante ica nomo on ne nur facus simple homajo al vereso, ma on anke agus taktikale habile. Nam unlatere ni profitus la rezultaji dil reklamo qua popularigis Espo tantagrade, ke ta nomo esas por multa profani sinonimo di Linguo Internaciona kurte dicita, ed altralatere ni povus atraktar a nia movado sat granda nombro de Espisti ne informita pri la vera karaktero di nia linguo. Kande li savabos (adminime ti inter li, qui es kapabla reflektar) ke Ido ne es altro kam Espo reformita en ta direciono quan Zamenhof ipsa iris en la yaro 1894, lore ni ganus multi inter li, le maxim entraprezema, le maxim interesiva.

G. M.

De neutra latero on skribis :

« Un bon nom por li futur interlingue wud es «Planlingue» — non tro kurt, non tro long, deskriptiv ed eufoniosi. »

G.-A. MOORE.

En la journali Angla dil tota mondo on lektas *tre* ofte por solvar kruco-vorto tri-litera, ica defini: international language od auxiliary language od artificial language. La solvuro es tre facila, pro ke omnu savas ja la vorto Ido. Or, se on adoptas LINGUO INTERNACIONA vice IDO, lore Ido desaparos ek l'enigmati e granda reklamado perdesos en granda parto dil mondo. *Lo ne darfus esar*. Por Francia e Suedia on uzez LINGUO INTERNACIONA (Ido). La remarko da Bakonyi pag. 270 pro to es tote oportuna.

Fred. KRAFFT.

S^o. J. Ferreres (Hispania) opozas al chanjo dil nomo Ido, quan lu kustumas explikar al publiko kom esante l'abreviuro dil « Idiomo di omni ». Ni propagez vice diskutar.

En mea unesma artiklo, me expozis *tre klare* la motivi qui justifikas segun me la modifiko dil nuna nomo di nia linguo. Or, la spirito dil tradiciono es tante forta en nia movado, ke multa lekteri blindigesis en lia judiko; li neglijis ponderar la justeso dil motivoz e vidis en omno nur la nuda fakto dil *chanjo* dil nomo, qua es por multi simbolo di revoluciono e subversigo. Ta sentimente es psikologiale tre komprenebla e me tote ne intencas blamar li; ma altralatere on havas l'absoluta devo, restar objektala en sua kritiki relate la propozinto. On ne devas parolar pri desoportuna *postulo di chanjo*, lor kande me esencale propozis nur kompletigo dil nomo di nia linguo; kompletigo tre utila, pro ke ol lezas nula intereso, ma tote kontree konsiderinde faciligas la propago. On ne devas dicar, ke es plu bona, propagar, vice diskutar, nam un kozo ne ekkluzas l'altra. Me tre esperas ne donir l'impreso, dum mea plu quam quarayara agado kom sekretario, preferar diskuti bizantina a laboro pozitiva. L'ipsa fakto, ke ja dum la pasinto multa Idisti propozis chanjo mem plu radikala, devus reflektigar la lekteri konservema. Omna kritiki facita fondesas sur longyara experienci; li inspiresas dal deziro plufaciligar la propago, ma ne da pure personal kaprici.

Per ta simpla konstati, la diskuto povas konsideresar kom exhaustita e me do klozas definitive l'inquesto pri ica questione.

A. M.

TRA LA MONDO

Por kelke descharjar la redaktero di PROGRESO de lua granda laboro, la komitato konfidis a S^o. Vaclav Markvart en PRAHA l'ofico di kunredaktero di PROGRESO por la fako TRA LA MONDO. Ni do pregas omna sekretarii landala, sendar lia raportoj future ad ica adreso :

S^o. Vaclav Markvart

Premyslovska 1481 PRAHA XI

S^o. Markvart kolektos la raportoj e sendos sua manuskripto tote imprimonta al chefredaktero, quo konsiderinde alejos lua laboro.

La nova kunredaktero di PROGRESO es un ek la maxim fervoroza Idisti. Lu olim kunlaboris al Cheka Idojurnalo : LINGUO INTERNACIONA e meritis la gratitudo dil Idistaro per la modelatra organizo dil Idokongreso en PRAHA 1926. Me dankas lu sincere pro lua afabla pronteso a kunlaboro.

A. M.

HISPANIA

VALLADOLID : S^o. Dr^o. José Pedrero Vallés, 7, Calle Fuente Dorada fondis Idogrupo en ica urbo. Lu anke publikigis artiklo : « La Linguo Internaciona dil Delegitaro (Ido) » en la jurnalo DIARIO REGIONAL ed insertigis multa Ido-anunci en altra jurnali.

JAEN : En la Popul-Universitato apertesis Idokurso sub la direkto da S^o. Germinal Garcia Ramiro, profesoro pri matematiko, kemio e fiziko.

Kun joyo ni salutas l'adhero ad Ido di ca eminenta savozoj ed esperas ke li sucesos konvinkar lia kolegi dil cienciasaro pri l'apteso di nia sistemo kom linguo mondala.

BARCELONA : Yuna kamarado, José Abella, prezidero dil Hispana Idosocieto, diskursis unesmafoye pri « Avantaji dil Idiomo Internaciona Ido » en *Centro Republicano*, ye la 11 ma Februaro 1933. Ica unesma proba di publika diskurso sucesis bonege e quitigesis per grand aplaudo. Ni esperas ke S^o. Abella ne repozos sur ta unesma lauri, ma dueros sua agado propagala anke en altra loki.

Pos ta diskurso aranjesis Idokurso, direktita da sdo. J. Ferreres.

LA YARAL ASEMBLO DIL HISPANA IDO-SOCIETO elektis la sequanta komitato por la yaro 1933 :

Honorprezidero : L. de Beaufront ; Prezidero : José Abella ; Viceprez. : Pedro Marcilla ; sekretario : Guillermo Baqué ; vice-sekretarii : José Busqueta e Angel Guimet ; bibliotekero : Aguilar ; kasero : Joaquín Ferreres ; konsileri : Conrad Arroniz, Salvador Piquer, Ramon Pedrola, Baltasar Hostau.

La komitato komisita pri l'organizo dil IDO-FEDERURO IBERIANA konsistas ek sri. Vicente Ferrer, Francisco Paradedell, Juan Gonzalez, Francisco Vivente. Sideyo : Premia 35 BARCELONA.

La Portugalan Idisti pregesas quik relateskar kun ica komitato, nam l'afero es grava.

Hispana Ido-Societo sendas omnamonate cirkume 500 anonci pri Ido al jurnalaro. La monatalo « La Defensa » insertis artiklo da S°. Abella, titulizita : « Utilega moyeno ».

Singla membro konsiderez kom honordevo, ganar adminime un nov adepto por Ido.

J. FERRERES.

SUEDIA

LA YARALA KUNVENO

di Sueda Idofederuro eventis ye la 26 esm a febr. 1933 en Restorerio Stalmästargarden, Stockholm. Prezidanto esis Dro Hans Brismark, la prezidero di ULI. Cirkum 100 Idisti asistis inter qui plura eminenta mondolinguisti. Nombro de telegrami arivis, inter altri del prezidero dil Akademio, Dro S. Quarfood, Skara. De la yarala raporto on saveskis, ke Sueda Ido-Federuro facis granda progresi dum la pasinta yaro e plu-grandigis sua membraro per 45 %. On intense laboris por aquirar nova adheranti, propagar e difuzar la linguo. Un membro mem sucesis aquirar 50 nova membri. La stipulo, ke omna membro, qua sucesis aquirar adminime 3 nova membri retrorecevos sua yarala kontributo, evidente stimulis la laboremeso dil membri, kun la supere mencionita bona rezultajo.

De Dro. Guinchard, chefo dil Statistikala Kontoro di Stockholm, Sueda Idofederuro recevis kom donacajo tre valoroza kolektajo de unika dokumenti pri la historio di Ido, qua dokumenti esas enkorpigenda en la arkivo dil federuro.

La maxim importanta rezultajo dil laboro dal komitato

propagala forsan esas la serio di radiodiskursi en la Sueda emisostacioni pri la mondolinguala questiono e pri Espo, Ido, Novial, Occidental ed Anglic. Danke la fervoroza laboro dil Idisti, la jurnalaro kontenis multa, granda artikli pri Ido kun fotografuri, komenti, interviuvi kun la prezidero, dro Brismark, edc., dum ke l'altra lingui tote ne mencionesis.

Dum la konversado, qua sequis la negoci, on kantis unisono solena Ido-himno da sro Carl Smolka, Berlin, kun belega texto dil prezidero akademial, dro Quarfood. Dum la festala programo dil vespero on kantis en Ido la Kansono di Cigano, qua divenis tre populara en Suedia. La vorti esas kompozita dal Bulgara Idisto Dimitriev, e la muziko dal Sueda Idisto Sigurd Forsten, qua anke tradukis « L'Aventuro di Mikra Vigg lor la Kristnaskala Vigilio » dal konocata autoro Viktor Rydberg. La Sueda Ido-Federuro expresis sua gratitudo pro ica Idoverti. Kelka yuna Stockholmana Idisti sucesoze pleis mikra teatropeco, nomizita « Sen e Kun Ido », en qua on parolis 7 diversa lingui (Angla, Franca, Germana, Hispana, Italiana, Ido e Sueda) por montrar la uzebleso di Ido.

La konversado duris til kloko 1 nokte e karakterizesis da granda optimismo e bona konkordo. Dum la vespero prizentis al prezidero dil Sueda Idofederuro, dro Hans Brismark, la ora medalio dil federuro, kun aplaudi dal prezenta membri. Ica honorsignizo nur eventis dufoye antee dum la existo dil federuro.

La tota jurnalaro vivace e kun vera intereso komentis omno. Omna maxim granda jurnali di Suedia insertis longa artikli kun fotografuri e desegnuri. Dum la lasta dek yari kune ne aparis tante multo pri Ido en la Sueda jurnalaro kam dum la pasinta semano. Nur en Stockholmana jurnali insertesis 38 plu o min granda artikli pri Ido dum ta semano, multa ek li kun fotografuri!

Pro ke la multayara sekretario dil federuro, injeniero P. Ericson, Västeras, anke esas redaktero di Sueda Mondolinguala Revuo e la edituro di ica organo sempre esas augmentanta (dum la lasta miyaro plu kam 4.000 ex.!) ilta demisionis kom sekretario por tote konsakrar sua forci a ta importanta parto dil laboro. Vice lu Sro S. Forsten, Stockholm, elektesis. La cetera membri dil komitato rielektesis kun aklamo.

Dro Brismark, qua uzis la semano en Stockholm a kunsidi kun diversa komitati e laborgrupi Idista, esis l'objekto di

unika intereso dil jurnalaro, qua iterita foyi interviuvis e fotografis lu. La jurnalaro informesis pri ilua arivo ad, e departo de Stockholm e prizentis su ye amba okazioni en la fervoyala staciono, interviuvante e fotografante. Triadeko de Idisti renkontris ed akompanis lu.

Dum la semano pasinta dro Brismark e kelka Stockholmana Idisti vizitis la direkterio dil Stockholmana Radioemiso-Staciono, qua deklaris, ke segun ilua opiniono Ido semblas esar la maxim bona linguo internaciona. La posiblesi di Ido-kurso en radio dum la venonta autuno esas tre granda, preske certa.

Al deputitaro anke grantesis audienco che la chefministro, qua montris sua intereso por la questiono pri LI ed expresis sua simpatio, promicante persone sustenor la propozo, kande ol traktesos en la parlamento. Il promizis facor omno en sua povo por kontributar al suceso di eventuala propozo al Ligo dil Nacioni.

En un ek la maxim granda jurnali chefurbala, Ido-kurso insertesos konsistanta ek 20 lecioni, qui komencas insertesar ye la 15:a di marto. Omnadie Sueda Ido-Centrale en Stockholm recevas komendi por korespondokursi ed Ido-Societo di Stockholm jus parimprimis nova edituro de lecioni en propra imprimerio, « Idotryck ». La fakto, ke Ido-Societo di Stockholm vidis su obligata lokace prenar postfako pro la enorme augmentinta posto ricevaji, montras la suceso e progreso en Suedia. La numero dil postfako esas : 7080, *Stockholm* 7.

La Ido-movado en Suedia nun esas plu forta kam antee pos la milito. Interproximigo anke facesis dum ica eventoza semano. La maxim eminenta reprezentanto di Novial en Suedia, la redaktero di Mondo, sro P. Ahlberg, la olima Idisto, akompanis la Idoprezidero dum la audienco che la chefministro. Omna Sueda Idisti salutas ta evento kun joyo, nam ol montras, ke la ligili Ido-Novial-Occidental ankore esas forta e certe duktos a bona propagado en konkordo por la penso mondlinguala, tale ke la questiono oficale aceptesos en la programo laborala dil Ligo dil Nacioni (1).

(1) Brave! Me aplaudas per la du manui. Vivez l'amikeso inter ni mondlinguani de omna kampeyi! La red. A. M.

En Suedia Ido ganis pro sua naturaleso, unionita kun logika konstrukturo, enorma tereno de Esperanto, e granda nombro de antea adheranti di ita neperfekta projekto linguala transiras ed asemblas su sub la Ido-stelo.

Samideani en omna landi ! Via Sueda kamaradi salutas vi per optimismoza e kurajiganta :

Omno Per Ido !

BIBLIOGRAFIO

REDAKTERO : Jules Gross, en Riddes (Suisia)

Ad-Avane, oficala organo dil Hispana Ido-Societo, Barcelona-Sans. Januaro e februaro. En la H ed en Ido. Prof. Lusana, nekrologo. « Ido esas tero-lumo » poemo da de Venter (Usa) muziko da Csatkai.

H. Peus 70 yara. La morto di yuna Idistino madyara. Laboristal kansono, da P. Lehnigk. La famoz automobil-rejo, Chrysler asertis recente ke on povas desfacile imaginar automobilo plu bona kam ta quan ni vidas nun... la futura laboro por Ido koncernos anke nur detali.

Lo bela kom principo linguala, da Quarfood, prezidero di l'Akademio. Ido-Centrale. « Regulozeso ne es monotoneso tedanta, ma sparo di energio e kontributo a la beleso. Omno ed omni tendencas a regulozeso e simetreso : la homala korpo, la formo dil folii ; on pozas la sidili en skol-chambri, la fenestri dil domi e.c. maxim reguloze posible, ma co ne kreas monotoneso qua repugnas, ma lo kontrea. Semblas a me nekontestebla certa, ke la itero o regulozeso, qua sempre donas la sama signo por la sama nociono sempre klara, unsenca, forta e facile komprenebla ekspreso di lo necese expresenda : substantivo, adjektivo, verbo, tempo ne nur ne esas leda monotoneso, ma granda avantaajo de belesala vidpunto. »

Mikra buletino. 3 Numeri. (jan. febr-marto) Mea mondeto inter palmieri. da Werner Stern (Santa Cruz de Tenerife). Ciela eterne blua. On revas pri tante bel paradizo teral. Ne solvita solvuri. Pri ta lasta vorto, on dicus anke solvi, e to suficus. Vera valori, da Quarfood. Atencez ta artiklo. « On devas uzar nur poka de oli (sufixi) en ordinara texti. Ido tale divenas tre simpla. » Ora regulo. La texti filozofial, teologial e ciencala

postulas la maxim granda precizeso, ed ibe on ne faliez uzar li, ma konversante e skribante pri temi ordinara on probez uzar linguo plu simpla. To es moyeno saje direktar l'evoluciono di nia linguo. Ni darfes guidar e direktar ta evoluciono, time ke ol divenez revoluciono. On lektez pri la temo dil evoluciono lingual duartikli, en Progreso, un da Bakonyi, altra da Matejka. En la lingui natural, omna evoluciono ne es progreso. Exemple, en la F. ni perdis la naiveso tante gracioza dil autori dil XVIma yarcento, exemple Ronsard e santa François de Sales. La Franca di la nuna tempo es plu simpla advere kam olta dil ero klasika (XVII-ma yarcento) ma tro febroz, tro rapid : kurta frazi sen verbo e.c. On vidas la sama fenomeno en altra lingui. Ma dum ke l'akademii dil lingui nacional (adminime la Franca akademio) nule guidas l'evoluciono dil linguo, ma simple konstatas la fakti, l'akademio idista havas la rolo guidar e direktar saje l'evoluciono di Ido.

La linguo, da Darwin. Pri periodo di stabileso, da Quarfood.

La Muevi, n° 17. Tolero. « Idoland » esez alta planajo, ube omni es inokulit kontre la pesto dil fanatismo. » Vice « reagar » on skribez : reaktar, e pedo, vice piedo. Ido adoptis la radiko Latina : pes-pedis ; es vera ke ol konfliktas kelkafoye kun la Greka radiko (paid, pron. ped) quan ni renkontras en: pedagogo ed altra vorti ciencala qui relatas l'infanti. To ne jenas la sciencozi, e l'altri ne bezonas savar l'etimologio di pedagogo. On ne uzez: atirar, vice atraktar: ad-tirar esus posibla, same kam on darfes uzar : kun-tirar, for-tirar e. c.

Interesant artiklo pri: aquario. Me konfesas ke ta vorto oficala semblas a me min bona kam: « aquarium » vorto ciencala quan on nule bezonabus idigar. Skaut-rubriko. Yen stilo modern pri qua me jus parolis. Abeli en Brazilia. « Dies iræ » quan tradukis V. K. de Venter (USA) e Guignon habile e preske sen adjuntar o chanjar ulo. Ti qui tradukis versi savas quante ta laboro es sudorifant e la suceso mikra. Maxim bone sucesis Houillon en lua verketo: Kelka poemi Franca ed en la traduko dil fabli da Lafontaine. On komparez ta lasta broshuro kun la traduki en la nacionala lingui ed on konstatos quante granda es la valoro di nia linguo qua permis tala prodajo. A ti qui savas la Franca linguo me multe rekomendas la studio di la du libreti por developar la gusto ed anke por konocigar la valoro di Ido.

N° 18. Ido parkonstruktas sua domo. Lino-graburo da F.V.

Immerseel, ed artiklo lektind da Fr. Honoré. La Muevi dezirus adjuntar prudente e stiloze nova etajo aeroza, plena de gaya lumo al ja eleganta Ido-domo. Sen irga metaforo, li deziras plu multa naturaleso en nia sistemo : internacional, kontre-legal e. c. ma li protestas kontre : me pov, me die, ni rid.

Kalma nokto, santa nokto, bela rakonto, tradukita da A. de Belie. Lingual parlamento. « Ido es tote justa postulante la principio di unsenceso (monosemio) pri la vorti derivita, por eskapar l'enorma desfacilaji, sequar la kaprici dil lingui vivanta... »

L'Informisto Utilia 1 e 2. Mistikismo di la respirado, trad. Jamin. « Proxime la kinadekesma yaro, per uzado di omnadia movado, naskos metamorfoso qua esas quaze riyunesko. » La longa vivo esas privilejo di ti qui movas su. Evanta kinadek yari, on digestas per sua gambi tam bone kam per sua stomako. » Intelektio che ucelo. Sniflotabako. Un portreto.

Interlanguages n° 52, n° 53, n° 54. Rouveix deduktas de kelka linei da me ke Ido es konstruktata sur bazi falsa. No, lua konkluzi ne es justa ; il lektez en la Muevi la respondo da Fr. Honoré quan me aprobas. Li themates. Vortaro dil Mondo-linguo, da Cornioley. Dr Riedel (Uniti Langue) opinionas ke en sistemo plu Germanatra on bezonas min multa radiki ed il citas : to go up, F. monter, to go nede F. descendre ; to go out, sortir, to go in, entrer, e. c. ma ka per ido o per la Franca on ne povas ya sparar radiki, se on deziras lo, dicante : supre irar, aller en haut, infre irar, aller en bas ? Ni ja havas en-irar, ek-irar.

En la sama numero, espisto pledas por adjektivo nevariebla. Kad il ne savas ke Ido adoptis ta reformo depos 25 yari ?

Helvetia Nov-dec. 32. Li principe de monosemie. Lektinda. La Muevi donos la vera respondo. La 81 verbi nereguloza di Neutral e la solvo per Occidental. Li exact situation de Espo. En Francia 8.000 membri en 1913, en 1931, 1.578 ; en Germania 4.727 en 1913, 2.114 en 31. Ube es la sucesi enorma pri qui on fanfaronas ?

Cosmoglotta n° 6. Li verita pri li Delegation de 1907, da Berger. Dro Leau respondos, me esperas lo. On admisos desfacile ke Berger ne volas retrodonar l'arkivi dil « Delegitaro » (quin il havis prunte de Sno Couturat) a S° X, pro ke ta lasta

es idisto, kande on savas ke la spozino di Couturat manifestis klare sua intenci (1).

Syntax international.

Cosmoglotta n° 1 e 2. Li conjunction «quam» da Ramstedt. Por unitari pronounciation. Occid. es inevitabil. Nov suffixes in Espo. Autoritas e progress.

Schola et Vita n° 6. In memoriam. (Peano) Photographia de caelo. — Quid es et unde proveni radios cosmico? — Evolutione de facultate spontaneo de desegna. — Aliquo postulato pro docentia de mathematica. — Rakonto. (la diversa rakonti qui insertesis es tre desfacite komprenebla, mem kande on savas la Latina. Por l'altri to es preske charado: «commutatione de fronte de nostro taberna jam per se non pote fi.» ...cibo i es civile», e. c. J. G.

FINANCI

Komplemental listo di spontana subvencioni segun la kaso-raporto da vice-sekretario PAPILLON.

Vinez (Francia) 2.50, Labedan (Francia) 1.50, Laurent (Francia) 4.50, Raiteri (Italia) 1.50, Schneider (Francia) 3.50, Potonet (Francia) 7.50, Calais (Francia) 1.50, L. Leau (Francia) 7.50, Choblet (Francia) 1.45, Levassort (Francia) 17.50.

MECENARO

J. Guignon (Francia) 31.80, G. Prinz (Germania) 3.60, Papillon (Francia) 22.77.

Segun raporto dal central kaserio Cornioley:

Zullig (Suisia) 7.50, Segretinat (Francia) 2.60, Sn° Spillane (Anglia) 0.60, Zielinski (Chekoslovakia) 1.29.

MECENARO

Rodenbour (Luxemburgia) 25.90.

Sincera e kordiala danko:

CORNIOLEY, PAPILLON.

(1) Ni eventuale riparolos pri ta punto en Progreso.

AVIZI ED ANUNCI

On povas recevar reguloze PROGRESO nur per du moyeni :

1. Adherar ad U.L.I. (*minima* kontributo : Suisa fr., 2,50 (Fr., fr., 12,50).

2. Abonar : S. fr., 4,00 (Fr. fr. 20,00).

Tamen, eceptale, on povas komendar aparta numero po S. fr., 0,70 (Fr. fr., 3,50) e le duopla kayeri (91/92) po duopla preco.

Quankam rare, povas eventar ke kayero perdesas dal Posto. Do, la samideani qui ne recevas sua kayero pregasas informar quik ła expediero, S° Papillon.

Mikra Buletino. Ni pregas la lektanti ne reklamacar se un del venonta kayeri ne venas, quale kustumite, reguloze. Versimile la numeri aprilo e mayo dissendesos kune ye la 1. di mayo 1933.

La editerio di Mikra Buletino : Soorstr. 75, Berlin-Charlottenburg, 9.

Subvencioni ad ULI per GiF. Yel 10/3, me skribais al sekretario di GiF : « Kara Sdo Jacob, en M. B. me lektas ke la kontributo a GiF esas : 5 marki inkluzive ULImembreso, Progreso e M. B. (evidente anke GiFmembreso). — 2 marki singla GiF membreso kun M. B. — Me sustracionas la duesma kontributo del unesma e me trovas : 3 marki por ULImembreso (inkluzite statutele PROGRESO) — Me do expektas ke vu sendos a me por l'Uniono ca kontributo de tri marki (minus kelka pfenigi por la sendospeseti) po singla membro. — Cetere, nula GiFmembro sendinta tri marki pluse por l'Uniono-membreso dubitas ke ca tri marki iras integre en la kaso di ULI, — Kordiale : C. Papillon. »

Yen la respondo :

« 15/3. — Kara Sdo, GiF pagas la justa kontributo ad ULI. Es eroro kredar ke 3 marki aparten al ULI. GiF sakrifikas 1 che la 2 M. membreso por posibligar adhero al chomanti, to es la expliko. Kordiale, Jb. »

Pro ke ta expliko til nun ne aparis en M.B., me judikas utila, *sub mea propria responsiveso*, insertar ol en Progreso por ke la Germana Samideani esez juste informita pri la atribuo di lia 3 marki suplementa.

Caokazione me atencigas ke segun la texto di nia statuti

OMNA PERSONO DARFAS DIVENAR MEMBRO PER DIRETA ADHERO e ke LA YARAL KONTRIBUTO ES 2,50 FRANKI SUISA ADMINIME.

Konkluze : Irga samideano en irga lando qua disponas nur 2,50 fr. s., darfes e povas obtenar ULImembreso e recevar reguloze PROGRESO, sendante sua kontributo direte a S° Cornioley. Ta qua volas adjuntar spontana subvenciono anke povas sendar ol direte al sama adreso. Nun, la German Samideani qui deziras ke lia 3 marki irez integre en la kaso di ULI savas quale agar.

C. PAPILLON.

Schola et Vita :

Ni riatencigas nia lekteri pri l'advoko publikigita sur pag di ca numero. Omna Idisti qui deziras partoprenar la projeto di agado propagal komuna favore la Linguo Internaciona e qui es pronta sakrifikar por ca skopo mikra kontributajo pekuniala, voluntes sendar lia adherodeklaro a

S°. Dr°. S. Auerbach, Bockenheimer Anlage 45
FRANKFURT-a/M. (Germania)

Po la preco di 5 franki li recevos 6 numeri dil revuo SCHOLA ET VITA, qua aparas sur 70-80 pagini e kontenas extreme valoroza kontributaji ek omna domeni dil Literaturo, Cienco, Tekniko, Filozofio e. c.

L'Informisto Utilia

Ica Idorevuo, redaktita en Ido, Franca e Flandrana duras aparar sur 36 pagini singla trimestro e mediacas utila savi ek omna faki dil homala savo. La ridinde basa abonpreco di nur 10 belga franki po yaro (cirkume 1.50 suisa franki) posibligas l'abono mem al maxim modesta bursi. L'editero di ca revuo, S°. Prof. E. Mathys es un ek la maxim fervoroz ed agema samideani. Lua sakrifiki por Ido meritas plu granda susteno kam ta til nun grantit a lu.

Adreso : Prof. E. Mathys, Vanderkelen 16 LEUVEN (Belgia).

La Muevi

Organo internaciona dil Idista yunaro

Abonpreco: la dekoplo dil afrankokusti po letro ad exterlando. Editero: A. de Belie: Rubensstr. 24 MORTSEL (Antwerpen)

Ni deziras suceso e longa vivo ad ica ecelanta Idojurnalo, quan ni rekomendas varme a nia lekteri. Demandez probonumero del editero : vu ne falios abonar ol.

Sustenez nia Ido-Jurnali!

IDO-KONGRESO (Last informi)

La kongreso eventos en la statale balnerio MONDORF (Luxemburgia).

Provizora programo :

29 Julio : Arivo dil kongresani. Amikala vesperala kunveno.

30 Julio (sundio) : Aperto di kongreso. Oficala acepto. Diskurseti dil landala reprezentieri. Generala asemblo. Promenado tra la parko. Propagal asemblo. Supeo komuna. Koncerto en la Parko.

31 Julio : 8 kloki matine : Examen. Specala kunsidi (Komitato, Akademio, Naturamiki, Pedagogi, Propag-Idista Liguro, Katoliki, Laboristi, ec.) General Asemblo postdimeze. Exhurseto. Amuzala vespero.

1 Agosto : Asembli ed eksurso. Vizito' dil romana mozaiko en Nennig. Natado en la Mozalrivero apud Remich.

Por kompletigar la programo, ni pregas omna Idisti, qui intencas parolar pri irga temo, informar ni quik. Katolika predikero exemple devas informar ni quik por ke ni posibligez a lu okaziono di predikado per Ido en kirko di mondorf.

Se vi ne esas certa ke vi venos, pagez tamen vua suskripto kongresala quik por posibligar a ni sucesoza aranjo dil kongreso. Takaze vu facos omno posibla por tamen asistar. Sendez 25 franki (o 5 Belgai, to esas cirkume 20 Franca franki o 4 Suisa franki) po la kongreso-karto al Posto-cheko-konto Nro 3281, dil Mondolingual Societo « Progreso », Luxemburg. (Informez ni quik pri partopreno eventuala).

Omna kongresano recevos 1 o plurfoye monate la kongresala revueto « Informisto-Utalia » da nia fervoroza amiko Mathys. Revui qui deziras artikli kun klishuri pri Mondorf e Luxemburgia generale, informez quik nia Ido-Kontoro Meier Heucké, Esch/Alz., 100 Ehlerangestr. (Luxemburgia).

Le Gérant : J. VALLETY.

19. 44. *Progreso* povas furnisar aparta imprimuro di singla artiklo, po la kustopreco, se l'autori demandas lo ante l'aparo dil artiklo.
20. 45. Omna manuskripti por imprimo devas skribesar nur sur un latero dil papero, kun marjino sat larja e linei eskartita (ne sur postal karto). Oli devas esar tre facile lektebla, o prefere tiposkribita.
21. 46. La redakterio aceptas nul artiklo en nacionala linguo, nek asumas la tasko tradukar tala artiklo ad Ido. Ol ne es obligata aceptar artikli en altra linguo artificiala kam Ido.
22. 47. La redakterio ne es obligata aceptar artikli expozanta o diskutanta altra lingual sistemo kam la sistemo Ido.
23. 48. La redakterio ne es obligata, sendar imprimprobi al autori.
24. 49. On insertos nula manuskripto ed on respondos a nula letro, qua ne satisfacos la superdicita kondicioni.
25. 50. Artikli ed informi arivanta pos la lma dil (para) monati, ne povos insertesar en la sequanta numero.
26. 51. La redakterio ne responsas pri la manuskripti ne insertita.
27. 52. La redakterio refuzas insertar polemiki en *Progreso*.

Internaciona Ido-Jurnal-Servo

Centrala redakterio: Chefredaktero *Heinz Jacob*, Soorstr. 75, Berlin-Charlottenburg 9, Germania.

AGENCIACIONI LANDALA:

- Anglia: *J.-W. Baxter*, 57, Limes Grove, London, S.E. 13.
- Austria: *J. Baller*, Laurenzgasse 13/28, Wien V.
- Brazilia: *Fausto S. Tenfuss*, Caixa postal 118, Quata (Sao Paulo).
- Central Amerika: *Count Alan Kelso*, Box 681, San José (Costa Rica).
- Germania: Internationaler Ido - Presse - Dienst, Deutsche Sektion, Soorstr. 75, Berlin-Charlottenburg 9.
- Hispania: *Jóse Abella*, Carretera de Cornella, 154, Hospitalet de Slobregat (Barcelona).
- Hungaria: *Prof. Csalkai*, realkolo, Szombathely. S. Szabados, Thék-Endré-u. 9 Budapest, VIII.
- Italia: *L. Raiteri*, Prialungo-Biella.
- Latvia: *V. Sprogis*, Jauno Laiku Avize, Zirnu iela 44 Liepaja.
- Luxemburgia: *Henry Meier-Heucke*, Esch/Alzette.
- Svedia: *Red. P. Eriksson*, inj., Mobergsgatan 5, Vasteras.
- Suisia: *Wellsprache-Agentur Buck & Dürst*, Postfach Bahnhof, Zürich.
- USA: *Fred. Krafft*, 565, Morse Avenue, Ridgefield N. J.

Artikli propagiva por Ido livresas ye demando del centrala redakterio. Indiki pri longeso, por quala jurnalno, tendenco ec. es absolute necesesa.

Idisti, se vi trovas irga raporti pri Ido en la jurnalaro, sendez ici obmom dokumenti por la arkivo dil centrala redakterio.

AKADEMIO

- Prezidero* Adyunto Sigvard Quarfood (SKARA, Suedia).
Sekretario Prof. Dr^o Stefano Bakonyi, fiziologia kemia (Budapeŝto, Hungaria).
 Parkstrasse, 6, DESSAU, Anhalt, Germana).
Kasero Dr. Siegfried AUERBACH, (Bockenheimer Anlage 45, FRANKFURT-A-M. (Germania). Postoček-konto 014 Frankfurt (M) 169-86.

Cetera membri

- Kanoniko Jules Gross (RIDDES, Valais, Suisia).
 Lektoro Janis Roze, Universitato Riga (Kungu iela 7, dz. 4, RIGA, Latvia).
 Lektoro Th. P. Lesch, Universitato Helsinki (13 Krobergsgatan, HELSINKI, Finlando).
 Prof. Dr. Albert Stor, Teknikal Universitato Praha (16 Jilska, PRAHA I, Ĉeĥoslovakia).
 Gilbert H. Richardson (164 Rye Hill, NEWCASTLE-ON-TYNE, Anglia).
 Abado Jules Houillon (Institut Fénélon, GRASSE, Alpes-Maritimes, Francia).
 H. D. Akerman (12 Ollerton Road, New Southgate, LONDON N 11, Anglia).
 Joseph Espitalier, instruktisto (ATTIGNAT ONCIN, Savoie, Francia).

KOMITATO

- Prezidero* Dr^o Hans Brismark, Post Box 59, HÖTING (Suedia).
Vice-prezidero Erwin Cuntz, Rechtsanwalt, WALDKIRCH-i/Br. (Germania).
Sekretario A. Matejka, 104, Linsebühlstr. ST-GALLEN (Suisia).
Vice-sekretario C. Papillon, 52, rue Petit, PARIS-19^e.
Kasero H. Cornioley, Schulweg 2, BERN (Suisia). Posto-ček-konto : Bern III, 4784.

Cetera membri

- Dr^o S. Auerbach, 45, Bockenheimer Anlage, FRANKFURT-A-M. (Germania).
 Joaquin Ferreres, 26 de Enero, 38 2° 4a BARCELONA (Hispania).
 Hermann Jacob, Soorstrasse 75, BERLIN-CHARLOTTENBURG.
 Moric Kippel, Foiskola, SOPRON (Hungaria).
 Fred. Krafft, 565, Morse Avenue, RIDGEFIELD N.J. (U. S. A.).
 Prof. Eugène Mathys, Vanderkelen 16, LOUVAIN (Belgia).
 H. Meier-Heucké, 100, route d'Ehlerange, ESCH-S-ALZETTE (Luxemburgia).
 S.-S. Nixon, 8, Park Row, BURLEY-IN-WHARFEDALE (near Leeds; Anglia).
 Karel Neumeister, PRAHA VI, 59 (Ĉeĥoslovakia).

LANDAL AGENTI DI PROGRESO

- ANGLIA L. C. Willcox, 33, BARROW Rd. LONDON S.W. 16.
 AUSTRIA J. Baller, Laurenzgasse 13/28 WIEN V.
 BELGIA V. Goux, 37, rue de la Ruche, SCHAERBECK-BRUXELLES.
 BRAZILIA Fausto Suarez Tenfuss, Caixa postal 118, QUATA (Estado de São Paulo).
 ĈEĤOSLOVAKIA Karel Neumeister, PRAHA-VI, 59.
 DANIA E. Thomsen, Kongensstr., 76, FREDERICIA.
 FRANCA C. Papillon, 52, rue Petit, PARIS.
 GERMANIA Ido-Centrale (Hermann Jacob) Soorst, 75, BERLIN-CHARLOTTENBURG.
 HISPANIA Joaquin Ferreres, 26, de Enero, 38 2° 4a, BARCELONA-Hostafranchs.
 HUNGARIA M. Kippel, Foiskola, SOPRON.
 LATVIA V. Rulikovs, p. k. 795, RIGA.
 LUXEMBURGIA M. Meier-Heucké, 100, route d'Ehlerange, ESCH-S-ALZETTE.
 NEDERLANDO P. Wegman, Deurningerstraat 153, ENSCHEDE.
 SUECIA Svenska Ido-Forbundet Post Box 59, HÖTING.
 SUISIA H. Cornioley, Schulweg 2, BERN.
 S. S. S. R M. Shaparenko, ul. Uricki N. 101, kv. 6 KIEV (Ukrainia).
 U. S. A. Mikael Gorin, Postkesto 321, MOSKVA.
 Fred Krafft, 565, Morse Avenue, RIDGEFIELD N. J.

LINGUO INTERNACIONA DI LA DELEGITARO

TOMO X. N° 95 (3)

Junio 1933

PROGRESO

Konsakrat al propagado, libera diskutado e konstanta perfektigado di la

LINGUO INTERNACIONA

Fondita da D^{ro} Louis Couturat

OFICAL ORGANO DIL
UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA

UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA

OFICAL ORGANO

PROGRESO

Aparas omna duesma monato en kayeri de 48 pagini adminime

Yarabono : suisa franki 4.00

(gratuita por la membri dil Uniono)

L'aboni es sendend al Editero di la revuo.

CENTRALA KASERO DIL UNIONO

H. CORNIOLEY, Schulweg, 2, BERN (Suisia)

POSTO-CHEK-KONTO : BERN III 4784

Extrakto ek la Statuti dil Uniono

§ 1 L'uniono nomesas UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA e havas la skopo :

a) Unionar en komun agado omna personi qui aprobas la linguo internaciona IDO, quala ol es definita per la deklaro dil Delegitaro por Adopto di Linguo Helpanta Internaciona e quala ol rezultis e rezultos de la labori dil Ido-Akademio dil U. L. I.

b) Adoptar, propagar e developar ta linguo segun omna posibla e praktikal moyeni.

L'Uniono konsideras la linguo internaciona IDO ne kom perfekta e netushebla, ma kom sempre perfektigebla segun ciencala principi.

§ 4 Omna natural o yural persono, qua aprobas la linguo dil Uniono o helpas l'Uniono realigar lua skopi, darfas divenar membro sive per direta adhero, sive per mediaco di altra organizuro, aprobata dal Uniono.

§ 5 Omna membri dil Uniono recevas gratuite l'ofical edituri.

§ 9 La yaral kontributo pagenda da singla membro es 2.50 suisa franki adminime.

§ 10 La societal yaro koincidas kun la kalendarial yaro. La kontributi es pagenda til fino di aprilo maxim tarde.

§ 12 La kontributaji pagesas al Uniono per la landal od interlanda federuro, ma direte al Uniono da personi qui ne es membri ti tal organizuri.

§ 35 l'ofical organo dil Uniono es: PROGRESO.

Omna ofical komunikaji publikigita dal Komitato o dal Akademio en ica revuo konsideresas kom fakte komunikit a t omna membri dil Uniono.

PROGRESO

RESPONSIVA CHEFREDAKTERO :

A. Matejka, 104, Linsebühlstr., ST-GALLEN (Suisia)

KUNREDAKTERI :

LITERATURO : S. Quarfood.

MOVADO : V. Markvart.

LINGUO : S. Bakonyi,

BIBLIOGRAFIO : Jules Gross.

EDITERO :

C. Papillon, 52, rue Petit, PARIS-19^e

Posto-chek-konto PARIS 31-732

Tomo X N° 95 (3)

Junio 1933

Kontenajo

AD OMNA IDISTI.....	97
LITERATURO (Pri poezio en Ido, La mantelo, Sequante la traci di Talleyrand, La glaciala kosmogonio).....	98
LINGUO (Vorti bezonata).....	116
INTER NI (Administral reformi).....	118
POR LA NOVICI.....	119
TRA LA MONDO (Belgia, Francia, Suedia, Suisia, Usa).....	121
MIKRA ENCIKLOPEDIO MONDLINGUALA.....	124
FINANCI (Raporto financial 1932, Spontan subvencioni).....	126
AVIZI ED ANUNCI.....	128

AD OMNA IDISTI

La prezenta krizo ekonomial e politikala impozas anke a ni Idisti la devo, adaptar ni al chanjinta situeso ed evitar po omna preco ke lo ja atingita povez esar pozita en danjero per neprudenta disipo di nia febla moyeni financala. Omna nia tilnun esforcis esis konsakrit al manteno e solidigo di nia central organizuro. Ni evitis facar promisi exajerita, ma kompanse satisfacis senecepte omna obligi kontratita. To es la sekreto di nia tilnuna sucesi. Or, ni devas konsiderar ca-die la diminutinta pagiveso di nia membri e ne darfes expozar ni a surprizi desagreabla. Ni rezolvis editar provizore PROGRESO sur min multa pagini por certigar lua aparato til la yarfino. Prefere restriktar ja nun l'ampleso di la revuo kam esor koaktita cesar l'edito en la mezo dil yaro.

Ica rezolvo nule es debat a pesimismo exajerita ; ol es la

rezulto di elemental prudenteso. La nuna situeso es absoluta: eceptala e ni devas maxim balde posible retrovenar al normalo stando. Ma to impozas al membri la devo, agar multe plu efikive kam til nun por sustenar l'esforci dil dukteri. Kad en ica horo dil danjero vi abandonos li a lia fato? No, milfoye no! Tante plu, ke la sakrifiko necesa por certigar la duro di PROGRESO es extreme mikra.

Omna Idisto quan la prezenta krizo til nun ne ja es frapinta, konsiderez kom sua honordevo, ne saciesar per la minima membrokekontributo, qua reprezentas apene la duimo dil imprimkusti di PROGRESO. Quon signifikas la sakrifiko di 2 o 3 franki plusa? Kelka glasi de biro mine, simpla renuncio ad *un* ek la multa plezuri neutila dum un tota yaro! Ka tala renuncio ne aparas a vi IDEALISTI kom devo etikala?

Mem plu simpla es la *kozō* por ti qui absolute ne povas donar plu multo kam la minima kontributo: li ganez un nova membro a nia ULI! Ka to es tante desfacila? Certe ne. Do, ne perdez la kurajo. Se vi volas, PROGRESO ne nur povos ja ica yaro riatingar la normala ampleso e kompensar la spaco komence sakrifikita per pluampligo dil du lasta numeri til 64 pagini, ma ol povos mem irar un granda pazo plu fora en la voyo dil plubonigo. E to devas restar ni supra skopo, nam hike quale omnaloke stagno signifikas regreso.

IDISTI, SAMIDEANI! La fato di PROGRESO es en via manui. Vi ne falios a via devo. Til la fino ni kombatez por mantenar la glorioza heredajo dil DELEGITARO. Per komuna esforci ni vinkos!

A. MATEJKA.

Pri Poczio en Ido

da Prezidero Sigv. QUARFOOD

(Fino dil prefaco)

Me propozas la sequanta vorti: *brudar = A to brood; doloroze (morbe) meditar. — *Sperez esas eroro; ma pro quo esperar? Lat. sperare! La formo «esperanto» adminime esas neuzebbla en Ido = *speranto. — *suava es sinonimo di dolca e tamen ne identa. Dict. Français-Ido *suava = dolcega. Dolca esez agreabla, milda, sukrata relate la lango; *suava lo sama relate la nazo e l'okuli. *Suava = tre agreabla parfumo, odoro,

melodio, koloro. Vino povas esar *suava sen esar dolca. La distingo es facila : *kun* la nociono di ulo sukratra = dolca; *sen* tala nociono = *suava ; cetere omna du en la senco di agreabla, milda, ma *suava mem plu forta kam dolca (= dolcega). — **Kroniez* = nura probo quante elegante uzebla en versi oli esas. *Kranso (Sueda) = krono ek flori, qua expresuro esas preske neposibla en kurta versi. — **So* = til ta grado, tanta-grade, tre acentizenda. — **Svebar* = G schweben : irar ne tus-hante la tero. Anjelo exemple ne *glitas*, *glitflugas* (!) flotacas e.c., ma **svebas*. Anke yunini *svebas en danso ed altrafoye! — **Svala* = agreable kolda, alejanta, rifreshiganta, ex. : fonto, ombro somere sub dika foliaro. « Kolda » esas, relate la pelo dil homo, desagreabla. « Koldeta » ankore kelke desagreabla. Tepida — **heta* (Sueda) tro varma por la pelo dil homo, A hot. Ma pro quo me ne propozas exemple **hota* segun la principio Jespersen ? Principi povas esar teorie vera, ma tamen ne praktikebla trans *certena limiti. « Se ul domo esas konstruktebla dum un monato per 100 laboranti ; per quante multa laboranti la sama domo esas konstruktebla dum *un horo* ? ». La respondo havas nur teoriala intereso ! La principio da Jespersen garantias linguo ek elementi en su vivokapabla e naturala, ne libere inventita quale en Volapük, e ke Ido kom to-tajo esas facila. Ma ulo mankas tamen a ca facileso. Existas altra principio : ta dil vera naturaleso ! Anglo exemple, qua eventuale bezonas vorto por la dicita nociono lernas ed uzas **heta* sen desfacieso. Lu ne recevas irga stranja impresado del vorto. Ol esas, sentimentale judikita, neutrala. Or, **hota* divenus shokanta, tedanta, ridiginda, pro la kaudo -a ; lua peno lernar la vorto e memorar ol en sua nova formo divenus preske la sama kam lernar **heta*. Ka me esas justa, Angla amiki ? Voluntez dicar lo !

La vera kauzo dil aparato di Occidental, parte di Novial, di la konstanta diskuti pri la naturaleso, la transiro de Ido da multa amiki esas kredeble ne pokagrade l'adopto di kaudizita, nacionala vorti pri omnadia nocioni. Ciencala vorti shokas min multe. Li esas de altra karaktero, min plena de asocianta idei sentimentala. Li esas por omni plu stranjera e ne apartenanta al « matrolinguo ».

Advere, vorti de la tipo **hota* anke ne reale esas « naturala », shokanta, ridiginda por ti qui, quale Paulus, fervoras salvar la kunhomi de granda nefeliceso o deziras donar a li ulo super omno altro esante bona. Paulus poke egardis la

linguala formo, nam il volis komunikar al mondo ulo preponderante valoroza, qua forsan povus salvar la homi de eterna kondamneso. « L'interna ideo dil Espisti » same igas li blinda pri la defekti dil linguo. L'Idisti generale ne posedas ica fervoro, dicar ulo, pri ula temi al mondo, ma li volas esar interlinguisti e konoceri formala e li prodigas tempo, pekunio e laboro a subtila explori dil karakteri dil literi, a to qua povas esar la formo, malgre ke la nuna formo bone funcionas. Atencez, ke me reverencas la CIENCO, ma me inklinas a donar mea kordio a Paulus pro lua fervoro por la kontenajo e ne la formo. Or, ca ciencaleso apartenas al fundamento dil Ido e do me opinionas ke ol esas saja selektar *heta vice *hota segun lo supera. *Heta e *svala esas exakte = Sued. en *certena kazi e por Suedi tre naturala. *Spons (-ul, -in)o = fiancito ye la dio dil mariajo propredicita e per extenso anke antee, quale sube dicesas = Sueda brud; G Braut; A bride; Lat. Sponsa Christi. Fiancar esas nociono yurala ed aferala; sponseskar esas propre dicita: vovar solene spiritala mariajo til ke reala mariajo povas realigesar; nociono religiala, sentimental, poezioza (lo lasta en multe plu alta grado kam fiancar, qua esas plu monduma). Kad on povas dicar kun justa stil-efiko « Fiancicino di Kristo » egale bone kam « Sponsa Christi »? Mea katolika amiki pregesas ulmaniere konocigar to.

Me nun tradukas « Uita Christinae Stumbelensis Petri de Dacia ». Antee me editis L'Unesma Komunio en « L'Idiste Français » e « Hero e Leander » en SVT (che Dro. Brismark, HOTING).

Via kritiko pri poezio en Ido e la tota prefaco esos tre bonvenant a me!

Sigvard QUARFOOD.

Ek Anakreon

A su ipsa

Sur tenera mirto-branchi
 e sur fresha Lotus-folii
 me kusheskez me e drinkez
 e la kisodeo Eros
 la kitonon ipsa metez
 por servar a me la vino.
 Quale roto di veturo
 nia vivo rulas for ni

e ni esos, ultre osti
manuedo nur de polvo.
Do, pro quo tu ornez pose
mea kolda tombostono
o per vino sakrifikez
a la korpo en la tero ?
No, kontree, donez rozi
donez omna *suav parfumi
dum ke me ankore vivas
amorat da bel yunino.
Ante ke me fine mustos
forirar de ica mondo
a la nokto en la tombo,
mea kordio fortigesez
per lo dolca di la tero.

Kand Bakchos me ravisos
chagreni omna dormas
e me mem sentas richa
ne min kam rejo Kroisos.
Me lore es poeto
kun krono de hedero
e defias omno bruske.
Nu servez ! Me vol drinko.
Tu, sklavo, donez kupo !
Nam me prefere esas
pro vino dulce ebria
kam kolda e mortinta.

Ho, mulieri, servez balde
a me granda vino kupo
por ke mea dursto finez !
Nam me ja pro ca *heteso
doloroze sufokesas.
De la rozi ibe plektez
a me dik folioz kronego,
ke la fronto *sval igesez !
Ho ...*heteso di amoro
extingesas ne per irgo
en la sola, povra kordio.

La karino

Ho, piktisto maxim bona
 Tu maestro grand de Rhodos,
 la karinon por me piktez
 quale me deskriptos elu,
 nam el nun ne esas hike.
 Do, komence, piktez lokli
 ebenea e silk-mola
 e, se l'vaxo to permisas
 odorant pro *suava miro !
 Super bele plena vangì
 ombrizata da loklaro
 piktez fronto ivorea
 e broveti delikata,
 ne tro streta, ne tro larja,
 ma qui preske su renkontras.
 La okuli grand, bel-forma
 a me brilez quale steli
 klare blu qual ta di Pallas
 e samtempe amoroza
 quale ti di Afrodite.
 Por la nazo e la vangì
 mixez rozi red a lakto
 e, simil a ta de Peitho
 facez boko seduktiva.
 Sub la dolce rond mentono
 Skultez kolo marmorea
 cirkum qua la Gracie *svebos.
 Ed el fine portez peplo
 purpurea, trahizanta
 l'admirinda bela pelo
 di la korpo ravisanta...
 Nun suficas ! la karino
 viveskinte ja parolas..

La Mantelo

da N.-V. GOGOL

(duro)

Depos kelka tempo Akaki sentis en sua dorso ed en la shultri
 tre akuta piki, quankam lu kustumis parkurar maxim rapide

posible la voyo de lua lojeyo al kontoro. Pos sorgoze reflektir, lu arivis al konkluzo, ke lua mantelo versimile sufris pri ula neperfekteso. Itere arivinta en sua chambro, lu examenis ol sorgoze e remarkis ke ye du o tri loki la stofo esabis diveninta tante dina ke ol esis preske diafana e ke mem la futero esabis lacerita.

Ica mantelo esis ja de longa tempo objekto di konstanta mokadi por lua kolegi. Li mem raptis de ol la nobla nomo « mantelo » e baptis ol « kapuco ». Advere ta vesto aspektis sat stranja. Omna-yare la kolumo esabis diminuita, nam singlafoye la povra konsilisto tituliera detrachabis peceto de ol por reparar la mantelo ye altra loko e ta reparuri ne revelis l'exercita manuo di talioro. Li facesabis tre nehabile ed aspektis ledege.

Pos finir sua tristiganta explori, Akaki Akakievich konvinkesis ke lu absolute devis adportar la mantelo a Petrovich, la talioro, qua lojis en obskura mansardo dil quaresma etajo.

Kun sua straba regardo e sua vizajo variol-cikatrizita, Petrovich nule aspektis quale se lu havus la honoro fabrikar fraki e pantaloni por altranga oficisti kande lu hazarde ne esis ebria e kande lu ne okupabis su pri plu dolca kozi.

Me povus renuncar al deskripto di ta talioro. Ma pro ke esas uzo ke singla persono enduktita en naraco deskriptesas al lekteri segun sua propra fizionomio, me devas vole o nevole inklinar me koram ta neceseso. Olim, to es kande lu ankore lojis en la domo kom serfo di lua mastro, on nomizis lu simple Gregor. Kande lu libereskis, lu konsideris kom necesa, ornizar su per nova nomo; samtempe lu komencis drinkar, unesme nur ye la tre alta festodii, ma pokope ye omna festodii markizita per kurco en l'almanako. Per ta solemna celebros dil dii santi-gita dal Eklezio lu kredis restar fidela al kustumi di lua yuneso e kande lu reprimandis sua spozino, lu klamis ke el esis teral kreuro e Germanino. Pri ta muliero ne restas pluso raportenda, ecepte ke el esis la spozino di Petrovich e ke el portis kofio vice la kustumala kapotuko. Cetere el ne esis bela; nur la soldati regardis el preterpasante, pose tordis sua labiobarbo e duris la voyo ridante.

Do, Akaki Akakievich iris al mansardo dil talioro. Lu atingis ol pos paracensir nigra, sordida e humida eskalero, olqua, quale omna domi habitita dal komuna popolo en Peterburg, exhalis ta alkohol-vapori qui ofensas samtempe nazo ed okuli.

Acensante la gradi glitigiva, la konsilisto tituliera prekal-

kulis la preco quan Petrovich kredeble postulus po la reparo dil mantelo e lu rezolvis pagor admaxime un rublo po ta laboro.

La lojeyopordo esis apertita por ofrar ekireyo al fumurvortici venanta del koqueyo, ube la spozino di Petrovich jus fritis fishi. Obskurigita per ta fumuro, Akaki trapasis la koqueyo sen remarkesir dal spozino ed eniris la chambro, ube la talioro sidis sur granda, ligna e krude taliita tablo, la pedi krucumita quala Turka Pasha e segun la kustumo dil maxim multa taliori, kun nuda pedi.

To quo unesme atrakis l'atenco dil viziteri, esis l'unglo di lua polexo ; olca esis advere kelke mutilita, ma harda e rigida quale tortugo-skalio. Cirkum lua kolo pendis plura filopeceti e sur lua genui jacis ragigita vesto. Depos kelka minuti lu esforcis filizar sua agulo, ma sen suceso. Lu unesme iraceskis pri l'obskureso, pose pri la filo.

« Ka tu do tote ne volas enirar, maledikita kanalio ? » lu klamis.

Akaki remarkis quik ke lu esis veninta ye tre neoportuna tempo. Tre volunte lu prizentabus su a Petrovich en instanto avantajoza, ube ilca ofris a su rifreshigivo, t. e. quale dicis ilua spozino, kande lu prenis solida raciono de brandio. Lore la talioro acceptis omna propozi dil klienti kun maxim granda afableso, inklinis su koram li e mem iris til dankar li. Advere eventis kelkafoye ke lua spozino enmisis su en la negoci e klamis ke il esas ebria, ke il promisas exekutar la laboro po multe tro basa preco. Ma kande on pose ofris kelka suplemento, l'afero esis konkluzita.

Ye la desfortuno dil konsilisto tituliera, Petrovich ne ja esabis tushinta sua brandio-botelo e ye ta instanti lu esis obstinema, desagreabla e kapabla postular hororigiva preci.

Akaki previdis la danjero e volunte lu retroirabus, ma lo ja esis tro tarda ; l'okulo dil talioro — lua unik okulo, nam lu esis tuerta — ja remarkabis lu ed Akaki Akakievich murmuris mashinale :

« Bon jorno, Petrovich. »

« Esez bonvenanta, sioro », respondis la talioro, direktante sua regardo al manuo dil vizitero, por vidar quon lu adportis en ol.

« Me venis che tu... simple... pro... me dezirus... »

Es necesa adjuntar, ke por expresar sua pensi, la timema konsilisto tituliera uzis ordinare nur prepozicioni, adverbi

e partikuli qui nultempe havis klara senco. Kande l'afero koncernita esis partikulare delikata, lore lu nultempe sucesis finar komencita frazo. Tale eventis, ke lor la konverso lu intrikis su en formuli quale : Advere esas justa ke —. Hike lu haltis ed obliivis quon lu volis dicar o kredis ja dicir lo.

« Quon vu deziras, Sioro ? » questionis Petrovich, mezurante lu per inquestal regardo del kapo al pedi e kontemplanse kolomo, maniki, tayo, butoni, kurte dicita la tot uniformo, quankam il konocis ol tre bone, nam lu ipsa facabis ol. Ma es kustumo che omna taliori, examenar stranjera vestaji en ta maniero. To es lia unesma penso, kande li renkontras konocato.

Akaki respondis stoterante quale sempre :

« Me dezirus... Petrovich... ica mantelo... quale tu vidas... ma cetere ol es ankore tre bona, nur kelke polvizita... e pro to lu aspektas kelke olda. Ma ol es ankore tote nova.. nur kelke raspita ye ula loki... hike sur la dorso ed ibe sur la shultri... du o tri tote mikra laceruri. Tu vidas, lo apene penvaloras reparo, en kelka minuti tu riaranjabos omno. »

Petrovich prenis la mantelo, estalis ol sur la tablo, kontemplis ol longe e sukusis la kapo. Pose lu extensis sua manuo por prenar la tabakuyo del fenestro-nicho, ronda tabakuyo ornizita per la portreto di Generalo — qua preciza Generalo on ne savas, nam la loko dil vizajo esis perforita per la fingro e pose rikovrita per quarangula paperopeco. Pos prenir snifledo, lu denove examenis la mantelo, travidis ol kontre la lumo e sukusis itere la kapo. Pose lu exploris la futero, levis duesmafoye la kovrilo di lua tabakuyo, prenis nova snifledo e klamis fine :

« No, hike nula reparo es posibla : tote malega rago ! »

Ye ta vorti, Akaki Akakievich perdis omna kurajo.

« Ma pro quo ne ? » lu questionis lamentante quale infanto, « ka ta truo vere neplus es reparebla ? Regardez, Petrovich, nur kelka laceruri e tu ya havas suficanta shifoni por stopar la trui. »

« Yes, me havas suficanta shifoni, ma quale me sutos li ? La tuko es komplete paruzita e suportas nul suturo. »

« Nu, ube suturo ne es posibla, tu adjuntos plusa shifono. »

« Hile nula shifono helpas. La tuko malgre omno esas nur tuko ed en ta estado mem nura ventosufflo sucesas displacerar ta mizerosa mantelo. »

« Ma se tu igus ol kelke plu solida, ka tu vidas — vere ».

« No, replikis Petrovich per ferma voco, hike nulo es aran-
jebla, la stofa es komplete paruzita. Esus plu bona utiligar ol
por facar pedobandaji ; li varmigas plu bone kam kalzi. Tin
la Germani inventis por ganar plu multa pekunio. (Petrovich
profitis omna okazioni por atakar la Germani). Vu devas abso-
lute komprar nova mantelo. »

Audinte la vorto « nova » l'okuli di povra Akaki trubleskis.
Esis quale se la tota chambro turnus su cirkum lu. La sol
objeto quan lu klare distingis esis la paper-kovrita tabakuyo
dil talioro.

« Nova mantelo » lu murmuris mi-dormeskante. « Ma me
ya ne havas pekunio. »

« Yes, nova mantelo », repetis Petrovich kun kruela
quieteso.

« Nu, se me decidus komprar nova, quale esus... »

« Vu volas dicar : quante to kustus ? »

« Yes. »

« Cirkume cent e kinadek paper-rubli » (1) replikis la
talioro kunpresante sua labii. Lu prizis la fort efekti e volunte
embarasigis sua klienti por pose kontemplar l'efiko di lua
vorti sur lia vizaji.

« Cent e kindadek rubli por mantelo » krieskis povra Akaki.
Lo esis kredeble l'unema klamo depos lua nasko, nam ordi-
nare lu parolis per voco tote timema.

« Yes », replikis Petrovich, « e pose la martro-kolumo e
silka futero por la kapuco — to kustos sume duacent rubli. »

« Petrovich, me suplikas tu », dicis Akaki Akakievich per
voco imploranta, nam lu neplus audis nek volis pluse audar
la kruela vorti dil talioro, « probez rireparar ica mantelo, por
ke ol povez durar ankore dum kelka tempo. »

« No, to esus laboro de ante perdita e disipo tote neutila. »

Pos ta respondo, Akaki foriris komplete nihiligita, dum ke
Petrovich restis sur sua tablo ,ociema e kun la labii kunpre-
sita, tre kontenta pri su ipsa pro defensir tante energioze la
cienco taliorala.

(1) Un paper-rublo valoris cirkume 1 suisa franko.

Sequante la traci di Talleyrand

(Quanta vortin on bezonas?)

da Alexander MOSZKOWSKI

Ne importas, qua kom unesmo lansis la sentenco : « La paroli es donit al homo por celar sua pensi. » Kom konfeso da Talleyrand ol havas etikale mala signifiko kom principal justifiko pri mentemeso e ruzo intriganta. Ma se ni privacas ol de sua malico, granda verajo permanas : Nam la paroli ya vere celas nia pensi, pro la simpla kauzo, ke li tote ne es kapabla expresar li. Omna kulpo es che la vorti, che lia defekti, lia tro-pokeso, che qualesi qui lasas li plear nul altra rolo relate la pensi, kam rolo velizanta, falsiganta, admaxime indikanta surfacale.

Nur poki savas pri ica misproporcio inter linguo e pensi. Ma por la problemo di lingual pureso, boneso ed apteso la konoco pri ca verajo es nedispensebla. Por anticipar la konkluzo : Nia linguopuristi es, sen savar lo e komprenende sen diplomacal malico, tamen la exekuteri dil sentenco da Talleyrand. Li agas omno posibla por igar la vortaro velizar, ya mem destruktar la pensi ; li privacas ol de omna posiblesi, suficar al pensi adminime en uzebla proximeso.

Nam li diminutas la nombro dil vorti, li decimacas la vortitrupi, qui, mem inkluzite la vorti stranjera ed internaciona, ja es sat nesuficanta al expres-bezoni en la atako kontre la senfina nombrego dil pensi. La penseri maxim ecelanta di omna tempi sentis ica mis-proporcio, kelki de li enuncis ol, tale John Locke en sua fundamentala verko pri la homala kompreno :

« Esus vana, enumerar ta omna specala simpla idei (pensi) qui apartenas a singla senco. Ma, mem se ni volus, lo fakte ne esus posibla, pro ke al plumulta sencu apartenas tre plu multo kam por quo ni posedas nomi (vorti). Ex. por la multa-speca odori, de qui existas preske tam multa, se ne plu multa, kam kozi en la mondo, mankas preske complete la nomi, — la vorti. (Bon-)odoroza, mal-odoranta, (parfumoza, fetida), suficas a ni por karakterizar ica idei ; per to es reale dicita puke plu multo kam se on nomizas li agreabla e desagreabla, quankam l'odoro di rozo e di violo, qui amba odoras bone, es idei tre facile dicernebla. Apene plu complete es nomizita la diversa speci dil saporo, qua komunikas a ni nova idei tra-

per la lango. Dolca, bitra, acida, akra, acerba, saloza es preske la tota stoko de adjektiivi, quin ni posedas por indikar la nombroza multa-speceso dil sentaji gustala. — Komparate al senfina multeso dil pensi, la vortaro es *tante meskina*, ke homi, qui bezonas por lia nocioni expresi fitanta precize, koaktesas, mem aplikante maxima sorgo, uzar la sama vorto en senco kelke diferanta. »

To esis skribata en la 17-esma yarcento ; en tempo, lor qua la kritiko linguala ankore esis apene naskinta. En aparta chapitro lu konstatas ja per la titulo : « *La netradukebleso dil vorti* » e referas per ico al trahizo kontre la vorto, quan agas la tradukeri-po-irga-precio : « Se ni sorgoze komparas diversa lingui, ni trovos, ke, quankam li posedas anke vorti qui segun la lexiki devas interkorespondar, tamen inter la nomi di komplexa idei apene un po dek reprezentas precize la sama ideo kam ta vorto per qua ol tradukesas en la lexiki. Apene un po dek, dicas Locke, e lu alegas ta reale necesa libri, qui formacas la ponto de linguo a linguo ; apene un pocent, lu skribabus, se lu povabus prekonjektar la dubitinda arti di moderna lexiko pri vorti stranjera. Pluse Locke emfazas la « *Neperfekteso dil vorti* », la « *dubitozeso di lia signifiko* », sempre sub la vidpunto, ke la bezoni dil idei es satisficebla per nula linguo, minime per un singla linguo. Reduktita al maxim simpla formulo bazal, lua doktrino dicas : *La vorti es multe tro poka* ; tro poka mem se on povus unionar omna lingui e disponigar li al servo dil idei.

Tro poka advere nur por ta, qua mustas luktar kun la desfacilaji expresala. La kombato kun la linguo es la fato dil skriptero, lua impreko e lua delico, ed ica kombato pretendas agro tante plu vasta, quante plu ample la skriptero savas extensar sua pensi. La rurano, la simpla mestieristo, la domservisti ne kombatas kun la linguo, li komplete saciesas, ya li uzas ne mem dekimo del expresi quin ni konsideras kom posedajo komuna :

Yen nur exemplo (segun « *Analizo dil senti* » da Ernst Mach) : La rurani en la Germana regiono « *Marchfeld* » dicas, ke la salo est « *sauer* » (*acida*), pro ke che li l'expresuro « *salzig* » (*sal(oz)a*) ne es kustumata. Ni supozas, ke uladie la rurano A. sentanta plu delikate, koncieskas ke la saporal difero inter salo e vinagro es ya tro granda por servesar dal sama vorto. Cetere lu esis en la granda urbo, ed audis ke

l'urbani kvalifikas haringo salizita kom saloza. To konvinkas lu, e lu importacas la nove-ganita ekspreso adheme ed uzas ol en sua parolal enuncaji.

La rurano B. energioze reprimandas lu pri to. La *pureso* di la linguo sufragas, se tala *vorti stranjera* quala « saloza » es importacachata ek la fora grand-urbo — l'exterlando. La mikra difero en la sental percepto — la nuanco — ne importas, on devas expresar su pure, « nationale », e deklarar la bona, tilnuna, hemala vorto « acida » kom complete suficanta anke pri salo.

Per ico, rurano B. adoptas absolute la vid-punto dil puristi en senco plu larja. Lu mixas diferi, diminutas la nombro dil vorti posibla, e lu darfes esar certa pri trovar partisans en la rezisto kontre lo nova stranjera ; nome en sua rondi, a qui salo saporas acida, e di qui la pensal sagaceso es probable tam developita kam la sental perceptiveso.

Ube es la limito dil simpligo ? Sat proxim la zero-punto. Ed ico es valida ne nur por la singla vorti, ma pri la gramatiko, pri la linguo en-tote. On povas ekspulsar quante multon on volas, e sempre restas restajo suficanta por la simpla komprenigo. La Malayo, qua pensas substantive, indijas nulo kareante la verbo. Lu ne dicas « La viro jetas la stono », ma « La jeto dil viro es stono ». Sur altra sulo primitiva ni trovas « Vir-Jet-Ston », quo povas expresar tam bone : « la viro volas jetar stono », kam lu jetis ol. To mem povas signifkar : « Atencez, shirmez tu, por ke ne frapez tu la stono, quan la iba viro, l'ennemiko, volas jetar. »

Ni posedas studiuri e libri pri la linguo dil simii. Per la sama son-pronuncajo li indikas : « manjajo », « manjar », la « nuco », la « sukro », « donez a me la nuco », « me es avida pri ol », « ol bone saporos a me ». Lia vortaro ne es granda, ma suficanta ; importiva dubiti pri lo intencita ne povas eventar. Ma probablege la vortaro dil simieti ne kontenas vorto por « muso » e « fisho » ; ica vorti probable existas en la vortaro dil strigo, dil kato, e dil pelikano ; to ne concernas la simio ; en la ordinara kuro dil vivo lu havus suficanta motivi por konsiderar irga vorto por muso o fisho inter la stranjera vorti kareebila.

Anke la homi e mem ni homi erudita okazione tre simpligas, nome, kande importas informar maxim kurte, rapide e chipe : ye la telegrafo. Ibe la fraz-konstrukto diminutas a

zero, la vorti-nombro reduktesas a minimo, la komprenebleso ne sufragas.

Se la linguo pensal e skribala esus nulo altra kam komprenigilo en la senco di informi, ni posedus l'expres-idealo en la telegram-stilo. Omna peni, quin ni altre mustas subisar en la servo al pensi-transmiso, e qui konstitucas nia linguo-kombato, nia esorcio atingar per la limitizita nombro dil vorti la infinito pensala, esus abolisita por ni. Ni atingabus la bela simpleso dil nuda informo, ni satisfacabus demando abutant al sentenco : *Simplex sigillum veri* — lo simpla es la pruvanta kriterio di lo vera.

Ica sentenco restos nesukusata, ma ni vizas altra vereso kam ta di informo, ed altra simpleso kam ta di vortaro reduktit e stuntita.

Se on imaginas la toto dil homal pensado kom fluadanta planajo senfina, la vorti natas sur ol kom cirkla insuli, qui kelkafoye intertushas, ma tre plu ofte restas separata per larja interspaci. Irgequante multa li esas, — lia tot quanto es mikrega proporcione al grandeso dil pensi-feldo. To es la verajo.

Nova insuli naskas, ancieni desapararas. Nia omna expresal esforcis aspiras parvenar del una al altra, pro ke ni ne havas altra moyeno por trapasar la pensi-feldo. Se la insuli-nombro kreskas, lo divenas plu facila, se ol diminutas, plu defacila. To es la verajo, la simpla verajo.

Nulo es plu simpla kam la konkluzo, ke nula insuli-nombro povas esar suficante granda. Nultempe ol povas esar suficanta, nam la periferio dil pensi-feldo plugrandeskas de dio a dio. E nul'empe esos esperebla, ke la vorti-sumo povus atingar mem nur proxime l'ampleso dil pensi-feldo.

La linguo dil penseble maxim erudito konsistas ek cirkume 200.000 vorti. Inkluzite la dialekt-vorti, l'expresi provinciala e l'adoptita vorti stranjera, rezultos forsan 300.000 vorti.

Qua restriktas su ad « informi », ta saciesos per mikrega fraciono di ta quanto ; la sovaajo per kelka centi, la rurano, la peskero, mem la telegram-sendero en sua specala komercorondi, per poka mili. Ma la libera homal parolo, la skripto, la literaturo fluganta super omna spiriti, ne konsistas ek informi, ne glutinas an komuniki adheranta al faktaji en la uniforma kuro dil labor-dio. E ye suficanta extenso dil horizonto, la parolero e skriptero mustas arivar che la punto ube

lu sentas l'indijo mem malgre sua du- o tria-centamil vorti.

Ed arivinta en ica punto lu komprenos : omn esforcio diminutar la nombro, es esforcio abasar parolo e skripto al nivelo di « informo » ; e pluse : se la vorto internaciona pruvis su kom apta mem en nur un sola kazo, se ol vibrigas che lektero od askoltero mem nur en un sola kazo, kordo, qua altre ne esus tushat e movata, ica vorto es tote netradukebla e nekareebla. Kaptar singla guti ek la fluo di la linguo e volar interdiktar a li la kun-fluado, es senskopo e neposibla. La guto flueskos ek fluajo apuda, naskos ek la vapori, riaparos irgaloke. L'interdiktero es simila a ta mestieristo migranta en la monti, qua probis stopar per la manuo la fonto dil fluvio « Elbe », por astonar la habitanti di Hamburg pri olua narivo.

Ta qua disponas nur dekamil vorti, povas kredar su richa ; se lua richeso augmentas kinople, lu sentas l'indijo. Ed en ica humoro lu povos prekonjektar fora futuro, kande skriptero sur elevita kultur-grado ridos pri nia linguo kom primitiva e meskina ye vorti.

*

**

Sro Moszkowski, qua afable yurizis me al traduko, turnas su kontre la tro radikala procedi dil Germana puristi. La stranjera vorti abundas en nula linguo quante en la Germana, ube li yure es konsiderata kom lingual problemo. Ma en sua laudinda tendenco, purigar ol de stranjeraji superflua, li volas proskriptar *omna* vorto vidiganta origino ne-Germana, anke le utila e necesa.

Ni interlinguisti konocas la justifikebla tendenco, restriktar la vortaro, mem kom principo semble necesa en la kreo di LI artificala. Ni kombatas olua ecesi che Esperanto, ma anke ni es ankore fora en la voyo ad esar kultur-linguo vivanta.

Quankam ni savas, ke la du lingual ideali, di maxima precizeso expresal, e di koincido inter vorti e nocioni, en senco absoluta es kimeri neatingebla, -- ni tamen e yure volas praktikale proximeskar li, ma to es posibla nur per richa vortaro.

Omnu qua tradukas aden LI valoroza nacionala literaturo, doloroze sentas la povreso dil vortaro, quankam Ido es multe la maxim richa ek omna LI. Qua distingas l'importanta kultur-lingui de la lingui di primitiva tribui — e de la lingui artificala ? Precipue ke li posedas plu multa nuanci, vorti, radiki.

Es eroro kredar ke multa radiki desfaciligus Ido al laboristo : Mem en la maxim richa lingui la laboristo trovas ta parto dil vortaro, qua korespondas a lua bezoni. Kontraste, povra linguo ne suficas al bezoni dil eruditi, e per to automate ekskluzas granda parto de le maxim bona inter li, danjero tro poke komprenita en la kampeyi interlinguista.

Ilmari FEDERN.

La Glaciala Kosmogonio

Astronomio dil Ne-astronomi

Da Ddo. Hermann v. SOCHER,

direktisto dil Exerco-observatorio dil Universitato Berlin.

En 1921, Sueda Ido-Editerio editis mikra rezumuro ciencal dil epokifanta « Welteislehre » da injeniero Hans Hörbiger 1) olqua per sua vasteso, bulversis omna klasika koncepti pri nasko e vivo dil Universo. La nova teorio akre kombatesis (e duras kombatesar) dal Cienco ; cadie ja existas specala literaturo kritikial pri ica problemo, advere limitizita a Germania, ma la diskuti es ankore cadie ne tote finita.

Ni donas sube kurtigita riprodukto di kritikio ek la plumo di un ek la maxim eminenta fakani ; ol certe interesos multa lekteri. Ti qui ne konocas la verko originala da Hörbiger agus bone komprar la Idobroshuro explikiva, havebla che irga Idoediterio po tre chipa preco.

Ye la komenco dil prezenta yarcento, la spozino dil olima direktero dil Observatorio Universital di Wien recevis telegramo misterioza de ula nekonocata injeniero Hörbiger, habitanta en mikra urbeto Hungariana. La sendinto inquestis pri la sanesostando di elua spozulo, la konocata ed eminenta astronomo Weiss e demandis respondo telegrafala. Pos donir respondo quietigiva, arivis ica neexpektit expliko : Hörbiger penetris en instanto di deal inspiro la konstrukto e developo dil universo e deziris komunikar sua deskovro al eminenta fakano. Or, segun l'opiniono di Hörbiger, ilca ne sucesus, sen

(1) La Glaciala Kosmogonio, trad. da E.-K. Pigal ; 16 pag. 16×23 cm.

juar saneso ecelanta, suportar la grandega komoco anmala qua rezultus por lu de ica nova konvinkeso : « La surfaco dil luno konsistas ek glacio. » Ica esis la penso qua venabis al amatorastronomo Hörbiger lor l'observo dil luno per mikra lorno e qua developis su en lua mento a nova mondimajo.

Kompletigita e parlaborita da Hörbiger ed instruktisto Fauth (amba amator-astronomi) la nova tezo dil Glaciala Kosmogonio pretendas esar la donaco jeneroza da profani al cienco oficala, konocata per sua rutinala stretmenteso. E ta donaco devis de ante demonstrar l'ennemika prejudikoso dil fakani kontre la nefakano, tala quale ol manifestus su en lia kritikala recensio. Fakte en sua propagal kampanio che la profani la nova teorio juas sat multa avantaji relate la cienco oficala. Per astoniva multlatereso, olqua ultre to tre desfaciligas l'examenon, ol ofras al lektero kompleta expliko pri omna videbla fenomenoj di tri sciencoj : astronomio, geologio e meteorologio. Por omna questionoj ol havas solvuro patentizita kun concernanta patent-desegnuro. La naraco pri la nasko dil universo aspektas por la profano quale atraktive skribita romano — nur la fakano perceptas la mankanta studion dil fontoj ciencalaj. Nasko e vivo dil universo deskriptesas per tanta sugestiveso e klareso, per tanta vivezo imajoza e richeso de maxim mikra detaloj, ke on recevas l'imprezon ke reprezentero dil nova teorio asistabis al nasko dil mondo kom protokolanto. La libro kontenas nula formuloj e tre poka cifroj. L'uzo di formuloj e kalkuloj matematikalaj es ya fakte nur ruzo injenioroj dil sciencistoj, per qui li eskapas nekomoda questionoj dal lekteroj e per qui li velizas lia propra nesavo — ta ruzo fortuneze desvelizesis dal reprezenteroj dil Glaciala Kosmogonio. Hörbiger ipsa deklaras fiero, ke lu komprenis nulo pri matematiko ; per to lu advere anke expektis del universo, ke ol ne esas ordinita segun mezuro e nombro, ke ol ne esas « kosmo ».

Kontre to omno la cienco havas tre desfacila stando. Ne mem la centima parto di to quon la Glaciala kosmogonio asertas per l'unisma stroko, konsideresas anke dal fakano kom matura por satisfacanta, quankam min imajoj, expliko. Tale lu aspektas kom l'erudita nesavanto, qua kombatas la nefakano instinktive kom enemiko. On anke interpretas kom pruvo di mankanta penetriveso, ke lu ne sukcesas interakordigar l'esenco dil Mars-kanaloj e dil petrolfontoj, dil ringoj

saturnala e dil April-vetero, dil lunomonti e dil Kali-jaceyi, dil grel-tempesti e dil karbon-strati, dil polal aurori e dil glacio-epoko, dil meteori e dil sun-makuli, dil karbon-gaz-explozi e dil kometi, dil diluvio e dil monti-formaco e.c. Tre enoyiganta es anke la kustumo dil sciencisti, kalkule examenar e verifikar la posibleso, grandeso e duro dil eventoj per la legi dil mekaniko e dil termodinamiko, lor kande ta fenomenoj es tante simple explikebla per poka vortoj e kelka desegnuroj. La refuto detaloza de singla ek la centoj de never aserti e falsa konkluzoj pri kiuj formikumas la nova teorioj esus entraprezoj tro pezaj. Ma mikra selektado ek ta aserti sufcias por montri per quala nereflektado ed arbitrio l'auto-ro dil Glaciala Kosmogonio cirkumiras la giganta stoko de experiencoj, kiuj kolektis dum la lasta jardeko de la granda observatorio per la helpo dil cielo-fotografado, dil spektrala analizo e dil fotometrio.

La matro de nia sistemo de Laktea vojeto es — segun l'aserto de Hörbiger — oldeskanta suno giganta kun la sequanta persondeskripto: Diametro 450 milion kilometroj, volumino: 30 milion sunoj, maso: 200 milion sunoj, temperaturo: ekstere 2000 gradoj, interne cirkume 20.000 gradoj. L'origino de ta cifroj ne es verifikebla. L'astronomio sukcesis til nun deskovri nur stelojn milionojn plu mikra ed ol konsideras — kun bona motivo — stelojn tante giganta kom nule vivokapablaj, mem nur dum kurtaj instantoj. Kom tre modesta es konsiderenda la cifro de nur 20.000 gradoj indikita kom temperaturo interna dil aludita stelo, se oni egardas oluan grandeson e la korespondanta preson de pluraj bilionoj atmosferoj. Aden ica « stelomatro » penetras per kolizio violenta, mikra obskura e teratra stelokorpo kun 40.000ojla sunomaso, komplete koldeska e grandaparte konsistanta ek akvo e glacio. Ica — advere anke ne tre mikra stelo — nule frakasas per la shoko, ma sinkas bone konservite til precize 100 milion kilometroj aden la stelomatro, ube ol komencas ulsorta dormo hivernala. Es remarkenda, ke ol tute ne vaporeskas, ma subisas « bolio-tardigo ». Ica tardigo dil bolio, quan oni observas en la laboratorioj lor la varmigo de pura likvidaj transplantacoj senpene sur domeno tute diferanta ed explikas omne cetera. Per ica « bolio-tardigo » l'intruzinto transformesas a tre danjeroza bombo eksploziva, qua fine fakte eksplozas. Enorma maso jetas ek la stelomatro, traflugas l'universo o formacas per tre komplikita, ma maxim detaloze deskriptita movoj, kunligoj e meta-

morfozi nia Laktea Voyo, di qua la libere videbla parto asertite konsistas ek glaciofragmenti, qui flotacas en nur 40 til 50 Neptun-distii. Advere, mikra kalkulo per la helpo di nia skolfiziko e skol-matematiko montras ke la rapideso di vaporexplozo ye poka gradi di varmeso es tante mikra, ke la peci ekjetita ne povus spricar plu alte kam kelka metri en la komprenende sat granda gravitofeldo dil giganto. L'astronomi pluse kredas, ke tante ridinda disto dil Laktea voyo ne povabus eskapar lia atenco, donite la konsiderinda paralaxo, t. e. la semblanta lokochanjo provokita per la yaral jiro di Tero e kun ol di la movo dil observo-loko. Cetere la gravito dil suno ne extensas su til la Laktea voyo, nam la legi di Newton rezultis kom neuzebla por la bezoni dil nova doktrino. La gravito di nia suno extingesas ja en « plura » Neptun-distii. L'astronomi videz ipsa quale li povos explikar la tamen nechanjanta valideso dil legi Keplerala, tala quala li rezultis del legi di Newton. Ulte to divenis necesa, supozar l'existo di hidrogeno dispersit en la mondospaco, por povar explikar la grelofalo. La rezisto dil hidrogeno pulsas glaciobloki ek la glacial Laktea voyo vers la suno, di qua la gravito formacas ek li « ideala » Glacio-vel-konuso, quan la Tero trapasas quarfoye singla yaro. Ica movi tre komplikita explikesas per tre preciza desegnuri. Dum lua trapaso, la tero komprenende ofte kolizionas kun ta « solipetala glacio ». Tale l'asteroidi ne es altro kam glaciobloki cintilifanta en la sunolumo. Quale la sunolumo arivas sur la noktolatero dil tero, ube ni vidas la fluganta steli, ton l'astronomi til nun ne ja sucesis explikar. Per itere tre komplikita movi qui ilustresas per multa desegnuri, ica « solipetala glacio » qua devus arivar sur la noktolatero dil tero, tamen sucesas faltar sur la jornolatero, ube ol provokas la grelofali, (qui ya fakte eventas preske nur dum la jorno.) Tale la koincido di grelofalo kun someral varmeso ed aero-opresanta es do pura hazardo e same anke la lokale limitizit erupto di tornadi, taifuni e. c. qui anke provokesas per l'arivo di glaciomasi sur la tero. La suno-makuli explikesas ne min facile per l'adflugo di glaciopeci. La spricuri aquo-vaporala konjeleskas ja en nemediata proximeso dil suno a « glacio-pingli » (sunal korono!) precipitas su al tero, pulsita kom « fina glacio solifugala » per la preso radiala e furnisas a ni tale polal aurori, lumo zodiakala, varmesosturmi, pluvo tropikala, fulguri, tempesti termagnetala, nokt-lumi-

fanta nubi, ter- e martremi, karbon-gas-explozi, barometrocili e. c. omno demonstrita per preciza desegnuri.

Ta qua pos ica gustoprobi deziras pluse konoceskar l'illustrita teorii dil G. K. pri la nasko dil planeti, luni, formacuri geologia, diluvio, glacio-epoko, kometi, Mars-kanali, ringi saturnala e multa savindaji plusa, studiez ye bona saneso la verko originala e notez adminime « quante stranje aspektas la mondo en multa kapi ».

Ek *Die Koralle*, Berlin, okt. 1932.

Trad. da A. M.

Korektigi

Plura tre regretinda imprim-erori insinuis su en la lasta numero di PROGRESO. Ni rektifikas sube le maxim grava, samtempe ekuzante ni che la lekteri pri lo eventinta :

Quale nomesas la mashinisto ? pag. 61, un tota lineo falis. De lineo 2 de supre, la justa texto esas : Or, ta vicino ne povas esar So. Robinson, nam ilca habitas en Liverpool; lu anke ne es So. Johnson, nam ilua salario ne es dividebla per tri ; do la vicino es So. Brown.

Kad Linguo Internaciona uzesos por parolfilmi ? Pag. 75 lineo 6 de infre, voluntez lektar : *talkies* vice *takies*.

Pri la nomo Ido : pag. 84 duesma lineo de infre, voluntez lektar : *Panlingue* vice *Planlingue*. Ta lasta vorto havas nula senco.

La red.

LINGUO

Vorti bezonata

L'Akademio voluntez :

(1) sancionar l'uzo di « *abstrakta* » kom antonimo di « *konkreta* », vice la formo « *abstraktita* », derivale forsan plu korekta, ma tedante longa, ne-internaciona, e poke uzata.

(2) adoptar vorto por nociono, qua nun es expresata sive per « *aparar* » sive per « *semblar* », ma fakte stacas inter li. Parenta a *semblar*, ol es neutra inter « *semblanta* » ed « *evidenta* », nam *semblar* implikas ke la kozo qua semblas irge-

quala, reale ne esas tala. Kontree *aparar* signifikas « vidateskar subite », do es falsa en ica uzo. La nova vorto implikos la probableso. Me proponas « *simar* » o « *paretar* » (A. to seem; F. paraître). Ex. « kozo *aparis* kom bona » = ol esis bona ye la komenco ; « ol *semblis* bona » = reale ol esis mala o nebona; la *semblo* trompas; « ol *simis* o *paretis* bona » = on opinionis ke ol es bona.

(3) substitucar « *shutar* » (A. to shoot, F. tirer, G. schießen) al nuna *parar*, por la generala uzo, anke arko e flecho, e restriktar la son-piktala « *pafo* » nur al shuti bruizoza di kanono o fusilo por karakterizar la bruiso shutala. Existas fusili nepafanta. La vorto « *parar* » ne fitas al shuto di arko.

(4) distingar klare la du senc di *skopo* : G « Ziel » e « Zweck » ; quankam en poka kazi li koincidas, li tre diferas : Ye « *shuto* », « Ziel » es la punto konkreta, quan on vizas, « Zweck » es l'abstrakta rezultajo intencita, ex. ocidar animalo por manjar ol. Me proponas restriktar *skopo* al senco di « Zweck », e donar a « Ziel » la vorto « *emo* » (A. aim, to aim = vizar). La *skopo* di Ido es, helpar la kompreno internaciona, lua *emo* es, divenar la oficala LI vivanta.

(5) adoptar sinonimo ad « *atingar* ». Ica definesas « sucesar tushar to quo distas » (G. erreichen), do ne suficas al altra nuanco, qua referas al precizeso o forteso dil tusho. Me proponas por olca : « *hitar* » o « *trafar* » (A. to hit ; G. treffen, ich traf. « *trefo* » ja es koloro en la karti-ludo.). Ex. : « La stono ne *atingis* me » = la jetinto lansis ol tro feble, tro kurte. « La stono ne *hitis* o *trafis* me » = la jetinto vizis male e lansis en altra direciono.

(6) krear distingo inter lineo trasita (streko) G. Linie, e lineo = serio de literi. (G. Zeile). Ka posibla enduktar *linio* apud *lineo*, e por qua del du ? To esus simila distingo kam inter *kolono* e *kolumno*. Olim dro Talmey propozis por la literlineo « *stiko* » (Gr. kpz : distiko = verso du-linea.) Ka ridiskutinda ?

(7) krear sinonimo ad « *alineo* » (L'imperativo sen-verba), qua es termino diktal, e signifikas « cesez hike, e komencez nova lineo ». La nova vorto devos referar al kontenajo o longeso di tala serio de linei. (G. Absatz, AF passage.) Ex. : « Pos ica vorto me facis *alineo* ; me tradukas la « passage » duesma sur pagino 3 aden Ido. » La nova vorto esos tre parenta a *paragrafo*, ma ne koincidas kun ol, nam en verki

literaturala on ne povas parolar pri paragrafi, termino yuristal. La vorto « pasajo » ja havas altra signifiko.

(8) admisar « voyumo » por voyo nedireta, cirkum-iro, deturno, deviaco. (G. Umweg.) Ilmari FEDERN.

« Me recevis vua letro *del 28. febr. 1933* »

Letro ne apartenas a dato, ma naskis, departis, venas *de* ol. *Di* indikas posedo en senco generala, e stacas en kazi dubitebla. La relato inter dato e letro es nedubiteble tempala. Al relati lokal e tempala servas *de*, *ex. depos*, *de longe*, *de nun*. Pro to ye dato-indiki pri letri ne uzesez *di*, ma *del*, l'artiklo definitiva qualifikas la dio. Ni propozas, oficale rekomendar ica uzo, por unigar uzi divergant ed eroroza.

Heinz JACOB, Ilmari FEDERN.

INTER NI

Administral Reformi

Nun ke Progreso publikigis nia administral reformi (« Projeto Federn », nro febr. 33, pag. 37), ni konstatas, ke ne plus existas esencala kontrasti inter nia opiniononi e la principi dil Sekretario dil Akademio, dro Bakonyi, quala li es expozita en lua artiklo « Quo es Ido. » Ni joyus, se la Akademio adoptus ol kom bazo direktiva por sua futura labori; e ni esperas, ke la Sekretario sucesos realigar sua idei tale, quale lu formulizis li, ed en konkordo kun la idei da Prezidero Quarfood, expozita en la verko « Lo Bela kom Principo Linguala » e kun lua devizo « Me deziras por Ido Stabileso di Querko e Developo di Querko ». Ni anke sugestas, rikonsiderar lua propozo pri stabileso-periodo di Ido ed eventuale votigar ol dal Idistaro, e ni pregas la Komitato sorgoze sustenar la aktiva propago. Tamen ni es konvinkita, ke existas nula Idisto, qua opozas principe kontre omna lingual progresi, se li restos en la kadro dil tilnuna developo segun la intenci da Couturat, quala li es citita dal Sekretario dil Uniono, sdo. Matejka, en sua artiklo « Ido e Logiko » (febr.-kayero, pag. 31). — Ni volunte es pronta kunlaborar kun omna sincera amiki di Ido. Nur en komuna pacoza laboro ni atingos nia komuna skopi !

Vice la D. O.

Emil *Ambros*, Kasero dil Germana Ido-Federuro, Berlin.

A. de *Belie*, Redaktero di LA MUEVI, Mortsel-Antwerpen.

Ilmari *Federn*, D.I.D. Berlin-Grunewald.

Hermann *Jacob*, Membro dil Komitato, Charlottenburg.

Heinz *Jacob*, D.I.D., Charlottenburg.

Prof. Moric *Krippel*, D.I.D., Membro dil Komitato, Sopron.

Pedro *Marcilla*, D.I.D., Barcelona.

Henry *Meyer-Heucké*, Esch-s/-Alzette.

Por la Novici

L'esprito di Edison

Edison juntis la cienco al humoro. Uldie amiko vizitis lu en lua rural domo e plendis ke la pordo dil gardineto esis extreme desfacile apertebla. « Vu, qua esas grand inventero, devus adminime oleizar ol. »

« Certe ne », dicis Edison ridante. « Ka vu vidas ica metala filo ? »

« Yes, ta qua duktas del pordo til la legum-gardeno ? »

« Precize. Nu, singlafoye kande vizitero eniras, lu acensigas en la gardenal baseno 100 til 150 litri de aquo, segun la forco quan lu uzas por apertar la pordo plu o min complete. »

Troa eruditeso

La poeto Méry prizis pasionoze la flori, ma il ne povis suportar la barbara termini ciencal per qui on nomizis li. Vizitante la rar kolekturi di garden-kultivisto, lu devis subsar longa enumerado de planti kun la ciencal dezinenci -us, -a ed -um.

Inflita pri vanitato, la cicerone explikis : « Yen, sioro, specimeno di « araucaria imbricata », yen « pelargonium pyrenaicum ».

Agacita per ica pelmelo pedantala, Méry deskovris en angulo beleta balayilo-mancho. Il dicis a sua guidanto, kun acento admiriva, montrante la longa ligna cilindro :

« E yen la « balayilomachus domesticus ».

Infantal logiko

Patro donis a sua non-yara filiuleto leciono pri geografio. « Videz », lu dicis, montrante a lu la globo, « pro la formo

dil tero, ni esas situita precize opozite la Chiniani. Kande la suno es cesinta lumizar li, ol lumizas ni. Kande che li es jorno, ni havas hike nokto. »...

« Do, » interruptis la filiulo, « kande ni levas ni, lore li kushas su e kande ni kushas ni, li levas su ? »

« Tre precize, ma pro quo tu questionas pri to ? »

« Papa, nultempe, me mariajos Chinianino. »

Dicaji de infanti

Mikra puerino volis karezar papagayo.

« Ne tushez lu, mea infanto, lu mordus tu. »

« Pro quo do ? »

« Pro ke lu ne konocas tu ». »

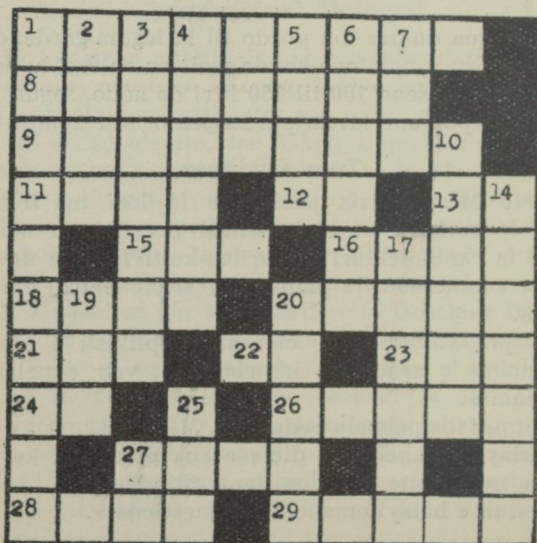
« Nu, lore dicez a lu, ke me nomesas Anna. »

— Tante poka konfitajo por me ?

— To ne es por tu, to es por tua frateto.

— Tante multo ?

Kruc-vort enigmato

HORIZONTALE : 1. Lando dil proxim oriento — 8. Kaptiti dal polico — 9. Koncernas l'ofico di universitatestro — 11.

Famoza skriptisto Franca — 12. Pronomo personala — 13. Noto dil gamo — 15. Ancestrino ve, tre kulpoza ! — 16. Idala helpoverbo kun senco aktiva — 18. Imperio di Neptuno — 20. Prezervez de ol vua vestaro ! — 21. To esas me — 22. Greka litero — 23. Germana urbo — 24. Nego — 26. Prioreso tempala (adj.) — 27. Rusa urbo an rivero Oka — 28. Totajo nombral dil individui — 29. Krimino, mortigo.

VERTIKALE : 1. Institucuro legifala — 2. Spacal extenseso — 3. Kliento dil skriptisti — 4. Tra-vivo dil somero — 5. Movar vers su ipsa (subst.) — 6. Lando an la Mediteraneo — 7. Fluvio Afrikana — 10. Aminde — 14. Substanco vegetal kun tre dolca odoro — 17. Historial loko en Suisia — 19. Energio-manifesto — 20. Mikra flakono ek glaso — 25. Suisian kantono — 27. Pronomo personal nepreciza.

En kazo di suficanta intereso che nia lekteri, ni eventuale publikigos kelka plusa enigmati en la sequanta numeri.

La Sfinxo di PROGRESO.

TRA LA MONDO

BELGIA

LOUVAIN. — Ye la 26ma Marto mortis hike neexpektite Sno. E. Mathys, la spozino di nia fervoroz amiko Prof. E. Mathys, editero dil jurnalo UTILIA e membro dil Komitato di ULI. Ni prezentas a nia amata kolego, tam en la nomo di ULI kam di la lekteri di PROGRESO nia maxim sincera kondoli e certigas lu pri nia kordiala simpatio. A. M.

FRANCIA

PARIS. — La 24esma di Marto eventis che la « Ruski Krijok » (rusa rondeto) kunveninta en la Turgenievaska Biblioteko en Paris, ula diskurso pri l'artificiala lingui. Ibe esis Rusa e Franca publiko, frequenter dil kursi dil « Societo propaganta la stranjera lingui en Francia ».

Me ipsa diskursis e la kontredicanti esis Rusa damo e du Franca audanti. Li argumentis kontre la « nevivemeso » di tala lingui. On kelke jokis la tota astonanta literaturremeso dil

Espisti (ico esus forsan kritikebla pri Idisti anke) ma pro ke on fine admisis ke tala nenaturala lingui esas posibla, la kontredicanti objeccionis la plureso di la internaciona lingui. Me citis omna internaciona lingui konocita da me e rezumis la debato por la Ido-konstrukturo kun exempli di la libro André Lalande, ta di K. Feder, e. c.

Generale la homi qui partoprenas ta « Societo propaganta la stranjera lingui en Francia » NE esas partisans di helpanta lingui, adminime la yuni ek li, la profesori, pro ke lo esas la opiniõno di la direktanti di ca societo.

Yen pro quo me konsideras ta debato kom utila por la Ido-movado e kelke sucesoza en ta medio. S. LAFAY.

PARIS. — La kurso en la Labor-Borso di Paris finis ye Pasko. Nova kurso eventos en Oktobro. Til lore, la kunsidi amikala eventos le 1esma e 3 esma jovdio dil monato, en la « Bar » 170, rue du Temple.

SOCIETE IDISTE FRANÇAISE. — L'unisma buletino por 1933 aparos dum Junio. Ti qui ne ricevabos ol ante la 30esma di Junio voluntez reklamacar ol al Sekretario : C. Papillon, 52, rue Petit, Paris (XIXe).

SUEDIA

MOTALA V:STAD : Lor la 24ma di Marto, Sno. Paula Carlberg diskursis en Ido pri Hungaria koram publiko de cent personi cirkume. Ica diskurso, akompanit da projekt-imaji tradukesis aden la Sueda da elua spozulo Tage Carlberg. L'aranjinto esis klubo anti-alkoholista ed on anuncis l'evento en la du jurnali OSTERGOTLANDS FOLKBLAD e MOTALA TIDNING.

Dum la vintro pasinta ni ofte askoltis l'interesant Ido-emisi de *Radio-Kiev* e ni profitas l'okazono por expresar nia sincera danko pro oli.

T. e P. CARLBERG.

Lor lua recenta General Asemblo en Stockholm, la Sueda Idofederuro grantis a So. Sigvard Quarfood, prezido dil Akademio, sua ora medalio « pro lua meriti kom supera Ido-docero en Suedia e kom Idoskriptisto. » H. B.

SUISIA

Ye la 30ma Aprilo eventis en Olten la cayara General Asemblo dil SULI (Suis Uniono por la Linguo Internaciona). Omna suisa grupi esis reprezentata. Nia prezidero H. Cornioley aludis en sua yaral raporto la labori dil central komitato di SULI, dil Weltsprache-Agentur Zürich, dil Suisa Idokontoro Oerlikon e dil lokala grupi. En la centro dil diskuti esis la questiono dil Ofical organo di SULI. Til nun So. Buck afable asumis la financizo dil Ofical Informilo, ma pro motivi komprenebla deziras descharjesar de ta ofico prefere nerentifanta. Pos audir l'opinioni dil jeranto dil Suisa Idokontoro, sdo. Stucki, qua deziris chanjo precipue pro propagala motivi e di So. Matejka, quan ni havis la granda joyo, povir salutar en nia Asemblo, olca decidis unanime minus un voto, selektar PROGRESO kom futura ofical organo di SULI. Per ta decido ni unlatere kreis por nia organizuro ecelanta informigoposibleso ed altralatere ni Idisti en Suisia povos juar de nun la richa kontenajo di ta belega, altnivela revuo. Ni nun certe ne falios uzar ta nov organo segun posibleso, esperante ke la diversa grupestri o sekretarii ne oblivios sendar sua raporti al landal sekretarieyo : Suisa Idokontoro Oerlikon.

Omna tilnuna funcioneri konfirmesis en lia ofico : Prezidero Hans Cornioley, Bern ; viceprezidero : So. Hufenus, Luzern ; sekretario : So. R. Stucki, Oerlikon ; kasero : So. E. Beyeler, Langendorf ; Revizeri : Sri. Anderegg e Fischer, plus la grupestri Sri. Wittwer (Zürich), Buck (Schaffhausen). Gammeter (Langendorf), Zimmermann (St.-Gallen).

Ye la 1ma Aprilo, So. Stucki diskursis en la secciono Oerlikon dil « Schweiz. Werkmeisterverband » pri Ido. L'atencem audantaro dankis la diskursero per interesiva diskuto e sincera aplaudo. La prejudiki pri la mondlingual problemo generale e pri Ido kom konkursanto di Espo desaparís pos montrir texti komparanta. Sama suceson lu havis okazione di diskurso koram la « Yunarligo dil Blua Kruco ». Plura askoltanti decidis partoprenar la kunsidi dil ibea Idogrupo.

En Rüschnikon (Zürich) jus komencis la 6ma Idokurso kun 16 lernanti sub la direkto dil jeranto dil Domo diakonal Santa Stefanus.

Speciale remarkinda es la fakto, ke en ta institucuro Ido enduktesis kom fako *obligiva* por omna lernanti.

Rob. STUCKI.

USA

Dum la pasinta monato, plura nova membri ganesis. THE DAILY TEXAN editis artiklo pri Ido ed I. L. La journali THE CITIZEN, Schenectady, N. J., DULUTH FREE PRESS, Minn., UNITY, Chicago editis tradukuro ek LA MUEVI pri la 400.000 soldati ocidita e ne ja enterigita.

Idista Krafft diskursis pri Ido en la Community Church*), Ridgefield.

(*) Eklezio kun opiniono moderna e progresiva pri la docado di Kristo. Ye olua forumo on permisas omnasorta idei e doktrini.

Mikra Enciklopedio Mondlinguala

(SEQUO)

Ido, dansk verdensprogtidende, revuo, Köbenhavn 1911-1916.

Ido-korespondo-revuo, Esch-sur-Alzette 1913, 1919-1921.

Ido-kuriero, revuo, Torino 1924-1925.

Ido-kuriero, revuo, Paris 1930.

Ido-propagilo, revuo, St-Sauveur-le-Vicomte, 1912-1914, Thaon-les-Vosges 1926.

Ido-propagisto, revuo, Thaon-les-Vosges 1925-1931.

Ido-stjärnen, revuo, Lund 1921.

Ijserdraat B., Holandano, prez. 1925 la Holandan Idosocieto.

Ile, sistemo da Seibel 1909.

Ilo = Ido.

Ilo, sistemo da Lemaire 1908.

Ilyin N. S., Ruso, skr. 1842 Obschiy yazik.

Informationes, revuo por Occidental 1930.

Informi, revuo por Ido 1912.

Informilo, revuo por Ido, Zürich 1928-1932.

Institut de France laudis 1827 la sistemo Solresol.

Interlanguages, revuo por libera studii, Paris 1931-1933.

Interlatino, sistemo da Basso 1913.

Interlingu, sistemo da Weferling 1923 : mi es konvinkat ke nur union de omni mondelinguances pova akselerir li komplet vinke de nior kultural movade.

Interlingua, sistemo da Peano 1903 : qui ignora latino, pote lege et scribe Interlingua cum solo auxilio de vocabulario latino ad usu de schola.

Interlingua, sistemo da Bernhaupt 1912.

- Interlingua*, sistemo da Pinth 1914.
- Interlingua systemàtic*, sistemo da Rossello-Ordines 1926, es Latino sine flexione sistemizita : si Vo senti entusiasmo pro IS et es prompto laborar pro isto, place manifestar ad nos vostro propòsitos.
- Interlingue*, sistemo da Triola 1909.
- Internacia Esperanto-servo*, revuo, Genève 1927-1930.
- Internacia komerca revuo*, por Esperanto, Zürich 1920.
- Internacia lingvo*, revuo por Esperanto 1925-1929.
- Internacia lingvo Esperanta*, revuo por Esperantido 1930.
- Internacia lingvo esperantida*, revuo, Bern 1919-1929.
- Internacia sciencia revuo*, por Esperanto, Paris 1904, Genève 1907-1911.
- Internacia socia revuo*, por Esperanto 1908.
- Internacionalisto*, revuo por Ido, Berlin 1931.
- Internaciona pioniro*, revuo por Ido, München 1909.
- Internacionisto*, revuo por Ido, Dessau 1908-1914, 1916-1918.
- International auxiliary language association*, fondesis 1924 en U.S.A., es neutra, 1930 konfero en Genève.
- International correspondance by means of numbers*, sistemo da Stewart 1874.
- International language*, revuo por Esperanto, London 1927-1930.
- International language of the world*, sistemo da Bradshaw 1847.
- Inter nos*, revuo por Occidental, Chester 1929-1930.
- Interpres international*, sistemo da Hély 1908 : sum habens el honor de mittere ad vestr corespondentia internatìonal el paradigm de el verbum auxiliar cu est serviens in el conjugatio perifrastic.
- Interpretor*, revuo, Leipzig 1889-1890.
- Iparaquire*, Hispano, red. 1888 Revista del Ateneo Caracense y centro volapükista espanol.
- Ishiguro Yoshimi*, Japoniano, red. 1925 Eklumo, 1926-1928 Esperanto en Nipponlando, 1929-1930 Esperanto lingvo internacia.
- Islý F.*, skr. 1901 Linguum islianum.
- Ispirantu*, sistemo da Seidel 1908 : la internatsia lingvu Ispirantu istas fatsili lirnibla itx di la pirsuni ni multi instruiti.
- Itala Esperanto-revuo*, Tagliamento 1923-1927.
- Italian moderno*, sistemo da Faccioli 1931.

Italico, sistema da Triola 1910, simil ad Ido.

I. U. K., revuo por Ido, Luxemburg 1912.

Ivicevic St., skr. 1862 Pangrafia.

Iæsoire, sistema da Poincaré 1880, kun Greka radiki.

Iæracab, sistema da Harpur 1929, es Angla simpligita.

FINANCI

Raporto financial 1932

Revenui dil kaso centrala :

Membrokontributi, spontan subvencioni e pagi mecenala	1.057 59
--	----------

Spensi dil centrala kaso :

Debajo al Akademio segun kasoraporto 1931...	108 16
Imprimkusti por PROGRESO	557 07
Spensi diversa	7 95
	673 18

Konto kuranta

Kreditori :

Fred. Krafft, Ridgefield	28 14
Janis Roze, Riga	10 »
	38 14

Debitori :

A. Matejka, Vanves : ffrs 855 60 (kurso 20.15)..	172 40
--	--------

Detali dil konto Matejka

(en franca franki)

	AKTIVO	PASIVO
Havajo di ULI ye la 1.1.32		301 97
Membrokontributi e mecenala pagi.		6.974 58
Imprimkusti por PROGRESO	6.160 30	
Klishuri	79 15	
Porti	175 50	
Spensi diversa	6 »	
Saldo	855 60	
	7.276 55	7.276 55

Bilancio

Aktivo :

Revenui dil kaso centrala.....	1.057 59	
Debitori	172 40	1.299 99

Pasivo :

Spensi dil kaso centrala	673 18	
kreditori	38 14	711 32

Saldo aktiva		<u>518 67</u>
---------------------------	--	---------------

Divido segun § II dil statuti :

Revenui dil Uniono		1.229 99
Debajo al Akademio segun kasoraporto 1931	108 16	
Spensi dil kaso centrala por l'ofical edituri	557 07	665 23

Sumo repartisenda		<u>564 76</u>
--------------------------------	--	---------------

Havajo dil Akademio (fr. 564.76 : 2)		282 38
--------------------------------------	--	--------

Raporto dal revizeri :

La supera kasoraporto aprobas da ni e ni propozas dankar la kasero pro lua exakta laboro, konstatante la justeso dil kasal operaci.

Bern, 1ma Marto 1933.

La revizeri :

W. CARLEN, J. KLEINER.

Spontan subvencioni : (en suisa franki).

F. Zimmermann (Suisia) 10.00 ; E. Anderegg (Suisia) 7.50 ; S. de Boer (Nederlando) 37.50 ; A. Bratten (Canada) fr. 1.74 ; So. Fischer (Suisia) fr. 17.50 ; J.-J. Egli (Suisia) fr. 12.00 ; Thomsen (Dania) fr. 7.50.

Mecenaro : Sino Lafay (Francia) fr. 60.00.

Transmisita da So. Dro. H. Brismark (Suedia) 74.03.

Kun kordiala danko : H. CORNIOLEY.

AVIZO

Me pregas insiste omnia membri di ULI qui ne ja pagis lia cayara kontributo agar to sen plusa tardigo. Li vo-luntz atencar l'advoko publiikigita sur l'unesma pagino di ca numero.

Kun kordiala predanko :

La central kasero : H. CORNIOLEY.

AVIZI ED ANUNCI

La diplomo pri docado grantesis a siori :

Petrus Ericsson, Vasteras.

Sigurd Forsten, Stockholm.

So. QUARFOOD,

Prezidero dil Akademio.

Nia memorigas da nia lekteri, ke segun nova lego ediktita dal Germana gubernierio, la sekreteso dil postal, telefonala e telegrafala trafiko es abolisita. Donite la kompozeso heteroklita di nia movado, ni direktas insista advoko ad omna Idisti stranjera qui es en relati korespondal privata kun samideani Germana, abstenar pri komento dil situeso politikal en Germania, nam to expozus la destinarii sen lia kulpo a tre grava desagreablaji.

La red.

Atencez, European Idisti !

Voluntez sendar a me karakteriziva, bel ilustrit postkarti kun la postmarko sur l'imajo-latero. Me bezonas imaji del maxim diversa loki di Europa, nam me uzos li lor Idopropaganta diskurso, titulizota : PER IDO TRA EUROPA. On indikez la difuzeso di Ido ed altra informi Ido-propagiva.

Qua del 35 autonoma stati di Europa ne mencionesos lor la eventonta diskurso ?

La karti sendesez *ante l'unisma de Julio 1933* al sequant adreso : So. T. CARLBERG, Box 62, MOTALA V : STAD, Suedia.

La quitigo dil ricevota postkarti ilustrita publikigesos eventuale en PROGRESO.

Ido-Kongreso en Mondorf (Luxemburgia)

(29 julio til 1 Agosto)

Nov adheri : Gespozi Thomsen (Dania). — Gespozi Nixon (Anglia).

La recenta novaji pri nia kongreso aparos en PROGRESO n° 96 qua recevesos plura dii ante la kongreso.

Le Gérant : J. VALLETY.

REGULARO

0. Omna manuskripti devas kontenar la komplet adreso dil sendento
1. La redakterio ne povas enirar en privata diskutado pri linguala questioni.
- M. Manuskripti por *Progreso* devas esar materiale separita de la privata letri. Singla questiono devas traktesar sur aparta folio e sub aparta titolo kun preciza refero a l'antea artikli, traktinta la sama temo.
- A. 1. *Progreso* povas furnisar aparta imprimuro di singla artiklo, po la kustopreco, se l'autori demandas lo ante l'aparo dil artiklo.
0. 2. Omna manuskripti por imprimo devas skribesar nur sur un latero dil papero, kun marjino sat larja e linei eskartita (ne sur postal karto). Oli devas esar tre facile lektelebla, o prefere tiposkribita.
1. 3. La redakterio acceptas nul artiklo en nacionala linguo, nek asumas la tasko tradukar tala artiklo ad Ido. Ol ne es obligata acceptar artikli en altra linguo artificiala kam Ido.
1. 4. La redakterio ne es obligata acceptar artikli expozanta o diskutanta altra lingual sistemo kam la sistemo Ido.
1. 5. La redakterio ne es obligata, sendar imprimprobi al autori.
0. 6. On insertos nula manuskripto ed on respondos a nula letro, qua ne satisfacos la superdicitu kondicioni.
- A. 7. Artikli ed informi arivanta pos la lma dil (para) monati, ne povos insertesar en la sequanta numero.
1. 8. La redakterio ne responsas pri la manuskripti ne insertita.
1. 9. La redakterio refuzas insertar polemiki en *Progreso*.

LANDAL AGENTI DI PROGRESO

ALIGLIA	L. C. Willcox, 33, BARROW Rd. LONDON S.W. 16.
AUTSTRIA	J. Baller, Laurenzgasse 13/28 WIEN V.
ALIGLIA	V. Gouix, 37, rue de la Ruche, SCHAERBECK-BRUNELLES.
ALIASAZILIA	Fausto Suarez Tenfuss, Caixa postal 118, QUATA (Estado de Sao Paulo).
KOSLOVAKIA	Karel Neumeister, PRAHA-VI, 59.
ALINIA	E. Thomsen, Kongensstr., 76, FREDERICIA.
ALIANCIA	C. Papillon, 52, rue Petit, PARIS.
ALIAMANIA	Ido-Centrale (Hermann Jacob) Soofst, 75, BERLIN-CHARLOTTENBURG.
ALIPANIA	Joaquin Ferreres, 26, de Enero, 38 2 ^a 4a, BARCELONA-Hostafranchs.
ALIHUNGARIA	M. Krippel, Foiskola, S. PRON.
ALIVTIVA	V. Rulikovs, p. k. 795, RIGA.
ALIKEMBURGIA	M. Meier-Heucké, 100, route d'Ehlerange, ESCH-S.-ALZETTE.
ALIERLANDO	P. Wegman, Deurningerstraat 153, ENSCHEDE.
ALIDEDIA	Svenska Ido-Forbundet Post Box 59, HÖTING.
ALISIA	R. Stucki, IDO-KONTORO OERLIKON.
AL. S. R.	M. Shaparenko, ul. Uricki N. 101, kv. 6 KIEV (Ukrainia). Mikael Gorin, Postkesto 321, MOSKVA.
AL. S. A.	Fred Krafft, 565, Morse Avenue, RIDGEFIELD N. J.

UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONAA

HONORPREZIDERO :

Prof. Leopold Leau, dekanio dil fakultato dil scienci en Universitato Nancy (Francia, 8, rue Montesquieu, Nancy (M. & M.), oliminilo sekretario dil Komitato dil DELEGITARO por adopto di helpania linguo.

AKADEMIO

Prezidero Adyunto Sigvard Quarfood (SKARA, Suedia).
Sekretario Prof. Dr^o Stefano Bakonyi, fiziologia kemistoj
Parkstrasse, 6, DESSAU, Anhalt, Germania).
Kasero Dr. Siegfried AUERBACH, (Bockenheimer Anlage 45
FRANKFURT-A-M. (Germania). Postochek-konto : ofno
Frankfurt (M) 169-86.

Cetera membri

Kanoniko Jules Gross (RIDDES, Valais, Suisia).
Lektoro Janis Roze, Universitato Riga (Kungu iela 7, dz. 4, RIGA, Latvia) (bi)
Lektoro Th. P. Lesch, Universitato Helsinki (13 Krobergsgatan
HELSINKI, Finlando).
Prof. Dr. Albert Stor, Teknikal Universitato Praha (16 Jilska, PRAHA I. JAH
Chekoslovakia).
Gilbert H. Richardson (164 Rye Hill, NEWCASTLE-ON-TYNE, Anglia). (bi)
Abado Jules Houillon (Institut. Fénelon, GRASSE, Alpes-Maritim^{es}, Francia) (bi)
H. D. Akerman (12 Ollerton Road, New Southgate, LONDON N 11, Anglia) (bi)
Joseph Espitallier, instruktisto (ATTIGNAT ONCIN, Savoie, Francia). (bi)

KOMITATO

Prezidero Dr^o Hans Brismark, Post Box 59, HÖTING (Suedia). (bi)
Vice-prezidero Erwin Cuntz, Rechtsanwalt, WALDKIRCH-i/Br. (Ger
mania).
Sekretario A. Matejka, 104, Linsebühlstr. ST-GALLEN (Suisia). (bi)
Vice-sekretario C. Papillon, 52, rue Petit, PARIS-19^e.
Kasero H. Cornioley, Schulweg 2, BERN (Suisia). Posto-
konto : Bern III, 4784.

Cetera membri

Dr^o S. Auerbach, 45, Bockenheimer Anlage, FRANKFURT-A-M. (Germania) (bi)
Joaquin Ferreres, 26 de Enero, 38 2° 4a BARCELONA Hostafranch^{es}
(Hispania).
Hermann Jacob, Soorstrasse 75, BERLIN-CHARLOTTENBURG.
Moric Krippel, Foiskola, SOPRON (Hungaria).
Fred. Kraft, 565, Morse Avenue, RIDGEFIELD N.J. (U. S. A.).
Prof. Eugène Mathys, Vanderkelen 16, LOUVAIN (Belgia).
H. Meier-Heucké, 100, route d'Ehlerange, ESCH-S-ALZETTE (Luxemburgia) (bi)
S.-S. Nixon, 8, Park Row, BURLEY-IN-WHARFEDALE (near Leeds; Anglia) (bi)
Karel Neumeister, PRAHA VI, 59 (Chekoslovakia).

LINGUO INTERNACIONA DI LA DELEGITARO

TOMO X. N° 96 (4)

Agosto 1933

PROGRESO

Konsakrat al propagado, libera diskutado e konstanta perfektigado di la

LINGUO INTERNACIONA

Fondita da D^{ro} Louis Couturat

**OFICAL ORGANO DIL
UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA**

UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA

OFICAL ORGANO

PROGRESO

Aparas omna duesma monato en kayeri de 48 pagini adminime

Yarabono: suisa franki 4.00

(gratuita por la membri dil Uniono)

L'aboni es sendend al Editero di la revuo.

CENTRALA KASERO DIL UNIONO

H. CORNIOLEY, Schulweg, 2, BERN (Suisia)

POSTO-CHEK-KONTO : BERN III 4784

Extrakto ek la Statuti dil Uniono

§ 1 L'uniono nomesas UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA e havas la skopo :

a) Unionar en komun agado omna personi qui aprobas la linguo internaciona IDO, quala ol es definita per la deklaro dil Delegitaro por Adopto di Linguo Helpanta Internaciona e quala ol rezultis e rezultos de la labori dil Ido-Akademio dil U. L. I.

b) Adoptar, propagar e developar ta linguo segun omna posibla e praktikal moyeni.

L'Uniono konsideras la linguo internaciona IDO ne kom perfekta e netushebla, ma kom sempre perfektigebla segun ciencala principi.

§ 4 Omna natural o yural persono, qua aprobas la linguo dil Uniono o helpas l'Uniono realigar lua skopi, darfes divenar membro sive per direta adhero, sive per mediaco di altra organizuro, aprobata dal Uniono.

§ 5 Omna membri dil Uniono recevas gratuite l'ofical edituri.

§ 9 La yaral kontributo pagenda da singla membro es 2.50 suisa franki adminime.

§ 10 La societal yaro koincidas kun la kalendarial yaro. La kontributi es pagenda til fino di aprilo maxim tarde.

§ 12 La kontributaji pagesas al Uniono per la landal od interlanda federuro, ma direte al Uniono da personi qui ne es membri ti tal organizuri.

§ 35 l'ofical organo dil Uniono es : PROGRESO.

Omna ofical komunikaji publikigita dal Komitato o dal Akademio en ica revuo konsideresas kom fakte komunikit ad omna membri dil Uniono.

PROGRESO

RESPONSIVA CHEFREDAKTERO :

A. Matejka, 104, Linsebühlstr., ST-GALLEN (Suisia)

KUNREDAKTERI :

LITERATURO : S. Quarfood.

MOVADO : V. Markvart.

LINGUO : S. Bakonyi.

BIBLIOGRAFIO : Jules Gross.

EDITERO :

C. Papillon, 52, rue Petit, PARIS-19^e

Posto-chek-konto PARIS 31-732

Tomo X N° 96 (4)

Agosto 1933

Kontenajo

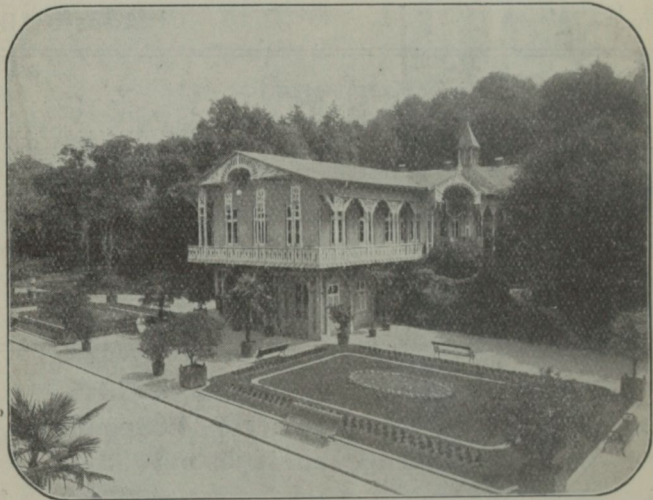
10ma KONGRESO INTERNACIONA IDISTA.....	129
LITERATURO, CIENCO, DIVERSAJI (Ek Anakreono; Ritmoza prozo; La mantelo; La vereso pri la Delegitaro).....	134
LINGUO (Nova vorti bezonata; Omna).....	145
TRA LA MONDO (Anglia, Chekoslovakia, Francia, Germania, Hispania, Hungaria, Sovietrusia, Suedia).....	149
POR LA NOVICI.....	155
BIBLIOGRAFIO.....	157
INTER NI.....	160

10ma Kongreso Internaciona di U.L.I. en MONDORF (statala balnerio), Luxemburgia 29ma Julio til 1ma Agosto 1933

Programo : Videz Progreso X 94, pag. 96. La programo ibe publikigita nun es definitiva. Kelka detali suplementala :
Saturdio 29ma Julio, amikal kunveno en konfiterio Nachbaur, 1ma etaĵo. Sundie 30ma Julio ; Asembli di diversa societi Idista, Akademio, Komitato ; Meso en la kirko di Mondorf ye 10 kloki kun prediko en Ido da Prof. Guillaume de Pierrefeuf. Acepto oficala en la komonala domo da urbestro e parlamentano So. Klein. Komuna dineo en Hotelo dil Granda Chefo. Pose amikala konverso pri nia intern aferi. Se ni ne es tro multnombra, ni povos, ye bela vetero, deliberar dum la proponmenado. Exameni povus ja eventar saturdie o sundie matine. Por l'amuzi ni havos l'oficala programo dil balnerio statale, kva editesas omna semano e publikigasas en omna jurnali di

la lando. Por lasar komplete libereso al kongresani, ni igez li ipsa fixigar la laborhori. Lundio 31ma Julio : general asembli, promenadi, amuzovespero. Mardio 1ma Agosto, asembli ed ekurso al rivobalneyo Remich an rivero Mosel. La Luxemburgian organizeri es ye la dispono dil Idisti qui deziras ekkursar aden diversa bela regioni di la lando, pos la kongreso.

Voyajopreci : (en belga franki ; 1 suisa franko = 7 belga franki). London 243.95 ; Berlin 288.70 ; Wien 425.00 ; Budapest 604 ; Basel 103 ; Strasbourg 62.60 ; Roma 498 ; Koben-

MONDORF. Lekteyo apud la Festosalono dil stata balnerio

havn 436.90 ; Stockholm 608.20. Automobilkurso de Metz e vaportramvoyi de Bettembourg, Remich, Luxemburg.

Listo dil Kongresanti : Familio Baxter (London), Dlo Spillane (London), Dlo Haslam (London) So. Nixon e spozino (Burley), So. Thomson e spozino ; So. Hermann Jacob, So. Heinz Jacob, Sno. Elsa Jacob (Berlin) So. E. Röhnisch (Kassel) So. Jamin (Bruxelles), Sri. J. Züllig e Fr. Zimmermann (St. Gallen) ; Prof. G. de Pierrefeu (Lyon) ; gesiori Lemmer (Luxemburg) Gesiori Meier-Heucké e Kanivé-Pütz (Esch) Sno. Schleimer-Kill, urbala konsilisto (Esch) ; So. Dro. J. Frie-

drich (Dudelange) Sri. N. Cames, Jos. Reichard, L. Krommen, A. Deiana, Mironovich (Esch), Sro. R. Bludau (Schifflange). Listo nekompleta.

Samideani, venez grandnombre ; ni plezure aceptos vi che ni ! La kongresal kontributo es 25 belga franki, pagenda al postochek-konto No. 3281 dil Mondlingual Societo PROGRESO en Luxemburg. Informez quik nia Ido-Kontoro Meier-Heucké en Esch pri vua partopreno !

H. MEIER-HEUCKÉ.

Kelka noti pri Luxemburgia e balneyo Mondorf

Luxemburgia es un ek la maxim charmiva landi di Europa.

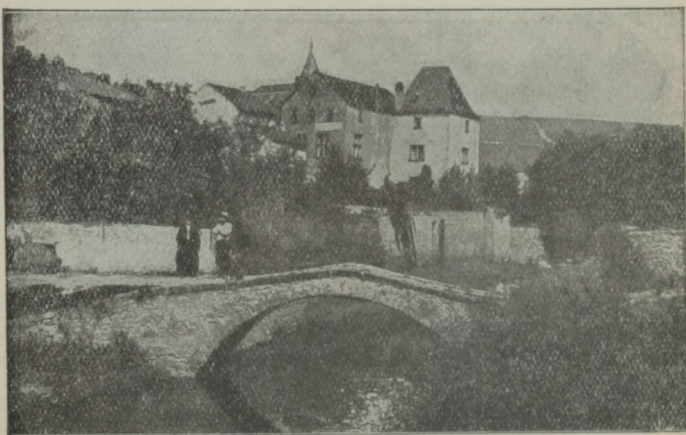
MONDORF. Homi de omna landi venas repozar en ca kalma regiono

Limitizita weste per la Belg Ardeni, este per la vali dil ríveri Our e Sûre e sude per la sunoza monteti dil Moselle-regiono, la landeto prizentas variajo de ravini *pitoreska, abrupta monti kovrita per foresti e sur lia kolmi ruini di anciena kasteli quale Bourscheid, Brandebourg, Stolzenbourg ed ante omno *Vianden*, bersilo dil dinastio Orange, quan Victor Hugo multe prizis pro olua rejál ed emociganta beleso. Mullerthal, valo apud Echternach exhalas parfumo di sovaja charmo

formacuri admirind e gigantala, la « Volforavino », obskura valo formacita per vertikale acensanta roki, la murmuranta aqui di Haller-rivereto, la « Schiessen-Tumpel, e, meze di ca marveli, la ruini di kastelo Beaufort ; omno to forte impresas la stranjera viziteri.

Al balneri, la vizito di ta vidindaji esas varme rekomendita.

Luxemburgia, la chefurbo dil Granda Dukio es un ek la maxim interesanta urbi di Europa. Ol havas cirkume 60.000 habitanti ed esis olim un ek la maxim importanta fortresi dil kontinento. Desfortifikita pos 1867, ol konservas impozanta testi di olua antea povo, precipue la « Bock »-rokaji kun lia pitoreska « Dent creuse » ; situita ye la komenco dil pro-

EHNEN. Vilajo vitkultivala an la rivero Mosel

funda Alzette-valo trovesas la masiva turmi, per qui Vauban cirkondis la fortreso pos la famoza siejo di 1648 e di qui la preurbo Pfaffenthal konservis du bel exempleri.

Per sua beleso originala, Luxemburg rangizesas inter la maxim charmiva urbi dil kontinento. De l'unisma pazi, ol ofras ravisant ed impozanta panoramo. Masiva, abrupta rokaji, kovrita per sovaja planti formacas la fundamento titanala sur qua elevas su la alta urbo kun sua turmi et turmeti. Granda parko florizita kun verda gazoneyi, qua es egala pri beleso a ta dil maxim granda chefurbi Europala, cirkondas

Luxemburg de la Norda e Westa latero. Unvorte, Luxemburg es chefurbo gastigema e seduktiva.

Kom plusa vidindaji es mencioninda l'urbeti Mersch, Diekirch, Echternach (konocata per sua « procesiono dansanta » qua eventas unfoye singla yaro) Ettelbrück ed Esch-s/ Alzette, en l'industrial regiono di suda Luxemburgia.

La deskovro dil fonto di Mondorf debesas a hazardo. En la yaro 1841, grupo de entrapezisti exekutis borado en la valo di Altbach, esperante trovar ibe salo-jaceyi, ma vice oli li deskovris, en profundeso de 502 metri fonto di varmeta, saloza aquo minerala. La puteo, kavigita til profundeso de 730 metri esis pose parkonstruktita por kaptar la fonto, nomizita « Kind » segun la nomo dil operacisto ol qua livras 600 litri de aquo singla minuto. Pos ta deskovro kreesis la publika balneyo, inaugurita en la yaro 1848. En 1865 l'establisuro plu-grandigesis e profesoro Fleury, inicianto dil moderna hidroterapio fondis ibe kuraceyo hidroterapial qua es restinta modelo pri bona gusto e ciencal adapteso. En 1885, l'establisuro aquiresis da la Stato, qua, en 1913 igis kavigar puteo por l'utiligo di duesma fonto, nomizita « Marie-Adélaïde ». Ica fonto spricas de profundeso de 589 metri ed alimentas la nova balno-establisuro.

La bonfacanta efiko, dil aqui di Mondorf atestasas per l'enunci di multa famoza mediki. Oli es partikulare precoza por kuracar maladesi intestinal, stomakal e hepatala ed uzesas kom drinkaji e por la balno. La moderna balnerio ofras omna dezirebla komforto moderna ed impresas la viziteri per lua modelatra organizo. Granda parko joyigas l'okulo dil vizitero ed ofras okaziono por ravisanta promenadi. L'orkestro dil establisuro exekutas tri koncerti singladie ; ultre to existas lekteyi, biblioteko, dansolokalo, tennistereno, peskoloki ed okaziono por kanotago. Ni ne dubitas, ke nia Idista vizitanti pasos kelka agreabla dii en ta charmiva landeto e kunportos de ol duriva memorajo.

La red.

Ek Anakreon

A su ipsa

Pro ke me mortale naskis
 por irar tra kurta vivo,
 me ya savas nur quo pasis,
 ne quo restas de la tempo.
 Do, men livez, mala *brudi !
 Quon me hav kun vi komuna ?
 Ante raptesor dal fato
 me deziras briska ludi
 ne sen vino e gayeso
 kun minion e dolce yunino

Omno drinkas

La nigra tero drinkas
 e planti drinkas ica,
 la maro drink la aero,
 la suno drink la maro
 til drinkesar dal luno.
 Pro quo do vi, amiki,
 se anke me vol drinko,
 kelk vino interdiktas ?

Ad Eros

Per bastono hiacinta
 men frapante harde Eros
 igis lun sequar sencese.
 Trans montal e vild riveri,
 tra dorneyi e ravini
 me kun ilu fatigesis.
 Mea kordio palpategis
 preske til perdar pulmoni,
 Yen, la dolca, mikra alin
 il agitis, freshigante
 mea sudoroz vizajo,
 ed il dicis « Tu ne povas
 sustenar l'amoro-peni ! »

Ritmoza prozo

Ek tempi nokt-kovrita
 a fino, celigit por tu
 tu marchas, ho homaro,
 simile dum yarcenti qual
 la Judi tra l'dezerto.
 La jorno dil historio
 es kurt kun lumo febl
 ed avan ol nebulo.
 E dop ol nokio nigr
 E multi dum la marcho
 perisas en la sabl
 e time tu questionas :

« A quo, ho Deo, ni duktes ? »

Tu vidas sur la tero
 ke omno es krulont
 e lev pro to l'okuli
 al cielo... e tu trov
 ke suni es kaduka
 e mondi efemer
 e stel sistemi mortas
 en maro eteral.

Tu audas anxia klami :

« Periso omno es
 e spaco quale tempo
 karcero infinit ».

E tamen, se tu sinkas trista sur la voyo
 e sidas sucioz *brulant pri to quo esas,
 tu balde lev itere la standardo
 e brave portas ol avane.

E malgre omna dubi e decepti
 tū hastas al kombato di la Lumo,
 al vinko dil eterna ideali
 por kreo di plu bona socio
 en qua amoz kompreno regnos
 ed omni uzas sama linguo sen trahizo

Tu ne hezitas, time ke tu falios
 e tua peni ne importas
 Lo justa quon tu pensis,
 lo bona quon tu volis,

lo bela quon tu kreis, ne perisos,
 to rekoltosos da futura generacioni
 e tua nomo brilos klare
 per or-literi de marmoro blanka
 en Pantheum dil prodi internaciona
 Obediez tua koncienco, tua devo kom kunhomo
 e ganez nemortiva laudo quan atingos
 la ver nobeli dil homaro !

Ta qua koncias sua devo,
 ta qua esas altruisti
 audas en la kordio voco,
 ke la Yusto amas lu.
 Se la stulta egoismo,
 se lo brute indolent
 chanjas aden bona volo
 sempre pronta ad helpar,
 Nia tero balde es la
 paradizo promisit.

Libere segun V. KYDBERG.
 Trad. da S. QUARFOOD.

La Mantelo

da N. V. GOGOL

(duro)

Sen *emo (1), hazardale, Akaki marchis en la stradi quale somnambulo... « Qual embaraseso » lu repetis sempre ماشinale... « vere nultempe me previdabus ke l'afero finos talmaniere. No », lu duris pos kurta silenco, « ton me ne povis previdar... me nun trovesas en situeso tote neexpektita.. en tala jeneso, ke.. »

Durante talmaniere sua monologo, lu iris, vice proximigar su a sua lojeyo, en direciono tote opozita, sen remarkar lo. Kamenisto preterpasanta nigrigis lua dorso. Ek domo qua trovesis en konstrukto, korbedo de gipso falis sur lua kapo. Ma lu vidis ed audis nulo. Nur kande lu shokis su kontre sentinelo, qua ekvarsis per sua ostoza manuo la kontenajo di lua

(1) Videz l'artiklo : « Vorti bezonata » × 95 pg. 117.

tabakuyo, pos pozir sua halbardo an la muro, lu vekis ek lua revado.

« Quon tu serchas hike ? » kriis la gardanto dil urbala ordino, « ka tu ne povas marchar korekte sur la trotuaro ? »

Ta subit advoko vekigis Akaki komplete ek lua torporo. Lu riordinis sua pensi, examenis sua situeso per mento netrublata e deliberis serioze e sincere kun su ipsa, quale kun amiko a qua on konfidas sua maxim intim sekreti.

« No », lu dicit fine, « cadie me obtenos nulo de Petrovich... cadie lu es malhumoroza... forsan lua spozino bastonfrapis lu... me rivizitos lu sundio proxima. Saturdie lu kustumas ebruiigar su, do lu devas rifortigar su ye la sequanta dio... lua spozino ne donas a lu pekunio... me glitigos « grivenik » (2) aden lua manui, to igos lu plu acesebla e ni povos riparolar pri la mantelo. »

Kurajigita per ta reflekti, Akaki vartis paciencoze til la proxima sundio. Kande ye ta dio, lu vidis de fore ekirar la spozino di Petrovich, lu iris che la talioro e trovis lu, quale expektita en tre depresit estado, konseque ilua saturdial plezuri. Ma apene pos ke Akaki rialudis la mantelo, la diablal talioro rivekis ek lua torporo e klamis :

« No, nulo facenda. Vu devas absolute komprar nova mantelo. »

La konsilisto tituliera pozis « grivenik » aden lua manuo.

« Kordiala danko, kara sioro », dicit Petrovich, « to kelke rifortigos me e me pardrinkos li ye vua saneso. Ma koncerne vua mantelo, pro quo longe deliberar ? Ol neplus valoras mem un centimo. Lasez me agar, me kreos por vu marveloza mantelo, ton me de ante garantias a vu. »

Povra Akaki duris suplikar lu, reparar l'anciena mantelo.

« No, no e no ! » replikis Petrovich, « to es tote neposibla. Fidez me, me nule explotos vu. E me mem sutos al kolumo arjentea agrafi segun la nuna modo. »

Icafoye Akaki komprenis ke omna rezisto esis vana ed itere plu perdis la kurajo. Lu devis komendar nova mantelo. Ma quale pagar ol ? Certe lu recevos ofical gratifiko. Ma por ta pekunio lu ja trovabis utiligo. Lu devis komprar nova pantalonono e pagar lua shuifisto qua reparabis a lu du pari de shui; lu devis komprar nova linjo, unvorte : omno esis ja de ante pensita. E mem — quo esus fortuna tote neexpektata — se

(2) (2) Dek kopeki, cirkume 25 centimi.

lua direktero augmentus la gratifiko de 40 a 50 rubli, lore ta suplemento esis tante mikra kompare al enorma sumo postulita da Petrovich... aquoguto aden la maro.

Advere esis expectebla, ke Petrovich konsiderinde basigus sua preco, se lu esis en bona humoro, tale ke lua spozino dicis a lu :

« Ka tu es fola ? Kelkafoye tu laboras preske gratuite ed altrafoye tu postulas preci tote nehumana. »

Lu do opinionis, ke Petrovich certe konsentus livrar la mantelo po 80 rubli ; ma ta 80 rubli — ube trovar li ? Forsan, ye la preco dil maxim grand esforcis, lu sucesos, prokurar a su la duimo di ta sumo. Ma l'altra duimo ? Lu vidis nula eki-reyo. Ni devas explikar al lekteri, quale la brava konsilisto tituliera pensis prontigar la duimo. Singlafoye, kande lu recevis un rublo, lu kustumis pozar un kopeko de ol aden klozita sparobuxo. Ye la yarfino lu prenis ta kupropeci e chanjis li po arjenta moneto. Ta sparosistemon lu aplikis ja de longa tempo e presente lua havajo atingis 40 rubli. Tale lu posedis la duimo dil sumo necesigita. Ma l'altra duimo ! Akaki kalkulis longatemp e fine lu arivis al konkluzo ke lu koaktesus dum un tota yaro reduktar sua ordinara spensi. Lu mustus, kande lu havos laboro facenda, sidar kun sua akti en la chambro dil hostino por sparar la kalorizo di lua propra chambro ; lu mustus renuncar la teo vesperala. Lu anke rezolvis evitar la marchado sur la kruda pavo, por diminutar la paruzo di lua shui e fine reduktar la spensi por la linjo.

Komence, ta privaci esis kelka harda por lu. Ma pokope lu kustumeskis li e fine lu kushis su sen prenar supeo. Dum ke lua korpo sufris de ta mortigesko, lua mento nutrigesis tante plu forte per la konstanta pensado a lua mantelo. Depos ta tempo semblis, ke lua naturo ulgrade esabis kompletigita, quale se lu mariajabus, quale se lu posedabus kamaradino qua akompanis lu en lua vivo — ed ica kamaradino esis l'imajo di lua mantelo, bone vatizit e futerizita.

De nun lu kondutis plu vivace e plu ferme, quale homo qua fixigabis a su determinita skopo, quan il volas absolute atingar. Lua traiti nepreciza, lua neferma marchio, lua kustumi nese-kura — omno to esis desaparinta. Kelkafoye tote nova briloolto aparis en lua okuli ed en sua revu audacoza lu mem questionisino su, kad il ne devus adjuntigar martro-kolumo a sua mantelo.

Ica e sin la pensi provokis kelkafoye sat stranja distrakti.

Uldie, kopiante dokumenti, lu subite remarkis, ke lu facabis eroro. « O, o ! » lu klamis e hastoze lu facis krucofigno.

Adminime unfoye singlamonate lu vizitis Petrovich por parolar kun lu pri la precoza mantelo, e por fixigar kelka importanta detali, nome ube e po qua preco lu devis komprar la stofa e qua koloron lu maxim oportune selektos.

Singla de ta viziti furnisis okaziono por nova reflekti, ma lu hemiris a lua lojeyo sempre plu felice, pro ke fine devis arivar la dio, ube omno esis komprata ed ube la mantelo esis parfinita e pronta ad uzado.

Ica grand evento arivis plu frue kam lu esperabis. Lua direktoro donis a lu gratifikado ne de quaradek, anke ne de kinadek, ma de sisadek e kin rubli. Ica digna oficisto remarkabis, ke nia amiko Akaki urjante bezonis mantelo — o kad ica ecepto esis debat a fortuneza hazardo ?

Irge qua esis la motivo, Akaki esis plu richa de 20 rubli. Tala augmento di lua financial moyeni devis naturale anke acelerar l'exekuto di lua importanta projekto.

Nur ankore du o tri hungro-monati ed Akaki esos kolektinta sua 80 rubli. Ilua kordio, generale tante kalma, komencis pulsar violente. Tam balde kam ta enorma sumo de okadek rubli esis pronta, lu avertis Petrovich ed ambi iris che tukovenderio.

Senhezite, li kompris tre bona tuko. Depos plu kam un miyaro li sencese reflektabis e debatabis pri ta questiono ed omnamonate li esabis vizitinta la diversa tukvenderii por informar su pri la preco. Petrovich palpis la texuro e deklaris ke plu bona stofa esis netrovebla. Por la futero, li selektis linostofa tante ferma e dense texita, ke ol esis, segun l'aserto dil talioro, mem plu bona kam silko. Ed ol anke brilis tante klare ! Martro-kolumon li ne kompris, pro ke to esis tro chera, ma vice ol li selektis la maxim bona kato-felo qua esis trovebla en la magazino ; on povis facile konfundar ol kun martro-furo.

Por finir la mantelo, Petrovich bezonis ne min kam du semani, nam lu facis enorma nombro de piki, altre lu finabus ol plu frue. Lu evaluis sua laboro a dekedu rubli ; min multo lu ne povis demandar ; omno esis bone sutita per silkofilo e la talioro glatigis ta suturi per sua denti, tale ke la traci di oli esis ankore videbla.

Tandem ol venis, la tante deziregata mantelo...

Me ne povas precize indikar la dato, ma certe ta dio esis la maxim solena en la vivo di Akaki. Do, la talioro adportis la mantelo. Lu venis frue matine, ante la departo dil konsilisto tituliera al kontoro. Lu ne povabus venar ye tempo plu oportuna, nam la koldeso ja igis su tre sentebła.

Petrovich proximeskis kun la dignega mieno di famoza talioro. Ilua vizajo havis stranje serioz ekspreso — tale la konsilisto tituliero nultempe vidabis lu antee. Lu savis precize sua valoro e mentale lu mezuris fiere l'abismo qua separas la mestieristo, qua nur reparas olda vesti, del artisto, qua kreas novi.

La mantelo esis envelopita en nova tuko, tote recente lavita, quan la talioro desfaldizis sorgoze e pose ripozis aden lua posho. Pose lu fiere prenis la mantelo en sua du manui e metis ol sur la shultri di Akaki. Pose lu ordinis ol dope por vidar quante majestoze ol extensis su en sua tota longeso sur la dorso. Fine lu deziris judikar l'impreso quan ol facis nebuto-nagita. Ma Akaki deziris probar la manchi — ed ica manchi fitis marveleze. Unvorte, la mantelo esis nereprochebla e la taliuro perfekta.

Kontemplante sua laboruro, la talioro ne faliis remarkigar, ke lu nur prenis tante poka salario, pro ke lu pagis modesta lokacopreco por sua lojeyo e pro ke lu konocis Akaki de longa tempo. Pose lu emfazis fiere, ke talioro habitanta sur Nevski-Prospekto demandabus adminime 65 rubli po la fabrikado di tala mantelo. La konsilisto tituliera ne deziris enirar diskuto pri ta punto. Lu pagis, dankis lu e pose foriris, por komencar sua laboro en la kontoro.

Petrovich departis kun lu e haltis en la strado, por kontemplar maxim longe posible Akaki kun sua mantelo, pose lu hastoze trapasis stradeto transversala, por povar rikontemplar la konsilisto tituliera.

Okupita per pensi maxim agreabla, Akaki iris al kontoro. Ye singla instanto, lu konciis ke lu havis nova vesto sur sua shultri e lu ridetis kun dolca satisfaco ye ta penso.

Ante omno, du pensi trapasis lua kapo : unesme ke la mantelo esis varma, duesme, ke ol esis bela. Sen irge remarkar ulo sur la voyo quan lu trapasis, lu iris direte al kontoro, desmetis sua trezoro en la vestibulo, kontemplis ol de omna lateri e pose regardis la pordisto kun tote specala mieno.

Me ne savas, kad en la kontoro la rumoro difuzesis, ke

Polda kapuco esabis fininta sua existo. Omna kolegi di Akaki adkuris por examenar ilua marveloza mantelo e komencis gratular lu talmaniere, ke lu komence devis ridar kun la sentimento di ula satisfaco, ma pose kelke embarasesis.

Ma quante granda esis la surprizo, kande lua kruela kolegi postulabis ke lu devis solene inaugurar sua mantelo ed ofrar a li supeo. Povra Akaki esis tante astonit e konsternita, ke lu ne savis quon responder, nek quale exkuzar su. Redeskante lu stoteris, ke la mantelo ne esis tante nova, quale on forsan kredis ; ol esis ek tote olda stofa.

Lore un ek lua chefi, qua probable deziris provar, ke lu ne esis tre fiero pri lua rango e titolo e ke lu nule desprizis relatar kun lua subordiniti, prenis la parolo e dicis :

Siori ! Vice nia Akaki Akakievich me kunvenigos vu a modesta dineo. Me kordiale invitas vi prenar che me la teo cavespere. Cadie es precize mea aniversario.

Omna employati danĉis la chefo pro lua amindeso ed acceptis joyoze l'invito. Akaki volis refuzar, ma on dicis a lu, ke to esus despolitajo, konduto nepardonebla e tale lu acceptis lo neevitebla.

Cetere lu sentis certena joyo, pensante ke tale lu havos l'okazono promenar en la strado kun lua amata mantelo. Ica tota dio esis por lu festodio. Maxim felice lu riarivis heme, desmetis la mantelo e pendis ol an la muro, pos itere examenir stofa e futero. Pose lu riqueris sua olda kapuco, por komparar ol kun la maestroverko di Petrovich. Lua regardi iris de un vesto al altra e ridetante lu pensis :

« Quala difero » !

Joyoze, lu manjis sua dineo e pos finir sua repasto, lu ne sidis an la tablo por facar kopiuri. No, lu sideskis sur la sofao quale Pasha ed expektis la vespero. Pose lu tualetis, prenis sua mantelo ed ekiris.

(Duro sequos)

La Vereso pri la Delegitaro en 1907

Sub ica titolo, So. Ric. Berger publikigis en la revuo COSMOGLOTTA Nr. 85 artiklo dedikit al 25ma aniversario dil existo di Ido. Olua esenco es la sequanta :

1) Ne esas vera, ke Ido kreesis da Komitato sustenata per 310 firmi e 1250 profesori dil tota mondo. Ta linguc es la

rezultajo di selekto facita ne dal Komitato ipsa (qua principe selektis Espo !) ma dal Permananta Komisitaro institucita dal aludita Komitato. Ica distingo ne facesas dal Idisti. (Sic ! la red).

2) La lasta decido pri la linguo selektenda facesis da nur 4 membri di ta Komisitaro, nome Sri, Couturat, De Beaufront, Jespersen e Leau. Or (ni citas textope) : De ta 4 personi, 2 esis l'autori di Ido, sen ke la publiko savis lo (li esis do samtempe judiciisti e judiciati, quo es interdiktita dal legi !) La triesma, So. Jespersen es nun ja regretinta la decidi dil Couturat-epoko e la quaresma, Prof. Leau, l'intim amiko di So Couturat esis nekapabla, ne votar quale ilca.

3) Konseque la judiko de 1907 ne povas servar kom eskudo kontre Occidental, tante plu, ke tatempe la questiono pri L. I. tote ne esis matura. La skolo naturalista tatempe ne ja esis trovinta sua stabileso e regulozeso, quan ol atingis kelka yari plu tarde.

4) Esante la sola persono, qua studiis l'arkivi dil Delegitaro, me sole savas, quale la kozi eventis. Me do publikigos la dokumenti sekreta existanta pri ta epoko e l'idisti ya ne povas negar ke li es en mea manui. So. De Beaufront publike reprochis a me, ne retrodonir li a Sno. Couturat. Or, quo garantias a me, ke, se me agus tale, ula Idisto interestita ne pose desaparigos kelki ek ta dokumenti e tale falsigos complete mea laboro historiografiala, fondita sur ta dokumenti ?

5) Konkluzo : La sola solvuro es, donar ta dokumenti ad institucuro neutra, qua garantios oficale la konservo di ta dokumenti precoza por la historio. Me es pronta, aceptar irga tarelata racioza konsilo.

Sincere konfesita, ni preferus povar okupar ni pri incii qui unigas l'adheranti dil diversa sistemi mondlinguala, vice entamar polemiki kun amiki ek l'adversa kampeyi. Ma l'artiklo da R. Berger kontenas aserti tante regretinda, ke me ne povas lasar li sen respondo.

Yen ol, repliko po aserto :

1) A. La delegiti dil 310 societi adherint a la Delegitaro (sustenata per 1250 membri dil Akademii o dil Universitati) elektis la komitato.

B. Pos 17 prestudio-kunsidi la komitato votis plura rezolvi, speciale ici :

a) Ol nominis unanime la membri dil permananta komisi-

taro « di qua l'unisma devo esos parstudiar e determinar detale la linguo selektota ».

b) Ol deklaris, ke nula ek la projekti submisit ad olua exameno, povos aceptesar bloke e sen modifiki.

c) Unanime « La Komitato decidis adoptar principe Esperanto, pro lua relativa perfektoso e pro la divers e mult aplikaji exekutita per ol, kondicione ke ula modifiki esez efektigata da la Permananta Komisitaro en la direciono fixigita per la projekto Ido, probante interkonsentar kun la Komitato Lingual esperantista » (1).

2) Ye la 18ma Januaro 1908, la chefi esperantista refuzis interkonsento kun la Delegitaro. De lore, la devo dil Permananta Komisitaro esis laborar ipsa (2).

La membri di ta komisitaro esis Sri. W. Ostwald, prezidanto, Baudoin de Courtenay, Jespersen, Couturat e Leau.

Intence la sekretarii Couturat e Leau esis nominata da la Komitato. Depos sep yari, li studiis la probleme di la L. I. ed interkonkordis en la generala konkluzi : lia opiniono reformista esis konocata (Historio di la linguo universala ; Raporto pri la nuna stando di la L. I.). Intence « la Komitato decidis adjuntar So. de Beaufront a la Permananta Komisitaro, pro lua kompetenteso specala ».

Pluse, kun plena konoco e por la realigo di lua projekti, la Komitato esis do elektinta omna du ciencisti qui vidigis lia klar e profunda komprenado di reformi parfinenda en Esperanto : Couturat, qua kompozabis la « Studiuro pri la derivado en Esperanto » e partoprenis maestrale la diskuti en la Komitato ; So. de Beaufront, di qua l'expozio esis grande prizata en ta kunsido, same kam ilua rolo preponderanta pri la difuzo e la regulizo di Espo esis konocata da singlu.

Certe, la membri dil P. K. esis elektita, ne por judikar, ne por decidir pri la linguo *selektenda*, ma por exekutar detale pri ol la decidi *ja adoptita* dal Komitato.

Pos sat longa diskuti per korespondo, en qui partoprenis omna membri, on votis pri la diskutita punti (3). Ye ca voto, So. Baudoin de Courtenay ed Ostwald abstenis, ma la tota

(1) Videz la « raporto pri la laboradi di la Komitato », da la sekretarii.

(2) Videz « Quale la Esperantisti naracas la historio », da Couturat. « Progreso », l'unisma numeri, speciale N° 12.

(3) Me ne savas, quale S° R. Berger konceptas la ciencala honesteso, ma me opinionas superflua defensar la mea ye ta okaziono

komisitaro konkordis por fondar jurnalo PROGRESO por la diskutado di la lingual questioni e. pro ke vortolibri e gramatiki esabis kompozat e l'Uniono di l'Amiki di la L. I. fondat, ol kredis sua tasko kom satisfacita ed, en Februaro 1909, deklaris su dissolvita (4). Poke pose, S. W. Ostwald esis elektata kom membro dil Akademio e honorprezidanto dil Direktanta Komitato dil Uniono.

La tendenci di la skolo naturalist esis konocata ; la Komitato esis studiinta Universal, Idiom Neutral, Proyejt de Neutral reformed, Novilatin, projeto da So. André Blondel. Evidente, la komitato deziris, kun materiario internaciona, linguo autonoma, reguloz e simpla, rezultajo ne obtenebla de principo di naturaleso, pro ke la lingui natural es nek reguloza, nek simpla ; la maxim ciencoz esforcis es nekapabla unionar kontredicanta koncepti.

4 e 5)La dokumenti oficala dil Delegitaro esas publikigita ; la diskuti en la Komitato ne esis stenografata. A la kritiko iterita da So. Berger pri la « sekretezo », Couturat respondis (5) ;

« Pri la projeti prizentita (grandanombre) a la komitato, li ne apartenas a la Komitato, ma a lia autori : kelki ek li esas manuskribita, do tote privata komunikaji, di qua lia autori es tote mastri. La Komitato do havas nek la devo, nek la yuro publikigar li, ma l'autori ipsa havos sempre ta yuro e libereso, kande li volos. La Komitato devis publikigar nur sua labori e decidi, t. e. la linguo adoptita e ton ol facis maxim larje de plura monati. Fine, ol admisas en ica revuo la publika diskutado di la linguo e konseque ol laboras de nun sub la okuli e la kontrolo dil publiko, e kun sua konstanta kunlaborado. »

Pri la korespondado densa skribita ye ta epoko, ol, oportune selektita, posibligas sendubite rikomençar l'olima e senfina diskutachi (de Esperantisti), ma esus necesa havar tempo perdenda, se on partoprenas oli.

Quale So. R. posedas l'arkivi di la Delegitaro, me ne savas e konseque me ne povas judikar quala esas lua yuro o lua devo.

L. LEAU.

Noto dal red. : Mea personala intereso pri la Granda Historio dil Delegitaro, preanuncita da R. Berger ricevabis l'unema shoko, kande me vidis lu piktar kom *revelajo sensacional*,

(4) Progreso N°. 12 e 13.

(5) Progreso N°. 8, pag. 468.

fondita sur « mult documentes secret e inconosset » fakto historiala arkikonocata da omna mondlinguani, pro esir ja milfoye riproduktita textope en omna jurnali Idista. Me ne judikos l'objektaleso di So. Berger kom historiografiisto, ante konocar en sua detali la verko anuncita. Ma lo minima quon on povas dicar es ke ta objektaleso ja de ante aparas en extreme mala lumo, kande on memoras, ke en No. 7 di lua propra organo HELVETIA, R. Berger konfesis apertite, ke la publikigo di ta « Historio » eventas pro simpla *venjodeziro*, debit a kelka maligna aserti da duktant Idisti. Kom Idisto lu tacis pri ta dokumenti « tre compromettant » por ne nocar nia movado, kom Occidentalisto lu revelas li ! Konseque So. Berger ipsa facis ne min kam *dufoye to quon lu neyuste reprochas* a Couturat : kunligar la funcioni di judiciano e judiciano !

Same kam So. Leau, me ne intencas enmixel me en question, quan So. Berger karakterizas kom « konciencial dilemo ». Sen irge volar dramatigar la kozi, me limitizas me a konstatar ico : *Se fakte*, Siorino Couturat insistas pri retrorecevo di dokumenti, qui es elua nekontesteblo proprietajo yurala e quin el nur preste konfidabis a So. Berger, lore la pretextigo di tale nomizita « casu de conscientie » divenas mala joko e la devo dil redaktero di HELVETIA, *quan nulu komisis skribar historio pri la Delegitaro*, es klara por omna homo etikale sane pensanta. Ni tre regretus, se la konduto di ta kunidealisto donus a ni motivi, por modifikar nia judiko pri lua personal respektindeso.

A. M.

LINGUO

Noto : Pro grava okupeso profesionala, la sekretario dil Akademio koaktesas retretar provizore de lua ofico kom redaktero dil rubriko LINGUO. Til nov avizo, omna manuskripti por ta rubriko sendesez direte al chfredaktero di la revuo.

Nova vorti bezonata

(X, 95 (3) pag. 116). L'artiklo da Ilmari Federn sugestas a me la sequanta remarki :

Absolute susteninda semblas a me la propozi 1, 3, 4 e 5.

Punto 1 (abstrakta vice abstraktita) bezonas nula komento. Pri 3 (kreo di nova vorto « shutar » en la generala senco di F tirer, A to shoot, G schiessen e restriktio di « pafar » a shuto bruisoza) on povus eventuale diskutar pri l'oportuneso dil nova vorto propozita. Persone me konsideras ol kom aprobinda.

4 e 5 : Distingo inter G Zweck e Ziel semblas a me tre susteninda. Koncerne la kreo di nova vorto por la senco dil G treffen, on povas mem questionar su, pro quo ta bezono ne sentesis plu frue. La manko di specala vorto en ta senco embarasas forte la tradukeri. Espo ipsa es pri to min defektoza. La germana frazo : « Er traf das ziel auf 100 schritt » es praktikale netradukebla en Ido. L'adopto dil du nova vorti « hitar » e « emo » (od equivalenti same bona) plenigus ta lakuno.

2 : Kontraste, l'adopto di nova vorto « simar » o « paratar » apud « semblar » ed « aparar » semblas a me plu kareebla. Omna lingui vivanta saciesas per lia equivalenti a nia ida « aparar » e « semblar ». Danjero pri ambiguoso o mankanta precizeso ne existas. Ube ne existas bezono, anke ne sentesas lakuno. La preciza senco di « simar » povas cetere anke expresesar en Ido sat klare per la formo « opinionar ulo kom » (me opinias ta propozo kom bona). Qua es l'opiniono dil lekteri ?

6 : L'adopto di « stiko » en la senco di F ligne, G Linie (serio de literi) semblas a me ridiskutinda.

7 : La F « alinea » uzesas anke en la senco di « passage ». L'Angli uzas por ta nociono « paragraph ». Trovar ap'la Ido-vorto por ta specala senco es sat desfacila, preske neposibla. Me propozas abstenar pri ta propozo.

8 : « Voyumo » en la senco di G Umweg, F détour (Ido circumiro, voyo deviacala) semblas naturala a Germani, pro ke ol aspektas kom l'inversigata formo nacionlingua. La nova vorto propozita havas l'avantajo dil kurteso ; kontre ol es alegenda, ke sen helpo di lexiko olua signifiko ne es trovebla, dum ke la nuna Idoformi kontenas en su ipsa la defino dil nociono. Generale parolante, l'uzo dil afixo -um devus restriktesar segun posibleso ed uzesar nur en kazo di neceseso absoluta.

A. M.

Omna

Me ne konkordas kun to quon la Kompleta Gramatiko Detaloza preskriptas pri la plaso dil vorto *omna*, pag. 42, lin. 26-40. Me ne objeccionas kontre pozar *omna* ante o pos la frazparto quan ol relatias, ma on ne pozez ol meze di ta frazparto. On skribez do : *omna* nia produkturi, *omna* ti qui vidis lu ; ne : nia *omna* produkturi, ti *omna* qui vidis lu. Nam en la naciomala lingui on ne agas tale ; en la Holandana on dicas : *al mijn boeken* ; *al degenen die dezen zullen zien of horen lezen* ; D : *all deine Freunde* ; *alle diejenigen, welche es hörten* ; E : *all his children* ; *all those who appeared* ; F : *tous ces habits* ; *tous ceux qui viendront* ; I : *tutti i giorni* ; Hisp : *todos los reinos del mundo* ; *todos los que tenian mal* ; Dana : *alle dem som lede ilde* ; Greka : *pasas tas basileias tou kosmou* ; R : *vse svoi djeti* ; Hungariana : *mind az, a mit én tegyek* ; *mind a harom emelet*.

Kad *omna* ca lingui agas nelogikale ? No ! nam *omna* ne es ordinar adjektivo o nombrovorto, ol es, same kam *ipsa*, preske adverbo, e signifikas : *senecepte*.

Parolante pri « *mea nova libri* », on pensas a libri, mentale separas de li le nova, e dicas « *nova libri* », pose on mencias de li nur le sua, e dicas : « *mea libri* ». Same on pov rezonar pri « *ta bunta bovi, tri mikra hundi, ica poka domi* ». La vorti adjektiva es determinanta. Adjuntante tamen *omna* on ne separas mentale, ma on prezervas l'ideo de febligo : *omna mea libri = mea libri* (sen ecepto). Poka libri, chera libri, es idej ne tote determinita, on pov determinar li plu precize, e dicar : *mea poka libri, ta chera libri* ; *ma omna libri* es ideo absoluta e ne pov esar determinata plu precize, on ne pov adjuntar *mea* od *ta*, do on ne dicez : *mea omna libri, ta omna libri*.

Advere « *mea libri* » es anke nociono tote determinita, ma nulo es perfekta en ica mondo. Se me havas mil libri bindita e dek libri nebindita, me darf dicar, sen mentio, « *mea libri* es bindita », lasante a l'audanto la libereso pensar ke forsan mikra nombro de li ne es bindita. E la vorto *omna* pov servir por ekkluzar ta penso.

Ofte l'adjektivo ne es determinanta, ma ornanta. Parolante pri « *mea libri, lua matro, ta pueri* », on ofte adjuntas adjektivo qua ne distingas la libri, matro, pueri de altra libri,

matri, pueri, ma simple mencionas quanteso, stando, qualeso, ed on dicas : « *mea poka libri, lua kara matro, ta malicoza pueri* », to es « *mea libri* (li es poka), *lua matro* (quan il amas), *ta pueri* (li kondutas male). Ma *omna* ne es ornanta, ol ne expresas ulo mencioninda pri la substantivo ; ol exkluzas la penso ke forsan l'ideo povus esar ne tote vera, ol funcionas quale adverbo, ol es vorto modal ; ol ne precizigas la substantivo, ma la substantivo kun omna lua komplementi.

Same on dicez : « omna to quo plezos a vu ; omna ti qui vidis lu », pozante *omna* ante la frazparto quan ol relatas « *to quo plezos a vu ; ti qui vidis lu* », ne inter la vorti di ca frazparto.

L'absurdeso donar a la vorto *omna* l'ordinara plaso dil adjektivo evidentesas kande ol akompanas nombro definitiva, exemple : « Omna quar filiuli di Cathérine de Médicis mortis sen poslasar decendantis ». Qua dicus : « Quar omna filiuli ? »

Quale agas la Idisti ?

En texti di diversa autori me trovis 12 foyi l'ordino quan me blamas, kontre 35 foyi l'ordino justa.

Dicar « *mea ipsa kuzino* » es anke desaprobinda, pro simila motivi ; on agus mem plu royaliste kam la rejo ipsa. Videz K G D 43. 10.

S. DE BOER,
Bloemstraat 18
Sneek (Holando).

Remarko dal redaktero : La supere aludita regulo ja kritikesis da So. Max Talmey en MONDO 1923 (pag. 306). La tre konvinkiv objeconi lore formulizita fortigesas per l'argumenti alegita da So. S. de Boer en la supera artiklo. So. de Beaufront defensis sua regulo ne tam multe en la nomo dil logiko, kam prefere en ta dil regulozeso. Or, on ne povas ne esar frapita per la fakto, ke ta « neregulozajo » (segun la judiko da So. de Beaufront) trovesas preske senecepte en omna lingui. Semblas desfacila vidar en to l'efekto di pura hazardo ; ni devas prefere admisar kom certa, ke ta partikularajo fondezas sur motivi linguo-psikologiale tre serioza. L'expliki furnisita da sro. Talmey e S. de Boer es tareiate tre interesiv e konvinkiva.

La tota questiono havas cetere importanteso fundamental tre konsiderinda. Ni devas irar en la direciono dil minima rezisto ed aceptar kom lego omno quo es komuna traito en la lingui nacionala. Plu precize, ni devas refuzar anomalaji nur, se li

es fakte nesustenebla per argumenti fondita sur la komuna raciono. Or, ico ne es la kazo hike.

Rezume, ni ne povas kondamnar la formo *ti omna qui* kom absolute neacceptebla en la framo di linguo artificial autonoma, ma ni darfes ankore mine interdiktar l'uzo dil vortordino naturala segun l'exemplo dil vivanta lingui, tam longe kam ol ne pekas kontre la sana raciono.

Konseque, me sustenas la propozo S. de Boer pri aboliso dil aludita regulo.

A. M.

TRA LA MONDO

ANGLIA

La bone vizitata general asemblo dil Angla Ido-Federuro decidis, ke olu adheros ULI kondicione, ke la revuo « Progreso » havez propago kom sua chefa skopo e ke on eskartez ta diskuti qui tendencas modifikar la fundamentala strukturo di Ido, precizigita en la decidi dil Delegitaro, t. e. Esperanto reformita segun la raporto dil sekretarii Couturat e Leau e la projekto Ido. La tilnuna komitato rielektesis, ultre to kooptesis siorini Baxter, Freacke, Spillane, Zhook e siorulo Willcox.

CHEKOSLOVAKIA

La Chekoslovakian Ido-Federuro elektis en sua general asemblo ye la 3-a mayo sequanta komitato : prezidero V. Markvart, viceprezidero prof. dr. A. Stör, sekretario e kasero K. Neumeister (Praha VI, Vratislavova 59), asesori F. Beznoska e K. Cizek. La Chekoslovakian Idisti esas fidela al movado. Pro la ekonomiala krizo, qua igas su sentata en diminuto di membral kontributi, on ne povas bone publike propagar. Tamen on kredas a plu bona futuro.

FRANCIA

VENEZ AD LUXEMBURGIA. — Nul pasporto es postulata por eniro aden Luxemburgia. Identeso-karto (karto di personeso) kun fotografuro suficas. La vojajo prece per treno de Paris til Luxemburg es cirkume 120 franca franki por iro e retro. La bilieto validesas dum 7 dii (plus sundio). Treno departanta ye 8 k. 45 arivas en Luxemburg ye 15 k. 12.

NEKROLOGOO. — Ni saveskas la morto di nia devota samideano Edouard Bréon, qua, dum multa yari, asumis l'ofico di sekretario dil Franca Ido Societo. Anciena Esperantisto, S^o Bréon adheris ek le unesma ad Ido e laboris por ol til lua lasta dio. La sumo di lua obskura laboro administrala por Ido es nevaluebla. Lua nomo restos en la memoro dil Idisti.

C. P.

GERMANIA

Segun « Mikra buletino » pro la nuna situeso ne eventos cayare la konfero dil Germana Ido-Federuro. On pregas la grupestri, durar la propago di Ido e mantenar la grupi per docar Ido segun la metodi qui revelis su kom le maxim apta. Nepaciente ni expektas infirmi de nia samideani en ca lando e ni joyoze expektas la riveno di plu bona futuro, favoroz a nia komun ideo.

HISPANIA

BARCELONA. La 20-a aprilo eventis en la kulturala societo « Faros » (Fari) diskurso pri la temo « Bezono di la Linguo Internaciona Ido ». La diskursero, sdo Acracio *Progreso*, defuis l'Esperantisti, refutis la reprocho, ke Idisti esas trahizeri o perturbero di la ideo, e juste skisis la regresemeso dil Espisti lor la Delegitaro. La diskursero alegis la politikal progresemeso dil anarkiisti, ek qui konsistas l'Espistal grupo, e postulis la sama progresemeso anke por la linguo internaciona. Pos komparir Ido kun Esperanto, sdo Progreso exhortis l'asistanti e la tota proletariaro studiar Ido. Pos la diskurso parolis Espisto, ma vice refutar l'aserti di sdo Progreso, il komencis ripetar la kustumal personala kalumnii. Omna ca aserti esis quik refutita da sdo Abella e dal diskursero. Altra Espisto, qua probis operacar per aserto, ke lu abandonis Ido pro plu granda difuzo di Espo, recevis espritoz e frapanta respondo de sdo Abella. On povas asertar, ke la Hispana samideani havis plena suceso en la unesma publika diskuto. Quik apertesis polemiko en la racionalistal jurnalo « Nueva Humanidad. » (Nova homaro).

AGUILAS. Hikala Ido--celulo propagas Ido en jurnalo « Trabajo » (Laboro).

GIRONELLA (Gerona). Hike fondesis Ido-grupo « Amor y Cultura ». Adreso : S^o J. Puig Montana, Penina, 53, Gironella (Gerona).

SEVILLA Ido-grupo fondesis. Adreso : S° Manuel Haro Galvez, str. Plateria, 36, Herrera (Sevilla).

J. FERRERES.

HUNGARIA

SZOMBATHELY. La desfacilaji pri sendo di pekunio aden exterlando igas al Madyara samideani ne posibla sustenar la Idistal revui, mem en modesta grado. Ica fakto advere ne povas servar la landal movado. Tamen on facas omno, por mantenar la tilnuna sucesi e propagar malgre omna obstakli. Ye la 27-a marto prof. *Keresztury* diskursis en hika klubo pri sua travivaji en la kapteso en Rusia. Por igar la semanal kunveni plu atraktiva, on aranjis mikra koncerti. En general asemblo di la klubo ye la 9-a aprilo on elektis kom prezidero sioro inj. *Szalay*. Ica sioro, tre ajila ed influoza en plura societi, esas nun impedata en sua aktiveso pro grava mala-desko. (Ni deziras ad inj. *Szalay* balda risanesko a sucesi en la domeno di la Linguo Internaciona. N. d. r.) On organizas kolektiva korespondado kun Belga, Sueda, Germana e Suisa Idisti. Ica korespondado entuziasmigas precipue la skolani qui — segun klasi quin li frequentas — formacas grupeti, nomizata segun olima Ido-pioniri : « Couturat », « Schulek », « Liljedahl », « Schneeberger ». Apud li existas grupo de dekedu skauti, duktata da Arpad *Pimper* (Szombathely, Kossuth L. u. 8). La jurnali « Hir » e « Vasvarmegye » raportas pri omna eventui gratuite.

BUDAPEST. Jurnalo « Pesti Naplo » insertas Ido-informi. Plura jurnali e revui pruvas la konoco pri Ido en krucenigmati. Ido-reprezenteri en Budapest esas : Laszlo Horovitz, injeniore (V, Pannonia u. 50/III) e Ludwig Hoffmann.

Ido-celuli existas en sequanta urbi : Kecskmét, Miskolc, Celldömölk, Posfa, Porpac, Nyiregyhaza, Hodmezövasarhely, Perkupa, Matészalka, Debrecen, Ujpest, Satvar, Sopron.

Josef CSATKAI.

SOVIET-RUSIA

Segun « Monthly Letter » editesis Ido gramatiko por Rusi en 10.000 exempleri. Ni deziras al Rusa samideani meritata suceso !

SUEDIA

Mondolinguo en Sueda radio

En la Sueda radio eventis serio de mondolingual diskursi. Ye la 14-a marto ye 7,30 kloki vespere generaldirektoro *J. Bergquist* donis al askoltanti generala rezumo pri la developo dil mondolingual ideo.

Kom unesmo en la serio di diskursi parolis prof. *Collinder* pri Espo, alegante la difuzo di ca linguo.

Ye la 24-a marto parolis pri Ido injeniore *John Nordin*. Il unesme per plura exempli montris, ke nacionala lingui ne suficas e ke speciale konstruktita linguo esas plu apta. Il mencionis la Delegitaro e ke olca ne povis acceptar Esperanto sen chanji necesa. Il pruvus pluse per exempli, ke Ido superesas Espo, ke Ido esas plu facila, plu naturala e plu reguloza. Fine il atencigis dal publiko, ke Ido havas situeso preske meze di Espo o Occidental e per to ol certe esas plu proxima a la mondolinguo fine selektota dal ciencisti.

Pos la Ido-diskurso prof. *Jespersen* en ecelanta diskurso emfazis la neceseso di neutrala mondolinguo e pruvus, ke vorti, quale chiu, kiuj e simila esas neposibla. Pos demonstrir la derivado en Novial il finis sua diskurso per lekto di Novial-texto kun Dana tradukuro.

Pri Occidental diskursis dr. *Blome*. Il mencionis, ke l'origino di maxim multa vorti mondolinguala de la Latina igas la mondolinguo neutrala. Per exempli il demonstris la vortifado en Occidental.

Ye la 30-a marto asemblis su reprezenteri di diversa sistemi en Stockholm por diskutar pri la mondolingual problemo. Kom prezidero elektesis generaldirektoro *J. Bergquist*. La konferon asistis la sequanta siori: Prof. *Zachrisson* (Anglic), prof. *Collinder*, fil. mag. *K. Söderberg* e rektoro *Sam. Jansson* (Esperanto), doc. *C. v. Södow* (Occidental) ed inj. *P. Eriksson* (Ido).

Unesme on questionis su, kad nacionala linguo (Angla) od ula konstruktita linguo esas maxim apta. Prof. *Zachrisson* asertis, ke la Angla, specala kun reformita espelo quale lua Anglic esas la maxim apta. Segun ilu la divergi di artificiala mondolingui esas tro granda e la mondolingui certe ne povos unionar su. Il anke mencionis, ke la maxim difuzita de li havas vortaro poke internaciona, nepraktikala espelo, desfacile lernebla adverbi e prepozicioni, superflua dezinceni (la

akuzativo), neklare audebla finali e t. p. Speciale il kritikis la prefixo mal-. Pose lu mencionis, ke en nacionala esperantistal societi esas nun organizita 19.982 membri, konseque di to la nombro dil organizita Espisti augmentis dum la lasta 10 yari ye 450 personi ! Prof. Zachrisson emfazis la granda social e kultural importo di la Angla.

Prof. *Collinder* memorigis, ke Espo uzesis en plura internaciona kongresi apud altra lingui. Il dicis, ke la Angla esas desfacile lernebla en populskoli. Esas necesa, plu faciligar la espelo di la Angla.

Docento von *Südow* dicis, ke mondolinguo ne havas la skopo remplasar nacionala lingui. Kom linguo por turisti la Angla esas plu uzebla kam Espo. Ta qua savas la Angla havas okazono lektar la granda literaturo en ta linguo. Ma la Angla ipsa ne suficas, nam ciencisti di altra granda nacioni skribos sua verki anke en sua matrala lingui.

Inj. *Eriksson* komunikis, ke la firmo Asea havas imprimuri en cirkume 15 lingui e ke la Angla ne suficas kom mondolinguo.

Pos repliki da prof. Zachrisson e da prof. Collinder finis l'unisma parto di la konfero.

En la duesma parto dil konfero on diskutis pri la posibleso, krear unika neutrala mondolinguo.

Inj. *Eriksson* (Ido) questionis : Qua de la diversa mondolingui meritas la simpatii dil publiko ? Il asertis, ke la mondolingual ideo supozas la posibleso unionar homi cirkum un sola mondolinguo, sive per akra konkurenco, sive per amikala kunlaboro di omna interesati. Espo esas la sola mondolinguo, qua uzas supersignizita literi. Per exempli il montris, ke por la Espistal movado esus avantajozza remplasar la pluralo-dezinenco -j per -i e tale diminutar la divergi inter Ido ed Esperanto. Se on ne volas tamaniere pokope proximigar la diversa mondolingui l'unu ad l'atru, il rekomendas quik selektar Ido, qua esas la linguo maxim proxima al idealo.

Docento von *Südow* dicis, ke Espo esas plu bona kam Volapük, ma ke la vortaro esas pöke internaciona ; Ido esas plu bona kam Espo, ma ne ja sat internaciona. Il turnis su ad inj. Eriksson, qua jus kritikis Occidental pro la uzo di duopla konsonanti e referis a Sueda vorti, qui nur tamaniere esas distinguebla. Ma il obliivis, ke Ido esas fonetikale konstruktite

altra-maniere. Pose sioro Södow kritikis Novial e rekomendis Occidental.

Fil. mag. Karl *Söderberg* konfirmis, ke l'Espisti ne havas grand intereso por reformi e ke li esas pasable kontenta pri sua sistemo. Il montris, ke la propozo di inj. Eriksson, uzar en Espo la dezinenco plurala -i vice -j, igos necesa anke chanjar la infinitivo di Espo. Pose en kelka punti il kritikis Occidental e defensis Espo pri uzar la finali por klasifiko di vorti. Il mencionis, ke la Franci en radio komencas pronunciar lia muta e. Il anke mencionis, ke on preferas donar a nova komercial artikli nomi finanta per -o od -a. Pose lu mencionis la desfacilesio di Occidental.

Pro ke prof. *Jespersen* esis impedata partoprenar la konfero, sioro Bergquist lektis parto di la diskurso, antee facita da Jespersen. Segun olu la mondolinguan ja nun konkordis pri multa principi e pro to ne devas esar neposibla labore juntar li kom unika linguo.

Prof. *Collinder* nun havis okazono itere pledar por Espo e lektis inter altro texto en la Greka kun multa -aj ed -oj, quo igis l'audanti ridetar.

Doc. v. *Södow* replikis a sioro *Söderberg* koncerne kelka lingual questioni e inj. Eriksson replikis a siori *Söderberg* e *Södow*. Inj. Eriksson montris plura defekti en Espo, emfazis ke la mondolinguan esas idealisti e ke pro to devus esar posibla aranjar kunlaboro inter li e donar tale bon exemplo ad altri.

Rektoro S. *Jansson* dicis kelka serioza vorti pri la multa mondolingui e semblas, ke il anke deziras, ke la kombato inter diversa sistemi finez.

Sioro Bergquist finis la konfero per deklaro, ke la skopo dil konfero esis, komunikar al publiko la mondolingual problemo.

Noto dil redaktero : La Sueda radio esas tre bone audebla anke en Mez-Europa, mem per mikra aparati. Anke la diskursi pri la mondolinguo esis hazarde recevita. Esus rekomendinda, en simila kazi per apta maniero konocigar tal eventaji da landal reprezenteri o federuri, por ke on povez informar la concernata brodkasto-staciono pri la recevo e pri l'utilesio di la mondolinguo.

V. M.

Por la Novici

Che la mediko

— Nu, doktoro, voluntez dicar a me la plena vereso, sen hezito nek indulgo —

— Vu risaneskos, kara sioro, to esas certa, nam segun la statistiko on salvas un po cent de omna maladi en vua kazo —

— Quon signifikas...? —

— Nu, vu es precize la centesmo quan me traktas e... me til nun salvis ankore nulu. —

Koncizeso

Voltaire e Piron interdefiis pri esar kapabla, skribar la maxim konciza letro. Piron vartis tranquile, nam lu volis rezervar a su la repliko. La selekto dil linguo esis libera. Voltaire, qua intencis departar a la ruo, skribis a Piron ica vorti : *Eo rus* (me iras a la ruo) e kredis tale certigir sua vinko. Ma Piron respondis quik per ica letro, konsistanta ek un sola litero : *I* (irez).

En la teatro

On repetas en teatro nova spektajo. En un ek la ceni, aktoro eniras, dicante :

— Bon jorno, kar amiko... —

La direktisto interruptas la yun aktoro qua interpretas la rolo :

— Ma no, mea amiko, vu dicas to tote triste. On ne salutas amiko talmaniere —

— Ma...

— Tacez. Me engajis vu, pro ke vu havas gaya e jovial vizajo... Pronuncez gaye « Bon jorno, kar amiko ! »

— Me dezirus remarkigar da vu, sioro direktero...

— Quo ? Vu havas nulo remarkigenda. Obediez !

Rezignita, la yun aktoro rikomencas gaye :

— Bon jorno, kar amiko. Mea matro es mortinta. Me jus saveskis lo !

Vivo-precepti

La « Manuel Général de l'Instruction primaire » (fakal organo dil Franca instruktisti) organizis recente, en kunlaboro kun la konocata revuo « Lectures pour Tous », propagal konkurso pri ica temo : Facar listo de 12 proverbi qui kune

konstitucas la maxim bona kolekturo de precepti por l'etikal e praktikal direkto en la vivo.

Yen la tre interesanta « listo ideala » kompozit ek la diversa solvuri ricevita :

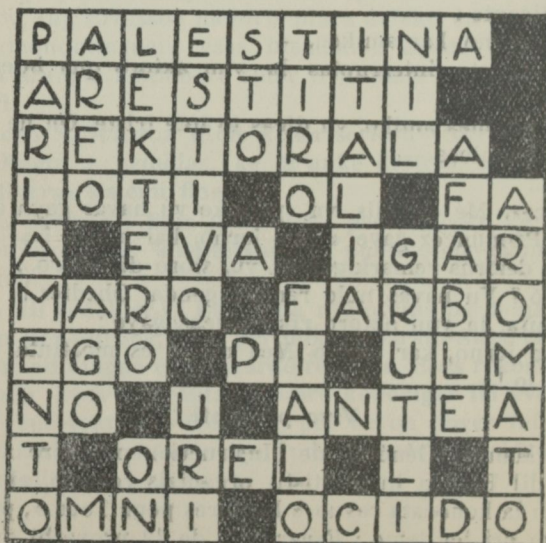
1. Agez segun tua devo, sen egardo a la konsequi.
2. Helpez tu, e la cielo helpos tu.
3. Parolar es arjento, tacar es oro.
4. Ociemeso es la matro di omna vicii.
5. Ne facez ad altru quon tu ne dezirus ke on facez a tu.
6. Qua entraprezas tro multo, sucesas en nulo.
7. A rulanta stono ne adheras musko.
8. La mikra rivereti formacas la granda fluvii.
9. Ne ajornez a morge to quon tu povas facar cadie.
10. Dicez a me quin tu frequentas e me dicos a tu qua tu esas.
11. Posedaji male aquirita nultempe profitigas.
12. Kurar ne helpas, oportas departar justatempe.

A plura ek ta proverbi mankas la saporo dil originalaji, pro ke vortopa traduko ne es posible. Qua sucesas rikonocar en li la texti originala ?

A. M.

Solvuro dil krucovort-enigmato

PROGRESO 95 (3) pag. 120

BIBLIOGRAFIO

Redaktero : Jules GROSS, en Riddes (Valais, Suisia)

Justatempme me sendabis mea artiklo bibliografial a la nov adreso dil chefa redaktero di Progreso Kande la Numero 95 (junio) di Progreso arivis, me konstatis ke on ne imprimabis mea verketo : « Probable on volas sparar pekunio, dicis la redaktero dil bibliografio a su ipsa ; on rezervis mea prozo por la proxima kayero. » Tale opinionante me eroris ; la letro egaris su e nun, pos recibir post-karto de Matejka, me hastas facar lo facebla, to es recensar la revui quin me ne prestis ad amiki : ne es posibla vartar la retroveno di ta revui. La redakteri qui ne trovos la menciono di sua revuo esas pregata exkuzar me : « A lo neposibla nulu es obligat », tale afirmas proverbo preske universal.

Utilia 1933. Unesma trimestro. Omna lekteri di Progreso asocias su al kondoli di Matejka e certigas profesoro Mathys pri lia simpatio kordial, ka ne ? e me ridicos quante devote il laboras de tante multa yari por la triumfo di la maxim bona linguo internaciona ; zeloze, energioze, negoiste ; sen sparar nek tempo nek pekunio. Tala homi honorizas la homaro.

Ek ta kayero di Utilia me mencionas : Mistikismo di la respirado. Dr Paul Carton, en sua granda libro tre interesiva: *Traité de Médecine, d'alimentation et d'Hygiène naturalistes* (Maloine, 27, rue de l'Ecole de Médecine, Paris) citas la metodo dil yoghi indiana. Singlu merkez : « La longa vivo es privilejo di ti qui movas su. Evanta kinadek yari, on digestas per sua gambi tam kam per sua stomako. »

Schola et Vita Majo-junio. Mastropaolo citas « Appel à l'Union linguistique, da Michaux en *Interlanguages* (56) ; il adjuntas : « Nos conveni cum adv. Michaux que Societate de Naciones es unico que pote decide in re, si universale adoptione de L. I. pote eveni per decreto. »

Sed nos crede — et jam repete plure vice — que solutione de quæstione eveni, plu facile et probable, per alio via : ex libero et spontaneo adoptione de forma de L. I. que trans usu, doctos judica meliore. »

Nuntempe on es koaktata agnoskar ke ta Ligo ne povus

impozar sua deziri a la tota mondo, e por decidir ulo l'unanimeso dil voti es necesa. Ka la Ligo qua ne esis kapabla impedir la kombati per kanoni e mitraliosi inter Japonia e Chinia e. c povos tacigar argumenti bona o mala por o kontre tala ek la diversa sistemi di la Mondolinguo ? Supozez ke komitato elektat da la Ligo propozus Latino sine flexione o Romanal, pro ke ta lasta sistemo es Latinatra, ma plu simpla ; ka la maxim multa espisti su ralius al decido ? On darfes dubitar pri to, e mem asertar ke li durus propagar esp'o kun nova fervoro por obtenar, pos kelka yari, nova decido favo-roza. Ed on povos sempre parolar pri la nekompetenteso dil delegiti, pri nedigna intrigi por refuzar la decido. En Interlanguages (57) H. Boucon refutas l'opiniono di Michaux: « Tiu dangero konsistas en la fakto, ke multaj ek ni ankora kredas, ke ian belan tagon (pro quo l'akuzativo hike ?) *ia ekstera* potenco decidus pri la sorto de la linguo internacia ». Ni retrovenez a Mastropaolo ; il skribas anke : « Michaux non indica qui deb elabora projecto unico. Forsan uno Comitatu de doctos (electo ab qui ?) de illo doctos que, in generale negligite, usque hodie, aut ignora quaestione de lingua auxiliare. Et, in isto casu, non es necesse, ante uno nostro comune actione de propaganda ut remove illo indifferentia et ignorantia ? (nedubiteble)... Aut projecto unico debe es elaborato per uno comitatu de interlinguistas representante diverso existente systemas ? Et adv. Michaux, que bene cognosce parvo mundo de interlinguistas crede forsan que invocato renuntia ad praeferentias personale pote aveni spontaneo, trans discussiones de isto comitatu ? Nos dubita multo. »

Me anke dubitas pri la suceso. Nuntempe, fortuneze la lukto inter la interlinguisti kelke diminutis, ed on darfes esperar ke, pos kelka yari, fine, li asemblos su en granda kongreso ube on pozos la bazi por la futura uniono di omna partisans di la Linguo internaciona ; me supozas ke to esos linguo Latinatra kelke simila a Romanal (ne pri la pronunco antiqua) ed multe ad Ido, ma kelke plu simpla en la derivo, plu facil por omni kam Occidental, ma pruntante de ol diversa sugesti, ed anke de Novial, e forsan de altra projeti min famoza (ma, me ne kredas de Etem, nek de Alul qua es preske nekomprenebla, nek de multa projeti aparinta en Interlanguages). Forsan sugesti de Mond Lingue, probable kelka propozi da Fradisto

en « La Muevi » o da Bakonyi, exemple : pazo, vice paco e.c. Ma pro la nuna krizo universal ed/ anke pro la nacionalismo tante akuta en plura landi, on ne povas esperar tre proxima sucesi. Ni durez laborar ; Roma ne esis konstruktat dum un yaro.

La Muevi 21 e 22. S. Quarfood, prezidero di l'Akademio konsultas l'akademiani por savar ka li aceptas la propozi linguala facita en ta revuo.

Lecucq « esas enemiko di la reformo quan « La Muevi » propozas, propozo qua havus kom unesma viktimi le minim instruktita del Idisti, do le maxim egardinda ti qui bezonas Ido simpla, klara, facile parolebla ed aude komprenebla, to es Ido tam *uniforma* kam posible, en qua on renkontros « posto, kafeo, kolonelo, patro, matro », ma nultempe, certe, la groteska e neutila « papao, mammao » me ne timas adjuntar « boao » pro ke : « boa » es komplete internaciona, same kam : « villa, dollar, harmonium, primadonna, e.c. Falsa nazo es hike superflua. Me questionas Lecucq kad esas idisti tante poke instruktita ke li ne komprenos : kolonel ed hotel ? A. de Belie remarkas ke « la elizion di -o ne violacas plu multe la principi di Ido, kam la eliziono di -a ja permisata, pro ke adjektivi e substantivi apartenas ambi a la sama gramatikala kategorii de vorti : nomi. Fr. Honoré remarkas altraloke ta fakto : la Gramatiko Detaloza permisas formi quale : sofa - kovrilo, tabak - folio, kafe - aromo, jurnal - servo, hotel - insigno e.c. Qua hezitos pri la pronunco ? (ed anke pri la senco, quankam on omisis la-o final ?)

J. GROSS.

INTER NI

Progreso vivez

Ni ricevís la sequanta letro :

A Sro. Matejka,
Estimata sioro,

8. Junio 1933.

Respondante a vua apelo en PROGRESO, pagini 97 e 98 me nun sendas kun ico cheko po Pounds 5.0.0 (kin poundi angla) kom mea ca-yarala kontributo a PROGRESO.

*Augurante a vi bona suceso,
me restas amikale*

Gilbert H. RICHARDSON.

Me profitas ica okazono, por itere dankar So. Richardson ed omna altra jeneroza mecení, di qui la kontributaji quitigesis en l'antea numeri di PROGRESO, pro lia efikiva susteno. La laboro dil redaktero aparas kom plu lejera, ya mem divenas agreabla, se il sentas su sustenata dal simpatii dil lektantaro.

E tu, kara lektero, quon tu agís por helpar PROGRESO? Ne respondez. Me savas lo. Tu rezolvis sustenar nia revuo per mikra subvenciono proporcionit a tua moyeni financala. Nam tu ne saciesas per savar, ke tu es idealisto. Tu volas prubar lo. E ta pruvon tu furnisos per l'aparo di tua nomo en la proxima listo dil donaceri di Progreso. Kordiala pre-danko!

FINANCI

MECENARO

J. Houillon (Francia) : 37.50 franki franca.

Le Gérant : J. VALLETY.

REGULARO

- MO Omna manuskripti devas kontenar la komplet adreso dil sendento
- SL La redakterio ne povas enirar en privata diskutado pri linguala questioni.
- MS Manuskripti por *Progreso* devas esar materiale separita de la privata letri. Singla questiono devas traktesar sur aparta folio e sub aparta titolo kun preciza refero a l'antea artikli, traktinta la sama temo.
- PS *Progreso* povas furnisar aparta imprimuro di singla artiklo, po la kustopreco, se l'autori demandas lo ante l'aparo dil artiklo.
- MO La Omna manuskripti por imprimo devas skribesar nur sur un latero dil papero, kun marjino sat larja e linei eskartita (ne sur postal karto). Oli devas esar tre facile lektelebla, o prefere tiposkribita.
- SL La redakterio acceptas nul artiklo en nacionala linguo, nek asumas la tasko tradukar tala artiklo ad Ido. Ol ne es obligata acceptar artikli en altra linguo artificiala kam Ido.
- SL La redakterio ne es obligata acceptar artikli expozanta o diskutanta altra lingual sistemo kam la sistemo Ido.
- SL La redakterio ne es obligata, sendar imprimprobi al autori.
- MO On insertos nula manuskripto ed on respondos a nula letro, qua ne satisfacos la superdicita kondicioni.
- HA Artikli ed informi arivanta pos la lma dil (para) monati, ne povos insertesar en la sequanta numero.
- SL La redakterio ne responsas pri la manuskripti ne insertita.
- SL La redakterio refuzas insertar polemiki en *Progreso*.

LANDAL AGENTI DI PROGRESO

ALJEGLIA	L. C. Willcox, 33, BARROW Rd. LONDON S.W. 16.
AJRTSTRIA	J. Baller, Laurenzgasse 13/28 WIEN V.
ALGLGIA	V. Gouix, 37, rue de la Ruche, SCHAERBECK-BRUXELLES.
ALISAZILIA	Fausto Suarez Tenfuss, Caixa postal 118, QUATA (Estado de Sao Paulo).
ALJOSKOSLOVAKIA	Karel Neumeister, PRAHA-VI, 59.
ALJINIA	E. Thomsen, Kongensstr., 76, FREDERICIA.
ALJANCIA	C. Papillon, 52, rue Petit, PARIS.
ALJARMANIA	Ido-Centrale (Hermann Jacob) Soorst, 75, BERLIN-CHARLOTTENBURG.
ALJAPANIA	Joaquin Ferreres, 26, de Enero, 38 2 ^o 4a, BARCELONA-Hostafranchs.
ALJANGARIA	M. Krippel, Foiskola, SOPRON.
ALJIVIA	V. Rulikovs, p. k. 795, RIGA.
ALJEMBURGIA	M. Meier-Heucké, 100, route d'Ehlerange, ESCH-S.-ALZETTE.
ALJERLANDO	P. Wegman, Deurningerstraat 153, ENSCHEDE.
ALJIDIA	Svenska Ido-Forbundet Post Box 59, HOTING.
ALJISIA	R. Stucki, IDO-KONTORO OERLIKON.
ALJ.S. S. R	M. Shaparenko, ul. Uricki N. 101, kv. 6 KIEV (Ukainia). Mikael Gorin, Postkesto 321, MOSKVA.
ALJ.S. A.	Fred Krafft, 565, Morse Avenue, RIDGEFIELD N. J.

UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONAL

HONORPREZIDERO :

Prof. Leopold Leau, dekanio dil fakultato dil scienci en Universitato Nancy (Francia), 8, rue Montesquieu, Nancy (M. & M.), olimpo sekretario dil Komitato dil DELEGITARO por adopto di helpaniimo dil linguo.

AKADEMIO

Prezidero Adyunto Sigvard Quarfood (SKARA, Suedia).
Kasero Dr. Siegfried AUERBACH, (Bockenheimer Anlage 45a, FRANKFURT-A-M. (Germania). Postochek-kontofono : Frankfurt (M) 169-86.

Cetera membri

Kanoniko Jules Gross (RIDDES, Valais, Suisia).
Lektoro Janis Roze, Universitato Riga (Kungu iela 7.dz. 4, RIGA, Latvia).
Lektoro Th. P. Lesch, Universitato Helsinki (13 Krobergsgatan, HELSINKI, Finlando).
Prof. Dr. Albert Stor, Teknikal Universitato Praha (16 Jilska, PRAHA II, Chekoslovakia).
Gilbert H. Richardson (164 Rye Hill, NEWCASTLE-ON-TYNE, Anglia).
Abado Jules Houillon (Institut Fénélon, GRASSE, Alpes-Maritimes, Francias).
H. D. Akerman (12 Ollerton Road, New Southgate, LONDON N 11, Angliano).
Joseph Espitalier, instruktisto (ATTIGNAT OINCI, Savoie, Francia).

KOMITATO

Prezidero Dr° Hans Brismark, Post Box 59, HÖTING (Suedia).
Sekretario A. Matejka, 104, Linsebühlstr. ST-GALLEN (Suisia).
Vice-sekretario C. Papillon, 52, rue Petit, PARIS-19e.
Kasero H. Cornioley, Schulweg 2, BERN (Suisia). Postochek-konto : Bern III, 4784.

Cetera membri

Dr° S. Auerbach, 45, Bockenheimer Anlage, FRANKFURT-A-M. (Germania).
Joaquin Ferreres, 26 de Enero, 38 2º 4a BARCELONA (Hispania).
Hermann Jacob, Soorstrasse 75, BERLIN-CHARLOTTENBURG.
Moric Krippel, Foiskola, SOPRON (Hungaria).
Fred. Krafft, 565, Morse Avenue, RIDGEFIELD N.J. (U. S. A.).
Prof. Eugène Mathys, Vanderkelen 16, LOUVAIN (Belgia).
H. Meier-Heucké, 100, route d'Ehlerange, ESCH-S-ALZETTE (Luxemburgia).
S.-S. Nixon, 8, Park Row, BURLEY-IN-WHARFEDALE (near Leeds, Angliano).
Karel Neumeister, PRAHA VI, 59 (Chekoslovakia).

LINGUO INTERNACIONA DI LA DELEGITARO

TOMO X. N° 97 (5)

Oktobro 1933

PROGRESO

Konsakrat al propagado, libera diskutado e konstanta perfektigado di la

LINGUO INTERNACIONA

Fondita da D^{ro} Louis Couturat

**OFICAL ORGANO DIL
UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA**

UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA

OFICIAL ORGANO

PROGRESO

Aparas omna duesma monato en kayeri de 48 pagini adminime

Yarabono: suisa franki 4.00

(gratuita por la membri dil Uniono)

L'aboni es sendend al Editero di la revuo.

CENTRALA KASERO DIL UNIONO

H. CORNIOLEY, Schulweg, 2, BERN (Suisia)

POSTO-CHEK-KONTO : BERN III 4784

Extrakto ek la Statuti dil Uniono

§ 1 L'uniono nomesas UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA e havas la skopo :

a) Unionar en komun agado omna personi qui aprobas la linguo internaciona IDO, quala ol es definita per la deklaro dil Delegitaro por Adopto di Linguo Helpanta Internaciona e quala ol rezultis es rezultos de la labori dil Ido-Akademio dil U. L. I.

b) Adoptar, propagar e developar ta linguo segun omna posibla es praktikal moyeni.

L'Uniono konsideras la linguo internaciona IDO ne kom perfektastala e netushebla, ma kom sempre perfektigebla segun ciencala principi.

§ 4 Omna natural o yural persono, qua aprobas la linguo dil Uniono o helpas l'Uniono realigar lua skopi, darfes divenar membro sive per direta adhero, sive per mediaco di altra organizuro, aprobita dal Uniono.

§ 5 Omna membri dil Uniono recevas gratuite l'ofical edituri.

§ 9 La yural kontributo pagenda da singla membro es 2.50 suisa franki adminime.

§ 10 La societal yaro koincidas kun la kalendarial yaro. La kontributi es pagenda til fino di aprilo maxim tarde.

§ 12 La kontributaji pagesas al Uniono per la landal od interlandal federuro, ma direte al Uniono da personi qui ne es membri ti organizuri.

§ 35 l'Ofical organo dil Uniono es: PROGRESO.

Omna ofical komunikaji publikigita dal Komitato o dal Akademio oficala revuo konsideresas kom fakte komunikit ad omna membri dil Uniono.

PROGRESO

RESPONSIVA CHEFREDAKTERO :

A. Matejka, 104, Linsebühlstr., ST-GALLEN (Suisia)

KUNREDAKTERI :

LITERATURO : S. Quarfood.

LINGUO : S. Bakonyi.

MOVADO : V. Markvart.

BIBLIOGRAFIO : Jules Gross.

EDITERO :

C. Papillon, 52, rue Petit, PARIS-19^e

Posto-chek-konto PARIS 31-732

Tomo X N° 97 (5)

Oktobro 1933

Kontenajo

SALUTO AL 10ma IDO-KONGRESO	161
LA 10ma INTERNACIONA IDO-KONGRESO EN MONDORF	162
LITERATURO, CIENCO, DIVERSAJI (Angelika; La Mantelo; Ecelo e neceseso dil meskina skriptacheri; Kande blindi vidas itere; L'origino di la linguo; Etikala normo; Krucovert-enigmato) ...	169
LINGUO (Un Ido-Ido Lexiko; Stilo, skripto e traduko; La N inversigala; Confiture, Pri « internacional » ed altri; Me recevis vua letro « del » 2o. februaro; Nova vorti bezonata; Vorti bezonata; Ido, linguo naturala).....	188
MIKRA ENCIKLOPEDIO MONDLINGUALA.....	204
BIBLIOGRAFIO	206
FINANCI.....	208
AVIZI ED ANUNCI.....	208

Saluto al 10ma Ido-Kongreso

E tamen nia Querko !

Samideani venint al kongreso,
Sonez a vi ca saluto kordial :
Grav es la tempi e regnas ditreso —
Tamen ne perdez kurajo luktal !

Por la kombato kontre tenebro

« Tamen » es stal-elastika vertebro,

« Tamen » es ingenioza cerebro,

« Tamen » es nia devizo skermal !

Sub ta banero ni durez la ago :

Propago !

Ma ne suficas ta ago extera,
 Se la spirito ne koncias su just ;
 Se ne interne diskuto libera
 Pruvas, ke nia afero es yust !
 Dal pioniri kreita, la verko
 Kun stabileso potenta di querko,
 E developo perfekta di querko,
 Kresk ed extensas la branchi robust.
 Gajo di nia mentala suceso :
 Progreso !

« Progreso es vivo — stagno es morto ! »
 Dil pioniri sublim tradicion.
 Vovez, ke satisfacez ta vorto
 E per propago ed evolucion !
 Ambi ya igas matura la frukto :
 Paco kreadas — ; despaco : = destrukto !
 Nun rikomencez komuna konstrukto
 Amba tendenci en vivo-union.
 Super ni brilas auguste la flamo :
 Amo !

Ilmari FEDERN.

La 10. internaciona Idokongreso en Mondorf

del 29. julio til la 1. agosto 1933

La cayara kongreso havis specala valoro pro tri eventa mencioninda unesme : 1. Du radio-diskurseti en Ido, Franca e Germana. Per emisar Ido per la maxim forta radio-staciono en Luxemburgia, ni ne nur donis praktikala exemplo di Ido ad omna askoltanti, ma ni anke propagis Ido en tota Europa, nam omnaloke ta maxim forta staciono (200 kw) esas audebla. La duesma evento di alta importo esis la ecelanta prediko en Ido, anuncata en Franca e Germana lor la meso en Mondorf pri la temo : Karitato ed Ido. Prof. *de Pierrejeu* parolis tre lente e tre klare, tante klare, ke on pose naracis a ni, ke mem multa ne-Idisti Luxemburgiana, qui omni parolas Franca ed Germana ultre la dialekto Luxemburgiana, povis bone komprenar la prediko. La triesma evento esis la tre bona reprezentanto dil spektaklo « La Fantomo » da Dicks (D'Mumm Se's) dal Idogrupa ek Esch-Alz.

Saturdio vespere la Idisti asemblis su en Hotel du Grand Chef en Mondorf ed askoltis la radio-diskursi anuncita en du lingui, sioro *Hever* (Luxembourg) parolis en Franca ed Ido dicante la kongresani kordiale bonvenanta en sua lando, e pose *Jack Henry* (Heinz Jacob) parolis Germane ed Ido dankovorti, anuncante la programo dil kongreso ed explikante la tezi di Ido. De omna lateri e meĉ de fora landi la Idisti e

Grupo dil Kongres-Komitato
 Sidanta : H. Peus, Prof. de Pierrefeu,
 Stacanta : Hz. Jacob, H. Meier-Heucké

stranjeri afirmis ke amba diskursi esis tre klare komprenebla ed audebla.

Sundio matine ye kloko 10, ni iris por askoltar la remarkinda Ido-prediko da prof. *de Pierrefeu* ; forsan pro ke on anuncabis la prediko per radio e per omna jurnali (Escher Tageblatt, Luxemburger Wort, Luxemburger Zeitung, Luxem-

burger Volksblatt, Obermosel Zeitung per la Ido-jurnal-servo), la kirko esis tro plena e multi ne plus povis enirar.

Dimeze. La asistanti afable aceptesis dal urbestro sro *Klein* ed on ofris champanio por celebrar la futura vinko di Ido, on igis maxim agreabla la horo, qua esis plenigita per diskursi da sioro *Klein*, tradukita da sioro *Meier-Heucke*, da siorino *Lafay* (Paris), *Heinrich Peus* (Dessau), *S. Forsten* (Stockholm) e *T. Sweetlove* (London). — Pos ta acepto ni iris al komuna galadineo en la maxim eleganta hotelo Du Grand Chef, dum ta dineo ni audis la tre nombroza saluto-telegrami, letri e karti.

Kun emoco ni audis la novaji pri ke sdo Filareto Kaverido (dro Goldberg), vivanta sur la insulo Haiti, esis pafocidita da sua enemiki. Pluse ni audis del Braziliana federuro Idista, ke dum la revolucionala kombato en Brazilia inter S.Paulo e la Uniono Braziliana, multa Idisti perisis, ultre to altri doloras pro la nuna situeso mondala.

La multa letri, telegrami, karti ekordiala saluti pruvas la vivaca partopreno dil tota Idistaro pri nia yarala kongresi, quankam la prezenta situeso ne posibligas a multi, asistar.

— Posdimeze la stranjera kongresani ekkursis al kapelo dil Romana kastelo duktita da sioro *Zoenen*, e sen obstaklo ni pasis dum duima horo sur Franca sulo; pose ni vizitis la olima hemo dil famoza skriptisto Victor Hugo ed aceptesis en la hemvoyo dal paroko *Donven*, qua ofris a ni dolca cidro senalkohola fabrikita segun lua preskripti en Luxemburgia.

Vespere en la grand salono dil Hotelo du Midi ni joyis vidar la humuroza spektaklo « La Fantomo », qua vere esis habile aranjata dal Ido grupo ek Esch. La pronunco di Ido esis extreme klara e komprenebla por omni. Speciale bela esis la muziko di ta opereto. La spektaklo aceptesis da omna asistanti, ed gastis ed Idisti, kun granda aplaudo ed omni esis gratitudoza al aranjinto e samtempe tradukinto dil verko sdo Meier.

Lundio esis la dio dil chefa labor-kunsido en qua elektesis kom prezidanto sro *Heinrich Peus* e kom supleanto *Heinz Jacob*, vicesekretarii divenis sdi *S. Forsten* (Stockholm) e sro *Meier* kom chefo dil preparanta komitato. — Pos inauguranta diskurso dal prezidanto, *Heinz Jacob* parolis pri la temo « NIA VOYO », traktanta tri punti: 1. Segun praktikala posibleso es rekomendinda, pacale kunlaborar kun la interlinguisti, 2. Periodo di stabileso dum 10 yari es absolute

necesa por la prospero e manteno dil propago en nia movado (granda aplaudo unanima), ed ol es mem neevitebla, se la nuna Idisti devas mantenesar kom amiki di nia linguo, 3. Propago inter la Espista dukteri ed adheranti, por konvinkar li pri la supereso di Ido e tale preparar por futura yari praktikalala kunlaboro e plu tarde uniono sub la nomo ESPERANTO *ma kun la perfektigi di Ido.*

Por ta skopo la diskursanto proponas editar libreto « Lernolibro di Ido por Esperantistoj », olqua publikigesez sive per Progreso, sive per altra revuo Idista e pose imprimesez separate en granda edituro por la diversa nacionala Ido-federuri.

En la bela parko di Mondorf:
S^{no} Meier-Heucké, Prof. de Pierrefeu, S^{no} Lafay, S^o E. Rohnisch

La propago inter Espisti es fertila pro diversa motivi : 1. Le maxim multa del 18982 (dekeokamil) Espisti (qui devas existar segun la « oficiala » statistiko) savas nulo preciza pri Ido e tote ne konocas nia linguo, do li es ganebla pos vidir la qualesi, 2. Li ja savas la linguo internaciona ed esas idealisti, homi, qui bezonesas en tala movadi, konseque la lerno di Ido konsistas por li nur en chanjo di ula vorti e reguli lernita. — La kongreso aceptis la sequanta propozi :

Periodo di stabileso.

1. La dekesma internaciona Idokongreso en Luxemburgia expresas la deziro, ke la Idoakademio agnoskez la propozo pri

10yara stabileso segun la intenci da Couturat propozita da prezidanto *Quarfood*.

2. Ke la Komitato di ULI accepez ta propozo, pro ke ol chefe havas importo propagala e do anke falas en la taskidomeno dil Komitato.

Unanime acceptita.

Lernolibro de Ido por Esperantistoj.

La Idisti asemblita okazione dil 10. Idokongreso judikas kom oportuna sequear propozo facita ed rekomendas editar sive dal Uniono, sive per irga revuo *Idis'a*, la

LERNOLIBRO DE IDO POR ESPERANTISTOJ

e komencar samideanala relati kun la responsiva dukteri dil Esperanto-movado. La reprezenteri dil landala federuri ek Germania ed altra landi deklaras konsiderar la propozo e rekomendar ol por bonvoloza accepto e susteno da lia landala Ido organizuri.

Acceptita kontre un absteno.

Ica du decidi vizas krear taski e skopi qui ne nur egardas la instanto, la prezenta situeso, ma li devas esar quaza fundamento por la kreo di pluryara plano por sistemoza e koncienzoza laboro : Adoptigar la maxim perfekta linguo existanta.

Ke laboro en ta direciono e kun tala taktiko povos esar tre fertila, ton pruvas la sequanta letro :

Hobart, Tasmania 23. IX 32.

Kara amiko,

Multa danki pro vua bonveninta letro e la Idoliteraturo.

Dum cirkume kin yari me esis delegito en Nova Zelando e Tasmania por la UEA (Universala Esperanto-Asocio) ed esis tre profunde interesata en Esperanto. Tante profunde, ke me skribis al chefa ofico en London, propozante, ke ol devez esar pluperfektigata per la introdukto di infinitivo pasinta e futura. Ke la chapelizita literi devus remplasesar, e ke la adjektivi ne chanjesez en la formi plurala. Me expektis letro kun danki pro mea granda intereso en la objekto, ma me recevis tante enemikala respondo, ke me reraktis quik del movado ye la recevo di ol.

Du yari plu tarde, amiko montris a me *Ido* libro, e vu imaginez mea surprizo e plezuro, kande me trovis imprimita e publikigita la idei propozita da me. Ico montras, ke ica perfektigi esis absolute necesa, se la linguo devas sucesar e me

prizus, ke omna vera Esperantisti, quale me, definitive turnez su ad Ido.

Vua sincera e fidela sign.

NORMAN CARRYER.

La diskurso esis sequata da vivaca diskuto en qua partoprenis sdi Peus, Roehnisch (Germania), Anderegg, Sweetlove, Meier-Heucke edc.

Pos ta labor-asemblo e la sequanta dineo komuna, ni exkursis al bela, granda parko, en qua on remis, promenis, audis la koncerto ed amuzis su segun volo. La direktoro dil parko statala duktis ni tra la nova balnerio sanesala, qua es vidinda de omna vidpunti. — Vespere eventis asemblo en qua diskursis kurte bilingue sdi *Lafay* (Francia), *Sweetlouve* (Anglia),

Remante sur la kalma rivero

Peus (Germania), *Jacob* (Germania), *Meier* (Luxemburgia) e plu tarde ni audis diskurso tote en Ido da sdo *Anderegg* (Suisia): « La problemo di nia tempo ed olua solvuro ». Il tre detaloze e kun nombroza exempli explikis la doktrino di Silvio Gesell pri fixa normo, libera pekunio e libera sulo.

Ye *mardio* diskutesis la inviti kongresar dum la proxima du yari. Egardante ye ula propozi la situeso mondala, on judikis kom maxim oportuna aceptar la sequanta propozi:

1. Kongreso eventez omnakaze singlarare.
2. Dum 1934 ni irez a Belgia, nome a Bruxelles od Antwer-

pen se la Ido-federuri asumos organizo se ne posibla ad altra Belga balnoloko ube sro Meier preparos lo konvenanta.

3. Dum 1935 on definitive fixigas aceptar la tre afabla invito da sdi Thomsen e Claussen ek Fredericia, por kongresar ibe depos la unesma sundio en agosto. Lore la ponto super mikra Belt esos pronta, e la Idisti povos vizitar ta marveloza verko

Postdimeze ni exkursis ad Remich an Mosel. Uli facis mikra ekurso per motornavo, altri natis en la fluvio. Pos retrovenir de ta bela interrupto dil oficiala aranji en Mondorf, ni kunvenis en la salono dil hotelo du Midi ed aranjis amikala vespero kun kanti ek la konocata verki « Populkansoni » e « Korokanti e kansoni ». La Angla grupo, olqua asistis maxim nombroze al kongreso, kantis Angla Ido-kansoni e la ceteri audigis la melodii dil versi tradukita del Germana. Esis tre harmonioza ed agrebla kunveno. Ol esis la lasta aranjo oficiala dil 10. internaciona Ido-Kongreso.

Mencioninda esas, ke omna labori e decidi exekutesis en kompleta harmonio e ke ne existis diversa opiniononi pri la futura evoluciono dil movado ; la kongreso trovis la justa interpreto dil frazo :

Progreso esas vivo, stagno esas morto !

dicante, ke Progreso esas nur posibla per propago e la necesa developo dil vortaro sub la direkto dil prezidanto dil Ido-Akademio.

La asistanta Idisti kredas, ke per habileso e zelo, per laboro e la absoluta konvinkeso ke nia linguo es maxim posible perfekta ed apta, ni senreziste marchos adavane, abasante omna obstakli ! Por atingar ica skopi esas necesa en la intereso di omni, ke singlu partoprenez la exekuto dil deziri e decidi dil kongreso : Periodo dil stabileso — susteno dil edito dil lernolibro de Ido por Esperantistoj — konvinko di nia Espista samideani. Es expektenda, ke la komitato facos omna esforcis realigar ica necesa taski tam balde kam posible.

Vice la kongresala komitato :

9. agosto 1933.

Heinz JACOB.

Angelika

da B. C. MALMSTRÖM

I

Dicez, balzama venteto, qua joye dansas sur prati,
 Ka tu videskis minion virgo revoz promenar ?
 Dicez, belson rivereto, qua rulas arjento en bosko,
 Ka tu videskis l'amat, dolca e lilio-kandid ?
 Flori lakrim-arožit, se vi kisis la pedi di elu,
 Dum ke el marchis vivant, plorez e mortez felic.
 Nubo, quan suno orizas ye lenta morteso dil jorno
 Kad el portesis da tu pace al hemo cielal ?
 Plendez, kantero, libere ! Ho, nulu perceptas la voco,
 Durez, ho kordio, jemar, trista, da nulu audat !
 Nulu, ha nulu komprenas la trauro qua nigra qual nokto
 Kreskas en kordio vundit, vivas ek sango di ol.
 Nulu vagas sur tero sen frequa kruel decepteso,
 Nam nia joyo, ho ve, stacas sur roto rulum.
 L'anno homala doloras perdinte lo bon efemera,
 Nur la promisi Deal pevas alejo donar.
 Nule po joyi terala me kambios la *suava lakrimi,
 Quin la memori pri el igas me nokte varsar,
 Igas me jorne varsar, vidate la cielo serena,
 Ube el vivas beat, ube me vidos l'amind.
 Tamen, quante la kordio pro trista soleso sufregas
 Kande me koncias esir tante felica per el,
 Nam mea kordio posedis printempo e rozo olime :
 S'urmo eventis ed ol igis la rozo mortar.

II

Anno, repondez del flugo, meditez blinda pro ploro,
 Igez del fundo intern voci di trauro sonar.
 Plendez qual turdo boskal, trovinte la nesto spoliita,
 Jemez qual junko rival jemas autune tristeg.
 Fidez a nula espero, ol jacas sur nubo chanjanta,
 Dubez pri rikalmeskar segun kustumo vental.
 Ma kande harda raptero autune devastas la prati,
 Sturmo mujas pluvos, ondi bruisas sur plaj',
 Lore tu darfas kredar, nam ici parolas lo vera :
 Omno perisas por ni, omno hastegas mortar.
 Quante me revis, esperis e havis en l'anno trezoro,
 Dum ankore kredar falsa promisi vival.

Paco kronizis la nokti, triumfi pleniris la jorni
 Frue me esis fidoz, juis vespere revar.
 Ho, mea kara dolcino, tu forsan perceptas ankore,
 Quante me kantas pri tu fore en valo ombroz ?
 Forsan tu audas en nokti tepida kun nubi arjenta,
 Frequa sospiri venar vente bersata de me ?
 Forsan tu audas plendo ye sono di liro e ridas
 Dolce en joyo cielal, revas itere pri me ?

Lore, ho kara, di me ruptesus la kordio pro joyo
 E pos vinke kantir, gaye me flugus a tu !
 Or, me vivas ankore, misiras e trauras solega,
 Elu perceptas ne plus, kande me kantas plendoz.
 Ho, el sidas en lumo drinkante beate nektaro,
 Audas anjeli kantar plena de joyo cielal.
 Milda venti refreskas l'ardoro terala dil anmo,
 Eden-odoro *suav igas el nun ravisat.
 Nule la paco cielal trublesas qual hike la tero
 Nula bruiso homal povas la murin klimar.
 Forsan tamen memoro timide su glitis kun elu,
 Restis ankore che el inter anjeli aloz.
 Ka tu memoras de olim yunulo sub tilio ombroza,
 Ludi minione graciaz, revu kandida e pur ?
 Esis me, la povro, qua juris ye vivo e morto
 Sempre nur tun amarar ante amoron savar.
 Dicez, cielano, dolce, ka l'anmi ibe ne povas
 Plene responde juar dulce amoro sublim ?
 Se tu memoras ankore la revo di tua yuneso,
 Pregez, Angelika, nun, por ke me darfez venar !
 (*Fino sequos.*)

Trad. da S. QUARFOOD.

La Mantelo

Da N.-V. GOGOL

(Duro)

Me ne savas tre precize, ube lojis ta chefo, qua tante jene-
 roze invitabis sua employati aden sua hemo. Mea memoro
 komencas kelke febleskar e la nekontebla domi e stradi di
 Peterburg konfuzigas mea cerebro tantagrade, ke me havas
 granda peno, orientizar me en ta pelmelo. Precize afirmebra
 es nur, ke ta honorizinda oficisto lojabis en tre bela quartero
 di nia chefurbo, do tre fora de Akaki Akakievich.

Komence, la konsilisto tituliera trapasis kelka tre male lumizita stradi, qui semblis esar tote vakua. Ma quante plu lu proximeskis al domicilio di lua chefo, tante plu vivoza e brilanta divenis la quarteri. Lu renkontris multnombra preterpasanti ed elegante vestizita, bela mulieri e homi kun kastorkolumi. La ruranala glit-veturi kun lia ligno-benki e bronzo-butoni montris su sempre plu rare, dum ke lu videskis omnainstante habila veturisti kun velurkasqueti, qui konduktis marveloza karosi o glitveturi provizita per ursofeli.

Por Akaki, tala spektajo esis tote nova. Ja depos multa yari, lu neplus livabis la domo vespere. Intrigita lu staceskis avan la vetrino di artaji-vendisto. Precipue un ek la pikturi expozita atraktis ilua atenco. Ol reprezentis muliero, qua desmetis sua shui e montris bela pedeto, dum ke yuna sioro kontemplis el tra la pordo miapertita — yuna sioro kun granda labio-e vangobarbo.

Pos kontemplir ica franca piktajo, Akaki Akakievich sukusis la kapo e duris sua voyo ridetante. Pro quo lu ridis? Pro ke lu vidabis tote nova pikturo? O kad lu pensabis, quale la plumulto di lua kolegi, ke la Franci havas vere tre drola idei? Forsan lu pensis tote nulo e quale on povas vidar en la kordio dil homi por deskovrar quon li pensas?

Fine lu es arivinta avan la domo di lua chefo. Ol esas marveloza; super la domopordo pendas lanterno e la tota duesma etajo okupesas per lua lojeyo. Kande Akaki eniris la vestibulo, lu remarkis longa rango de sur-shui, sur tablo fumas e siflas *samovar, an la parieto pendis la manteli ek qui pluri esabis ornizita per velur- e furokolumi. Del apuda chambro esis audebla pelmela bruiso, qua divenis kelke plu klara e preciza, kande servisto apertis la pordo ed ekiris kun pleto kargizita per vakua tasi, lakto-poto e biskuitokorbeto. L'invititi semblis do arivinta ja de sat longa tempo e ja vakuigabis lia unesma taso de teo.

Pos pendir sua mantelo an vestohoko, lu eniris la salono, en qua lua kolegi, armizita per longa pipi esabis grupinta su cirkum ludo-tablo e facis multa bruiso.

Lu do eniris, ma staceskis proxim la pordo, pro ke lu ne savis quon facar. Ma lua kolegi salutis lu per lauta kriado e haste kuris al vestibulo por ibe riadmirar ilua mantelo. Ica ceno tote konfuzigis la brava konsilisto tituliera. Ma en sua kordiosimpleso lu joyis pri la laudi qui decernesis a lua pre-

coza aquirajo. Pos kurta tempo, lua kolegi itere re'rodonis a lu ilua libereso e durigis lia wisto-ludo.

Ica perpetua movo ed eferveco, ica vivoza konverso desquietigis timida Akaki altagrade. Lu ne mem savis quon facar per sua manui, adube pozar o stekar li; fine lu sidis an ludotablo, kontemplis lore la vizaji dil ludanti, lore la karti, pose lu ocitis, nam lu sentis, ke la kustumala kloko di lua kushesko ja de longe esis pasinta. Lu volis forirar, ma on retenis lu, dicante ke lu ne darfis forirar sen adminime drinkir glaso de champanio, donite ta memorinda dato en lua existo.

Balde on servis la supeo. Ol konsistis ek kolda buliono, kolda bovino-karno, kuki e diversa bakaji, omno to akompanita per plura boteli de champanio. Akaki koaktesis vakuigar du granda glasedi de ta priklanta liquidajo quo quik apariabis lua cirkumajo en kelke plu agreabla lumo. Ma lu ne povis obliviar, ke noktomezo ja esis pasinta e ke lu normale ja de plura hori devabus kusheskir.

Pro timo, itere retenesar, lu celeme insinuis su aden la vestibulo, ube lu kum doloro vidis sua mantelo jacanta sur la sulo. Lu sukusis ol sorgeme, metis ol e foriris.

En la stradi kelka lumi brilis ankore. La mikra taverni, ube kunvenas la servisti e la basa popolo esis ankore aperita, parte li anke jus esabis klozita. Ma la lumi ankore brilanta interne, revelis la prezenteso di viziteri — probable servisti qui semblis poke suciar pri lia mastri.

Kun joyoza kordio lu duris sua hemiro. Subite lu remarkis ke lu trovesis en longa strado complete dezerta dum la jorno e mem plu silencoza dum la nokto. Omno cirkum lu aspektis tenebroza. Lu nur vidis hike ed ibe kelka lanterni qui minacis extingar pro manko di oleo, pluse ligna dometi, plankofenci, ma nulloke vivanta ento. Ye la pala lumo di ca mi-extingita lanterni brilis nur la nivo sur la strado, dum ke la mikra dometi envelopit en obskureso facis melankioza impresio. Lu direktis su vers loko, ube la strado abutis a grandega placo, di qua l'opozita domi esis apene videbla e qua aspektis quale terorigiva dezerto.

En fora disto, Deo savas ibe, brilas la lanterno di gareto, qua semblas a lu stacar ye l'extremajo dil mondo. Ye ta instanto, la joyo livis nia konsilisto tituliera. Lu direktis su ad ica loko kun opresita kordio, esis quale se funesta eventajo minacus lu. Dum lua iro, lu sempre cirkumregardis plena de pavoro. L'obskura strado aspektis a lu quale sturmo-flogi-

zita oceano. « No », lu pensis, « prefere me ne regardos ad ibe » e nun lu duris la voyo kun kapo inklinita. Kande lu itere levis la kapo, lu bruske vidis avan su plura homi kun longa labiobarbi, sen povar distingar lia vizaji. Lua vido obskureskas e la kordio frapas violente.

« Yen mea mantelo ! » klamas un ek la homi e sizas lu ye la kolumo.

Akaki volas kriar por advokar helpo. Lore altra atakanto presas granda ostoza manuo sur lua boko e dicas a lu :

« Probez do, kriar ! »

Ye la sama instanto, la desfelica konsilisto tituliera sentas quale on forprenas lua mantelo e samtempe lu recevas pedofrapo qua igas lu rular en la strado.

Kelka instanti pose lu rivekas ek la torporo e rilevas su, ma nula vivanta ento es videbla. Spoliita de sua mantelo e komplete parfrostinta, lu komencis kriar per omna forci, ma lua klami ne esis audebla til la fino dil placo. Sempre kriante, lu kuris per la forco dil desespero a la garito che la sentinelo, qua, apogita sur sua halbardo questionis lu, pro quo diablo lu facis tanta bruisego e pro quo lu tante rapide adkuras.

Kande Akaki esis arivinta che la garetogardisto, lu akuzis la soldato esar ebria, pro ke ilca ne vidabis ke ye kurta disto di lua gareto, la preterpasanti spoliesas.

« Me vidis vu tre bone », dicis la soldato, « meze di la strado kun du homi; me kredis ke vi esis amiki. Ne penvolaras tante ecitesar. Irez morgo che la polical inspektoro; lu okupos su pri la kozo, serchigos la furtisti ed apertos l'inquesto. »

Quon facar ?

La povra konsilisto tituliera riarivis che lu en terorigiva stando; la hari pendis konfuze sur lua fronto e la vesti esis kovrita per nivuro. Kande lua hostino audis lu frapar tante impetuoze an la pordo, el levis su rapide ed adkuris apene vestizita. Ma ye lua vido el retretis pavorigite.

Kande Akaki naracabis quo esis eventinta, el interfrapis sua manui e klamis :

« Vu tote ne devas turnar vu al polical inspektoro, ma al chefo dil quarterpolico. L'inspektoro konjedios vu per kelka bela paroli e facos nulo por ritrovar la furtisti. Ma la chefo dil quarteropolico — icun me konocas depos longa tempo. Mea olima koquistino Anna es nun che lu kom servistino »

me vidas lu ofte pasar sub mea fenestri. Ye omna festodii lu iras al kirko e on vidas quik ke lu es brava homo.

Pos ica eloquentia rekomendo, Akaki retretis aden sua chambro. Ta qua savas komprenar tala situeso, imaginos facile quala nokton Akaki travivis.

Quik ye la sequanta dio, Akaki iris che la quarterochefo policala. On informis lu, ke ilca dormis ankore. Ye dek kloki lu rivenis. La honorizinda oficisto duris dormar. Ye dimezo lu esabis ekirinta. Dum la repastokloko, Akaki riprezentis su, ma la skribisti questionis lu severe, qua motivo duktis lu che lia chefo. Lore, ye l'unesma foyo en sua vivo, Akaki montris karaktero energioza. Lu deklaris, ke lu absolute devis parolar kun la chefo e ke on ne probez impedar lu facar to, nam koncernes tre grava afero oficistala e ke ta qua audacus opozar a lu la minima rezisto, repentos-lo pose tre grave.

A tala parolado nulo esis respondizebla. Un del skribisti foriris, por anunciar la vizitero a sua chefo. Ilca askoltis la naraco di Akaki kun kelke stranja mieno. Vice okupar su pri la chefa kozo, nome la furto qua eventabis, lu questionis la konsilisto tituliera, pro qua motivo lu trovesis ankore en la stradi tante tarde e ka lu ne forsan esabis restinta en suspek-tinda domo.

Stuporigita per ica questioni, la konsilisto tituliera ne savis quon responder e retretis sen savar, kad on okupus su pri lua plendo o ne.

Dum la tota jorno lu ne esabis irinta al kontoro — evento absolute fantastika en lua existo. Ye la sequanta dio lu riarparis ibe: kun pala vizajo, destranquila, en sua olda mantelo qua nun aspektis plu mizerosa kam ultempe. Kande lua kolegi audis pri la desfortuno qua asaltabis lu, kelki ek li esis mem sat kruela por ridar pri ol; ma la maxim multa kompatis lu sincere ed apertis suskripto por il. Ma ica laudinda entraprezo havis nur mikra suceso, pro ke ica sama oficisti ja partoprenabis antee du altra suskripti. En un kazo, por aquirar la portreto di lia direktero, ed en l'altra por komprar verko, quan amiko di lia chefo publikigabis.

Un ek li, qua sentis sincera kompatio por nia Akaki, deziris donar a lu bona konsilo — ne povante ofrar ulo plu bona. Lu dicis a lu ke esus peno perdita, itere turnar su al chefo distriktala, nam mem se ilca sucesus rideskovrar la mantelo, la polico konservus ol che su, til ke la konsilisto tituliera pruvabos sen irga dubito posibla, ke lu esis fakte la yurala pro-

prietero di ca objekto. Lu invitis lu, turnar su ad ula persono kun altra rango oficistala, qua certe sucesus satisfacar lu plu rapide, danke lua ecelanta relati kun l'autoritati kompetenta.

En sua trublo, Akaki decidis sequar ica konsilo. Pri l'exakta situeso di ta persono e l'alteso di lua rango oficistala, on savis nulo, ecepte ke lu aquirabis lua alta situeso erste depos tre kurta tempo. Tamen on ne ignoris, ke existas mem plu alta situesi, e ke ta oficisto uzis omna moyeni por atingar li. Kande lu iris a sua kontoro, lu exemple koaktis altra oficisti, qui venis che lu pro irga motivo administrala, expektar lu ye la pedo dil eskalero. Nulu povis interrelatar direte kun lu. La sekretario kolegiala transmis la peticiono al sekretario guvernistala, qua ritransmis ol a plu alta oficisto ed ilca fine transdonis ol al eminenta persono ipsa.

To es la voyo administrala en nia santa Rusia. Dezirante sequar l'exemplo dil alta oficisti, singlu kopiachas la manieri di sua chefo. Ante nelonga tempo, konsilisto tituliera qua esabis promocita al rango di mikra kontorchefo, pozis sur la pordo la surskriburo : Chambrego konsilistala. Ibe trovesis servisti kun reda kolumi e brodaji an la vesti, por anunciar la viziteri e duktar li aden la chambrego, qua esis tante streta, ke ol apene povis kontenar un stulo.

Ni do retrovenez ad ica eminenta oficisto. Ilua procedi esis dignoze impozanta, ma kelke komplikita. La sistemo aplikita povas rezumasar en un sola vorto : severeso, severeso, severeso ! Ica sonoza vorto lu ripetis trifoye sucedante e ye la lasta foyo lu penetrive regardis la peticionanto. Lu advere povabus sparar a su tanta abundo de energio, nam la dek oficisti qui laboris sub lua direkto timis lu sen to suficante. Kande li vidis lu de fore, li hastis pozar sua plumieri ed adsaltis por rangizar su respektoze ye la loko, quan il preterpasis. En lua konverso kun sua oficisti subalterna lu observis fieria e digna posturo e dicis apene ulo altra kam ica vorti :

« Quon vu volas ? Ka vu savas, kun qua vu parolas ? Ka vu koncias, qua stacas koram vu ? »
(Durigota.)

Ecelo e neceseso dil meskina skriptacheri

Da Christian Ludwig LISCOW (1701-1760)

Tre anciena Skota proverbo dicas : Es plu grand artificio drinkar ek vakua glaso kam ek plena ; e me opinionas, ke do, — se la raciono es tante nedispenseble necesa al skripto

quante asertas la bona skripteri —, ke ulu qua sen raciono savas skriptar libro es multe plu ecelanta ed admirinda, kam ulu, qua, volante skriptar, sempre mustas helpigar su da sua raciono. On devas ne opinionar, ke libri skriptita sen raciono divenas min bona kam ti kun raciono. Nam existas libri, qui nekontesteble es facita sen kontributo dil raciono, e tamen divenis tante bona, ke mem nia adversi astonesas. « Kad es posibla », li generale krias, « ke racionoza homo povas skriptar tala kozi ? » Ma me certigas, ke esas ne nur posibla, ma mem tre facila, skribar sen raciono libri ya marvela. Se nia adversi savus, quante rapide ni prontigas nia skriburi, e quante poka peno e refleko ni spensas po oli : li mem plu multe astonesus pri nia habileso ; tushate dal brilo di nia eccelo li prosternus avan ni e, sen perdar tempo, jetus lia raciono aden la maro ube ol es maxim profunda.

Ni konocas la noco dil raciono e do poka egardas lua reguli. Nia intenco es skribar libro e ni atingas ica skopo per piktar literi sur tam multa papero kam es necesa por to. Ka la senco rezultanta ek ica literi es racionoza o no, poka importa a ni. Se ni volus mezurar omno segun la raciono, ni mustus pensar ; e la pensado fatigas la kapo, bezonas multa tempo e tamen, por dicar la verajo, es util a nulo. Tam ofte kam nia adversi lektas nia skriburi, li dicas : « Ica homo ne savas pensar », e tamen li ne povas negar ke ica ne-pensar-savanta homo skribis libro, nam li tenas ol en la manui. Li do mustas, vole o nevole, agnoskar, ke on povas skriptar sen antee pensar.

Ni agas tale e standas bone. Es plu facila e naturala skribar per la fingri kam per la kapo. Qua agas ico es simila ad akrobato, qua dansas sur la kapo. Ni ne deziras ke talajo dicesas pri ni, do ni uzas por skribar nia fingri e ne nia kapo. Se nia adversi esus kapabla komprenar l'agreablaji di ica skribmaniero, li certe envidius ni. Bona skriptisto mustas spensar sua maxim bona yari per tedanta lernado : pro ke lu havas la superstico, ke altre on ne povus skriptar. Kontraste, ni komencas tre frue skriptar. Ni povas quik, sen irga preparo komencar la laboro ; e til ke bona skriptisto finas la kolekto dil kozi quin lu konsideras necesa por sua skopo, on ja facis dek portreti de ni e ni ja okupas la maxim bona plaso en la librerii. Bona skriptisto povas profitir sua tempo e habiligir su al skripto irgequante lu volas : lu tamen omnatempe agnoskos, ke kelka materii es tro alta por lu, e skriptos mem

pri ti, quin lu komprenas, ne sen antea reflektado e kun pavoro e tremo. Por ni, nula materio es tro alta. Ni savas Omno, quankam ni savas nulo. Ni skribadeskas alerte ed egardas nul impedo. Ni deskovras nedicebla quanto de maxim danjeroz erori, quin generale ne vidas nia adversi, e mem en skripturi quin ni ne lektis, e quin ni apene komprenas, se ni lektas li.

Ni es kontenta pri la honoro, quan adportas nia skripturi. Se ni ne havas la fortuno obtenar l'aplaudo dal bona skriptisti, ni konsolacas ni per ke sempre existas ankore homi tante justa, ke li suspektas la desestimanta judiko dal bona skriptisti pri nia skripturi, pro ke ol venas de nia adversi, e qui per to ne lasas impedar su lektar nia skripturi. Nia skripturi do esez irgequala, li tamen sempre trovas vendero, kompreo e lektero. On questionez la libristi.

Traduktis Ilmari FEDERN (Köbenhavn).

Kande blindi vidas itere...

Da Dro. A. ZEDDIES, Berlin

En la libro « Memoraji da yuna blinda-naskito » editita da Dufau, deskriptesas la stranje emociganta ed opresanta sento quan travivas dekedu-yara yunino, qua unesmafoye saveskas l'existo dil vidosenso antee nekonocata da elu. « Ulmatine », tale naracas la puerino, « me metis robo, quan me ja de longe neplus portabis e qua esabis diveninta tro kurta. Tale vestizita, me montris me ye la pordo dil vicina chambro, ube mea flegistino sidabis laborante an fenestro. Me haltis askoltante. « Granda Deo », el klamis, « pro quo tu metis ica robo, qua kovras tu nur til la genui ? » Me replikis nur kelka banala vorti e retretis en mea chambro. Me aquirabis la konvinkeso, ke mea flegistino, sen irge tushar me, esis kapabla savar, ke me itere metabis la kurta robo. Ico esis do la « vidosenso ». Ma en quo konsistis ica « vido », quala tote altra mondi apertesis per ica senso, to esis por la yunino kompleta enigmato. La raporto finas per la sequanta reflekti : « Dum ke me povis estar en relati kun mea kunhomi per la audio- et la tushosenso, li komunikis kun me per senso nekonocata, qua ja de fore sizis me komplete, qua sequis e trapasis me e qua dominacis me por tale dicar del levo til la kusho. Qua marveloza povò, a qua me esis submisata kontrevole, sen povar exercar

ol ipsa sur l'altra homi! Ne trapasabla skreno semblis elevar su inter me e la socio. Me komencis konsiderar me kom specala ento, qua ulmaniere devis celar su por vivar ».

Ta raporto desvelizas ne nur en maniero emociganta la tota stranjereso dil blinda-naskito relate la mondo di lo videbla, ma anke la desfacileso ipsa aquirar klara koncepto pri la mondimajo dil blinda-naskiti.

La sola posibleso, adminime kelke komprenar la mondimajo di la blindi, es konsultar ta homi qui travivis una pos l'altra ica du mondi, nome ta dil blindi e dil vidanti. Segun la enunci da tala blinda-naskiti qui pose aquirabis la vidosenso per kuraco, la blindi semblas posedar nula spacokoncepto. Operacito deklarais, ke lu advere bone savabis ke la chambro, en qua lu trovesis, esis nur parto di la domo, ma lu nultempe povis konceptar ke ta tota domo povus aspektar plu granda kam la chambro. Konseque, la « spacokoncepti » quan lu kredis havar ante l'operaco, semblas esir nura savo, savo qua aquiresis per propra laboro mental e segun la nura guido da vidanti. « Ta qua esas blinda depos la nasko », tale naracas dek ed okyara yunino amerikana, « havas nula koncepto pri alteso e disto. Domo, qua distas un milio, esas segun lua imagino tante proxima, ke on devas irar nur kelka pazi por atingar ol. Cielo-skrapero ne konceptesas kom edificio qua erektas su vers la cielo, ma kom infinite plu alta, kam blinda povas atingar per la manui. L'acensilo qua acensigas e decensigas lu, donas a lu tam poka la koncepto pri l'alteso, kam la fervoyo donas a lu ta dil horizontaleso.

On vidas do segun l'ipsa aserti da blinda-naskiti, ke ne mem la movo sentesas da lu kom lokochanjo. La movo quan lu sentas, transformesas aden tempokoncepto, dum ke lu sentas la tipikala influ di la veho sur la sensi homala (bruisci, sangomovi en la korpi e. c.).

Ma anke la concepti « formo » e « figuro » havas por lu signifiko tote specala, neconciliebla kun la komuna linguo-uzo. Kande on observas blindi qui sequas la konturi di objekto per lia fingri, on recevas l'impreso ke omna ta detali konceptita per la tushosenso, fine unigesos ad imajo kompleta en la mento di blindo. Ma fakte la blindi havas nula formokoncepto, qua povus irge komparisar a la normala, to es la optikala. Por blindi la tushimpresi ne es spacala, quale l'optikal impresi dil vidanti. Kande blindi lernas distingiar la konturi di figuri matematikala per lia tushosenso, lore la fakto, ke li savas

sat sekure desegnar triangulo, quadrato, angulo o rektangulo, trasante li per la fingro aden l'aero, nule pruvas l'existo di spacokoncepto. Blindo, qua circumiras per la fingri la konturi di figuro, recevas impresi moval e muskulala, qui prizentas klare fixigita sequo ritmala. La tota sequo retenesas da lua memoro e povas repetesar da lu en la sama maniero sen ke ta tushosequo eniras ilua koncepto kom figuro spacala. To pruvas ja per la fakto, ke blindi videskanta pos operaco stacas koram fakta (videbla) figuri quaze koram enigmati. Operaciti, qui, esinte blinda, savis bone distingar quadrato e paralelogramo, akutangula lineo de lineo ondala per lia tushosenso e quin li savis bone desegnar aden l'aero per lia fingri, esis nekapabla, distingar ica figuri per la vidosenso sola : li koaktesis helpar su per la tusho dil objekti.

Plusa pruvini pri l'absenteso di spacokoncepto furnisas ica du altra exempli :

Blinda muliero operacita, qua ja savis orientizar su en la mondo optikala, ma qua devis marchar maxim ofte per okuli bandajizita pro lia lumovundebleso « ne audacis facar un sola pazo adavane, quankam el antee movis su tote libere e sen irga guideso en elua lojeyo ».

Pri altra kazo on naracas : « Kom blindo lu parkuris tote sole la stradi, retrovenis a la domo ed iris sen irga desfaci-laji en omna urboquarteri ; kande lu povis uzar sua okuli, lu ne savis orientizar su, egaresis e koaktesis informar su pri sua voyo che pasanti ».

« Blindo », tale skribas mediko Fialla pri sua observi che lua pacienti, « ne mem havas preciza koncepto pri la formo dil lua propra korpo. A blinda muliero me mustis tushe mon-trar elua propra manuo, por ke el povez pose konceptar la mea kom sama korpoparto. Pose me montris ad el sucedante monetopeco, glaso, kuliero, to es objekti quin el konocabis per la tushosenso. El kontemplis li longe, sen rikonocar li, ma quik pos ke me permisabis ad el tushar l'objekti, el savis identigar li per lia justa nomo.

Mem kande blinda-naskito skribas la literi dil alfabeto, lu esas nekapabla komprenar la tot imajo spacala, nek spacale konceptar la tempala movo di lua skribanta manuo. Lu exekutas la skribo kom dinamikal e precize ritmizita alterno inter muskulal e movadal impresi. Blindo operacita quan on igis skribar kelka literi sur la nigra tabelo, ne exekutis ta laboro per lua vidosenso, ma segun la kustumo dil blindi, per sequar

per la kredo la movi quin l'indexo di lua sinistra manuo quaze predesegnis sur la tabelo. Kande on igis lu turnar la dorso al tabelo e pos kelka minuti indikis l'una o l'altra litero, lu esis nekapabla rikonocar la tre lektele skribita literi da lu ipsa.

Tre signifika por la spaco- e formoproblemo che blindanaskiti es l'impresi di operaciti, kande li unesmafoye en lia vivo apertas l'okuli. A la questiono, quon lu unesme vidis, paciento respondis : « Extensita lumofeldo, en qua omno aparas pel-mele intermixita ». Altra operacito, qua unesmafoye vidis pejzajo, anke perceptis nulo pluse kam « pelmelo de formi ». Pro ke lu povis tushar nulo di to quon lu vidis, lu havis por omno ne la minima intereso. Omna lua tilnuna « imagini » eniris lua mento per la tusho- e la audosenso. Ti qui perceptesis dal okulo, venis tro tarde, lu esis komplete desinteresita pri nova koncepti.

M. von Senden alegas en sua libro multa exempli pri operaciti qui obstineme refuzis uzar lia okuli. Lu naracas pri evento qua unesmafoye semblas nekredibla, ma qua omnakaze revelas vera tragedio, quan blindo travivas pos lua operaco. Pri duadek ed un-yara damzelo dicesas : « Singlafoye, kande me vizitis el pos l'operaco e kande la bandajo ja esabis forprenita, me trovis el kun klozita okuli, sen ke el koaktesis a to per lumshirmal egardi. Penoze on mustis persuadar el, kontemplar unesme la cirkumant objekti e lernar konoceskar li. Singlafoye kande el movas su en la domo e speciale kande el arivas ad eskalero, el fermas l'okuli. Nultempe el sentas su plu komfortoz e plu kontenta, kam kande el povas, fermante sua okuli, ripozar su en l'antea estado di komplete blindeso.

En mult altra exempli on vidas la senjoyeso, ya mem indifrenteso dil operaciti relate la vidala mondo e l'uzo di la vidosenso. Un ek la maxim frapanta konstati psikologiale che l'operaciti es la perdo rapida e totala di ta remarkinda ed admirinda gayeso, qua es la partikular qualeso di ta homi qui nultempe vidabis en lia vivo. La motivo di ta subita e profunda mentochango es probable — adminime parte — la fakto, ke omna blindanaskiti « imaginis » l'objekti, quin li dum lia blindeso lernis konocar nur per la tushosenso, tote altre, kam quale li pose vidis li.

Ek l'obskureso di lua tush- ed audomondo, la blindo povas enirar la klara, videbla mondo nur kun pavoro e desquieteso, nam omno aparas a lu nova, konfuziganta e tote nekomprenebla. Pri to un last exemplo : Duadekyara paciento facas la

sequanta konfeso ad ilua fiancicino, ante ke el prenas la bandajo de lua okuli : « Karino, se per la vido, me devus perdar la dolca fremiso quan me sempre sentis ye l'audio di tua voco, se me neplus devus povar distingar la pazo dil amatorino, qua proximigas su, ma se me devus kambiar ta delicoza e frequa plezuro po ta pelmelo, quan me travivis dum la kurta tempo, kande me recente vidis tu, lore arachez ica okuli, ante ke li povus instigar me, divenar negratitudoz a tu o nihiligez me ipsa. Me nur deziris l'okuli, por povar vidar tu ; arachez li, se li igas me obliviar tu ».

Ek *Die Koralle*, Berlin, déc. 1932.

Trad. da A. M.

L'Origino di la Linguo

da prof. R. MULLER-FREIENFELS

Ni nomizis la linguo sistemo de sonanta gesti, indikante per to lua *origino*, serchenda en ke kelka expres-movi developis bruisi kom fenomeni akompananta, qui pose autonomeskis e parkonstruktesis a sistemo. On povabus sistemizar anke l'efekti tushala dil gesti, quale en la linguo dal admirinda instruktistino Sullivan kun sua surda-muta-blinda dicipulo Helen Keller, e qualan forsan interparolas la formiki, qui interpaldas per l'anteni. On anke povabus, sen la nedireta voyo tra l'audat parolo, sistemizar l'elementi videbla dil expresanta gesti, quale en la gesti-lingui di populi primitiva e dil surdamuti ; or, la *sono* ofris specal avantaji : atencigo, efiko ye disto, maxim facila modulacebleso.

Ni parolas pri la *psikologial* origino di la linguo, ne pri la historiala, pro ke ica perdas su en la tenebri di kaverni paleolitika (ancien-stona). Nultempe klarigesos, kad e quante la desegninti dil marvelatra pikturi en la groti di Altamira ja posedis linguo ; nula Ariadne-filo retroguidos ni aden la labirinto dil homala prehistorio evanta forsan ja yarcentamili. Ma la psikologial origino di la linguo es acesebla da ni, e ni povas studiar l'unesma gradi di nia linguo catempala en la soni dil animali, la balbuto dil infanti, en la primitiva linguo dil tale-dicata natur-populi. E per to rezultas kom certa, ke la linguo developis su ek expresila gesti, ke ol unesme es expresilo di sentimentis e volo, ed erste pokope developis su al nocion-linguo, al expresilo dil mento. Nam omna homo,

anke la cadie-naskanta, es linguo-kreero, e ja kom *bebeo (1) trovas son-formi propre inventita por sua implusi, quankam lu balde abandonas ica yuro senioresal po la lensi-disho dil konvenciono. Tamen l'infanto dum kelka tempo parolas sua propra linguo, quan nulu notas, ma qua komprenesas e vivas inter filio e matro kun omna charmi di linguo sekreta, linguo di qua existas nula lexiko nek gramatiko, e qua tamen kontenas la jermi di omna posiblaji dil sintaxo e morfologio (doktrino pri formi).

Origine on ne parolis pro volar komunikar *pensuri*; forsan esus psikologiale plu justa dicar: on lernis pensar pro ke on savis parolar. Omnakaze, la pensado, en la senco di pensado abstrakta, ne preiris la parolado; ne la pensado inventis la linguo; prefere: parolado kom sentiment-espresso e voltransmiso existis ja de longe che la individuo e la developo dil tribui, til ke ek ol, samtempe kun la developo dil pensado, developis su anke la pens-*expreso*. La linguo ne es inventita, ma diveninta, naskinta ek la jermo-celulo di omna expreso: la prima gesto, qua modulacis su en maniero multa-speca ne nur por l'okulo, ma anke por la orelo.

Kelkafoye la muziko nomizesis matro di la linguo, pro ke on volis vidar ancestri dil homala linguo en la ucel-kanto od en la ululo dil simii. Ica genealogio kontenas plura nejustaji; nam la ucel-kanto o la simio-ululo es nek muziko nek linguo en la senco homala, ma nur lia nediferenciita jermo ed ankore pasable (quankam ne tote) senforma: sonanta gesti kom expresuri di afekti ed implusi, qui posedas formizuro definitiva erste tote rudimente. Ma komprenende es supozenda kom posibla, ke anke la ucel-kanto, la hom-oreli ne komprenas, forsan ne mem perceptas. Omnakaze la muziko en senco homala es ne la « matro », ma admaxime « frato » di homala linguo. Per to refutesas anke la doktrino defensata da Spencer ed altri, ke la linguo es la matro dil muziko, t. e. ke nia muziko developis su ek la parolado afektoza. Anke kontre ita doktrino ni mustas defensar nia arboro genealogial, qua originigas linguo e muziko ek la komuna radiko dil sonanta gesto prima, quo komprenende ne ekskluzas plu tarda inter-influi di amba filii. Nedubiteble eventas posa kun-fuzi mem ne nur inter amba decendantii, ma anke nova e plu profunda unioneso di ambi

(1) *bebeo = F bébé (infanteto). Me propozas adoptar ica nova vorto, cetere tote internaciona, pro lua plu granda expresiveso e koloro karakteriziva.

kun la gesto mimal, precipue en la kanto dramata (exemple en la muzik-dramati da Richard Wagner).

Nam anke fendita de sua radiko, del expres-gesto, muziko e linguo restas juntata kun ol, e deibe mem recevas sempre nova vivo-suki. Ni cadiani troe kustumeskis substitucar la skriburo al vivanta linguo, precipue en la filologio ; e ni generale tote neplus konjektas, quanta mimiko e primitiva muziko ankore jacas en nia omna parolado, e ke, komprenante to quon altri parolas a ni, ni ne ek-audas unesme l'elementi nociona, ma ke ni orientizas ni plu multe per la gesti kun-sonanta en la parolo ed akompananta ol. On nur reflektez pri la simpla fakto : ke regulale ni interkomprenas multe plu bone, se ni interregardas parolante. To ne es vakua politeso ; praktikale tre importas ke en mondumo ni ne nur interes-koltas, ma anke interregardas. E quo altra explikus, ke ni plu klare « audas » l'aktori en teatro, se ni regardas li per bilorno ? Ni lektas la senco dil vorti de lia boko, ni lektas ol anke ek posturo e movo dil manui. E ka ne mem la profesoreso di sat multa profesori, qui en sua libri konsideras la linguo nur segun olua logikal efekti, justifikesas sole per la fakto, ke la vivanta vorto parolata havas efekti nankanta a la nur-skribita ?

Se ni nomizas « poezio » la parolo ne ja parlogikigita, ankore forte konservanta la fundo dil sentimento (kontraste al « prozo » strikte intelektala), la famoza vizio de le Haman e Herder : ke poezio es la prima linguo dil homala speco, recevas senco ciencale sizebla. Yes, ka ne kelko de tal « poezio » ankore kun-sonas mem en diserturi intencita rigo-roze logikale, en la plu-multa filozofial expozuri de Plato til Nietzsche, segun quante oportas ne nur intelekto, ma anke kapableso intuicar, divinar, interpretar por complete komprenar li. E to omna ni cherpas ek la sentiment-resono di nia propra ento. La borgezo Jourdain da Molière esis ravisata, kande lu audeskis, ke dum sua tota vivo lu parolabis prozo, sen savar lo ; on anke ne trompabus lu, se on informabus lu, ke dum sua total vivo lu parolabis kelketa « poezio ». Kande sioro Jourdain klamis a sua servistino : « Nicole, adportez mea pantufli ! », la servisto komprenabus lu nule juste, se el savabus logikale definar singla vorto ; kontree, por komprenar ta vorti, oportis precipue intuicanta koncepto dil volal ed afektala kontenajo kunvibranta apud la vorti. Ica tono impe-ranta ne jacas en la logikale sizebla framo dil aplikita nocioni,

ma sonas en l'acenso, kresko, en la son-koloro e la ritmo, qui es che la parolo. Yes, ica nelogikoz elementi di la linguo es mem plu klara e plu universale komprenebla, mem es min ambigua kam la vorti ; nam ni audas li ya anke ek frazi di lingui nekonocata ; mem nia hundo komprenas la tono impetranta o flatanta di nia linguo. La vorti facile povas mentiar, la sono e la latentia motoriko multe plu desfacile. Por expresar sua sentimento al amorato, l'amoranto ne bezonas parolar pri amoro ; lu povas parolar pri la vetero, o pri la milito Troiana, e tamen atingar la kordio dil amoratino ; ma il povas restar tote nekomprenata, se lu recitas ad el la vorti : « Me amoras tu » irgequante korekte, ma sen la latentia motoriko e muziko dil kordio. Lu mem povas ocidar omna suceso per precize la logikoza korekteso. Amor-deklaro gramatikale justa ed imprimpronta ne es amor-deklaro, ma ridindajo. Linguo sen-gesta es vakua babilo.

To omno per quo komencas nia gramatiki : morfologio, fraz-formaco, sintaxo, en-vere ne esis la komenco di la linguo, ma nur tard-produkturo, forsan ja lignesko di vivant organismo. Omna parolado vivanta es ne regnata dal gramatiko, ma libere aranjas la tradicional gramatikala formi, pululas per fantastika sarmeni quale vejetaji prima-forestal ; e ta homi, qui pledas por la lingual idealo dil « korekteso », havas gusto quale la gardenisti dum la Baroko : qui ciz-aranjis la pululanta branchi ed abundanta foliaro dil arbusti ed arbori a cilindri, kubi e globi. Nek la linguo omnadiala, nek la linguo poeziala es « korekta ». Se on bonvoloze koncesas al poeti ula « liberese poeziala », on eroras, se on opinionas ke li desanticipe ruptas formi antee ferme aranjita ; en-vere lia sentimento kreas libera, originala, propra formo por su. Certe, la povo dil konvencionala korekteso ja de longe konquestis anke la poezio ; ma mem en ica limiti vivas la naturala liberese di la linguo. La linguo dil infanto, la linguo dil populi primitiva, anke la linguo dil ecitita sentimento interne dil kultur-populi, ne konocas morfologio ; tamen o mem pro to, ol es plu expresiva kam la linguo « korekta », qua es la dialekto dil intelekto, dil pensado konvencionala. Ta altra ekspreso-formi, la linguo dil infanto, dil primitiva populi, dil homo ecitita kontree kontenas plu multa « muziko », se ni volas indikar per to la ekspreso-formi ne logikale sizebla, ne traktita en la gramatiko.

A generaciono misurdeskinta qua lernas la linguo ek la skriburo o per la voyo tra la skribo, me deziras riapertar

Poreli por ica muziko di la linguo, ica milopla nuanci, en qui omnadie soneskas la « sama » vorti. Nam ube la exegezisti audas la « sama » frazo, ibe, apud la chef-motivo intelektale sizebla skribe fixigebla, en-vere sonas polifonio e simfonio plena de rafinita harmonii, desharmonii e voci akompananta. L'ancien-stila filologi, qui anke influis tre multa laiki, kondutas vers la linguo quale tote-nemuzikalo, qua komprenus de muzik-dramato da Wagner nur la texto dil kanti, ma nek intuicus la modulaci dil kanto nek l'abundo dil voci orkestrala. Ma se me parolas pri muziko di la linguo, on ne darfas pensar pri arto-muziko, qua anke es skemizuro, pro ke en lua diatonika e kromatika gami ol tranchas nur ula gradi ek infinite plu granda nombro de soni : la « muziko » di la linguo es simila al ucel-kanto od al melodii dil populi primitiva, qui ne konocas stabila intervali ; pro to ol anke ne es notebla per nia noti-skribo. Ma ol existas tamen, e nur por pedanti valoras la sentenco : « Quod non est in actis, non est in mundo ! » (Qua ne es en l'akti, ne es en la mondo). Or on askoltez, per orelo apertita, simpla frazo quale ica : « Bon jorno, sior vicino ! » Quanta abundo de soni acesora povas, segun la humoro, ludar e vivar cirkum la « sama » vorti : joyo, surprizezo, moko, ironio, desestimo, kurte la tota registro dil vivo sentimentala povas kun-sonar en li ; quale on povas plear la sama motivo sur l'orgeno per « vox humana », harpo eolal, per fluto kovrita o voco trompetal. On vere « komprenis » ta frazo erste kande on perceptas anke ica sonkolori. La vorti quin on povas kunportar « nigra sur blanka » adheme, es nur la skeleto di la linguo, pala mortint-ostaro, qui mustas riviveskar en la lektero per recevar karno de lua karno e sango de lua sango. Nia filologi donis a su la bela nomo « amanti dil parolo » ; ma to, quon li amas, generale ne es la parolo vivanta, ma la litero mortinta, ed ofte ne la vera amo ligas li kun la linguo, ma nur mariajo racional, konvencional, o kalkulita. Erste en recenta tempi ica rondi komencas parolar pri parolmelodio, fraz-ritmo e simila, pruvo ke l'oreli apertas su al muziko linguala. La muzi voluntez preventar, ke nun anke ica delikata flori, qui nur vivante es komprenebla, sikigesas e glutinesas aden polvoza herbarii.

Advere tre multa ciencani mustas erste deskovrar, ke en omna linguo existas faktori, qui es principe-neacesebla dal cienco, neacesebla quale omno iracional-individuala. Nam en singla frazo parolata da vivanta homi vibras en nesizebla

super-soni la tota personaleso. La ciencisto, qua parolas « linguo skribal quale libro », ofte ne es sentiva pri to, e pro to efikas sika e komika en la salono ube la linguo praktikesas kom arto. Or, konverso da kelka homi erudita, pri la vetero, pri la lasta kaval-kuro, pri la vesti di konocato, povas kontenar plu multa spirito, ya mem anmo, kam dika libri pri la spirito absoluta o la anmo. Vera konverso es sempre personala e ne serio de abstrakta monologi. E bona diskurso es sempre anke dialogo, en qua personaleso parolas a personaleso, dialogo en qua la publiko es advere muta, ma tamen partoprenas per milspeca signi nekaptebla. Bon oratoro ne nur es ipse personaleso e varsas personaleso en sua paroli; lu anke advokas lo personala en la publiko. Kurte, irgequante objek-tala esez la kontenajo, la vivanta linguo sempre restas ekspreso di subjekto e serchas eko che altra subjekti. E pro to ol ne nur esas cienco, ol anke esas arto.

Kun afabla permiso dil autoro
tradukis Ilmari FEDERN.

Etikala normo

Trad. Jack HENRY

Kom etikala normo, la filozofa Wundt kompozis la sequanta sis postuli.

1. Pensez ed agez tale, ke tu nultempe perdas la estimo pri tu ipsa.
 2. Exekutez la devi quin tu aceptis relate tu ed l'altri.
 3. Estimez l'altri quale tu ipsa.
 4. Servez la komuneso a qua tu apartenas.
 5. Sentez tu kom moyeno en la servo dil etikala idealo.
 6. Tu ipsa devas dedikar tu a ta skopo, quan tu intelektas kom tua ideala tasko !
-

Kruco-Vort-Enigmato N° 2

1	2	3	4	5		6	7	8	
9						10			11
12								13	
14							15		
16					17	18			
19				20					
21								22	
					23		24		25
26	27	28		29					
	30			31				32	

Horizontale. — 1. Famoza mondlinguisto. — 9. Loko paradizala. — 10. Etikal obligeso. — 12. Instrumento medikala. — 13. Konjunciono kopulal. — 14. Lando en Greka anciena. — 15. Plu kam necesa (adv.). — 16. Gramino-speco kultivata en la tereni humida dil landi tropikala. — 7. Baptonomo hominal ek la biblio. — 19. Stoikeso. — 21. Urbo siberiana an rivero Ob. — 23. Stato Europana. — 26. Flugilo. — 29. Yuna, kortal servisto nobela (mezepok.). — 30. Pronomo personala singul. — 31. Precoza metalo. — 32. Sistemo mondlinguala.

Vertikale. — 1. Provinco di anciena Rusia. — 2. Publikigita (adj.). — 3. Rifreshigar l'atmosfero. — 4. Animalo karakterizita per konstitucal partikularajo; zoologia klasifiko reprezentita per la rinocero. — 5. Sono (en senco fizikala). — 6. Lirikal poeziajo. — 7. Negilo. — 8. Rusa urbo an rivero Volga. — 11. Perceptajo por la nazo. — 15. Oaziso en dezerto Sahara. — 17. Sudorifatra aparato di likvidi (verbal infinitivo). — 18. Habitata centro rurala. — 20. Rivero Latviana. — 22. Noto dil gamo. — 24. Negilo. — 25. Familiano. — 27. Personal pronomo (plur.). — 28. Personal pronomo (neutra). — 29. Fluvio italiana.

La Sfinxo di Progreso.

LINGUO

Un Ido-Ido Lexiko

Da H.-D. AKERMAN

Kelka amiki savas ke me skribas, o skribis, un Ido-Ido lexiko, e questionis me pri ol. Pro ke la temo es forsan interesiva por la lekteri di Progreso, me donas hike kelka informo pri la verko. Forsan anke ol esos utila ad altri qui facas lexikografial laboro en I. L.

Me komencis ante sis yari per kompozar la defini di vorti selektita hazarde, e skribita sur karti $13 \times 7 \frac{1}{2}$ cm. Me evitis regardar en nacional lexiki e simple tradukar, ma preferis verkar mea propra defini, komprenende omisante en ta periodo la vorti quin me ne plene komprenis, e qui bezonis plusa refero a teknikal libri quin me ne esis studiinta. Me rekomendas ta procedo ad irgu qua volas kompozar un lexiko en I. L., nam tale on developas un tekniko e sendependa facileso qua es tre utila en la plu kompleksa stadii dil laboro.

Un pos un me adjuntis vorti a la kolekturo til ke me vidis ke me havas un korpo qua nur bezonis plusa laboro — ma multa laboro — por divenar un vera e utila lexiko.

En la duesma stadio me komencis komparar un defino kun iti di parenta vorti, e to montris multa korektigi facenda. Pose la ideo venis ke esus tre utila havar un kompleta indexo por omna vorti, e ton me sucesis facar pos plura probi. La karti es ankore en alfabetal ordino, ma me havas anke un listo di omna radiki klasifikita segun lua senci. Ica indexo konsistas de un hierarkio di 30 granda klasi, *chak klaso dividita a sub-klasi, e ica sub-klasi es pluse dividita a grupi qui kontenas 10 til 30 vorti. Omna klasi e grupi es numerizita segun la decimala sistemo, e ica numeri aparas sur omna karti.

Yen un simpla exemplo: La granda klaso « Animali » havas la index-litero K. La 8esma sub-klaso di K es « Parti di Animali ». Do la nomi di omna parti di animala komencas per K-8. Un plusa dividuro es K-81, « Osti », e finale K-816 inkluzas omna osti dil gambo, t. e.: femuro, (trokantero), patelo, tihio peroneo, tarso, metatarso, kalkaneo, maleolo, kuboido.

Ica indexo es utila en plura manieri. On povas rapide trovar un nomo se on savas olua senco, mem se on ne povas memorar

la formo dil vorto. Exemple me obliivis la nomo di un plana figuro kun 9 lateri. Me turnas a Spaco-A, Surfaci-A-3, Figuri kontenata da Rekti-A-32, e Poligoni-A-323. Ibe me vidas 8 nomi, qui inkluzas *eneagono*.

Pluse, on ofte bezonas studiar samtempe e komparar kune la vorti di un grupo. Ico duktas kelkafoye al deskovro di sinonimi qui reptis aden la linguo malgre omna sorgo. Altrafoye ol indikas la manko di vorti, nam preske mekanikale la vakanta loko divenas tre evidenta. Exemple on povas havar la nomi en un grupo sen la generala nomo dil grupo, e. c.

Me ne precize kontis mea vorti recente, ma me kredas ke me havas cirkume 3.000 nova radiki ; e certe plusi esos necesa.

Quankam la defini servis por konstruktar la indexo, inverse la indexo helpas multe por korektigar la defini. On ofte bezonas indikar la supra e infra klasi di un nomo, e on povas trovar ke plura vorti havas la sama defino ; lore plusa detali es necesa por diferenciar la nomi.

To deskriptas kelke la originala e bazala laboro. A to me evidente devis amalgamar la diversa rezultu ja facita da altra laboreri. Me sorgoze lektis, de komenco til fino, omna tomi di Progreso, Mondo, e Ido, e. c., e notis sur la rispektiva karti la diskuti, akademiál decidi, e expliki pri omna vorti mencionita, tale ke *chak karto kontenas la materialo por studiar, kande on volas, olua tota historio. Quale en omna altra relati on vidas multa lakuni, ube vorti nultempe es diskutita mem kande to semblas necesa. En altra kazi diskuti es komencita ma ne finita, e generale plusa akademiál laboro esos necesa ante ke la lexiko esos pronta por publikigo.

Me skribis multa referi a loki ube vorti es uzita en la literaturo, tale ke on povas pose itere kontrolar la defini. To relatas al radiki e derivuri, en multa kazi kun exempli di uzo.

Tale me havas un kompleta katalogo di Ido vorti, inkluzante dezinenci, prefixi, sufixi, geografial nomi, e. c., aranrita en un sola alfabetal listo, qua es la maxim simpla metodo e tre faciligas rapida refero. Cetere to es la metodo uzata en la moderna granda nacional lexiki.

Un altra laboro esis la inserto en *chaka kazo dil vorto quale ol aparis en la unesma Ido lexiki di 1908 (se ol es ibe), anke la indiko dil Ido-nacional lexiki en qui la vorto aparas. Me anke insertis la relativa vorti en Esperanto, Idiomi Neutral, Occidental, e Novial. Ico ankore ne es tote finita, ma la laboro es rutina e nur bezonas kelka tempo.

Komprendende la karti devas kontenar tradukuri en A, F, G, I, S, L, e kelkafoye Gr. La Ido-nacional lexiki es utila por ico, ma on devas kontrolar la vorti per refero al nacional lexiki ipsa. Me ne tote finis ica laboro, ma til nun me trovis ke multa centi de radiki es insertita eroroze. Quankam li havas la epiteto « DEFIRS », me tote faliis trovar la nacionala vorti mem en la maxim kompleta nacional lexiki e enciklopedii. En altra kazi la vorti es tante obsoleta ke semblas nenecesa inkluzar oli en nia Ido-Ido lexiko.

Kun la multa korekturi quin me indikis, on komprenos ke me devis ofte riskribar la karti, anke la indexo devis esar riaranjita plurfoye, e mem nun ol bezonas esar rikopiita. La originala karti esis trovita tro mikra e me nun uzas karti 13×15 cm., faldita trana la longa axo.

Quante la okaziono e tempo esis favoroza, me insertis skisuri, ma multi restas ankore facenda.

Laste, on devas atakar la problemo en la inversa direciono. On prenas omna scienci e faki di aktiveso, un pos un, e dum la studio on kontrolas itere la vorti e defini. Ica finala stadio dil laboro postulos kunlaboro di kompetenti pri omna scienci e faki en la diversa landi ante ke la lexiko povas esar konsiderata kom kompleta e korekta en sat alta grado.

Sendubite altri facis simila laboro, forsan egale o plu detaloza kam mea rezultu, e me esus felica audar pri to, en la espero ke ni povas esar di mutual helpo.

Stilo, Skripto e traduko

Nia fervoroz amiko Ilmari Federn, qua ja ofte joyigis la chefredaktero di PROGRESO per sua ecelanta kontributaji lingual e literaturala e qua havas tre sekura gusto pri la selekto dil publikindaji, submisis a me la sequanta sugesto :

« Kad ne esus posibla, institucar en Progreso ula fako pri stilo, kom quaza subrubriko dil fako LINGUO ? Es vera, ke ibe es diskutata nun prefere nur la singla elementi dil linguo, ma poke la linguo en la sintezo di sua elementi. Es certa, ke samideani quale Quarfood, Houillon, Gross, Bakonyi, Richardson, vu e probable anke Sweetlove ed Auerbach havis ulo dicinda pri ca temo e ke un ek li asumus la redakto di ca fako. Anke me volunte kontributos per citaji da Gøethe, Schopenhauer, Lichtenberg, Nietzsche, Christiansen, Engel, Moszkowski ed altri, pri stilo e skripto, olquin me judikas

kom ecelanta e tre instruktiva e qui elevus la nivelo e di Progreso ipsa e dil mentala produktado dil Idistaro. Semblas, ke ica parto di ago linguala til nun kelke neglijesis e ke ol ne meritas lo. Kom eventuala nomo di tala rubriko me proponas « Stilo, Skripto e Traduko ».

En la Julia numero di PROGRESO (VIII, 84 pg. 193) So. Prof. Janis Roze kontributis kom unesmo ad ica problemo per artiklo tre atencinda ed instruktiva de plura vidpunti. L'esenco di lua tezo es, ke bona stilo ne es inata che la skripteri, ma aquirebla da irgu per perseverema laboro e diligent exercio. En Ido ta doto es mem plu facile developebla kam en la nacionala lingui, nam la fundamental strukturo di nia linguo, ekkluzive fondata sur la legi dil komuna raciono, montras preske nerezisteble la voyo al sekurigo di bona Ido-stilo. Lua chefa qualesi es : klareso e simpleso.

Advere ta qualesi konstitutacas normo generala por la boneso dil stilo me nur en L. I. ma anke en la vivanta lingui. Ma ibe, ta rezultajo es multe plu defacile obtenebla, ne nur pro ke la materialo lingual es konsiderinde plu elastika e ligit a legi sintaxala partikulara, ma anke pro ke *certena lingui e precipue la Germana kontenas en su ipsa obstakli qui neposibligas la konsequem apliko dil supra principo. Kontraste al ol, la Franca esis de sempre e restos anke future modelo pri klareso ed eleganteso. Nula linguo ultre la Franca havas prozo plu richa e produktis skripteri egal famoza pri klareso ed eleganteso dil stilo. Inter li, Voltaire erektas su alte super omna skripteri dil mondo ed es restinta til nun neegalebla en ta domeno.

Or, nia Ido adheras strete l'exemplo di la Franca koncerne la frazkonstrukto. To es por lu neestimebla avantajo ed es ya cetere agnoskita, ke omna ti qui havas la Franca kom matrolinguo, skribas generale stilo plu klara e plu plezanta kam ta Idisti ek l'altra landi qui es restinta ankore parte sub l'influo expresal di lia propra matrolinguo. Ma anke por li l'aquiro di bona Idostilo es relative facila per kelka sorgo ed asidua exercio. Maxim ofte, la rezultaji di ta esforcis ne restas sen prizinda efiko anke sur la qualeso di lia stilo en la nacionala lingui.

Ica temo es extreme fekunda por nia labori linguala. Kun granda plezuro me acceptas la sugesto da Ilmari Federn ed esas pronta grantar la necesa spaco por la diskuto di ta questiono. Ni havas en nia rangi tre multa skripteri ecelanta, qui

certe konsentos richigar la diskuto per l'expozito de lia propra tezi e la prizento de personala sugestioj relate la stilistiko de Ido. Ma me volas donar ad ica questiono framo mem plu vasta, kam ta propozita dal iniciinto dil artiklo. Preske plu multe kam l'opiniono de nia stilmastris interesas me ta dil simpla homo ek la popolo. Anke lu havas ulo dicenda pri ta problemo. Nia nova PROGRESO stacas nun ja en la triesma yararo de lua existo. Depos olua rivivigo, multa skripteroj partoprenis la redakto de nia organo. Li es rekrutita ek la maxim diversa parti dil mondo e reprezentas la maxim multa lingui parolata en Europa. La studio de lia kontributaji de la vidpunto arto e beleso stilala apertas a ni feldo de explori quaze senlimita. Me volas profitar ica okazono ed apertas en ica numero

inquesto por omna lekteri de PROGRESO

pri la problemo : Bona Idostilo e lua qualesi. Kad vi til nun ja atencis ica partikulara latero dil Idoskriptaji ? Kad inter la granda nombro de artikli aparinta vi ja notis uli, qui frapis vi per lia partikulara qualesi stilala ? Kad vi forsan notis diferi interesanta inter la skribmanieri de redakteri apartenanta a diversa landi ? Qui es ta Idisti quin vi rangizas inter nia maxim bona stilisti ? La respondizo de ca questioni e de mult altri povas divenar la departopunto de tre interesiva diskuti e povos mem kontributar a prizinda plurichigo de nia expresmoyeni linguala.

Mea deziro es, ke la lekteri partoprenez grandnombre ica inquesto, qua havas l'avantajo ne postular profunda savo linguociencala, ma simple ta doto, qua ya es felice generale difuzita inter omna nia adheranti : judiko sekura e sana raciono !

A. M.

La *n* inversigala

Kad ol esos tirano o servisto ?

Me kordiale aprobas la solvuro dil problemo expozita en paragrafo 126 de la Komplete Gramatiko Detaloza, e la nomizo « *n* inversigala ». Novial lasas ta problemo restar nesolvita, Esperanto solvas ol radikale, ma plumpege. La solvuro de Ido ne jenas la simpla stilo, ne jenas la lekteri, favorizas la rapida kompreno en multa kazi, e donas moyeno liberigar la stilo dil maestri.

Ma la regulo : « Ek du pronomi (sen final *n*) qui trovesas

en la sama propoziciono, l'unesma es la subjekto e la duesma es la komplemento direta », quan ni trovas en paragrafo 127, desaparez ek la gramatiko. Pro plura motivi :

Ol es superflua. Nun la Idisti ne uzas formi quala: *la homi qui vu (n) trompis, me ne li kredas* ; en la texto di K. G. D. trovesas nur un exemplo : pag. 184 lin. 25 *ni lo dicis e repetas* ; en la revuo Ido, yarserio 1927, nul exemplo.

La regulo ne es la konsequo dil principio mencionita sur pag. 103 lin 31 : « En la normal ordino, l'unesma substantivo o pronomo di frazo sempre es la subjekto. » Nam ica « principio » ne es aplikebla a frazi qui evidente ne havas l'ordino normal.

Ido havas la vortordino Angla : on pozas la subjekto apud la verbo ; ica frazparti es interseparata nur da adverbo o komplemento adverbial, ma ne da la komplemento direta ; nur la pronomo pozesas kelkafoye inter subjekto e verbo. Ek ico konsequas ulo tre importanta : l'omiso di la *n* inversigala genitas konfundo nur en la rara kazo ube ni havas la vortordino komplemento-verbo-subjekto ed ube la kunteksto ne igas la frazo facile komprenebla.

Ofte la komplemento kun la *n* inversigala es sequata da subjekto komençanta per *n* od *m* : L'amiko quan ni vokis. Quan me povus blamar ? Se vu parolas kelke rapide tale ke on ne audas bone la *n*, nu, la frazo restas egale klara, sen la regulo. Se Idisto min experta oblivias la *n*, la frazo konservas la sama senco, sen la regulo.

E kun la regulo ? En la frazo : *L'amiko quan ni vokis*, vu devas haltar pos *quan*, od adminime longigar la *n* ; se ne, la audanto dicas mentale : « il parolas absurde », o questionas vu : « Quon vu volas dicar ? » Se Idisto min experta oblivias la *n*, la senco es subite renversata, e yen shikani e procesi.

Omnaloke ta diableto aparos por shamigar ni, por koaktar ni ad analizar prudente nia frazi, pro timo esar miskomprenata. La regulo disturbas, nocas, falias en multa kazi. Komparez : Il questionas su quo il es, adube il iras. La mention me odias. La gast(i)n ni vartos, en la salono. Nam ibe su celas li, for de la mondo.

Prizentas su kazi ube on pov omisar la *n* kun avantajo. Exemple en Exercaro, pag. 19, lin. 10 : « Quon vu kompris en la merkato ? Terpomin, napin, kaulin, rapin, pizin e fungin me kompris de vua vendistino ; sika prunin, figin, oranjin, nucin de vua olda protektati. » En ica frazo ni ritrovas la

tediveso di l'akuzativo Esperantal, e sen utileso! Se me komen-
cas la respondo per : « Terpomi, napi, kauli... », la questio-
ninto savas perfekte ke ca vorti dev expresar la komplemento
direta di la penso, e ne importas ka me uzas la vorti « me
kompris », od « esis komprata da me ».

Kun la regulo la *n* inversigala divenus insolenta tirano ;
sen la regulo ol esos servisto ajil ed obediema.

S. DE BOER,
Bloemstraat 18
Sneek (Holando).

Kande on lernas Ido, on judikas tre utila l'uzo di ta *N* qua
indikas ke la direta komplemento preiras la subjekto dil pro-
poziciono ; mem on kredas ol nekareebila e tre faciluzebila.
Ma kande on atenceme lektas divers Ido-skriburi, on renkon-
tras ita ornamento juntita a subjekto, ye ne direta komple-
mento, ye direta komplemento qua ne preiras la subjekto !

Komprendende, se nur lernanti facus ita erori, me tacus ma
oli emanus anke de valoroz idisti.

Ka vere on bezonas marko por inversigo ? Tote ne !

Suficas uzar la sequanta regulo :

La normal ordino dil vorti en propoziciono esas ica : sub-
jekto, verbo, komplemento direta (od atributo). L'inversigo
povas esar impozata dal bezono saliiigar ula termino ; takaze,
por evitar miskompreno kande la frazo kontenas subjekto e
direta komplemento (od atributo) on enuncas la komplemento
direta o l'atributo ante la subjekto, singla de ta termini
sequata da lua komplemento e pose la verbo. Do sempre la
subjekto preiras la verbo, ma on ne darfus pozar la direta
komplemento (o l'atributo) inter la subjekto e la verbo.

Exempli : Quo (d.k.) vu (s.) dicas (v.).

To (d.k.) la patro (s.) di mea amiko vidis (v.).

La logiko (d.k.) di Ido la membri (s.) di nia
grupo defensas (v.).

Quo (atributo) aquo (s.) divenas (v.) per var-
migo ? vapore.

Quo (s.) divenas (v.) aquo (atr.) per varmigo ?
glacio.

Tale miskompreno es neposibla ed on forjetas ita heredajo
de Esperanto.

E. POTONET.

« Confiture »

La Franca-vorto-libro tradukas erore ta vorto per : *konfitajo* vice *konfituro* quan reguloze indikas la Germana vorto-libro.

« Konfitajo » esas ta kozo konfitenda, qua subisas la ago di konfito.

« Konfituro » esas la produkturo di ago di konfito, do, komprenende, ne existanta ante l'ago.

La bon uzo di ta sufixi permisas dicar :

Per mala konfitajo, on ne povas facar bona konfituro.

La ofta misuzo di ta sufixi ja esis la kauzo di lingual diskuti en Ido-Kuriero e konstatis a me ke uli ofte juntas afixi a radiki e pose serchas quon ita rebusi signifikas.

On devas ne agar tale, ma kontree juntar a radikio ideo expresenda.

E. POTONET.

Pri « internacional » ed altri

Per decido 1669, l'Akademio adoptis « Internacionalo » kom integra vorto ; regretinde ta decido esas tante kurta ke nula defino indikas qua esas la senco di ta vorto. Ma se on kelke studias l'antea noti pri ta vorto (Mondo 1922, pag. 59, Mondo 1921, pag. 134) on deduktas ke ol indikas aparta koncepto internaciona de qua on derivas internacional-ismo, internacional-isto e tale on devas ne uzar ol vice « internaciona » qua duras indikar : qua esas inter nazioni.

Do esas eroro uzar, quale me vidis en la lasta numeri di la Muevi : «organo internacional » e tale pluse, vice la justa «organo internaciona », «linguo internaciona »...

Me profitas ita okaziono por ridicar un foyo plusa, (Idiste Français, novembre 1929, pag. 149) e forsan ne la lasta, ke esas regretinda vidar tante multa lingual erori en ula Ido-revui. To misduktas la novici e necas la propagado di nia linguo che adepti di altra sistemi. Oportas ke la teksti esez korektigita ante l'imprimo, tale on ne plus renkontros : « nia linguo esez ante omno logik » vice « logika » ; « denotas » vice « indikas » ; uzo di ta forjetenda « N » inversigal kun nedireta komplemento! e multi plusa...

E. POTONET.

Me recevis vua letro « del » 28 februaro 1933

Progreso X, 95 (3), pag. 118

Me ne kritikis l'uzo di « del » ; ma « dil » esas samgrade valoranta.

« Di » expresas la relato generala ed on ne darfas negar

ke takaze la letro havas relato kun la 27 febr., pluse on darfas skribar : me recevis vua letro « dil » 28 feb. « de » Berlin qua esas plu bela kam : me recevis vua letro « del » 28 feb. « de » Berlin. E. POTONET.

Nova vorti bezonata

Progreso X, 95 (3) pag. 116

1. « Abstrakta » adoptenda, kondicione repulsar « abstraktita ». On ne darfas havar du vorti e violacar la regulozeso di la derivado. On derivos reguloze: abstraktigar, abstraktigo, abstraktesar, abstrakteso, abstrakteskar, abstraktesko, abstraktajo.
 2. On ne bezonas nova vorto ; « semblar » esas tre suficanta, ol expresas dubito, necerteso ; « simar » bona ne implikus ulo plusa kam semblar bona.
 3. Me aprobas « shutar ».
 4. Ka ni bezonas aparta vorto ?
Ye shuto, « Ziel » es la punto konkreta quan on vizas : la « skopo » e « Zweck » es l'abstrakta rezultajo intencita : « l'intenco ».
 5. On ne bezonas specala vorto :
la chefa ideo esas « atingar » ; ne importas ke stono iris dextre, sinistre, dop o avan me, ol atingis o ne atingis me e nur to esas valoranta. L'adopto di « hitar » o « trafar » ne suficus segun l'exemplo donita ; fakte, kande me dicas : la stono ne « hitis » me, nulu savas pluso kam kande me dicas : la stono ne atingis me, on ne savas kad ol falis dop, sinistre, dextre, — se on deziras plu granda precizeso suficas uzar plusa vorti.
 6. La difero existas, esas « streko » e « lineo ».
Quon plusa on bezonas ? ta du vorti esas suficante diferanta por expresar preciz ideo ; pri « lineo » quo importas la kompozanti ? lineo de literi o lineo de karoti esas sempre lineo.
- 7-8. Aparta vorti ne esas necesa. POTONET.

Vorti bezonata (2)

L'Akademio voluntez :

(9) adoptar la vorto « *mediokra* » AFI, G « *mittelmässig* » = meze bona, meze mala, precipue en kontrasto a lo ecelanta, al genio e talento, do qualesala. La vorto « *mez-valora* »

recevis del kustumo senco prefere quantesala. G. « durchschnittlich ».

(10) konsiderar ke « acento » havas tri signifiki : (a) maniero parolar stranjera linguo segun la fonetiko dil propra : « Il parolas Ido kun Angla acento » ; (b) super-signo : « Esperanto havas sis literi acentizita » ; (c) fortigo pronuncala : « En « kavalo » la duesma *a* portas l'accento » ; — ed adoptar por signifiko (c) la vorto « *streso* » (A. stress), qua posibligos dicar : « En la Hispana, *streso* kontre-regula indikesas per *acento*, kontre ke en la Madyara e la Cheka l'*acenti* nule influas la *streso*, ma indikas longeso dil vokalo ».

(11) modifikar « klozar » a « kluzar » por similigar ica vorto a sua familiani « inkluzar, ekluzar, konkluzar », qui omna naskis del sama radiko Latina.

(12) adoptar « *plauzibla* » AFG. Deviacante del originala senco « aplaudinda » ol adoptis anke la nocioni « klara, evidenta, versimila, racionoza, pruviva, konvinkiva, aprobinda ».

(13) enduktar « *lontana* » I (F. « *lointain* ») A. far, remote, G. fern, weit, entfernt. ro Talmey propozis ica vorto en « Arulo » remarkante, ke la vorto « for » es arbitralajo, ne-existent en A. ek qua linguo ol asertesas prenesir. — Tamen « for » kom prepozio ne es abolisinda, nam ol es utila tradukilo di A. away G. *fort-*, weg- I. via, e donas ecelanta vorti kompozita : « forirar ». Fakte ol sempre plu multe restriktas ad ica uzo, e vice la artificiala « fora de » freque preferata al simpla « for » ni havos la naturala ed eufonioza « lontana de ». « *For* » indikos la nura absenteso de la loko quan ol relatias, « *lontana* » es absoluta, ed implikas pasabla disto de hike : « Mea amiko jus foriris » — « Ka lontane ? » — « Tote ne, lu vizitas nur vicino ». — Cetere « *lontana* » havas ula sonora langoro, plu apta en poezio kam la harda artificiala « fora » : « En insulo lontana vivis rejo... »

(14) substituar « *superar* » L. al hibrida formo « *superesar* », qua desharmonioze juntas senco aktiva a formo pasiva. Catullus : « Ille mi paret deo videtur, ille, si fas est, *superare* divos... » Sinonimo a « vinkar », ma min violenta, min enemikala, plu generala, ol ne mustas implikar precedentinta lukto. Verbala ekspreso sence identa, ma kelke plu dinamika kam « *esar super(ior)* a ad ». G. « *überlegen sein, überwinden* ». — « Ido multe superas omnia altra sistemi ye richeso dil vortaro ».

(15) adoptar « *drivar* » A. to drive, G. treiben. — Ago di

pastoro vers la animali quan lu gardas, kande lu marchigas li. Speco de instigo a iro, marcho, anke ago.

La duktanto iras avan la duktato, la drivanto iras dop la drivato. La duktanto quaze tiras mentale, la drivanto quaze pulsas — mentale o materiale : « La pastoro drivis la bovi aden la stablo ». — « La policisti disdrivis la chomanti per gum-bastoni ».

(16) distingar klare la du senci, religiala e profana di « pregar » (A. to pray : to beg. G. beten : bitten. Espo, pregi : peti.) ed adoptar por la senco religiala la formo « *prekar* » L.

(17) admisar la I. formo « *prego* » kom interjeciono por A. please, F. s'il vous plaît, G. bitte. La formo es naturala, tote analoga a « danko » e plu eleganta kam la verbala formo « me pregas ». Ke ol es en Ido formo substantiva, kontre ke la naturala lingui havas formi verbala, ne « simas » desavantajo konsiderinda.

Ilmari FEDERN, A. MATEJKA.

Ido, Linguo naturala

Ante cirkume 6 o 7 yari, societo Parisana aranjis diskuto-vespero konsakrit al questiono mondlinguala. En ol parolis, ultre la prezidanto dil societo, reprezenteri di Esperanto ed Ido. Dum l'interdiskuti, So. Aguire demonstris eloquente la supereso di Ido relate Esperanto, emfazante precipue la grand avantaji rezultanta del apliko dil principio dil maxima internacioneso. Lu aludis la klasika exempli pri vorto-selekto (kaval-, mikr-, puer-, regret- e. c.) opozante li al arbitraleso qua regnas en la vortaro di Espo. Ad ica argumento, la reprezentero dil espisti respondis per ica tam simpla kam lapidara konfeso : Por la nociono « cheval », Zamenhof selektis la franca radiko « cheval- » e me do uzas ol kom adheranto di lua sistemo. Ma se vice ta radiko, la vortaro di Espo postulus la vorto « kavalo » quale en Ido, me acceptus ol same volente e havus nulo objeccionenda kontre ol. Ta questiono es ya vere sen irga importo. »

Per ta respondo karakteriziva, la parolanto revelis su kom ecelanta espisto, ma kom kompatinda nulsavanto pri la fundamental principi dil interlinguistiko. Pri l'importanteso dil principio dil internacioneso ni Idisti havas koncepto multe plu klara kam lo eventas pri nia mifrati. Ma forsan anke a multi inter ni eskapas la senco fundamental dil formulo da Jespersen. La fakto, ke la vortaro di Ido es plu internaciona kam

ta di Espo ya nekontesteble konstitucas faktoro di supereso tre atencinda, ma ta supereso en su reprezentas funde nur avantajo aspektala. La granda pazo adavane en la direciono dil plubonigo quan facis l'autori di Ido per l'adopto dil radiki mikr-, puer-, kaval-, regret- e, c. ne jacas en la fakto, ke ica vorti es plu internaciona kam malgrand-, knab, cheval- e bedaur-, ma ke danke ica internacioneso la vortaro di Ido es aquirinta rokokosolida bazo e per to duranta stabileso. Same kam l'unaji dil sistemo metrala es solide fondita sur lia reciproka relati grandesala, tale anke la vortaro di Ido es aquirinta duranta solideso per l'apliko di metodi ciencala, dum ke la selekto dil radiki en Espo es debat al pura arbitrio di olua kreinto. On ne povas remplasar la radiki di Ido per altri plu bona, nam la principo dil maxima internacioneso es la fundamento dil mondlinguo qua garantias ad ol la sama stabileso quan la vivanta lingui cherpas ek lia glorioza tradiciono.

De ta principo on povas inferar ica generale valida lego: *La koeficiento di stabileso di mondlingual sistemo es proporcional al quanto dil olua elementi naturala*. Komprenende l'apliko di ta principo es subordinat al respekto dil supra lego por omna mondlinguo, nome simpleso e facileso. La neatenco di ta lasta postuli igas Occidental min apta al rolo di L. I. malgre ke en ta sistemo la principo dil naturaleso es plu metodoze aplikita kam en Ido. L'eroro di Occ. jacas precize en la tro absoluta acentizo dil principo dil naturaleso e la preske kompleta neglijo dil altra faktori. Ma la sucio dil vereso koaktas ni agnoskar, ke neegardite ta defekti, Occidental prizentas relate Ido avantaji e plubonigi nekontestebla precize en la domeno di vort-konstrukto. DE WAHL es presente un ek la maxim eminenta reprezentero dil interlinguistiko e ni nule sakrifikas irgo pri nia digneso, se ni agnoskas senrezerve la valoro nekontestebla di plura ek la nova koncepti sur qui fondesas lua sistemo Occidental. Ni devas mem konsiderar kom devo, adoptar senhezite omno to quon ni utile povas uzar por la pluperfektigo di nia propra sistemo.

Se ni examenas nia linguo sub la supre enuncita vidpunto, ni devas konstatar ke ne ja omno en la strukturo gramatikala di Ido es egala pri solideso, kam la selekto dil radiki por nia vortaro. Ni konservis ankore sat multa arbitrialaji quin ni agus bone forjetar kom nociva balasto ed obsoleta heredaji espista. Principe, omno quo fondesas sur arbitrio es danje-

roza por la stabileso di Ido. On voluntez bone merkar, ke me nule pretendas kritikachar la verko di nia pioniri ed ankore mine pretendar, ke exemple la solvuro adoptita pri la finali obligiva e la konjugo sintezala es mispazo en l'absoluta senco dil vorto. Me restriktas mea kritiko al konstato ke ol es danjeroza por la stabileso di Ido. Nia tasko es, explorar la tota problemo en kompleta objektaleso ed ne lasar influar ni per irga egardi pure sentimentala.

Or, mea intenco ne es apertar hike diskuto pri propozi qui nekontesteble adportus grava chanji en la lingual strukturo di Ido. Me saciesas per la simpla konstato, ke la labori dil Akademio mustos necese havar kom guidanta principo la perfektigo di Ido en la sinso dil gradopa supreso di omna artificalaji ed arbitrialaji ankore existanta en nia linguo, segun quante ta supreso es posibla, sen lezar la supra lego dil interlinguistiko : simpleso e facileso. Or, multo es facebla en ta direciono, precipue koncerne la mediata derivado. Inter la granda nombro dil afixi enduktit en Ido, existas pluri, qui pro lia aspekto artificala grave nocas la klareso e destruktas la nemediata komprenebleso dil vortimajo. Li es preske omna heredita de Espo e lia quika aboliso od adminime restriktio en l'uzo praktikala semblas a me tante plu rekomendinda, ke ta reformo es facebla sen irga domajo por la gramatikala strukturo di Ido. Sube me traktas detaloze kelka ek ta mi-artificalaji espista ankore restanta en nia linguo. Li omna es male selektita, parte ne nur komplete kareebila, ma mem absolute abolisinda, pro ke li ledigas multa vorti ed igas li nekomprenebla por la profano sen adportar kompenso mem la minima avantajo del vidpunto klareso e facileso.

ge- : Prefixo komplete neutila, pro la simpla motivo, ke Ido posedas, kontraste ad Espo, du aparta suffixi por indikar la sexuo e do povas uzar la radiko simpla (qua ya en su es neutra) por indikar l'ensomblo dil du sexui. Kad *mea frati, patri, avi, spozi X*, es min preciza kam *mea gefrati, gepatri, geavi, gespozi X*? Advere la KGD (Kompleta Gramatiko Detaloza) asertas, ke *frati* es min preciza kam *gefrati* e citas ica exemplo : « Kad vu havas frati, siorino? — Yes, me havas gefrati : du fratuli ed un fratino. « Strekizez la vorto *gefrati* en la lasta frazo ed ol ne esos min, ma kontree plu klara, precipue por l'audio. Fakte, me ne sucesis trovar un sola

frazo, ube l'uzo di ge-esus nekareebla. Ce'tere la KGD ipsa prudente rekomendas ne trouzar ol. Or, por evitar ica trouzo, l'aboliso radikala di ta prefixo es la maxim bona moyeno.

-estr insporesis del duesma parto dil vorti D *bürgermeister*, F *bourgmestre*, A *burgmaster*, I *borgomastro* e. c. Tre desfelica trovajo. Ni havas amaso de radiki specala, qui obligas kompozuri naturala e nemediate komprenebla, kontre ke l'idovorti provizita per **-estro** restas rebusi por la profano. Komparez *skol-direktero*, *navo-komandanto*, *kastelmastro*, *chefe dil polico*, *stato-chefe* (F *chef d'état*) ad : *skolestro*, *navestro*, *policestro*, *kastelestro*, *statestro*. Kad es posibla hezitar inter la du metodi di vortoformaco? A quo servas la vorti *chefe*, *mastro*, *direktero*, *patrono*, *prezidanto*, se ni ne uzas li? Me til nun nultempe vidis formi quale : *societestro*, *firmestro*, *universitatestro*, *armeestro*, *navarestro*, *ministriestro* e. c. Et tamen ka li es plu nenaturala kam le supere citita? Por ne recevar la nenaturala formo « imperatorio » derivita de « imperatoro » (kp. : rejo-rejio, duko-dukio, episkopo-episkopio e. c.) Ido derivas « imperiestro » de « imperio ». Nenaturalajo po nenaturalajo, qua del du es preferinda? La novico ne komprenos la kaoso qua konsistas en departar unfoye del nomo dil individui e derivar per la sufijo **-i** la domeno resortisant a lia autoritato (rejo — rej-io) ed altrafoye en departar del nomo dil domeno e formar per **-estr** la nomo di olua chefo (imperio — imperi-estro). L'exemplo dil vivanta lingui devas esar hike quale altraloko nia chefa guidanto.

-uy : Un ek nia maxim leda sufixi. Remarkez la barokaji quin ol genitas : supuyo = vazo en qua on pozas la supo (F *soupière*) ma kafeuyo = buxo por la kafeograni e teuyo = buxo por la tefolii, kontre ke la analoga formi F *cafetière*, *théière* devas tradukesar per *kafe-krucho*, *te-krucho*. Por tala bizantina distingi la simpla homo havas nula intereso; lu sentas nula bezono por specala sufijo, lor kande l'exemplo dil vivanta lingui duktas lu al uzo di formi kompozita tam naturala kam : *sigaro-kesto*, *sigar-etuyo*, *sukro-buxo*, *kafeobuxo*, *tabako-poto*, *tabak-etuyo*, (*sniflo-*) *tabak-buxeto*. Remarkez la precizeso obtenita per ta formi analizala, kontre l'ambiguoso e la neklareso qua rezultas del uzo di **-uyo**, qua asocias al desavantajo dil neprecizeso anke ta dil ledeso de eufonial punto. La manteno dil finali obligiva impedas ni, adoptar la sole naturala sufijo **-iera** (distingenda del ja existanta **-iero**)

di qua l'uzo restaurus en plura kazi la naturaleso di vortimaji inspirita del Franco : supiera, kafeiera, sukriera e. c. Forsan ta questiono dil finali obligiva tamen meritus sorgoza riexamenno.

L'uzo di **-eyo** ne produktas sempre partikulare bela vortimaji. Tamen ol es tre komoda e ne absolute nenaturala. Komparez : *roziereyo, kastaniereyo, querkeyo* (F roseraie, châtaigneraie, chênaie). Me do hezitas, propozar olua aboliso e saciesas per rekomendar olua restriktio a ta kazi, ube ol ne deformatas la vortimajo ed ube apta remplaso ne es trovebla. Ma en omna kazi, ube l'apliko dil metodo analizala es possible, ni preferez ica naturala procedo kom plu simpla e plu preciza samatempe. Ad ica kategorio apartenas la kompozuri : *kavalostablo, bovostablo, mutonostablo* e.c. vice la kelke artificala : *kavaleyo, boveyo, mutoneyo* e.c. Quon on pensas pri *vit-agro* vice *viteyo* ? Kad ne anke por *tombeyo* esus trovebla plu naturala vorto ? En la G on uzas kelkafoye (ma prefere en literaturo) la vorto « Gottesacker ». Kad *agro di Deo* esus konvenanta konstrukturo ? En la vortolibro Deutsch-Occidental da Gär ni trovas la tre poezioza « jardin del mortes ».

Segun la KGD -eyo indikas la loko destinata (ad ago od objekto) dum ke -erio signifika « establisuro, firmo en qua on okupas su pri la kozo indikita per la radiko ». Forsan ta distingo ne es absolute necesa por la kuranta uzo dil linguo e la sufijo -erio povus en plura kazi avantafoze remplasar la tilnuna -eyo. Segun la prezenta regulo, *koquero* relatatas establisuro komercala, dum ke *koqueyo* es l'ordinara vorto por la F cuisine, G Küche, A kitchen e.c. precipue, se ne exkluzive, en « lojeyi » privata. Or, la fakta difero inter la du nociono funde ya relatatas nur la grado di grandeso. Amba indikas loko, ube on koquas ed on povas questionar su, kad l'uzo di specala sufijo es necesa por distingo qua ya ne relatatas l'ago ipsa expresita per la radiko. Ni havus lore -erio kom sufijo unika, qua suficus en la maxim multa kazi (koquero, habitario, imprimerio e.c.). Kad esas procedo kelke tro danjeroza, lasar al bona gusto dil skriptero Idista la tasko, selektar ta del tri solvuri possible (uzo di -erio, -eyo o vorto kompozita) qua aparas kom maxim satisfacanta en singla kazo determinata ?

Me finas ica listo (sen ve ! pretendar exhaustar ol) per la sufijo **-ilo**, a qua lua origino kom finalo dil vorto « usten-

silo » ne deprenas la karaktero artificala. Ni stacas hike koram un del maxim desfacila problemi reformala. Me aludis ta pun'co en un ek mea antea artikli (X, 93, pg. 28) e markizis ibe mea prefero por l'uniformigo dil derivoprocedo segun l'exemplo dil serio *pektar*, *pekto*, *pektilo*, por evitar la leda formacuri per -agar (martelo, martelagar, martelago). Ma funde to es nur selektar la minima malajo ek du solvuri same deskontentigiva. Til kande l'Akademio voluntos okupar su pri ta reformo maxim urjanta, me rekomendas evitar la sufijo -ilo segun quan'te lo es posibla en la nuna framo dil gramatikal konstrukturo di Ido. Ol es partikulare desapta kom sufijo en vorti abstrakta quale *entravilo*, *defensilo*, *trompilo* e.c. (hike me devas ipsa penitenciar en sako e cindro por efacar mea erori pasinta).

La fakto, ke reformo kontentigiva pri ica maxim delikata punto dil derivado en Ido probable esos neposibla, sen kelka chanji importanta en nia gramatiko, ne devas impedir ni, atakar la problemo kurajoze. La questiono dil derivado nemediata che verbi implikanta ago es un del maxim vundebla punti di nia sistemo. Ne sen motivo, L. de Beaufront skribis en sua KGD (pg. 157) ica konfeso : « La nomi dil instrumenti esas punto extreme desfacile fixigebla. Ne sempre on povas departar de la verbo o de la instrumento ipsa. L'Akademio ja studiis atencoze la temo e kredible riestudios ol. « En sua lasta numero LA MUEVI oportune rimemorigis ta enunco e la extreme intersanta kontributaji linguala qui aparis ibe dum la lasta monati pri ica sama problemo atestas kun omna eloquenteso dezirebla, ke ni ne stacas hike koram kaprici personala, ma koram problemo extreme importanta e decidigiva por la futura evoluciono di nia linguo.

Ica artiklo skribesis da homo, qua nule envidias la glorio di linguoreformero, ma qua dum sua longyara agado kom Idisto esforcis seque l'evoluciono di nia linguo kun apertit okuli e qua probas komprenar la signi dil tempo. Ti qui, influita per la moderna tendenci en l'interlinguistiko aspiras a reformi derivala tam radikala kam ti realigita en Occidental, kredible ne trovos en me la dezirita helpo. Me es konvinkita, ke sur la bazo di nia nuna Ido, ni povos obtenar rezultaji plu satisfacanta por la perfektigo di nia linguo. L'idei enuncita en ica artiklo ya montras, quante multo es obtenebla per simpla moyeni e sen irga operaci kirurgical danjeroza. Ti qui lasis su konvinkar per mea tezo kredible montros su

anke kom bona Idisti progresema, kande la rezultajo di plu tarda diskuti eventuale saliiĝos la neceso di chanĝi kelke plu grava pri ula specala punkti gramatikala. Ad li me direktas kordiala advoko a bonvoloza kunlaboro en nia granda tasko komuna, ta dil konstanta pluperfektigo di Ido en la framo dil konstituciono establisita per la Delegitaro, kun la skopo, mantenar nia linguo ye la kapo dil sistemi mondlinguala.

A. MATEJKA.

Mikra Enciklopedio Mondlinguala

Da Hans CORNIOLEY, Bern (Suisia)

Izvestija CK SESR, revuo por Esperanto, Moskva, 1923-1928.

Jacob Heinz, Germano, skr. 1930 Internationale werbung und sprachpsychologie.

Jacob Hermann, Germano, red. 1926-1933 Mikra buletino.

Jacob & Federn, skr. 1931. Taktiko-manualo por Ido-propago. *Jahn*, v. Butin.

Jakob & Privat, red. 1928 Esperanto.

Jamin J., Belgo, red. 1912 La Belga sonorilo.

Janotta Karl, Aus'riano, skr. 1910 Ido, die weltsprache der zukunft, 1920, Wörterbuch Ido deutsch, prez. 1922 l'Ido-kongreso en Dessau, 1923-1924 l'Austrian Idosocieto, skr. 1931 Leitfaden der weltsprache Occidental.

Japana Esperantisto, revuo, Tokio 1908.

Jaszi dr. Oskar, Hungariano, skr. 1918. La futuro di Hungaria e l'uionita stati Danubiala.

Javal dr., skr. 1907 Fonetika skribado por enpresigoj en ne-esperantistaj gazetoj.

Jazyk mezinarodni, revuo por Ido, Zidenice 1910-1920.

Jazyk mezinarodni, revuo por Occidental, Brno 1930-1931.

Jerusalem Immanuel de, skr. 1901 Universal, 1923 Universl.

Jespersen prof. dr. Jens Otto Harry, Dano, n. 1860, skr. 1907 Eklekta, 1908 Folkesprog og verdenssprog, prez. 1911 l'Idoakademio, skr. 1912 Historio di nia linguo, 1920 Artificiala lingui pos la mondmilito, 1921 Two papers on international langage, 1922 Language, its nature, development, and origin, 1924 Philosophy of grammar, 1928 An international language, 1930 Novial lexike, 1931 A new science : interlinguistics, 1931 Interlinguistics.

Jespersen, Sapir & Shenton, skr. 1932 International communication.

- Jirkov* prof. L., skr. 1931 Kial venkis Esperanto ?
- Jivoy vsemirnyy yazik*, sistemo da Starczewski, 1889.
- Jokai Mor*, Hungariano, 1825-1904, skr. 1872 Romano de saeculo futuro.
- Jones*, Anglo, skr. 1769 Philosophical universal language.
- Jones* Margaret L., Anglo, skr. 1908 The Esperanto manual.
- Jong* dr. Arie de, Holandano, skr. 1931 Gramat volapüka, 1931, Vödabuk volapüka.
- Jost* Karl, Suiso, skr. 1915 Volkslehrbuch der internationalen hilfssprache Esperanto.
- Jousten* Jos., skr. 1929 Lehrbuch der internationalen sprache Mondik.
- Jönsson* Birger, Dano, 1884-1929, red. 1912 Ido, dansk verdenssprogstidende.
- Julien* F., skr. 1865 Essai de langue universelle.
- Juna Esperantisto*, revuo, Paris 1903, Genève 1904-1910.
- Jung* dr. Teo, Germano, red. 1924 Esperanto triumfonta, 1925-1933 Heroldo de Esperanto.
- Jung & Wingen*, skr. Das leichte Esperanto.
- Jurnalo internaciona*, revuo por Ido, Genève, 1929-1931.
- Jürgensen* H., Germano, skr. 1905 Esperantolehrbuch, v. Cart. Kabe = Bein.
- Kadem* Volapüka = Volapük-akademio.
- Kajs* Jan A., Chekoslovakio, red. 1910 Jazyk mezinárodní, 1910-1913 Idealisto, skr. 1913 Světlomluva, 1914 Lexiketo Ido-Cheka, 1914 Doplňny slovníku, red. 1916-1921 Linguo internaciona, skr. 1920 Mezinárodní jazyk Ido, 1922 Ido, uplní ucebnice pro samouky, 1925 Postcart-curs de Occidental, 1926 Pratický jazyk světových styku Occidental, 1926 Ucebnice pro samouky, 1929 Konec babylonu, red. 1930-1931 Jazyk mezinárodní.
- Kajs & Quitta*, skr. 1909 Ido, definitivní jazyk světovy uplna ucebnice, 1914 *Cheka* guidlibreto.
- Kalmár* György, Hungariano, skr. 1772 Lingua universale sive philosophica.
- Kamaryt*, prez. 1921 l'Esperantokongreso.
- Kaneff* Th., Bulgariano, skr. 1912 La linguo internaciona en 12 lecioni, red. 1922 Oriental Idisto.
- Kant* prof. Immanuel, Cermano, 1724-1804, skr. pri la mondlinguo.
- Kapustjanskiy* A., Ruso, red. 1912 Nova ideo.
- Karmanov* N., Ruso, skr. 1928 Rusa-Ido-lexiko.
- Kataluna Esperantisto*, revuo 1927.
- Katharina* II de Rusia, Ruso, 1729-1796, skr. pri la mondlinguo.

BIBLIOGRAFIO

Redaktero : Jules GROSS, RIDDES (Suisia)

Tre okupata en la cidrifo senalkohola depos plura semani, me kurte rezumos la revui arivinta, ne presita o mem ne perdita, pro ke me parkuris multa parokii dum la somero e regretinde kelka sendaji voyajis tre fore ed on perdis lia traci.

Me ofras unesme mea maxim respektoza saluti a nia pioniro L. de Beaufront, qua skribas en la lasta kayero di **Bulletin Français-Ido de la langue auxiliaire** : Longa maladeso, juntit a la granda evo di preske 79 yari paralizis me omnamaniere ed efektigis tardeso (pri avizo da Matejka e pri anonco dil kongreso) quan me pregas nia lekteri pardonar jeneroze a viro atinginta l'extrema limito di sua forci.

Omna Idisti (me es certa pri to) ne nur pardonos, ma deziros a L. de Beaufront nova forci por duktar la lukto til la vinko final por nia komuna idealo. En la sama numero on trovos la fino dil kritiko pri Occidental. Ibe ni lektez anke la difero inter *tre* e *multe*.

La nova epoko, Kack Hans (Germania) redaktero. Blindi obtenas lua vido. On uzez simple l'artiklo, vice « lua ». On anuncas ke Prof. Filatov ridonis la vido a 29 blindi sekante aperturo simil a fenestro en la katarakto e pozante ibe la korneo di vivant okulo. To esas preske featra rakonto. Ni vartez plusa informi. On ne dicas « del Sirius », ma *de* Sirius, nam la propra nomi ne admisas l'artiklo.

Monthly letter. Pri la kongreso en Luxemburgia.

Adavane (Hispania). Internacjonalismo. On dicez *hirundo* vice hirondelo.*

Sueda Mondlinguala revuo. En la Sueda e kelka teksti en Ido.

Helvetia (Agosto). Lektar : Li regularita del vocabolarium international. Quande ne existe international paroles. Me es astonat ke on mutilis la Lat. « apud » supresante la lasta litero sen irga motivo. Pri « che » vice la F chez on savas ke la lasta litero es muta (ecepte kom ligilo) e to ne justifikas « apu ». En la listo on povabus adjuntar « mann », nia *viro*. Ofte me questionis me pro quo De Wahl ne adoptis la radiko « vir » qua posedas sat granda internacioneso e donas bona derivi : viril, virilité en la Franca e same en la I e S.

Schola et Vita No. 4. Tabula de vocabulos internationale

αὐτῶν Graeco). Kelk exempli : ambrosia, anabaptista, analogia, anarchy, anatomia, angelo, anthracite, antipathia, asparago, astrologo, e. c.

Hybrida (Gr.-Latina) : artista, capitalista, centrale, comunismo, ideale, dentista, linguistica, fatalismo, optimismo, socialismo, teatrale, e. c.

Ek la 1700 vorti quin Peano citas en sua « Vocabulario commune », 1511 es sive greka, sive Latina, 65 hibrida.

Franca, 35 Araba, 43 Italiana, 7 Hispana, 6 Amerikana ek 44 ek altra fonti.

Mikra Buletino Nro. 8/9. Skota joki. Pensi da Goethe : la vorto stagnas ma ol sempre per uzeso foreskas de sua mensurala plaso, prefere adinfre kam adsupre. On darfas diskutar pri l'artiklo : Origino dil vestigado. La Genezo atribuas ol al sentimento di la pudoro qua existas che omna homi. Il esas tre granda che la Pigmei, la maxim anciena raso di Afrika qua ne kultivas la sulo ed edukas bestiaro, raso monomana e qua anke ne kultas idoli, tre probable ek omna rasi la maxim primitiva.

« La valo nun es florifant,
On audas kantar e trilar
E laute la fonto plaudant
De alta rokaji falar »...

La kantas l'amata poeto Schiffmann.

Skoto falas en la maro. Del navo on jetas salvo-zono.

Quante to kustas ? » klamas la desfelico ante sizar la zono.

lektos kun vera plezuro ta kayereto da Jack Henry.

« Kande on deziras emendar utile e montrar ad altru ke

eroras, oportas observar la flanko (me preferus: latero)

ter qua lu konsideris la kozo, nam ol esas ordinare vera de

flanko, ed agnoskar ta verajo, ma deskovrar por lu la flanko,

ol esas falsa ». Le revuo **Utilia** ofras a nia meditato ta

oporto da Pascal, ciencozo tre famoza, une ek la maxim bona

trakturo di la klasika yarcento (XVIIma). On savas ke lua libro

Pensées », quan il ne povis parfinar esas un ek la maxim

efekta apologii dil Kristanismo.

On lektez en PROGRESO (Agosto) la odeti da Anakreon, tra-

skrita ek la Greka da Quarfood e l'artiklo da Prof. L. Leau

ba refutas olta da Ric. Berger pri la Delegitaro.

La Muevi 23-24. Tro multa laudi donit a vua servero. Im-

terseel grabis mea portreto, ma pro ke il vidis nur fotogra-

no, on desfacile konocas la viktimo. Du artikli meritas studio

profunda, la propozo pri -iar: marteliar = agar en la (nor-- mala) domeno di martelo; martelio = la ago, martelo = l'ins-- trumento (propozo da So. Kelso). *Alea jacta est*, da Fr. Honoré.

Ta lasta artiklo kontenas sugestoj tre valorozaj, kiuj provokos diskuti ed ek oli, me esperas lo, spricos la lumo qua montros al ni la vojo sequenda por plubonigar Ido sen tro granda budo. La desfacilaj e tale ol divenos plu « internacional » sen perdati la sua facileso e logikozeso.

J. GROSS.

FINANCI

MECENARO

G.-H. Richardson (Anglia), 87 suisa franki; Dr A. Stoermer (Praha) 16 suisa franki; Prof. Roze (Latvia) 100 suisa franki.

POR LA KONGRESO

Krafft (Usa), 8.50 suisa franki.

SPONTANA SUBVENCIONI

(En suisa franki) : Fierabend (Suisia) 7.50; Leau (Francia) (61) 2.50; Dr. Schrag (Suisia), 2.50; Bustundui (Guatemala), 2.50; Ferreres (Hispania), 2.13; Ida Schümperlin (Suisia), 0.50;

(En franca franki) : Labedan (Francia), 12.00; Genin (Mexikia), 7.50.

Ni kordiale dankas la jenerozaj donaceroj kiuj tante efike reserpondis a nia lasta apelo. Tale, li posibligas l'edito di PROGRESO kun itere 48 paginoj til la fino di ca yaro.

AVIZI ED ANUNCI

So. Jean Laurent, farmaciisto, 233 bis, Corniche, Marseille (France) ofras sua kunlaboro por la kompletigo, perfektigo e propagado di Ido, precipe pri la scienco farmakologia. Il deziras recevar nomenklaturon diverslanda di kemio neorganika (mashinskribita) kun lia tradukuro ad Ido. Il konocabo bone la lingvoj Angla, Germana, Hispana, Holandana, Italiana, Polona, Rusa.

Me serchas la du numeroj 49 e 59 di PROGRESO antemilitare. Sendez ofri al la redakto di PROGRESO.

A. M. M.

Pro motivi nedependanta de mea volo, me koaktesis kelkajn neglijar la korespondon privata kun plura ek mea fidelaj amikoj. Me pregas li ne interpretar ta silenco kom signo di indiferenteso relate li e probos maxim balde posible rientamar nin interrelati.

A. M. M.

Le Gérant : J. VALLETY.

REGULARO

- Omna manuskripti devas kontenar la komplet adreso dil sendento.
- La redakterio ne povas enirar en privata diskutado pri linguala questioni.
- Manuskripti por *Progreso* devas esar materiale separita de la privata letri. Singla questiono devas traktesar sur aparta folio e sub aparta titolo kun preciza refero a l'antea artikli, traktinta la sama temo.
- Progreso* povas furnisar aparta imprimuro di singla artiklo, po la kustopreco, se l'autori demandas lo ante l'aparo dil artiklo.
- Omna manuskripti por imprimo devas skribesar nur sur un latero dil papero, kun marjino sat larja e linei eskartita (ne sur postal karto). Oli devas esar tre facile lektelebla, o prefere tiposkribita.
- La redakterio acceptas nul artiklo en nacionala linguo, nek asumas la tasko tradukar tala artiklo ad Ido. Ol ne es obligata acceptar artikli en altra linguo artificiala kam Ido.
- La redakterio ne es obligata acceptar artikli expozanta o diskutanta altra lingual sistemo kam la sistemo Ido.
- La redakterio ne es obligata, sendar imprimprobi al autori.
- On insertos nula manuskripto ed on respondos a nula letro, qua ne satisfacos la superdicita kondicioni.
- Artikli ed informi arivanta pos la lma dil (para) monati, ne povos insertesar en la sequanta numero.
- La redakterio ne responsas pri la manuskripti ne insertita.
- La redakterio refuzas insertar polemiki en *Progreso*.

LANDAL AGENTI DI PROGRESO

ALIA	L. C. Willcox, 33, BARROW Rd. LONDON S.W. 16.
ARABIA	J. Baller, Laurenzgasse 13/28 WIEN V.
ARABIA	V. Gouix, 37, rue de la Ruche, SCHAEBECK-BRUXELLES.
ARABIA	Fausto Suarez Tenfuss, Caixa postal 118, QUATA (Estado de Sao Paulo).
BOHEMIA	Karel Neumeister, PRAHA-VI, 59.
ARABIA	E. Thomsen, Kongensstr., 76, FREDERICA.
ARABIA	C. Papillon, 52, rue Petit, PARIS.
ARABIA	Ido-Centrale (Hermann Jacob) Sootst, 75, BERLIN-CHARLOTTENBURG.
ARABIA	Joaquin Ferreres, 26, de Enero, 38 2 ^o 4a, BARCELONA-Hostafranchs.
ARABIA	M. Krippel, Foiskola, SOPRON.
ARABIA	V. Rulikovs, p. k. 795, RIGA.
ARABIA	M. Meier-Heucké, 100, route d'Ehlerange, ESCH-S.-ALZETTE.
ARABIA	P. Wegman, Deurningerstraat 153, ENSCHEDE.
ARABIA	Svenska Ido-Forbundet Post Box 59, HÖTING.
ARABIA	R. Stucki, IDO-KONTORO OERLIKON.
ARABIA	M. Shaparenko, ul. Uricki N. 101, kv. 6 KIEV (Ukrainia).
ARABIA	Mikael Gorin, Postkesto 321, MOSKVA.
ARABIA	Fred Krafft, 565, Morse Avenue, RIDGEFIELD N. J.

HONORPREZIDERO :

Prof. Leopold Leau, dekanano dil fakultato dil scienci en Universitato Nancy (Francia, 8, rue Montesquieu, Nancy (M. & M.), olimila sekretario dil Komitato dil DELEGITARO por adopto di helpapanjo dil linguo.

AKADEMIO

Prezidero Adyunto Sigvard Quarfood (SKARA, Suedia).
Kasero Dr. Siegfried AUERBACH, (Bockenheimer Anlage 99, FRANKFURT-A-M. (Germania). Postochekek-kontrolo Frankfurt (M) 169-86.

Cetera membri

Kanoniko Jules Gross (RIDDES, Valais, Suisia).
 Lektoro Janis Roze, Universitato Riga (Kungu iela 7, dz. 4, RIGA, Latvija).
 Lektoro Th. P. Lesch, Universitato Helsinki (13 Krobergsgatjan, HELSINKI, Finlando).
 Prof. Dr. Albert Stor, Teknikal Universitato Praha (16 Jilska, PRAHA, Chekoslovakia).
 Gilbert H. Richardson (164 Rye Hill, NEWCASTLE-ON-TYNE, Anglia).
 Abado Jules Houillon (Institut Fénélon, GRASSE, Alpes-Maritimes, Francia).
 H. D. Akerman (12 Ollerton Road, New Southgate, LONDON N 11, Anglia).
 Joseph Espitallier, instruktisto (ATTIGNAT ONCIN, Savoie, Francia).

KOMITATO

Prezidero Dr° Hans Brismark, Post Box 59, HOTING (Suedia).
Sekretario A. Matejka, 104, Linsebühlstr. ST-GALLEN (Suisia).
Vice-sekretario C. Papillon, 52, rue Petit, PARIS-19^e.
Kasero H. Cornioley, Schulweg 2, BERN (Suisia). Posto-klubo konto : Bern III, 4784.

Cetera membri

Dr° S. Auerbach, 45, Bockenheimer Anlage, FRANKFURT-A-M. (Germania).
 Joaquin Ferreres, 26 de Enero, 38 2^a 4a BARCELONA (Hispania).
 Hermann Jacob, Soorstrasse 75, BERLIN-CHARLOTTENBURG.
 Moric Krippel, Foiskola, SOPRON (Hungaria).
 Fred. Kraft, 565, Morse Avenue, RIDGEFIELD N.J. (U. S. A.).
 Prof. Eugène Mathys, Vanderkelen 16, LOUVAIN (Belgia).
 H. Meier-Heucké, 100, route d'Ehlerange, ESCH-S-ALZETTE (Luxemburgo).
 S.-S. Nixon, 8, Park Row, BURLEY-IN-WHARFEDALE (near Leeds; Anglia).
 Karel Neumeister, PRAHA VI, 59 (Chekoslovakia).

LINGUO INTERNACIONA DI LA DELEGITARO

TOMO X. N° 98 (6)

Decembro 1933

PROGRESO

Konsakrat al propagado, libera diskutado e konstanta perfektigado di la

LINGUO INTERNACIONA

Fondita da Dro^{co} Louis Couturat

**OFICAL ORGANO DIL
UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA**

UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA

OFICAL ORGANO

PROGRESO

Aparas omna duesma monato en kayeri de 48 pagini adminime

Yarabono: suisa franki 4.00

(gratuita por la membri dil Uniono)

L'aboni es sendend al Editero di la revuo.

CENTRALA KASERO DIL UNIONO

H. CORNIOLEY, Schulweg, 2, BERN (Suisia)

POSTO-CHEK-KONTO : BERN III 4784

Extrakto ek la Statuti dil Uniono

§ 1 L'uniono nomesas UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA e havas la skopo :

a) Unionar en komun agado omna personi qui aprobas la linguo internaciona IDO, quala ol es definita per la deklaro dil Delegitaro por Adopto di Linguo Helpanta Internaciona e quala ol rezultis e rezultos de la labori dil Ido-Akademio dil U. L. I.

b) Adoptar, propagar e developar ta linguo segun omna posibla e praktikal moyeni.

L'Uniono konsideras la linguo internaciona IDO ne kom perfekta e netushebla, ma kom sempre perfektigebla segun ciencala principi.

§ 4 Omna natural o yural persono, qua aprobas la linguo dil Uniono o helpas l'Uniono realigar lua skopi, darfes divenar membro sive per direta adhero, sive per mediaco di altra organizuro, aprobata dal Uniono.

§ 5 Omna membri dil Uniono recevas gratuite l'ofical edituri.

§ 9 La yural kontributo pagenda da singla membro es 2.50 suisa franki adminime.

§ 10 La societal yaro koincidas kun la kalendarial yaro. La kontributi es pagenda til fino di aprilo maxim tarde.

§ 12 La kontributaji pagesas al Uniono per la landal od interlanda federuro, ma direte al Uniono da personi qui ne es membri ti tal organizuri.

§ 35 l'Ofical organo dil Uniono es: PROGRESO.

Omna ofical komunikaji publikigita dal Komitato o dal Akademio en ica revuo konsideresas kom fakte komunikit ad omna membri dil Uniono.

PROGRESO

RESPONSIVA CHEFREDAKTERO :

A. Matejka, 227, Altstetterstrasse, Zürich-Altstetten

KUNREDAKTERI :

LITERATURO : S. Quarfood.

MOVADO : V. Markvart.

LINGUO : S. Bakonyi.

BIBLIOGRAFIO : Jules Gross.

EDITERO :

C. Papillon, 52, rue Petit, PARIS-19^e

Posto-chek-konto PARIS 31-732

Tomo X N° 98 (6)

Decembro 1933

Kontenajo

AVIZO.....	209
DECIDI DIL KOMITATO.....	210
LITERATURO, CIENCO, DIVERSAJI (Idealismo; Angelika; La Mantelo; Ni vidas nur ombri; Worgl o la « diminutan a moneto »; La « Franjo »; Ka la vivo es ankore vivinda? « Oxford-English »; Arthur Schopenhauer; Stilo, Skripto e Traduko).....	215
LINGUO (Stabileso e progreso; Ica; Ula, irga; Vorti bezonata; la komo).....	234
PROPAGO (Korespondez kun Usana pueri e lia docero! Pri altra propagomaniero e diplomo di tradukero).....	245
TRA LA MONDO (Belgia; Brazilia; Hispania; Suedia).....	247
MIKRA ENCIKLOPEDIO MONDLINGUALA.....	249
BIBLIOGRAFIO.....	251
INTER NI.....	253
FINANCI.....	254
INDEXO POR LA YARO 1933.....	255

AVIZO

La lekteri di PROGRESO kredeble ne astonesos vidante, ke nov adreso ornizas mea nomo sur la frontispico di lia revuo. Li ne astonesos, nam li es kustumit ad ica tedant adresochanji ja de plura yari. Ma forsan li tamen questionos su, kad icafoye ol hazarde ne esos la « bona », t.e. la definitiva. Sincere konfesa: mea kuriozesos egalesas la lia, nam me regretinde ne ja aquisita nedependeso del fato, qua posibligus a me, aranjari la vivo segun mea personal preferi e konseque me savas nulo pri to quon la futuro rezervas a me. Ni do modeste esperez ke

ol (l'adreso komprenende, ne la futuro) durez adminime til l'aparo dil proxima numero.

E pro ke l'edito di ta numero hazarde koincidos kun l'organizo dil elekti por la nova komitato, la membri di ULI ya lore havos la fortunoz okazono, remplasar me per funcionero kelke plu stabila. Omnmaniere me ne volas neglijar ta okazono por expresar mea varma danko a ti omna, lekteri, kunlaboreri e mecenis qui til cadie helpis me en mea esforcis propagala. Dum tri yari ni sucesis duktar PROGRESO tra omna rifi e tempesti: existas nula motivo, por ke ni desesperez pri olua fato dum la quaresma, se singlu facas sua devo kom Idisto.

E ye la solio di ca nova yarserio, me deziras ad omna mea amiki, kolegi e lekteri

Joyoza festodii e felica nova yaro !

DECIDI DIL KOMITATO

Revizo ail Statuti

En PROGRESO Nro. 93 (pg. 37) ni raportis sub la titulo « Administral Reformi » pri projeto di chanjo dil statuti submisit al Komitato da Sro. Ilmari Federn e 52 kunsignatinti. En la sama numero, ni publikigis la motivizita decido dil Komitato pri singla ek la postuli submisit al votado ed apertis la trimonata diskutoperiodo preskriptita per § 31 di nia statuti. Konstatinte, ke nul ob'ecioni facesis kontre la decido eventinta, la Komitato ratifikis definitive la rezultajo dil unesma votado, ecepte propozo Nro. 7 (evo elektala) quan ol repulsis per 5 voti kontre 3.

Pro ke la validigo dil propozi adoptita necesigas l'aranjo di plebicito segun § 38 di nia statuti, la Komitato judikis l'okazono kom oportuna, proceder a generala revizo dil statuti, en qua egardesus l'experienci facita dum la pasinta quar yari. De olua deliberi rezultis la sequanta modifikopropozi (inkluzita ti propozita da I. Federn, definitive ratifikita) :

Anciena texto

§ 11. La revenui dil Uniono restanta pos sustracionir la spensi por l'ofical edituri, repartisesas egale inter Akademio e Komitato.

§ 17. La sekretario dil Akademio obligesas raportar en l'ofical organo pri omna konsiderinda propozi linguala ricevita e mustas komunikar la motivizita respondo dil Akademio. Se necesa, ta komunikaji povas facesar per kurta rezumo.

Propozi da nelinguisti, implikanta chanji di la linguo aceptesas nur sub la kondiciono

od a) ke la propozinto posedas la docadal atesto dil Akademio e pos recevo di olca dum adminime tri yari proveble praktikis la linguo.
od b) ke oli sustenesas dal signaturi di 20 membri adminime.

La decido dil Akademio mustas loyale aceptesar dal propozinto.

§ 19. L'Akademio konsistas ek adminime 9, admaxime 15 membri, elektita dal majoritato dil votinta doceri diplomizita, membri dil Uniono. Ol es rielektenda ye duimo omna quaresma yaro. La kandidati por l'Akademio, propozita dal Akademio e dal Komitato kune, elektesas dal doceri diplomizita per komuna listo segun alfabetal ordino. La listi devas kontenar adminime 150 % del kandidati elektenda.

Nova texto

Omna spensi dil Komitato e dil Akademio pagesas ek la centrala kaso.

La sekretario dil Akademio publikigas en l'ofical organo la texto di omna konsiderinda propozi lingual submisit al Akademio e komunikas la motivizita decido di olca.

L'Akademio konsistas ek adminime 9, admaxime 15 membri. Ol elektesas omna triesma yaro. L'elektoyuro es limitizit al membri posedanta l'internaciona diplomo di docado, di savo o di samvalora atesto da landal federuro. La kandidati por l'Akademio propozesas dal Akademio e dal Komitato kune. La listo dil kandidati, establisenda segun ordino alfabetal, devas kontenar adminime 150 % del kandidati elektenda.

Omna diplomizita Idodocero, membro di ULI obteninta 10 sustenanta signaturi di altra DID

§ 23. La Komitato elektesas da omna Unionani per plebicito. La kandidati por la komitato, propozita dal Komitato e dal Akademio kune, prizentesas al elekto per komuna listo, segun alfabetal ordino. La listi devas kontenar adminime 150 % del kandidati elektenda.

La membri havas la libereso, votar por altra kandidati, kam ti propozita da Komitato ed Akademio.

§ 24. La Komitato rielektesas omna quaresma yaro. Plasi vakeskanta inter la voti plenigesas provizore per koopto, definitive lor la proxim elekti. La remplasero es rinovigenda en la sama yaro, en qua lua remplasito ekirabus.

§ 34. Omna membri di ULI havas nur un voto. Ecepte en kazi aparte mencionita (§§ 37 e 38) omna voto e decido facesas per la majoritato absoluta dil votinti.

§ 38. La statuti es chanjebla per majoritato dil du triimi votinta. Propozi pri chanji es sen-

(diplomizita Idodoceri) membri di ULI, havas la yuro, prizentar su kom kandidato por l'Akademio.

La komitato elektesas dal ensemblo dil Unionani. La kandidati propozesas dal Komitato e dal Akademio kune. La listo dil kandidati, establisenda segun alfabetal ordino, devas kontenar adminime 150% del membri elektenda.

Omna membro di ULI, obteninta 20 signaturi sustenanta da altra Unionani, havas la yuro, prizentar su kom kandidato por la Komitato.

La membri havas la libereso, votar por altra kandidati kam ti indikit en la listo oficala.

La Komitato elektesas omna triesma yaro. La remplaso di membri ekirinta eventas per koopto.

Omna membri di ULI havas nur un voto. Ecepte en kazi aparte mencionita (§§ 37 e 38) omna voto e decido facesas per la majoritato absoluta dil votinti.

L'elekti por l'Akademio e la Komitato administresas da 3 Unionani (prefere habitanta la sama urbo) qui es nek membri nek kandidati dil koncernata korporaciono. Li responsas pri lia laboro ad la Komitato, qua elektas li.

1/10 del membri o la Komitato povas demandar chanjo dil statuti. Propozi publikigesas en

dend al Komitato, qua publikigas li en l'ofical organo. Se 1/10 del Unionani demandas lo, la propozo submisesas a general plebicito.

l'ofical organo. Se pos tri monati ne plu multa kam 1/10 del membri skribe repulsas la propozi, li konsideresas kom validigita.

Se la nombro dil repulsanti superesas 1/10 del membraro, la propozi es submisend a generala plebicito. Li bezonas lore l'aprobo dal 2/3 del membraro por divenar valida.

Nova preskripti :

Nova paragrafo insertota sub seciono V : General organizo :

La membri havas la yuro, formacar aparta secioni en la framo di ULI. La skopi persequata da oli devas esar parenta a ti dil Uniono o servar l'interesti di olca. La statuti o regulari, establisita dal membri ipsa, devas esar aprobata dal Komitato, por esar valida.

La komitato decidas pri la fondo e la duro di ta secioni.

Remarki

La nova redakto di § 11 vizas simpligar l'administro dil financi. De nun, omna pagi tam por la komitato kam por l'Akademio efektigesas per la centrala kaso. L'Akademio konservos por sua propra uzo nur ta kapitali qui donacesas ad ol direte kom legaci o spontan subvencioni.

La modifiko dil §§ 19 e 23 extensas la yuri dil membraro koncerne l'elekti e rielekti.

Per la chanjo di § 38 ni reduktos la nombro dil komplikit e kustoza plebiciti. La Komitato povos future chanjigar la statuti segun la bezono, sen tedar la membri per senfina konsulti. Malgre to, la yuri dil membraro ne abolisesas.

La nova paragrafo qua vizas la fondo di specal secioni, furnisas la framo por la konstituco dil « Korporaciono Idodoceral » (e parenta organizuri) ja decidita per rezolvo dil Komitato.

Me profitas ica okazono por adjuntar expliko klarigiva koncerne la texto di § 32, qua misinterpretesas da multa Idisti. Segun li, irga Unionano darfas proponar chanjo di ja existanta od endukto di nova preskripto e postular la quika arango di plebicito pri olu, se lu antee sorgis kolektar la signaturi sustenanta da 1/10 del membraro. To es interpreto eroroza, nam

ol intermixas du kozi esencale diferanta, nome : *inicioyuro* è *referendumo*.

L'inicioyuro donas al membri la yuro, postular *ipsa* la chanjo, abrogo od edikto di lego, kondicione ke suficanta quanto de signaturi sustenas ta postulo. En ta kazo, ol es submisend a votado generala.

La *referendumo* konsistas en la yuro, refuzar l'acepto di lego, ediktit dal supra autoritati. Ici devas obligale submisar ol a generala votado, se suficanta quanto de signaturi sustenanta apogas ta demando.

Or, nia statuti grantas nur la yuro dil referendumo, ma ne l'inicioyuro. To signifikas, ke 1/10 del membraro povas postular l'abrogo di decido dal komitato, ma ne l'aranjo di plebicito pri tote nova legi propozita *da li ipsa*. Ta distingo semblas stranja unesmavide, ma ol es tre naturala e cetere facile komprenebla precipue por ta nacionani (quale exemple la Suisi) qui juas ta libereso per lia propra konstituciono.

Me adjuntas, ke la yuri dil membraro nule es lezita per ica lakuno. Irga Unionano povas submisar propozo al Komitato ; se olca sustenesas da mem nur un komitatano, lore ol obligale diskutesos e komprenende provokos decido. Se ica lasta es negativa, lore la propozinto havos la posibleso postular plebicito segun § 32. Se ol es pozitiva, nu lore lua deziro es satisfacita e lu povis sparar la penoza kolekto antea di signaturi. Kad ica voyo ne es plu komoda ?

Konforme a § 38 di nia statuti, la supera modifikopropozi publikigesas en nia ofical organo ante submisesar al votado generala. La kompleta texto dil nova statuti publikigesos en Nro. 99 di PROGRESO. La votado pri oli eventas samtempe kun la nov elekti por la komitato, di qua l'ofico expiras ye la 31ma di Marto 1934.

La sekretario : A. MATEJKA.

LITERATURO, CIENCO, DIVERSAJI**Idealismo**

(Ek letro da Romain ROLLAND)

« Me devas dicar a vu, ke me nultempe *brudas pri la suceso proxima o futura di esforcis ideala, pri la vereso, saneso e la santeso di qui me es konvinkita. La suceso ne koncernas ni. Ni es la servisti di nia ideali. Nia sola tasko es, servar li brave e fidele. Ka kom vinkinti o vinkoti, quon to importas? Nia feliceso konsistas en servar lo Eterna e sakrifkar ni ad ol. Me ne amas ti qui nepaciente esperas speco de terala paradizo e me ne fidas a li. Ti es homi febla, qui por agar bone, bezonas certigeso pri ke li o le lia es rekompensota pri to. La rekompenco es en ni ipsa. Ol ne venas de extere. Ol es en nia kredo, nia kombati, nia braveso. »

Angelika

(Fino)

III

Ebriigita dal revu, me sidis vespere an rivo.
 Sidis ed audis pensoz ondo-muziko *suaveg.
 Alte en nubi arjenta la luno promenis sur cielo,
 Sube la flori valal, drinkis la brilo splendid.
 Milda vento susuris, volupto plenigis la nokto,
 Dum ke la kordio liber prizis delice revar.
 Kalma e klara me esis, ondegi di kordio tedita,
 Maro di plendo grondant lente paceskis en me.
 Nun me aplombe regardis la dolc e dormanta rezigno,
 Pensis pri balde mortor, pensis pri povra vivir.
 No, me pensis subite, ma tale tu restez plendanta,
 Sempre ne saciit. Metez kurajo juar !
 Donez al tombo la last homajo ek bel imorteli,
 Cesez de pos dezirar, lasez la tombo pacar.
 Brisk partoprenez la vivo, atencez la joyi monduma,
 Koliez la rozi havebl, probez ul frukto gustar.

* *brudar* (Quarfood) A to brood G brüten = doloroze meditar.

Livez la fola espero raptar del sino dil cielo
 Tua karino beat : elu ne venos a tu !
 Tale pensante, me plektis l'unasma floro al krono
 Ul qua povez ornar elua tomo amat.
 Balde me vidis stelo, qua brilis tra nubi krevinta
 Sant procesionar proxim la bordo cielal.
 Ho, mea dolca karino, ka forsan ta punto brilanta
 Esas la blank e pur vivo anmala di tu ?
 Kande me vidis sur cielo en turbo di steli aminda
 Tua imajo featr, plen de amoru sincer,
 Kande fonto murmurar, venteto susuras printempe
 Flori odoras *suav, steli salutas briloz,
 Sempre me revas pri tu, anjelo en kordio e volo,
 Duras me tun adorar digne esantan beat.
 Or, mea stelo su celis, dop nubi la luno foriris
 E la imajo charmoz flugis fantome de me.
 Plektez, ho manuo tremant la *kranso del bel imorteli
 Hastez por elu facar lasta homajo de tu !
 Ma, me ankore duras ligar la memori qual *kranso,
 Dicez, yunino minion, kad me sucesas pri to ?

IV

Traure susurez, tremuli, stacanta an elua tomo,
 Volez la dolcan shirmar, ulmo ramoza e fort !
 Dika foliaro, lamentez qual turdo dum trista vespero,
 Igez lakrimi fluar, nokto ! al sino, tombal !
 Hike en ombro mortal me sidos, dolcino ! e duros
 Pal e trist foliumar mea memori pri tu.
 Tun me vidas omnube, yunino digna de cielo !
 Vidas memore klar, quante tu esis minion.
 Ento de gracia perfekt, ho quante tu esis aminda.
 Same dum vivo floratr, same dum pala mortar.
 Quale anjelo tu esis, tu preske ne tushis la tero,
 En tua volo pur regnis deziri kandid.
 Tale aminda tu vivis ne altre kam santo sur tero,
 Levis tu pense al ciel ante la alin uzar.
 Sur tua voyo nultempe me vidis vermo fulita,
 Herbo pede presit, traco di polvon tushir.
 Tace qual lumo tu venis, varmigis qual brilo dil suno
 Sinkis qual amo sincer dolce en kordio mortal.
 Bele qual nivo falanta, tu *svebis en pura aero

Maxim lejera ventet igis tu supre hastar.
 Tamen nulu existis, qua tante subtile komprenis,
 Nulu qua povis donar kordio-alejo plu *suav.
 Amo pulsis en tu, benigna volo tun nutris,
 Prego qual rozo etern dulce florifis surbok.
 Tamen, el jacas, Eterno ! el jacas hike entera,
 Tombo darfas havar Tua kreito beleg.
 Streta tombo kontenas charmivi quin jorni kisadis,
 Nokte timis nocar, kande li esis koldet.
 Morto tamen ne timis : lu vidis la lilio dil valo,
 spricis guto sangoz tace sur folii kandid.
 Rozi de pos redigis la vangis dil ento amata,
 Kande la sango di el fluis en febro mortal.
 Balde la fonto sikesis, la lilio paleskis itere,
 Klozis korolo velkant, sinkis la kapo tro febl,
 Mortis qual sono sur ondo, qual vento en bosko vespere,
 Quale la suno brilant fine sur tempo-kupol !
 Tacez, ho kanto jemanta, el dormas sube pacoza,
 Tacez, tremulo sonoz ! dulce el dormez la kar !
 Dolce sonjesas eterne en sant quieteso tombala,
 Volez nun balde prenar anke me ipsa a tu !

Trad. da S. QUARFOOD.

La Mantelo

Da N.-V. GOGOL

(Fino)

Tala esis la personego, quan Akaki devis pregar pri helpo
 en sua ditreso. L'instanco quan il selektis por facar la
 demarsho esis partikulare apta por flatar la vaniteso dil
 Generalo e devis ya samtempe favorizar ilua entraprezo.

La personego trovegis en sua kabineto e babilis gaye kun
 old amiko, quan il ja de plura yari ne plus vidabis, kande
 anon anuncis a lu, ke ula sioro Bashmachkin solicitis la honoro
 parolar kun lu.

« Qua esas ica homo ? » questionis l'alta personego de-
 prizeme.

« Oficisto », respondis la servisto.

« Lu vartez. Me ne havas tempo por aceptar lu nun ! »

La nobla oficisto mentiabis. Nulo impedabis lu grantar
 audienco demandita. Lu ed ilua amiko ja esis exhaustinta

diversa konverso-temi. Plurfoye ja eventabis longa pauzi de embaraso, dum qui li esabis frapinta su lejere sur la shultri, dicante :

« Do tale esis, mea kar amiko ! »

« Yes, Stefano, tale ! »

Ma la Generalo refuzis aceptar la solicitanto, por pruvar a sua amiko, sua importanceso kom Generalo e por montrar a lu, ke lua kunlaboranti subalterna koaktesis vartar en la avan-chambro, til ke plezis a lu, aceptar li.

Tandem, pos ke li parfinabis plura altra dialogi e pardu-rabis kelka plusa pauzi, dum qui la du amiki esabis retro-plunjinta su aden sua stulegi, suflante la sigar-fumuro aden l'aero, la Generalo subite semblis rimemorar ke on solicitabis de lu audienco. Lu advokis sua sekretario, qua stacabis ye la pordo kun plura paperi en la manuo ed imperis ad il, enirigar la solcitero.

Kande lu vidis Akaki kun lua humila vizajo e lua olda uniformo, lu turnis su subite ad il e dicitis :

« Quon vu volas ? » e ton per tre severa voco, a qua il probabis donar ankore vibranta sono, olquan il esforcabis aquirar per exercado avan la spegulo, ok dii ante recevir sua pompoza General-titulo.

Per ica ruda adparolo, timida Akaki esis komplete stuporigita. Ma lu facis energioza esorcio por montrar fermeso e por naracar qualmaniere on furtabis de lu la mantelo, advere ne sen kargar la naraco per multega detali. Lu adjuntis, ke lu turnis su a Lua Ecelenco, esperante ke per lua bonvoloza interveno che la polical chefo o che irg altra alta personego, on sucesus ritrovar sua mantelo.

La Generalo opinionis ta procedo kom kelke neburokratata.

« He, Sioro ! ka vu ne savas, quala demarshi vu devas facar en ica kazo ? De ube vu venas ? Vu do ne savas quala proceduro es preskriptita por tal aferi ? Vu devabus prizentar petitiono en l'oficeyo, la demando lore esabus transdonita al kontorchefo e pose al direktero, pos-quo ol esabus prizentit a me per mea sekretario, qua lore... »

« Permisez a me », replikis Akaki, qua facis enorma esorcio por konservar la mikra resto de prezenteso di spirito quan lu ankore posedis, nam lu sentis la sudoro aparar sur sua fronto, « Lua Ecelenco voluntez permisar a me la remarko, ke se me audacis importunar vu pri ica afero, ke — ke la

sekretarii -- la sekretarii esas homi de qui nulo es esperebla. »

« Quo, quale ! Kad es posibla ? » klamis la Generalo. Quale vu audacas parolar tale ? De ube vu prenis tala aroganteso ? To es ya shaminda vidar yuna homi quale vu revoltar kontre sua chefi. »

En sua ardoro oficistala, la Generalo tote ne remarkis, ke la konsilisto tituliera evis ja inter kinadek e sisadek yari e ke do la epiteto « yuna » povis aplikesar ad il nur kondicionale, to es per komparo a homo evanta adminime sepadek yari. « Ka vu advere savas kun qua vu parolas ? Ka vu koncias koram qua vu stacas ? Ka vu koncias to ? Me questionas vu, ka vu koncias to ? »

Ed enuncante ta paroli, lu frapis per la pedo ed ilua voco aquis teroriganta volumino.

Akaki esis tote stuporigita, mem propre dicite terorigita. Lu tremblis ed apene sucesis sutenar su ; sen la helpo di konfortal servisto qua venis sokursar lu, lu falabus sur la sulo. On fortiris lu preske esvaninta.

Ma la Generalo esis komplete ravisita pri l'efekto atingita, quan lu ne expektabis. Lu esis fiero vidar ke lua vorti facabis tanta impreso sur homo ja evoza, e ke li mem igis lu esvanar. Lu regardis sua amiko por konstatar sur lu l'efekto dil ceno jus eventinta. Quanta satisfacon lu sentis, kande lu vidis ke mem lua amiko esis emocigita e regardis lu preske timide !

Quale Akaki sucesis decensar l'eskalero e quale lu trapasis la strado, ton lu ipsa ne savis explikar, nam lu sentis su plu mortinta kam vivanta. En sua tota vivo lu ankore nultempe esabis blamita da Generalo e mem da stranjera Generalo.

Sen facar la minima esorco protektar su kontre la tempesto qua furiis extere, lu trairis la stradi por irar heme. La ventego qua sufflis de omna lateri ed ek omna stradeti, inflamigis lua guturo. Arivinta heme, lu esis nekapabla dicar un sola vorto. Lu kushis su. Tante granda esis l'efiko dil leciono j Jus parvivinta.

Ye la sequanta dio Akaki havis forta febro. Danke al klimato Peterburgana, la morbo developesis per teroriganta rapideso. Kande la mediko arivis, omna remediili ja esis diventininta neutila. Pos palpar ilua pulso, la honorinda doktoro preskriptis kelka kataplasmi, ma nur por ne lasar lu mortar sen la kunhelpo dil medicino e lu deklaris samtempe ke la paciento vivos ankore admaxime du dii.

Pos ta enunco, lu dicitis al hostino :

« Vu neplus havas tempo perdenda ; sorgez komendar-piceosarko, nam por ta povra homo querka sarko esos sendubite tro chera. »

Kad la konsilisto tituliera audabis ica vorti, kad li violente emocigis lu e kad lu plendis pri sua desfelica existo, ton nulu saveskis irgatempe, nam Akaki deliris konstante. Stranja aparuri trapasis kontinue lua febligita cerebro. Lore lu vidis su koram Petrovich, quan lu pregis facar mantelo kun slingi por la furtisti qui persekutis lu en lua lito e lu pregis sua hostino, forchasar la raptisti qui celis su sub lua litro-kovrilo. Lore lu vidis su koram la Generalo, askoltante ilua diskurso-reprimandala e pregante lu pardono. Plu tarde lu intrikis su en dicaji tante nekoheranta, ke lua hostino terorigita facis la krucosigno. Nultempe en elua vivo el esabis audinta ulosimila e ta vastega fantaziaji astonis el tante plu multe, ke la titulo « Ecelenco » trovesis konstante en oli.

Kelke plu tarde lu murmuris frazi konfuza e nekoheranta; on perceptis nur ke la fantaziaji dil povra maladi havis mantelo kom chefa objekto.

Tandem Akaki expiris. Nek lua chambro, nek l'armoro esis siglizita pro la simpla motivo, ke lu havis nula heredanti e poslasis nulo altra kam pake'to de ganso-plumi, kayero kun blanka papero, tri pari de kalzi, kelka pantalon-butoni e la olda vesto. Qua recevabis ta poslasajo ? Deo savas lo. L'autorodi ta historio nultempe inquestis pri to.

Akaki envelopesis en sepultotuko ed enterigesis en la tom-beyo. La granda urbo Peterburg duris vivar en exakte la sama maniero, quale se Akaki nultempe existabus. Tale desaparís homala ento, qua nultempe havis nek protekteri, nek amiki, qua ecitabis la vere kordiala kompato da nulu e ne mem la kuriozeso dil naturciencisti, qui ya tante avide kuras dop singla rara insekto, por stekar ol sur pinglopinto ed examenar ol mikroskopale. Sen la minima plendo, ica ento suportabis la moko e la sarkasmo di lua kolegi. Lu iris stra voyo til la tombo, sen ke evento extraordinara interruptabis la iro di lua existo. Nur vers la fino di sua vivo, mantelo plunjabis il en yunesal ecito e provokis la dizastro qua pulsís lu a la morto.

Kelka dii pos la konverso kun la Generalo, la kontorchefo, qua, same kam lua kolegi, ne savis quo eventabis, sendis la kontorservisto che Akaki kun l'impero, quik riprenar sua

laboro en l'oficeyo. La servisto retrovenis kun l'informo, ke on nultempe rividos la konsilisto tituliera.

« Pro quo ne ? » questionis omni.

« Pro ke on enterigis lu ante quar dii. »

Talmaniere la kolegi di Akaki saveskis ilua morto. Ye la sequanta dio, ilua plaso esis okupita per altra oficisto kun kelke plu robusta naturo, per homo, qua nule esforcis facar tante bela kopiuri del akti administrala... (1).

Trad. A. MATEJKA.

Ni vidas nur ombri

Da Dro Arthur KIESEL

La destrukto dil universo

Se omna kosmala korpi kun unika ecepti dil suno e la planeti cirkondanta ol, destruktas ye un foyo komplete, tale ke restus nula atomo de li, de extere dil mondo di nia suno nur existus la vakua spaco, n. tamen pluse spektus li ye la cielo, pro ke anke pos lia destrukto la lumradii iras vers ni eĉ penetras aden nia okuli. Erste pos kelka yari perdesus uli di la fixa steli, nome ti maxim proxima a ni ; pro ke lore la lasta radii, quin li emisis a ni en la instanto di lia destrukto, atingus ni. Ma to nur surprizus la astronomi, ma ne la altra homi, qui ne observas la noktala cielo tante konciencoze. Ici dum lia tota vivo ne perceptus chanjo.

La lenta krulo dil kamentubo

Imaginez, ke esez inverse kam en la realajo, ke la lumo transmisus su kun la lenta rapideso dil sono, e la sono kun la rapida movo dil lumo. Imaginez, ke lore turmo o kamentubo di fabrikerio quan vu videskas en fora disto, devus destruktesar per explozo. Pro la enorma rapideso, per qua la sono nun difuzus su, vu quik audus la de'ono dil explozo, vu do savus ke la turmo o la kamentubo jus krulis. Tamen vu vidus ol ankore dum pasable longa tempo erektita sendomaje,

(1) Me finas hike la tradukuro dil verko da Gogol. En l'epilogo, l'autoro deskriptas la fantomal riaparo di mortint Akaki en la vivo Peterburgana. Ta fino dil novelo es advere karakteriziva por la procedi fantasmagoriala dil Rusa skriptisto, ma me konsideras ol kom nenecesa, se ne minvaloranta plulongigo di lua mikra maestroverko.

A. M.

tante longe, til ke la lumo, quan lu reflektis en la instanto dil explozo, atingis vu.

La materiala kovi ne posedas lumo o kolori, ma nur produktas oli, nome — per mediaco dil lumo-ondi en ni. Pro la esas fundamentale falsa, del vidopunto ciencala, dicar ke la folii di arbori es verda. Ma prefere, quale on exemple dicas pri tro s'ieta shui : Li dolorigas me, to signifikas, li igas ke me havas la dolori, tale on anke, quale Fritz Mauthner remarkas, on ne devus dicar pri la flori di arbori, kaze ke on volas parolar juste : li esas verda, ma li verdigas me, t. e. li igas ke me vidas verde.

La rapida nervi-telefono

Nur pro ke nia nervi, anke nia maxim longa, nome ti del pedfingri al cerebro esas tre kurta kompare a la rapideso de kinadek metri en la sekundo, kun qua la ecito transmisas su, nur pro ke la nerval ecito bezonas la minima parto di sekundo, exemple nur kinadek-ima sekundo por atingar la cerebro de nia manui. semblas a ni, kam se ni sentas tusho o vundo en precize la sama instanto, dum qua ol eventas. Ma ni supozez, ke la nerval ecito dil nervaro bezonas dek sekundi por transmisar su del manuo al cerebro. Se vu nun prenus stono e jetus ol, lore vu sentus ol en vua manuo erste lore, kande vu vidas flugar ol en la aero od vidas jacar ol fora de vu sur la tero. Ma se la nerval eciteso bezonus por ica voyo vice dek sekundi tam multa minuti, lore l'igno-peco, quan vu prenus e pozabus aden la furnelo esus ja brulita kande vu tandem sentus ol.

Dolori en perdita pedo

Existas stranja maladeso, quan la mediko nomizas alokiriko. La maladi montras la stranjeso, ke omna kovi quin li prenas per la una manuo sentesas da li en la altra. Se li prenas exemple pomo aden la dextra manuo, lore li sentas ol en la sinistra ed inverse. La pomo quan li sentas do esas en tote altra loko kam la vera pomo, quo naturale es nesposibla, se ambi esus lo sama...

Personi, qui perdis brakio o pedo, ne rare sentas dolori en ica membri, plu precize ye la loki ube oli esis antee ; do, pro ke la membri ne plus existas, extere dil korpo en la aero. Anke li sentas la neexistanta membri, exemple ne plus existanta gambo precize tale, kam se li posedus ol ankore.

Ed ica sento es tante vivaca, ke li, precize pos la unesma tempo dil perdo, volas tushar doloroza parto qua reale ne existas, o li vekas e kredas ke la perdo dil gambo esis nur sonjo, ed erste mustas konvinkar su ipsa per vidar la lakuno o per tushar.

Tondrantra flori

Se me posedus magiala vergo e chanjus la soni-ondi, chanjus li tante, ke li ne plus povus ecitar nia audala nervi, ma kontree haveskus la povo ecitar la flaro-nervi entrante nia nazo, lore li vekus vice soni e bruisi diversa flari, pro ke la ecito dil flaro-nervi ya nur vekas flaro-sentimenti en nia cerebro. Ni lore ne plus audus koncerto, ma ni flarus ol!... Nam omna tale nomizita soni-ondi efikus a la flaro-distrikto vice a la audio-distrikto di nia cerebro. E kande me uzus mea magiala vergo e dezirus, ke la dolca odori dil rozi, kariofoli, violi e generale dil kozi, quin on nomizas odorifanta ye la penetro aden la nazo ne plus ecitus la flaro-senso, ma kontraste ye lia penetro aden nia oreli nia audio-nervi, lore ni audus ye la proximesko a flori-bedo la flori e ne plus flarus li, e la poeti lore forsan kantus pri la melodioza susuro dil rozi, pri la poeziala murmuro dil violi e pri la aminda kantado del kariofoli.

« Ni vidus la tondro, e ni audus la sturmo »

Imaginez, ke apud la domo-pordo ultre la sonilo-butono esus duesma butono, di qua la filo esus ligita kun elektrala lampo. Se ulu ruptus amba fili e rijuntus li itere, ma krucatre, tale ke nun la unesma butono relatus al lampo e la duesma al sonilo, lore ye la preso sur la unesma eventus la lumizo dil lampo, ye la duesma on audus sonar; kurte la efiko esus inversigita. Ulo simila eventus, se nia nervi vidala ed audala esus ruptita e lore unionita krucatre, pro ke nun, pos ke eventis sanigo, la eciti dil lum-ondi dil nervi vidala en la okuli duktus al audio-distrikto, e ta eciti en la oreli pro la soni ondi duktus al vido-distrikto. Ici, la lumooni lore efikus, ke ni, vice vidar klareso (lumo) e kolori, audus soni e bruisi, ed iti, la soni-ondi efikus vidar, vice audar soni e bruisi, klareso e kolori. Se ni nun direktus la okuli vers la suno, lore ni ne plus perceptus brilanta lumo en formo di cirklo, ma audus hororigiva krakado e tondro. Altraltere ni ne plus perceptus enorma bruiso ed ululo ye orkano, ma vidus vivaca

radiado e flamifado. E ye tondro-sturmo, quale dicas Du Bois-Reymond, ni nun vidus la tondro ed audus la fulmino.

Ne nia senso sentas e perceptas, ma sole nia cerebro.

Ek la nova libro « Wir sehen nur Schatten »,

tradukis H. MacFRANE.

(23 septembro 1933.)

Wörgl o la « diminutanta moneto »

Sub ca titolo, la jurnalno « L'Illustration » en la kayero dil 9 esma di Septembro, publikigas interesanta artiklo da Siuro Claude Bourdet. Yen kelka ekstraktaji :

Wörgl es Austriana urbeto en la valo Inn, inter Innsbruck e Kufstein.

En Decembro 1931, Michael Unterguggenberger, ex-employato fervoyala, elektesis kom urbestro di Wörgl.

La financi dil urbeto esis en deplorinda stando. L'imposti ne pagesis. La nombro dil chomanti augmentis omnadie, l'urbeto ne plus povis pagar la federal imposti.

La 5esma di Julio 1932, l'urbestro probis energioza remedio : vicigar l'ofical moneto Austriana per moneto accelerata segun la tipo Gesellana (1).

Por to on projetis emisar bilieti valoranta 1, 5 e 10 shilingi, quin on nomizus « labor-bilieti » por eskapar l'emiso-privilejo dil Nacional Banko. Ca bilieti havus la partikulareso... desagreabla por l'uzanto diminutesar de 1 % singlamonate. Por konservar la valoro dil bilieti, on povus, yel fino di singla monato, pos pago di la « falio » de 1 %, stampigar la bilieto en l'urbo-domo.

L'urbestro opinionis ke l'uzanto deziranta perdar minime, la nova moneto tre rapide cirkulos e ke la komerco e l'industrio urbala multe profitus.

L'unesma labor-bilieti esis emisata en Agosto ye valoro de 32.000 shilingi. La komono kolektis sua lasta moyeni por garantiar ye 100 % la nova moneto per ofical moneto Austriana.

L'unesma uzo dil bilieti esis l'organizo di publika labori.

(1) Silvio Gesell (1862-1930), autoro di « La Natural Ekonomio-Ordino » qua expozas la teorii dil « libera ekonomio ».

On pagis la salario dil laboristi e la furnisaji a l'urbeto nur per labor-bilieti. Oli enduk'esis tale en la cirkulado.

On konstatis ke la nova moneto ludis perfekte lua rolo nam lua rapideso di cirkulo posibligis pagar dum trimonata periodo 100.000 shilingi per labor-bilieti havanta kom sumo nur 12.000 shilingi.

Me arivis en Wörgl en Agosto 1933, do exakte un yaro pos la komenco dil experimento. On devas agnoskar, senpartise, ke la rezultajo es miraklatra. La stradi, antee tante mala, similas nun autostradi : l'urbo-domo, rikonstruktita, es belega. Nova ponto, ek fer-betono havas la fiero enskriburo : « Konstruktita en 1933 kun libera pekunio ». La laboristi quin on renkontras en multa konstrukteyi es omni fanatika partisans dil « moneto diminutanta ». Me iris en la magazeni : omnube on aceptas l'helpanta moneto, same kam l'oficala. La preci ne augmentis...

Ja kelka vicina urbeti parolas pri la Schwundgeld (moneto diminutanta; to es la kustumata nomo dil nova moneto). Un de ca urbeti, Kirchbichl, ja emisis labor bilieti ed aceptas ti di Wörgl.

Qua do es la fenomeno qua igas ca moneto tante dezirinda e qua posibligas fakte salvar urbeto del falio e dum plena krizo duktar ol, pos un yaro, til relativa prospero?

Unesme esas kelka expliki sat ordinara : la pre-sustraciono de 1 % singlamonate es speco di moneto-imposto de 12 % yare (kozy abominata dal klasik ekonomisti). L'urbestro respondas ke ca nova taxo es facile suportebila pro la avantaji trovita dal uzanti dil nova moneto.

Pluse, la garantio dil emiso, to es la austriana shilingi quin la municipo bezonabus, restas en la spar-kaso e donas revenuo omnyare.

Tandem., omnafoye kande habitanto di Wörgl, pro extera deba'i, deziras kambiar la « moneto diminutanta » po ofical shilingi, lu povas facar to che la spar-kaso ma devas pagar kambio-taxo de 2 %. To es plusa revenuo por la urbeto.

Altraparte, kande Wörglano, ye la fino dil monato, ne savas quale uzar moneto qua subite perdos 1 % de sua valoro, restas sempre a lu la posibleso pagar sua imposti. Pro to, on pagis a la komono ne nur la imposti debita de plura yari, ma anke, nekredibla kozol, imposto-pagi anticipita.

On dicis ke l'experimento di Wörgl ne kreis richaji ma es

nur velizita exploto dil impostiti. To semblas eroro. Nultempe on vidis la impostiti ne protestar energioze kande on postulas lia pekunio. Or, hike, li ne protestas. Kontree, li es entuziasman'a pro l'experimento e plendas ke la Nacional Banko esforcas impedar plusa emisi. Es pro ke en Wörgl existas plubonigo dil general stando quan on ne povas imputar a nova formo di imposti. Semblas ke on devas agnoskar, quale l'urbestro, ke la nova moneto pleas plu bone sua rolo kan l'antea.

La ekonomiisti decidez kad malgre la garantio de 100 % existas hike quaza inflado. Omnakaze, l'augmento dil preci, unesma konsequo dil infladal politiko, ne eventis. Forsan eventus altre se l'experimento aplikesus a tota lando.

Pri l'influo relate la sparesmo, on povas dicar ke la nova moneto favoras la sparo propre dicita ye la detrimento dil pekunio-amasigo : konservar pekunio heme divenis tre desavantajoza, ma on povas evitar diminuto dil moneto, portante ol che la spar-kaso. Pro to, la rezultajo montresis : en Julio 1932, l'eceso dil ripreni super la depozi en la spar-kaso di Wörgl esis 10.000 shilingi. En Agosto, pos l'endukto dil labor-bilieti, l'eceso falis ye 5.000 shilingi. Nun, la depozi e la repreni equilibresas to quon on ne vidis de pos la komenco dil ekonomial krizo.

Trad. da C. PAILLON.

La « Franjo »

da A. MOSZKOWSKI

En la granda evoluciono di la linguo, su developis ula organi kom ricevili e transformili e pruvus su kom nedispensebla. Inter li, la senso por la delikata diferi en la nemezurebla speci-mul'esi dil nocioni; qui tendencas ecesar trans la grosiera klasifiki til la intuicala koncepto pri diferi konfuzeskanta en la frontiereyi nocionala.

Qua es parpasinta l'elementi primitiva dil psikologio, ta konocas ita krepuskuloza halono, la bordo, l'orlajo, qua extensas su cirklatre cirkum vorti en nocioni. L'eminenta filozofa William James introduktis ol sub la Angla nomo « fringe » aden la filozofio e detaloze traktis ol. « Fringe », en Ido « franjo », signifikas, ke la distinta imaji dil kustumata psikologio konstitucas nur la maxim mikra parto di nia fakta vivo anmala, ke preske singla di nia imaginaji en la

fluvio dil koncio cirkondesas e kolorizesas da fenomeni akompananta. Quale halono cirkum la luno, tale cirkum vortoj e pensajoj extensas su ita «franĵoj» kun omna sia chanĝanta nedefineblaj, kiuj augmentas al infinito la semblanta finiteso dil vortoj imaginaj. L'opiniono dil tradicionita psikologio — en la lingvo ol reprezentas dal gildo doktorachatra pedanti — es simila a ta, segun qua fluvio konsistis nur ek uletanta bareledi, siteledi, kruchedi, kulieredi de aquo. Mem se omna ta kontenilo fakte stacis en la fluvio, l'aquo libera tamen durus fluar tra-inter li. Precize quo en la koncio korespondas ad ica aquo libera, es to quon ica psikologoj en-vidas tante obstineme. Omna distincta imago en nia spirito humidigesas e kolorizesas dal aquo libera qua cirkum-fluas ol.

La koncio es kolorizat e tonizata en singla instanto da uloj quo tote ne apartenas al prezento sizebla. En omna imaginajoj efikas possonado ek la pasinto, presonado ek la futuro; la simbolo kun sua konfuza infiniti nultempe fixebla desegne ad en frontieri linguala.

Yurizita tradukuro da Ilmari FEDERN (Köbenhavn).

Ka la vivo es ankore vivinda?

da Karl FEDERN

Ka la vivo es ankore vivinda, povas decidir nur singlu por su. La tempi es obskur e minacoza, ma tala li esabis preske sempre. La mondo-historio es plena de horori; on ne savas lo, pro ke la historiistoj nur surfacale mencionetas lo, por igar sua verki ne tro hororoza por ni. Nur ta qua mustis explorar en la dokumentoj e la kronikoj di pasinta tempo, ita konocis lia teroro. Nur en la unesma yarcento dil Romana Imperio-periodo la homoj travivis plu longa tempi de sendanĝera tranquilesco; en Europa dum la yarcentoj dek-ed-ok- e dek-e-non-esma; e tempoj eventis kalm ed agreabla yari en la urboj dil tarda mezepoko e komencanta moderna tempo. Ma to esis oazisoj, aden quoj sempre iruptis fino teroroza, plu frue o plu tarde. Ma pro ke dop ni jacis longa tempo de borĝezala tranquilesco, ni es tro dorlotita en ne komprenas, ke nun minacas de omna latero emocioj, danĝeroj e sufroj, e ni questionas, ka la vivo es ankore vivinda.

La naturo ne sucias pri ta questiono. Ol pozis aden ni vivo-impulso tante potente, ke la homoj tra-suportis mem yar

centi de hororoza barbaresco e kontinua tormenti. E la singlu? Ta, qua ankore povas produktar irga verko, qua vidas avan su *emo por su o por sua popolo, qua havas juebla feliceso, amoro, amikeso, e quan charmas explorar e deskriptar la vivo, ta anke konsideros ol kom vivinda.

Yurizita tradukuro da Ilmari FEDERN (Köbenhavn).

« Oxford-English »

Da H. MACFRANE

En Amerika plura eventa recenta permisas la konkluzo, ke ulo simila a revolto kontre la Angla linguo eventas. La unesma fakto esis la protesto dil cinem-vizitanti audar la Angla filmo en la originala linguo, e ta protesto koaktis la entraprezisti fabrikar specala « Amerikan-lingua » sonorubando. To signifikas, ke la dialogi mustas riparolesar da Amerikana aktori. Altra evento en la universitato di Montreal ilustras ta divergo del Oxford Angla. La studenti devis askoltar la gramofon-diski produktita en Anglia e da Angle-parolanta personi por lernar quale la erudita personi pronuncas la Angla linguo. Granda pro'esto dal studenti; li persekutis la aŭtoritati universital til haveskir nova diskaj en qui la preskriptita parti dialogala parolesis da Kanadiano ed Amerikano.

La Amerikana korespondan'co dil « Manchester Guardian » komentas la eventa per explikar, ke to esas nura dialekt-divergi. Lu dicas, ke la cinemi-vizitanti esas ofte stranjeri qui posedas la Angla ne kom matrolinguo e konseque ica lingui mem divergas interne di Amerika. Pluse la Montréalstudenti havas kom matrolinguo generale la Franca ed erste kom duesma linguo la Angla.

Omna ta expliki ne semblas konvinkiva, nam ni ja savas de longa tempo, ke exemple la romano « Babbitt » da Sinclair Lewis aparis en du edituri, t. e. en Amerikana por la publiko en Amerika ed en Angla versiono por Granda Britania. Sempre la iro diversdireciona inter la lingui komencas per dialektot, ton omni savas qui studias diversa lingui por tandem konstatar, ke fakte la lingui harmonias en multa punti e posedas multa komuna vorti; ni do povas expectar la tempo, en qua la Angla linguo e la Amerikana « dialektot » esos du diversa idiomi. La Angla vorto « through » skribesas hike en la

anciena formo, ma me ofte lektis ol en Amerikana revui ortografita : « thru ».

Tamen la afirmo dil korespondanto restas valida en qua ludicas, ke « tala defacilesio quale ol existas en ica kazi versimile ne esas plu granda kam ta qua naskas kande Amerikano de Alabama probas parolar kun kul'uroza Bostonano o kun « down east » (habitanta la esto = povra) Yankee. » Ma ni memorizez da lu, ke ta diferi existas en omna landi ed en omna urbo, e ke to nur relatias la slango ma tote ne la dialekto. Slango ne sempre es dialekto.

Arthur Schopenhauer

Selektita chapitri ek « Pri skriptado e stilo » tradukita del Germana da Ilmari Federn (Köbenhavn). (La numeri en parentezi es le originala en la verko kompleta.) Remarkez, ke Sch. traktas prefere la skripto ciencala, ne artala.

I. (2)

On povas dicar ke existas tri speci de autori : unesme tali qui skribas sen pensar. Li skribas ek la memoro, ek reminiscenci, o mem nemediate ek libri da altri. Ica klaso es maxim ampla. — Duesme tali qui pensas dum la skribado. Li pensas por skribar. Es tre frequa. — Triesme tali qui parpensis ante skribeskar. Li skribas nur pro ke li pensis. Es rara.

La skriptero del duesma speco, qua ajornas la pensado til la skribado, es komparebla a chasisto vaganta segun la hazardo ; probable lu ne obtenos multo. Kontraste, la skripto dil skriptero del triesma, rara, speco esas simila a trakochaso. La vildi es kaptita anticipe ed inkluzita en fenco, por pose ekirar amasope ek tala inkluzilo aden altra same fenceda placo, ube li ne povas eskapar la chasisto ; tale ke lu bezonas okupar su nun nur pri vizar e *shutar (1) (deskriptar). Tala chaso es eficienta.

Ma mem en la mikra nombro de skriptisti, qui fakte pensas seriose ed anticipe, itere es nur pokegi qui pensas pri *la kozi ipsa* : la ceteri pensas nur pri *libri*, pri quon dicis altri. Li

(1) Komparez « Vorti bezonata », p. 117, junio 1933.

bezonas *enim (2), por pensar, specala e plu intensa inspireso per altrala, ja existanta pensuri. Olci nun divenas lia maxim proxima temo ; pro to li sempre restas sub olia influo, e konseque nultempe obtenas vera originaleso. Kontraste la unesmi inspiresas a pensar dal *kozi ipsa* : pro to lia penso apuntasas nemediate vers olti. Nur inter iti trovesas ti qui permanas, e divenas nemortiva. — Komprenesez, ke ni hike parolas pri faki sublima, ne pri skriptisti pri brandio-fabrikado.

Nur ta, qua skriptante prenas la materio nemediate ek sua propra kapo, valoras ke on lektez lu. Ma multa librifisti, kompendio-skriberi, ordinara historiisti e plusa altri prenas la materio nemediate ek libri : ek olci ol iras aden la fingri, sen pasir en la kapo mem nur dogano transital ed inspekteso, mem min multe prilaboreso. (Quante ciencias esus *nonulu (3), se lu savus omno quo lektesas en sua propra libri!) Pro to lia paroluri havas ofte senco tante desklara, ke on vane *brudas (4) por explorar, *quon* do li povas pensir. Expliko : li to'e ne pensis. La libro, ek qua li kopias, es kelkafoye redaktita samamaniere : do tala skriptado es egala al riprodukto per gipso-kalquado, riprodukto de riprodukturi etc., per qui fine « Antinous » (famoza statuo IF.) divenas apene konocebla konturo vizajatra. Pro to on lektez kompilisti maxim rare posible : nam tote evitar to es desfacila ; pro ke mem la kompendii, qui kontenas en streta spaco la savaji akumulita dum multa yarcenti, apartenas al kompiluri.

Nula eroro es plu granda kam kredar ke la laste dicita vorto es sempre plu justa, ke omno skribita plu recente es pluboniguro de lo skribita antee, e ke omna chanjo es progreso. La kapi pensera, la homi havanta justa judiko, e ti qui konsideras la temi serioze, es omni nur ecepti ; la regu-

(2) *enim* L. nämlich (til nun ofte tradukita vortope e nesuficante per « nome ») = Partikulo por expliko o konfirmo di aserto precedinta. Varianto dil formo « nam », ma stacanta nultempe yel komenco di frazo. (Talmey-Federn).

(3) *nonula*, -o, -u. L. G. manch, F. maint, A. many a. = Determinanta adjektivo indikanta pasable granda nombra konceptita kom unajo. Quaza mixuro ek « plura » e « *certena ». (Talmey-Federn).

(4) *brudar* A. to brood, G. grübeln. = Meditar pri kozo longe doloroze, ed en humoro di quaza nekontenteso. (Talmey-Quarfood).

lajo es, omnalok en la mondo, la kanaliaro; ed ici esas sempre prezenta ed esforcas fervoroze miskorektigar suameniere, quon iti dicis pos sorgoza reflektado. Pro to ta, qua deziras informar su pri ula temo, evitez sizar quik nur la maxim recenta libri pri ol, supozante ke la scienci sempre progresas, e ke ye olia redakteso konsultesis le anciena. Li certe uzesis; ma quale? Ofte la skribinto ne profunde komprenas l'ancieni, tamen ne volas uzar precize lia vorti, pro to lu misemendas e fushas to, quon li dicis multe plu bone e klare, pro ke li skriptis ek propra e vivanta experteso. Ofte lu omisas lo maxim bona, quon li produktis, la maxim *hitanta (1) expliki pri la kozo, lia maxim sucesinta remarki; pro ke lu ne perceptas olia valoro, ne sentas lo *pregnanta (5) di oli. A lu es homogena nur lo plata e surfacala. Ja ofte anciena, ecelanta libro suplantesis da nova, mala, redaktita por ganar pekunio, ma prizentanta su pretendoze e bonimentata da kamaradi. En la scienci, por valorigar su, omnu volas ofrar al merkato novaĵo: ico ofte konsistas nur en ke lu subversas lo justa valida tillore, por remplasigar ol per sua ŝtultaji: foyope to es sucesoza dum kurta tempo, e pose on retrovenas a lo anciena justa. Ad ita novigemi nulo en la mondo esas serioza, ecepte sua propra personeto: ican li volas valorigar. To eventez rapide per paradoxo: la sterileso di lia kapi rekomendas la voyo dil nego: nun negesas veraji delonge konoceskita. (L'exempli es hike omisita. IF.) Pro to ofte la *iro dil scienci es retromarchanta*. — Adhike apartenas anke la tradukisti, qui samatempe anke korektigas e prilaboras sua auro; to sempre semblas a me impertinenta. Tu skribez ipse libri tradukinda, e lasez la verki da altri tala quala li esas.

On do lektez, se posibla, la vera autori, fondinti ed inventinti dil kozi, ed adminime la agnoskata granda maestri dil fako, ed aquirez ek duesma manuo prefere la *libri* kam lia kontenajo. Ma pro ke fakte « adjuntar ulo a deskovraji es facila », on devos pos fundo bone preparita konoceskar anke la recenta aduntaji. Entote do, hike quale omnakonerne, es valida la regulo: lo nova es rare bona; pro ke lo bona restas nova nur dum kurta tempo.

(5) *pregnanta* A. (ne en senco di « gravida »), G. = plena ye senco; expresanta multo per poka vorti. (Talmey). Sinonimi: Konciza, lapidara.

Stilo, Skripto e Traduko

Lo sequanta es preske vortopa tradukuro de letro, quan mea patro recevis recente. Ol es skribita sur bona, valoroza papero per neta skribmashin tipi. La signaturo es bela, ma stranja ed evidente nenormala. La lek'eri komprenos pos lektir, ke ni ruptas la konfidenco, tacante nur la nomo ed urbo dil esperoza poeto :

Poeto e skriptisto

N. N.

X., 20.10.33.

Konfidence!

Tre estimata sioro poeto.

Permisez a me inquesto, quan me volas facar tre modeste.

Me esas nobla yunesanta poeto (32 yari). Mea verki es maestrotroverki. Vivar me esforcas segun la vorti da Gæthe : « La homo esez nobla, helpema e bona. » Me volunte deziras havar konoco kun pæet-familio. La motivo por to esas la konocesko di' filiino od ula de la parenti, de qua men multe felicigus recevar letro e darfar kun el korespondo, por povar mariajar felice. — Ho ka to ne esus marvele bela.

Ka ne esus bela, se sioro pæto indikus yuna damzelo ek familio o parentaro?

Me en pasinta tempo relatís ankore kun nula damo, por ad elca ofrar la tota honoro quan me mariajus.

Me vartas vua prizata respondo e signatas

kun grand estimio

N. N.

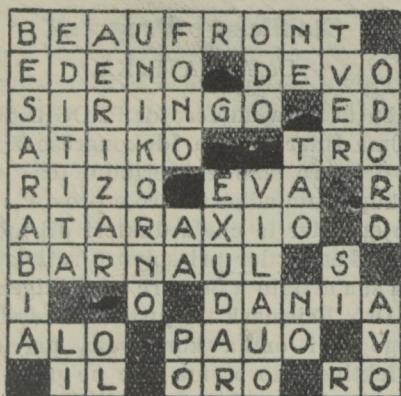
adreso.

Regretinde la tradukto malgre intencoza erori ne permisas riproduktar tote la nehabilesa stilala di la linguo originala. Nulu sucesos deskonvinkar il pri sua maestreso. Ni kompatez lu, konsiderante ke anke talajo apartenas kom parto, por ni humuroza, al ampla problemo di stilo e skript'o.

Ilmari FEDERN (Köbenhavn).

Solvuro dil Kruco-Vort-Enigmato N° 2

(PROGRESO 97, pag. 187)

Reflektotasko

Yunulo, diveninta senlabora, probis ganar sua pano per la vendo di banani. Uldie, familial afero impedis lu, ira kun sua vehilo al vendeyo. Chomanta vicino ofris su por remplasar il. Lu do transdonis ad ilca 60 banani vendenda singla po 10 centimi e 60 banani, vendenda duope 15 centimi. La vicino do departis al vendeyo kun sua vehilo. Rrivinta ibe, lu remarkis, ke la du faski esabis intermixita dum la veho. Dum ke lu esis okupita per la riordinigo, lu remarkis, ke esus ya plu simpla, vendar tri peci po 25 centimi; to esus ya lo sama kam vendar un po 10 e du por 15 centimi. Tale lu agis.

Vespere lu konstatis, ke mankis a lu 50 centimi. Pro quo?

Tri laboristi laboris kune. Kande un de li ekiris, l'altri rezolvis facar joko e li desegnis kapo di asno sur la redingoto di lia kolego. Kande lu volis metar ol, lu perceptis la desegnuro e lu quik questionis : « Qua de vi vishis sua nazo an mea redingoto ? »

Idioto richa es richo
Idioto povra es idioto.

Paul LAFONT.)

LINGUO

Stabileso e Progreso

Da A. MATEJKA

Ni raportis en la lasta numero di PROGRESO pri la dezir-
 expreso dil 10ma Internaciona Idokongreso koncerne l'institi-
 tuco di nova dekyara stabileso periodo. Ica questiono ja de
 kelka tempo okupas nia adherantaro e provokis diskuti vivaca
 en l'Akademio ed inter la chefa dukteri dil movado. Til nun
 on ne ja sucesis konkordar pri solvuro satisfaciva por omna
 concernati. En sua artiklo « Sempre perfektigebla » (X 93, 36)
 nia prezidero Dro. Brismark tre juste montris la kauzo di nia
 opinionodivergo: ni omna konkordas pri la principo dil
 « sempra perfektigebleso », ma tote ne pri olua interpreto.
 De to rezultas, quale Dr. Brismark dicitis lo tre juste, ke ni
 abutas a nula solvuro, pro ke omna diskutanti es justa... de
 lia respektiva vidpunti. Por definitive liquidacar ta afero, la
 prezidero di ULI sugestis redaktar nova, plu preciza formu-
 lizo di § 1 di nia statuti, submisend a generala plebicio, e
 dependigar nia futura orientizo de olua rezultajo.

Ta propozo ne es ideala solvuro, ma posibla solvuro. Omna-
 maniere, ka ni aceptos ol o ne, ma precipue se ni aceptas ol,
 semblas a me nekareebla, ke singla adheranto esez tre precize
 informata pri la signifiko e l'importanteso dil tota problemo.
 Mea ofico kontaktigas me kun adheranti reprezentanta la
 maxim diversa tendenci e me havis l'okazono remarkar,
 quanta opiniono diverganta ed ofte stranja existas che ula
 Idisti pri l'ipsa esenco di nia fundamentala principo. On
 povas certe interpretar ol diversmaniere segun la personal
 inklinesi, ma tamen existas kelka veraji fundamentala, quin
 on ne darfas koncie ignorar sen konfliktar kun sua propra
 raciono. Me do probos examinar la tota problemo tam kon-
 cienciaze kam posibla, ne por sustenar persone irga ek la du
 partisi interdiskutanta, ma unike por klarigar l'esenco ipsa
 dil questiono diskutata.

Unesma punto klarigenda: Qua es la fakta senco dil prin-
 cipo dil « konstanta perfektigebleso »? La respondo es facila.
 Ido ne es, quale Espo, la produkto di laboro individuala. Ol
 ne fondezas sur arbitrio ma sur la rezulto di *ciencal investi-*

gado. Konseque nia linguo nultempe aqiros la karaktero autonoma e netushebla di linguo vivanta, ma olua evoluciono dependos sempre ed ekzuzive del aquiraji dil cienco qua genitis ol, nome dil moderna interlinguistiko. La linguo ne imperas al cienco ma la cienco imperas ad ol. La konsequo natural di ta principo es la rejekto di « fundamento netushebla » nam ol esus en opozo absoluta kun la necesaji dil « evoluciono direktata ».

Or, la L.I. nule es nur ludilo por savozi. Ol devas esar ante omno moyeno efikiva por la praktikal interkomprenigo internaciona. Linguo konstante chanjadanta esus neuzebla por ta skopo. Konseque on dekretis tale dicita « periodi di stabileso » maxim longa posible, dum qui la formo dil linguo restus nechanjita. To permisas olua praktikal apliko en la domeni dil cienco, tekniko, komerco, kurte dicita en la vivo internaciona dil populi. La cienco bezonas ta periodi di stabileso, nam la docaji dil uzo praktikala es por ol moyeno nekarreebla por la persequo dil laboro linguistikala e la praktikanti di la linguo sualatero bezonas la laboro ciencala por obtenar instrumento, qua per sua sempre plusa perfektigo plualtigas la koeficiento di lua praktikal eficienteso. On done povas esar por o kontre la periodi di stabileso, por o kontre la perfektigo di la linguo; *amba procedi* es necesa, nam li kompletigas su reciproke. Yen do la guidanta principo dil evoluciono linguala.

Duesma questiono : Quala esis la lingual developo di Ido de olua nasko til ca-die, t.e. quale la supra principo aplikesis dum la 25 yara existo di nia linguo?

De 1908 til 1911 l'Akademio dil Uniono por la Linguo Internaciona laboris asidue pri la perfektigo di Ido, qua ye la fino di ta periodo ja esis atinginta altagrada perfekteso. Dum la kunveno dil Komitato en Solothurn (Suisia) del 23ma Agosto til la 2ma septembro 1911, vosis lore la sequanta deklaro, qua aceptesis unanime da amba korporacioni e qua divenis valida de la 15ma Marto dil sequanta yaro :

DEKLARO :

La Komitato e l'Akademio konstatas, ke per la labori e decidi di la Akademio la linguo internaciona Ido atingis altagrada perfekteso a praktikala pronteso. Konseque li deklaras la periodo di la reformo de Esperanto ad Ido kom klotita.

Pro to, la du korporacioni nun itere ed insistante rekomendas la praktikala uzado di la linguo en omna relati.

Fidela a la ciencala principo di severa kontrolado, di konsanta perfektigado e di organizita progresado, la Akademio e la oficiala organo PROGRESO dirigas la ciencala diskutado.

Se per la praktikala uzado di la linguo e per la libera diskutado aparus la neceseso di plusa plubonigi en irga punto e se la Akademio konvinkesus trovir la solvuro evidente maxim bona, la du korporacioni adoptus e rekomendus la plubonigo ye la fino di periodi di stabileso maxim longa posible, fixigenda dal korporacioni ipsa.

La kompletigo di la vortaro, precipue pri la ciencala faki, kontinue facesos quale til nun.

(Me riproduktis la deklaro textope, pro ke ol es trovebla nur en la antemilita edituri oficala, qui cadie es preske omni komplete exhaustita).

Or, ye la tempopunto dil adopto dil supera deklaro la par-laboro dil vortaro en Ido ne ja esis facita. L'Akademio do duris sua labori lexicografiala anke dum l'unisma periodo di stabileso. Pluse ol facis plura decidi qui implikis chanjo en la gramatiko e la derivado. Erste kande la tota vortaro dil ordinara vivo esis komplete pardiskutita, on povis komencar l'edito dil granda vortolibri F-Ido e G-Ido, plu tarde sequata dal vortari Angla ed Italiana. Segun l'invito dil Komitato, l'Akademio do publikigis la chanji decidita dum l'unisma periodo di stabileso e, por povar enduktar li quik en la nova lernolibri e vortari, klozis pro formala korekteso l'unisma periodo di stabileso por nemediate pose apertar la duesma periodo di qua la duro esis fixigita a 10 yari adminime.

En MONDO 1925 (6/172 pg 169) l'Akademio Idista prezidata da F. Schneeberger komunikis decido, per qua la duesma periodo stabilesala, interruptita per la milito, durigesus til la 30ma Novembro 1929. Propozi pri chanji esus admisita, ja du yari ante la fino dil periodo, do de la 30ma Novembro 1927. Ma per plebicito dil membraro di ULI, la fino dil duesma periodo di stabileso fixigesis al 1ma Aprilo 1928, dum ke diskuti implikanta chanji admisesis ja de la 1ma Aprilo 1926. Ta modifiko dil dati esabis propozita dal sekretario di ULI kun la konsento dil Komitato e dil Akademio.

Es apene necesa, rimemorigar hike l'akra diskuti qui sequis ta decido pro l'uzo quan facis l'Akademio Idista del libereso

diskutala. Fako esas, ke la labori linguala propre dicite rikomencis erste pos la rikonstituco dil nova ULI e ton per la sorgo dil cadia Akademio, qua diskonocigis sua programo per la mesajo publikigita en l'unisma numero di PROGREGO simila. La revizo dil linguo komencis per generala diskuto pri la fonetiko, qua duktis al provizora konkluzi publikigita en numero 85 di nia organo. Ma depos ta tempo, materiala obstakli regretinde impedis la duro dil labori e nulu povas previdar kande e quale li duktesos a lia fino.

Ma ja la nura aparato dil diskuti pri la problemo fonetikala renkontris l'opozo energioza dil konservema parto di nia adherantaro. Dum ke l'uni negis en maniero absoluta la yuro dil Akademio, enduktar chanji tam radikala kam ti propozita dal sekretario, l'altri sciesis da deklorar la situeso generala kom nekonvenanta por la duro dil libera diskutado e l'endukto di irga reformi en nia linguo.

Per cirkulera letro, datizita oktobro 15ma 1932, la prezidero di nia Akademio, S. Quarfood intervenis persone en la diskuto. Lu defensas en ol nia tilnuna klasika Ido, justifikas olua strukturo gramatikala kontre la kritiki dil reformemi ed establisas la tezo, ke nur l'experienco ganita per la produkto di richa literaturo povas monstrar ka plusa perfektigo es necesa o dezirinda. E por posibligar la nasko di tala literaturo, lu propozis l'instituco di nova periodo di stabileso duronta 10 yari, dum qua ni agnoskus omni per komuna konsento la tilnuna lexiki, l'Akademial decidi, la KGD e l'existanta literaturo kom la lingual fundamento.

Ica propozo repulsesis dal majoritato dil Akademio.

Dum la recenta Idokongreso en Luxemburgia la postulo pri aperto di nova periodo stabilesala rinaskis sub formo di dezirexpreso submisit al Komitato ed Akademio di ULI. La Komitato repulsis ol per decido majoritala; en l'Akademio la diskuto semblas ankore durar. Yen la preciza stando dil questiono til ca-die.

Por povar judikar kun plena konoco, ni devas examinar objektale e senprejudike l'argumenti alegita da amba partisi interdiskutanta. To esez mea tasko por la proxima numero.

(Fino sequos).

Ica

Plura Idisti klamas laute kontre la vorto *ca* : ol es leda, ol es monstro! Me ne komprenas to; kad ico es forsan atribuenda al fakto ke mea audopovo diminutis serioze? Me ne kredas lo, nam on pov interne audar e prizar poemi e muziko. Omnakaze, me opinionas ke la vortparo ica ed ita es posedajo valoroza por Ido, quan ni ne darf renuncar. Ke *ca* es ofte kelke harda, ton me volunte agnoskas, ma quo impedas vu en ica kazi uzar la kompleta vorto? E se vu timas ancor lezar la delikat oreli di vua parolario, o se la naturo di vua poemopostulas lo, omisez la komenco dil konsonanto e dicez : sa od isa; vu esos komprenata egale bon (e sam'empe vu preparas ponteto inter la ica di Ido e la disi di Novial). Ma ne propozez remplasigar ol da *ta*, nam *ta* existas en Ido e havas sua senco, ed, generale parolante, on ne pov abolisar irga vorto, mem ne en artificiala linguo, mul'te mine donar ad ol senco kontrea. La *hikea* ed la *ibea* ne pov remplasar *ica* ed *ita*, nam unesme on plufebbligus la linguo per uzar quar silabi ube un suficas, ed cetera on perdus la posibleso uzar *ica* por indikar la lastemencionita persono ne esanta subjekto : « La-mediko dicis a sua servisto ke ica dev departar ye kloko sis. »

En la tradukuro « Mashinal povo kom kulturfaktoro », Progreso 93, S^o Stör skribas dufoye ta vice ica : pag. 4 lin. 17, ed. 9-11, konforme a sua propozo (Progreso 90, pag. 167); per ico il embarasas la lektanto e donas exemplo di diciplinomanko, blaminda precipue en Akademiano.

S. de BOER,

Bloemstraat 18, SNEEK (Holando).

Ula, irga

En multa lingui on uzas artiklo definitiva por expresar ke la parolanto supozas ke l'audanto savas pri qua ento, kozo, ago edc. lu parolas. Ica supozo fondesas ofte sur la fakto ke nur un tala kozo existas por la ordinara penso o dominacas en la komuna vivo : La suno levas su en l'esto. Ube es la hundo? to es : nia hundo. O la parolanto ipse determinas ol per komplemento exkluzanta omna cetera kozi : La chefurbo di Francia nomesas Paris. Od on uzas l'artiklo por indikar la jus mencionita kozo. Ofte ol es uzata kande on parolas pri

omna enti o kozi nomata dal substantivo, o pri la materio generale : Les lièvres sont craintifs. L'or est rare. Man findet das Känguruh nur in Australien. Ne omna lingui uzas sua artiklo en ica kazo : Gold is a rare metal. La Kompletea Gramatiko Detaloza rekomendas ne trouzar l'artiklo : Kontenteso valoras plu multe kam richeso.

Se la parolanto supozas ke l'audanto ne savas pri qua ento, kozo edc. lu parolas, lore su prizentas tri kazi :

A. Lu parolas pri kozo determinita por lu ipsa, ma ne por l'audanto : « Me ne duros habitar en ica urbo; me intencas translojar a *certena vilajo*, se me pov trovar ibe apta domo. » Ica kazo es frequa en naraci : « *Ula viro*, nomita Ananias, vendis *agro*. Til ke, pos kelka tempo, il deskovris en *irga jurnal*o longa recenso : Hilde W.-Kritiko pri la vivo. *Certena literin* lu skribis kun tote specala plezuro. Subite *ulu* an la pordo frapis nelaute e timide.

Buddho negas nur la tale dicata anmo, *certa ul*o, ne materiala, qua existas dop la psikal procesi. Del explori quin ni facis, rezultis ke *co o to* en Ido es tote chanjenda.

B. La kozo priparolata es nedeterminita same por la parolanto kam por l'audanto. « Habitar en urbo tedas me, me dezirus habitar en *ca o ta vilajo* (me ne ja facis selekto). Tò quo vendasas da *ula lando*, devas necese kompresar da altra. Kande sur l'altra trotuaro promenias *homo* kun truizita pantalono, li remarkas lo quik. La sufijo -eyo indikas *irga loko* destinata a... Sendubite *ca o ta pasanto* savos lo. Povos eventar ke *l'unu o l'altru* de nia membri es same kapabla pri linguo e pri organizo. D : gönnen = Ido : desinvidiär (*ulo ad ulu*) .»

C. La parolanto koncesas al audanto e od omna ceteri determinar o selektar la kozo. « Me preferas habitar en *irga vilajo* kam restar en ica urbego. (= Nula domacharo pov esar tante mizerosa ke me ne preferus ol kam ica urbo). La interestozi tre forte opozis su ad *ula reformo*. Mea vidpunto esis ke po *irga preco* oportabus konservar la konkordo. On darfas selektar *irga ek* la sufixi posibla por formar la dezirita derivuro. La propozi sendesos ad omnu expresinta la deziro recevar oli e samtempe paginta la afranko per postomarki di *irge qua lando*.

Ica kazo trovesas tre ofte en neganta frazi : « Me nultempe manjis *irgo* profana e despura. On darfas dicar sen *ul para-*

doxo ke, se Esperanto havabus origine plu multa reguli, ol nun posedus quanto min granda de oli. La redakterio ne povas enirar en *privata diskutado* pri linguala questioni. »

Me donis multa exempli; en la tri kazi me ipse kompozis l'unisma, le cetera es cherpi'a ek teksti da eminenta Idisti.

En kazo A la nedefiniteso tre ofte ne es indikata, tre ofte la autori uzas *ula*, kelkafoye *irga*, *certena*, *certa*, *ca o ta*.

En kazo B ol tre ofte ne es indikata, ofte on uzas *ula*, ofte *irga*, kelkafoye *ca o ta*, od *l'una o l'altra*.

En kazo C on uzas *irga* od *ula*, rare *irge qua*, ofte on ne uzas adjektivo nedefinita.

Jolia kaoso, ka ne?

Atribuenda sendubite al fakto ke la kazi ne sempre es rigoroze interseparebla, e ke en la nacionala lingui la nedefinita pronomi ofte formacas defektoza sistemacho, quankam per diversa helpili on ordinare disponas suficanta expres-moyeni. E la kunteksto kunlaboras : por bonkomprenanto mi-vorto-suficas.

En la KGD ni trovas : « *ula* donas indiko nepreciza, nedefinita; *irga* donas l'indiko maxim nepreciza, maxim nedefinita ». Yen omno; exempli kun *ula* mankas complete, ek l'exempli kun *irga* on deduktas kun pasable granda certeso ke *irga* expresas l'ideo di konceso per sua radiko ipsa, quale facas ton la Angla *any*. Icon on trovas anke en la lexiko. Deutsch-Ido, en qua *beliebig* = *irga*.

Altraloke, en antemilita numero di Progreso, De Beaufront skribis : « Ni dicis ke *ula* povas tre bone ludar la rolo di la nedefini'a artiklo, se on trovas ico necesa. Tamen, ni kredas remarkar *ula* difero inter *ula* e l'artiklo nedefinita. E ni respondos samtempe a ti qui deziras havar la traduko di *Dein gewisser*, *F un certain* — nam es evidente neposibla tradukar per *certa*, qua signifikas nur certeso. Nu ! la senco di *ula* semblas a ni esar precize ta di *gewiss*, *certain*, to es, ol ne indikas completa nedetermineso (quan *irga* expresas plu juste), ma mi-determineso. Ex. : me stacas avan la biblioteko di amiko (me ne dicas : di *ula* amiko, nam me pensas a nula amiko aparte o prefere); me dicas a lu : « Me deziras libro. » To signifikas : « Me deziras lektar, donez a me (*irga*) libro. » Ma se me dicas : « Me deziras *ula* libro, to signifikas : Me deziras lektar aparta libro (konocata da me, o ja lektita), quan me ne povas indikar plu exakte, pro ke me obliiviis

l'autoro, o la titulo; ma me tamen havas l'ideo plu o min konfuzo di ta libro, e ne di altra : adminime, di libro apartenanta ad ula speco o relatanta ula temo, quan me ne povas definar. »

Ica expliko ne ecelas; ol montras ke l'autoro atribuas a l'artiklo nedefinita la senco di kazo B, dum ke ol es tre ordinara en la tri kazi. Cetere, se *ula* havas la senco dil Franca *certain*, dil Germana *ein gewisser*, pro quo l'autoro ipse uzas ol en altra senco en la KGD : 14.23 *x esas* pronuncata *ks* o *gz* segunvole, sen ula detrimento; 20.25. querez ula mediko, mem irga mediko en la urbo.

Quale facar ordino?

On uzez *ula* (*ulu, ulo, uldie, ulaloke*) nur en la kazi A e B, nultempe en kazo C; ta qua deziras expresar sua penso plu precize, uzez *certena* en kazo A, quale facas Jespersen e Quarfood; lu skribez *ca o ta* en kazo B, quale Couturat e Pesch.

Ca o ta havas grava desavantaji : 1° Ol es absurda : *ca o ta pasanto* signifikas do : *sive ca pasanto, sive ta pasanto*;

2° On pov uzar ol nur adjektive, nam *co o to, cu o tu* esus ridinda;

3° Ol semblas superflua, nam *ca o ta pasanto = pasanto*.

Ica desavantaji tamen es facile eskartebla o refutebla : on skribez *caota*; lore on obtenos de ipso *caotu, caoto, caoti*, formi transformacebla a *sauta* edc.

Quo koncernas la triesma punto, on konsiderez ke la frequa uzo di ul adjektivo nedefinita en kazo B pruvas ke ol ne es superlua. On uzez *irga* nur en kazo C ; sempre ol havez senco koncesiva. Lore ni havos sistemo bona e kompleta. En kazo A : adjektive : nul artiklo, od *ula* od *certena*; substantive : *ulu, ulo, certen ulo, certeno*.

En kazo B : adjektive : nul artiklo, od *ula* od *caota*; substantive : *ulu, ulo, caota ulu, caotu*.

En kazo C : adjektive : nul artiklo, od *irga*; substantive : *irgu, irgo*.

Restos nur la defekto ke la difero inter *ulo* ed *ulu* es tro mikra.

On remarkez ke me ne propozas *ulo* nova; me ne darf propozar *irgo* nova, nam me ne havas diploma. Me nur montras la voyo en qua ni iras nun, ofte nekonciante ed erorante.

S. de BOER,

Bloemstraat 18, SNEEK (Holando).

Vorti bezonata

Repliko a Potonet

1. « Abstrakta ». La tilnuna « abstraktar » havis du sencin: quin Pesch definis sequante: « I. izolar per la pensado. II. konsiderar parto, izolante lu de la toto. » L'unesma sencin okuris (A. occur. G. vorkommen = trovesar; quaza mixuro inter la sencin di « eventar » ed « existar ».) preske nur en la formo « abstraktita », por qua me proponis l'internaciona formo « abstrakta ». La duesma sencin, malgre la sama radiko, es ulo tote altra ed uzesas prefere en formi verbala. Me definas « Alestraktar de » = « nekonsiderar ulo, konsiderante la restajo. » G. « von etwas ebsehen »: « Mem se me abstraktas de ilua povreso, restas suficanta motivi por ne donar ad il mea filiino. » Kolizio inter amba sencin nun neplus es timenda, malgre la komuna radiko. Vua derivoproprozi rinegligus la difero dil sencin, e transpozus al duesma sencin la komplikaji quin me esforcis eskartar de unesma e tote.

2. « Simar bona » ne implikus ulo plusa kam la kredo ke ulo es bona, ma « semblar bona » implikus la reala maleso dil kozo; segun mea defino. Se on konsideros l'adopteso di ta distingo kom troa defaciligilo, me ne insistos.

4. « Skopo » ed « emo » es substantivi qui sempre restas exter la homo o movado, quan li koncernas. « Intenco » esas tote abstrakta, e jacas en lu. Ica difero esas tre klare senteblo. Ido intencas atingar e sua emo e sua skopo.

5. Forsan vu refutis mea exemplo, ma ne la neceseso dil nova vorto. La difero inter « atingar » e « hitar » es plu grava kam ta inter « atingar » ed « obtenar ». Se ni konokus nek « atingar » nek « hitar », on povus perifrazar l'unesma per « proximeskar a », la duesma per « frapar ». Bezono pri ol sentesis da pluri. Ja dro Talmey proponis « hitar ». Me saveskis lo erste pos mea propozo. Ma se to ne suficas por konvinkar vu, me rekomendas la sequanta reflektito qua koncernas eventito certe familiari anke a vu: « Esas plu o min facila *atingar* la kolum-butonetito falinta sub armoro, se on prosternas sur la sulo e havas suficante longa brakio. Tote altra afero esas *hitar* la kovo sur la kapo, e ne la polexo. »

6-7. Me preferus specala vorti, ma ne insistas.

8. « Voyumo » forsan ne esas necesa, ma bela, utila, e malgre la formo ol esas facile komprenebla.

Ilmari FEDERN.

« Simar » o « paretar » ?

Ni prenez amba vorti. Simar havez la senco indikita da So. Federn.

Nam quankam la kunteksto ordinare suficante montras ka la semblo es trompiva o ne, simas a me ke la linguo ganos en expresforco se on pov dicar lo quik per justa vorto.

E paretar povos expresar : « per l'experienco o la rezulto trovesar kun certeso havar ula qualeso o facir ul ago », nia Holandana blijken, E. to prove, tot turn out, D. sich ergeben, sich bewähren.

Kande on tradukas de la Holandana en Ido, ica vorto paretas netradukebla.

La manieri expresar l'ideo en Ido es ofte min konciza, ofte mem nejusta. On uzas evidentata, evidentesar ed aparar. Exemple : El departabis evidente. El evidenteskis departir.

Ma *evidenteskar* signifikas *divenar evidenta* ; tamen ne el divenis evidenta, ma la fakto ke el departabis. Dicez : el paretis departir.

Aparar signifikas : venar o videsar subite : Yen ke aparis mea frato kom salvant anjelo, il paretis havar sat multa pekunio sur su.

On pov helpachar su ancor altramaniere, ma ni ne posedas vorto expresanta la nociono kurte, klare e generale.

S. de BOER,

Blaemstraat, 18, SNEEK (Holando).

La komo

Por quo servas ica signo ?

Unu dicas ke ol faciligas la kompreno di la lektajo ; altru asertas ke ol indikas halto en la lekto, triesma donas la preskripto altigar la voco ante komi, quaresma kredas ke on separas frazi e frazparti per li.

Ma on remarkez ke l'uzo dil komo es diferanta en diversa linguu. La fluvio Rheno dividas la mondo komizanta aden du parti. En la Germana, Rusa, Hungariana, Dana e Sueda on separas per komo la propozicioni formacanta parti di frazo kompozita, ecepte ke on ordinare ne pozas ol ante la konjunciono *ed* (und, i, és, og, och) ; cetere on separas la vokativo de la frazo per ica signo, ed uzas ol inter la membri di enume-

rajo. Ica lingui havas komizado gramatikala, la skribero montras per ol ke lu sav analizar sua frazi a propozicioni simpla. Ma la komo ne es lektosigno. Exemple : Me kredas, ke me es pronta. Ube es la plumo, quan me uzis ? — Ol es en la tirkesto e la letro, quan vu skribis, es hike. Vua letro es plu longa, kam la mea.

Ye la westala latero dil Rheno kontree on trovas la komizado oratorala : la Franci, Angli, Hispani ed Italiani pozas komo ube li facas mikra halto, ed ube li forte chanjas l'alteso dil voco ; anke li separas la vokativo de la frazo per komo. La skribero montras per ica komizado quale lu dicus la frazo : la komo es lektosigno. Exemple : Me kredas ke me es pronta. Ube es la plumo quan me uzis ? — Ol es en la tirkesto, e la letro quan vu skribis es hike. Vua letro es plu longa kam la mea.

Neglijez do la komi kande vu lektas laute artiklo en Germana ; atencez li en lektar artiklo Franca. Quon dicas la gramatiki ? Ofte nulon : Paul, Deutsche Grammatik, ed Brunot, la pensée et la langue, tacas pri la komo.

Existas du lingui qui montras admirinda mixuro di la du sistemi, nome la Holandana ed Ido. En la Holandana la komizado es tam reguloza kam la vetero : on pozas komo por separar propozicioni, o ne ; on pozas komo por indikar halto, o ne ; la lekteri atencas la komi multe o kelke o poka o nule. Ni havas un gramatiko qua docas la komizado gramatikal e praktikas la komizado oratoral ; triesma qua docas la komizado Franca, ma uzas la Germana.

Sendubite ta situeso es a tribuenda al fakto ke la Rheno ofte ramifas en nia lando e balde mem perdas sua nomo, tale ke ni nultempe savas ye qua latero di la fluvio ni habitas reale.

Ido agas samamaniere, sendubite pro ke ol propagesas ye amba lateri dil Rheno. E se singlu praktikus en sua Ido-artikli la sistemo di sua propra linguo, me dicus nulo ; ma la Idisti komizas Holandane, en ico fidele sequante la Komplete Gramatiko Deŝaloza, qua klaudikas sur du pensi. L'autoro rekomendas e praktikas la du ofte interkonfliktanta sistemi : sur pag. 218 ni lektas en lineo 25 : Komo uzesas por separar la propozicioni qui kompozos frazo ; ye 222.19 tamen : komoreprezentas mikra halto sentebila. En la texto di la libro on komparez :

5.7 On savas, ke, pos 18 kunsidi,...

6.7. On darf asertar sen ul paradoxo ke, se Esperanto...

6.17. Do esas tre vera dicar, ke se Esperanto... Mem la speciala regulo pri la pronomi relativa, 218.26, qua es nur konsequajo dil sistemo Franca, es ofte lezita, exemple : 6.37. « Hike ni abandonas la Franca texto, qua deskriptas l'aranjeso di Grammaire complète, e ni substitucas ad olu to, quo propre koncernas la Kompleta Gramatiko detaloza quan ni prizentas ad omna amiki di helpolinguo ». En ica frazo trovesas komo pos la vorto texto, quo es konform a la regulo ; pos to trovesas komo, kontre la regulo ; pos detaloza mankas komo, kontre la regulo.

L'Akademio konsilez e praktikez la komizado oratoral, qua guidas la lektan'o e klarigas la lektajo, e qua es plu internaciona kam la sistemo gramatikal.

S. DE BOER,

Bloemstraat, 18, Sneek (Holando).

PROPAGO

Korespondez kun Usana pueri e lia docero!

Esante cayare instruktisto dil Hispana en la supera skolo di Austin (Texas, Usa), me propozis al direktisto, ke me darfez adjuntar societo por IL al diversa altra societi dil skolo. (Oli kunvenis til nun unfoye en du semani, future probable en omna semano). La propozo semblis racionoza ad il ; me ja posedabis la darfo. Mea propra klasi dil Hispana semblis montrar granda entuziasmo pri l'ideo (tote nova e multi), e kelka altri en la skolo vizitis ni spontane. Ni intencas lernar Ido e korespondar. En la organizal kunveno esis 49-34 pueruli e 15 puerini. Pos 2 semani ni perdabis 7 e ganabis 5, do havis 47-33 pueruli e 14 puerini. Future ni perdos plu multi (regretinde ni es tro granda por skolal societo).

Esos necesa stimular la intereso dum la lernal monati. Idoedituri helpos, ma maxim importanta esos letri e sendaji de multa landi. Vu povas helpar e sam'tempe recevar de Usa reciproka helpo. Ka fotografuri, postmarki o revui Amerikana interesas vu ? Ni povas furnisar oli. Ka vu esas kurioza pri Usa o bezonas informi o statistiko neobtenebla che vu ? Me garantias respondo ad omna questiono ,interesanta segun

posibleso. Ka vu serchas amiko ? Yen ca pueri, kelki povanta e deziranta lernar Ido e per ol korespondar. Dum ke li lernas, me skribos respondi ad omna komunikaji o tradukos la respondo dil societani. Pose li ipsa skribos. Sendez a ni omno, quo povus vivacigar nia kunveni, vekigar nia fervoro !

La adreso dil organizinto esas : Meredith Knox Gardner, Austin High School, Austin, Texas, U.S.A.

Meredith KNOX GARDNER.

Pri altra Propago-maniero e diplomo di Tradukero

Bona moyeno propagar Ido konsistas en konocigar lu dal specalisti prefere kam da tanta ocieri, indiferenti e kuriozi qui, incitata dal unika deziro asemblar su ed audar ulu babilanta pri temo plu o min nova, pululas en la konferi publika.

Prizentante Ido respektive e sisteme al sciencisti, teknikisti, komercisti, mediki, e.c., montrante a li ke ta admirinda linguo helpanta esas kapabla expresar la pensi tam bone en lia lingui specala kam en la linguo komunuza ed ofrante a li multa e diversa pruvi di ta aserto, on obtenus ya, plu balde, lua adopto generala. Suficus ke un de ta grupi adoptez ed aplikez Ido dum pasable longa tempo, por ke l'uzo di ta linguo difusez quale per traco-lineo pulvera en l'apuda faki. La diversa elementi dil popolo sequus pose la movado segun quante li trovus profito en agar tale, o mem pro nura imitomanio.

Me komencis recente, en la medio teknikala a qua me apartenas, propago-kampanio di qua me expozos la docaji e la rezultaji en futura numero di ica Jurnalo e kande venabos l'instanto oportuna.

Vartante, me deziras atencigar la lekteri di Progreso pri nova diplomo di qua la kreo semblas a me kapabla favorar la propagado en la medii ciencala e teknikala quin me vizas speciale. Me aludas *Diplomo di Tradukero Specalista*. Ta diplomo qua darfus grantesar nur ad Idisti ja posedanta l'Atesto por Docado, livresus seque di du examenoprobí skribala, subisita kun suceso.

1° Traduko de Ido a la linguo naciona dil kandidato, di serio de texti diversa, relatanta la specalajo konocata dal kandidato, segun nomenklaturó fixigenda.

2° Traduko de la naciona linguo ad Ido di serio de texti analoga.

Pri l'unesima probo, l'ampleso dil texti povus esar de 25 pagini adminime, e de 50 pagini en la duesma.

La diplomi numerizita kontenus menciono dil specalajo (o di la specalaji) dil obteninti qui darfus okazione ed en sama kondicioni obtenar altra diplomi relatanta altra specalaji, o plu simple atesti adjuntebla al komencala diploma. Forsan esus komoda donar a la diploma la formo di kayereto kun folii movebla.

En singla lando, la societo od organizuro Idista, komisita por la livrado di ta diplomi, konservus ne nur la listo di sua diplomieri nacionala ma anke ta dil diplomieri stranjera por esar kapabla komunikar al interesati lia nomi, nacionalesi, specalaji ed adresi.

Ta societi ed organizuri sorgus relatar a la landala jurnali e revui ciencala por demandar ke li voluntez periodale anuncar l'existo di ta korporaciono internaciona de Tradukeri ed atencigar li pri la servi quin ici povos facar ad omna inquesteri ciencala. Li sorgus anke relatar direte a la societi, firmi, establisuri diversa por la sama skopo.

Komprenende ta projeto povas recevar irga formo quasemblas plu avantaĵoza por lua realigo. J. LAURENT.

TRA LA MONDO

BELGIA

Nia fervoroz amiko Prof. E. Mathys, jus risanigita de grava maladeso, provokita per la harda fatostroko qua frapis lu per la perdo di lua kara spozino, anuncas a ni, ke lu reprenas sua laboro por Ido e lua altra entreprezi fratigal e karitatala. Lua nuna adreso es :

Prof. E. Mathys,

Postbus 8

SCHAERBEEK-Bruxelles.

Ye ta okaziono ni ne povas agar altre kam riexpressar nia kordiala simpatio ad ica devota e fervorosa helpero, di qua la servi facit a nia movado es fakte nekontebla.

BRAZILIA

Ek letro ricevita de So. Prof. Fausto Tenfuss, sekretario dil Braziliana Idofederuro ni saveskas, ke l'ibea movado sufris tre granda perdi dum la recenta mili'o tra la stato Sao Paulo e l'altra stati dil Uniono. Olua propagoposiblesi es konseque tre mikra, ma nia ibea amiki tamen ne perdas la fido e balde rikomencos sua Idolaboro.

L'adreso dil riorganizanta komitato es de nun la sequanta:

Prof. Fausto Tenfuss,
S. BARBARA DO RIO PARDO
Estrada de Ferro Sorocabana
Estado de Sao Paulo (Brazil)

HISPANIA

La signatanto itere salu'as omna Idisti en la mondo e deziras a li per ica voyo felica e prosperoza nova yaro. Mea samlandani es pregata, durar anke future lia adhero ad ULI, sendante lia kontributajo maxim balde posible al adreso dil Hispana Ido-Societo, PREMIA 35, Barcelona.

Kun joyo ni povas raportar ke la radio-emisilo RADIO-CATALUNYA per qua l'espisti sucesis ja de longe propagar lia linguo nun anke pozesis ye la dispono di nia propra movado. L'unesma diskurso kun Ido-saluto al Idisti dil tota mondo eventis ye la 2ma Novembro ye 19 kloki da sdo. José Abella e duris 10 minuti. Omna 14 dii (jovdie) ye la sama kloko eventos plusa diskursi. Esus konvenan'ta, ke l'Idisti en omna lnadi voluntus sendar dankoletro al direktero dil staciono, por ke il povez konstatar la fakta difuzeso di nia movado. Talmaniere li efikive povus apogar nia esforcis. Voluntez direktar la salutoletri al sequanta adreso :

Sr. Director de la RADIO-ASOCIACION DE CATALUNYA
E.A.J. 15 Rambla Estudios 8 *Barcelona*.

Predanki ad omni.

J. FERRERES.

Ecelanta artiklo, rubrikizita : CIENCIA E INTERNACIONALISMO aparis en la grava Hispana revuo « Mundo Grafico ». Olua autoro es Sdo. J. Kreis, qua ante kelka yari ekmigris de Suisia a Madrid ed intencas ibe krear nova Idogrupa, malgre la forteso e fanatikeso dil ibea Espisti. Ni deziras a lu bona suceso en ta valoroza entraprezo.

Taokazione es por ni specala joyo revelar a nia lekteri, ke Sro. Kreis mariajis su icayare, kun damzelo Clara Schneeberger, la filiino di nia mortinta pioniro idista. En la nomo di

omna lekteri di PROGRESO me prizentas a nia du amat amiki e samideani, la maxim kordiala bondeziri e vovi por felica e harmonioza kunvivo futura.
A. M.

SUEDIA

So. Ilmari Federn, qua nun vivas en Kobenhavn (Dania) profitis trisemano voyajo a Suedia, por ibe propagar nia linguo. Interviuvo e fotografuro aparis en la Göteborgan jurnalo « Morgontidningen ».

Per SVT (Sueda Mondolingual jurnalo) ni saveskas ke Sro. Jöns Lundborg en Lund atingis en la monato Aprilo sur 80ma aniversario. Sro. Lundborg lernis Ido en la yaro 1911 e divenis un ek la maxim fervoroza propagisti di nia movado en Suedia. Ni debas ad il tre valoroza bilingua lektolibro ed ecelanta tradukuro di « L'Adolecantino de la Grand marsho » da la nobel-premiizita Sueda skriptisto Selma Legerlöf.

Totkordie ni asocias ni al danko quan Sdo. S. Quarfood esprimis en la Sueda jurnalo pro la granda meriti di ta fervoroza samideano ed esperas kun lu, ke So. Lundborg darfez ankore vivar dum multa yari felica e sucesoza kom modelo di vivo, imitinda da ni omni !
A. M.

Mikra Enciklopedio Mondlinguala

Da Hans CORNIOLEY, Bern (Suisia)

- Katolika Idomemorigilo*, revuo por Ido, Thaon-les-Vosges, 1930-1931.
- Kauling* Ludovico, Braziliano, prez. 1931-1932 la Brazilian Idosocieto.
- Kauling et Woesik*, skr. 1922 Manual da lingua internacional, systema Ido.
- Kenngott* A., Usano, skr. 1929 Esperanto.
- Kent*, skr. 1918 A common commercial language.
- Kerckhoffs* prof. Aug., skr. 1886 Cours complet de Volapük, 1886 Dictionnaire Volapük-français red. 1886-1889 Le Volapük, prez. 1888-1892 la Volapükakademio, skr. 1889 Yelabuk pedipedelas.
- Khun* J.-F., Chekoslovakio, 1869-1928, prez. 1908, 1927 la Chekoslovakian Idosocieto.
- kifintern*, revuo por Esperanto ed Ido, Utrecht 1932.
- Kircheri* A., skr. 1663 Polygraphia nova et universalis.
- Kirchhoff* prof. dr. Alfred, Germano, prez. 1887 la Volapük-kongreso.

- Klees-Kneip* N., Luxemburgiano, red. 1912 I. U. K.
- Kliemke* dr. Ernst, Germano, prez. 1928-1929 la German Esperantosocieto.
- Kochanski* A., skr. 1680 Nova lingua catholica et erudita.
- Koerperich* Jacques, Luxemburgiano, 1888-1922, skr. 1909 Kleine grammatik der weltsprache Ido.
- Kofman* A., Ruso, skr. 1910 Lernolibro di la linguo internaciona Ido (en Rusa), 1914 Vortolibro internaciona-Rusa.
- Koleszár* Andor, Hungariano, skr. 1929 Breve grammatica de lingua internationale auxiliare intermediario Novolatino.
- Koller* Koloman, Austriano, skr. 1908 Die weltsprache eine utopie ?
- Kolowrat*, skr. 1908 Faut-il réformer l'Espéranto?, 1909 Pri la derivado en Ido kaj en Esperanto.
- Kombato*, revuo por Ido, Paris 1911-1928.
- Korespondens internasional*, revuo por Idiom neutral, Carlisle 1908.
- Kosmoglott*, revuo por Occidental, Reval 1922-1927.
- Kosmoglott*, sistemo da Cheshiikhin 1914.
- Kosmopolita*, sistemo da Saussure 1912 : nova formo di linguo internaciona bazacita sur espo ey ido.
- Kosmos*, sistemo da Landa 1888, bazas sur la Latina.
- Kotzin* B., Buso, skr. 1913 Historio kaj teorio de Ido.
- Kovacic* J., Chekoslovakio, v. Noetzi.
- Kovács házi* István, Hungariano, skr. 1877 Pantographia.
- Kovaliov*, skr. 1912 Lingw adelfeal.
- Kökény* L., Hungariano, red. 1930 Hungara heroldo.
- Kökeritz* Helge, Suedo, red. 1931-1932 Anglic.
- Kötz* B., v. Degen.
- Kreis* Jakob, Suiso, v. Buck.
- Kresina* Josef, Chekoslovakio, red. 1925-1927 Linguo Internaciona, skr. 1927 Praktikal manulibro dil helpanta linguo internaciona Ido.
- Krestanov* J.-H., Bulgariano, skr. 1930 Esperanto-Bulgara-Esperanto-vortolibro.
- Kreutzer* dr. J., Germano, skr. 1929 Esperanto ein kulturgut?, sein wesen und wert im feuer der kritik.
- Kreuz*, Germano, skr. 1928 Esperanto 500 komercaj frazoj.
- Kreuz et Mazzolini*, skr. 1927 Komerca vortaro en Esperanto.
- Krikortz* dr. S. E., Suedo, 1869-1931, prez. 1924 l'Idokongreso, prez. 1924-1927 ULI.

- 177 *Krippel* prof. Moric, Hungariano, prez. la Hungarian Ido-societo.
 178 *Krumpholtz*, Chekoslovakio, v. Cejka.
 179 *Kuhlenbeck* dr. Ludwig, Germano, skr. 1889 *Das problem einer internationalen gelehrtensprache und der hellenismus der zukunft.*
 180 *Kukel* S. A., skr. 1921 QJ.
 181 *Kunstovny* dr. O.T., Chekoslovakio, skr. 1928 *Serve.*
 182 *Kuriero dil progreso*, revuo por Ido, Torino 1925.
 183 *Kuriero internaciona*, revuo por Ido 1909.

BIBLIOGRAFIO

Redaktero : Jules GROSS, en Riddes (Suisia)

Kad es posibla kompozar bibliografio kande on livis sua hemo sen kunportar libri, broshuri e revui pri la L. I. e kande ne es posibla ritrovor oli dum kelka semani? Me departis por predikar e diskursar e yen ke karlo de Matejka atingis me me lektis en ol, merkurdie : « Sendez a me, se to es posibla, la manuskripto por la rubriko Bibliografio til la fino di ca semano. Quon facar? Me probos memorar maxim bone posible por otto quon me lektis en kelka revui jus ante mea parto.

Me konfesas esir kelke astonat lektante en **Helvetia** plura linei ek letro quan me sendabis a Berger, kande il esis ankore didisto. Kad on darfus insertar letro o parto de olu sen la peromiso dil auro? me ne supozas. Ulte to, kad on ne povas opinionar diverse pos plura yari e serioza diskuti? Es venke me joyus se esus posibla adoptar la litero « c » vice « k » qua es desagreabla a la Franci, Italiani ed Angli e. c., ma ka la sistemo Occidentalista ne tro desfaciligas la lerno al Rusi, Orientani e. c.? Se uldie, pos granda inquesto facota en la toto mondo, on adportos la pruvo ke la desfacilesio ne es tro grava, lore, ma nur lore on povos chanjar ta regulo di Ido. Berger dicas : « Gross, membro dil akademio di Ido skribas tale ». On volas kredigar ke akademiano di Ido mokas la reguli ofical, ma tatempe me ne esis akademiano. Sammaniere me povus skribar : « Berger akademiano-Occidentalista skribis parolis tale... » No, tala polemiki havas nula senco. Ta litero etere ofras nula ambigueso e ne despezis al Greki di qui on savas la amo a lo bela.

Altra polemiko en **Interlanguages** da espisto qua riproktas to quon me insertis en *Progreso* pri ula propozi dil

Muevi. De ke me agnoskis ke vorto izolita havas ofte poka senco on ne deduktez ke la sufijo « al » es neutila. Tote ne. Per ta vorti me intencis vidigar ke ne esabus necesa, exemple, adoptar la radiko judiciar apud judikar, od amarar apud amar. La kunteksto donas la signifiko dil expresuro. Pri la sufixi, on ja dicis ke on ne bezonas sempre uzar oli, kande on ne skribas texti ciencala qui, sola, postulas granda precizeso.

So. Quarfood, prezidero dil akademio, tre juste remarkis ke la poeti darfus agar tale; ed anke omna ti qui skribas (skriptas) verki literatural. Es evidenta ke konversante on povas facile karear plura sufixi.

Cetere, nia mi-frati espista abstenez citar me kom linguiso, nam me ne esas lo: me es poeto e romanifisto qua havas poka konoci linguala; apene me savas bone la Franco linguo, e me ne es kapabla skribar korekte quar o kin linguo quin me lektas plu o min facile...

Jus ante mea parto arivis a me, de Hispania, bela revuo « Mundo Grafiko » qua insertis long e bona artiklo pri e por Ido.

Me anke memoras lektir en la revuo di amiko Mauney (Interlanguages) diskuti senfina da R. de Saussure pri lua tabelo dil pronomi korelativa... teoriale to es tre interesiva quale la tabelo dil Fundamento... ed anke olta di Occidental, ma quante Ido esis justa abolisante ta tabelo famoza. Por trovar la justa pronomo on bezonas revuar preske la serio complete. Kande me komencis studiar la Latina e la Germana linguo (ante 55 yari) docisto kantigis da ni: durch, für, chone, gegen, wider, um, e ye la instanto oportuna di la uzo dil vorteti, on ne ritrovis la bona sen kantetar la serio.

J. GROSS.

Por kelke descharjar nia veneracind amiko Jules Gross, quan omnaspec obstakli e komplikigi ne impedas durar sua laboro por Ido e PROGRESO, me kompletigos ipsa la rubriko BIBLIOGRAFIO di ca numero:

La Muevi Nri. 25-26. Tre interesanta kontenajo, quale sempre. Ek ol ni citas: Idokongreso en Mondorf, L'Industrio dil papero en Suedia, Voyageo-Letri (Vidaji di Egiptia Antiqua; tre remarkinda e vivoza raportó) Lo es tote Certa! e. c. En la rubriko LINGUAL PARLAMENTO ni trovos propozo pri indukto di sintezal genitivo posedala, adoptante la finalo NSZ por la skopo (Ex. Pri *quins* konduto vu jus parolis? apud la

niĝinta formo : Pri la konduto *di qui* vu jus parolis?) Ta sugesto ne aparas a priori kom desaprobinda e l'esperienco ya nom montros, kad ol sucesos prenar bazo en la praktiko.

H Helvetia Nr. 66/67 anuncas sua desaparo pos 5 1/2 yara ekzisto. Olua redaktero, Ric. Berger asumos future la direkto dil central revuo COSMOGLOTTA, qua aparos kom organo nomonatala, artale prizentita e vivanta.

I La movado Occidentalista posedas en So. Ric. Berger un ekzemplon de sua maxim zeloza, habil e kapabla defensanti, kun qua ni ofte interkrucumis nia espadi. Me deziras ad il bona sukceson en sua entraprezo ed esperas ke ta chanjo esos la departamentopunto di plu streta, kordiala ed amikala relati inter amba movadi.

L La supre mencionita lasta numero di HELVETIA kontenas kom kom chefa parto la fino dil vocabularium Esperanto-Occidental.

J Le Problème de la Langue Internationale da Alphonse de Falco, AUBERGENVILLE (S.-et-O.) Francia. Sub ica titolo aparos propagal broshuro konsistanta ek 10 kayereti separita, kiuj, bindigita formacos bela libro 160 pagina. En ol l'aŭtoro traktas la tota problemo en sua ensemblo e demonstros la supereso di Ido relate olua konkursanti. La 10 kayereti es komprenebla che l'aŭtoro po abonpreco di 9 franca franki. Komendi direktesez a : A. de Falco, 12, Bd. Alphonse-Pire, AUBERGENVILLE (S. et-O.).

E Erfolg insertis tre bon artiklo da Heinz Jacob : « ka ni devas ankore lernar stranjera lingui ? » En ol l'aŭtoro deskriptas l'avantaj rezultonta del endukto di L.I. en la relati internaciona e montras l'apteso di Ido por la satisfaco di ta postulo.

L Langue Universelle Sabir da Pierre Moralda. Ica sat importanta libreto 140pagina, konsistanta ek endukto explikiva, gramatiko e vortaro es frapant exemplo pri la konfuzeso qua regnas ankore cadie che la maxim multa inventeri di mondolingui. Ni tre probable retrovenos ad ica stelo nove aparinta en la firmamento mondolinguala.

A. M.

INTER NI

Tro multa Idisti..

lingui, komode instalit en lia stulego, parfoliumas la jus ricevita numero di PROGRESO e forsan profitas ica okazono por maledikar la tard aparado di la revuo, la mult imprimerori e la mala gusto dil chfredaktero, oblivias ke :

1. l'artikli publikigita ne falis tote preparita ek la manĉo dil chefredaktero.

2. kontraste a kelka de lua precedanti od altra editeri di Idorevui, il ne juas la plezuri dil retreteso, ma devas sorgar la preparo di PROGRESO exter sua laboro profesionala ed apud la laboro administral kom sekretario di ULI.

3. ta laboro akaparos preske lua tota libertempo.

4. la prontigo di singla numero ne iras sen granda tempo-perdo, donite la granda disto inter redakterio ed imprimerio.

Konseque se la lekteri deziras, ke me servez li bone, akurate e nereprocheble, me devas kompense postular de li, ke li facez liala'ere lo posibla, por evitar a me omna laboro neutila. Precipue a mea prizata kunlaboreri, me direktas l'insista prego, atencar la 12 punti dil REGULARO aparanta sur la triesma kovrilpagino di la revuo. Li voluntez merkar, ke :

a) la manuskripti devas atingar me justatempe, to es til la 10ma dil para monati maxim tarde.

b) li devas esar tre nete skribita, prefere tiposkribita, kun linei eskartita e marjino suficanta larja. Artikli manue skribita es rare utiligebla, pro ke desfacile dechifrebla, nam l'imprimisto ne savas Ido. (Ica remarko ne koncernas siori Akerman, S. de Boer e Roze, di qui la manuskripti es sempre modeli pri kaligrafial perfektezo). Me mustas rezervar a me la yuro, refuzar manuskripti qui ne satisfacas la supera kondicioni.

c) ante sendesar al jurnalno, la manuskripti devus esar revizita dal autori ipsa adminime de la vidpunto di korekteso tiposkribala (permuto di literi, « misklavaguri » ed omisi).

d) emendante erori, on facez lo en maniero neta, strekizante la nejusta vorto o litero en la texto e skribante la korektigo en la *marjino*, ma ne *sur* o *sub* la vorto strekizita, nam tala korektigachi es rebusi por l'imprimisto. Prefere tote ne korektigar, kam korektigar tale, nam vice havar nula, me havas duopla laboro. On anke nultempe uzez abreviuri quale intern. vice internaciona, elektr. vice elektrala, sit. vice situita e. c. nam li es neadmisebla en texto imprimita. La tempo quan l'autoro ganas per sua komodoso, ne valoras ta quan me perdas, esante koak'ita finigar laboro mifacita.

FINANCI

Spontana subvencioni

E. Mathys (Belgia) ffrs. 71.20.

I. Federn (Kobenhavn) Fr. 3.00.

MECENARO :

W. Schwarz, d.A. (Lauenburg) SKr. 5.00, P. Eriksson (Suedia) Skr. 10. — T. Hellborg (Suedia) Skr. 3.00. — Magnusson (Suedia) Skr. 2.00. — S. Quarfood (Skara) Skr. 9.00. — Akermund (Suedia) Skr. 4.00).

Maxim kordiala danko!

INDEXO POR PROGRESO 1933

Tomo X Numeri 93 (1) til 98 (6)

ARTIKLI

Anakreon (Ek)	100,	134	Mantelo (La) 54, 102, 136,	
Anciena Lied (L')		6E	170	217
Angelika	169,	215	Mashinal povo kom kultur-	
Ecelo en neceseso dil mes-			faktoro	3
kina skriptacheri	175		Ni vidas nur ombri	221
Elu skriptas acesore	9		Por la novici	233
Etikala normo	186		Origino di la Linguo (L')	181
Franjo (La)	226		Oxford-English	228
Glacials Kosmogonio (La)	112		Poezio en Ido (Pri), 50	98
Historiala predicuri	69		Quale nomesas la mashi-	
Historio dil L. I. (Ek la)	12		nisto ?	60
Idealismo	214		Ritmoza prozo	133
Ka la vivo es ankore vi-			Schopenhauer (Arthur)	229
vinda?	227		Sequante la traci di Talley-	
Kad L. I. uzesos por parol-			rand	107
filmi ?	74		Stilo, skripto e traduko,	
Kande blindi vidas itere	177		190,
Krucovortenigmati 120,			Venjero (La)	62
156 187	233		Vitameni e naturismo	72
Malicoza muzikokritiko	61		Wörgl e la diminutanta	
			moneto	224

LINGUO

Confiture	195	N inversigala (la)	192
Ica	238	Omna	147
Ido e la Logiko	23	Quo es Ido?	18
Ido-Ido Lexiko (Un)	188	Sempre perfektigebla	36
Ido, Linguo naturala	199	Simar o paretar	243
Internacional ed altri (Pri)	195	Stabileso e progreso	234
Kasiero, kasero	32	Ula, irga	238
Komo (la)	243	Vorti bezonata 116, 145,	
Me recevis vua letro del		196	242
.	118,		195

RUBRIKI DIVERSA

A nia lekteri	1	Korespondez kun Usana	
Administral reformi	37,	pueri e lia docero	245
Ad omna Idisti	97	Mikra Enciklopedio Mond-	
Avizi ed Anunci 48, 94, 128,		linguala	42, 124, 204,
160	208	Por komuna konkordanta	249
Avizo	209	ago propagal favore la	
Bibliografio 45, 90, 157, 206,	251	L. I.	81
Decidi dil Komitato	49,	Precizigo	80
210		Pri altra propago-maniero	
Dekesma Kongreso Int. di		e diploma di traduko	246
ULI	129,	Saluto al 10ma Kongreso	161
Dokumentu	35	Statuti (Revizo d'li)	210
Financi 48, 93, 126, 127,		Vereso pri la Delegitaro	
160, 208	254	La)	141
Ido (Pri la nomo)	84		
Inter ni	253		

TRA LA MONDO

Anglia	149	Hungaria	151	16
Brazilia	248	Latvia	33	33
Belgia	121, 247	Luxemburgia	34	48
Chekoslovakia	124, 255	Soviet-Rusia	151	1
Costa Rica	33	Suedia .. 34, 90, 122, 152,	249	0
Francia	121, 149	Suisia	123	33
Germania	150	Usa	124, 255	25
Hispania	33, 86, 150, 248			

AUTORI E PRO PRA NOMI

Akerman, H. D.	188	Laurent (Jean)	208, 246	049
Bakonyi S. (Dro.) ..	18, 32, 48	Leau (Léopold, Dro.) ..	35, 141	141
Beauchemin (A. P.) ..	12	Lemmer (Gerdy, Dzlo.) ..	34	48
Berger (Ric.)	141	Liscow (C. L.)	175	371
Blehk	33	Mc Frane	221, 228	333
Boer (S. De) 147, 192, 238,	243	Malmstöm (B. C.)	169, 215	319
Bourdet (Cluade)	224	Markvart (Vaclav) ..	86, 149	041
Brismark (Dro. Hans) 36,	122	Mastro Paolo (N.)	81	18
Carlberg (T. et P.) ..	122, 128	Matejka (Alphonse) 1, 23,		
Carlen W.	126	34, 37, 49, 54, 60, 61, 62,		
Chekhov A.	62	74, 80, 81, 84, 85, 86, 96,		
Cornioley H. 43, 48, 93		97 102, 112, 119, 120, 121,		
124, 126, 127, 160, 204,		128, 131, 136, 144, 145,		
208, 249	254	155, 156, 160, 170, 177,		
Csatkai (Josef)	151	190, 234, 247, 248, 249,		
Durville (Gaston Dro.) ..	72	252	253	333
Enström (Axel F.)	3	Mathys (Eugène, Prof.) 121,	247	743
Eriksson	90	Meier-Heucké	129	031
Federn (Karl)	69, 227	Moch (Gaston)	84	48
Federn (Ilmari) 37, 69,		Moore (Gerald W.)	84	48
107, 116, 118, 161, 175,		Moszkowski (Al.) ..	107, 226	333
181, 190, 196, 226, 227,		Müller-Freienfels (R.)	181	181
229, 232	242	Papillon (C.) 74, 93, 94,		
Ferreres (Joaquin) 33, 85,		121, 149	224	433
86	150	Peus (Heinrich)	36	36
Franke-Ruta (Walter) ..	66	Potonet (Etienne), 194,		
Gardner (Meredith Knox) ..	245	195	196	301
Gogol (N. F.) 54, 102, 136,		Quarfood (Sigvard) 50, 98,		
170	217	100, 128, 134, 135, 169,		
Gross (Jules), 45, 90, 157,		Richardson (Gilbert H.) ..	215	313
206	251	Rolland (Romain)	214	413
Henry (Jack)	186	Roze (Janis)	9, 66	33
Hugon (Paul)	74	Schopenhauer (Arthur) ..	229	033
Jacob (Heinz)	118, 162	Socher (Hermann v.)	112	311
Kiesel (A.)	221	Stôr (Albert Dr. Prof.)	3	3
Kleiner (J.)	196	Stucki (Robert)	123	331
Krafft (Fred.)	85, 124	Tenfuss (Fausto Suarez) ..	248	343
Kvdtberg (V.)	135	Zeddies A.	177	371
Lafay (Suzanne, Sno.) ..	122	Zorn (Benedikt)	9	9

Le Gérant : J. VALLETY.

AUXERRE-IMP. L'UNIVERSELLE (ASS. COUV)

REGULARO

- 1.1. Omna manuskripti devas kontenar la komplet adreso dil sendento
- 1.2. La redakterio ne povas enirar en privata diskutado pri linguala questioni.
- 1.3. Manuskripti por *Progreso* devas esar materiale separita de la privata letri. Singla questiono devas traktesar sur aparta folio e sub aparta titolo kun preciza refero a l'antea artikli, traktinta la sama temo.
- 1.4. *Progreso* povas furnisar aparta imprimuro di singla artiklo, po la kustopreco, se l'autori demandas lo ante l'aparo dil artiklo.
- 1.5. Omna manuskripti por imprimo devas skribesar nur sur un latero dil papero, kun marjino sat larja e linei eskartita (ne sur postal karto). Oli devas esar tre facile lektelebla, o prefere tiposkribita.
- 1.6. La redakterio acceptas nul artiklo en nacionala linguo, nek asumas la tasko tradukar tala artiklo ad Ido. Ol ne es obligata acceptar artikli en altra linguo artificiala kam Ido.
- 1.7. La redakterio ne es obligata acceptar artikli expozanta o diskutanta altra lingual sistemo kam la sistemo Ido.
- 1.8. La redakterio ne es obligata, sendar imprimprobi al autori.
- 1.9. On insertos nula manuskripto ed on respondos a nula letro, qua ne satisfacos la superdicitu kondicioni.
- 1.10. Artikli ed informi arivanta pos la lma dil (para) monati, ne povos insertesar en la sequanta numero.
- 1.11. La redakterio ne responsas pri la manuskripti ne insertita.
- 1.12. La redakterio refuzas insertar polemiki en *Progreso*.

LANDAL AGENTI DI PROGRESO

ALIA	L. C. Willcox, 33, BARROW Rd. LONDON S.W. 16.
ALIA	J. Baller, Laurenzgasse 13/28 WIEN V.
ALIA	V. Goux, 37, rue de la Ruche, SCHAEERBECK-BRUXELLES.
ALIA	Fausto Suarez Tenfuss, Caixa postal 118, QUATA (Estado de Sao Paulo).
ALIA	Karel Neumeister, PRAHA-VI, 59.
ALIA	E. Thomsen, Kongensstr., 76, FREDERICA.
ALIA	C. Papillon, 52, rue Petit, PARIS.
ALIA	Ido-Centrale (Hermann Jacob) Soorst, 75, BERLIN-CHARLOTTENBURG.
ALIA	Joaquin Ferreres, 26, de Enero, 38 2 ^o 4a, BARCELONA-Hostafranchs.
ALIA	M. Krippel, Foiskola, SOPRON.
ALIA	V. Rulikovs, p. k. 795, RIGA.
ALIA	M. Meier-Heucké, 100, route d'Ehlerange, ESCH-S.-ALZETTE.
ALIA	P. Wegman, Dourningestraat 153, ENSCHEDE.
ALIA	Svenska Ido-Forbundet Post Box 59, HOTING.
ALIA	R. Stucki, IDO-KONTORO OERLIKON.
ALIA	M. Shaparenko, ul. Uricki N. 101, kv. 6 KIEV (Ukrainia).
ALIA	Mikael Gorin, Postkesto 321, MOSKVA.
ALIA	Fred Krafft, 565, Morse Avenue, RIDGEFIELD N. J.

HONORPREZIDERO :

Prof. Leopold Leau, dekanano dil fakultato dil scienci en Universitato otanta Nancy (Francia, 8, rue Montesquieu, Nancy (M. & M.), olimas mil sekretario dil Komitato dil DELEGITARO por adopto di helpniansina linguo.

AKADEMIO

Prezidero Adyunto Sigvard Quarfood (SKARA, Suedia).
Kasero Dr. Siegfried AUERBACH, (Bockenheimer Anlage 45 Frankfurt-a-M. (Germania). Postochek-konto otanta Frankfurt (M) 169-86.

Cetera membri

Kanoniko Jules Gross (RIDDES, Valais, Suisia).
 Lektoro Janis Roze, Universitato Riga (Kungu iela 7, dz. 4, RIGA, Latviasivis).
 Lektoro Th. P. Lesch, Universitato Helsinki (13 Krobergsgata HELSINKI, Finlando).
 Prof. Dr. Albert Stor, Teknikal Universitato Praha (16 Jilska, PRAHA (Cecoslovakia)).
 Gilbert H. Richardson (164 Rye Hill, NEWCASTLE-ON-TYNE, Anglia).
 Abado Jules Houillon (Institut Fénelon, GRASSE, Alpes-Maritimes, Francio).
 H. D. Akerman (12 Ollerton Road, New Southgate, LONDON N 11, Anglia).
 Joseph Espitallier, instruktisto (ATTIGNAT ONCIN, Savoie, Francia).

KOMITATO

Prezidero Dr° Hans Brismark, Post Box 59, HOTING (Suedia).
Sekretario A. Matejka, 227, Altstetterstrasse, Zürich-Altstette.
Vice-sekretario C. Papillon, 52, rue Petit, PARIS-19°.
Kasero H. Cornioley, Schulweg 2, BERN (Suisia). Posto-
 konto : Bern III, 4784.

Cetera membri

Dr° S. Auerbach, 45, Bockenheimer Anlage, FRANKFURT-A-M. (Germania).
 Joaquin Ferreres, 26 de Enero, 38 2° 4a BARCELONA (Hispania).
 Hermann Jacob, Soorstrasse 75, BERLIN-CHARLOTTENBURG.
 Moric Krippel, Foiskola, SOPRON (Hungaria).
 Fred. Krafft, 565, Morse Avenue, RIDGEFIELD N.J. (U. S. A.).
 Prof. Eugène Mathys, Vanderkelen 16, LOUVAIN (Belgia).
 H. Meier-Heucké, 100, route d'Ehlerange, ESCH-S-ALZETTE (Luxemburgo).
 S.-S. Nixon, 8, Park Row, BURLEY-IN-WHARFEDALE (near Leeds, Anglia).
 Karel Neumeister, PRAHA VI, 59 (Cecoslovakia).

LINGUO INTERNACIONA DI LA DELEGITARO

TOMO XI. No 99-100 (1-2) Februaro-Aprilo 1934

PROGRESO

Konsakrat al propagado, libera diskutado e konstanta perfektigado di la

LINGUO INTERNACIONA

Fondita da D^{ro} Louis Couturat

**OFICAL ORGANO DIL
UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA**

UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA

OFICAL ORGANO

PROGRESO

Aparas omna duesma monato en kaveri de 48 pagini adminime

Yarabono : suisa franki 4.00

(gratuita por la membri dil Uniono)

L'aboni es sendend al Editero di la revuo.

CENTRALA KASERO DIL UNIONO

H. CORNIOLEY, Schulweg, 2, BERN (Suisia)

POSTO-CHEK-KONTO : BERN III 4784

Extrakto ek la Statuti dil Uniono

§ 1 L'uniono nomesas UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA e havas la skopo :

a) Unionar en komun agado omna personi qui aprobas la linguo internaciona IDO, quala ol es definita per la deklaro dil Delegitaro por Adopto di Linguo Helpanta Internaciona e quala ol rezultis e rezultos de la labori dil Ido-Akademio dil U. L. I.

b) Adoptar, propagar e developar ta linguo segun omna posibla e praktikal moyeni.

L'Uniono konsideras la linguo internaciona IDO ne kom perfekta e netushebla, ma kom sempre perfektigebla segun ciencala principi.

§ 4 Omna natural o yural persono, qua aprobas la linguo dil Uniono o helpas l'Uniono realigar lua skopi, darfas divenar membro sive per direta adhero, sive per mediaco di altra organizuro, aprobata dal Uniono.

§ 5 Omna membri dil Uniono receivevas gratuite l'ofical edituri.

§ 9 La yaral kontributo pagenda da singla membro es 2.50 suisa franki adminime.

§ 10 La societal yaro koincidas kun la kalendarial yaro. La kontributi es pagenda til fino di aprilo maxim tarde.

§ 12 La kontributaji pagesas al Uniono per la landal od interlanda federuro, ma direte al Uniono da personi qui ne es membri ti tal organizuri.

§ 35 l'Ofical organo dil Uniono es: PROGRESO.

Omna ofical komunikaji publikigita dal Komitato o dal Akademio en ica revuo konsideresas kom fakte komunikit ad omna membri dil Uniono.

PROGRESO

RESPONSIVA CHEFREDAKTERO :

A. Matejka, 227, Altstetterstrasse, Zürich-Altstetten

KUNREDAKTERI :

LITERATURO : S. Quarfood.

MOVADO : V. Markvart.

LINGUO : S. Bakonyi.

BIBLIOGRAFIO : Jules Gross.

EDITERO :

C. Papillon, 52, rue Petit, PARIS-19^e

Posto-chek-konto PARIS 31-732

Tomo XI N° 99-100 (1-2)

Februaro/Aprilo 1934

Kontenajo

A NIA LEKTERI.....	1
J. GUIGNON †.....	3
DECIDI DIL AKADEMIO.....	6
LITERATURO, CIENCO, DIVERSAJI (Eleonora : Cifri, nombri e kalkulo ; La exportaco dil vorti ; La diskurso ; Stilo, skripto e traduko)...	7
LINGUO (« Ica » problemo es solvebla ; Stabileso e Progreso).....	23
TRA LA MONDO (Dania, Republica Dominica, Francia, Hispania, Hungaria, Italia, Suedia, Suisia).....	35
INTER NI (L'exameno pri savo e la majoritato de 2/3 ; Kelka remarki pri la plebicito).....	40
FINANCI (Kasoraporto 1933, Spontan subvencioni, Avizo).....	43
STATUTI DIL UNIOPO POR LA L. I.....	45

A nia Lekteri

Pro material obstakli, chefe debat al labori preparanta por l'organizo dil nov elekti komitatata, ica unesma numero dil nova yarserio di PROGRESO ne povis aparar ye la dato kustumala. Ni pregas nia lekteri, ekuzar ca eceptal evento. Li savas ke la reguloz aparo di ca revuo esis til nun un ek lua chefa vertui e li do povas esar certa, ke ni anke future ne falios devo quan ni konsideras kom la prima kondiciono di duranta prosperado.

Certe, la nuna epoko es male selektita por facar promisi nereflektita. Ni savas ke ni bezonas la helpo dil cetera mondo,

por realigar nia skopo, nam ni es tro poka por certigar la vinko per nia propra forci. Ma qua susteno ni povas expectar de mondo disequilibrita per la krizo ekonomiala e quon ni povas demandar de generaciono qua — ni konfesez lo en tota sincereso — es matura por demeterio? Kad ne es permisita dubitar pri la suceso di entraprezo qua baraktas kontre obstakli sennombra e quan la nuna situeso generala desfavorizas en maxim alta grado?

To omno es justa e tamen ne decidiganta. Nam la certeso pri la vinko jacas en ni ipsa e nule dependas de extera cirkonstanci. Kad l'ideo mondlinguala vinkos cadie, morgo o pos cent yari, to nule importas. Ni servas idealo, pro ke ni judikas olua realigo kom utila por la homaro. Ti qui livis la movado, pro ke la suceso ne venis sat rapide, simple pravas, ke li funde ne kredis en ol. Lia departo esis previdenda e neevitebla. Ma fortuneze restas ankore multa samideani, qui konservis la fido a la skopo persequata, nam lia idealismo ne dependas del chanjanta konjunturi. Li es kapabla, durar la laboro anke en la maxim desfavoroza cirkonstanci, ya mem singla nov obstaklo duoplugas lia ardoro. A ta perseveremeso ni debos la finala vinko, nam ni savas ke l'ideo mondlinguala ne povas perisar.

Pri PROGRESO ipsa nia programo restas la sama. La revuo esos anke future konsakrat al diskuto pri questioni linguala generale interesanta segun l'exemplo dil lasta yarserio. La parto Literaturo, Cienco e Diversaji pro to ne negligesos; ni intencos kontree pluampligar ol, se ni recevas susteno suficanta de nia lekteri. Dankante li pro omno quon li sakrifikis por nia revuo dum la pasinta yari, ni es certa, ke li anke dum 1934 agos omno posibla por igar PROGRESO digna de nia movado.

La redakterio.

J. GUIGNON †

Un de la membri maxim simpatiinda ed eminenta dil Idis-taro jus desaparís, esas S^o Kanoniko Guignon, mortinta en Meaux ye la 15 decembro 1933 en la 78ma yaro di sua evo.

Naskinta en Voulton ye la 11 marto 1856, il remarkigis su quik de la mikra seminario per la vivaceso di sua intelekto e sua labor-fervoro. Sacerdoto ye la 4ma marto 1882, il quik divenis profesoro en la mikra seminario. En 1889 lu divenis paroko en la urbeto Vulaines-sur-Seine ube il furnisis longa labor-kariero.

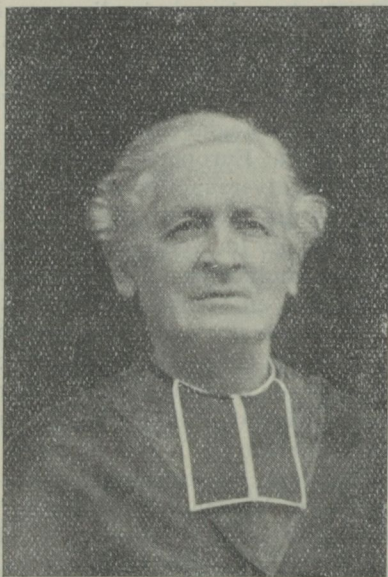
Tam multe pri teologio e Santa Skriburo kam pri entomologio, botaniko, matematiko, meteorologio, S^o Guignon okupis honor plaso en la mondo ciencias, il esis la korespondero estimata e dezirata di multa Akademii e Societi ciencias en Francia ed exterlando.

Ja de la yaro 1883, il kontributis fondar l' « *Arkeologial Societo di Gâtinais* ».

Tre sorganta pri l'entomologial inquesti, il havis longatempa kunlaborado a la Franca « *Folio di la Yuna Natur-ciencisti* » ed esis membro di la « *Franca Entomologial Societo* ».

Ofte observanta l'insekto en la vasta foresto di Fontainebleau, il trovis e deskriptis plura *dipteri* ed *himenopteri* ne konokata ante lu.

Multa artiklin anke il publikigis en l' « *Abelo di Fontainebleau* » pri diversa natur-ciencala temi.

Jean GUIGNON

La lekteri di « *la Croix de Seine-et-Marne* » pre-milita ankore memoras le veteral probablaji o previdi meteorologiale tante rare eroranta, publikigita en singla numero di ta jurnalulo pri la semano venonta. Kun quanta avideso ili lektis oli e quanta servin importanta ili profitis tale! Oli esis la rezultajo dil observadi sencesa e di la parstudii di S^o. Abado Guignon qua, dicipulo dil famoza meteorologiisto S^o Abado Fortin, manifestis su kom lua digna duriganto e perfektigis lua instrumenti e metodi.

Quanta altra servin la cienciaso paroko facis anke al agrokultivisti, gardenisti, legumkultivisti per sua studii pri l'insekti, precipue la raupi e lia paraziti destruktera!

Konsakrante a la historial inquesti kelki de sua rara libera instanti, il kunlaboris al « *Itinéraire de Jeanne d'Arc* » en qua la traco di la *Lotringiana Yunino* determinesas pazope.

Lua entomological studii obligis S^o. Abado Guignon kelke lerneskar la Europana linguo por lektar la deskripturi di insekti da diversnacion autori. Quante ofte il regretis ke ne adoptesis dal ciencisti ula linguo internaciona qua faciligus la lektado di lia verki da lia kunfrati dil tota mondo! Il konstatis multafoye ke la Latina linguo, qua tamen ankore konservesas en la naturciencial fako kom oficala linguo, tote ne plus suficas; nam omna ciencisti donas advere per la Latina kurta e rezumatra diagnozo di singla planto od animalo, ma por la detaloza, preciza, nuancizita deskripturi, por la tante prizenda dokumenti pri l'insektal mori e vivmaniero, l'autori forjetas la Latina pro lua desfacilesa, neprecizeso e nesuficanteso, e jaluze uzas sua nacionala linguo, klozante tale la pordo di la cienciaso, vice apertar lu ad omni.

Pro to, de kande il renkontris Esperanto, S^o. Abado Guignon tre atencis olu, il esis dicipulo di S^o. de Beaufront, ed amikale relateskis kun honorinda Abado Peltier. Ma il frue konstatis ke en lua primitiva formo, Esperanto ne esas kapabla efikive servar la cienciaso ed esar olua mondal interpretisto nam, Abado Peltier preginte pri lua cienciaso kunlaborado por l'« *Espero katolika* », S^o. Abado Guignon entraprezis serio de artikli pri la « *Paraziti di la Planti* ». Ma, pro la manko di radikulo, la erora tradukuro di la vortari di la tempo, pro la neprecizeso di la kilometrala kompozaji, il ne sucesis kom-

pozar texto klara e ciencatra, e, pro sua profesional loyaleso, preferis ne editar sua verko e vartar ke donesos a la Linguo Internaciona plu perfekta formo qua habilitez lu a la ciencala uzi.

Kompreneble, S^o. Guignon quik divenis partisano di la Delegitaral Reformi, e recevis de diversa landi multa ciencal dokumenti.

Il esis dum laboranto dil unesma horo en Ido. Il laboris sencesse pri verki Idala e havis tanta konvinkeso pri la supereso di Ido ke il dicis familiare : « Se me esus tote sola por studiar Ido, nu me studius ol mem en l'altra mondo pro la plezuro studiar lu. »

Il multe kontributis al establiso ed al progreso di ta linguo. Omna Franca Idisti uzas lua ecelanta « *Lexique Ido-Français* ». Il kompletigis ol tote recente per *Suplemento*.

Il esas anke l'autoro di multa Ido-verki tre prizata : ni citez lua « *Rimaro* », lua tradukuro di « *Esther* » tri-akta tragedio da Racine. Ma ni ne obliviez lua « *Expliko-libreto* » qua esas certe la maxim bona libro rilektenda por parolar Ido fluante.

Il esis dum dek-e-tri yari la chefa laboranto di la revuo « *Idisto Katolika* ». Pluse ni ne darfes obliviar ke dum plura yari Ju asumis propralabore e proprapekunie la maxim granda parto ne nur di la redaktado ma mem dil imprimo-kusti di nia Idisto Katolika. En ica revuo, il publikigis inter altri la tradukuro dil tota katekismo da Bossuet.

Nia revuo « *Progreso* » publikigis plura artikli ofrita da lua plumo. Ta qua semblas esar la lasta trovesas en la numero di aprilo 1932, ol esas titulizita: « Kolubro intrikinte mortinta ».

Por esar verdicanta, ni devas deklorar ke, quankam amiko dil progreso en Ido, il esis sempre en la nombro di la konserveni, ed il aprobis multe ti qui acceptis transformi, ma *nur per gut-kontilo*, formulo qua signifikas « kun granda prudenteso ».

S^o. Guignon restis kom paroko en Vulaines-sur-Seine dum 37 yari. En agosto 1926, lor sua retroveno del kongreso en Praha, il nominesis kom kanoniko kun rezideyo en Meaux.

Kande granda arboro desaparas de densa foresto, ol efektigas granda vakuajo. Esas certa ke la desaparado di Maestro tala kam esis S^o. Guignon ne falios efektigar granda vakuajo che l'Idistaro. Quale dicas S^o. Matejka : « To es un ek la maxim grava perdi quin facis nia movado, nam la sumo dil labori furnisita da ta amiko es preske nevaluebla. » E. B.

DECIDI DIL AKADEMIO

La Akademio decidis periodo di stabileso duronta 5 yari de la 1.1.1934.

1. Dum ca periodo nula diskuti pri chanji darfas eventar en Progreso ;
2. Nula chanji en la fundamentala strukturo di Ido facesos dum la sama tempo ;
3. Publikigeso di nova vorti eventos quale til nun segun bezono ;
4. La tasko dil Akademio esas dum ca periodo examinar kad e quale Ido ev. devas modifikesar ;
5. Pos la fino dil periodo la Akademio publikigos la rezultajo e decidus segun olu.

La prezidero : S. QUARFOOD.

Konforme a § 31 di nia statuti, ica decido submisesas a trimonata diskuto en nia ofical organo, ante divenar valida. La komitato di ULI sualatero konocigos sua aprobo o refuzo quik pos olua konstituceso, seque la nov elekti eventonta.

La sekretario di ULI : A. MATEJKA.

Rektifiko

En Nro. 98 di PROGRESO (pg. 237) me asertis ke la Komitato repulsabis la propozo pri establiso di nova dekyara stabileso periodo. Sub ica formo, l'aludit enunco ne es tote justa. La komitato formale decidis, vartar unesme la rezultajo dil diskuti eventinta en l'Akademio, ante ipsa votar definitive pri la propozo, ma per maxim recenta decido ol preferis transdonar al nova komitato la tasko, traktar la tota problemo fundamentale.

Or, la fakto, ke la membri dil Komitato formale invitiesis nur enuncar lia opiniono pri la *diskutometodo*, komprenende ne impedis li, konocigar anke lia vidpunto personala pri l'esenco ipsa dil propozo. Konsiderita sub ta vidpunto, l'inquesto montris, ke la komitatani es en lia majoritato kontre l'instituto di nova periodo di stabileso. Sub l'impreso di ta rezultajo, me publikigis l'aludita informo en PROGRESO.

L'eroro relatas konseque nur la formo, ma ne la fundo ipsa dil questiono.

Me konsideris tamen kom mea devo, rektifikar ol quik, por evitar misinterpreto di mea intenci. Lo es facita per la presenta deklaro.

A. MATEJKA.

LITERATURO, CIENCO, DIVERSAJI

Eleonora

Da Edgar Allan POE

Tradukita segun l'Americana originalo
da Ilmari FEDERN (Kobenhavn)

Me decendas de familio konocata pro forco dil fantazio ed ardoro dil pasiono. Ofte on qualifikis me kom fola; ma ankore la questiono ne es decidita, ka dementeso esas o ne esas inteligenteso maxim alta. Ka ne multo glorioza ed omno profunda naskas ek maladeso pensala — ek mental humori exaltita grandioze super la intelekto mediokra? Ti qui sonjas jorne konocas *nonula (1) kozi ignorata da ti qui sonjas nur nokte. En sua griza vizioni li sucesas obtenar regardeti aden l'eterneso; e vekante li tresayas pro trovar ke li stacis an la solio dil granda sekreto. Hastoze ed en fragmenti li lernas kelko del sajeso apartenant a lo bona, e plu multo del nura savo apartenant a lo mala. Li penetras, quankam se guvernilo sen busolo, la vasta oceano dil « Neexpresibla Lumo », e, quale l'aventuri dil Nubiana geografo: « *agressi sunt mare tenebrarum, quid in eo esset exploraturi* » (2).

Ni supozez ke me esas fola. Adminime me koncesas, ke existas du klare diferanta standi en mea vivo mentala: — l'una di racion lucida, nedisputibla, ol apartenas al memori pri l'eventi dil unesma epoko di mea vivo — ed altra, ombro e

(1) *nonul-a, -o, -u*. Lu. G.manch, F.maint, A. many a. = Determinanta pronomo adjektivo indikanta pasable granda nombro konceptita kom unajo. Quaza mixuro ek « plura » e « +certena ». (Talmey-Federn).

(2) Latina. = « Li penetris la maro dil tenebri, esploronte quoesus en ol. »

dubito, apartenanta al prezento, ed al memoro pri to, quo konstituas la duesma granda periodo di mea existo. Pro to kredez, quon me naracos pri l'unesma periodo; ed en to, quon me raportos pri la plu tarda tempo, fidez nur segun quante *simas konvenanta; o tote dubitez pri lo; o, se vi ne povas to, pleez Oedipus koram olua enigmato.

El, quan me amoris kande yuna, e pri qua me nun tranquile e klare skribas ica memoraji, es la sola filiino dil fratino di mea matro mortinta delonge. Eleonora esis la nomo di mea kuzino. Ni sempre lojabis kune, proxim tropikala suno, en la Valo dil Multikolora Gramini. Nultempe neguidita pazo invadis la valo; nam ol situesis *lontane, alte inter giganta kolini, qui kelkaloke super-pendis ed exkluzis la suno de lua maxim dolca profundaji. Nula voyo esis marchita en lua vicinajo; e por atingar nia felica hemo, oportis forcoze retropulsar la foliaro di multamil forestal arbori, e fular admorte multa milion de parfumoza flori. Ni do vivis tote solitare, kono-cante nulo pri la mondo exter la valo, — me, mea kuzino, e lua matro.

Ek la regioni obskura trans la monti ye la supra extremajo di nia cirkondita domeno, venis fluvio streta e profunda, e plu brilanta kam irgo ecepte l'okuli di Eleonora; e sinuifante sekrete en kurvi labirinta, ol fine desaparís tra ombroza fauco, inter kolini mem plu obskura kam ti de qui ol originis. Ni nomizis ol la « Rivero dil Silenco »; nam lua fluo *simis posedar influo tranquiligiva. Nula murmuro acensis de lua lito, ed ol migris tante kalme, ke la perlatra stoneti profunde en lua sino, quin ni amis regardar, movis nultempe, ma jacis en senmova repozo, singla en sua anciena plaso, briladante klare por sempre.

La bordi dil rivero e dil multa dazlante rivereti, qui per *voyumíglitis aden ol, la penti qui extensis su lontane dainfre, til ke li atingis la stonetoza lito en la fundo dil fluvii — la tota surfaco dil valo, del rivero til la monti qui cirkondis ol, esis tapisizita per mola verda gazono, tenera, kurta, perfekte

(3) *quins* = « ... arbori, la alta, gracila trunki *di qui* ne stacis rekte... » Propozo da Fr. Honoré pri sintezala genitivo en LA MUEVI, Nr. 26, p. 368. — Sen explicite pledar por sintezala genitivo, nek por precize la formo propozita, ol hike uzesas experimente, por posibligar praktikala judiko pri kad ol esas utila e bela, o ne.

plana, e vanilodoranta. Ol esis plena de flava ranunkuli, de blanka margriti, de purpura violo, e de rubines asfodeli, e lua extrema beleso parolis a nia kordii en lauta toni pri l'amo e glorio di Deo.

Hike ed ibe, en grupi, sonjatre sovaja, saliiis fantastika arbori *quins (3) alta, gracila trunki ne stacis rekte, ma inklinis gracioze oblique vers la suno, qua regardis dimeze aden la centro dil valo. Lia kortico esis bunt-makula dal vivaca splendideso alternanta di ebena ed arjento, ed esis plu mola kam irgo ecepte la vangii di Eleonora. Se ne esabus la brilanta verdajo dil granda folii qui saliiis de lia somiti en longa, tremanta linei, ludanta kun la zefiri, on imaginabus li esar giganta serpenti de Siria, homajanta sua suvereno, la suno.

Manuo en manuo, dum dekekin yari, me vagis kun Eleonora tra ica valo, ante ke amoro eniris nia kordii. Ulavespere, kande el preske finabis sua dekekinesma yaro e me la duadekekinesma, ni sidis, tenere inkluzita en reciprok embraco, proxim l'arbori serpentatra, e spektis adinfre, regardante nia imaji reflektata dal aqui dil rivero dil Silenco. Dum la restajo di ca dolca jorno ni parolis nulo; ed ankore ye la morga matino nia paroli esis tremanta e poka. Ni atraktabis deo Eros ek l'ondo, e nun ni sentis ke lu acendis en ni l'ardoranta animi di nia preavi. La pasioni e fantaziaji qui dum yarcenti distingabis e konocatigabis nia familio, venis turbe ed extensis deliratra beateso super la Valo dil Multikolora Gramini. Chanjo sizis la kozi. Stranja brilanta flori stelatra apertis sur l'arbori ube flori antee ne esabis videbla. La koloro dil verda gazono intenseskis; la blanka margriti velkante desparis unope, e vice li, dekope kreske saliiis la rubinea asfodeli. E vivo naskis sur nia voyi; nam la granda flamingo, nevidita tillore, ostentis kun omna bunta uceli koram ni sua skarлата plumaro. Orea ed arjentea fishi aparis en la rivero, ek lua sino pokope acensis murmuro kreskanta fine a lulanta melodio plu deala kam ta di harpo Eolala — plu dolca kam irgo ecepte la voco di Eleonora. E fine, granda nubo, quan ni delonge observabis en la regioni dil Astro Vesperala, venis deibe, splendida en oro e karmezino, *svebis (4) pacoze

(4) *svebar* G. scheweben. = irar ne tushante la tero. Kompz. PROGRESO, junio 33, p. 99. (Quarfood).

super ni, e sinkis diope plu adinfre ed adinfre, til ke lua bordū tushis la monto-somiti, chanjante omna lia tenebro a grandioza lucideso, ed inkluzante ni, quale por eterne, aden prizonu magiale splendida.

La beleso di Eleonora esis ta di Serafo; ma el esis puerino kandida ed inocenta, tam longe kam sua kurta vivo duktis el tra la flori. Nula trompo alteris la fervoro amorala qua animis. lua kordio; ed el apertis a me olua maxim interna profundaji, dum ke ni promenis en la Valo dil Multikolora Gramini e konversis pri la potenta chanji recente eventint en ol.

Fine, uldie ni konversis lakrimoze pri la trista lasta chanjo qua fine mustas sizar omna homo; e depos lore el restis cheica sola trista temo, interplektante ol en omna nia konversi, quale en la kansoni dil Kantero de Shiras la sama imaji "okuras (5) itere ed itere, en sempre nov ed impresiva varianti.

El sentis la fingro dil Morto sur sua kordio. Simil al efemero el esis beleskinta perfekte nur pro mortar: ma por elu la terori dil tombo konsistis nur en un sola konsidero, quan el revelis a me, ulavespere, en la krepuskulo a nla bordi dil Rivero dil Silenco. El chagenis pensante ke, kande el esos sepultita hike en la Valo dil Multikolora Gramini, me livos por sempre olua felica flor-prati e transferos l'amoro, apartenanta nun tante pasionoze ad elu, ad irga yunino en la externa, ordinara mondo. E me hastoze prosternis avan la pedi di Eleonora e vovis ad el ed al Cielo, ke nultempe me ligos me mariaje ad irga filiino dil Tero — ke nulamaniere me trahizos lua kara memoro, o la memoro dil devota afeciono, per qua el felicigis me. E me advokis la Potenta Regnero dil Universo kom testo dil pia soleneso di mea vivo. E l'impreko quan me demandis de Lu ed el, se me trahizos ta promiso, implikis puniso tante hororoza, ke me ne audacas mencionar ol hike. La brilo en l'okuli di Eleonora divenis plu lucida dum mea vorti; el sospiris, quale se kargajo mortala prenesus de lua pektoro; el tremis e ploris bitre; ma el aceptis la vovo, (nam el ya esis nur puero!) e to alejis ad el la lito di sua

(5) *okurar* A. to occur G. vorkommen = trovesar, ma en senco prefere aktiva; quaza mixuro inter « eventar » ed « existar ». (Federn).

morto. E pos poka dii, tranquile mortante, el dicis a me : ke pro to quon me agis por la quieteso di sua spirito, el gardos me kom ta spirito, kande lu departabos, e, se lo esus permissatà ad el, returnus a me videble en la nokto; ma se ico esus exter la povo dil anni en la Paradizo, ke el adminime donus a me frequa indiki pri sua prezenteso: sospirante a me en la venti vesperala, o plenigante l'aero quan me respiris per profumo del incenzo-vazi dil anjeli. E kun ica vorti sur la labii, el livis sua inocenta vivo, e finis l'unesma epoko dil mea.

Til nun me raportis fidine. Ma nun ke me pasas sur la voyo dil tempo ta solio quan formacas la morto di mea amoratino, e ke me duras pri la duesma ero di mea existo, me sentas ke ombro *svebas super mea cerebro, e me ne povas garantiar la perfekta racionozeso di mea plusa raporto. Me tamen durez: — Yari lente tranis su, ed ankore me habitis la Valo dil Multikolora Gramini; ma duesma chanjo sizabis la kozi: La stelatra flori shrinkis aden la trunki dil arbori e neplus riaparis. La kolori dil verda tapiso paleskis; ed, un pos un, la rubinea asfodeli velkis; e vice li saliiis kreske, dekope, obskura, okulatra violi, qui tordis su nequiete e sempre esis ros-humida. E la vivo livis nia voyi : nam la alta flamingo neplus ostentis koram ni sua skarлата plumaro, ma triste forflugis del valo al monti kun omna gaye koloroz uceli, qui arivabis kun lu. E la fishi orea ed arjentea natis adinfre tra la fauco ye la plu basa extremajo di nia domeno e neplus dekoris la dolca rivero. E la lulanta melodio, qua esabis plu dolca kam la vento-harpo Eolala, e plu deala kam irga ecepte la voco di Eleonora, pokope mortis: lua murmuri divenis min e min audebla, til ke la fluo fine returnis al soleneso di sua olima silenco. E lore, fine, la grandega nubo acensis, ed abandonante la somiti dil monti al anciena tenebro, risvebis al regioni dil Astro Vesperala, e forprenis omna sua multa orea e purpura splendidaji del Valo dil Multikolora Gramini.

Tamen me ne obliivis mea vovo e la promisi di Eleonora; nam me audis la soni dil ocilo dil incenzo-vazi anjelala; e l'odori dil sakra profumo flotacis sempre e sempre en la valo; ed en hori solitara, kande mea kordio palpitis triste, la venti qui balnis mea brovo, venis a me charjite per dolca sospiri; e konfuza murmuri ofte plenigis l'aero noktala; ed unfoye — ve, nur unikafoye! — me vekis ek dormo, dormo mortatra, per la tusho di fantomala labii sur le mea.

Ma la vakueso en mea kordio men tale ne sentis su alejata. Me *yernis (6) al amoro qua olim plenigabis ol abunde. Fine la valo *dolorigis* me per sua memoraji pri Eleonora, e me livis ol por sempre, enirante la vanitati e tumultoza triumfi dil mondo.

Me vivis en urbo stranjera, ube omno semblis servar a desmemorigar la dolca revaji, quin me revabis tante longe en la Valo dil Multikolora Gramini. La pompo e spektakli di rejala korto, la fola bruisto dil armi, e la radiacanta beleso dil mulieri, igis mea cerebro konfuz ed ebria. Tamen til nun mea anmo ankore restabis fidel a sua vovi, ed ankore donesis a me l'indiki dil prezenteso di Eleonora en la silencoza hori dil nokto. Ma subite li cesis, e la mondo obskureskis avan mea okuli, e me stacis hororoze koram la brulanta deziri e terorigiva tenti qui obsedis ed ardorigis me : nam de tre *lontana, e nekonocata lando, al gaya korto dil rejo quan me servis, venabis yunino a quans (7) beleso mea tota nefidela kordio kapitulacis quik — quans pedi me inklinis sen rezisto, en maxim ardoranta, maxim meskina adoro amorala. Vere, quo esis mea pasiono por la yunino en la valo, komparate al fervoro e deliro, e la spirit-elevanta extazo adorala, per qua me parvarsis mea tota anmo en lakrimi ye la pedi di eterala Irmengard? Ho, splendide brilis la serafo Irmengard! e koncianta ico, me neplus havis spaco por altru. Ho, deala esis. l'anjelo Irmengard! e kande me spektis adinfre, en la profundi di lua okuli memoroza, me nur pensis pri li — e pri *el*.

Me mariajis me, — e ne timis la demandit impreko; ed anke ne sentis olua bitreso. Ed unfoye — nur unfoye, en la silenco dil nokto — venis la dolca sospiri qui abandonabis me; e li divenis la konocata e dolca voco, dicanta :

« Dormez en paco! nam la Spirito di Amoro regnas e governas; e kande tu presis Irmengard an tua pasionoza kordio, tu absolvesis de tua vovo ad Eleonora. En la cielo tu saveskos la kauzi! »

(6) *yernar* A. to yearn, G sich sehnen. = langorar, dezirar ulo anxioze o kun anmodoloro. (Talmey-Quarfoed).

(7) *quans* = « venabis yunino al beleso di qua mea tota... » kompz. noto (3).

Cifri, nombri e kalkulo

Da Heinz JACOB (London)

Preske sempre ni trovas che nazioni e populi qui developis cifro-sistemo, « dek » kom fundamentala nombro. Parte on kontas til 5 e lore duras 5 e 1, 5 e 2, 5 e 3, 5 e 4 ; 10 ne judikesas kom dufoye 5 ma havas nova nomo. Maxim ofte on kontas de 1 til 10 per diversa vorti e komencas denove per dek-e-un, dek-e-du, dek-e-tri ec. til ke nova vorto aparas por 2 foye 10, same che trifoye 10 til nonfoye 10. Por 10 foye 10 aparas nova vorto en omna linguo, en olqua la kresko ek 10 foye 10 ne esas videbla. Same la Ido-decimala sistemo es konstruktita, qua do sequas precize la logiko.

Kelka poka populi, quale exemple la Azteki en Mexiko kreis specala vorto por 20 e kontis sequante : 20 et 10; 31 = 20 e 11, 40 esis 2 foye 20. La proxima grado, por qua nova vorto divenis necesa esis 20 foye 20. Ica nombri-sistemo, havanta kom fundamento 20, trovis poka difuzo kontraste al decimala sistemi. Restaji de ol trovasas en Franca, en qua on kontas de 60 til 100 segun la fundamento di 20.

Se on volas trovar fundamentala cifro por nombro-sistemo, on selektus inter dek o dek-e-du. Dek-e-du esas sendubite plu praktikala, nam la multipliko-tabelo ne divenus tro granda, kontree 12 povas dividesar per 3 e 4, dividi qui pleas grava rolo ma esas neposibla kun 10. Ye la kalkulo kun fracioni en la mezuri, la moneti e pezili en qui diferanta dividi esas praktikala, 12 pleis grava rolo. La mezuro « pedo » esis dividita en 12 « inch » ed ica en dek-e-un linei, la « Thaler » en 30 « Silbergroschen », ica en 12 Pfennig-i. Erste dum 1872 la decimala sistemo introduktesis en Germania, qua remplasis la « pedo » per la decimale dividita metro, la « Thaler » per la decimale dividita Mark. Ma ankore cadie ica « pedo », « inch », e la shiling-o dividita per 12 pence valoras en Anglia.

Adam Riese e la Germana infleso

Nulaloke la sistemo par-enduktesis tale, ke omna nova cifro-grado recevis nova vorto. La anciena Greki kreis vorti nur por la gradi-nombri 10, 100, 1000, 10.000. La Romani nur til 1000. Anke en Germana, Angla e Franca la nombri nur nomizesis til 1000, la plu alta nombri nomizesis segun multipliki per 10,

100, 1000. La nomi por 10.000 e 100.000 restis til cadie. Kontree on kreis plu tarde por la nombro mil foye mil (1.000.000) la nomo miliono. Mem la famoza Germana kalkulisto Adam Riese (1492-1559) ne konocis ica vorto. La nombro 86 789.325 178 = okadek e sisamil e sepacent ed okadekenon milion e triacent e duadek e kin a mil e cent e sepadek ed ok dividesis da ilu sequante : 86.7.89.3.25.1.78.

Depos cirkume 60 yari existas por 1000 milioni la vorto miliardo. Pluse 1000 miliardi nomizesas un biliono e de hike por nombri qui esas augmentata single ye sis zeri: triliono, quadriliono ec. Interesanta esas memorigar, ke en Germania dum la yari 1920 til 1923 on uzis praktikale ta nombri dum la infleso. Ye la fino dil infleso un biliono de Mark-i valoris un ora Mark. Do, la ordinara personi esis koaktata, komprar pano po duima biliono ed omna lia vivo-moyeni per kalkular per tante alta nombri. Evidente nulu povis imaginar su irgo sub ta enormega nombri, tamen omni mustis rilernar per matematikala nombri-jonglado.

Romana literi nombri

Interesanta esas la developo dil Romana literi-nombri. Lo maxim simpla esas facar por singla nombro simpla streketo ed enduktar en ula disti specala signi, por ne troe akumulat la signi ye kompozita nombri. Kom tala repozo-punti tote automatale rezultas la grado-nombri exemple $X = 10$, $C = 100$, $M = 1000$. Pluse enduktosis specala signi por $5 = V$, $50 = L$, $500 = D$. La nombro 2783 ex. mustis skribesar sequante MMDCCCLXXXIII. La Romani pozis streketo sinistre avan la nombro por indikar ke un es sustracionenda, exemple $IV = 4$, $IX = 9$, $IC = 99$.

La Greka kalkul-alfabeto

La Greki ne konocis nombri specala, ma li simple uzis lia alfabeto. Transskribite aden nia alfabeto to aspektus por la nombri un til dek : a, b, c, d, e, f, g, h, i, j. La nombri 11 til 19 formacesas per kompozito, ex. je = 15, ja = 11, jg = 17; por duadek on uzas la proxima litero k e tale pluse, til ke vice 100 on skribas s. Anke por la proxima centi uzesas literi, tale ke ex. z esas 800. Por 1000 e plura mil la unesma literi repetosis ed adjuntosis mikra streketo, tale ke $a' = 1000$, $b' = 2000$ ec. La nombro 2783 do skribesur $b'yqç$. La desavantaji montresas plu forte, se on selektas nombro kun sama cifri :

2222 = htkb. On komprenas, ke esis extraordinara doto, se Greko havis nur mikra savo pri la arto dil kalkulo.

La invento dil zero

La invento dil sistemo di gradi-nombri debesas a la Hindui qui disponas extrema habileso kalkulala. En anciena Hindua skripturo stacas : « Quale la suno ombrizas per olua brilo la steli, tale la experiencito ombrizas la glorio di altri en asempli dil popolo, se il prizentas algebrala taski e mem pluse se il solvas li. » La taski ofte havas aspekto figurala e poeziala, formo qua eceptesis en la mez-epokala kalkul-libri dil ocidento. La kalkul-libri da Adam Riese apene esas diferanta, nam en ici la festino en la albergo trovesas tam ofte kam en iti la lotuso-floro.

Ica grado-sistemo konoceskesis en la triesma yarcento pos Kristo, dum la kinesma yarcento ol ja esas pasable difuzita. Por ica sistemo la zero (0) esas nekareebla. Ante konocir 0 on uzis diversa kolumni skribante la nombro 2807 — 2/8/ /7. Kande on kustumis kalkular sur ne-liniizita papero, on skribis 28/ /7 od anke 28 7, por ke la streketi ne konfundesez kun 1. Aplikante ica quadrato, on simpligis ol ye rapida skribo neglijante la anguli e tale kreis 0.

La developo del Araba cifri

De India la kalkulo kun non cifri e zero atingis la Arabi, qui esis en konstanta komuniko kun la Hindui ed ol difuzesis lor la konquestado di Nord-Afrika dal Arabi e dum la Sepesma yarcento anke en Hispania. Dum ke til lore on kalkulabis per Latina cifri, on nun komencis kalkular per non cifri en diversa kolumni, signi qui tote evidente esis parenta a nia cadia signi cifrala. Hike montresas kurte olia developo :

1										signi aplikita dum	1050
1										signi aplikita dum	1150
1										signi aplikita dum	1150
1										signi aplikita dum	1250
1										signi aplikita dum	1350
1										signi aplikita dum	1450
1										signi dum	1525 da Duerer
1	2	3	4	5	6	7	8	9			

La unesma lineo montras la signi, qui aplikesis dum cirkume 1050. La duesma e triesma linei uzesis cent yari plu tarde. La quaresma lineo uzesis cirkume dum 1250, la proxima 1350, la sisesma 1450. La sepesma, qua tote klare montras la simileso kun nia cadia (i. lineo) cifri, prenesis ek libro da Albrecht Dürer, Nürenberg 1525 pri geometrala arto.

Ica cifri klare montras la Araba origino, se on komparas li kun la signi uzita dal Aarabi en Hispania e Nord-Afrika :

۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹

Stranja esas, ke en la laboruri di Papo Gerbert (Sylvester II, 950-1003) la zero ne esas trovebla, ma nur la non cifri, dum ke la Arabi ja posedis la zero e kalkulis kun ol. En Germania la zero enduktosis erste en la 12. yarcento.

La exportaco di vorti

Segun Aldous Huxley, en Ido da Heinz JACOB (London)

Ultre la exportaco ed importaco di komercala vari omna lando sencese exportacas ed importacas nevidebla vari en formo di idei, mori, kustumi, sentimentis e vorti. Studiante la vorti quin ol importacas od exportacas, inteligenta observanto povas deskovrar quala esas la idei, quala esas la mori e la sentimentis qui eniras o livas lando. Omna exotika objekto, materiala o mentala, tendencas, kande ol eniras nova lando, adportar olua nomo kun su. Tale Europa ne havas propra nomo por « chokolado », pro la motivo ke chokolado esis nekonocata til la deskovro di Mexikia. Kun la kozo olua Azteka nomo « chocolate » esis introduktata.

Listo di Angla vorti exportacita en recenta tempi jetas stranja e signifika lumo a la influo, quan Anglia ed Amerika havas a la nuntempa mondo. De la vorti, quin Europa prestis de ni, la majoritato apartenas ad ica od ita di poka e diversa kategorii.

Unesme la vorti concernanta la sporto — longa listo duktata dal vorto « sport » ipsa, qua nun es adoptita en preske omna Europana linguo. « Tennis », « golf », « football », « record »,

« match », « performance », « camping », « boy-scout », ica vorti cadie esas tam korekta en Franca e generale tam korekta en Hispana, Germana, Italiana e Cheka, kam li esas korekta en Angla.

La longeso di ica listo pruvas, ke la maxim konsiderinda parto del vorti-exportaco del Anglo-Saxoni koncernas lia koncepto pri amuzo.

Same signifkiva, ma min favoroza por la Anglo-Saxona spirito, esas la exportaco di vorti relatanta la konsumo di alkoholaji. « Bar » es nun tam universal kam « sporto », e « cocktail », « whisky », « gin », naturalizesis en preske omna lingui de Latvia til Portugal.

Milioni de homi, qui nultempe audis de Shakespeare o Newton od Abraham Lincoln esas familiara kun la nomo dil placo, ube Angli-Saxoni divenas ebria, e li konocas la nomi di preske omna alkoholaji per qui li divenas ebria. Ta fakto esas stranja, e por me vere kelke deskurajigiva.

Angla vorti en India

La maxim granda importacisti di Angla vorti esas la Hindui. Omna nefamiliara kozi, idei, kustumi introduktita per la konquestanti nomizesas dal Hindui en la lingui dil konquestanti, pro ke ne existas konvenanta, indijena expresuro equivalanta.

Precize lo sama eventis en Anglia pos la konquesto dal Normandi kande la Saxoni prestis de lia plu alte civilizita invadanti quanto de vorti deskriptanta institucuri e social organizuri, quin li od tote ne posedabis od nur posedabis en plu kruda formo.

Quale la Saxoni Anglizis lia Normanda prestaji, tale la Hindui Hinduizis la vorti importacita de Anglia.

Me citas kelka de ta Hinduizita vorti por ilustrar la speco di pensi e kustumi importacita da la Hindui e la amuziva voyo, quale la Angla silabi transformesis. Tale « injiniar » vice « engineer », « obarsiar » vice « overseer », « Kalij » esas « college » ed « officer » divenas « aphsar ». « Baeslin » esas la utila « vaseline » (la Hindui trovis desfacila pronuncar v) e « lamlet » remplasas « lemonade » e « lambar » es « number ».

Vidante ke precize la vorti koncernanta la karakterizivi di ula populi exportacesas, ni konstatas, ke en la Angla linguo ni

trovas parto de Germana vorti quale « Rucksack » (dorsosako) qua ilustras la prizo por migro, e por la populokantado ni trovas « folkssongs » (populkanti) transformita de « Vilkslieder ». Kindergarten esas tre populara por indikar infanta skolo por ludo, ed en la menui-karti ni vidas « Wurst » apud la Angla « Sausage » e « Sauerkraut ». Same me audis uzar da Franco la mi-Germana vorto « Leitmotiv ».

Sendubite la Franca vorti esas mem plu freque reprezentata por indikar dishi e manjaji en multa landi. Same omnu konocas la Angla vorto « dumping ». To esas expresuri, qui migras tra la tota mondo. Specale ye tempi di nova inventi o deskovri, quale exemple la Radio-telefonado, centi e mili de nova expresuri divenas le sama en multa landi.

9-esma di januaro 1934.

La diskurso

Da Christopher MORLEY

Quale ol esis intencita

« Vu certe agnoskos sioro direktoro, ke la qualeso di mea laboro dum la lasta du yari pruis a vu, ke mea servi ne es facile remplasebla per la servi di altra. Nun me esas extreme astonita konstatar, ke vu ne judikis necesa agnoskar la valoro quan me reprezentas por la firmo, anke en materiala formo. Ne kredez, ke me esas chagrenita pri to, ma me mustas komunikar a vu, ke me profunde regretas ica stando. Me kredas darfar dicar, ke me esis pacienta. Me sempre exekutis mea laboro per nefatigebla zelo, e me kredas darfar flatar me ipsa per dicar, ke mea agi ne restis senrezulta por la firmo. Hike me havas sorgoza statistiko di la profiti augmentanta sempre di mea departemento dum la lasta dek-e-du monati, profiti, qui es atribuenta a mea sorgoza dukto dil aferi komercala. Me regretas, mustar pozar vu koram decido ma me kredas debar a me ipsa la sincera dico a vu, ke me, kaze vu havas altra opiniono en ica afero, esos koaktata forprenar mea servi del firmo.

Quale ol facesis

Se vu ne esas troe okupata sioro direktoro, lore ibe existas ankore altra afereto — fakte la afero esas tala — sioro direk-

toro, me pensis forsan ka — naturale me savas ke la tempi esas mala — e fakte me joyis vidar quale la komerco kelke viveskis lastatempe, e me esas konvinkita ke mea propra departemento... — ma por dicar la vereso a vu sioro direktoro, me volunte savabus — naturale me lasas la decido tote a vu, e me ne volas insistar; forsan ne esus tote justa da me ke me komencas kun to, ma me pensis, ke vu eventuale povus konsiderar la ideo di plu tarda augmento di mea salario.

Stilo, skripto e traduko

Kelka gusto-probi

Da Heinz JACOB (London)

Stilo, qua expresas la karaktero dil autoro per simpla e klara vorti esas ideala ed aspirinda. Se homo povas expresar sua karaktero e sentimentis per la stilo, sua stilo esas ideala e perfekta. Se ica stilo lore ne plezas al altri, se ol esas komplikita, neklara, misinterpretebla, lore to esas la falio dil karaktero dil autoro, qua ne pensas klare. Ne valoras krear normi absoluta por skripto, oportas edukar su ipsa a klara pensado e koncio dil fakti komunikenda ante komencar skribar o skriptar.

Ke stilo mustas variar segun la texto, ke tondro e fulmino ne es expresebla samamaneire quale deskripto di bela panoramo, to esas evidenta.

Yen kelka indiki, quin singlu konocas, ma ne sempre egardas. Kurta frazi o multa komi, por klarigar la senco dil frazi maximagrade. Se vu trovas apta vorto vice afixo, uzez la vorto. Evitez superflua vorti, esez tam kurta ma anke tam preciza kam posibla. En la literaturo la skribstilo esas la moyeno, krear imaji vivanta en la mento dil lektanto. Egardez ye deskripti la semblante ne-importanta bagateli karakteriviza. Li igas la bona deskripto saporoz.

Tradukez la senco dil frazi, nultempe la pura vorti-kompozuro od idiotismo.

Existas multa diferanta stilo-speci, qui aplikesas dal diversa autori segun lia inklinesi : Cienkala stilo, ofte tre sika ; komercala stilo ; legala od oficala stilo, ofte male komprenebla ; raportado, frazi sen-verba, montranta hasto dil eventi ; devota

stilo kun superflua vorti, aroganta stilo, imperala. Ofte la tri unesma speci esas tre sika, nevivoza, dum ke la altri kontenas plu multa vivo, plu multa vivo-proxima realeso. En oli es ago e movo, vivo ed evento.

En Ido ne existas *un* ideala stilo, ma kontree multa diferanta, e multa Idisti reprezentas ed aplikas tote sepcala formo de stilo. On ne povas facar qualesala difero, pro ke linguale judikita, omni esas korekta. La difero es en la autori, en lia karakteri. Quala stilin singlu preferas esas afero di personala gusto. Yen kelka specimeni interesanta.

La stilo di Heinrich Peus: (Hua chefa devizo: «Esez simpla»).

« Se me esus diktatoro, me imperus, ke omna civitano devus proprietar tereno kun domo. Adminime lu devus povar proprietar ol. Pro to me imperus, ke omna civitano devus segun-lege sparar de sua revenuo quar procenti por sua lojbezo. Ica quar procenti del revenuo rezervenda por la bezono di lojo devus fluar aden lokale administrata lojeyokaso. » (Se me esus diktatoro, pag. 3).

La stilo di Marcel Pesch :

« Ka me esas optimisto? Yes, maxime. Pro quo? Nam me kultivis ed igis potenta en me la fakultato « tenaceso », per qua me sucesas. Ne-kontestible la stando di la mondo ne esas maxime avantajoza segun quante koncernesas ula homi, ma... pro quo li ne esforcas inteligente modifikar la medio kande ica jenas li? Pro apatio. Plurakaze me ofris al « jemisti » helpar li, kondicione ke anke li helpos su; li refuzis. » (Mikra Buletino 1931, pa. 66).

La stilo di L. de Beaufront :

« Ni do lasez la dezinenci a lia vera rôlo, precizigita supere. La sexuo esas gramatikala, en ula lingui, nur misuze; ni omna sentas lo ed ofte pruvas per la vorti « maskula » e « femina », quin ni tante freque juntas al nomo di speco, vice od apud dezinenci partikulara. » (Kompleta Gramatiko, pag. 194).

La stilo di T. Sweetlove :

« Nia linguo esas apta ad omna skopi linguala, tam le artal kam le ciencal e le komercial. Malgre desaprobo da irgu, Ido-poezio esas ja fakto, e fakto qua permanos. Pos tempo ni certe vidos granda e bela developado di Ido-poezio. Tamen, quan-

Kam la linguo esas facila kompare al nacionala lingui, esas grava eroro supozar ke ta qua havas nula savo pri metriko, o qua nultempe versifis bone per la matro-linguo, povos sat bone versifar per la linguo internaciona. » (Korokanti e kansononi, 1927).

La stilo di P.-V. Dimitriev :

« ...Od omnu ireskos la voyo di sua fato e trapasinte la solio di nova vivo, oblivios la bruisto dil foreskanta pazi dil altru.

Venos dio, forsan to eventos fore, lore tu nevole turnos regardo adretro, e tu vidos lumo ne-extingita, lumo di tua yuneso, ma nun suflar ek ol nur tristeso.

Me amoris e kande la uceli dil autuno forflugis, ed unesma niyo kovris la tero, mea amoro forflugis, olun sepultis kruela e kolda vintro. » (Mikra Buletino 1930, pag. 62/63).

La stilo di G.-H. Richardson :

« Dro Paget rekomendis kom L.I. la linguo Angla. Tamen ne Angla normala, ma la dialekto di Somerset, pro ke en ol konsonanti vocoza esas plu frequa, ed omna s pronuncesas kom z. En Philadelphia en USA me audis, nun cirkume triadek yari antee, olda Quakerino del ruo deklamar sua diskurso spontana per ta kanto nun preske muteskinta, quan notis anke sua-epoke Charles Lamb. » (Metro e muziko, 1932, pag. 6).

La stilo di Ilmari Federn :

« Ke lo bona sucesas per su ipsa, es proverbio dicata multe, ma tamen falsa. Lo maxim bona sempre trovas la maxim akra rezisto se ol demandas, esorcio. Do la nova sistemo difuzesis rapide precipue pro la tre energioza propago di Schrey. » (Koresteno 1932, p. 13).

La stilo di A. Matejka :

« Ta propozo ne es ideala solvuro, ma posibla solvuro. Omnamaniere, ka ni aceptos ol o ne, ma precipue se ni aceptos ol, semblas a me ne-kareebila, ke singla adheranto esez tre precize informata pri la signifiko e l'importanteso dil tota problemo. Mea ofico kontaktigis me kun adheranti reprezentanta la maxim diversa tendenci e me havis l'okazono remarkar, quanta opiniononi diverganta ed ofte stranja

existas che ula Idisti pri l'ipsa esenco di nia fundamentaĵo principo. » (Progreso 1933, p. 234).

Me povus durar ica listo di interdiferanta stili, ma me kredas, ke ica kurta selekto ja suficas por montrar la diversa ekspreso-possiblessi disponebla en Ido. Vu judikez ipse pri la qualesi, vu selektez por vu ta stilo, qua semblas a vu maxim bona. Lektez la diversa paragrafi, memorez la idei expresita e probez pos dek minuti, riskribar ta idei per vua vorti, per vua stilo. Sendubite la rezultonta testo esos diferanta. To esas extreme bono moyeno por exercar sua stilo.

Me finas kun dicaĵo da Schopenhauer « La vera kurteso dil ekspreso konsistas en ke on omnaloke dicas nur lo dicinda, ma evitas omna prolixa expliki pri to quon singlu ipse povas pense adjuntar, kun justa dicerno di lo necesa e superflua. Kontree on nultempe devas sakrifkar la klareso al kurteso. »

Arthur Schopenhauer

Selektita chapitri ek « Pri skriptado e stilo » traduktita de Germana da Ilmari Federn (Köbenhavn).

2. (5)

La vera vivo di penso duras nur til ke ol arivas ye la frontiero dil vorti : ibe ol petreskas, es de nun mortinta, ma nedestruktebla, simil al petreskinta animalo e planto dil prima mondo. On povas komparar lua instanta vivo vera anke a ta dil kristalo, en l'instanto dil kristalesko.

Kande *enim (1) nia penso es trovinta vorti, ol ja neplus es intima, nek profunde grava. Ube ol komencas existar por altri, ol cesas vivar en ni; quale la filio separas su del matro, kande lu eniras sua propra existo. Ya anke la poeto dicas :

« Ihr müsst mich nicht durch Widerspruch verwirren!
Sobald man spricht, beginnt man schon zu irren. »

(Vu devas ne embarasar me per kontredico !

Quik kande on parolas, on ja komencas erorar.

Göthe en Faust.)

3. (7)

Hipotezo, en ta kapo, ube ol unfoyo ganis plaso, o mem es

(1) *Enim*, komparez noto (2), pag. 230, Dec. 1933.

naskinta, havas vivo simila a ta di organismo per ke ol absorbas ek l'extera mondo nur to, quo es homogena e profitigiva; kontraste, ol tote ne lasas proximskar lo heterogena e nociva; o, se to adduktesas ad ol neeviteble, ol ri-ek-sekrecas lo.

4. (10)

En preske omna epoko, quale en l'arto tale anke en la literaturo, irga falsa fundamental opiniono o metodo o maniero es en modo ed admirasas. La *mediokra (2) kapi zeloze esforcas aquirar e praktikar ol. L'inteligento perceptas e refuzas oli: lu restas exter la modo. Ma pos kelka yari anke la publiko ganas klareso e konoceskas la farso kom to quon ol esas; nun ridas pri ol, e l'admirita fardo falas de omna ta verki afektacita, quale mala gipsa ornamento falas del garnisita muro: e lore oli stacas ibe quale tala. On do devas ne despitar, ma joyar, kande irga falsa fundamental opiniono, ja longe efikinta en silenco, pronuncesas decidite, laute, e klare: nam nun lo falsa en ol balde sentesos, konocateskos e tandem anke pronuncesos. To esas, quale kande abceso apertesas.

LINGUO

« Ica » problemo es solvebla!

Ido posedas quar formi

de demonstrativ adjektivi-pronomi: C- e T- kun e sen I- precedanta la radiko-konsonanto. Ica du pari, bele simetra, semblas esar ne nur valoroza, quale dicas sdo. de Boer, ma perfekta en gramatiki ed exercio-texti. Existas nula quik videbla motivo por chanjar li; tamen la sempre iterata desplezo-klami da sentiva samideani devus atencigar ni: kad existas konvinkiva motivi por konservar ulo, en quo sempre itere koncentras su la desprizo di tante multi diversa? Ka hike reformo es utila? Ka facebla?

Pro quo la duopla rejimo kun e sen I?

De Beaufront parolas pri « uzar prefere la formo plu kurta, kande l'eufonio permisas », simile Noetzli en « Internaciona

(2) *Mediokra*, komparez pag. 196, Ok. 1933.

Docolibro », e Heinz Jacob, en la Docoletri « Me lernas Ido », adjuntas « ma nur se per to la senco ne chanjasas. » Ica expliki es nesuficanta. L'eufonio justifikas poka, la senco nulo. La formi en C e T plene suficus; cetere I es mal selektita pro la similesa al pronomi maskula; e fakte ol (segun la noto KGD, p. 37) origine havis maskula signifiko. Ol restis per neglijo lor la propozeso ed adopteso, e nun per duopla rejimo embarasas la lernanti, qui ne komprenas kande uzar I, kande ne.

Qua do demandas l'existo di tal pronomi ed un- e dusilaba ?

Existas tamen ulu qua demandas to; lu e la gramatiko poka konocas ed egardas unaltra; tamen anke lu regnas en la linguo e venjas su, se on neglijas lu. Esas la RITMO, pri qua Fr. Honoré parolas en sua ecelanta artiklo « Pri Stilo e Lingual Beleso » (La Muevi, Nr. 28, p. 382), e pri qua ni ankore riparolos pluse. Omna I disto, qua okazione luktas kontre la diversa morbi di sua verso-pedi propra o tradukata, prizas kom alejo, ke la demonstrativi es segun-bezone un- o dusilaba. Ma anke la prozo, se ol ne sacias su per la nura paperale rigida korekteso, se ol vol esar bel ed impresiva, devas regnesar da legi ritmala, quankam min grosiere perceptebila kam en versi. Se on parolas kun emfazo, on spontane ed instinte — se on posedas lingual sentimento — selektas la formi kun I, nam dusilaba vorto plu facile acceptas * stresso (1) e plu forte portas ol. Ni do darfas konsiderar la dusilaba demonstrativi kom « emfazata ».

C e T

KGD, p. 36 : « ... en la pratiko, on indikas ordinare omna enti od objekti per TA, ITA, kande on ne volas tote partikulare indikar la proximeso. » e p. 38 : « Kom antecedenti di la pronomi relativa on uzas la formi en T. » On povus supozar ke por generala uzo la formi proximesala en C esus plu..., nu : plu proxima; ma fakte ti en T es preferata, hike evidente pro eufonio, e la prefero es konsiderinda.

Kelka Idisti faceskis statistiko pri la frequeso dil vorti en Ido; ni ankore raportos pri ol. Lor la skribeso di ica artiklo

(1) *Streso* : Komparez Progreso Okt. 1933; pag. 197 (10).

ol ne ja es finita; tamen provizora rezultajo pri 11000 (dek-ed-un mil) kontita vorti, permisas suficanta konkluzi pri la Ido-praktiko.

indiferenta

C: ca (33) — co (2) = 35;

T: ta (45) ti (8) to (37) = 90;

emfazata

ica (31) ici (1) ico (3) = 35

ita (7) iti (2) — = 9

Ni do vidas preske cent T-formi kontre nur 70 C-formi. (La kombinuri kun la pronomi personala nule importas: ilca, ilci, ilta, elti, olca, olti *okuris (2) unfoye, do entote = 6 ek 11 mil. La lernolibri perdus nulo, cesante docar li. Por la rara kazi ube li semblas necesa, on ankore lernos li ek la praktiko, quale altra kombinuri: mondo-linguo, vapor-navo, il-ta.)

Quon montras ica statistiko?

Grandega prepondero dil indiferenta T-formi. Kontraste por emfazo uzesas preske nur la proximesala IC_r-formi. IT-ne pleas rolo egardenda; ni povus sendomaje karear ol. Pluse: texto de mil vorti (un pagino di Progreso es cirkume 400 vorti) kontenas 6-7 (I) C-pronomi, kun C avan A od O, qui desaparus per chanjo. Cetere ica desaparo diminutus la tsono en Ido ye ce. 8 % (kalkulite en kombino kun altra statistiko). Se ni supozas — ni probos pruvar ol plu tarde — ke la C-formi sempre povus facile remplasesar da T-formi o l'eventuala sucedero dil IC-formi, ni povas adoptar la sequanta tezi:

1) La formi en T es tote konservenda, en sua prezenta senco ed uzeso. «T» havas omna qualesi, es evidente agreebla kerlo, quan omni amas, e quan nulu volas ekspulsar ek Ido.

2) La duopla rejimo kun e sen I- es superflua ed nenecesa embaraso por la lernanti. I- es male selektita, tro parenta ad IL.

3) Tamen ni mustas havar anke demonstrativo dusilaba, pro utileso ritmala.

4) Por emfazo uzesas preske ekzuzive la formo implikanta indiko pri proximeso.

Konkluzo:

Ni havez TA, TI, TO kom generala, indiferenta demons-

(2) *Okurar*: Komparez Progreso Dec. 1933; pag. 242 (1).

trativi, quale nun; e nova dusilaba vorti por emfazo e proximeso indikenda. La sama skopi suficante servesos da du lernendaji vice quar, l'instintiva selekto inter li esos plu facila; la ofta dubiti pri : ka C o T? ka kun o sen I? forfalos.

« *Ka naskus desavantaji ek la fakto ke un del pronomi es unsilaba, l'altra dusilaba?* »

No; nam homo qua sorgas sua stilo, evitas uzar ambi opozite en un frazo — kontraste a gramatiki e lernolibri. Me memoras uzir nur unfoye « *ici* » ed « *iti* » paralele (En « *Duployé e Koresteno* », La Muevi Nro 28), e me hike publike deklaras regretar lo, nam lo esis evitebla. Me defias irga Idisto skribar frazo racionoza e pronuncebla, ube « *ica* » ed « *ita* » esus neremplasebla. Tala frazo mem divenas plu klara e plu rapide komprenebla, se on uzas vice oli segun la kazo : « *l'una e l'altra; l'unesma e la duesma; ta... hike e ta... ibe* »; o la simpla pronomi personala. Mem exempli konstruktita nur por exercar « *ica* » ed « *ita* » formi ne eceptesas; anke oli facos un pazo del stilo rigide-korekta (« *paperala!* ») a stilo parolebla ed agreabla. On facez la proba per irga gramatiko o lernolibro, expl. l'Exercaro da de Beaufront; on astonesos. Me revelez la misterio : Pro ke « *ica* » ed « *ita* » es vorti abstrakta, kreita nur ad *ica* skopo, e pro to donas ad omna frazo en qua li aparas ambe, karaktero polvoze pedanta; kontraste l'altra vorti alegita advere ne spricas pro bunta vivo, me havas relati kelke plu konkreta : a numerala sequo, a sizebla lokala diferi, al diversa genri. Pro to anke la C- formi ne es absolute konservenda.

Qua nova vorto?

La shokati da C konkordas nur pri olua ledeso, ne pri la formo propozenda vice ol. On propozis la Germanatra formi « *disa* » e « *yena* ». Abstraktante de ke G « *jener* » uzesas rare, es plu paperala kam parolata, « *yen* » ja havas sua propra bona signifiko. « *Disa* » male harmonias kun « *Ta* », ol fals ek la Romanatra kadro di nia pronomi (kun l'unika ecepto di « *irga* »). Ma fakte *ica* problemo es tante facile solvebla per la naturala, Italiana vorto :

« *Questa* ».

Questa es facile pronuncebla, ol quaze inkluzas TA, ol sonas bone e familiare en Ido, tamen koincidas kun nul altra

vorto. Ni facile derivas « questi, questo », formi tote naturala; e ti qui bezonas omno totege precize, povos formacar — ma me desrekomendas tala formi — « il questa » ed « elquesta », quale il formacas « ilta » ed « elqua ».

Per questa paro « Ta » e « Questa » ni tamen restos ankore plu richa kam exemple Esperanto kun nur « tiu » e « tiu-ci », e kam F kun nur « celui-ci » e « celui-là ».

Me esperas, ke questa mea propozo tandem sucesos definitive solvar questa problemo sempre itere entamata, e me pregas l'Akademio diskutar ed aceptar ol.

Ilmari FEDERN (Köbenhavn).

P. S. — Esez hike permisata repetar, esperinde lastafoye, ke la formi *hikea* ed *ibea* es *falsa*! La justa formi es HIKA ed IBA; nam « hike » ed « ibe » es adverbi lokala, e ne prepozicioni quale « ante ».

Stabileso e Progreso

(Fino)

Yen, rezumita en lia granda linei, l'argumenti alegita dal konservema parto di nia adherantaro :

Ni omni agnoskas, ke Ido es la maxim perfekta solvuro dil problemo mondlinguala. Ante 25 yari nia pioniri establis la fundamento dil mondolinguo ciencala e nia praktikala skopo esas nun adoptigar Ido dal mondo kom la L. I. dil futuro. Ni certe es pronta pluperfektigar nia idioma sur la fundamento quan kreis De Beaufront, Ostwald e Couturat, ma ni ne povas esar pronta renversar ta fundamento. Per la konstanta chanji ni evokas l'impreso, ke nia linguo ne ja es komplete parlaborita e ni exozas ni al reprocho ke ni ipsa ne savas qua linguo ni volas propagar. L'eterna diskuti desorientizas nia novici e ni raptas a ni ipsa la posibleso di sucesoz agado. Ulte to, ni nultempe trovos editisto qua konsentos investir kapitali en entraprezo qua ne donas a lu la necesa garantio pri stabileso linguala. Nia maxim importanta tasko es nun l'edito di valoroza literaturo, la kreo dil vortolibri teknikala e dil Ido-enciklopedio. Per ta agi ni demonstras l'apteso di nia sistemo por la bezoni dil ideo-interkambio internaciona e ni donas al profani la fido pri la vinko di nia Ido. Or, por ke l'Akademio povez exekutar la granda taski

qui vartas lu en ta domeno, es necesa ke la linguo restez stabila dum adminime 10 plusa yari. Ni volas laboro konstruktiva, ne destruktiva e pro to ni es nekoncesema pri la questiono di linguala chanji.

Ica argumentado certe es tre forta e konvinkiva. Quon respondas ad ol la tale dicita « progresemi » ?

Ni agnoskas, ke la fundamento sur qua konstruktesis nia Ido esas bona e ni inklina ni koram la granda laboro furnisita dal unesma Ido-Akademio Ma ni ne oblivias, ke irgequante valoroza es la rezultaji ja atingita, nulu povas havar la superbeso revendikar por su ipsa la monopolu dil nefaliebleso. Ka la solvuro adoptita es vere « ciencala » e neatekebla de omna vidpunti, pri to l'opinionu regretinde tre divergas. Ma nekontestebila restas ta vera ed alta principo, qua proklamesis dal Delegitaro kom guidanta : Realigar la vera linguo internaciona per kontinua ciencala explorado di la problemu ed adopto di la bonaji di singla ek la existanta mondlinguala sistemi. « Nultempe perfekta, sempre perfektigebla ».

Or, se ni konkordas pri ica principo — e ni ne povas ne konkordar pri ol, sen trahizar la programo dil Delegitaro — lore ni agnoskas implicate ke la problemu ne es questiono sole di politiko e propagado ma ke la linguala parto di ol es egale importanta e tam aktuala kam 25 yari antee. E lore ni anke devas konformigar nia agado e nia laboro a ca principo. Se ni ne laboras por ni ipsa e nia « partiso », ma por la ideo e la homaro, ni devas plezure e gratitudoze adoptar la rezultajo di nia explorado, tote o parte, se ni trovas li vera o bona.

Duesme ni devas questionar, ka la experienco, la praktiko e la kritiko fakte montris la boneso di ta principi, reguli e detali qui olim adoptesis. Ni mustas morder la frukti quin la ciencala, seriozo kritiko prizentas a ni, men se li esus tre bitra por nia propa gusto. Qua guidesas da « preferi personala », ta qua postulas ciencala, senprejudika explorado di la tota problemu o ta qua konsideras kom sua devo, per fas et nefas defensar « sua propra kara linguo » e ne volas mem askoltar propozo di diskuto pri ol ? ».

La lektero atencema senpene ritrovos en l'expozajo dil tezo konservema l'idei developita en l'artiklo « Nia tasko » (M. B. 108, 1933) da H. Peus ed en l'argumenti di la « progresemo » l'esencal kontenajo dil artiklo « Ni ecez sincera » publikigita

da A. Z. Ramstedt (tatempe ankore Idisto) en MONDO 182 (1926) pg. 103. Me intence selektis ta du expozi kom maxim karakteriziva por la du tendenci interopozanta.

Or, es evidenta, ke sur la plano dil konsideri pure teoriala, la diskuto povus durar longatempe e riskus nultempe abutar a konkluzo definitiva. Ni do preferez decensar sur la tereno dil fakti nuda e ne hezitez expozar li sincere e mem brutale sen irga admixo di sentimentalaji. Per ta moyeno ni abutos al fixigo di kelka veraji forsan doloriganta por multi, ma absolute certa e nekontestebla.

Un del questioni respondizenda es : Kad ni havas la yure enduktar en Ido chanji tam radikala, ke li abutas a fundamentala renverso dil strukturo gramatikala? La respondo es emfazoze : YES. (Me repetas ke me traktas hike ne la questiono dil dezirindeso o mem neceseso di tala chanji, ma nur la latero pure formal-yurala dil tota problemo). Ni omri savas, ke un ek l'esencal principi dil « idismo » (se me audacas uzar ica vorto) es la rejekto dil ideo di « fundamento netushebla ». To implikas, ke por l'endukto di reformi eventuala, existas nula limitizo prefixigita, tam pri lia naturo kam pri lia posibla konsequi sur la gramatiko. La principio : *nultempe perfekta, sempre perfektigebla* es klara ed admisas nula dubito tarelate. Ni darfus kun plena yuro chanjar Ido til nerikonocebleso, se la rezultajo dil experienci facita duktus ni al konvinkeso, ke tala chanji es nekareebbla. Me hastas adjuntar ke ta posibleso es, segun la nuna stando dil interlinguistiko praktikale neexistanta.

Ma — objecciones la konservemi — vu misinterpretas la principio dil konstanta perfektigebleso. Ol ne signifikas, ke ni ultempe darfus komplete destruktar la nuna bazo gramatikal di Ido; ol simple vizas la plubonigo di la linguo per la richigo dil vortaro, to es per l'adjunto di nova vorti e termini necesigita por la bezoni dil literaturo e di la cienco, nam « sempre perfektigebla » ne es identa a « sempre chanjenda ». Ica objecciono ne rezistas al kritiko. Me itere konstata, ne por mea personal plezuro, ma nur pro ke me esforcas restar sur la tereno dil fakti nuda e nekontestebla, ke ta darfo di chanji radikala es explicite kontenita en la texto dil deklaro pri l'aperto dil unesma periodo di stabileso (alineo 3, vid. PROGRESO 98, pg. 236). E la pruvo es, ke se tala chanji ne esus permisita, lore l'instituco dil periodi di stabileso

havus propre dicita nula senco. Nam la parkompletigo dil vortaro ya es un dei konstanta taski dil Akademio, quin ol exekutas anke *dum* la periodi di stabileso, do tote nedependante de oli. Lor la klozo dil duesma periodo stabilesula, l'olima sekretario dil Ido-Akademio Sro. De Beaufront klare montris la signifiko dil rezultajo dil plebicito eventinta : dum la venonta yari on darfis diskutar *mem pri chanji* quo esabis interdiktita dum la 15 yari preiranta. Do, la kozo es absolute klara : kad oportuna o ne, la lingual diskuti es cadie nesupresebla legale e se dum 15 yari nia Akademio havis la yuro e mem la devo eskartar omna propozi qui implikis chanjo di la linguo, ol havas cadie la devo ne min absoluta, diskutarta sama chanjopropozi e decidir pri oli, sen irga egardi pri ka to plezas ad ol o ne. Yen un punto liquidacita.

Ma un plusa e tre grava konstato impozas su hike : la postulo pri endukto di nova periodo stabilesula dekyara es en kontredico kun l'ipsa motivi per qui on esforcas justifikarta propozo. Nam es ya evidenta, ke la sola rezultajo di ta agado esus pozar ni dek yari pose en exakte la sama situesokam cadie. Ni ajornabos la desfacilajo, vice solvar ol. Nam to quo valoras por 1934, valoros a fortiori por la yaro 1944! Pro quo la futura edisti meritus min multa egardi kam le nuna? E se on ja nun plendas pri la desvalorigo dil literaturo existanta, quon on dicos en 1944, kande la Akademio parfinabos la programo propozita per l'edito di nova lexiki fakala e dil enciklopedio Idista? Kad on lore aceptos eventuala chajo-propozi plu facile kam cadie? No, evidente ne. Ni havez la kurajo, dicar la verajo : la tezo di Peus e di lua adepti ne es satisfacebla per l'endukto di triesma periodo stabilesula; ol duktos ni obligale e neeviteble al establiso di fundamento netushebla, kun la simpla difero, ke ta fundamento esos linguale multe plu solida kam ta di Espo. Ni agnoskez ke nia supra principio : « nultempe perfekta, sempre perfektigebla » es ruptita e ke ta agado equivalas ofical adopto dil doktrino espista pri la lingual evoluciono, quan ni kombatis dum plu kam 25 yari.

Ma, ube es la malajo? on questionos. Nula linguo artificiala povas existir sen solida fundamento, anke Ido ne! To es absolute justa. La desfacilajo es nur konkordar pri la kontenajo dil vorto « fundamento » aplikit ania Idolinguo. Quo-

es fakte nia fundamento? Peus definas ol sequantamaniere :
 koĩncido inter ideo edl expresuro
 internacioneso dil vortaro e per to du idei :
 logikala gramatiko e vortifado e laste
 segun-litera skribo quale on pronuncas e pronunco
 quale on skribas.

Pri la principo : koincido inter ideo e expresuro on povas
 opinionar diversmaniere, ma principe nulo es objeционеbla
 a la supera programo. Ma regretinde, Peus adjuntas :

« Plusa fundamento por ni Idisti esas nia gramatikala formi
 e la dezinenci dil vortospeci. Ni savas ke ta formi formale es
 arbitrialaji, ma ni esas konvinkita, ke li esas bone selektita.
 Qua volas esar Idisto, ne darfas dubitar pri oli. »

Ne darfas dubitar pri oli! To neplus es cienco, ma religio.
 Or, fundamento qua apogas su mem nur parte sur plene
 agnoŝkita arbitrialajo, ne es fundamento solida. Notez ke on
 povas kun bona yuro agnoskar la principo dil finali obligiva
 e dil konjugado sintezala, pro ke li es linguale justifikebla.
 Ma en la framo di ta principi nulo permisas afirmar, ke
 exemple le selekto di -o por la substantivo, -a por l'adjektivo,
 -as, -is, -os, -us por la verbi e.c. es la sole posibla e maxim
 kontentiganta solvuro. On voluntez bone merkar ke me nule
 intencas hike sustenar ta reformemi qui proponas altra finali
 o mem l'aboliso di oli; me simple volas saligar l'extrema
 danjero qua jacas en la proba, deklaras kom netushebla mem
 punti qui agnoskite es fondita sur pura arbitrialaji. Nam dum
 ke sur la tereno dil vortoselekto nia posturo es extreme forta,
 pro ke la solvuro adoptita es ciencale justifikebla, ni es abso-
 lute desarmizita kontre kritiki vizanta l'arbitrialaji ankore
 existanta en nia linguo. E se ni, kontree al programo klare
 definita dal Delegitaro, refuzus adoptar eventuala reformo,
 mem se ol satisfacas plene la postuli enuncita en la deklaro
 komuna dil Akademio e dil Komitato, validigita ye la 15ma
 Marto 1912, lore ni destruktus per un stroko la fundamental
 principo di nia movado, ta ipsa principo qua konstitucas nia
 « raison d'être ».

Ni agnoskas lo, respondas la konservemi. E tamen, kad es
 posibla, sempre e sempre ridiskutar la sama problemi, se ni
 volas laborar serioze? Kad omno ne ja es definitive decidita
 e kad vu sincere kredas, ke nia pioniri e precipue Couturat
 pensis al posibleso di plu tarda kompleta subversigo di omno

to quom li dum yari tante penoze konstruktis ? Kade vere la konsequi qui rezultas de vua tre larja interpreto dil principo dil konstanta perfektebleso es konform al intenci di nia pioniri ?

No, me ne kredas lo. Me es konvinkita, ya mem me savas tote certe per la deklari di Couturat ipsa, ke lu nultempo pensis pri fundamentala chanjo dil strukturo gramatikal di Ido. Lua tarelata deklari en PROGRESO es klara e nemiskomprenebla quale montras ica unika alineo inter pluri quin me povus citar : « La pura kritiko, la senfina e senlimita diskutado pri la principi ipsa, sen ula praktikal uniono ed autorital decido, esas absolute sterila e mem destruktiva. Nia linguo ne esas *finita*, yes ; ma ni ne volas rikomencar ol. Ni devas konstruktar e developar ol gradoze, reguloze, segun fixa principi, nam nia devo esas nek inertia stagnado, nek sencesa e fundamentala chanjado, ma konstanta e kontinua progreso. » (Couturat, PROGRESO II, pg. 579-582).

Yes, ma... regretinde, tre regretinde mem, ica fakto pravas absolute nulo. En 1912, Couturat ne povis havar altra opiniono pri la futuro dil mondlinguo, pro ke ye ta tempo IDO esis fakte *la* solvuro dil mondlinguala problemo segun la lora stando dil interlinguistiko, totsamo kam Volapük esis lo en 1880 ed Espo en 1887. Ne nur Couturat, ma omna tatempa e mem posa adheranti e chefi maxim eminent ed influoza havis e *mustis* havar la sama konvinkeso. Me citas inter li Janotta, Jespersen, Berger, Ahlberg, De Guesnet, Hugon, Kofman, Borgius, Feder, e.c. e.c. a qui ni debas granda parto di nia literaturo propagal e docala. Ed ube li esas cadie ? Parte livinta la movado, parte transirint ad altra sistemi e mem autori di rivala lingui ! Quo do eventis ? Ka li es trahizeri a nia komuna idealo ? No, li simple iris kun lia tempo. Nam dum ke li propagis Ido, la nova cienco dil Interlinguistiko developesis e pozis ni koram nova problemi. To es un ek la maxim grava, me preske tentesas skribar tragikala fakti, ke multa adheranti ne komprenas o ne volas komprenar, ke to quo esis vera en 1907 povas tre facile ne plus esar vera en 1934. Ni ne blamez li, nam l'abuto ad ica konvinkeso es maxim doloriganta precize por ti qui laboris maxim fervoroze por la sucesigo di nia linguo. E tamen la raciono mustas vinkar la sentimento ! En sua artiklo « Ni esez sincera », A.-Z. Ramstedt skribis ica forsan neagreabla, ma justa konfeso

UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA

VOTO - BULETINO

Me votas por la sequanta kandidati kom nova membri dil Komitato : (*)

- J.-W. BAXTER (Anglia).
- E. BENGTSOON (Suedia).
- E. BOGARD (Francia).
- Dro. H. BRISMARU (Suedia).
- N. CAMES (Luxemburgia).
- J. CSATKAI (Hungaria).
- P. ERIKSSON (Suedia).
- I. FEDERN (Dania).
- Heinz JACOB (Germania).
- Danzelo LEMMER (Luxemburgia).
- A. MATEJKA (Suisia).
- H. MEIER-HEUCKE (Luxemburgia).
- C. PAPILLON (Francia).
- H. PEUS (Germania).
- Danzelo May SPILLANE (Anglia).
- R. STUCKI (Suisia).

(*) La nombro dil membri elektenda es 9. Substrekar la nomi dezirita o trastekezar le nedezirita.

Revizo dil Statuti

Me aceptas/refuzas *) la nova texto dil statuti publikigita en Nro. 99 di PROGRESO.

(*) Trastekezar lo nekonvenanta.

Per la signato di ca voto-buletino me explicite deklaras riadherar ad ULI e suskriptas Sfr. kom cayara kontributo.

Dato, nomo ed adreso (tre lektelebla)	Signaturo :
.....

Ica votobuletino es sendenda ante la 30ma Aprilo 1934 kom imprimuro sub apertita envelopo ad :

IDO-SOCIETO STOCKHOLM
Postfako 7080
STOCKHOLM (Suedia)

pri la valoro dil decidi di 1907-1912: Yen la granda eroro! On ne povas *decidar* pri tala questioni, ma nur modeste *proponar*. Nek Idisti, nek Esperantisti, nek altra mondlinguani posedas la povo decidir ulo por la futura linguo internaciona di la homaro. »

E la konkluzo? Ni do mustas abandonar nia nuna Ido e transformar ol del fundo til la tekto segun l'exemplo di Novial ed Occidental? Mustas? Qua parolas pri mustar? No, ni simple abandonez la maladiva timo pri l'asertite katastrofal konsequi dil diskuti aparanta en PROGRESO. Li mortigos ni tam poke kam en 1908-1913. Adminime nia koncienco esos tranquila. On ne reprochos a ni, fugar la responso pro timo di la posibla konsequi. Kontree, l'acepto dil libera diskuto esas pruvo nengebla di la fido quan ni havas en la boneso di nia principii.

Bone, ma quale vu konceptas la praktikal apliko di ta tezo egarde la nuna situeso partikulare desfavoroza? Ica questiono es kelke embarasanta, nam me esforcis restar objektala e me mustas hike konfesar, ke en la praktiko la afero es multe min simpla kam ol semblas segun la teorio pura. E pro to anke la final konkluzo astonos la maxim multa lekteri e forsan rikoncilio kun me ta lekteri qui ja esis pronta, akuzar me pri partisaneso e qui reprochas a me natar en la nubi. No, me ne natas en la nubi. Me savas ke un granda obstaklo existas quan ni ne povas desaparigar per simpla taco. Ni supozez ke la rezultajo dil labori Akademiala duktas ol al propozo di reformi qui implikas fundamentala chanji en la strukturo gramatikala di Ido. To koaktos ni a kompleta revizo e riedito di nia granda lexiki, fakala vortari e docolibri. La laboro quon ico implikas es faktoro neglijebla, ma la pekunio necesa, de ube ni prenus ol? Ni esos en la stranja situeso abandonir sistemo forsan parte obsoleta ma disponante omna necesa propagomoyeni por rekomendar linguo agnoskite plu perfekta quan ni tamen ne povos konocigar dal publiko, pro ke mankas a ni la necesa docolibri e lexiki! Quon facar? Ni havas du moyeni por ekirar ta stranja situeso :

1. Ajornar la transiro oficala al sistemo plubonigita til kande ni disponos omna necesa propago- e docomoyeni e durar tranquile til ta tempopunto la laboro por nia Ido klasika.

2. Facar en la tilnuna Ido nur ta chanji e plubonigi quin la praktiko e l'experienco montris kom necesa ed utila. Ma

paralele ad ica laboro on procedez a fundamentala ridiskutigo dil tota sistemo segun la nuna stando dil interlinguistiko. Se la rezultajo di ca explori saliigas la neceseso di chanji fundamentala, ni exekutez oli sen egardo pri la posibla reperuti en la domeno lexicografiala ed ofrez ica nova sistemo, o plu precize ica Ido perfektigita e modernigita *apud la tilnuna Ido klasika* al selekto dil autoritato suprega (Nacionarligo) kande olca okupos su oficale pri la problemo mondlinguala.

Me ne celas mea personal preferi por la duesma solvuro. Ol konciliias la nekareebleso di konstanta perfektigo kun la necesaji dil prezenta situeso, quankam lasante la pordo apertit al adopto dil unesma solvuro, kaze ke la cirkonstanci, pro posibla plubonigo dil situeso, permisus lo. Me konfesas, ke me fortigesis en ica konvinkeso per la rezultajo di recenta ideo-interkambio kun nia prizata honorprezidero, Prof. L. Leau, pri ol qua me eventuale, kun ilua permiso, riparolos en ica revuo.

Me deziris dicar ankore kelka vorti pri la laborprocedi dil Akademio koncerne la diskutigo di reformpropozi. Or, jus atingas me la novajo pri l'acepto dil propozo koncerne nova, kinyara periodo di stabileso. La solvuro propozita semblas, a priori, aceptebla, nam ol konstitucas kompromiso inter la du tendenci. Me rezervas a me, expozar mea tarelata vidpunto en la framo dil trimonata diskuto, qua segun la statuti devas precedar l'adopto definitiva dil decido Akademiala e me esja nun konvinkita, ke ni sucesos trovar voyo praktikala qua donos satisfaco plena anke a ti (e me esas inter li) qui de sempre konsideris la supreso dil libera diskuto kom grava eroro taktikal relate la futura evoluciono di nia linguo.

A. MATEJKA.

TRA LA MONDO

DANIA

Köbenhavns Ido-Klub

Ye la 5.1.34, en Köbenhavn, Dania, fondesis « Köbenhavns Ido-Klub » (Ido Klubo Köbenhavn) kom rifondita « Ido-Klubo di Laboristi », por propagar, praktikar ed docar Ido en la chef-urbo di Dania.

Ol adheras kolektive al Uniono por la Linguo Internaciona, en 1934 mediace dil Sueda Ido-Federuro.

Ol relatas kun la samideani en Fredericia e cetera Dania por preparar la riorganizo e rifondo dil Dana Ido-Federuro.

La provizora komitato konsistas ek :

1. sekretaria, por Dana aferi : Willy Ramsager.
2. sekretario, por Ido-aferi : Ilmari Federn.

Kasero : Vilhelm Dalsjö

Revizero : Hilmer Hante

Asesoro : Julius Siverstsen.

Ni kordiale dankas pro la saluti ricevita okazione di nia konstitucal asemblo ek Fredericia e Göteborg, e precipue pro la jeneroza sustenoso per gratuita propag-materialo dal Sueda Ido-Federuro e sdo Thomsen en Fredericia. Ni esperas ke la forta kunlaboro e produktos frukti profitoza por Ido.

Nia klubo es fondita quaze sub la moto da Gøethe : « Sole to es vera, quo es fruktifera ! ». Cetere ni fidas en la tradiciono di Ido e sua Akademio, ke ol profitigos nia linguo de omna vera progreso interlinguistikala. Ni praktikos, propagos e docos Ido en la formo aprobata dal Uniono por la Linguo Internaciona Ido (ULI), di qua ni esas kolektiva membro.

Nia propago ja komencis, ed en printempo ni instalos kurso por novici. Ni mediacos korespondo kun Dana ed exterlandana Idisti. Nia devizo (slogano) esas : « Ni apertas la mondo ! » E ni kordiale salutas omna Idisti qui kunlaboras en ica nia granda tasko : Apertar la mondo al homaro.

Ilmari FEDERN.

Fredericia

Okazione di anonco pri Esperanto kurso eventis vivaca diskutita pri Esperanto ed Ido en la ĵurnali. Quik del komenco l'Espisti koaktesis al defenso, li vane serchis helpo che la Espi-federuro en Köbenhavn. La legendi en lia polemiko ne multe deviacas de lo kustumata, ecepte ke la Esperanto-docistino, instruktita en la Cseh-instituto, asertis : ke « Esperanto ed Ido naskis preske samatempe, » ma Ido mortis kurte post la nasko. La historiisti certe dankos la damo pro ica epokifanta deskovro. Nia fervoroza amiko Ejner Thomsen, e sioro Axel Pedersen desvelizis la verda taktiko, qua evitas responder ad argumenti ed exempli, ed atencigiske ka « la mortinti evidente ne nur rivenas, ma mem povas editar ĵurnali e kongresar. » La rezultajo es : fondo di Ido-grupo e nova kurso kun til nun 12 lernanti.

REPUBLICA DOMINICANA

De Moca atingas ni la informo pri la morto di nia fervoroza samideano, Dro. Goldberg, embuske asasinata da du nekonocati ye la vespero dil 16ma di Mayo 1933 Dro. Goldberg atingis evo de 52 yari. Lu esis un ek l'amaxim markizanta reprezenteri di nia movado e dedikis sua tota existo al realigo di sua anarkiista idei. Esas neposibla donar en la kadro di ta rubriko imajo kompleta pri l'agemeso di ca amiko, tante tragikale desaparinta. Ni honorizos lua memoro riproductante en la proxima numero di PROGRESO un ek la multnombra artikli quin lu olim publikigis sub la pseudonimo FILARETO KAVERNIDO e qui omni atestas ilua granda savo e la perfekteso stilala qua manifestas su en lua skribaji idista. Lu poslasas memoro fidela en la kordii di lua multa kunluktanti ed esos por ili modelo di kombatero kurajoza, qua savis ne nur vivar, ma anke sufrar por sua konvinkeso.

FRANCIA

Dum la yaro 1933, nia samideano Jean Laurent, farmaciisto en Marseille, publikigis en la fakal organo JOURNAL DE PHARMACIE ET DE CHIMIE, serio de quar artikli pri « La Linguo Internaciona Ido ed olua apliko al scienci farma-

ciala » qua nun editesis sub formo di broshuro aparta. L'autoro expoza en ol la neceseso di internaciona helpo-linguo por la bezoni dil cienco, donas kurta rezumo pri la historio dil mondlinguo e demonstros la supereso di Ido relate olua konkurencanti. Pose sequas kurta gramatiko di Ido, selekto di teksti komparanta ek la domeno dil farmacio kemiala, dil medicino, dil farmacio galeniala, pri l'instrukto, la legaro e la komerco farmaciala e fine konverso-exemplo inter farmaciisto e kliento. La broshuro finas per l'advoko, lernar Ido e saliiĝas l'avantaj rezultanta de ca mikra esforto.

Nia literaturo propagala es tre richa e tamen ica mikra broshuro kompletigas ol en maniero maxim felica. Ol esas quaze modelo pri propagal eficienteso, nam ol ne saciesas da asertar, ma anke e precipue demonstros e pravas. To es sola moyeno, interesigar e konvinkar la profani. Me ipsa ganesis ad Ido per ica metodo. Ni do debas granda gratitudo a nia nefatigebla samideano pro ilua utila laboro ed esperas ke la propagala skopo di ta verko plene atingesos. A. M.

HISPANIA

REKTIFIKO : Pro miskompreno, nia tre prizata Sro. A. Matejka en lua lasta raporto pri Hispania, mencionis mea nomo kom ta dil auctoro dil artiklo « Ciencia e Internacjonalismo » publikigit en la Hispana revuo « MUNDO GRAFICO ». L'auctoro di ca artiklo es Sro. Gaston Ledueq de Barcelona, qua publikigis recente altra ecelant artiklo « El Ciné parlante y el idioma internacional » en la maxim importanta Hispana revuo « CRÓNICA ». Mea meriti koncerne ica du artikli restriktesis ye olia rekomendo che la redakteri. Interesati povas demandar numeri a J. Kreis-Schneeberger, Francisco Silvela 17, 4° E MADRID. J. K.

HUNGARIA

BUDAPEST. La revuo por skauti « Magyar cserkész » en numero de 15. decembro 1933 insertas romano da prof. Julius Fabian, en olqua okuras trifoye la vorto mondlinguo IDO. La auctoro, fervoroza samideano, adminime en epizodo di sua romano utiluzas l'okazono por mencionar Ido kom praktika artificala linguo.

SZOMBATHELY. Kom delegiti di Kultur-Asocio diskursis en la Ido-klubo. Stefano Reisz pri Transsilvania (kun lumimaji) et Stefano Kokas pri mondokomercio Kom nova membri por acceptis siori Franz Vereckeï, Franz Goldschmid, L. Stadler e damzelo Gizella Savoly. La Ido-kurso ankore duras.

J. CSATKAI.

ITALIA

Ni raportis ante kelka yari pri la projetit erekto en BADIOLA (proxim San Giovanni Valdarno) di nova kirkturmo, di qua la horlojo kontenos nia oficala Idostelo e di qua un klosko esos speciale dedikit a nia movado.

Jus atingas ni la novajo, ke la labori nun ja es forte progresinta. Quar ek la sis klosi previdita ja existas; la du altra, inter li la « Idoklosho » esos inaugurat ye la 1ma Aprilo. La lekteri forsan memoros ankore ke nia amiko Prof. G. Meazzini, l'incipiinto di ça admirinda entrapezo, ofris grabar sur ta klosho la nomi di omna Idisti qui sustenis lua verko per adminime 1 dolaro. Ica laboro nun es finita. De nun la nomo IDO kunvibros en la koncerto dil klosharo di BADIOLA: ka es imaginebla plu bela konsakro di nia komun esforcis?

Ni expresas itere a nia amata samideano Prof. Meazzini la maxim sincera danko dil Idistaro pro lua admirinda verko ed esperas ke lu konsentos skriptar por PROGRESO kurta raporto pri la festo inaugurala balde eventonta. Ni anke esperas povor insertar en la sama numero fotgraburo dil Ido-Turmo, qua restos probable ankore dum longa tempo la sola monumento arkitekturala que kunligas ad olua chefa skopo homajo al ideo mondlinguala.

A. M.

SUEDIA

Sdo inj. P. Eriksson informas ni pri diversaji en la movado en Suedia. Ni citas ek lua detaloza letro:

Autune 1933 —segun inicio dil Sueda Ido-Federuro — en plura loki la membri komencis laborar energioze por Ido. En Ido-societo di *Stockholm* so. Forsten raportis pri la Ido-kongreso en Mondorf, so. Widen pri la laboristal Espokongreso en Stockholm a fine so. Bäckström diskursis pri la orotransporto de Köbenhavn a Stockholm. Plura nova membri ganesis. La 4-a novembro aranjesis festo. Asistis cir-kume 100 partoprenanti. Siorino Paula Carlberg ek Motala

diskursis pri Hungaria. Bela lumimaji kompletigis la diskurso qua esis tradukata da so T. Carlberg. La sequanta matino samideani voyajis per omnibus a Vasteras, ube li vizitis inj. P. Eriksson. On kunvenis en restorerio « Utsikten » (la vidajo), ube on kantis e kordiale interamuzis. Posdimeze eventis publika diskurso pri Hungaria da siorino Carlberg. Pos publika diskurso samideani invitesis al intima kunveno che familio Eriksson.

En la jurnalno « Västerbottens-Kuriren » dum oktobro nia nefatigebla prezidero dro Brismark aranjis Ido-konkurso kun premii. 16-yara Gustav Jakobsson, qua antee studiis Espo, ganis l'unesma premio pos studiir Ido nur dum kin dii.

En *Orebro* la prezidero dil Ido-Akademio diskursis pri la legi dil beleso di la mondolinguo. Ica diskurso ed l'artiklo da prof. Jespersen pri la laboro di la Delegitaro insertesis en la Sueda Mondolinguala Revuo nro 4-5. La revuo difuzesis grandanombre en tota Suedia e donis talmaniere forte vivsigni dil Sueda Ido-movado.

Gesiori Paula e Tage Carlberg en *Motala Verkstad* laboras energioze por Ido. Li fondis ibe Ido-studio rondeto kun plura inteligenta partoprenanti. En Savast nia fervoroza samideano Edv. Dahlberg propagas per S. V. T.

MARIANNELUND. Praktiska Skolan, Mariannelund, Suedia, esas la maxim bona e chipa por atingar real- e studentexameneno. On korespondas en Ido e DEFIRS. La someral Ido-kurso guidesas da so S. Quarfood, la prezidero dil Ido-Akademio. La maxim meritoza frequentinto dil Ido-kurso recevos stipendio de 50 Sueda kroni singlayare dum tri yari. Skribez al citita skolo e demandez prospekto.

SUISIA

La Idomovado sufras anke en Suisia de la mondala krizo. L'intereso por helpolinguo es prezente tre mikra; la populo ne deziras helpolinguo, ma laboro e paco. Anke internacione es konstatenda lo sama: semblas ke omna homi, speciale le kompetenta, intence preteriras la maxim bona ed efikiva interkomprenigilo, nome nia Ido. Me forte kredas ke l'internaciona relati en omna domeni standus cadie plu bona, se on uzus ta ecelanta paco-instrumento. Tamen ta revo uldie realigesos e ni pro to preparis la tereno, interriunigante itere l'idisti en nia

lando. La komenco facesis en Zürich per la kunfuzo dil til nun separita Idogrupoj Zürich ed Oerlikon. La societani kunvenas adminime unfoye po monato por exercar su en Ido per diskursi ed amikal interkonversi. Ni ne dubitas, ke la nova societo kreskos e florifos. Nur homi optimista — e ton ni Idisti ya esas lo — vinkos la nuna krizo. Me pregas omna Idisti ek Zürich e cirkumajo, riadherar la nova societo e sendar lia anonco al sekretario.

Robert STUCKI,

IDO-KONTORO Oerlikon.

INTER NI

L'examenno pri savo e la majoritato de 2/3

§ 19.

La nova formulo extensas l'aktiva votoyuro por l'Akademio del posedanti di Diploma por Docado anke al posedanti di diploma *di savo o di samvalora atesto da landala federuro*.

Ta du diplomi grave diferas: « Savo » implikas savo suficanta, « Docado » savo perfekta. Cetere la diversa landala Federuri cadie divergas pri la reguli, e povas grantar ta diploma pasable facile e sen internaciona kontrolo. Til nun to ne importis, pro ke ol ne implikis formala yuri. To grave chanjos nun.

Me pregas bone reflektar ica punto dil nova texto, e se ol aceptesos, konsiderar lo sequanta kom propozo publike diskutenda:

« La nova texto di § 19, segun qua nur la pasiva elektoyuro por l'Akademio restas privilejo dil Diplomizita Ido-Doceri, kontre ke l'aktiva voto-yuro extensesas anke al posedanti di Diploma pri Savo o sam-valora atesto da landala federuro, esas grava chanjo, ed absolute implikas anke la sequanta chanji adjuntenda:

1. Oportas igar kelke plu strikta l'Examenno por Docado. (Segun l'agnoskita parti dil propozi da sdo Bakonyi.)
2. Oportas: od (a) unesaligar la reguli pri l'Examenno pri

Savo che la landala federuri, o (b) submisar anke ica exameno al Akademio vice a la landala federuri.

3. Oportas igar la reguli por l'Examenio pri Savo konsiderinde plu strikta. (Segun parti dil propozi da sdo Bakonyi.)

4. Oportas oficaligar triesma exameno, « Pri Lerno », sat facila e ne-imprikanta formala yuri. Ica exameno servez (vice la nuna « Pri Savo ») a stimular l'ambicio dil novici lernanta; ed olua reguli fixigesez da la landala federuri segun la lokala kustumi e preferi.

Ilmari FEDERN (Köbenhavn)..

Kelka remarki pri la plebicio

Ni adjuntas ad ica numero di PROGRESO voto-buletino por l'elekto dil nova komitato e la validigo dil nova projekto di statuti publikigita sur pag. 45 til 48 di ca revuo.

Kelka remarki explikiva es necesa pri ta punto.

Segun la nuna preskripti statutala, la homitato rielektesas ye duimo omna quaresma yaro. La deliberi dil komitato abutis al sequanta aranjo :

Sri. Auerbach, Cornioley, Ferreres, Krafft, Mathys e Neumeister restas yure membri dil Komitato por un nova ofico-periodo.

Sri. Brismark, Matejka, H. Meier-Heucké e Papillon risubmisas su al nov elekti.

Sri. Cuntz, Hermann Jacob, Krippel e Nixon neplus kandidatasas.

La listo dil kandidati kontenas do la nomi dil 4 tilnuna membri Brismark, Matejka Meier e Papillon plus 12 nova kandidati, propozita dal Komitato e dal Akademio kune. *Ek ta listo es elektenda 9 (non) nova membri. Votobuletini kontenanta plu kam non nomi konsideresas kom nevalida.*

La statuti donas al membri la yuro, votar por altra kandidati kam ti kontenita en la listo oficala. Por evitar voto-disipo, ni indikas sube la nomi di ta samideani, qui refuzis definitive la kandidateso ofrit a li dal komitato :

Sri. Baller (Austria) De Belie (Belgia) S. de Boer (Neder-

lando) Hever (Luxemburgia) Thomsen (Dania) e Wegmann (Nederlando).

Pro ke la fristo por la pago dil membrokontributo expiras erste ye la 30ma Aprilo, la voto-buletino kontenas deklaro, per qua la signatanto obligas su rinovigar sua adhero ad ULI por 1934. Samtempe lu invitas indikar l'alteso dil membrokontributo pagota por la kuranta yaro. Ica indiko es por ni necesa, por ke ni povez fixigar maxim precize posible nia budjeto. Ni exkuzas ni, itere atencigar la membri pri la fakto, ke la minima membrokontributo de Fr. 2.50 kovras apene la duimo dil fakta imprimkusti di PROGRESO. Ni ne povas eterne demandar de nia mecenĵi, kovrar la deficito ek lia propra posho, ma altralatere ni anke ne deziras ke questiono pekuniala esez obstaklo al adhero ad ULI por ta samideani, qui pro irga motivo, ne povas sakrifikiar plu kam la minima membrokontributo.

Komprenende ni mustas konformigar l'ampleso di PROGRESO 1934 al financial moyeni existanta e por povar establisar kalkulo preciza, ni insertis la tareleta questiono direte en la votobuletino. Ni apene bezonas mencioniar hike, ke ni nule timas pri la fato di PROGRESO, nam ni savas, ke l'idi-staro koncios sua devo e savos impozar a su la necesa sakrifiki por la manteno di nia central organo.

Fine ni memorigas da omna membri, ke la voto-buletini es sendend al adreso dil Idosocieto Stockholm, a qua la komitato konfidis la tasko, administrar l'elekti. Notez bone l'adreso:

Ido-Societo Stockholm :

Postfako 7080

STOCKHOLM (Suedia)

La rezultajo dil plebicito publikigesos en la proxima numero di Progreso.

FINANCI

Kasoraporto 1933

Revenui Suisa franki

Membrokontributi, spontan subvencion e pagi
mecenala 1'618.07

Spensi

Debajo pagit al Akademio segun kasoraporto 1932 282.38

Imprimkusti por PROGRESO 1'465.23

Spensi diversa 228.60

1'976.21

Konto kuranta

Kreditori

Fred. Krafft, Ridgefield 7.14

Janis Roze, Riga 7.00

14.14

Debitori

J. Csatkai, Szombathely 22.50

A. Matejka, Zürich 50.00

72.50

Bilanco

Aktivo

Havajo ye la 1.1.33 (segun raporto

1932) 384.41

Revenui dum 1933 1'618.07

Debitori 72.50 2'074.98

Pasivo

Spensi dum 1933 1'976.21

Kreditori 14.14 1'990.35

Saldo aktiva 84.63

Divido segun § 11 dil statuti

Revenui dil Uniono 2'074.98

Debajo al Akademio segun raporto

1932 282.38

Spensi por l'ofical edituri 1'625.51 1'907.89

Sumo repartisenda 167.09

Sumo debat al Akademio

(Fr. 167.0 : 2)

83.54

Raporto dal revizuri :

Ni aprobas la raporto di So. Cornioley e propozas dankar la kasero pro lua exakta, negratitudoza laboro.

Bern, la 8ma Januaro 1934.

La revizeri :

W. KARLEN,

J. KLEINER.

Spontana subvencioni

W. Schwarz d. A. Skr. 5.00; P. Eriksson Skr. 10.00; Hellborg Skr. 3.00; Magnusson Skr. 2.00; S. Quarfood Skr. 9.00; Aberlund Skr. 4.00; H. Meier Sfr. 2.50; J. Gross Sfr. 1.00; E. Andereg Sfr. 5.50; Raiteri Sfr. 3.80; Ségrétinat Sfr. 1.50; Elze Sfr. 100; S. De Boer Sfr. 37.50; J. Rodenbour Bfr. 150.00; Janis Roze Sfr. 100.00; V. Rulikovs Sfr. 5.00; J. Kress Sfr. 10.00.

Kordiale danko al donaceri !

La kasero :

H. CORNIOLEY.

Avizo

L'inkaso dil membrokontributi es desfaciligita per la fakto, ke sat multa landi interdiktas l'exportaco di pekunio ad exterlando. Por vinkar ta desfacilaji, la Hungariana Idofederuro rezolvis blokar la krontributaji en specala bankokonto e sendar la tota sumo debata quik pos l'aboliso dil guvernistal dekreto, impedanta l'internaciona pekuniotransfero. Or, es posibla, ja nun disponigar la kapitalo da ULI per l'utiligo di kompens-operaco. Tale la signatanto sucesis desblokar 25 suisa franki, pagante privata debajo a Hungariano per jiro ek la bankokonto di ULI en Hungaria. Ni invitas omna samideani, helpar ni segun posibleso per ta sama moyeno. Ante pagor debaji a Hungaria, li voluntez inquestar che Sro. J. Csatkai, Realskolo, SZOMBATHELY (administrero di nia Hungariana bankokonto) pri l'alteso dil depozajo e segun posibleso, uzar la pekunio ibe disponebla por ica skopo. Vice sendar la pekunio direte a Hungaria, li sendez ol pose al kasero di ULI, qua lore kreditos la sama sumo al Hungariana Idofederuro po la pago efektigita da ol segun la l'avizo dil komisanto.

Per ica operaco, li facos servo a nia ULI, sen detrimento por lia propra interesi.

A. M.

Statuti dil Uniono por la Linguo Internaciona (U. L. I.)

I. General aranji

§ 1. L'Uniono por la Linguo Internaciona havas la skopo :

a) Unionar en komun agado omna personi, qui aprobas la linguo internaciona IDO, quala ol es definita per la deklaro dil Delegitaro por Adopto di Linguo Helpanta Internaciona e quala ol rezultis e rezultos de la labori dil Akademio dil U. L. I.

b) Adoptar, propagar e developar ta linguo segun omna posibla e praktikal moyeni.

L'Uniono konsideras la linguo internaciona IDO ne kom perfekta e netushebla, ma kom sempre perfektigebla segun ciencala principi.

§ 2. L'ofical sideyo dil Uniono es ta urbo, quan lua sekretario habitas.

§ 3. Nur la havajo dil Uniono responsas pri olua debi.

II. Membri

§ 4. Omna natural o yural persono qua aprobas la linguo dil Uniono o helpas l'Uniono realigar lua skopi, povas divenar membro sive per direta adhero, sive per mediaco di altra organizuro, aprobata dal Uniono.

§ 5. Omna membri dil U.L.I. receivevas gratuite l'ofical edituri.

§ 6. Membro povas demisionar per letro al komitato. En ta kazo, la kontributo es pagenda por la kuranta yaro.

§ 7. La Komitato povas ekskluzar membro, qua evidente kontreagas la skopo dil Uniono.

§ 8. Membro ne paginta la kontributajo ante la 30ma Aprilo dil kuranta yaro povas konsideresar kom livinta l'Uniono.

III. Financi

§ 9. La yaral kontributo pagenda da singla membro es Fr. suisa 2.50 adminime.

§ 10. La societal yaro koincidas kun la kalendarial yaro. La kontributi es pagenda til fino di Aprilo maxim tarde.

§ 11. Omna spensi dil Komitato e dil Akademio pagesas ek la centrala kaso.

§ 12. La kontributaji pagesas al Uniono per la landal od

interlanda federuri. Membri qui ne adheras tala organizuri pagas direte al kasero dil Uniono.

§ 13. Omna donaci, subvencioni, legaci, e.c. quitigesas en l'ofical organo dil Uniono.

§ 14. Du revizeri, elektita dal landal secciono dil Uniono en ta lando, ube habitas la kasero revizas la financi e l'administrado dil U.L.I. Omna financala od administrala dokumenti devas esar pronta por revizeso ante la 1ma Marto dil sequanta yaro. La raporto pri l'exekutita laboro es sendend al sekretario dil Uniono ye l'unisma di Aprilo maxim tarde.

IV. Organi

§ 15. L'Uniono havas kom organi: La Komitato, l'Akademio e la kongreso.

a) LA KOMITATO

§ 16. La Komitato administras l'Uniono e reprezentas ol oficale en omna aferi. La prezidero e la sekretario signatas vice l'Uniono.

§ 17. La Komitato elektesas dal ensemblo dil Unionani. La kandidati propezesas dal Komitato e dal Akademio kune.

Omna membro, obteninta 20 signaturi sustenanta da altra Unionani havas la yuro, prizentar su kom kandidato por la Komitato. La membri havas la libereso, votar por altra kandidati kam ti kontenita en la listo oficala.

§ 19. La Komitato elektesas omna triesma yaro. Membri ekirinta remplasesas per koopto.

§ 20. La Komitato povas revokar komitatano, per majoritato di 2 triimi. L'exkluzito havas la yuro, apelar al ensemblo dil Unionani.

b) L'AKADEMIO

§ 21. L'Akademio okupas su pri la perfektigo ed unesala developo di la linguo e solvas (segun la principi di § 1) omna lingual questioni prizentit ad olu.

§ 22. La sekretario dil Akademio publikigas en l'ofical organo la texto di omna konsiderinda propozi linguala e komunikas la motivizita decido dil Akademio.

§ 23. L'Akademio darfes nominar kompetenta linguisti kom lingual konsilanti e formar specala subkomitati ek experti. La labori dil konsilanti e dil specal subkomitati havas nur karaktero prepariva por la decidi dil Akademio.

§ 24. L'Akademio konsistas ek adminime 9, admaxime 15 membri. Ol elektas omna triesma yaro. L'elektoyuro es limitizit al membri posedanta l'internaciona diploma di docado, di savo o di samvalora atesto da landal federuro.

L'Akademio e la Komitato kune proponas la listo dil kandidati.

Omna diplomizita Idodocero, membro di U.L.I., obteninta 10 sustenanta signaturi da altra D.I.D. (dip. Ido-doceri) havas la yuro, prizentar su kom kandidato por l'Akademio.

§ 25. L'Akademio darfas revokar membro per majoritato dil 2 triimi, ma l'exkluzito havas la yuro apelar al ensemblo dil doceri diplomizita, membri dil Uniono.

c) LA KONGRESO

§ 26. La kongreso eventas ordinare omnayare. Ol deliberas pri omna aferi praktikal ed organizala. Eventuala rezolvi e dezirexpresi transmisesas al Komitato qua deliberas pri oli ed informas la membri pri la decido en la proxima numero dil ofical organo.

§ 27. La kongreso fixigas tempo e loko dil proxima kongreso. Ol povas delegar ta tasko al Komitato.

d) KOMUN ARANJI

§ 28. La Komitato e l'Akademio es tote nedependanta inter su. Li ipsa decidas pri augmento o diminuto dil nombro di sua membri inter la statutal limiti ed anke pri sua intern organizo. Li darfas konvencionar pri sua reciproka relati.

§ 29. L'ekiranta membri dil Akademio e dil Komitato es rielektebla.

§ 30. Komitatani od Akademiani qui ne respondizas tri sucedanta cirkuleri sen suficant ekuzo, es remplasenda.

§ 31. Por esar diskutata, omna grava questioni decidenda dal Komitato o dal Akademio es publikigenda en l'ofical organo adminime 3 monati ante la komenco di voto.

§ 32. Se 1/10 del Unionani demandas lo, la komitato devas submisar eventuala decidi al ratifiko dal membraro, per aranjo di general plebicito.

V. General organizo, votado, ofical organo

§ 33. La landal federuri o kontori reprezentas oficale l'Uniono en lia regiono. Li inkasas la kontributaji, sendas li al

kasero dil Uniono, exekutas eventuala komisi dil Uniono e sempre sorgas omna interesi di olu.

§ 34. Omna membri dil Uniono havas nur un voto. Ecepte en kazi aparte mencionita (§§ 38 e 39) omna voto e decido facesas per la majoritato absoluta dil votinti.

La Komitato elektas tri Unionani (prefere habitanta la sama urbo) qui es nek membri, nek kandidati por l'Akademio e la Komitato, por administrar l'elekti. Li responsas pri lia laboro a la komitato.

§ 35. L'ofical organo dil Uniono es PROGRESO.

Omna ofical komunikaji publikigita dal Komitato o dal Akademio en ica revuo, konsideresas kom fakte komunikit ad omna membri dil U. L. I.

§ 36. La redakteri dil ofical organo elektesas dal Akademio e dal Komitato kune. Ye egaleso di voto, la lotrio decidas.

§ 37. La membri havas la yuro, formacar aparta secioni en la framo dil U.L.I. La skopi persequata da oli devas esar parenta a ta dil Uniono o servar olua interesi. La statuti o regulari, establisita dal membri ipsa, devas esar aprobita dal Komitato, por esar valida.

La komitato decidas pri la fondo e la duro di ta secioni.

VI. Final aranji

§ 38. L'Uniono dissolvesas, se un triimo dil membraro demandas lo e se du triimi dil membraro aprobas la dissolvo. En kazo di dissolvo, la Komitato e l'Akademio kune decidos pri la havajo dil Uniono.

§ 39. 1/10 del membri o la komitato povas demandar chanjo dil statuti. Propozi publikigesas en l'ofical organo. Se pos tri monati ne plu multa kam 1/10 del membri skribe repulsas la propozi, la Komitato deklaras li kom adoptita.

Se la nombro dil repulsanti superesas 1/10 del membraro, la propozi es submisend a generala plebicito. Por divenar valida, li bezonas lore l'aprobo dal 2/3 del membri votinta.

§ 40. Ica statuti valideskas del 1ma Mayo 1934.

La prezidero :

H. BRISMARK.

La sekretario :

A. MATEJKA.

Le Gérant : J. VALLETY.

REGULARO

- 0 .. Omna manuskripti devas kontenar la komplet adreso dil sendanto
- 1 .. La redakterio ne povas enirar en privata diskutado pri linguala questioni.
- M .. Manuskripti por *Progreso* devas esar materiale separita de la privata letri. Singla questiono devas traktesar sur aparta folio e sub aparta titolo kun preciza refero a l'antea artikli, traktinta la sama temo.
4. *Progreso* povas furnisar aparta imprimuro di singla artiklo, po la kustopreco, se l'autori demandas lo ante l'aparo dil artiklo.
- 0.5. Omna manuskripti por imprimo devas skribesar nur sur un latero dil papero, kun marfino sat larja e linei eskartita (ne sur postal karto). Oli devas esar tre facile lektebla, o prefere tiposkribita.
- 1.6. La redakterio aceptas nul artiklo en nacionala linguo, nek asumas la tasko tradukar tala artiklo ad Ido. Ol ne es obligata aceptar artikli en altra linguo artificiala kam Ido.
- 1.7. La redakterio ne es obligata aceptar artikli expozanta o diskutanta altra lingual sistemo kam la sistemo Ido.
- 1.8. La redakterio ne es obligata, sendar imprimprobi al autori.
- 0.9. On insertos nula manuskripto ed on respondos a nula letro, qua ne satisfacos la superdicita kondicioni.
- A.9. Artikli ed informi arivanta pos la lma dil (para) monati, ne povos insertesar en la sequanta numero.
- 1 .. La redakterio ne responsas pri la manuskripti ne insertita.
2. La redakterio refuzas insertar polemiki en *Progreso*.

LANDAL AGENTI DI PROGRESO

ALBEGLIA	L. C. Willcox, 33, BARROW Rd. LONDON S.W. 16.
ATZESTRIA	J. Baller, Laurenzgasse 13/28 WIEN V.
ALJGLIA	V. Gouix, 37, rue de la Ruche, SCHAEERBECK-BRUXELLES.
ALSAZILIA	Fausto Suarez Tenfuss, S. Barbara do Rio Pardo, Estrado de Ferro Sorocobana (Estado de Sao Paulo).
ALOSKOSLOVAKIA	Karel Neumeister, PRAHA-VI, 59.
ALINIA	E. Thomsen, Kongensstr., 76, FREDERICIA.
ALIANCIA	C. Papillon, 52, rue Petit, PARIS.
ALARMANIA	Ido-Centrale (Hermann Jacob) Soofst, 75, BERLIN-CHARLOTTENBURG.
ALAPANIA	Joaquin Ferreres, 26, de Enero, 38 2 ^a 4a, BARCELONA-Hostafranchs.
ALANGARIA	J. Csatkaï, Realskolo, SZOMBATHELY.
ALIVIA	V. Rulikovs, p. k. 795, RIGA.
ALIMBURGIA	M. Meier-Heucké, 100, route d'Ehlerange, ESCH-S.-ALZETTE.
ALZERLANDO	P. Wegman, Deurningerstraat 153, ENSCHEDE.
ALIDIA	Svenska Ido-Forbundet Post Box 59, HÖTING.
ALISIA	R. Stucki, Ido-KONTORO ZURICH-OERLIKON.
AL. S. R	M. Shaparenko, ul. Uricki N. 101, kv. 6 KIEV (Ukrainia). Mikael Gorin, Postkesto 321, MOSKVA.
AL. S. A.	Fred Krafft, 565, 488, Abbott Avenue, RIDGEFIELD N. J.

HONORPREZIDERO :

Prof. Leopold Leau, dekanoo dil fakultato dil scienci en Universitato dil Nancy (Francia, 8, rue Montesquieu, Nancy (M. & M.)), olimo dil sekretario dil Komitato dil DELEGITARO por adopto di helpansino dil linguo.

AKADEMIO

Prezidero Adyunto Sigvard Quarfood (SEARA, Suedia).
Kasero Dr. Siegfried AUERBACH, Frauenlobstr. FRANKFURT A-M. (Germania). Postochek-konto : Frankfurt (M) 169-86.

Cetera membri

Kanoniko Jules GROSS (RIDDES, Valais, Suisia).
 Lektoro Janis Roze, Universitato Riga (Kungu iela 7.dz. 4, RIGA, Latvia).
 Lektoro Th. P. Lesch, Universitato Helsinki (13 Krobergsgatan, HELSINKI, Finlando).
 Prof. Dr. Albert Stor, Teknikal Universitato Praha (16 Jilska, PRAHA II, Chekoslovakia).
 Gilbert H. Richardson (164 Rye Hill, NEWCASTLE-ON-TYNE, Anglia).
 Abado Jules Houillon (Institut. Fénelon, GRASSE, Alpes-Maritimes, Francia).
 H. D. Akerman (12 Ollerton Road, New Southgate, LONDON N 11, Anglia).
 Joseph Espitalier, instruktisto (ATTIGNAT ONCIN, Savoie, Francia).

KOMITATO

Prezidero Dr° Hans Brismark, Post Box 59, HOTING (Suedia).
Sekretario A. Matejka, 227, Altstetterstrasse, Zürich-Altstetten.
Vice-sekretario C. Papillon, 52, rue Petit, PARIS-19°.
Kasero H. Cornioley, Schulweg 2, BERN (Suisia). Postochek-konto : Bern III, 4784.

Cetera membri

Dr° S. Auerbach, Frauenlobstr FRANKFURT-A-M. (Germania).
 Joaquin Ferreres, 26 de Enero, 38 2° 4a BARCELONA Hostafranchs (Hispania).
 Hermann Jacob, Soorstrasse 75, BERLIN-CHARLOTTENBURG.
 Moric Krippel, Foiskola, SOPRON (Hungaria).
 Fred. Krafft, 488, Abbott Avenue, RIDGEFIELD N.J. (U. S. A.).
 Prof. Eugène Mathys, Vanderkelen 16, LOUVAIN (Belgia).
 H. Meier-Heucké, 100, route d'Ehlerange, ESCH-S-ALZETTE (Luxemburg).
 S.-S. Nixon, 8, Park Row, BURLEY-IN-WHARFEDALE (near Leeds; Anglia).
 Karel Neumeister, PRAHA VI, 59 (Chekoslovakia).

LINGUO INTERNACIONA DI LA DELEGITARO

TOMO XI. N° 101-102 (3-4) Junio-Agosto 1934

PROGRESO

Konsakrat al propagado, libera diskutado e konstanta perfektigado di la

LINGUO INTERNACIONA

Fondita da D^{ro} Louis Couturat

**OFICAL ORGANO DIL
UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA**

UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA

OFICAL ORGANO

PROGRESO

Aparas omna duesma monato

Yarabono : suisa franki 4.00

(gratuita por la membri dil Uniono)

L'aboni es sendend al Editero di la revuo.

CENTRALA KASERO DIL UNIONO

H. CORNIOLEY, Schulweg, 2, BERN (Suisia)

POSTO-CHEK-KONTO : BERN III 4784

Extrakto ek la Statuti dil Uniono

§ 1 L'uniono nomesas UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA e havas la skopo :

a) Unionar en komun agado omna personi qui aprobas la linguo internaciona IDO, quala ol es definita per la deklaro dil Delegitaro por Adopto di Linguo Helpanta Internaciona e quala ol rezultis e rezultos de la labori dil Ido-Akademio dil U. L. I.

b) Adoptar, propagar e developar ta linguo segun omna posibla e praktikal moyeni.

L'Uniono konsideras la linguo internaciona IDO ne kom perfekta e netushebla, ma kom sempre perfektigebla segun ciencala principi.

§ 4 Omna natural o yural persono, qua aprobas la linguo dil Uniono o helpas l'Uniono realigar lua skopi, darfes divenar membro sive per direta adhero, sive per mediaco di altra organizuro, aprobata dal Uniono.

§ 5 Omna membri dil Uniono recevas gratuite l'ofical edituri.

§ 9 La yaral kontributo pagenda da singla membro es 2.50 suisa franki adminime.

§ 10 La societal yaro koincidas kun la kalendarial yaro. La kontributi es pagenda til fino di aprilo maxim tarde.

§ 12 La kontributaji pagesas al Uniono per la landal od interlanda federuro, ma direte al Uniono da personi qui ne es membri ti tal organizuri.

§ 35 l'Ofical organo dil Uniono es : PROGRESO.

Omna ofical komunikaji publikigita dal Komitato o dal Akademio en ica revuo konsideresas kom fakte komunikit ad omna membri dil Uniono.

PROGRESO

RESPONSIVA CHEFREDAKTERO :

A. Matejka, 227, Altstetterstrasse, Zürich-Altstetten

KUNREDAKTERI :

LITERATURO : S. Quarfood.

MOVADO : V. Markvart.

BIBLIOGRAFIO : Jules Gross.

(Premyslovska 1481. PRAHA XI).

EDITERO :

C. Papillon, 52, rue Petit, PARIS-19^e

Posto-chek-konto PARIS 31-732

Tomo XI N° 101-102 (3-4)

Junio/Agosto 1934

Kontenajo

11ESMA KONGRESO INTERNACIONA IDISTA	49
INFORMI DIL KOMITATO	50
FRED. KRAFFT	51
LITERATURO, CIENCO, DIVERSAJI (L'ocideso dil sakra tauro; Kad existas Usana linguo?; Paradoxi; Milioneri fondas kolonio ko- muna; La labirinti)	52
LINGUO (Tabula rasa; Ca e Ta; Demonstrativi; Pri vorti propozita; Usa, Amerikana; Ula, irga; Ajo, uro; Internacionala)	70
TRA LA MONDO (Chekoslovakia; Costa-Rica; Francia; Hispania; Hungaria; Luxemburgia; Suisia)	83
MIKRA ENCIKLOPEDIO MONDLINGUALA	86
BIBLIOGRAFIO	88
INTER NI (Konkordo inter omna linguisti)	91
FINANCI	96

11esma Kongreso Internaciona di U.L.I.

en OOTDUINKERKE (Belgia)

3ma til 5ma Agosto 1934

Elektrala tramvoyo duktas alonge la morbedo de la Neder landana frontiero al urbo La Panne, apud la Franca frontiero. De ibe de Ostende omna mihoro on povas vehar ad Oosduinkerke, vicina urbeto de Nieuport, ube la rivero Yser fluas aden la maro. La generala quartero dil kongreso esos sur la mardigo, en hotelo Benoît ed en repozo-domo dil instruk-tisti. Vestizita per balnovesti e balnomanteli ni ekiros del lojeyi til ad la sanigiva aquo, lasos la manteli ibe sur la neta sablo e natos matine e vespere dum la horo ante la repasti. La balni esas gratuita. En tranquila regiono, inter sabloduni, ni havos nia asemblbi ed iros al hoteli nur por manjar, dormar, o se esos mala vetero. Sendez quik vua *nomo, adreso, deziri pri lojeyo*, e la preco dil kongreskarto (25 franki o 5 Belgai) al Ido-kontoro *Meier-Heucke, Esch/Alzette, Luxemburgia*, od al cheko-konto No. 3281 di Mondolingual Societo « Progreso » en Luxemburg (Dlo Lemmer, 30 rue de Bonnevoie, Luxem-bourg-Gare).

INFORMI DIL KOMITATO

Yen la rezultajo dil recent elekti por la Komitato :

Nombro dil votinti : 103. Recevis voti: Brismark 95, Csatkai 87, Papillon 87, Matejka 84, Meier-Heucké 74, Baxter 70, Heinz Jacob 64, Eriksson 61, Bogard 47, Peus 43, Dzlo. Spillane 37, Bengtsson 32, Dzlo. Lemmer 28, Stucki 23, Cames 14.

So. Ilmari Federn reraktis sua kandidateso per letro direktit al sekretario di ULI. La votonombro obtenita da lu (54) konseque ne egardesis en l'establiso dil listo dil elektiti.

La votado pri la nova texto dil statuti donis la sequanta rezultajo :

Por 79, kontre 5, absteni 19.

La majoritato dil 2 triimi postulita dal statuti 1930 es do atingita e la nova texto valideskas de la 1ma Mayo 1934.

La justeso dil supera rezultaji, komunikita dal komitato dil Ido-societo Stockholm, funcioninta kom votokolekteri atestas dal suba signatanti : S. Forsten, prez., B. Söderström, vice-sekr. K. Winqvist, kaserio ; U. Bäcklund, E. Lindgren e Hellmuth Röhnisch.

La nova komitato konsistos ek la sequanta membri :

Auerbach, Baxter, Bogard, Brismark, Cornioley, Csatkai, Eriksson, Ferreres, Jacob, Matejka, Mathys, Meier-Heucké, Neumeister e Papillon.

La informo pri la morto di komitatano F. Krafft en Ridgefield atingis ni erste pos la dissendo dil voto-buletini, tale ke ni neplus povis modifikar nia aranji. Por kompletigar la nombro fixigita (15) la Komitato decidis kooptar So. Peus kom 15ma membro, egardante ilua rangizo en la listo dil kandidati.

La rezultajo dil elekto dil nova funcioneri di ULI es : Sri. Csatkai kom vice-prezidero, Jacob kom sekretario e Quarfood kom redaktero di PROGRESO. Baloto eventas por la prezidero e la vice-sekretario. Por ca du ofici, la rezultajo publikigesos en la proxima numero.

Se la rezultajo dil elekti joyigas ni per ke ol augmentis la nombro dil komitatani per plura nov kunlaboreri tre devota e kapabla, ni devas altralatere regretar la deplorinda neglijeso dil membraro di ULI. Ni distributis plu kam 500 voto-buletini; ek ta nombro qua korespondas a ta dil paginta membri dil Uniono apene un kinimo partoprenis la votado. La fakto ke la maxim granda quanto de nevotinti es rekrutita ek

simpla negliemi, ne igas la rezultajo aspektar en plu bona lumo. Ni devas postular de nia membri kelke plu granda agemo ed esperas ke li esforcos efacar ta mala impresu per plu granda partopreno lor la proxima elekti.

Ton dicita, me expresas la deziro ke l'Idisti sustenez la nova komitato fervorose en l'exekuto di lua granda taski, nam nur per komuna esforcu e per sakrifiki spontane konsentita ni sucesos duktar nia navo tra la prezenta grava situeso. Me es certa, ke la Komitato, sub olua nova duklado, agos omno por meritar la fido dil Idistaro.

A. MATEJKA,

interima sekretario di ULI.

Fred KRAFFT

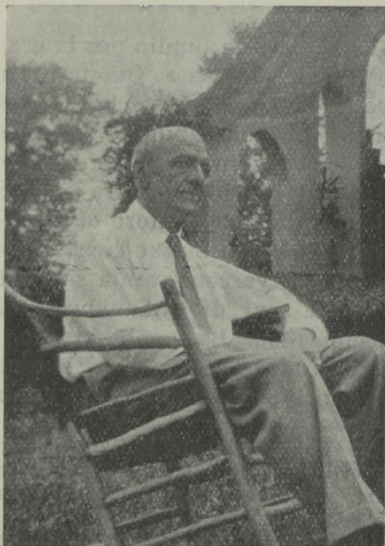
Per « Monthly Letter » di 1a Mayo, ni saveskas ke nia tante devota pioniro Krafft es mortinta.

Il esis ek omna propageri ta, qua havis la maxim harda laboro, nam en nula lando l'indiferenteso relate la questiono di L. I. es tam granda kam en USA. Malgre to il laboris fervorose por nia Ido til la fino di lia dii e meritis per to nia unanima e kordiala gratitudo.

La lekteri di PROGRESO memoros lua mult informi pri la Ido-propagado en USA e lua interesanta artiklo « Nek Angla nek Anglic kom L. I. » en PROGRESO tomo IX, Decembro 1932, pag. 249.

Il propagis la L. I. private e publike. Il diskursetis plurafoye e sucesis insertigar mult anunci ed artikleti en la Usana jurnali.

Il repozos nun en paco, ma la fidela memoro di lia amiki sequos lu trans ilua tombo.

S^o Fred. KRAFFT en sua hemo.

M. e P.

LITERATURO, CIENCO, DIVERSAJI

L'Ocideso dil Sakra Tauro

Gruziana novelo da Grigol ROBAKIDZE

(Gruzia situesas este del Nigra maro, sub Kaukazo. Prezente ol konstitucas la maxim suda dil Socialista Soviet-Republiki. La Gruziani havas propra linguo, en kelka dialekti parolata dal kompozanta tribui. Li esas forta, militema e nobla popolo, kun tre intensa sentimento pri kohero kun la naturo, qua penetras omno; sentimento perdita da ni Europani, qui separis ni del naturo, e preske esas prefere lua adversi kam lua filii. Questa (1) spirito di univervalsala vivo-uneso emanis splendide ek la verki dal Gruziana poeto Grigol Robakidze, qua unionas en su l'anciena kulturo dil Kaukazo kun la nova di Europa. Il skriptas Gruziane e Ruse; prezente il habitas Germania, ed ipse surveyas sua Germana tradukuri, qui varme rekomendesas ad omni qui komprenas ta linguo. Ritradukar un de sua noveli por PROGRESO, il afable yurizis me. Ni tale ganis la posibleso, prizentar al Idisti ta stranje charmanta spirito emananta ek la tero Gruziana, qua ja en tempi anciena, sub la nomo « Kolkhis », atraktis la Greka Argonauti.

(Ilmari FEDERN.)

Esis l'unisma lundio pos la granda fastado, la nigra lundio, « Meshkha dodish ». Questa dio nomesas la « nigra » forsan pro ke ye lu celebresas la festo dil obskura prima forco maskula. Ek la tota lando, la Svani (2) hastas ye questa dio aden la vilajo Djakhunder, por partoprenar l'impetuoza festo sub la giganta tendo dil sakra tilio. Fakte la tilio es giganto: en alto de homala pektoro ol havas-periferio de non metri. Cirkum la giganta muske-kovrita korpo, en la branchi, la folii, vivadas la yarcent-evanta sakrigita kustumi.

Ye la soni dil « Sankur », dil sakra trumpeto, la popolo asemblas su. La tombo-gardeno es quadrato kun lateri de duacent ulni. Omnaloke sur la tombo-plaki jacas la sakra korni dil kaprikorno. Hodie (3) li « konstruktas la fortreso » — la

(1) Por posibligar judiko pri la propozo facita en Progreso, kayero 100, pagino 23. (« Ica » problemo es solvebla!) hike la vorto « ica » es remplasata da « questa »; la vorti « ca » ed « ita » ne bezonesis.

(2) Nomo di Gruziana tribuo; habitanti dil regiono « Svania ».

(3) Abolisar la vorti « ca » ed « ica » implikus abolisar anke l'artificiala formo « cadie ». « Hodie » es Latina, ed origino dil vorti I « oggi », G « heute », ed F « aujourd'hui ». Espo havas « hodiaù », Occi. e LsF « hodie ».

festodio nomesas Limurkvamal —, ka li ne konstruktas la fortreso dil maskula forco kreera? Impetuoza kansono militala soneskis: « La supra Lashkhi venas! » Venis viri : militeri, chasisti. Li portis longa stango kun shifono. La shifono esis *hodie la flago pri qua li mustas luktar. Risonis la « Sankur » : du kombateri eniris l'areno, un ek la supra Lashkn, un ek l'infra. Ne-homatra intershoko, feroa luktado. La supra Lakhs vinkis. Il nun esis maestro-luktero: « Kesar ». La vilajani dil vinkinto joyis; omnube la « Kesar » iris, li portis la flago dop il.

Intertempe li ja erektablis la fortreso ek mola nivaji. La vinkinti plantacis la flago aden la nivo. Kurta Sankur-signalo — e la turbo asaltis ol impetuoze. Bruiso, klamado, kriado, e presado. La flago inklinis vers la latero dil vilajo Makhash. La Makhashani joyas: questa yaro *bringos (4) a li bona rekolto.

Ma to omna nur esis la prefesto.

Ek la turbo separis su gracila figuri, dek-e-du. Li lokizis su, formacis cirklo. Li ferme tenis unaltra ye la zonobuklo e komencis dansar. La danso esis simpla, ma havis strikta ritmo. Kelka minuti — e plusa dek-e-du saltis habile adsur la shultri di le unesma. Li tale formacis duesma cirklo, la sinistra pedo sur la dextra shultro e la dextra pedo sur la sinistra shultro dil dansanti. La danso divenis plu impetuoza. Itere kelka instanti, ed adsur la duesma cirklo samamaniere staceskis triesma. Nun la danso divenis fairoz ardoro. En plu rapida ritmi la forco augmentis. Plena de ebrioso esis la tri etaja rondodanso. La ritmi parturis kansono. Turnanta vortico flugis cirkle. Sempre plu forta divenis la forco dil viri. Subite, ye oportun instante la infra rango retretis ek la vortico: la supra rangi krulis. Rido e tumultoza gayeso. Ma la danso ne ja esis finita. La danseri stacis en un rango dop unaltra : singlu pozis la manui sur la hianchi dil avana viro. Nova, plu simpla danso komencis. Li tramplis la takto per la pedi e frapis unaltra per la manui. Sempre plu rapida divenis la movado, sempre plu forta l'eciteso. Quale grondo sub-tera sonis la klami : « Yokh, yokh, yokh! » Quaze figuro kreskis la forco maskula. Subite la duk-

(4) « *Bringar* » A bring, G bringen. (Talmey) Prezente expresata per « adportar », bringar min precize indikas la maniero dil dono o transporto, ol esas preferinda en omna kazi ube l'ideo di « porto » ne bone fitas, exemple ye dukto, tiro, atrakto ye plu abstrakta relato, quale hike.

tero per impetuoꝝ aracho desmetis la pantalono. Per un manuo il brandisis bastono, per l'altra il presis la korpala simbolo di sua forceo kreiva. Triumfante regnis l'anciena granda *Lingamo (5). L'okuli esis fairo, la ritmi sakra dementeso, la respiro esis opresata. Ek la langoranta pari saltis voci, qua chanjis al klamo: « yokh, yokh, yokh ». La preso dil forci Bakanala neplus esis suportebila: quale falchita, l'obsedati falis sur la genui. Li nudigis la kapi, ed ofris, la vizajo turnate vers Esto, a Kviria, deo dil sensuala volupto, longe tranata himno. Esis apene paroli; esis neartikulita prima soni, pronuncata en obskura sentimento kosmala. Pose soneskis: « yopupu, khopupu, yopupu, khopupu! » en l'obsedati flamifeskis ulo, quo povis trovar ekvoyo nur en fairoza balbutado. La turbo respreskis. Nun ulu aparis sur la placo, kun vizajo indutita per fuligino, e kanabo-cirkum-volvita branchet-ligna korbo sur la kapo. En la manuo il tenis ligna glavo, ed avanligita ligna lingamo. Anke ilu esis quaze obsedata: kurante e saltante il proximeskis. Ye la saltado il sencese interfrapis glavo e lingamo. Il kuris, e la turbo sequis lu. « Yopupu, khopupu, yopupu, khopupu! » li kriis. L'obsedati luktis por respiro. Li kuris furioze, sen halto, en l'okuli matida fairo, la pedi quale mordita da demono.

Subite la puerulo Ardevan, naskinta en libera Svania, penetris la turbo. Il esis mem plu furioza. Quale flecho, lua krio penetris l'obsedata korpo dil turbo :

« Phutha Dadeshkheliani ocidis la sakra tauro! »

La turbo diskuris e stuporeskis. Matide e kauterizante la vorti frapis l'ebria kapi dil Svani, e quale superfluanta akra drinkajo venenoza ol varsis su super l'extaza ebrioso dil furiantí. Teroro kaptis e paralizis omni. Regardi bestiatre fixa simple plue obskureskis. En la larje apertita pupili stacis ligita hororo. La turbo stacis mute. Ka to es posibla? Ocidis la tauro, la sakra tauro? To ya es frenezio.

La tauro de Ushgul esis konsakrita al deo Germet. Dum quar yari il darfas juar omna bonaji dil vivo: pasturar ube il deziras e quante il volas. Nulu darfas batar o forpulsar il. En

(5) L'originalo uzas la vorto « phallos ». Ambi, « phallos » (Grekolatina) et « lingam » (Sanskrita) es anciena sakra nomi dil virala peniso kreanta; ek tempo, kande lu juis religial adoreso. Pro ke la formo « phallos » es absolute ne-Idigebila, me preferis « lingam ». Difero inter li esus apene definebla.

la kinesma yaro, ye la festo dio « Tanapa » il egorjesas e manjesas komune. Se on questionas singla Ushgulano, apene un savos quon to signifikas. Ma se la sekreta koncio dil tribuo irgamaniere trovus korpala boko, ol certe dicus, ke la mortonta sakra animalo es simultane deo e viktimo, e ke ta qua manjas de lua karno, partoprenas lo deala.

E tala tauron princo Phutha ocidis! Omni restis muta. Nulu esis kapabla questionar la puero, quale lo eventis. La puero tremis.

Tri yari ante nun, questa nigra, giganta tauro, kun la blanka krecentatra makulo sur la fronto, selektesis kom viktimo. Dum tri yari il esis deigita *totemo (6). Dum ke l'altra tauri en la vintro-monati esis ligita quale kaptiti al kripi e ne darfis livar li, nula restriktio koncernis la sakra tauro: segun-dezire il povis sejnarn en libera, fresh aero e movadar su. Tala esabis anke nun. La puero Ardevan ne ferme tenabis la tauro. Il ekduktabis lu al nivoza prato. Subite Ardevan vidis la princo proximeskar kavalkante. La princo — il bone vidis lo — esis drinkinta. La puero ne salutis il, od adminime ne inklinis su tro profunde avan il. Il savis ke libera Svania odiis la princo, pro ke il volis sklavigar la lando, — libera Svania de Ushgul til Latal ankore nultempe agnoskabis princo o siniro. La princo iraceskis. Lua regardo *hitis (7) la tauro: il sizis sua larja poniardego e per un frapo abatis la kapo. La mortant okuli jetis regardo plena de furio e morto-doloro a sua violacinto.

La turbo dispersis su: omni iris necerte, preske nehabile a sua domi. Singlu volunte diskutabus la terorajo kun altru, ma la rubando dil komuniko esis lacerita, e nulu povis trovar vorti. La korpala terorigeso paralizis omni, e la membru esis sen forteso. Tale li iris silencante adheme, en opresanta presento pri la fato.

Questa-vespere la « Machub », la ter-etajo dil domo, acceptis negastigeme la libera Svani. Questa-vespere li sideskis an la herdo kun trista *brudo (8). La kateno super la herdo esis forjita ek membri modlit a figuri — simbolo dil gento, dil fami-

(6) Vorto internaciona. = Objekto od animalo esanta emblemo di klano od individuo, koncerne parenteso; anke imajo di ta emblemo.

(7) komparez Progreso, junio 1933, pa. 117.

(8) komparez Progreso, decembro 1933, pag. 230.

lio. Ye questa kateno la Svani juras, ye olu li anke imprekas. Sputizar la kateno esas sakrilejo, e prenar ol ek stranjera domo es sangal ofenso. Ye questa vespero la libera Svani vidas ofensita la kateno dil herdo. Silencoze e savante brulas la fairo. La fairo es santa, la Svano savas lo. Ye la herdo la Svano ne regardas en la vizaĵo dil altra; il dialogas nur kun la fairo. Altra konverso ne naskas ye questa vespero. Il spektas en l'ardoretanta karboni e sentas profunde en l'internaĵo di sua esenco anke ardoreskar brulo. La mulieri filifas. La brulanta speno lumizas la pezoza ligna frami an la tri parieti dil « Machub »: la staceyi por la bestii. La bestii stekas la kapi aden la kripi. La frami, kripi, e faki es ornita per ligno-skulpturi, sur qui jacas yarcent-evanta fuligino. L'oldega primitiva sono di rumino interruptas la silenco. Kelkafoye la Svani regardas vers la bestii. Bestio regardi lumeskas en la miobskureso. Questa-vespere la Svani tre triste regardas aden l'okuli dil bestii, ma precipue en ta « Machub », en qua l'ocidita tauro esabis ligita.

Ye frua matino dil morga dio soneskis le « Sankur », la sakra trumpeti. Sub la tilieĝo li kunvokis la popolo. La homi de Murkmel, Chubian, Shibian ed altra vilaji hastis al asembleo. Tota libera Svania hike kunvenis. Ushgulano apertis l'assembleuro.

« Ankore nultempe la komono de Latal agnoskis irga aŭtoritata povo super su », il komencis. « Vane nia vicini ek princa Svania penis submisar ni per violento o ruzo: al violento ni respondis per l'armo, al ruzo per persisto. »

« Bona! Bona! » kriis l'assembleiti.

« Ma l'enemiko divenis superba » — l'oratoro duris. « Princo Phutha ocidis nia tauro, nia sakra tauro. Quon ni dicis al deo Germet? »

Ecitanta fremiso reptis aden la cerebro dil turbo. Omni silencis.

« Princo Phutha meritas la morto! » finis l'oratoro.

« Princo Phutha meritas la morto! » resonis laute ek la turbo.

Plusi parolis. Omni postulis la morto dil princo. Ma quale to eventez, nulu klare savis. Single opozar su al princo esis danjeroza. La princo povis kombatar kun non bravi. Il esis giganto, quale omni ek la gento de Dadeshkheliani; ma ne plumpa giganto, ma extreme ajila e habila. Tota forta gento

vivis en il. E ja l'aspekto di sua nuda korpala forco kreis teroro. Kad on komune atekes il? To signifikus milito-deklaro a tota princala Svania, e *superis (9) la forci dil Ushgulani. Anke la sola familio di Phutha esis apene vinkebla: facile il povus inkluzar su kun sua fidela kunkombateri en sua turmo, e konquestar questa turmo esis komplete neposibla. L'Ushgulani savis lo, ma ne konfesis lo a su. Singlu ek li projetis venjo, ma nulu savis dicar la voyo al venjo. Tale li disiris.

Dumvoye unu susuris ad altru: quo, se on lurus la princo che su kom gasto? Ma en la susurado pavoro celis su —, nam violacar la gast-yuro esas segun la yuro dil monto-populi la maxima, nulamaniere expiacebla kulpo. L'audanto tremis. Ma il susuris lo a triesmo, la triesmo a quaresmo, e tale lo iradis. La teroroza pensajo reptis de unu al altru, tenebroze ed opresante. Singlu justifikis su koram su ipsa per ke la pensajo ne originis de lu ipsa, ma de altru. Ma lua anmo salutis ol joyoze, quankam ne quiete. Fine naskis quaze tacata pakto, luror la princo kom gasto aden la vilajo.

Monati pasis, e la princo ne montris su; il esis kom gasto en Abkhazia. L'Ushgulani lasis nula vorto pri venjo lauteskar inter su, quale se li obliviabus. Ma singlu por su pensis pri lo, sempre nur pri lo.

Fine di mayo princo Phutha voyajis tra Ushgul. Il esis tote sencucia e preske obliviabis l'evento: quon importas l'ocido di un tauro? Il ya povus donar kin altri vice un. Phutha ne savis ke la tauro quan il ocidabis, esabis sakrifikota.

Il kavalkis sua voyo, tormentate da durstego. Che la domo di familio Pagnani il haltis e vidis yuna Kasbulat. Questa tresayis ed en la sam instanto ridominacis su: en lua cerebro fulguris timoz ideo. La princo pregis pri aquo. Kasbulat respondis:

«Ka la princo ne volas honorizar nia domo per sua vizito?»

Ye altra okaziono la princo apene satisfacabus la prego. Ma questafoye il joyis pri lo. Kad il kredis efacor per sua vizito lo eventinta? Il konsentis. Kasbulat tenis la kavalo, e la princo decensis.

La patro di Kasbulat, olda Kensav, preparis pompoza festino. Il invitis la vicini, kantisti e rakontisti. La vino fluis ek kaprikorno-korni, ek la guturi sonis ruda milit-kansoni. La yunini dansis kun la yuna ruranuli. L'olda rakontisto pleis sur

(9) komparez Progreso, oktobro 1933, pag. 197.

« Chunir » — to es ligna arko, tensita super bovostomako e kun simpla mancho — e kantis la rakontajo pri la forestrejino Dali. La « Thamada », la direktero dil festo dicis un tosto pos l'altra.

Dume tota Ushgul, oldi e yuni, levis su, nam Kasbulat sendis mesajo ad omna sua amiki. La princo iris aden la kaptilo. Lua vivo pendas ye un haro! La respiro dil Ushgulani iras ecitoze. On mustas ocidar il, quik, nam nultempe rivenos instantly plu favoroza! Ma qua ocidez lu? Qua violacez la lego dil gastoyuro? Nulu, nulu, nulu! L'Ushgulani restas fidela al paroli ed agi dil patri ed avi. Quon facar? L'anmo dil tribuo laboreskis: omni kune ocidez la princo, omni asumez la responso! To esis la salvant ideo. L'Ushgulani asemblis su en mikra obskura kirko che Shibian, qua nomesas « Lamaria Ushgwlashish » : Maria la deomatro de Ushgul. En l'anciena profeso dil Svani, la deomatro es nulo altra kam la matro Tero. Celeme ed obskure li ageskis: singla del viri skrapis kelka plombo de sua kuglo. Ek la deskrapita plombo li gisis komuna kuglo. Li prenis fusilo, forjita ek fero, chæjis ol per la kuglo e stekis ol en un del *shut-aperturi (7) dil kirko. Ma qua shutos? Itere venis la teroriganta penso pri la personala responso, ed itere respondis la klano-koncio: li ligis longa kordo al fusil-hano: tot Ushgul devis tushar la kordo! La tota klano samatempe exekutos l'enemyo. Singlu pozis la manuo al kordo. E pos to li anhelante vartis la signalo. Subite ek la domo di Pagnani sonis la tondrovoco dil « Thamada » : « Adportez reda vino! »

To esis la signalo. La sennombra manui tiris yel kordo. Princo Phutha, qua sidis kun dorso turnit al kirko, sinkis *hitite (7).

La morto dil sakra tauro esis venjita. L'Ushgulani klamis exultante.

Ma quante longe? Kensav Pagnani furieskis pro iraco. Kande olim la sakra tauro ocidesabis, il sejojnabis en vicina Lechkhum. Il savis nulo pri l'obskura susurado di la libera Svani. Ma nun il savis, ke il ne povas suportar la deshono. Ocidar la gasto? To ne nur esis nehumana, to esis trahizo! La tradiciono dil patri ed avi esis violacita. L'oldulo renegis la filio, la familio, la tota klano, Ushgul, ed iris aden stranjera lando. Tota Ushgul tremis, kande ol vidis il departar. E quale komence, ye l'ocideso dil sakra tauro, en la koncio dil tota tribuo matide kreskabis la fluxo dil venjo, tale nun komencis

la desfluxo dil expiaco. Singla Ushgulano sentis an su la neefacebla makulo dil deshono. Nulu de li povis riregardar la kirko Lamaria Ushgwlashish. Itere la memoro dil tribuo semblis trublita. Obskura konfuzeso esis en l'anmi. La homi perdis forteso e kurajo. La laboro perdis la benedikeso per frukto. La tero semblis sikeskinta. Anke la mami dil bovini: dum tri yari li neplus donis lakto e ne augmentis. Omni kredis: queston impozis a ni la deomatro de Ushgul, la teromatro dil Svani.

Ankore hodie de Novyaro til Petro-e-Paulo on povas recevar en Ushgul nula peceto de fromajo, nula glutedo de lakto. L'Ushgulani volas expiacar sua fideleso-rupto, fidele a sua vovo ye Lamaria.

Kad existas Usana linguo ?

Ni povas pardonar la revui pure nacionala, qui diskutas la vivo di altra nacioni, quale se oli esus sur la luno. Ma revuo internaciona, quale PROGRESO... Siori Redakteri! Ka vi ne posedas adminime du lekteri Usana?

On tradukis por PROGRESO (X : 228) artiklo da H. MacFrane pri « Oxford-English ». La tezo di ta artiklo esis : « Ni do povas expektar la tempo, en qua la Angla linguo e la Amerikana « dialekto » esos du diversa idiomi ». Me ne kredas ico, e me skribas ca artiklo por justifikar mea ne-kredo.

Nu, quo esas la Usana dialekto kom idioma? Ni traktas konceptajo unesala; or nek en Anglia nek en Usa existas uneso linguala ecepte en la nivelo di kosmopolita personi, precipue en la literaturala formo dil linguo. Omna personi, qui venas en ta nivelo, mustas konformigar su. La persono, qua parolas diverge del komuna norma linguo esas preske sempre persono lokale restriktata. Pri lu e lua linguo ni ne bezonas parolar. Ma MacFrane implikas, ke la universala Usana linguo diferas del universala Angla (Britaniana) linguo.

Qua pruvi ofras MacFrane? Lu dicas, ke *Babbitt* aparis en du edituri, un Angla ed un Usana. Pruvez lo; me ne kredas. Me lektis Angla autori e me lektis Sinclair Lewis; me ne perceptis linguala difero, ecepte en la konverso dil personi dil libri. Chanjar la paroli di *Babbitt* esus destruktar parto del *raison d'être* dil libro : exhibitar krude a ni ula Usana tipo. Omni savas, ke l'imprimisti dil du landi havas dife-

ranta kustumi, pri puntizado ed ortografio (Usana *tire, curb*, Angla *tyre, kerb*). Oli esas bagatela.

MacFrane aludas la ortografii *through* e *thru*. Semblas, ke lu implikas difero pronuncal. La Anglo lektante *thru* pensas probable : « Ha! La Usano kredas, ke [yu] esas neposibla pos [r], e komprenas, ke ta ortografio indikas nur la ordinara pronunco kun [u].

Quankam rekomendata da ortografio-simpligisti, la mala ortografio *thru* ne aceptesis da imprimisti. (Me preferus kom simpligo la ortografio *throo*.)

On questionos : Ka la pronunco Angla e Usana ne diferas? Yes, la lingu divergas pronunce, ma to ne yurizas on di parolar pri aparta idiomi. Me audis debateri de Oxford kontre lokala debateri (la Oxfordani vinkis per populal voto). Li pronuncis *not* kom [not] (kun apertita [o] vice kom [nat], la universala Usana pronunco. Lia longa *o* semblis esar preske [eo]. Kurta *a* esis plu klozita, quale *e*. Kurta *u* esis plu apertita. Finala *r* ne pronuncesis.

Omna regiono kredas, ke lua pronunco esas norma. Do ni transkribus tale la Oxfordala pronunco dil frazo *She has not been there much, you know, Lord X : She hes naut bean thay-a moch, you kneh-o, Laud X*. Kontree, Oxfordana tale transkribus nia pronunco : *She haas nart bin thaarr much (?) , you know (?) , Lorrđ X*.

La autoro semblas uzar la vorto *dialekto* kelke konfuze, por indikar pronuncal divergi, forsan rezervante por vorttrezoral divergi la termino *slango*. Pro to esas kelke desfacila kritikar l'artiklo; nam segun un interpreto, lu kontredicus su kelkafoye. Me uzas la vorto *dialekto* por indikar maniero di parolar aceptinda nur lokale; la parolero ne povas parolar altre e ne koncias sua deviacio. Exemplo ek la Germana :

Spoart ihr doas Rāda! Eure Prädicht kenn ich.

Ich wiss, ich wiss : de Sinne, doas sein Sinda.

De Erde iis a Soarg. D'r blaue Himmel

d'r Deckel druf. De Sterne, doas sein Lechla,

de Sunne iis a grusses Luch ei's Freie.

De Welt ging under, wenn ke Foarr nich wär
und inse Herrgott is a Popelmoan.

A seld' ann Rutte nahma ihr verdient's

Schloappschwänze seit'r : doas is's, weter nischt.

MacFrane semblas dicar, ke la supozata desfacilesio inter-

komprenal inter Alabamano e down-eastano nur relatas la slango ma tote ne la dialekto. Or a me slango esas plu universala kam irga dialekto. Slango apartenas a la tota lando, esas forte konciata, kosmopolita a des-naiva. Hike e ibe on trovas lokala slango, ma ne tre grava.

Esas posibla, ke interlinguisto deziras kredar, ke la Usana linguo divergas del Angla : to minigus la minaco dil Angla kom IL. Ma ni devas ne kredar, quon ni deziras. (Komprennde nun en la vivo politikala ta precepto esas abolisita.) Cetere, tala divergo desvalorizus nia argumento, ke la IL pos adopteso ne disfalus aden dialekti!

Inter exterlandana eruditi esas la modo parolar pri Usana idiomio. Langenscheidt editas *Metoula-Sprachführer* pri « Amerikanisch » e « Englisch ». Me prizus komparar la du. Probable la unesma informas la lektero, ke en Usa bisquito esas *a cracker* e ne *a biscuit*. Yen quale la linguo di Shakspere disfalas!

Inter ni on havas H. L. Mencken. Me ne povas decidir, ka e nsua libro *The American language* (la Usana linguo) il dicas, ke existas Usana linguo, o ka nur, ke devas esar Usana linguo. Ta qua dicas, ke devas existir Usana linguo, ke ca o ta naciono devas havar propra linguo, esas folo. Mencken es forsan kelke simila al kreinti dil Norvega linguo, quankam la mencionita entraprezo posible havis racioza motivi. Kelkafoye Mencken mustas krear nova konjugo por verbo segun ula fantazio pri Usana ablaut-serii.

Iua koncepturo es mixuro di dialekto, la gramatikal libereso dil neerudito e la forta, frapanta expresuro di slango. Ta lasta elemento me admisas libere a mea propra parolo. Ma koncerne la cetero : me apene savas, ka Mencken deziras, ke la literaturisti nur observez ol, o ka il deziras, ke li imitez ol. Unamanue il semblas odiar la klaso, a qua ta parolomaniero esas propra, odiar lua pensi, amuzi, kustumi; altramanue il semblas dezirar romano skribita en ca linguo. Forsan il volas tandem, ke on skribez romano, qua deskriptas la populo, en la linguo dil populo ipsa.

Ma kande Mencken skribas ipsa, il uzas la Angla linguo. Iua linguo esas en ta nivelo, qua esas la Norda Stelo e la normo di omna altra niveli. Por venar en la klasi profesionala, la bas-klasano mustas parolar « korekte » (t.e. segun la universala normo). En la skolo la instruktisto sempre urjas

a korekta uzo. La developo dil normo sequas la lego di « progreso en la linguo »; la linguo sempre abandonas intrinseke konfuza, neekonomioza, nelogikala expresuri por klara, ekonomioza, logikala — nultempe la kontrea esas vera. Ma en la linguo dil basa klasi konfuzeso, desekonomio e nelogikaleso formikumas plu kam en la literaturala nivelo. Do la movo esas generale de ita vers ica. (Kad ica principo havas aplikebleso en la interlinguistiko?)

Tamen la originala tezo di ca artiklo esis la uneso dil lingui Usana e Britaniana. Mencken dicas, ke la mezklasa (mikra-borgeza) Usano komprenas ma ne parolas la Angla. Ma lo sama povas esar dicata pri la sama klaso en Anglia en la sama senco. Anke, se es bona, ke la literatural linguo en Usa decenset aden la regiono di slango e gramatikala neologismi, esas samgrade sanigiva por la literatural linguo en Anglia (ed ambi trovos grandaparte la sama materio!). Cetere en ca dio, la du literaturala lingui ne povas decensar parte. La komunikado inter la landi esas tro granda — la linguo di un naciono havas la brakio cirkum la kolo dil altra linguo. Se Usa determinas la pazo, maledikez Hollywood, ne me!

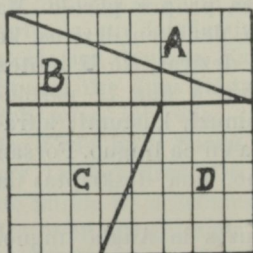
Meredith KNOX GARDNER.

Paradoxi

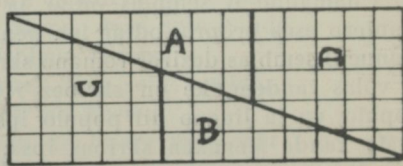
da C. PAPILLON

Geometrial paradoxo

Konstruktez quadrato e dividez ol per 64 mikra quadrati (8×8) quale sur la figuro 1. Pose, tranchez segun lo indikita

$$8 \times 8 = 64$$

$$13 \times 5 = 65$$

e kun-posez la 4 peci quale sur la figuro 2. Vu obtenos rektangulo qua havas 65 quadrati (13×5). Do, 64 egalesas 65.

Aritmetikal paradoxo

La Greka filozofa Zeno, ante 2000 yari, expozi ke se Achilles perseguas tortugo qua esas 10 pazi avan il, nultempe Achilles atingos la lenta tortugo quankam sua rapideso es dekopla. Dum ke Achilles kuras l'interspaco de 10 pazi, la tortugo kuras 1 pazo e ne atingesas. Dum ke Achilles kuras l'interspaco de 1 pazo, la tortugo avanca de $1/10$ de pazo e ne atingesas. L'interspaco divenas $1/100$, $1/1000$ de pazo, edc, ma ol duras sempre. Do, nultempe la tortugo atingesos.

L'argumento da Zeno esas: ul interspaco povas esar parkurita nur se omna sua parti es parkurita e to es nepossibla pro ke la nombro del parti es infinita.

On prizentas kelkafoye la problemo plu moderne, yene :

Homo es 10 kilometri avan lokomotivo qua iras defoye plu rapide kam il. Il ne timas, nam kande la lokomotivo irabos 10 kilometri, il irabos 1 kilometro. Kande ol irabos ica kilometro, il irabos 100 metri. Ol iros 100 metri ed il 10 metri ; ol 10 metri ed il 1 metro, edc. Do nultempe la lokomotivo aplastos la homo.

Tamen, kara lektero, ne probez !

Tempal paradoxo

W. Russell enuncis simila paradox, ma kun intertempi kreskanta vice diminutanta. Yen :

Ul Tritam Shandy konsakris du yari por skriptar l'istorio di la du unesma dii di sua vivo. Lu desesperis pro ke nultempe lu sucesos skriptar l'istorio di sua tota vivo.

Tamen ,se lu esus nemortiva, lu sucesus nam lu povus skriptar l'istorio di sua centesma dio kande lu evos 120 yari (se lu skriptis la 2 unesma dii evante 22 yari), l'istorio di sua milesma dio kande lu evos, 1020 yari, edc. Irge granda esas la rango dil dio rakontenda, la yaro samranga arivos e l'istorio skriptesos.

Pekunial paradoxo

(ek « *Monthly Letter* » di Junio)

En Meza Amerika on raportas la sequanta naraco pri la pekunio-stando :

En landi quale Venezuela e Kolumbia la peso e dollar valoris longatempe lo sama, tale ke amba moneti uzesis samvalore en amba landi.

Uldie la guvernierio di Venezuela diminutis la valoro dil Kolumbiala dolaro a peso 0,90 (tale, en Venezuela, on obtenis proksimume peso 1,10 po 1 dollar) por influar valoroze la pago-bilanco di sua lando. Quik la Kolumbiala guvernierio respondis diminutante la Venezuela peso a dollar 0,90 (tale, en Kolumbia on obtenis proksimume dollar 1,10 po 1 peso). Pretendo: Diminutante oro-kovro.

Ulsundio, Kolumbiano decidis drinkar glasedo de biro. Il eniras taverno cis la frontiero, pagis peso 0,10 kun Kolumbia dollar (valoranta peso 1,10) e pregis donar la chanjo a lu en Venezuela pekunio, obtenante un Venezuela peso.

Nun il frequentis taverno sur la altra latero dil frontiero, drinkis glasedo e pagis dollar 0,10 per sua Venezuela peso (valoranta dollar 1,10) retrorecevante un Kolumbiala dollar.

Pose il retromarchis a Kolumbia e pagis sua triesma glasedo de biro per la sama dollar, quan il posedis kande il komencis la turo.

Pos plurfoya repeto, la brava drinkemo, qua ne esis ekonomiiisto, iris adheme. Il havis en sua posho un dollar, quale ye la departo, ed il kredis ke il ne komprenis la miraklo pro ke il drinkabis tro multe.

Kad la Venezuela peso e la Kolumbiala dollar ne povus havar tote Europala nomi?

Ekonomial paradoxo

Dekamil homi (la infanti e la oldi neinkluzita) vivas en nekonocata insulo. Uli kultivas fromento, altri fabrikas shui, mashini o domi. Konciante ke on havas plu multa avantaji interkonsentar kam interbatar, ca 10.000 homi interkonsentas e repartisas maxim egale la duro dil necesa labori. Ante 15 yari, 100.00 labor-hori podie esis necesa por la necesa produktado. Do, singlu laboris dum 10 hori. Ma uldie nova mashino posibligis, fabrikar dum cent hori tam multa shui kam dum mil hori. Li ne havis la foleso fabrikar dekopla quanto de shui nebezonebla! Li preferis repozar kam produktar neutila kozi. Tale, 90.000 labor-hori podie suficis por la tota produktado di l'insulo. Quik, singlu laboris dum 9 hori vice 10 e la sama quanteso de bezoni satisfacesis.

Nova mashini e dungi por la kultivado, nova procedi por la vesto-fabriko, por la mashin-fabriko, por la konstrukto, posibligis ke nur 10.000 hori divenis necesa por la tota produk-

tado. E, saje, la 10.000 homi laboris nur un horo podie e profitis la sama avantaji kam kande li laboris 10 hori.

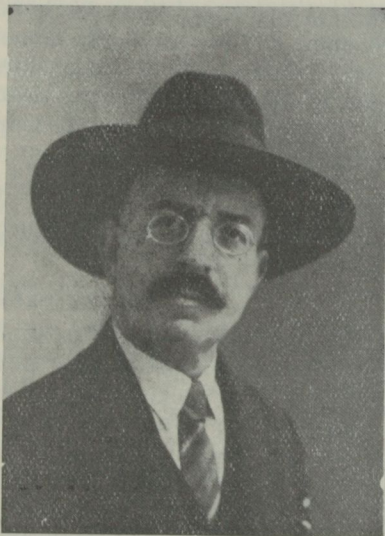
Pos lia un-hora laboro, li promenis, amuzis peskar o ludar shaki, okupis su pri arto, muziko, literaturo, amoro, ciencal esplori, saja sporti ed havis tale bela vivo.

Li ne esis doktori pri ekonomio; li ignoris quo esas la chomanti sen kompro-povo; li savis nur ke kande on repartisas la laboro necesa e pose la kozi produktita, omno esas simpla.

Ma en la cetera mondo, la progreso (?) pri produktado esis multe plu granda. Un laboristo fabrikis 3000 elektal lampi dum un dio vice 100 kelka yari antee. Per mashino Owens, 9 vitro-laboristi fabrikis tam multe kam 90 antee. En 1865, kande on eskavis la Suezkanalo, 4.000 laboristi esis necesa por diplasar certena volumino de tero. Ante kelka yari por eskavar la Wellandkanalo (Kanada) 5 laboristi suficis vice 4.000 por la sama volumino. E la shui-mashini povas furnisar 10 pari omnayare por singla homo, dum ke 2 pari suficas. L'agro-mashini posibligis plumultigar la quanto de frumento.

Ma la duro di l'omnadia laboro ne diminutis proporcione e plu kam 30 milioni de homi chomas e duros chomar. Li e lia familio ne manjas sat multe e dume on brulas o jetas en la maro la frumento quan li ne povas komprar sen salario.

Yen doloriganta paradoxo.

Inj. C. PAPILLON

Altra ekonomial paradoxo

En ula urbo homo eniras biciklo-butiko e kompras un vehilo po 1000 franki. Lu pagas per cheko.

La vendisto kuris che la talioro, komendis vesto e pagia per la cheko ricevita.

La talioro kuris che la moblisto, kompris tablo e pagis per la sama cheko.

Fine, kom dekesma, la mastro dil bazaro recevis la cheko, ma en la banko on ne pagis pro manko di pekunio-depozo.

Lore, la bazarestro kunvokis la non altra komercisti e dicit: « Ni omni es responsiva. Ma tamen singlu de ni ganis 20 %, do 200 franki, per ca cheko. Singlu de vi donez a me 100 franki, la cheko destruktos e restos a ni gano de cent franki. Ca fripono havis bona ideo, lu helpis nia komerco e se multi facus quale lu, la krizo finus ».

Etikal paradoxo

Vice enkarcerigar la chek-eskrokero, on devus honorizar lu kom salvero dil komerco.

Lingual paradoxo

A l'eminenta membri di nia Akademio esus necesa adjuntar tam multa akademiani maxim posible ne-eminenta, qui nul-tempe studiabus greka o latina, qui savus la minim nombro de lingui, to es nur la patrol linguo.

Kande on propozus nova vorti por expresar nuanci qui existas nur en un o du lingui, la nulsavanta akademiani respondus: « me ne komprenas ed omni qui, quale me, savas nur la patrol linguo ne komprenos. Tamen, por la nura savo dil patrol linguo li es la maxim interesita por l'uzo di L. I. Do, refuzez tala nova vorti.

Ma to ne es paradoxo, to es serioza propozo.

Milionieri fondas kolonio komuna

Trad. da Jack HENRY (London).

En USA fondesis hemo-societo por Florida, la « Florida Home Co ». Membri esas fabrikisti, milionieri, acion-pose-danti. Olua membri intencas komprar del guverniero parto dil stato Florida, por ipse krear propra, ekonomiale nedependanta komuno di olima milionieri.

La membri unionita en ta societo, presente cirkume 40.000 ofris a la guvernierio kom komproprio lia tota posedajo de fabrikerii, konstrukteyi, fervoyi, industrialia produkteyi, lia posedaji en sulo edc. La desfacilaji nur esas, ke la guvernierio mustas trovar nova domeno por la tilnuna habitanti di Florida.

Interesanta esas, quale ta milionieri intencas organizar lia futura komuna administro por povar restar maximagrade « inter su ».

Omna disponebla pekunio pozesas en un komuna kapitalo-kaso e la nova komuno devas esar centrale administrata quale unika acion-societo.

Omna fabrikerii e produkteyi, la elektrala forco-stacioni e la cetera teknikala konstrukturi e mem la menaji e la agrikultivado devas esar equipita kun la maxim nova inventuri e devas funcionar segun la maxim akutala stando dil tekniko se posibla automatale tale ke laboristi e servisti divenas tote superflua. Universitati devas edukar la filiuli e filiini dil milionieri ad injeniori qui pose ipsa savos servar la mashini.

« Nia » domi, « nia » fabrikerii en vivo meze di abundo.

La olima milionieri volas esar absolute inter su e volas vivar segun lia koncepti pri mondumala vivo. Pro ke la tota kapitalo esas en un kaso, ne plus existas privata kapitalo, e la membri dil « Florida Home Co. » ja cadie parolas nur pri « nia » fabrikerii, « nia » plantacaji, « nia » domi edc.

Pro ke on ne plus bezonas dividir kun employati, laboristi e servisti, on volas grantar a la civitani (qui ya omni esas acion-posedanti dil komuna entraprezo) omna produktata necesaji quale manjaji, vesti, mobli ed anke domi, automobili tote gratuite. Konseque, pro ke omno esas obtenebla gratuite, la cirkulo di pekunio divenas superflua, same kam la demando di irga kontributi od imposti. La profito dil entraprezo do grantesas a la acionposedanti senreste en formo dil omnadia necesaji en abundo. Quante plu la produktili povas produktar, tante plu riche la civitani povos vivar. On volas vivar en ica lando, quale on vivas kom gasto en richa gasteyo e quale on anke til nun, ante la krizo, kustumis vivar en ica rondi, « inter su ».

Inter la Amerikana popolo on observas la developo dil afero kun deskontenteso. Ma duktanta jurnali publikigas artikli da

la *teknokrati en qui li pruvas, ke, se la ideo divenas fakto e sucesos, on povus krear en tota Amerika simila stando: Pro ke la guvernierio posedas la aparato dil produkto e povus funcio-nigar ol instantale per la nova armei dil laboro-servo.

Kad ico esas nova ideo?

La sama milionieri, qui nun membrasikas ica Florida Home Co. akre kombatis simila idej ne venanta ek lia rangi e de homi qui ne posedas milioni por facile realigar tala ideala stando di pacoza vivo en la mezo di abundo. Tamen la stando deskriptita esas nun agnoskata kom ideala, e ne plus la tale nomizita « libera ludo dil forci dum qua le maxim bona sucesos ». La unika difero esas, ke hike kelka milioneri volas komprar privilejo por su, quan lia plu povra « adversi » volas realigar por la tota homaro. Ma pos kelka cent yari on ne questionos qua introduktis tala stando, la chefa demando esas ke ol existas universale e sur la tota mondo!

La Labirinti

Da C. PAPILLON

En l'Enciklopedia Vortaro Larousse, on lektas pri la labirinti :

« En Egiptia la Labirinto (Fr. Labyrinthe) (de l'Egipta *loperohounit* templo dil kanal-boko) esis imensa edificio de 200 metri per 150, deskriptita da Herodotus ed ekterigita da Petrie en 1888 e 1910. Ol konstitucis la funeral templo e la funeral urbo dil piramido konstruktita en Hawara ye l'enireyo dil Fayoum dal rejo Amenemhat III del dekeduesma dinastio.

La Labirinto di Kretia esis komendita da Minos a Dedal, segun la mitologio, por divenar la lojeyo dil Minotorus. The-seus, guidata dal filo di Ariadna sucesis ocidar la monstro e ritrovar pose l'ekireyo.

On opinionas ke ca labirinto es nur la Palaco di Minos, ekti-rigita per la Angla eskavuri di Gnos (1900) en qua, omnaloke on remarkas la hakilo-signo. Or la vorti finanta per *inthe* es ek linguo Egeana ; *labyr* komparesis a *labrys* qua signifikas hakilo en Karia, regiono influita dal Kretia. La labirinto do esis nur la hakili-palaco.

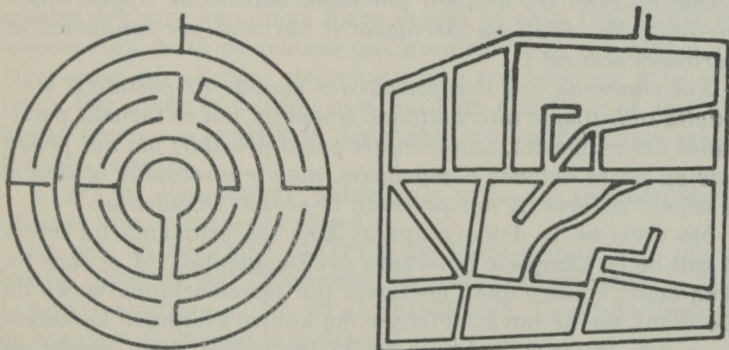
Greki e Romani nomizis « labirinto » ensemblo de konstruk-

turi en qua l'intriko dil chambri e koridori esis tante granda ke la vizitanti mustis misirar ».

La galerii di mineyo, la katakombi sub Paris (pri qui forsan me uldie parolos), sub Roma, la kloaki sub Paris, la reto di l'urbal stradi, mem la ombroza alei di foresto konstitutacas labirinto.

L'Ancieni opinionis ke on ne povis ekirar labirinto. Me desegnis du irga labirinti. Probez ekirar ek oli, kara lektero. Ma vu ne es en la labirinto ipsa vidante nur muri cirke vu. Do, agez yene :

Kovrez la desegno per opaka kartoneto en qua es mikra truo posiblante vidar nur parteto dil reto. Vu devas, deplasant

ca truo, departar dil enireyo, parkurar dufoye omna voyi ed ekirar per la departo-loko. Od anke, supozante ke la labirinto es mineyo, departar de irga kruco-voyo (supozita enireyo-puteo) e pos parkurir omna voyi dufoye, retrovenar ye la enirekir eyo-puteo.

Por memorar la paso en singla voyo irita on trasas tra la truo sur omna lineo sequata streketo ye l'eniro e ye l'ekiro dil kruco-voyo. En reala labirinto on depozus stoneto vice trasar streketo.

La problemo es sempre posibla ed en la proxima numero di PROGRESO me donos la tri simpla reguli aplikenda. Cetere me pregas la lekteri qui trovos la metodo skribar a me pri to.

Forsan, uldie, to povas servar !

LINGUO

Tabula Rasa!

En Nro. 95 dil tre bone redaktita ed interesanta revuo « COSMOGLOTTA » Ric. Berger ofras a ti qui ne es komplete ignoranta pri Occidental la sequanta, tre astonanta deklaro :

Mult persones crede que li max grand qualita de Occidental es su naturalita. Ili erra! It ne es desfacil composir un lingue con aspect natural, prendente li paroles in li grand lingues de civilisation! Ma li desfacilita consiste in incorporar li paroles international in un systema regulari de derivation. E ti problema ha esset tro desfacil por omni autores de lingue international. Pro to ili ha circumeat li obstacul per renunciar al derivatives natural !

Noi concorda con li esperantistes quande ili postula li simplicita in li lingue international. Quam ili, noi es faruchi partisans del regularita, tam complet quam possibil; ma noi pruva que on posse obtener ti regularita, mem konservante al lingue li aspect natural. E noi presenta ti pruva: Occidental.

Me dicis ke ta deklaro aparas kom tre astonanta ad omna ti qui ne es komplete ignoranta pri Occidental. Ed ol esas lo. Kun omna admiro quan me havas por la remarkinda verko da De Wahl, me ne povas defensar me kontre l'impreso ke kelkafoye esas tre jenanta havar amiki tro zeloza. Nam kande on volas pruvar omno, on generale pravas nulo.

Ni volas unfoye por omno facar « tabula rasa » kun ta amaso de sofismi, per qui uli esforcas piktar la linguo Occidental kom la « nec plus ultra » dil sistemi mondlinguala. Ni sempre esforcis restar objektala en nia kritiki, agnoskante la bonaji dil altra sistemi, ube li existas e ne celante la defekti di Ido. Lo minima quon ni povas postular es, ke nia kunidealisti ek l'altra kampeyi retropagez ni per sama pekunio. Me regretas mustar konstatar (e ta impreso es anke ta di multa amiki ne-idista) ke la sucio dil objektiveso ne es vertuo dominacanta en la polemiki occidentalista. Me regretas lo en l'intresto dil mondlinguala movado generale, nam se ni ne es kapabla, afrontar kun spirito ciencala ed absolute senprejudika la grava problemi linguala genitita dal moderna Interlinguistiko, ni kondamnas ni ad eterna disputado sen rezultaji pozitiva.

En quo do konsistas ta asertita « regularità » di Occidental? On montras a ni per qua moyeni linguo-mekanikala on povas obtenar omna vorti internaciona en lia naturala formo, to es sen la mutiluri trovebla en Espo, Ido ed altra projeti. Ta rezultajo atingesis per l'apliko dil famoza « regulo De Wahl », probable la maxim remarkinda trovajo dil moderna interlinguistiko. Ma per ica regulizo qua tushas nur la morfologio di la linguo, la problemo ne ja es solvita. La reguli derivala en Occidental fixigas nur la *formo*, ma ne la *senco* dil vorti. Or ica duesma latero dil problemo, qua relatas la semantiko es la maxim importanta; ol ofras la chefa obstaklo a regulizo satisfacanta e se ni koncesas loyale ke la labori di De Wahl konstitucas granda avanco en ta domeno relate la projeti antea, ni mustas deklarar kun omna forco necesa ke anke Occidental es ankore fora de ta perfekteso qua permisus a lu revendikar la lauri quin Ric. Berger decernas kelke tro jeneroze a ta sistemo. Por dicar la verajo : esas plu kam dubitebla ka ta problemo teoriale e praktikale nesolvebla trovez irgatempe satisfacanta regulizo.

E pri to l'argumenti polemikala uzita dal Occidentalisti ofras la maxim evidenta pruvo.

En nro. 93 di COSMOGLOTTA, De Wahl respondas a plura kritiki direktit ad Occidental en mea artiklo IDO E LA LOGIKO, aparinta en Nr. 93 di PROGRESO. Ta refuto ilustras en maniero eloquenta la justeso di mea enunci.

Unesme kelka mikra detali :

De Wahl questionas me pri la signifiko dil falsa formacuro « militariatu » kom equivalanto dil Idotraduko *militisteso*. Ta lasta vorto es rare uzita, ma olua senso es facile analizebla. E se malgre la plu kam preciza defini dil sufijo -atu, quin on trovas en la gramatiki di Occidental, la senso dil formacuro « militariatu » restas obskura, kad la kulpo es mea o ta dil defino ?

-ificar es asertite sufijo pure ciencala; do « povrificar » ne povas tradukar l'ideo ordinara di *povrigar*. Or, la granda libro OCCIDENTAL, DIE WELTSPRACHE, dicas simple: -ificar = zu etwas machen, bringen (bekannte Wörter) e citas ica tri exempli : identificar (gleichmachen) falsificar (verfälschen) e rectificiar (berichtigen). Me adjuntas spontane: justificar, notificar, significar, terrificar, gratificar e. c. La defino « sufijo ciencala » semblas esar sat vasta nociono en Occidental.

« capillalia » dicesas signifkar « amaso desordinita de hari (ex. falinta de matraci) ma ne *hararo*. Me mantenas ke « capillalia » signifkas *hararo* per la sama motivo « psikologiala », per qua « intralia » darfes signifkar *intestinalo*. On povus mem formacar la derivajo « capillage » kun la sama senco. Me vartas quiete, ke armizita per la gramatiki occidentalista, on pruvez a me lo kontrea.

« mortantie » es misderivuro. Me agnoskas lo. Nam en Occ. *mortar* tradukesas per « morir »; konseque la justa derivuro esus « morientie ». Ma pri ta eroro es kulpoza ne me, ma la desregulozeso dil derivado en Occidental. En Ido ni formacas reguloze: mortar - morto, dum ke Occidental postulas: morir-morte. Or, la radiko mort — havas la signifiko di nia Ida *mortig* — quo esas tote ne lo sama. La « reguarità » postulas ke « morte » expresez la rezultajo dil ago « mortar » (Ido mortigari) do morto provokita per ocido, nam segun la derivoreguli di Occ. la radiko simpla povas uzesar por indikar la rezultajo unika (unfoya) di ago. (Pri la finalo -e, ni savas ke ol es pure eufoniala e havas nula senco en su ipsa). Mea 16yara intokikeso per Ido ne permisas a me abutar ad altra konkluzo.

Pri mea formacuro « affabilerie » De Wahl skribas textope: « Affabilerie es fals derivat, proque ci es clarmen parlat pri lí qualità esser affabil, do affabilità. Là sufixe -erie significa un maniere de acter: bigotterie, coquetterie, pruderie, diabolierie e. c. Qualmen on ne posse distin'er inter un qualità e un actività, es por me un enigma! »

Tre bone! « bigotterie » es un actività, ma « afablita es un qualità. Ulo sama quale: cortesie, jalusie, bontà, generosità, frivolità, astutità, varità, turbulentie, impetuosità... To omna es qualesi pura. Komprenende, nam se li expresus ula agomaniero, li mustus havar -erie quale « bigotterie ». La simpla fakto ke omna ta « qualesi » esus nerevelebla se li ne precize manifestus su per tre karakteriziva *agomaniero*, to semblas esar mikra detalo tote neimportanta. Me koncesas ke la « enigma » aludita da De Wahl es tre reala. Ol es mem plu granda kam on pensas.

Mem plu karakteriziva kam la supera exempli es la sequanta fakto:

Ni de sempre kritikis, ke Occidental uzas ne min kam 6 sufixi diferanta vice nia sola Ida -eso, quankam la lingui vivanta qui furnisas ta afixal materialo nule donas la posibleso di dis-

linguo sencala klara e praktikale uzebla. Fakte, l'afixi -té (-dad, -tâ, -ty), -ie (-ia, -y), -esse (-eza, -ezza, -ness), -eur (-or(e), -ance (-anza), -tude (-tud) e. c. *okuras ibe pelmele sen irga sencal limitizo, la sama radiko povanta recevar sufixi diversa en la vivanta lingui, quankam la senco es omnaloke identa.

Or, l'autoro di Occ. asertas un plusa foyo, ke la senco di omna ca sufixi es klare definita. Per plura exempli li ilustras la diferi sencala existanta e lu mem astonesas, ke ni Idisti til nun ne ja sucesis komprenar la specala nuanco expresita per -esse, komparita a -tâ, distingo asertite konstatebla en omna lingui, inkluzite la Germana e slava branchi. E lu finas per asertas, ke l'existo dil unika -eso en Ido por omna ta senci es pura *pauperismo* qua kontredicas la tante laudata precizeso di Ido.

Yes, ma kande pos tala demonstri me demandas expliko pri la fakto, ke en teksti occidentalista e mem en la vortari on trovas la sama radiki kunligit a sufixi diversa (exactità-exactesse; amicità-amicie, pigress-pigrità) quo kontredicas la teorio pri la sencal klareso dil sufixi, De Wahl ne hezitas alegar *l'antee kontestita* neregulozeso derival dil vivanta lingui, por revendikar por sua propra sistemo la sama libereso en la selekto dil sufixi.

Konseque, tote segun quante to fitas la bezoni dil argumentado, la desregulozeso dil derivado en la vivanta lingui kontestas od agnoskesas. En l'unisma kazo ol justifikas la qualesi di Occidental, en la duesma ol exkuzas olua defekti. Per tala diskutometodi on adminime es certa, perdar nur se on facas lo intence.

○ Ni devas esar consequema en la defenso di nia idei. On ne povas justifikar ula procedi per argumenti quin on abandonas kande li divenas jenanta pri altra punti. Parolante pri la richesos dil afixaro occidentalista -atu, -ità, -itè, -esse, -ie, -erie, De Wahl deklaras ol kom necesa, pro ke singla sufixo expresas nuanco diferanta e lu adjuntas: « Li unic suffix -eso in Ido por omni ti different notions es pur pauperism e in omni casu contradi al multlaudat precision in Ido. « Ma altralatere De Wahl konsideras kom tote naturala, ke la sufixo -agie povez « in translatet sense » signifkar samtempe l'ago, olua rezultajo, la moyeno produktar l'ago, la loko e tempo di olua evento e la preco pagita po olu. Segun l'autoro di Occ. « li semblant mult divers senses es solmen un evolution natural del sense

primitiv, quel per to tutmen ne es escartat ». (HELVETIA Nr. 7). Pro quo to quo valoras en Occidental pri -agie, ne valoras anke en Ido por -eso?

Ni ne kontestas ke -eso povas expresar nuanci diferanta, ma ta nuanci determinesas dal kuntekto e tote ne bezonas esar expresita per la sufijo ipsa en vorto izolita. Se ni saciesas per nie sola -eso, lore to nule es pauperismo, ma koncie evitata komplikeso e balasto neutila. On voluntez kontemplan la suba tabelo :

OCC.	ANGLA	OCC.	HISPANA
pap-atu	papacy	secretari-atu	secretaria
bigott-erie	bigotry	fripon-erie	picardia
cortes-ie	cortesy	cortes ie	cortesia
delicat-ess	delicacy	sagi-ess	sabiduria
major-ité	majority	major-ité	mayoria
liber-tà	liberty	perfid-ità	perfidia

La lingui vivanta saciesas per un sufijo, ube Occ. uzas 6. Ka to anke es pauperismo? Notez, ke on povus facar la sama demonstro pri la F e la I. Komprenende to ne signifikas ke en singla linguo uzesas sempre nur un sufijo quale en la supera exempli e quale en Ido. Ma me repetas ke klasifiko dil sufiji segun sencal diferi klare videbla ne existas. Me pruvitis to per exempli en mea last artikli e ne bezonas facar hike nova demonstro. Cetere la longa serio de neregulozaji en Occidental montras klare la frajleso dil argumentado direktita kontre Ido.

Ma me hastas konkluzar.

Omna probi, obtenar la vorti internaciona en lia formo naturala per derivosistemo absolute reguloza, mustas necese duktar a fiasko. Por ke derivosistemo povez qualifikesar kom reguloza e facile aplikebla en la praktiko, ol devas docar ne nur la procedi pure mekanikala dil derivo, ma anke e precipue la uzomoyeni dil afixi segun la sencu klare definitiva. Or, ni advere trovas en la lingui naturala kelka principi generala qui permisas ulagrada klasifiko dil afixi segun lia specala signifiko, ma ta reguli revelas su kom absolute nesuficanta en la praktiko, nam la derivo dil lingui vivanta ne sequas strikte la legi dil logiko. Pro to anke De Wahl ne povis fixigar por sua derivosistemo altro kam kelka principi generala qui es ekstraktelebla de la lingui naturala. L'unika skopo perse-

quata da De Wahl es « conservar li *ja international paroles* in lor natural form e ne barbarisar les ». La vorto tote formacita es do en la centro dil sistemo; de ol on inferas per voyo deduktiva la senco (o plu precize la sencu posibla) del sufixi; Ido kontraste formacas sua derivuri per voyo induktiva sur la bazo di sufixi speciale selektita e sencale maxim klare definita. De to konsequas ke Occidental es multe plu naturala kam Ido, ma kompense havas derivosistemo plu komplikita. Ido sualatero indijas naturaleso absoluta, ma kompense havas gramatiko plu facila e derivado plu reguloza.

La konkluzo es ke Occidental ofras vera avantaji pri facileso komprenala nur al populi romanala. La konoco dil vorti internaciona es la prekondiciono por olua korekta uzo. Ti qui pro irga motivo indijas ta konoco (homi neerudita, parolanta lingui partikulara quale la slava, finlandan-ugrana e parte german-skandinavia) ne povas lernar Occ. per l'apliko metodoza dil reguli derivala; li mustas lernar e memorar la vorti tote facita quale en la naturala lingui. Ico agnoskesas publike da plura autori occidentalista, exemple Creux e Meymans (videz pri ta lasta l'artiklo : Li chimera de un artificial derivation en COSMOGLOTTA Nr. 76). Anke De Wahl konfesas to implicite per ica enunco :

« Adplu li majorité del suffixes con lor preciset signification tutmen ne existe in Occidental por instigar chascun hom del strad, composir nov paroles por general usu, ma por comprender li sense del paroles composit queles es usat in nor standard-ovres e poy secuer li bon exemples de nor lingueartistes. »

Pro quo durar la diskuto? Ni havez la kurajo, singlu en sua domeno, piktar la kozi, quale li reale esas. Ni esforcez montrar en nia propago la valoro dil fundamental principi adoptita e saliigar la prepondero dil avantaji rezultonta de li relate al desavantaji. Ma ni unfoye por omni facez tabula rasa kun ta metodi komercial-reklamala per qui on negas omna defekti e revendikas por su omna qualesi, inkluzite ti qui per lia naturo ipsa interekluzas l'uni l'altri.

Se niagas tale, ni desaparigas multa friciono-punti qui separas l'interlinguisti. To es cetere anke en l'intereso di Occidental ipsa. Nam se olua adheranti restriktas lia pretendi til postular nur l'agnosko dil perfekteso di Occ. segun la limitizita tasko fixigita da olua autoro ipsa, *lore omna nia obje-*

cioni falsas per un sola stroko. Ni mustos mem agnoskar la supereso di Occidental. Nam dum kande es tre posibla krear Ido plu perfekta sur olua nuna fundamento, on ne povas perfektigar Occidental. Ta sistemo es atinginta praktikale la maximo di lo facebla sur la bazo dil naturaleso linguala.

La futura problemo lore esos simpligita : Ni neplus diskutos sen plano e sen metodo pri la bonaji respektiva dil diversa sistemi. Ni simple probos abutar a konkluzo komuna pri la selekto dil fundamento adoptenda. Nam esas ta fundamento qua determinas omno cetera ; se ni ne konkordas pri ol, ni anke ne povos konkordar pri la detali linguala.

Pro to me anke konsideras la duro di tala diskuti kom neutila. Me vidas bone la defekti di Occidental, ma me anke vidas tre klare olua nekontestebla avantaji. E se ula ek mea amiki havas por l'autoro di Occidental nur indiferenteso e forsan mem desestimo, me devas deklaras a li franke ke me nule partoprenas ta opiniono. Certe ne! Ma ni devas trovar moyeno, kunlaborar en spirito amikala e klarigar, per diskuti serioza, ciencial e senprejudika, la grava problemi linguala qui okupas ni.

Me respondas : « prezenta! » ad irgu qua submisos a ni propozo racioza e skopokonforma por la realigo di tala programo.

A. MATEJKA.

« Ca » e « Ta »

Se vere la remplaso dil vorto « ca » es nekareebila me sugestas ke la propozo da I. Federn extensesez mem al vorto « ta » nam nula italiano o parolanto italiana linguo akordos pri l'harmoniizo dil propozita « questa » kun « -ta » qua versimile nur donas l'ideo dil abreviuro.

En italiana existas : questa-(o-i-e) por la personi o kozi proxima; quella-(o i-e) por la personi o kozi lontana, qui en Ido sat bone reprezentesas per « ca » e « ta ». Vicigante « ca » per « questa » me propozas la vicigo di « ta » per « que (1)la »; formi tre harmonioza, kompleta e nule desfacila al espelo.

Adoptante « questa » « quela » kom demonstrativ adjektivi ni havos la bela formi « questi » « quelli » por la pronomi demonstrativa e « questo » « quela » por la neutra formo nedeterminita, ma on interdikte la uzo dil tote kareebila distingo dil genro qua kreus la sharada formi: el-questa; el-quela; ol-questa; etc. vera ed hororigiva kap-ruptili. L. RAITERI.

Kontributo pri la Demonstrativi

(XI:23) En la argumento di Federn me pensas trovar un kulpo. Il dicas (p. 25): « Por emfazo uzesas preske exkluzive la formo implikanta indiko pri proximeso. » Il implikas, ke kontrasto di proximeso esas rare. Me deskonkordas. Rara o ne, on povrigas la linguo neposibligante emfazal indiko di foreso ed emfazal distal kontrasto. Me preferus tri demonstrativi: *ta* sen emfazo indiferenta pri disto, *disa* emfazal proximal, *yena* emfazal foral.

« La shokati da C konkordas nur pri olua ledeso. » (p. 26) Same de Boer: « Plura Idsti klamas laute kontre la vorto *ca*: *ol es leda, ol es monstro!* » (X:238) Siori, voluntez exkluzar me! Se vi lektos IX:31, vi vidos, ke me dicis: « (*i*) *ca.* semblas estar kelke arbitriala. » Anke IX:159, ube me pozas eufonio triesme inter tri qualesi. Por me la questiono esas, pro quo uzar artificiala vorti, kande on povas trovar naturala.

Kontree Federn repulsas *dis* e *yen* pro Germanaleso. Me supozas, ke lu havas motivo estetikal; me ne povas imaginar altra. Ma me preferas la kolda statistiko. Quale me dicis IX:31, DE *pezas* (*ne plezas*) plu kam SP-- certe plu kam I. (Forsan arkaika Angla *yon* apogos *yen*; ol es forte distal.)

Ta ne es arbitriala, ma *ita* esas. *T* esas Greka ed Indo-Europana, ancestro dil *d* en Germana *der, die, das*. Ma me ne savas la fonto di *ta yen*, quan multi deziras retenar (interjeciono). Bastien ne explikas; segun Talmey, la Latina havas *en* (anke signifikanta « denn, wohl (je)? » e « (wohlan) denn! », parenta kun Greka « *en* (segun Hofmann), e la Hebrea havas *hén* (*hinnén*). Me preferus *eko* od *eke*. (Talmey propozas *ekce* ed *en*.)

Meredith Knox GARDNER.

Komentu pri vorti propozita

abstrakta (X:116). Ja de du o tri yari, me kredis, ke nula detrimento rezultus de permisar la samtempa existo di radiki verbal e nomal absolute samforma. Komprenende sub la prezenta strukturo di Ido, kelkafoye ambiguoso rezultus; ma linguo est imaginebla, en qua nula direkta derivivo eventus inter la du vorto-klasi. Praktikale Novial es tala linguo. Altra exemplo, ube *ta* principio esus utila: *kauzar, kauzo*. Ma la linguo esanta quo ol esas, la propozo ne es posibla sen la aboliso dil verbo; quale on remplasigus ol?

simar o *paretar*. Permisez a me pluprecizigar la defino dil propozita vorto. *Aparar* es inkoativa: divenar videbla o evidenta. *Semblar* es nepersonala en impliko; vidanto ne prezentas su al mento. *Simar* es personala; vidanto implikesas. To explikas la traduko da Federn: ol simis bona = on opinionis, ke ol es bona. *Simar* es la pasiva formo di *opinionar pro la semblo*. Angla tradukuri: *aparar*, to appear; *semblar*, to look (aussehen) similar to, to appear; *simar*, to seem. Ka la nuanco es tro delikata?

La formo *paretar* ne es sat simila a la fonto. (Ka ne, Franci?) La Hispana *parecer*, *parezco*, *-zca* forsan donus *pareskar*; konflikto kun « divenar paro ».

shutar. Certe *pafar* ne es bona por la generala uzo, ma anke ne por la specala. Ol esas vorto infantatra, se me savas la etimologio. (Bastien donas GFI interjenciono *paf(f)*.) Quanta absurda, exemple, expresar la ideo en la Angla per *to go « bang! »* Por fusilo e sim. on uzez *deskargar*; tamen on povas deskargar fusilo sen explozigar la kargajo. Pro to maxim bona esus adoptar la Hispana *fusilar*, kun *fusililo* por presenta *pafilo*. On obtenus la tre naturala *fusilado*. Notez, ke en linguo, qua separas la verbal e nomal klasi, instrumento ed ago povas havar la sama radiko : *fusilar*, *fusilo*. — *Shutar* es aceptinda ad Anglo-parolanti (qui ne povas dicesar pri omna propozita Anglajo; kp. *quik*, *emo*, *hitar*); forsan uzebla la plu generala *lansar*?

emo. La distingo es tre rekomendinda. *Aim*, tamen, en la A tote ne equivalas G *Ziel* en konkreta senco, nur figurala. Por la konkreta nociono uzesas *mark*, *goal*, *target*. En konkreta situeso, *aim* denotas la apunto od apunto-sinso, ne lo vizata.

Skopo forsan tote forjetenda pro divergo inter I ed A. Me ne propozas solvo nun.

hitar o *trafar*. Pri *trafar* : On apene volus aprobar la uzo di preterital ablaut-grado por infinitivo. *Trefo* es tro neimportanta por preokupar la radiko. *Hitar* esus tre bona, se on pronuncus ol kun la Angla (apertita) vokalo; kun Franca *i* la Anglo asocios la vorto plu rapide kun *heat* (varmigar).

linio e *stiko*. Me desaprobos principe la « fendo » di *etimoni, quale en *kolono*, *kolumno* e *justa*, *yusta*. Do ni ne adoptez *linio*.

(7) Me questionas la cituro « AF passage ». La A vorto es

paragraph, ne restriktata a jurala uzo. *Passage* povas kontenar parto de o plura *paragraph*.

voyumo. Ni evitez *-um!* Ka la senco dezirata da F. koincidas kun ta dil A *detour?* *Detour* implikas de-turno del direkta voyo. Formo *deturo* aceptinda.

mediokra (X: 196). Komprenende!

acento. Me kredas, ke nula ek la tri signifiki mencionita esas la propra teknikala senco dil vorto. La fonetikisto povas uzar ol kom general ekspreso inkluzanta la ideo di pronuncal longeso, forteso e (muzikal) alteso. *Streso* es ecelanta por la duesma (me ya antee konsiderabis propozar ol): *streso esas fortesala acento. On povas dicar: Il parolis Ido kun Angla acento », se on intencas informar, ke la longeso, forteso ed alteso dil soni esis karakteriziva dil Angla. Fakte, ton on maxim ofte intencas.

La uzo di *acento* por skribal marki semblas mala a me. Li esas maxim ofte acento marki (t.e. markizas longeso, forteso od alteso, quale en Cheka, Hispana ed anciena Greka risp.). Ma la « acenti » di Esperanto markizas nula ek ici. Ni uzez (adoptez) la vorto *diakritiko* (adj. *diakritika*) por ta ideo.

kluzar. Por Ido la nemediata fonto di ca verbo esas konsiderenda kom la vivanta linguo (la Angla); prefere kam la mortinta. On ne adoptis *klozar* del Latina (nulu parolas ol), ma del Angla. *Klozar* esas retenenda.

plauzibla. Adoptenda.

lontana. Adoptenda. Vice *for* kad on ne povas adoptar *ab?* *Abprenar*, *abirar*, *abregardar*, *abjetar*, e. c. Ka konflikti?

superar. Forsan. Derivuro *supere* konfliktus kun supere « overhead ». Tala derivuri esas mala, ma la prezenta strukturo dil linguo permisas oli. Certe *superesar ulo* devas esar nekorekta; on disez *superesar ad ulo*. Anke me kondamnus la expresuri quala *enirar chambro* (*entrar* es internacion-ega!), ma hike ne es la loko por diskutar oli. (Kad on permisas *chambro enirita* = korekta Angla *a room gone into?*)

drivar. Ka *pulsar* ne expresas la ideo? Tamen, *pulsar automobilo* es plu bona relate a gazolino kam a homo.

prekar. Ni certe bezonas distingo. Ma me opozas ta radikofenduri. *Pregar* es nur la neo-Romanala formo di *precare*. Notez, ke la propozo indikas retro-pazo vers Esperanto. Pro quo ne konfesar, ke ni eroris, kande ni forjetis Esp. *pet?* Ni adoptez *petar* por la profana senco (bone konocata de *petition*,

H *pedir*); vice Esp. *pregni* ni adoptez *prekar*, o (pro I) *pregar*. *prego*. Konforme a mea propozo, on uzus *peto*.

paretar (X:243). Ka F *paraître* (la fonto) havas la senco di Nederlandana *blijken*? Se ne, ni ne povas adoptar ta formo. De B. konkordas kun me pri *aparar*.

Meredith Knox GARDNER.

Usana, Amerikana

X: 228 on lektas pri « Amerikana linguo ». Anke XI: 7 Federn tradukas Poe de « Amerikana originalo ». Ma anke Amado Nervo, Mexikiana poeto, skribis en Amerikana linguo. On devus esar plu preciza; Poe esis Usano. Me pregas, ke ti, qui traduktas del Angla (e ve! de altra naturala lingui) ad Ido memorez, ke la vorto *American* (*américain*, *amerikanisch* e c.) ofte denotas nur Usana, ed *America* (*Amérique*, *Amerika*) nur Usa. Ni darfus exkuzar la parolanti di naturala lingui, qui ne posedas facile uzebla expresilo por la ideo « Usana ». Ma la Idisti esas neexkuzinda, pro ke la saja kreanti dil linguo donis ad ol *Usa*, *Usana*.

En mea klasi dil Hispana me luktis vane kontre la superbeso di mea klasani, qui kredis, ke Usa esas la sola importanta lando en Amerika. Por li Usa es Amerika; la cetero es la kontinenti Nord-Amerika e Sud-Amerika (yen paradoxo: la sumo dil parti ne esas la toto, ma un parto kontenas la toto!). Forsan li es habila pri algebro e facas ica proporciono: los Estados Unidos de Venezuela/Venezuela = os Estados Unidos do Brasil/o Brasil = the United States of America/America. Ol esas proporciono sen yuro. Cetere li savas nulo pri la oficala nomi di ta stati.

Me kredas, ke li esabus forsan kelke plu humila, se li nomizus su (povus nomizar su) kom habitanti ne di Amerika ma dil Unionita Stati, un lando inter multi en Amerika. (Depos mea instruktisteso, on fondis secciono Pan-Amerikana (1) en ca skolo). Ho, kara Europani, ne facez anke ta eroro, ma helpez ni kuracar ni de ta kulpo!

Certe la Hispanamerikani ne kontributos a ta eroro: li formacis la adjektivo *estadounidense*. Li uzas anke gringo (Usa-

(1) *Pan* — es elemento Greka equivalanta *omna* o *tota*, analoga al Rusa *vsje* — en *vsjerusskii*.

nacha) e *yanqui*. Ma atencez, ke en Usa *Yankee* signifikas Nordusano. Sudano, precipue qua memoras bitre la Federita Stati di Amerika (1861-1865) e nia milito (ne revolto, sioro!) kontre Usa, esus insultata, se vu aplikus la nomo *Yankee a lu!* On ya dicas, ke la vera Sudusano ne savas, til ke lu evas 21 yari, ke *damn' Yankee* (kondamnita Yankee, Yankee fichu?) esas du vorti. Lu nultempe audas la duesma elemento sen la « prefixo »!

Meredith Knox GARDNER.

Ula, irga

(X:238) La justa defino dil vorti koncernata semblas a me esar :

ula : identeso determinita dal fakti, ma ne savata dal askoltanto. Me propozas la sequanta distinguo :

ula: identeso anke ne savata (en naraco: hipotezale ne savita) dal parolanto. *Ulu frapis an la pordo*. Logikale ica uzo equivalas omiso: On frapis an la pordo, Es klopfte an die Tür. Ma kun *ulu* on deziras emfazar (fokusigar) la personeso dil *on*: vivanta, agiva ento.

**certena*: identeso savata dal parolanto. *Certenu* (certena viro e c.) *frapis an la pordo*.

irga : identeso indiferanta. Konsultez irga mediko ! (A me ne importas, ka ica o ka ita.)

Ulu esus tale plu utila kam *ula*; tamen *ula* esus utila en la nego di negativo. Notez, ke ica grupo koncernas identeso, ne quanteso. En Novial *kelki* indikas amba forsan imitinde en la eventuala oficala IL.

Altra questionon levigas la negal e questionala frazi. Ni povas *permisar* la sendistinga uzo di amba vorti. En la Latina, *ula* semblas uzesar nur en tala frazi, do ne koincidis kun la Idala uzo. Negale la Angla chanjas *some ad any*; questionale ol uzas amba. Ma *any* semblas havar emocal koloro di plu granda intereso: on expektas o quaze timas negal respondo.

Exempli del Angla: Now! Have you some twine? (Me ne bezonas ol absolute.) Baa, baa, black sheep, have you any wool? (Me havas urjanta bezono di ol.)

Omnakaze, ca distingo esas lejera e ne existas en negala frazi. La reala bezono por distingo restas nesatisfacita en la Angla, qua ofras do jenanta ambiguesi. Me aludas la distingo di la du sencu du *any* en frazo quala *Do they eat anything?* (Ka li

manjas irgo?) On darfes interpretar: Ne importas a *me*, quon li manjas, o, Ka ne importas a *li*, quon li manjas?

En Ido ni uzez e n'unesma kazo *ula*: Ka li manjas *ulo*? (Ne imp. a me, quon li manjas.) En la duesma ni uzez *irga*: Ka li manjas *irgo*? (Ka ne imp. a li, quan li manjas?) Ca uzo di *ula* havas avantaĵo, pro ke ol koincidas kun la signifiko dil vorto *ullus* en Latina, la fonto-linguo.

Kande ica distingo ne importas literale, on povas indikar emfazo o surprizo per *irga*: Ka vu ne venis kun ulu? (Me kredis audar altra; komprenende ne importas a me, ka vu venis kun ulu o ne.) Ka vu ne venis kun *irgu*? (Ho, me shokesas dal nedependendo dil cadia damzeli!) En la duesma frazo implikesas: Vu devis venar kun irgu, prefere kam sola. Komprenende la impliko ne aceptesas literale. Se on ne prizas ta nedireta expresomodo, on darfes dicar: Ka vu ne venis kun *ulu* (kun partikulara emfazo)?

Meredith Knox GARDNER.

-Ajo, -uro

(X: 195) Notez, ke l'apliko di *-ajo* ed *-uro* ofte ne adportas distingo. La regulo esas, ke *-ajo* kun transitiv-verbala radikoj equivalas *-atajo*. Ma kozo (exemple) derivata esas la rezultajo (rezultantajo) dil derivajo. Do derivajo esas derivuro.

(La vorto *rezultajo* ofras exemplo dil uzo kun netransitiva verbo.)

Meredith Knox GARDNER.

« Internacionala »

Me sequis kun desaprobajo la argumenti por la uzo di *internacional* en Ido (kp. X:195). La propozinti *paroris la simpla fakto, ke se on permisus ta vorto kun la senco demandita, rezultus konflikto kun *internacion-al*, derivuro de *internaciono*. Cetere, quo signifikas la *-al* hike? Certe ne la ordinara « relatanta a », nam on ne povas respondizar « Relatanta a quo? »

En la artiklo da Potonet, ka litetro *l* omisesis en la vorto « *logika* », triesma lineo de infre?

(**Parorar*: Arulo-vorto, = A to overlook.)

Mederith Knox GARDNER.

TRA LA MONDO

CHEKOSLOVAKIA

La CHEKOSLOVAKIAN IDO-FEDERURO aranĝis ye la 23esma di Mayo sua yaral asemblo. Kom funcioneri por la nova periodo esis elektita sequanta samideani: prezidero Václav Markvart, vice-prezidero prof. dr. A. Stör, sekretario e kasero Karel Neumeister (Praha VI, Vratislavova 69), asesori Fr. Beznoska e K. Cizek. On povas joyoze konstatar, ke olima membri itere interesas su pri nia movado.

COSTA-RICA

Yel lasta yaro ni fondis en Costa-Rica: naturistavejetarista-nudista-ateista-pacifista-internaciona kolonio nomizita: « Gimnopolis ». Ibe esos plezure aceptata omna personi qui havas la supra ideali e qui pluse es sana, bonkaraktera. Ma homuli sola ne aceptesos, ma nur akompanata da ilia kamaradino; nam sola ili ne esos felica hike; omna homulo bezon sua sexuokompletero por esar felica.

La tri fondinti di Gimnopolis es idisti.

La kolonio situesas an la maro, kun belega plaji, blua, kristalatra aquo, multa foresto, bonega klimato, chipa sulo, ec. ec. La solicitanti devas sendar lia « foti ». Alan KELSO,

Puntarenas (Costa-Rica).

FRANCIA

Til cadie l'ofico di vec-sekretario dil Uniono impedis me konsakrar la necesa tempo por la Société Idiste Française. De nun, me ne plus asumas la vice-sekretariso di ULI e disponos kelka tempo por S. I. F. Konseque, la Franca Idisti recevos la Ido-buletino di S.I.F. en Septembro.

Me rimemorigas la du ecelanta verki dil samideani Laurent (La Langue Internationale Ido et son application aux sciences pharmaceutiques) e De Falco (Le problème de la Langue Internationale). C. PAILLON.

HISPANIA

BARCELONA. Pos mencionir en PROGRESO, ke la Hispana brodkasto enduktesis Ido-diskursi, la direktero di Radio Asocio de Catalunya, strado Rambla Estudios 8, Barcelona,

recevis centi de letri e karti de plura landi. La Ido-emisi esas omna duesma semano, sempre jovdie ye 7 kloki vespere. Pos komencir la Ido-emisi la Espisti, qui esas hike tre fanatika, probis pavorigar la chefi di radio-staciono. On minacis, ke pro endukto di Ido la nombro di radio askoltanti diminutesos (!). Ma on juste respondis a li, ke brodkasto servas al omna bon e progresema idei. La fanatika taktiko di espisti mustas nauzeigar omna mem ne interesata homo. Samideani, qui ne ja salutis la rezolvo di la Hispana brodkasto, pregesas sendar sua saluto al supre mencionita adreso.

J. FERRERES.

MADRID. Nia kunveni eventas merkudie ye 20 kloki che sdo. Kreis.

Dum la monato Februaro facesis multa propago por Ido en la Hispana jurnalaro. Anunci pri korespondokurso aparis en la sequanta jurnali: Diario de Alicante (Alicante), La Voz de Avilés (Avilés), La Democracia (Luarca), Diario de Cadiz (Cadiz), El Diario (Cordoba), El Heraldo (Castellon), La Publicidad (Granada), La Noticia (San Sebastian). Ulte to aparis en « Voz de Avilés » artiklo titulizita « Antiguas utopias » da nia amiko Pedro Marcilla en Barcelona.

En la revuo profesional di la Hispana skolmaestri « El Magisterio Espanol » aparis interesant artiklo pri Ido da nia samideano Sro Y. M. Conesa, *Las Palmas*. Multa maestri demandis informi pri Ido a Hispana Societo Madrid. La sama sioro publikigis altra kurt artiklo pri Ido en la granda jurnalo « La Provincia » Las Palmas.

Ni recevis jus informi de Avilés segun qui la fondo di Ido-grupo en ita urbo esos balde fakto. Tre joyigiva!

En Barcelona eventos cayare la unesma iberiana Ido-Kongreso probable en Agosto o Septembro. Exterlandan Idisti, profitez la profitoza stando di la Hispana pekunio-valoro por vizitar nia kongreso.

J. KREIS-SCHNEEBERGER.

Sri. Kreis-Schneeberger informis ni pri la nasko di lia filiino Carmen Adela. En la nomo di omna Idisti ni prizentas a nia kara amiki l'expresso di nia maxim kordiala gratuli pro ica joyoz evento e deziras a li duranta feliceso. *La redaktero.*

HUNGARIA

SZOMBATHELY. La yaral asemblo di la Hungarian Ido-Federuro eventis la 12-a Aprilo. Dum la pasinta yaro aranjesis plu kam cent kunveni en qui ulte lingual diskursi facesis

anke ciencala diskursi pri diversa temi. Anke plura koncerti aranjesis. On povas notar joyigiv informo, pri ke la nombro di samedeani augmentesis. Ni havas membri en Budapest, Sopron, Kecskemet, Celkömölk. La nove elektita komitato konsistas ek seřuanta samideani: vice-prezideri Fr. Vereckeï e J. Csatkai, sekretario dlo Bella Sutinger (adreso: Dunántuli Erdöipar), kontroleri Z. Hirschler e St. Hoffmann, protokolero L. Stadler, bibliotekero F. Goldschmid, asesori prof. J. Fábïan, K. Keresztury, siorino Deutsch e J. Fürst. La lokala jurnalaro sempre afable insertas gratuite Ido informi. On rezolvis editar bilingua propaga-buletino por Hungaria.

SARVAR. En ica urbeto propagas energioze sdi Josef Horvath e Johan Grün.

VASVAR. Ido-reprezentero hike esas sdo Michael Auerbach.

BUDAPEST. Nia nova kunlaboranto en la chefurbo esas sdo Johan Flittner, 1, Attila-Korut 2, Budapest. J. CSATKAI.

LUXEMBURGIA

Ido-radioamatori esis agreable surprizita ye la 18-a Mayo. Ye 7,30 kloki vespere la Luxemburgiana brodkasto emis mesajo al pueri di tota mondo en sis lingui, inter li anke en Ido. Esis vera juo askoltar agreabla e sonora voco di mikra skolano. Ni esas vere gratitudoza a sioro Hever ed a Luxemburgiana brodkasto.

V. M.

SUISIA

Ye la 18 ma Marto 1934 eventis en Olten la cayara general Asemblo dil SULI. Vice sri. Cornioley e Hufenus, impedita asistar la kunveno, la debati direktesis da sekretario R. Stucki ek Zürich. Vice Sdo. Cornioley, koaktita demisionar de lua ofico kom prezidero di SULI, pro grava exterprofesional okupeso, elektesis kom nova prezidero sdo. Matejka en Zürich. Omna altra funcioneri konfirmesis en lia ofici. La nova komitato konsistis ek :

A. Matejka (prezidero), B. Hufenus (viceprezidero), R. Stucki (sekretario), E. Beyeler (kasero). Acesora membri: Sri. E. Buck, A. Gammeter, N. Witwer.

Ni expresas ye ta okazono ad ex-prezidero Cornioley nia kordiala danko pro ilua tilnuna modelatra administro di SULI.

La diskuti pri la situeso financala duktis l'Asemblo a decidi drakoniala por l'equilibro dil budjeto.

L'Asemblo klozesis ye 5 kloki. La proximyara General Asēmblo eventos en Zürich.

IDO-SOCIETO ZURICH. Ye la 24ma Mayo spozi Baxter ek London joyigis ni per lia vizito. Ni aranjis komuna vesperal kunveno en « Zürichhorn » e parvivis ibe kelka tre agreabla hori. Sincera danko a siori Baxter pro lia vizita e til balda rivido !

Kelka dii plu tarde, Sr. Röhnisch ek Kassel vizitis la signatanto en Rüşchlinkon. Me profitis l'okazono por exkursar kun il a « Kremo-Balno Rüşchlikon », ube ni esis la gastis di Sr. Bähler, duktero dil ibea Idogrupo. Samavespere ni vizitis Sdo. Matejka en Altestetten e dankas anke il pro lua gastigemeso. So. Röhnisch intertempe ridepartis ad Kassel e kredoble kunportis bona memorajo pri lua vizito en Suisia. Altra gastis bonvenonta !

R.S.T.

Mikra Enciklopedio Mondlinguala

Da Hans CORNIOLEY, Bern, Suisia

- Küppers* dr., Germano, red. 1920 Europaligo.
Kürschner, Suiso, skr. 1900 Die gemeinsprache der kulturvölker lingua komun.
Kyrrillus, Greko, 827-869, inv. 860 l'kleziala Slava literi.
L. dr., skr. 1853 Weltdeutsch.
Labeledan, Franco, red. 1923 La nano Idista.
La Belga Idisto, revuo, Louvain 1926.
La Belga sonorilo, revuo por Esperanto, pose por Ido, Bruxelles 1905-1914.
La blanka stelo, revuo por Ido, Strasbourg 1917-1918.
Laboro, revuo por Ido, Madrid 1911-1914.
La Esperantisto, revuo, Nürnberg 1889-1895.
La Espero, revuo por Esperanto, Stockholm 1915-1923.
La feuille, revuo por Ido, Lyon 1922.
La forta voko, revuo por Esperanto, Dania 1926.
La Germana Idisto, revuo, Frankfurt 1924.
Lagnel Fred, Suiso, red. 1928 Bulletin del sviss association por Occidental.
La Idista revuo, Leuven 1914.
Lajos Kökény, Hungariano, skr. A magyarsag és az Esperanto.

- La langue auxiliaire*, revuo por Esperanto, pose por Ido, Grivesnes 1899-1912, Courbevoie 1912, Grivesnes 1913-1927.
- La lumo*, revuo por Esperanto, Montreal 1906.
- La maîtresse clef de la tour de Babel*, sistemo de Drojat 1857.
- Lamartine* Alphonse-Marie-Louis Prat de, Franco, 1790-1869, laudis Solresol.
- Lambert*, skr. 1764 Neues organon.
- L'amiko Idista*, revuo, Saint-Sauveur-le-Vicomte 1920-1926.
- La mikra idisto*, revuo, Leuven 1911-1912.
- La moderna edukisto*, revuo por Esperanto ed Ido, Fief Sauvin 1922-1923.
- La mondlingvisto*, revuo por Ido, Luxemburg 1909.
- La movado*, revuo por Esperanto, Paris 1929-1932.
- La muevi*, revuo por Ido, Bouchout 1931, Mortsel 1931-1932, Merxem 1932-1933.
- Lamy B.*, skr. 1670 Langue universelle.
- La nano Idista*, revuo 1923-1927.
- Langage international*, sistemo da Letellier 1852.
- Langage mimique*, sistemo da Rambosson 1853.
- Langage philosophique*, sistemo da Linzbach 1922.
- Langage simplifié*, sistemo da Thaüst.
- Langue auxiliaire*, revuo por Ido 1910.
- Langue auxiliaire universelle*, sistemo da Hir 1867.
- Langue bien faite*, sistemo da Lemesl 1834.
- Langue bleue*, sistemo da Bollack 1899: nea per vera seri in silu, vea nom ey santigui.
- Langue des calculs*, sistemo da Henderson 1899, es simpligita Franca.
- Langue internationale*, sistemo da Grasserie 1892.
- Langue internationale étymologique*, sistemo da Reimann 1877, apriora.
- Langue internationale néolatine*, sistemo da Courtonne 1885, kun monosilaba radiki Romanal-ed Angla.
- Langue maritime universelle*, sistemo 1871.
- Langue naturelle*, sistemo da Maldant 1887, apriora.
- Langue nouvelle*, sistemo da Faiguet 1765, aposteriora.
- Langue parfaite*, sistemo da Tracy 1817.
- Langue philosophique*, sistemo da Ampère 1793.
- Langue universelle*, sistemo da Beauzée 1789.
- Langue universelle*, sistemo da Butet 1801.
- Langue universelle*, sistemo da Comte 1854.

- Langue universelle*, sistemo da Condorcet 1774.
Langue universelle, sistemo da Grosselin 1836.
Langue universelle, sistemo da Henricy 1858.
Langue universelle, sistemo da Lamy 1670.
Langue universelle, sistemo da Letellier 1852.
Langue universelle, sistemo da Menet 1886, Volapükatra kun monosilaba radiki.
Langue universelle, sistemo da X 1811.
Langue universelle de l'humanité, sistemo da Caumont 1867.
Langue universelle et analytique, sistemo da Vidal 1844 ; gané=Azia, gana=Afrika, gani=Amerika, garu=Rusia.

BIBLIOGRAFIO

Redaktero : Jules Gross, en Riddes (Suisia)

De plu kam mi-yaro me voyajas en ia landeto por predikar e diskursar e me ne povas kunportar libri; la revui ricevita kunvoyajis od sendesis a diversa loki; pro to ne es posibla enumerar o kritikar li fidele. Nia amiki es pregat exkuzar mea hastoza e nekompleta bibliografio.

La Muevi, Numeri 29-30. Me tre regretas la desaparado di ta revuo tante interesiva. On povas hezitar pri kelka propozi facita e mem kritikar li juste, ma me opinionas ke ia laboro ne esis vana e ke li esos studianda tre serioze. On memoras forsan to quon me skribis pri kelka vorti: judikar e judiciar, amar e amorar; ka la lasta ne es superflua, kande on audas la tota frazo? Same pri vorti quale album, harmonium ed altri, kad on bezonas adjuntar kaudeto a ta jentil uceli qui ja posedas tal apendico e flugas gracioze en la tota mondo? Ve! la muevi ne flugas de nun en la cielo kovrita per nubi tempestoza... En ta du lasta numeri on lektez la: Docometodo pri Ido da Csatkai... Viro astonant qua ne timas kande timas la altri e duras laborar kande tante multa altri ocias e perdis l'espero pri la final suceso di la Linguo internaciona. Il jus sendis a me la revueto: **Ido vivo** (mikra buletino) di la Hungariana Idisti en qua me lektis ke plu kam cent kunveni eventis en lua lando martira dum la pasinta yaro : 8 ciencala diskuri, 10 koncerti, e c. Ka la krizo ne existas en Hungaria quale en

l'altra landi? Ne dubiteble, ma ibe vivas viro qua ne desesperas e nultempe desesperos.

Me ne volas dicar ke nia amiki A. de Belie, Fradisto ed altri ne esis kurajoz, tote ne, ma regretinde tro poka idisti apogis lia esforci e ta bela revuo « La Muevi » ne ganis sat multa abonanti por vivar. Quante es rara la yuni qui havas entuzismo ecepte pri la sporto!...

Dum ke somnolas la Muevi en Belgia, Dr Nilson en Orebro (Suedia) dissendas en la mondo sua « **Centerblad** » di qua preske la duima parto propagas ido. En la duesma pagino on lektas sub la signaturo dil redaktero: « La Redaktero di ica jurnalno esas idisto de la tempo kande Couturat vivis ankore... me studiis anke la altra projekti... Semblas a me ke on tro multe diskutis la teorii, ma ke on neglijis aplikar nia klara, richa e eufonioza linguo a vera literaturo. Ni esforcos vidigar ke Ido en sua principi esas la maxim bona projekto de omna mondlingui... Kom kunredaktero ni sucesis ganar la prezidero dil akademio idista. » Ni dankas Dr Nilson pri lua apogo valoroza.

La patro di Ido, L. de Beaufront, nefatigebla malgre la yari, memoras en « **Bulletin de la Langue auxiliare** » perdo ne-reparebla, por ni omna e por il precipue, la perdo di kano-niko Guignon, olima membro dil akademio, redaktero di Idisto Katolika, ciencisto konocat ed autoro di plura libri valoroza en Ido. — Pri Zamenhof, revuo espista Chekoslavian citas letro en qua Z. konfesas ke il kreis la linguo unesme por sua popolo dividita inter multa landi e lingui. Ta popolo povus divenor l'apostolo di ta linguo e kun ta linguo venus la nova religio « Homaranismo » qua tandem divenus la religio dil tota mondo. »

Interlanguage N° 66. De Wahl respondas a Riedel ke la metodo derivar nova paroli per suffixi existas preske en omna lingui, eceptite la Chiniana. *Uniti langue* genitis filio: « Paneuropeic Langue »; kad la du patri di U. L. joyos pri la nasko di nepoto? Naskis anke *Aliq...*

On lektas anke artiklo en la « Mundi-Latin » da Weisbrt... to es nova Latinida dialekto inter la sen-nombra dialekti Latinida. Exemple, vice la Latina *ego* (me) Weisbart adoptas « eg », vorteto qua despezas ad omna Latinisti (same en Occ. apu, vice apud; pro qua motivo detranchar la kaudeto gracioza?)

Por quo chanjar prudentia a « prudentie » ? Humanitate divenis « homie ».

Fine, on propozas Ido plu internacionizata: o vice e por l'adverbo, en por l'infinitivo, e c.

Me ritrovas la numero di marto di la sama revuo e lektis kun vera intereso l'artiklo « Appel al interlinguistes » da Weisbart. On darfes ne prizar lua Mundi-Latin, ma on ne darfes jokar pri viro tante devot a la ideo mondolingual. Es vera ke multa propozi aparinta en « Interlanguage » es senvalora, pro ke irgu qua havas kelka pekunio povas insertigar sua prozo pagante la imprim-kusti. La filologi ne konsentas laborar por ta revuo. Ka li konsentos skribar en « Schola et Vita » ?

Forsan, pro ke li prizas la Latina, ma on ne esperez recevar artikli se on ne povas pagar oli. Esus desjusta blamar la filologi qui, nuntempe plu kam irgatempe, bezonas ganar pekunio per libri od artikli samyure kam la literaturisti qui obtenas kom maxim mikra honorario 15 centimi ora po lineo. On serchez do Meceni, on ganez komercisti e. c. qui es kapabla komprenar quante li ganus per l'adopto di L. Internaciona.

La jurnalno « **La Nazione** » informas ni ke la 10 junio l'episkopo di Arezzo benedikos la klosi di s. Giovanni Valdarno. La klosio « la » konservos la nomi di plura pioniri di Ido. Ni gratulas Meazzini.

Progreso ja raportis pri la broshuro da nia samideano Jean Laurent, farmaciisto en Marseille, to es pri la 4 artikli pri « **La Linguo internaciona Ido ed olua apliko al scienci farmacia.** »

Me recevis anke la broshuro e me dankas l'autoro skribir tante valoroz verketo en qua on konstatas l'apteso di Ido por la cienco.

Jus atingas me altra broshuro: **Egyptia**, da Gilbert H. Richardson. On ja lektis en « La Muevi » l'artikli qui naracas humuroze la voyajo al lando dil faraoni facit en 1895.

Samtempe me recevas anke la N° 1-2 di **Schola et Vita**. On lektes l'inquesto pri la Latina en la gimnasii e licei... La nuna cirkonstanci ne es favoroza por la Latina, ed on devas konstatar ke la maxim multi qui studiis ta linguo desfacil ne es kapabla skribar ol korekte e ne savas parolar ol. Ma on ne obliviez ke on ne vizas precize ta skopo per tala studio. Ta

studio es bazo solid e probable neremplasebla por la kulturo klasika.

Quon dicar pri la 3 numeri di **Cosmoglotta** (Numeri di marto, aprilo, mayo, junio qui jacas sur mea tablo? Li aspektas bele pro la graburi graciaz da R. Berger. Kritikar la texto? Kad on darfus tushetar la linguo sen riski recevar frapi, protesti? Kad Occidental divenis tante santa ke on devas prosternar su quale avan la Fudamento di Espo? Me preferas abstenar. Kande me afirmas ke me ne sucesis lernar Occidental tro desfacil, dum ke, pos un monato, me savis sat bone Ido, on dicas ke to ne es posibla, ke me ne *volis* lernar ta linguo... E tamen me rilektis plura foyi la gramatiko da Berger e. c.; me probis facar la taski e me konstatis ke me eroris tre ofte...

En un ek la kayereti quin me ne havas hike, Berger afirmas ke il ne uzis privata lĕtro da me, ma korespondo kun l'anciena komitato Romanda por Ido. Bone, me do eroris pri ta punto, ma ne intencis trompar quale on darfus opinionar lektante lua refuto.

Nultempe me negis ke Occidental posedas qualesi, ma me ne hezitas ridicar ke ol es ankore tre fora del perfekteso...

« Quo tu do di? » (quon do tu dicas) me koliaj ta perlo di eufonio en la lasta numero di *Cosmoglotta* qua kontenas du bel graburi da Berger.

J. G.

INTER NI

Konkordo inter omna interlinguisti

Un yaro ante nun ni expozis (PROGRESO 94, pg. 81) apelo dal direktoro di SCHOLA ET VITA por komuna e konkordanta ago propagal favore la Linguo Internaciona. Ol vizis esencale l'establiso di konkurso pacala di omna sistemi moderna per la prizento di texti generale interesanta en la revuo SCHOLA ET VITA, qua per ta unigo divenabus central organo neutra por omna interlinguisti e konstitucabus ecelanta moyeno, por propagar nia idealo inter ti qui es maxim inte-

resata pri la kreo di idioma universala, nome la ciencozaro internaciona.

La Komitato di ULI plene aprobis ta projekto e decidis agar omno posibla por helpar olua realigo. Regretinde ni omni es plu richa pri bona volo kam pri material richeso. Nule astonanta, ke la susteno ofrit ek nia rangi esis absolute nesuficanta por posibligar partopreno efikiva en la projetit experienco. La fakto, ke PROGRESO ipsa sufris sub la generala krizo es pri to ilustro suficante eloquentia. Ica konstato esis por me persone extreme deprimanta e Sro. N. Mastropaolo, qua kredeble senpene divinis la kauzo di mea nerespondo a lua tre aminda letro, ekuzabos ica nepoliteso sub l'aludita cirkonstanci.

Or, la situeso es prezente tala, ke la neceseso di unigo di omna interlinguisti senprejudika divenas sempre plu imperoza. En nov artiklo « Appel al Interlinguistes », J. Weisbart riprenas la propozo facita sub kelke altra formo. Kontraste a N. Mastropaolo, lu emfazas la neceseso di diskuto interlinguala, nam segun lu, la finala skopo devas ante omno esar *l'unigo dil sistemi mondlinguala*. Ta unigo es posibla per reciproka kritiko, per elimino di neapta sistemi ed asimilo dil ceteri per konstant elimino dil febla punti. « Quo ne divenas plu dura e altvalora en la fairo dil kritiko, meritas mortar en ta fairo. »

Lo maxim bona, segun J. Weisbart, esus konservar SCHOLA ET VITA kom organo ekkluziva dil adheranti di Interlingua, same quale COSMOGLOTTA, PROGRESO e MONDO esas lo por l'occidentalisti, Idisti e Novialisti. Ma por diskuti interlinguala ni devas haver apart organo neutra. Se ni ne povas krear serioz organo ciencala per nia propra forci financala, ni mustus eventuale kontentigar ni per INTERLANGUAGE. L'avanajo di ta organo es olua basa preco, la desavantaji es la defektozeso teknikala ed ante omno la manko di nivelo ciencoza. La specala kunlaboro-reguli efektigas ke « omni mem le maxim stulta e konfuza, povas publikigar per pekunio l'emanaĵi di lia maladiv e ambicioza cerebro e ke pro to linguisti serioza ne volas kunlaborar ad ol. »

La solvuro ideala, sempre segun J. Weisbart, esus konseque la perfektigo di INTERLANGUAGE per susteno financal plu efikiva. Se la redaktero di ta revuo disponus kapitali kelke plu granda, lu povus remunerar la kunlaboranti nericha. Per tala alianco di posedanti e produktanti, on forsan neplus mustos

karear la kunlaboro da Yushmanov ed altri. E la redaktero anke neplus esus obligata pro pekunial motivi, publikigar omna artikli, mem nevaloroza.

En sua noto redaktala, N. Mastropaolo itere esprimas sua dubiti pri la posibleso di unigo sur la plano linguala, sen negar ol en maniero absoluta. Ma, lu adjuntas — e pri to lu es certe justa — la maximo atingebla esus nur unigo inter ta sistemi qui posedas vortaro internaciona maximgrandaparte derivata de la Latina e qui havas nula e tre poka elementi artificiala. Konseque, mem pos atingir ica rezultajo maxim felica, la movado mondlinguala duos restar dividita: L'Espisti kontre la sistemo unigita e la bloko dil sistemi latinida kontre omni.

Or, ni devas konsiderar, ke l'interlinguisti es en la mondo, mikrega minoritato; lia agoposiblesi es tre skarsa e la plumulto dil publiko internaciona kulturoza ignoras la rezultaji dil studii interlinguala. Se ol savus ke ultre Espo existas voyo naturala por solvar la problemo mondlinguala, lu sendubite konsentos kunlaborar kun ni por la solvuro ipsa. E por atraktar lua intereso, la realigo dil propozo ja facita ante du yari, semblas la moyeno maxim efikiva.

Quon pensar pri ta du tezi opozita? Se ni bone reflektas, ni abutas al konkluzo, ke la solvuro jacas ne en la selekto di una e l'exkluzo dil altra, ma kontree, en la sintezo di ambi. Nam se ni kontemplas la kozi kelke plu proxime, ni trovas ke la du vidpunti nule es en opozo, ma tote kontree kompletigas su maxim harmonioze. L'esencala traito dil projeto Mastropaolo jacas en la konstato ke ni Interlinguisti es presente tro febla por solvar la problemo per nia propra forci. Ol do esforcas ante omno interesigar plu multa ciencisti a nia laboro interlinguistikala e ganar li kom kunlaboranti e helperi en la realigo dil komuna tasko. E por atingar ta rezultajo, la propozo facita ne nur es la maxim bona, ma mem la sola moyeno possible. Ol havas karaktero ekkluzive *propagala*.

Ma se la kunlaboro dil ciencisti, quin ni tale volas ganar a nia movado, devas abutar a rezultajo praktikala, ni mustas evidente asignar a ta laboro skopo klare definita. Or, ta skopo ne povas esar altra, kam precize ta enuncita da J. Weisbart, nome l'unigo dil sistemi. La projeto Weisbart konseque ne ekkluzas, ma kompletigas ta da N. Mastropaolo. Esas evidenta, ke l'objeciono facita dal direktero di SCHOLA ET VITA, nome la konstato ke unigo es posible nur inter determinita grupo

di sistemi, restas valida. Ma to ya es omno quon ni povas racioze postular de tala unigo e ni konsideras ta rezultajo kom perfekte satisfacanta. La komuneso dil vortaro sur la bazo greka-latina-angla es pragmato che omna sistemi moderna. La diferi existanta koncernas nur detali relative poke importanta e dubitar pri la posibleso di unigo sur la domeno dil morfologio gramatikala signifikus dubitar pri l'evoluoposiblesi dil cienco dil Interlinguistiko ipsa. Nia Ido ipsa ne povas reformesar altre kam en la direciono supere indikita e mem la manteno di nia principi fonetikal ed ortografiala chanjus poke pri la naturo dil reformo ipsa. Ke l'espisti restos eterne nia adversi es fakto nechanjebla, ma quo pezos future ta obstrukto, se ni povas depozar la pragmato dil unigo dil sistemi moderna sur l'altra plado dil balanco?

Ni omni konsentas, ke en sua nuna formo INTERLANGUAGE es absolute nesuficanta por asumir la rolo di diskutorgano ciencala. Ma to certe ne es la kulpo di olua redaktero. To quon il til nun realigis per sua febla moyeni financala, advokas nia sincer admiro. La sumo dil sakrifiki kondensita en ta revuo es konocata da poki e ta fakto povas nur augmentar nia gratitudo relate olua kreinto. Certe, multo es senvalora en la pelmelo dil kontributaji redaktala, ma ol kompense furnisas a ni materialo diskutala tre valoroza da plura autori, di qui la kompetenteso es nekontestebla e qui, sen ta revuo, ne povus trovar forumo por konocigar lia labori. La lektero senprejudika savas tre bone facar la distingo inter kontributaji da autori quale Michaux, Weisbart, Riedel et Scheffers unlatere e da propageri di sistemi abstruza od obsoleta quale Pan-Kel, Ro ed altri. On povas, quale dicas J. Gross en sua bibliografio, ne prizar la sistemo Mundi-Latin da Weisbart ed anke havar sua propra opiniono pri Romanal ed Uniti Langue. Ma « ne prizar » ula sistemo es lastafine nur l'efekto di judiko subjektala e la problemo konsiderata de vidpunto ekkluzive ciencala restas integra. Ni ne povas, sen divenar nesincera relate ni ipsa, contestar, ke Riedel e Scheffers adportis idei nova ed originala, quankam regretinde lia realigo duktis la du autori en direciono opozita a ta quan fixigas a ni la plano Weisbart. E pri la du sistemi Romanal e Mundi-Latin, ni koncias perfekte ke li es plu multo kam simple « projekti » debat al kaprici di ula inventeri di mondolinguo. Me ne hezitas konfesar hike, ke precize ica du sistemi semblas a me partikulare

atencinda pro la principi adoptita e ni esus fola se ni privacus ni de la kunlaboro di tala homi sub la meskina pretexto ke lia sistemi havas nur tre poka adheranti.

Omna pre kondicioni teoriala por unigo dil sistemi segun la supera orientizo semblas a me donita e ni forsan koaktesos dal cirkonstanci, ne ajornar ta laboro necesa dum tro longa tempo. Ni savas ke la realigo di projeto tante importanta bezonas tre sorgoz explori e konseque postulos longa tempo, ma to ne es motivo por fugar l'esforco. E se la plano Mastro-paolo es apta fortigar la komuna fronto e tale promocar la kreo di revuo ciencala pri interlinguistiko, ni mustos forsan tamen trovar moyeno helpar olua realigo, ante ke lo esos tro tarda.

IALA sualatero persequas skopo identa, ma l'ambicio di olua promoceri es plu alta: li vizas obtenar la kreo di nova linguo fondita sur la sistemi existanta. La realigo di ta projeto presupozas la disponigo di materialo diskutala extreme vasta ed ol anke ne semblas promisit a finala suceso sen l'efikiva kunlaboro e susteno dil maxim importanta sistemi interlinguala. Pro to, la finala skopo vizata semblas a priori mem plu desfacile realigebla, ma ta organizuro disponas kompense moyeni materiala multe plu importanta. Ica fakto, same kam la prestijo quan ol povas valorigar koram la publiko e l'autoritati oficiala, plufaciligas la laboro, tale ke l'atingo dil finala skopo es se ne absolute probabla, tamen en la domeno dil posibleso. Nia devo absoluta es, neglijar nul okaziono por helpar la realigo di nia komuna skopo e me konsideras la fixigo di apta plano di kunlaboro kom un ek la chefa taski dil nova Komitato di ULI.

A. MATEJKA.

FINANCI

Spontan subvencioni e pagi mecenala

(en Suisa franki) :

Ramuz 3.59; Wegman (Nederlando) 4.00; Ferreres (Hispana) 1.63 ; Prof. Leau (Francia) 24.00 ; Bozzolo (Italia) 0.50 ; Röhnisch (Germania) 1.15 ; Zielinski (Chekoslovakia) 0.68 ; Jahoda 6.35; Svec (Chekoslovakia) 8.90; S. De Boer (Nederlando) 7.50 ; Erauso (Hispania) 1.70 ; Beauchemin (Kanada) 7.00; Neumeister (Chekoslovakia) 0.51.

(en franca franki) :

Thomsen (Dania) 28.25; de Anglia: Moore 8.20; Elderkin 8.20; I.L.S. (de Baxter) 86.45; de Francia: Potonet 88.50; Lafay 87.50; Caudmont 2.50; Papillon 100.00; Philippe 12.50; Monnier 5.00; Saldo dil kaso di Emancipanta Stelo, varsita da Louvez 188.40; Stehle (New-York) 17.50.

Kordiala danko ad omna donaceri !

La kasero : H. CORNIOLEY.

Le Gérant : J. VALLETY.

AUXERRE - IMP. L'UNIVERSELLE (ASS. CUV)

REGULARO

- 10 Omna manuskripti devas kontenar la komplet adreso dil sendanto.
- 1.1 La redakterio ne povas enirar en privata diskutado pri linguala questioni.
- 1M Manuskripti por *Progreso* devas esar materiale separita de la privata letri. Singla questiono devas traktesar sur aparta folio e sub aparta titolo kun preciza refero a l'antea artikli, traktinta la sama temo.
- 1V... *Progreso* povas furnisar aparta imprimuro di singla artiklo, po la kustopreco, se l'autori demandas lo ante l'aparo dil artiklo.
- 10... Omna manuskripti por imprimo devas skribesar nur sur un latero dil papero, kun marjino sat larja e linei eskartita (ne sur postal karto). Oli devas esar tre facile lektelebla, o prefere tiposkribita.
- 1J... La redakterio aceptas nul artiklo en nacionala linguo, nek asumas la tasko tradukar tala artiklo ad Ido. Ol ne es obligata aceptar artikli en altra linguo artificala kam Ido.
- 1J... La redakterio ne es obligata aceptar artikli expozanta o diskutanta altra lingual sistemo kam la sistemo Ido.
- 1J... La redakterio ne es obligata, sendar imprimprobi al autori.
- 10... On insertos nula manuskripto ed on respondos a nula letro, qua ne satisfacos la superdicita kondicioni.
- 1A... Artikli ed informi arivanta pos la lma dil (para) monati, ne povos insertesar en la sequanta numero.
- 1J... La redakterio ne responsas pri la manuskripti ne insertita.
- 1J... La redakterio refuzas insertar polemiki en *Progreso*.

LANDAL AGENTI DI PROGRESO

ALBEGIA.....	L. C. Willcox, 33, BARROW Rd. LONDON S.W. 16.
ALBETRIA.....	J. Baller, Laurenzgasse 13/28 WIEN V.
ALBEGIA.....	V. Gouix, 37, rue de la Ruche, SCHAEERBECK-BRUXELLES.
ALBEGIA.....	Fausto Suarez Tenfuss, S. Barbara do Rio Pardo, Estrado de Ferro Sorocobana (Estado de Sao Paulo).
ALBEGIA.....	Karel Neumeister, PRAHA-VI, 59.
ALBEGIA.....	E. Thomsen, Kongensstr., 76, FREDERICIA.
ALBEGIA.....	C. Papillon, 52, rue Petit, PARIS.
ALBEGIA.....	Ido-Centrale (Hermann Jacob) Soofst, 75, BERLIN-CHARLOTTENBURG.
ALBEGIA.....	Joaquin Ferreres, 26, de Enero, 38 2º 4a, BARCELONA-Hostafranchs.
ALBEGIA.....	J. Csatkaí, Realskolo, SZOMBATHELY.
ALBEGIA.....	V. Rulikovs, p. k. 795, RIGA.
ALBEGIA.....	M. Meier-Heucké, 100, route d'Ehlerange, ESCH-S.-ALZETTE.
ALBEGIA.....	P. Wegman, Deurningerstraat 153, ENSCHEDE.
ALBEGIA.....	Svenska Ido-Forbundet Post Box 59, HÖTING.
ALBEGIA.....	R. Stucki, IDO-KONTORO ZÜRICH-OERLIKON.
ALBEGIA.....	M. Shaparenko, ul. Uricki N. 101, kv. 6 KIEV (Ukrainia).
ALBEGIA.....	Mikael Gorin, Postkesto 321, MOSKVA.
ALBEGIA.....	Meredith Knox Gardner, Box 1777, University Station, AUSTIN (Texas).

HONORPREZIDERO :

Prof. Leopold Leau, dekanoo dil fakultato dil scienci en Universitato de Nancy (Francia, 8, rue Montesquieu, Nancy (M. & M.)), olimo milo sekretario dil Komitato dil DELEGITARO por adopto di helpansiana linguo.

AKADEMIO

Prezidero Adyunto Sigvard Quarfood (SKARA, Suedia).
Kasero Dr. Siegfried AUERBACH, Bockenheimer Landstrasse 107, II, FRANKFURT-A-M. (Germania). Posto-chello konto : Frankfurt (M) 169-86.

Cetera membri

Kanoniko Jules Gross (RIDDES, Valais, Suisia).
 Lektoro Janis Roze, Universitato Riga (Kungu iela 7, dz. 4, RIGA, Latvia).
 Lektoro Th. P. Lesch, Universitato Helsinki (13 Krobergsgatan, HELSINKI, Finlando).
 Prof. Dr. Albert Stor, Teknikal Universitato Praha (16 Jilska, PRAHA II, Chekoslovakia).
 Gilbert H. Richardson (164 Rye Hill, NEWCASTLE-ON-TYNE, Anglia).
 Abado Jules Houillon (Institut. Fénelon, GRASSE, Alpes-Maritimes, Francia).
 H. D. Akerman (12 Ollerton Road, New Southgate, LONDON N 11, Anglia).
 Joseph Espitalier, instruktisto (ATTIGNAT ONCIN, Savoie, Francia).

KOMITATO

Prezidero
Sekretario Heinz Jacob, Soorstr. 75, BERLIN-CHARLOTTENBURG.
Vice-sekretario
Kasero H. Cornioley, Schulweg 2, BERN (Suisia). Posto-chello konto : Bern III, 4784.

Cetera membri

Dr° S. Auerbach, Bockenheimer Landstrasse 107, II, FRANKFURT-A-M.-A. (Germania).
 J.-W. Baxter, 57 Limes grove, Levisham, LONDON, S. E. 13 (Anglia).
 Kanoniko E. Bogard, Ido-Kontoro, THAON-LES-VOSGES (Vosges) Francia.
 Dr° Hans Brismark, Post Box 59, HÖTING (Suedia).
 J. Csatkai, Realskolo, SZOMBATHELY (Hungaria).
 Inj. P. Erikson, 5 Möbersgatan, VASTERAS (Suedia).
 Joaquin Ferreres, 26 de Enero, 38 2º 4a BARCELONA Hostafranchs (Hispania).
 A. Matejka, 227, Altstetterstrasse, ZURICH-ALTSTETTEN.
 Prof. Eugène Mathys, Vanderkelen 16, LOUVAIN (Belgia).
 H. Meier-Heucké, 100, route d'Ehlerange, ESCH-S-ALZETTE (Luxemburgia).
 Karel Neumeister, PRAHA VI, 59 (Chekoslovakia).
 C. Papillon, 52, rue Petit, PARIS-19º.

LINGUO INTERNACIONA DI LA DELEGITARO

TOMO XI. Nri 103-104 (56)

Sept.-Dec. 1934

PROGRESO

**Konsakrat al propago, libera dis-
kuto e konstanta perfektigo di la**

LINGUO INTERNACIONA IDO

**Fondita da Prof. Louis Couturat
Collège de France**

OFICALA ORGANO DIL

UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA IDO

UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONAL

Honorprezidero: *Prof. Leopold Leau*, dekanio dil fakultato dil scienci en universitato Nancy, exsekretario dil DELEGI-IO TARO por adopto di linguo helpanta.

Direktanta komitato

Prezidero *P. Eriksson*
viceprezidero *J. Csatkai*
sekretario *Heinz Jacob*
vicesekretario *J. W. Baxter*
kasero *Hans Cornioley*

cetera membri

S. Auerbach (Germania)
Kanoniko E. Bogard (Francia)
Dro H. Brismark (Suedia)
J. Ferreres (Hispania)
A. Matejka (Suisia)
Prof. E. Mathys (Belgia)
H. Meier-Heucké (Luxembg)
Karel Neumeister (C. S. R.)
C. Papillon (Francia)
Heinrich Peus (Germania)

Akademio di Ido

Prezidero *adyunto S. Quar-*
food
kasero *dro S. Auerbach*
(postchekokonto Frankfurt-
Main 16986)

cetera membri

Joseph Espitallier (Francia) (s)
Jules Gross (Suisia)
J. Houillon, abado (Francia)(s)
Lektoro *Th. P. Lesch*
(Finlando)(obn)
G. H. Richardson (Anglia) (s)
Lektoro *J. Roze* (Latvia)
Prof. *dro A. Stör*
(Chekoslovakia)(s)

Centrala kasero dil Uniono

Hans Gornioley, Schulweg 2, Bern, Suisia, postchekokonto Bern III 4784. ∴ Minima membrokontributo pagenda 2,500,- SFr.; abono a Progreso 4 SFr.

General-sekretario dil Uniono

Heinz Jacob, Soorstr. 75, Berlin-Charlottenburg 9, Germania. (s)

Por la apliko
e propago
di la Lingua
Internaciona
Ido!

PROGRESO

Responsanta editero Dro N. A. Nilsson
Örebro (Suedia)
Redaktero S. Quarfood, Skara (Suedia)
Red.-Sekretario Heinz Jacob (Berlin)

Oficala
organa dil
Uniono
A paras quar-
foye en la
yaro

Nri 5-6 (103-104)

Septembro—Decembro 1934

Tomo IX - 1934

XI.

INDEXO

pagino

Louis Couturat parolas 97
deklari da Eriksson, Jacob 98
Hermann Jacob 60 yari 99
klosho-soni en Ido edc.

La praktiko en Ido, La stelala
cielo, nitro ek la aero, pen-
dulo por deskovrar la korpi
subtera, la labirinti, Jezuita
republiko di Paraguay, letro
kom kulturfaktoro, sajeso di
la amo, texto medicinala,
povo — violenteso-potenteso,
uzo di mikra fotografilo,
'Nova Yaro' che la altri e
che ni,

Jurnal-raporti

Angulo dil poeto, paradizo

Frukti e desero

Me lernas Ido

Sub la blua standardo, La voyo
di Ido, Reflekti pri la dio

Ido-propago, komuna linguo,
Ido e vejetarismo

Ido-kongreso 1935

Esperanto—Ido, demisiono dil
chefo, statistiko, interna evo-
luciono

Idista yunaro, quale propagar
Ido inter pueri?

Fakti e dokumenti

Tra la mondo

Informi di la direktanta komitato
Bibliografio
Invito por adhero
financi, informi

LOUIS COUTURAT PAROLAS:

"Konforme a la ciencala princi-
pi di nia komuna laborado, la
libera diskutado di la linguala
questioni duros en Progreso, e
l'Akademio duros quale antee
studiar e solvar la questioni
segun lia oportuneso e matu-
reso. Ma on devas komprenar,
ke la chanji eventuale necesa
divenos sempre plu rara e
mikra; nam singla plubonigo
augmentas la stabileso di nia
linguo e proximigas ol a lua
skopo di perfektego, ne ideala
e kimeratra, ma praktikala."

Progreso 1907 (tomo VII),
pagino 197.

Ad omna Idisti organizita od izolita!

Invito por adhero al Uniono

KARA KUN-IDISTO!

La Uniono por la Linguo-Internaciona Ido konsakros future sua forci ed esforci a la propago e la plusa difuzo di Ido. La fundamento esas la kinyara

PERIODO DI STABILESIO LINGUAL.

Membri dil nacionala federuri pagas per lia organizuro. Omna til nun izolita Idisti sendez adminime 2,50 S. fr. al kasero H. Cornioley, Schulweg 2, Bern, Suisia, postocheko Bern III 4784 Progreso esos la vivaca e propagiva spegulo dil Ido-vivo en omna landi. La Uniono invitas vu sincere, kooperar en la esforci por eficienta difuzo dil necesa e vinkonta ideo di supernaciona linguo por omni.

LA PREZIDERO
P. Eriksson

LA SEKRETARIO
Heinz Jacob

DEKLARI DAL NOVA FUNCIONERI

Estimata samideani!

Kun kelka hezito me aceptas la ne-expektita ofico kom prezidero di ULI, ma me dankas pro la fido.

Mea unesma devo kom prezidero esas, expresar nia sincera danko a la demisionanta funcioneri dil Komitato, dro Hans Brismark, sioro A. Matejka ed^o injeniore C. Papillon pro lia ne-fatigebla ma ofte forsan negratitudoza laboro mondolinguala. Me anke pregas li durar lia laboro por Ido, quankam en altra maniero.

Koncerne la futura laboro me volas acentizar la neceseso, igar Ido aplikebla en omna domeni dil homala vivo e me pregas singla samideano facar omno posibla por helpar ni obtenar ica skopo.

Segun mea opiniono Ido esas ta helpolinguo, qua esas maxim proxima a la idealo obtenebla, ma me anke es konvinkita pri la posibleso perfektigar ol tantagrade, ke Ido esos ne nur helpolinguo (Basiç-Ido), ma anke vera *mondolinguo*, egale apta por la bezoni di rurani, laboristi, turisti, komercisti, ciencisti edc.

Helpez donar al mondo maxim perfekta mondolinguo!
Vivez Ido!

Västerås, en agosto 1934.

P. Eriksson.

Prezidero dil Uniono.

Por la praktikala apliko di Ido!

La suceso di Ido dependas presente nur de ni poka Idisti en la mondo. Por ganar autoritati oportas, unesme riganar ni ipsa, ri-pozar nia tota fido aden Ido, vekigar nia propra entuziasmo por linguo qua posibligas ad omni, quan ol posibligis a me: diskursar koram la diversa nacionalesi di la kongresi Idista, diskursar koram Idogrupi Angla, Dana, Franca, Germana e Suisa en la sama linguo, esar komprenata da Belga, Chekoslovaka, Madyara e

Sueda Idisti e tale praktikar un linguo en la diversa landi di Europa.

La maxim nobla tasko prezenta esos por ni Idisti, uzar nia ago-libereso por la praktikala apliko di Ido en parolo e skribo, praktiko qua esas konsiderinda parto di eficienta propago. La parstudio di Ido esas la unesma pazo vers ol.

Ni nun havas omna pre kondicioni en la Uniono por sucesoza agi

- 1). la kinyara Periodo di Stabileso
- 2). la sekurigita aparo reguloza di 'Progreso'
- 3). la fido en Ido da olua responsiva oficeri
- 4). la ago-volo dil membri individuala e federita.

Ica quar punti unionas su a forta fundamento sur qua ni omna povas sekure laborar por la futuro di nia Ido.

Heinz Jacob.

Sekretario dil Uniono.

Berlin, en septembro 1934.

Por la developo di Ido.

Igar omna literaturi atingebla da omni esas granda e serioza afero. La suceso di olu postulas laboro e pekunio. Esas joyo por me agnoskar, ke tante multi, e sempre plu multi, sakrifikeme spensas la du por Ido.

Oi semblas precize nun havar sua bona chanco. Ma "riverego facesas da multa rivereti" dicas Sueda proverbo. Ni bezonas la multa rivereti pekuniala por plugrandigar Progreso. Semblas a me, ke yarala kontributo de cirkume 5 S. kroni da singlu esus relative mikra sumo, konsiderite la graveso dil tasko. Same ni bezonas multa literaturala rivereti, por ke Ido juste povez vidigar la grandeso di sua skopokonformeso pri omna temi.

Esas mea espero, ke omni koncias ico e tale kunhelpos la Idistaro balde atingar la vinko.

S. Quarfood.
Red.

Oficalaji.

Statuti: § 9 di nia statuti dicas: "La yaral kontributo pagenda da singla membro es 2.50 fr. Suisa adminime".

Me propozas chanjar ta paragrafo "§9. La yarala kontributo pagenda da singla membro fixigesas da la Komitato Direktanta."

Ica chanjo semblas necesa pro la necerteso di la internaciona pekunio-fluktuo. Me apertas la trimonata diskuto-periodo pri ica chanjo.

Heinz Jacob, sekretario.

Hermann Jacob 60 yari.

20. septembro 1874.

20. septembro 1934.

Interesata por la ideo di interlinguo per romano, mea patro studieskis Esperanto en 1908 e samayare transiris a la plu perfekta e tote nova sistemo Ido, qua reprezentis tante evidenta perfektigo.

Necesa kozo ne povas perisar. Ica fakto donis a Hermann Jacob la konvinkeso pri la uladia vinko dil ideo. Desespero pri Ido ne existas en ilu. La nombroza labori quin il helpis aparar mediate o nemediate o quin ilu iniciis esas reala pruvo pri lua nevinkebla ed optimista forci.

Hermann Jacob restis fidela a sua ideali mem en la hori di desespero. Ilua fervoro ne dependis de instantala nesucesi o sucesi. Ol esas ligita al finala skopo dil granda ideo.

Tala ferma volo por la finala vinko esas faktoro, qua atraktas altra sampensanti e pokope kreskas til divenar nevinkebla armo.

Servar la homaro kun joyo e personala satisfaco esas la rezultajo di ilua plu kam 25-yara Ido-okupo e laboro — ne koram la publiko kun flamifanta vorti, ma en la solitareso di studiochambro e kun amiki sam-aspira en harmonioza diskuto e kunlaboro.

Sincera deziri por longa duro di tala servo di tua ideali en paco e harmonio.

Tua filii.

La unesma klosho-soni di Ido.

Meze dil yaro inauguresis en San Giovanni Valdarno (Italia) la Ido-klosho, instigita en devoteso a nia idealo da profesoro *G. Meazzini*. Sur ol trovesas la yena vorti di amikala dediko

"Ido: Imensa Deo omnopovanta, glorio laudo honoro kompleta per *Idiomo Di Omni*. E plena feliceso joyigez omna humana kreaturo en ica mondo, vivanta e vivinta; Iti precipue hike gratitudoze mencionita, qui noble kontributis; eternizez la memoro di kosmogloti pioniri sur pia klosho de alta turmo difuzanta omnaloke die e nokte sonora ondi di sublima idealo: *Ido!*

Asocio Italiana 1934."

Ica soni atengez la kordii di omna Idisti, qui instigesez samaritme kunbatar por la grandioza ideo di omnahomala interkompreno.

LA PRAKTIKO DI IDO

Literaturo, scienci fakala e generala,
texti di savo et exti di amuzo. Texti
ek omna domeni dil homala.

Diversaspeca kontributi
bonvenanta.

La stelala cielo.

Texto introduktala aden la astronomio.

La aspekto dil cielo steloza ofras granda delico pro olua beleso. Ja la filozofa Kant dicis, ke la okupo kun la stelaro plenigis sua kordio sempre de nove kun augmentanta admiro e respekto. Ka la noktala cielo ne montras a ni majestozaj imajo kun la mili de lumifanta steli e la vacilanta lumo dil laktea voyo? Nula komenco — nula fino.

Semblanta pelmelo, e tamen omno regulizita segun fixa legi, tale ke la ordino di la sennombra quanti di la astri ne impedesas. La steli dividasas en diversa klasi segun lia klareso. La unesma til la sisesma-klasa astri es dicernebla per la okulo. Ma ica klasifiko nule relatias la reala grandeso di la astri.

Omnia ta korpi dil cielo es suni quale la nia, maxim ofte grandega, inkandecanta gasoglobo. Multi de li esas cirkumita per planeti e luni. Existas fix-steli, tale nomizas la noktala suni, qui superesas per grandeso nia suno multa milion-foye. Por orientizar su, on unionis steli a grupi e donis a li nomi de animali, de anciena heroi ed altri. Tale ni konocas "la Granda Urso" od "ciela veturo" kun sua sep steli, quo reale aspektas quale veturo kun timono. Ibe brilas la polala stelo, cirkum qua semblante furnas su la tota cielala globo. Altraloke radias Sirius, la maxim klara, quan on povas observar dum la vintro. Fix-stelin on nomizas li, pro ke on supozis, ke li ne chanjas lia loko. Ma ne esas tale, nam li movas, quan-ke tre lente por la spektanto sur la tero. Nia epigoni, pos multa mil yari, vidos li en loko diferanta formacanta nova cielala spektaji.

On konstatis, ke la fix-steli kompozetas ek simila materio kam nia suno. La blanka steli esas le maxim varma. Kelki havas temperaturo de cirkume 20,000 gradi. Hidrogeno existas sur oli en grandega quanti. Le flava kontenas ultre ol metaloza vapori e sur le reda ja existas karbo-hido, o kemiala kombinuri.

Quale konocata, nia suno es cirkumata da planeti qui jiras cirkum ol e qui speciale interesas ni. Por imaginar la grandeso e disto proporcione a la grandeso di la suno, ni imaginez ol kom globo kun diametro de 1 m. To esas — por facile memorar — min kam la proporcione de 1: un miliardo (la diametro dil suno esas 1,391 milion km). En modelo, quan ni imaginez esar konstruktita di nia sunala sistemo en ica grandeso de 1 m diametro, la planeto Merkur esus bulo de 3,4 mm diametro en disto de 41,6 m del centro di la suno. Venus () havus diametro de 8,8 mm en disto de 77,8 m. Por Tero () valorus diametro de 9,1 mm e disto de 107 m, por Mars () 5,0 mm diametro e disto de 164 m, Jupiter () 10,2 cm diametro e disto de 558 m, Saturn () 8,6 cm e disto de 1,02 km, por Uranus () 3,7 cm diametro e disto de 2,07 km, Neptun () 3,9 cm diametro e disto de 3,24 km de la suno.

La maxim proxima fix-stelo distus 40,800 km. Ol esus de la sama grandeso kam la suno. Kande ni imitus la movoproporcioni dil planeti, li durus lia migro dum un dio disto de: Merkur 2,97 m, Venus 2,18 m, Tero 1,84 m, Mars 1,50 m, Jupiter 0,81 m, Saturn 0,60 m, Uranus 0,42 m, e Neptun 0,34 m. La grandeso di la suno esas plu granda kam le Tero ye un milion ed un triima-foye, Merkur esas unduadekimo di la Tero. Venus esas cirkume en egaleso kun Tero, Mars un-septimo di Tero. Plu granda kam Tero esas Jupiter, cirkume 1300foye plu granda kam Tero, Saturn 700foye plu granda, Uranus 60foye e Neptun 80foye kam ta globo, sur qua ni vivas.

Nitro ek la aero.

Trad. H. MacFrane.

Dum la milito, Germana kemiisti inventis maniero ekstraktar nitro del aero. On fondis tatempe la grandega

kemiala fabrikerio "Leuna Werke" apud Merseburg. On ne produktas prezente per ol eksploziva gasi e pulveri, ma kreas artificala dungo en enorma quanti.

Evidente la enorma ekstrakto de nitro ek la aero anke chanjas la kompozito dil aero, unesme apud la fabrikerio e pose en la tota distrikto. La oxigeno augmentas proporcionala al ekstrakto dil nitro; semblas anke, ke la oxigeno chanjas la qualeso e divenas plu pezoza.

Pro ke la oxigeno havas granda importo en la animala vivo, ita chanjo dil aero mustas efikar a la homi ed animalo en la distrikto. Prof. Dr. A. P. Ryll examenis la konsequi di ta influo dil aero a la homala ed animala organismi.

Chanjata stando fizikala.

Mem la laiko povas observar fresheso e vivozeso che la laboristi dil "Leuna Werke", qua ne diminutas ma augmentas su ye la laborfino. Lia marcheo es plu lejera ed elastika kam ta di lia samlandani, la koloro dil vizajo es fresha e vivoza, lia maniero parolar memorigas da ni la maniero di konverso di sudlanda rasi. Ja de fore on audas de la laboreyi rido, joki e lauta kanto. Vespere omna laboristi renkontras, sen difero dil sexu od evo, por vivaca danso. Anke la maestri, employati e direktori ofte partoprenas.

La homi es extreme modesta pri la nutro. Kelki deklaras, ke li vivas "direte per la aero". Maladi apene existas, ecepte tali qui distensis lia pedo o brakio pro gimnastiko. Ftiziika sutistino, quan la mediki ne plus expektis povar salvar, perceptis plubonesko ja ok dii pos enirir la fabrikerio ed esas tote sana cadie, tale ke el povis mariajar itere.

Frua oldesko.

Ma anke existas desavantaji di ica nitro-extrakto del aero. Olda personi kun febla kordii ne bone suportas ta aero. La fiziologiala proceso dil oldesko qua montras su per grizesko dil hari, velko di la pelo, desaparo dil muskuli e graso semblas komencar plu frue e plu rapide che la "Leuna" homi. Personi de 50 yari aspektas quale 70

yara e lamentas pri sendormeso, vacilanta lumo koram la okuli, aŭdo- e vido-halucini.

Sendubite la augmentata uzo di oxigeno da la korpo e la plu rapida kombusto en la korpo, quo montris su unesme en augmento dil vivo-joyo e dil funkcio dil nervi, mustas duktar altralatere a plu rapida paruzo dil korpala rezervi quale che kandelo, qua acendesas ye amba lateri.

La sama proceso es observenda ye la animali e planti.

La povo — la violenteso — la potenteso.

Da *Leo N. Tolstoy*, trad. *H. MacFrane*.

Povo — en la kustumala signifiko dil vorto — esas moyeno koaktar homo facar ulo, quo kontredicas a lua volo. La homo qua submisas su al povo, ne agas quale lu volas, ma tale, quale la povo koaktas lu agar. Koaktar homo ne agar quon lu volas, ma ton quon lu ne volas, to povas nur la fizikala potenteso o la minaco kun ica potenteso, t. e. bati, mutilo, privaco del libereso od facile exekutebla minaci per tala agi. En to konsistis e konsistas de sempre la povo. —

La fundamento dil povo es la fizikala koakto e violenteso.

Por obtenar, fermigar e mantenar potenteso, on mustas amar ol. Amo al potenteso ne lasas unionar su kun boneso, ma nur kun la kontrea qualesi, kun superbeso, ruzo, krueleso.

Sen vanitato e sen la difamo di altri, sen hipokriteso, trompo, sen karceri, aresto, exekuti mortiva, ocidi, potenteso per koakto povas nek naskar, nek mantenesar.

"Se on dissolvas la statale povo, lore la maxim mala homi regnos super le min mala", dicas la defensanti dil statale guvernino. Ma kande la Egiptiani sklavigis la Judi, la Romani la Greki, la Barbari la Romani, ka takaze sempre la sklavigiti esis plu mala kam la sklaviginti?

E same esas pri la transdono dil povo en stato de persono ad altra. Kande Louis XVI. revokesis ed unesme Robespierre e pose Napoléon I. obtenis la povo, qua guvernis tatempe?, la plu boni o la plu mali? Qui esis la plu boni e qui la plu mali, kande la Versailles-ani kom-

batis le Kommunardes? Qua esis plu bona, Karl I. od Cromwell? E kande guvernis Peter III. ed ocidesis, kande en un parto di Rusia dominacis Katharina II. ed en altra parto Pugatschow, qua esis lore la plu bono, en qua esis la plu malo? Omna opresanti certigas, ke lia povo es necesa, por ke la homi ne violente koaktesus dal maligni, e li presupozas en to, ke li esas le maxim bona, qui shirmas la altra boni kontre la mali.

Ma havar potenteso e povo signifikas uzar ol, ma uzar ta povo signifikas agar ulo, quan la altru, la koaktito, ne volas, e quan ta, qua uzas la povo, certe ne deziras ke on agez simile a lu; konseque guvernar signifikas agar ulo kontre altru, quan ni ne deziras, ke on facez lo kun ni, — to signifikas agar male. —

Subordinar su signifikas preferar la tolero al violenta povo. Preferar tolero al povo signifikas esar bono o min mala kam esas ta, qua agas kontre altru to, quon lu ne deziras ke altru agez kontre lu. — Esas do plu versimila, ke sempre esis ed ankore esas ne la plu boni, ma kontree la plu mali, qui guvernis ed ankore guvernas lia kunhomi. Povas existar anke mali inter la guvernati, ma ke la plu boni guvernas la plu mali, to esas neposibla.

Esas sempre la maxim maligni, qui guvernas, t. e. qui violacas la altri. La tota historio pravas, ke sempre esis nur la plu mali, qui kaptis la povo ed opresis lia plu bona kunhomi.

La povo violentala ne plus mantenas su per olua tale dicita neceseso, ma nur per ke ol existas depos sempre, e pro ke ol organizesis tale dal homi a qui ol es avantaĵoza, to esas dal guvernerii e dal klasi regnanta, ke la homi, qui esas submisita ad olu, ne plus povas liberigar su de ol.

Pendolo por deskovrar la korpi subtera.

Da *Jules Gross* (Suisia).

Ek la libro da abado Mermet (Comment j'opère) famoza fonto-serchisto en Jussy (Genève) me cherpas kelka informi qui povas utilisar a nia amiki. Mermet facis prodaji astonanta en multa landi: Francia, Rumania,

Amerika ec. Per simpla pendulo metala, recente, il povis deskovrar ube jacis la korpi di diversa personi: unesme olta di infantulo forportita da aglo, duesme, olta di olda viro dementa qua dronis su en rivero, triesme, la loko ube on trovis la korpo di muliero dementa qua jetis su en la rivero Dranse, apud Martigny. Merkez bone ke abado Mermet ne venis a Valezia (mea landeto ube perisis la tri personi) ma serchis la korpi sur simpla mapo di la tri regioni. Tranquile, en sua chambro, ye la disto di plu kam cent kilometri, il pozis sua pendulo sur la mapo e trovis quik sen irga defacilajo la loko exakta ube jacis la kadavri. On vane serchabis infanto kun la helpo di hundi policala. Il desaparabis subite de la vilajo Miège, proxim Sierre, urbeto tre konocata ye la pedo di Montana, famoz per sua hoteli, tre prizat da la Angli precipue, ed ube, lastayare, Stawisky sucesis facar kelka dupi. Pos la serchi vana on skribis a Mermet ed sendis mapeto dil regiono. Il demandis anke la sendo di ula vesto dil infanto, e memorez to bone, pos trovir la *cifro* infanto (to es la radio di ilu) il respondis: "Aglo portis l'infanto sur ta monto, ye ta loko; ibe il jacas." Ye la sama dio on trovis lu, exakte en la loko dicita. Lore me esis anke en Lens, to es cirkume 3 kilometri o forsan quar de Miège. Me esis anke en Lens, preske ye la sama foreso de S. Léonard ube perisis la viro dementa.

Yen fakti notora che ni. Dum la milito, sempre en nia landeto, il afirmis ke on trovos karbono proxim S. Maurice, en loko ube la geologiisti afirmis ke ne es posibla renkontrar karbono, pro ke on havas ibe tereni primara, gneiss, e. c. La chokolado-fabrikerio Suchard en Neu-chatel, qua bezonis karbono, exkavis 80 metri en gneiss, quale Mermet dicabis, e, ye 80 metri, on trovis la karbono. On povas inquestar che Suchard qua es konocat en la tota mondo.

Uli asertas: "To es nenatural, to es mestiero di sorcisto." "Tote ne, respondas Mermet; me es sacerdote katolik ed hororas la soicismo." Il adjuntas: "Preske omna homi posedas sen savar lo la doto sentar la kozi subtera, kande li exercas su per pendulo." Me anke probis e sucesis neperfekte, ma me sucesos plu bone

future. Yen quale singlu povas fabrikar pendulo. Prenez exemple boteleto blanka o ligna buxeto. Perforez la korko e metez kordeto en la truo. En la botelo pozez diversa objekti, exemple butoni korna, fera, bronza e. c. alumeti, aquo. Kande on serchas aquo, suficas pozar aquo en la boteleto. On tenas la kordeto lejere inter la pokedex l'indik-fingro dil dextra manuo. En la sinistra manuo prenez krayono o bastono; per la bastono on tushas la tero; se on tenas krayono, per la pinto on indikez la sulo. Serchante aquo on povas tenar altra boteleto de aquo en la sinistra manuo. Turnez la pendulo adweste e vartez kelke. Pos poka instanti, se es aquo en la vicinajo, la pendulo komencos ocilar. Kontez la nombro dil ocili. L'aquo donas unesme 7 ocili e quik posa 7 cirkli (unesme mikra cirkli, ed anke fine). Remarkez ke la cirkli es en la sinso inversa dil horlojo. Kande la serio dil 7 ocili e 7 cirkli duras, la aquo es drinkebla. En aquo saloza vu trovas la cifro 12. Ma es defacil trovar la loko exakta dil fonto, la profundajo e. c.

Kontrez es facil direktar la bastono vers aquo fluanta ed observar la ocili e cirkli dil pendulo: 7 e 7, to ne falias.

Altra probo tre facil. Per l'indik-fingro sinistra tushez la manuo di viro od infantulo ed observez vua pendulo: la cifro di irga ento maskula es 12.0e devas ocilar 12foye ed donar 12 cirkli (cirkli direta, to es segun la sinso dil horlojo. Por enti femina: 6 ocili e 6 cirkli, e sinso inversa.

On darfes supozar ke singla korpo emisas radii obskura nevidebla da ni, ed on trovas oli per la pendulo. La longeso dil radii es diversa e diversa anke la sinso di ta radii. On serchez ol per la pendulo. Prenez en vua manuo sinistra moneto kupra, argenta od ora, ne omni kune, e vu konstatos ipse quante la radii emisisa es diversa. Yen kelka cifri: oro: 11; nikelo: 5; kupro pura: 7; bronzo, stano: 7 anke, ma sinso inversa, e sinso direta por kupro pura; sulfo: 18; fero: 4; fosforo: 17; lakto: 6, sinso inversa. Lakto mixita kun aquo: 7, to es la cifro dil aquo. Vino, liquori: la cifro es ta dil grado alkoholoza. Sinso direta.

Lo maxim astonanta es ke on ritrovas la sama cifro sur

fotografuri, desegnuri facit segun fotografuri, portreti di personi, animali, ma ne sur pikturi qui ne riproduktis la traiti di ento reala.

Probez unesme pozante l'indik-fingro sinistra sur portreto di viro o di muliero; irez de l'unasma al duesma; retroirez a portreto di viro od infantulo. Probez anke per fotografuri di fera objekti, di juveli e. c. Yen, fine adreso: Bureau de l'Association des sourciers: 105, Boulevard Magenta, Paris. Ibe on trovas libri e revui pri ta cienco nova nomat: radiestezio. La revuo: *Prospection à distance*, Lucelles, rue Neuva, par Saint-Armand, Francia.

La labirinti.

Da C. Papillon.

En PROGRESO No 101/102, pag. 68, me promisis indikar la tri reguli por ekirar ek irga labirinto. Yen oli:

1esma regulo. — Departante del komencal voyo-kruco (o del enireyo) on sequas irga voyo til arivo a sakostrado, on retrovenas ed lore on povas konsiderar la voyo parkurita kom supresata nam ol parkuresis dufoye. 2) Se la voyo abutas a nova voyo-kruco, on iras per irga voyo, hazarde, pos sorgir markizar per marko (streko o stoneto) la arivo-voyo e la departo-voyo. On duos l'apliko di ca regulo til ke on arivos en voyo-kruco ja explorita. Lore on aplikas un de la du sequanta reguli:

2esma regulo. — Kande on arivas per voyo nova en voyo-kruco ja explorita, on devas retroirar, markizante per du streki l'arivo e departo.

3esma regulo. — Kande on arivas per voyo ja sequata antee en voyo-kruco ja explorita, on iras unesme per voyo ne ja explorita se tala existas o, se ne, per voyo ja parkurita nur unfoye.

Aplikante ca tri reguli on esas certa parkurar dufoye omna voyi ed ekirar per la enireyo.

Kelka lekteri questionis "pro quo duopla parkuro dil voyi?". Es pro ke nur tale la problemo es sempre solvebla.

Labirinto (od irga reto di linei intersekanta) povas esar parkurita per simpla kontinua iro, sen retroiro, nur se en

omna voyo-kruci (o nodi) la voyi (o linei) es para. Se en omna voyo-kruci (inkluzite l'enireyo) abutas 2, 4, 6 voyi, simpla parkuro es posibla. Se abutas 1, 3, 5 voyi la kompleta exploro es posibla nur per duopla parkuro di omna voyi.

Ni konsiderez exemple quadrato kun olua du diagonal. On ne sucesos trasar (o parkurar) ca figuro per krayono qua ne livas la papero dum la traso e sen pasar dufoye sur la sama lineo, pro ke ye un nodo abutas 4 linei (para) ma ye la 4 altra nodi abutas tri linei (nepara). Kontree, figuro konstitucita da pentagono kun olua 5 diagonal povas esar desegnata per un sola kontinua traso nam ye omna 10 nodi abutas 4 streki (para).

Ca problemi es apliko dil famoza problemi del "Ponti di Königsberg" solvita da Euler en 1759, nam on povas konsiderar ke la ponti es stradi e ke la insuli e rivi es la voyo-kruci en qua abutas la stradi.

Ante finar me dankas amiko Böhne, qua sendis a me la plano di la labirinto-gardeno en Alt-Jessnitz, apud Dessau.

Me deziras anke indikar ke me cherpis ca problemi ek la "Récréations Mathématiques" (matematikal distrakti) da Profesoro E. Lucas, verko editita en Paris (1891) e nun exhaustita.

La Jezuíta Republiki di Paraguay.

Da *Gordon Hosking*, trad. *May Spillane* (London).

Kande Sud-Amerika esis apertita a Portugalana e Hispana koloniizo, longa e bitra enemikeso komencis inter komercisti e misionisti. La komercisti koncernes por ekstraktar profito del indijeni; la misionisti, por salvar li por Kristo. Chefa inter la misionisti esis la Jezuiti. Per sen-fina heroeso e su-sakrifiko li penetris la maxim fora retreteyi dil kontinento ed establis misioni en loki qui nun konsideresas kom ne-acesebla. Ke cadie kinadek milioni de indijeni di Azteka e Guarana origino vivas en Sud-Amerika, esas grandaparte pro la laboro dil Jezuíta patri.

La Kirko Militanta.

En 1588 la Episkopo di La Plata apelis al Jezuiti venar e konvertar la indijeni di sua episkopia. Misionisti venis de Peru e Brazilia. Un esis Skoto, la altri esis Italiani, Portugalani e Hispani. Li unesme insistis ke a la Societo di Jesu grantesez tutelo perpetua pri la teritorio, e ke lia enemiki, la komercisti, esez tote ekkluzita. On koncesis ico per la rejala dekreto de 1608.

"Esas la explicita deziro dil Rejulo ke la indijeni di Paraguay esez edukita nur per la glavo dil spirito e ke nul altra homi ecepte la misionisti habitos la "encomiendas". Il havas nul deziri privacar la indijeni de lia naturala libereso, ma volas liberigar li de lia sovaja e koruptita viv-maniero, por igar li savar ed adorar la vera Deo, e tale sekurigiar lia feliceso."

Ica dekreto mantenesis dum 160 yari. Ecepte Hispana dans-docisto, enduktita da la Jezuiti ipsa por docar a la indijeni Europana dansi, nula blanka homulo qua ne esis misionisto ultempe eniris la Jezuita teritorio. Dum 1629, certe, la Portugalana komercisti de Sao Paulo envadis norda Paraguay, mortigis multi e forraptis 1,500 sklavi. Ma la Jezuita patri apelis a la Rejulo, armizis la indijeni, e kande la Portugalani itere venis li sufris granda perdo. La patri ipsa marchis avan lia trupi aden batalio, e la paroko dil Kolonieto, Diego de Alfara, mortigesis. Tale il agis segun la vorti dil Biblio, "La bona pastoro donas sua vivo por sua mutoni".

La unesma kolonio fondesis en Loretto dum 1602. On konvertis la indijeni maxim facile, e pos du yari altra kolonio, nomizita "San Ignacio", establisesis. Tale 31 kolonii existeskis dispersita en distrikto tam granda kam Francia kun populo de cirkume 150,000.

La Guvernado dil Patri.

La Jezuita Socialista Republiki di Paraguay esis nek strikte socialista nek strikte republikana, ma li sempre stimulis la intereso ed admiro di sociala studenti. Mem tam grand enemiko dil Jezuitismo kam Voltaire agnoskis lia meriti.

La republikana karaktero dil governo temperesis da la fakto ke la "corrigidors" quankam selektita inter la indijeni nominesis da la Guvernanto dil provinco, qua sualatare responsis a la Hispana rejulo. Singla kolonio havis du urbestri od "alcades"; quar konsilanti o "regidors"; un chefo dil policisti od "alguazil", ed un publika persequisto od "procurador". Semblas ke ica oficisti elektesis da la populo, ma la Jezuita patri rezervis por su veto-yuro e demisionigis oficisti qui pruvus su nefidinda.

Singla kolonio havis du patri, paroko e vikario. Kande ula paroko mortis o retretis, la vikario remplasis lu. La paroko evidente esis la real regnanto dil kolonio. Il agis kom judiciisto, il igis la "corrigidor" raportar ad il omnamatine, ed il mantenis trupo di uniformizita indijeni, ed anke inspektisti ne-uniformizita qui surveyis minuciose la etikal konduto dil civitani.

Ekonomio.

La Jezuita Republiki, quankam ne vere socialista, certe bazesis sur ekonomiala yusteso, nam dum lia historio poka serioza krimini facesis. On nur facis tempope "peki" kontre etiko e religio. Por puniso on igis la pekanto publike konfesar, e kelkafoye la konfeso sequesis da flogo. On dicas ke la indijeni ofte akuzis su ipsa facir peki quin li ne facabis, nur por la satisfaco povar facar publika konfeso ed obtenar flogo. Se la Jezuiti savabis to quon on nun savas pri sadismo e masochismo li ne uzabis la flogilo.

Relate lia ekonomial organizuro la Jezuiti sendubite inspisesis da lia savo pri la anciena social organizo di Peru. Nul individuo proprietis lando o domi. A singla familio grantesis la uzo di lando-peco qua suficis por la familial bezoni, e di domo, ma nur tam longe kam li kultivis la lando ed okupis la domo. La restajo del kultivebla lando, "la agri di Deo", kultivesis da skolani e per voluntal laboro. La produkto de "la agri di Deo" uzesis por karitatoza skopi, por mantentar la vidvini, la oldi ed orfani, e ti qui ne esis kapabla laborar, ed anke uzesis por la kirko.

On konstruktis omna Jezuita vilaji segun la sama modelo. En la centro esis granda publika placo o "plaza". On konstruktis la domi sur la tri lateri dil placo, e la kirko e publik edifici sur la quaresma latero.

(duros).

La letro kom kulturfaktoro.

De *Werner Stern* (Islas Canarias).

Ica modesta artikleto ne esos pezoza diserturo, ma kozo tote lejera e facile digestebla, ulo qua povus, quale dicas la Franci: "passer comme une lettre à la poste".

La letro-skribo es tam olda kam la kapableso dil homi frequentar l'uni kun l'altri per signi od imaji.

L'anciena Romani skribis lia letri en tre stranja maniero. Lia skribtabulo konsistis ek planketo kun vaxo tensita. Altra formo esis la rulili de papero o pergameno qui uzesis ya en la tempo di Cicero.

Un sorto de letri, qua datizas depos l'unisma epoko di la historio di la letro, es la nodo-letro. Ek ici kelka exempleri trovesis ye la konkuesto di Peru dal Hispani. Oli anke existas en la maxim anciena historio di Chinia. L'Indiani en Peru, qui ne havis skribosigni por la singla soni, komprenis expresar lia pensi altramaniere, per ica lia nodo-kordi o "quipos", qui konsistis ek un kordo principala ek qua salias, ye disti determinita, kordeti multikolora. Omna ca kolori havis lia specal signifiko, e per la nombro e situeso dil nodi l'informo divenis komprenebla da la destinario. En omna urbo existis letro-skribisti oficala, qui nodigis ed interpretis "los quipos".

Dum l'epoko 1600—1700 l'arto di skribar letri expresiva e formo-korekta devis lernesar en la doco generala. On havis specala formuli e tiradi quin omna edukita homo devis savar. Pokope l'arto di skribar letri divenis kelke plu individuala. Ulu dicis ke "brular letro es quaze facar asasino morala. En la cindro di singla korespondo trovesas sempre kelka restaji di du anni" e se on exemple lektis l'admirinda letri "edukala" da Madame de Sévigné

a sua filiino o la marveloza letri da Voltaire, plena de eleganteso, precizeso spirituala e pureso pri la stilo, lore en mustas agnoskar ke la supera sentenco es vera e ke la letri privata multafeye es brancho di la bela literaturo.

Cirkum 1870, depos l'endukto dil postkarto, komencis l'agonio di la letro. "Los quipos" es ankore uzata da la pastori en "los paramos" e "las mesetas" dil Andi. La letri moderna anke uzesas sempre. Or, anke olia dii es kontita. La general korespondo inter amiki, la letri personalesala dil klasiki, la letro kom distraktilo o konfeso regretinde neplus havas plaso en nia febrila epoko. Ol frakasis en la kombato kontre la mondo-trafiko, la telegrafo, la telefono e la skribmashini. Olci frapas nun anke letri privata, la tota korespondo facesas per frazoforni stereotipa, e ye kurta informi la postkarto remplasas la letro. L'afrankuro pasable chera anke impozas sparar e tale la spiritala kambio per letri divenas plu e plu rara. Ni expektez la Renesanco di la letro.

La sajeso di la amo.

Trad. *Hermann Jacob* (Berlin).

Se du homi mariajas, on ofte audas la vorti: "Quo atraktis ilu ad elu?"

Ka la amo reale mediacas plu bona savi? Kad ol konocigas valori, ube altri ne vidas oli, o kad ol nur fortigas la fantazio por vidar valoro, ube esas nula?

Ka vu volas explikar ito a me?

Me volas, tante bone quante me povas. Existas poka questioni, qui interesas mili de homi plu intense kam ici.

Por pasar la vivo en feliceso e paco esas plu grava, konocar la legi dil amo kam la legi dil kemio o la legi dil Unionita Stati di Amerika.

La questiono esas vivo-importanta ed aktuala, olua solvo decidas pri vivo e morto.

Pro to yen mea respondo: La amo ne trompas e fraudas. La amo sola povas vidar la vereso.

To esas verajo, qua ne nur valoras inter amoranti, ma qua valoras omnaloke.

La kauzo, pro quo Edison esis sorcero di inventi, ne esas nur, pro ke ilu esis genio, ma anke pro ke il amis la laboro en sua laboratorio.

Qua ne amas kavalo, ne povas traktar ol bone. Ca es la maxim bona koquisto, qua maxim multe amas koquar. La maxim bona romanin skribas, qua maxime amas la karakteri, quin lu deskriptas. E la maxim bona aktoro esos sempre ta, qua pasionoze amas sua arto. Ed importanta predikisto nur esas, qua amas to, quon lu kustumas predikar.

Existas nur un povo: La amo.

Existas nur un vido-punto: La amo.

Existas nur un sajeso: La amo.

Existas nur un religio: La amo.

Se tu ne amas libro, ol donos nulo a tu. Se tu ne amas la infanti, tu ne povas docar li.

Pekunio nultempe kreis duranta valori en la mondo. Un singla kordio qua amas superesas omna donacaji di Carnegie e Rockefeller koncerne la bonstando dil homaro.

La amo vidas. Ol ne esas blinda. Indiferenteso esas blinda. Apatioza kordio esas blinda. Existas nur un tragedio: La morto di la amo.

La amo esas kreiva, koldeso esas sterila.

La amo sola posedas kredo, qua salvos la mondo. La intelekto nur havas la dubito, qua laxeskas la strukturo di la mondo. La amo esas sintezala, la intelekto esas analizala.

La maxim profunda inferno-fangeyo esas konjelita, esas glacio. Tale Dante deskriptas ol. La sideyo dil Eterno en la cielo ardoras de varmeso e lumo.

La karaktero di Mefistofelo da Goethe esas pura intelekto. Pri satano dicesas, ke lu nultempe amis homala animo. "Deo", la biblo dicas, "Deo esas amo!". La tero kreesis por amoranti. E qua ne amas esas mortinta, sen viva — anke se lu marchas inter la vivanti.

Texto medicinala.

La Bilo

homala es liquido flava, neutra e feble alkaliatra, senodora bitra, kun denseso de 1,008 til 1,040, solvebla en

l' aquo, produktata dal hepato, po 1 kgr. dum 24 hori. Ol kontenas 85 % de aquo e 15 % de substanci solida, inter qui grasi, saponi, minerala sali, kalio-kloro, fosfato, mikra quanto de fero, speciale del anhidro karbo e gazi.

Lua efiko es nula sur l' albuminoidi; nula o tre febla sur la karbo hidrati. Ma la bilo emulsas la grasi ed igas li asimilebla. La hepato sekrecas sencese bilo, ma produktas mine dum la fasto e plu granda quanto pos la repasti; ula substanci plugrandigas la bilala sekrecio.

La koloranta materio dil bilo originas de la hematino rezultante de la hemoglobino qua donas al sango lua reda koloro.

Injektata aden veini, la bilo es tre toxika, lentigas multe la bati dil kordio, dissolvas la reda globuli dil sango e desagregas la muskuli. p

La uzo di mikra fotografilo.

Da *Walter Pannel* (Arkansas, USA).

Un de la maxim interesanta developi en la fotografo dum la lasta yari esas la rapide kreskanta uzo di la mikreta fotografilo da profesionala ed amatora fotografisti. Okupante nur mikra spaco en la bagajo di la voyajisto, ol permisas fotografar dum voyaji, ed esas konseque de grava avantaĵo a la personi.

Ica branĉo dil fotografo vidis olua unesma praktikala uzo en Europa, ube la maxim bona fotografilo fabrikesas cadie, ma olua uzo rapide difuzesis tra la tota mondo fotografala. Ciencisti e fotografisti trovas, ke la mikra fotografilo posedas multa avantaĵi kompare la olima e pezoza aparati.

La mikra fotografilo uzata cadie esas de du speci — iti kun la 35mm cinemo-negativa filmo, ed iti qui havas la reguloza amatora fotografilo-filmo komune uzita en fotografilo portebla. La 35mm-filmo facas mikra fotografuri, qui facile grandigesas per kontakto-fotografal-imprimanta metodi.

Kande la expozo es de longeso demandita, e la emulsiono sur la filmo ne esas tro grosiera, mikra filmi povas esar grandigita kin-foye ad unfoye, o mem plu granda, sen destruktar irgo de la originalo.

'Nova Yaro' che la altri e che ni!

Trad. W. Franck (Kiel, Germania).

Se en la nokto dil 31. di decembro, ye kloko 24 ni itere sequas tre anciena kustumo per intertushar la plena glasi punchala e salutar ni per forta 'Prosit Novyaro', lore ni en Germania ne esas le unika, qui festas ica horo dil yarala chanjo. En la tota mondo la homi festis, gratulis su e fugigis la maligna demoni dil pasinta yaro per plu o min granda bruio. Altra landi — altra kustumi. Quale kelka centri di la civilizo salutis la nova yaro, esas deskriptita en artiklo-serio, di qua la kontributaji publikigesos un pos l'altra en ica rubriko di Progreso.

London (segun dr. K. v. Stutterheim).

En Anglia la klosi kovresis per palio e chifoni en la nokto novyarala. Kurte ante mez-nokto la pasinta yaro sonigesas al toambo per febleskanta sono di la klosi. Lore, ye kloko 24, la envelopili forprenesas e la fresha sono di la liberigita klosi salutas la nova yaro. Ica kontrasto es forsan la maxim efikiva evento dil Angla nokto novyarala.

En la urbi, la novyaro festesas maxim multe en la hoteli, qui omna anuncis gala-nokti ed probas inter-konkursar per extraordinara inventi. L'una hotelo havas la trumpet-istaro di ula Gardo-regimento an la enireyo, qua avizas la Nova Yaro per fanfaro, dum ke altra hoteli adportigas grandega bonboni detonala, ek qui saltas 'Miss 1935'.

Sizante su an la manui krucatre, la publiko kantas la tre anciena kansoni novyarala di Anglia e Skotia, ante omno 'Auld lang syne'. La restajo es karnavalo, pos qua regretinde ne sequas sundio. Novyaro ne es publika festodio en Anglia, kontraste a Skotia. Ibe on unionas la 25. decembro e la 1-a januaro e festas Kristnasko e novyaro komune.

Paris (segun Paul Block).

La habitantaro di Paris salutas la arivo di la nova yaro sen extra-ordinara soleneso. La bruisanta fratesko en la stradi kun la 'Prosit Nova Yaro'-kriado, quale ol es la

kustumo en Berlin, ankore existas en Paris avan kelka amuzo-centri di gayeso, en Montmartre e Montparnasse, tamen anke hike la chefa aranji eventas en la saloni ornivizita per bunta lampeti o lanterni, mistel-branchi ed abieti. Tamen anke en ica saloni nulo es trovebla, quo povus deskriptesar kom specalajo Parisana. Paper-serpenti, kolorizita buleti, fantazioza kapo-kovrili, bunta aero-stateti e simila joki esas hike quale omnaloke. Omnaloke on anke bruisas per trumpet, stridili e trilo-fluti, nam sen bruiso la homi ne povas joigar su.

Nun festinesas asidue akompanata per ica joki, e drinkesas tre multa champanio, ma precipue da la — strangeri. La borgezi Parisana es sparema. Multi prizas restar heme, pro ke li volas retenar la pekunio por la grandigita spensi dil unesma di la januaro. La cinemi ganas inter kloko 20—23, pro ke li omna es tro-frequentita. Ube familio parvivas la hori til la nova yaro plu chipe kam en cinemo o kirko? Existas plu multa Franci kam on kredas, qui iras a la kirko ne nur pro materiala kauzi, ma qui havas la sincera bezono, finigar la yaro kun la bona ed tikala bilanco di prego. Lore la homo, liberigita de la kargajo dil peko, povas saltar aden la vortico kun duopla plezuro.

Granda bali kun la kustumala kotiliono, qua portas beleta donacaji, aranjesas ne nur en la danseyi, ma anke en kelka klubi. Prizata kom donacaji es pupei en duima vivo-grandeso, kelki es bela laboruri artala, altri tre triviala. Tala pupei nun sidas sur sofai e kuseni en multa lojeyi, pro ke to es la modo nun.

Stranja homi, qui mustas partoprenar omno, anke ca pupearo. Li mokas pri su ipsa e ne savas quala-maniere. Komprenende omnaloke dancesas multe.

Kristnasko en Paris.

generale la nokto Kristnaskala festesas plu multe kam la nokto novyarala, pro ke omni povas pardormar ye la 25. di decembro. La 1-a januaro es dio di la devo por granda parto di la socio; la oficala viziti komencas ja tre frue en la palaci di la statestri, dil alta oficisti e di la diplomacisti. To duras til la kin-kloka teo, e la celibi mustas revanchar

per flor-sendaji o dolcaji en bel aranji kom danko por la inviti di la yaro pasinta. Ico tre nocas la monetuyo.

Ja depos 14 dii domencabis la marcho dil honesta homi, qui volas sua etrennes, ed ica marcho erste finas en la unesma dii di januaro. Ico es santigita tradiciono en Paris. Quante plu sincera la civitani esas, tante plu granda es la bankroto. Ma per ol la espero anke profundekas por plu bona tempi, e la espero es ya lo maxim bela ye la festo novyarala.

Duros kun deskripti pri *Roma*
e *Wien* en la proxima numero.

Nevendebla. La Germana agrokultivisti en Tannowitz, qui kultivas sulo de cirkume 1800 hektari per 800 farmi, dum un del lasta yari mustis itere subplugar aden lia agri mili de 50kg-saki de tomati, e, to ne es imprim-eroro, duacent e kinadek vagonedi fervoyala de kukombri, pro ke ici, po 1 Pfennig (centimo de 1 M) ed iti po triquarima Pfennig po kg ne esis vendebla en Mez-Europa.

"Sonntags-Zeitung".

Kanoni-fabrikerio augmentas la dividendo. La kanonfabrikerio "Aktiebolaget Bofors" en Bofors montras neta gano de 1,05 (1,04) million kroni, pos amortiso de 1,25 milion kroni e pos sustraciono dil pagita importi. Ye la dispono dil general-assembly ye la 15. di mayo en Göteborg, esas 1,72 (1,47) milion kroni, de quo es propozita 4 % (1931 3 %) dividendo a la kapitalo de 19,80 milion kroni.

"Berliner Tageblatt".

La eklezio kontre su-ocidanti. La eklezuala direktorio en Achim apud Verden (Germania) lansis advoko kontre la su-ocido ye la 1. di agosto. La eklezio future ne plus asistos ye le sepulto di su-ocidinti "ecepte en kazi di pruvita, mentala ne-normaleso". La direktorio per ico ne volas judiciar la kompatindi, di qui la interna lukti olu plene komprenas, ma la direktorio kredas, ke nur ica-voye ol povas pozar barilo kontre la sempre augmentanta su-ocido, qua danjerizas populo ed eklezio.

"Bremer Nachrichten".

Frukto e desero.

Yen kelka lejera frukti e desero por ti, qui prizas ol. Nula matematikala exakteso por nia informi, pretendi, pretexti, akuzi e judicijaji.

Manjajo por rotaco-mashini.

Prezidanto Roosevelt decidis, forestizar granda distrikto di USA per moderna mashini. Oli samatempe plantacas la yuna arbori, arozas oli e dungizas li. Un de la mashini devas povar plantacar 10,000 arbori en un dio. — Es joyigiva, ke de nun la nutrivo tante urjante bezonata da la imprimala rotaco-mashini ne plus mankas, nam quo devus divenar de la kulturala stando dil homaro, se la jurnali des-aparuso? Nam de ica arbori fabrikesos la milion-edituri dil diali, qui es la chefa moyeno kulturala por nia omna eduko

Se nur dum un semano . . .

Me havis hororigiva experienco dum la pasinta semano. Nula jurnali apariso. Vu povas imaginar la stando di meo, ne savante de un dio al altra se Mary e Karl esis rikonciliiita, ne certa, kad Voc ludos en la Test, esante en stando di abismala nesavo pri la maxim recenta Hollywood divorco-modo ed absolute ignoranta ke homino en China naskis ok mikra Chiniani samatempe.

Kun un pedo en Poezia.

Trovinte poliglota rimi en quar lingui, mea Idistala fiereso ne admisis, ke Ido omisesis en ica strofi, me adjuntis kelka linei, ne-sucianta pri lia senco, segun la devizo, ke rimo en poezio es plu importanta kam senco:

Auf deutsch heisst's wohl: Schlaflosigkeit,
Sometimes, when I can't sleep at night,
Je m'emploie à découvrir
Un modo che mi fa dormir',
Pensar, kontar, sen sucesir.

All sorts of things go through my head
 Der Reiche nach, von A. bis Z.
 Les noms des hommes, des animaux,
 E molto altro che non so —
 Kamelo, asno e simio.

I think of Whisky, beer and wine,
 Frankfurt, Berlin und Köln am Rhein.
 Bruxelles, Anvers, Marseilles, Paris,
 Firenze, Roma, Napoli,
 E kelkafoye pri Sanssouci.

Of English, German, Spanish, French,
 Gebildet sein will jeder Mensch!
 Je pense aussi à mes affaires,
 Così facendo mio dover',
 E la finali -ist od -er?

Because at last I sleep and rest,
 Denn müde bin ich, das steht fest.
 C'est mon remède pour l'insomnie,
 Chi vuol' dormir', farà così!
 En Esp-o me finas per "Chu vi sci?"

H. Jacob.

Paradizo.

(Hindua legendo, segun Angla poemo.)

Da *T. Sweetlove* (Anglia).

Pos yari duadek kun spoz-megero,
 Ul Hindu mortis en joyoz espero,
 Stacis, pregante por enir-yurizo,
 Exter la Bramanala Paradizo.
 "Tra Purgatorio facis tu vojajo?"
 Klamis la deo. "Nu, tra mariajo."
 "Enirez, kara filio!" dicis Brama,
 "Nam ta du standi esas quaze sama."
 Beat, la Hindu hastis tra la korto,
 Trovinte paco erste pos la morto.

Jus enirabis il la sakra loko —
Yen plusa Hindu kun simil advoko.
Same la deo questionis lu:
"Kad Purgatorion ja trapasis tu?"
"Nule! Pro quo?" "Tu mustas forirar!"
"Tan, nepurgit, vu lasis envenar!"
"Yes, sur la Tero havis ta pekozo
Sat mult puniso, nam il esis spozo."
"E me dufoye! Levez do la velo!"
"Forirez! Nula foli en Cielo!"*)

Fantaziajo geologia.

La Epoko Karbonifanta.

Gilbert Hda Richardson.

(Mezuro 4/4: sive spondeo, sive daktilo, sive quar kurti.)

Olim, lor ke la long pluvadi, batadant iterite la monti
basigabis a lenta penti olia talusi erodit;
pos ke la jungli inundesis, pos ke itere ri-elevesis,
haltis an lagunala rivo grand libelulo alizit.

Fluvii larja ma ne-rapida lente fluadis sinuifanta;
lagi, laguni ne-profunda, estuariala ed delta,
larje su extensanta vaste, da la foresti cirkondata,
igis humida vaporeze tra la foresti l'aero varm.

Suno briladis tropikatre tra la aero sat karboza
kreskigante la grand filiki, kreskigante la muski enorm
qui, stacanta amase dense, levis su ad grand altesi,
levis quale kolumni alta verda e branchizanta su.

En ca mondo kreuri vivadis kolda-sanga ed desbela:
granda fishi havanta spini en lia dorsi e denti grand;
krabi ed artikoz homardi; quadripedi krokodilatra
qui, de la aquo ekmarchanta plumpe apertis boki mal.

*) Ek "Prohoflugi sur Pegazo", 1929, —,90 Mk; 1.10 afr. de 1,
Grange Gardens, Southend-on-Sea (Essex), Anglia.

E ta libelulo sur slam-sulo sunizante su arivis
 ube la rani e desbel blati reptis sur la turfo rival,
 kande de la tepida aquo, brandisant sua pinci mala,
 reptis krabo pavorigenda kreurivore kontre lu.

Ma la libelulo alte springis, en la aero su lansante,
 en aero flugis, e vagante alte, flugadante alte por observar
 hike la filiki, ibe la laguno, hike la kolumna muski alta,
 super ita lago, ta filiki verd, de kreuri libelulivor fugar.

(Mezuro 6/4: du trokei, singla vicigeblo da tri kurti.)

Lente komencis nun ta foresti ed ita jungli sinkadar;
 dume la maro avancadante e lua ondi larji-space
 fine kovris omno lente submersante lu plu e plu.

Pose lente su levadis alta monti silikatoz,
 moviganta fluvii granda, nun fluadante de tanta altaji
 de li portadis amasi sabla akumulaji sabla vast.

Tale la krabi e la homardi anke la rani e blati nebel,
 fishi, kreuri krokodilatr e la libeluli, submersite
 enterigesis, ensabligenis, submersit da la ondi mar.

Pose tandem elevadite ri-aparadis ne-profund
 lagi, basa sabla planaji permisante itere planti
 kreskadar; e nova foresti lente komencis kreskadar.

Plurafoye sinkadis oli pose itere ri-emersar;
 un' super altro plura foresti kreskis e kreskadinte mortis.
 Ma libeluli alizita povas ankore nun flugar.

1934 Sept. 18.

La bela progresi ciencala.

'La unesma aeroplani es konstruktita, qui povas rekte
 acensar e restar senmove irgaplace en la aero, se lo dezi-
 resas', tale raportas la jurnalaro. Quik on vidos la grava
 progreso teknikala, ed anke kulturala, ed anke civilizala,
 nam imaginez exemple ke en nia bela tempi di granda
 plezuro eventas populala festino apud granda urbo, quante

facile ica aeroplani povus acensar super la turbo, por jetar flori e donacaji sur lia kapi!

La golda tabelo de "Mondiala".

Mem Zamenhof atakabis sua tabelo de artificala vorti pos ula tempo di praktiko. Nun sioro 'Antido' remplasas ol per nova, quan on povus namizar la 'baby-tabelo'. Kelka exempli ek ta marveloza verko citesez:

lala, tala, kala, zala, nala, chala

lolo, tolo, kolo, zolo, nolo, cholo

lite, tite, kite, zite, nite, chite

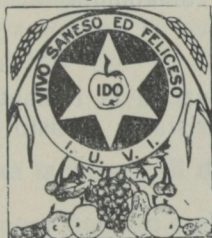
Pro ke ol tante similesas tala baby-linguo, ni esperas, ke ta nova helpolinguo ganos la yunaro e tale vinkos.

Ido e vejetarismo.

La vejetarismo esas fundamento por la fizikala bonstando e la etikala developo di la homaro.

Per la linguo in-Ido, ita idei povas omna linguala fronla aktivesi huma-

La IUVI praktitarismo, sequas la progreso vers plulturala.

ternaciona helpanta esar difuzata trans tieri, qui separas nala.

kanta Ido e vejevoyo dil homala alta stando kul-

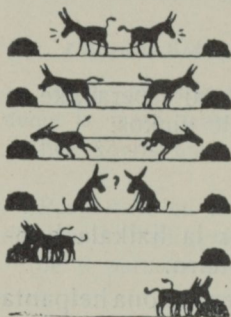
La sekretario dil Internaciona Unio di Vejetaristidisti.

May Spillane,
8, Kings Avenue,
Woodford Green, ESSEX, Anglia.

ME LERNAS IDO

Unesma letro

ilustrita docoletri tote en
Ido segun la direta metodo
da Heinz Jacob (Berlin).

1. apetito
2. me manjas — me anke
3. me deziras — — me volas
4. quon agar???
5. komune ni nun manjez, omna du

Ica *tasko* tradukesez da la lernanto e la texto submisesez por revizo al asistanta docisto od al experta korespondanto.

I. Me levas me.

Esas kloko sis. Me levas me. Me manjas mea dejuneto. Me drinkas glasedo de teo. Me metas mea mantelo e kasketo.

Me elektras la chambro. Me iras tra la koridoro. Me apertas la pordo. Me iras adinfre. Me iras adinfre ed apertas la pordo dil domo.

Questioni: Kande tu levas? — Quon tu drinkas? — Quon tu metas? — Adube tu iras? — Qua apertas la pordo?

II. En la strado.

Me esas en la strado. Me pasas tra la Gorki-strado. Me stacas ye la angulo. Me stacas ye la krucumo dil

stradi Mochovaja e Kordio. Me vidas la tramo. La tramo haltas.

Questioni: Ube tu esas? — Ye qua krucumon tu stacas?
— Ka la tramo haltas?

Saluti.

Lernez la saluti e kelka ordinara frazi ed uzez li omnaloke, kun amiki ed altra studianti.

bona jorno	quale vu standas?
bona matino	til rivido
bona vespero	saneskez!
bona nokto	dormez bone!

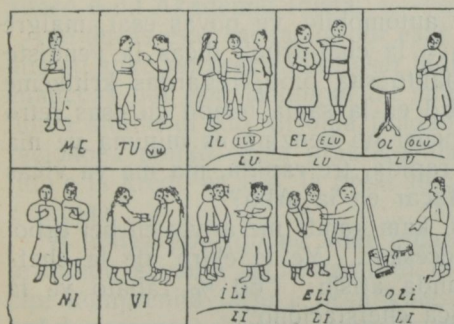
Bona jorno, kara amiko, quale tu standas? — Bona jorno, mea saneso nun esas plu bona. Ma ca posdimezo me vizitos la mediko. Salutez tua spozino! — Danko. Saneskez e til rivido!

Uzez freque tua Ido-nacionala vortaro, ol esas bona e fidela akompananto en la agreabla hori di tua studio.
Lernez la fundamentala reguli di Ido, li sempre ri-aporas.

Kelka facila reguli di Ido.

La artiklo esas la por singularo e pluralo. La nedeterminita artiklo ne tradukesas.

La personala e posedala pronomi esas:

me	me-a
tu (vu)	tu-a
ilu	ilu-a
elu	elu-a
olu	olu-a
ni	ni-a
vi	vi-a
ili	ili-a
eli	eli-a
oli	oli-a

La reflexiva pronomi esas:

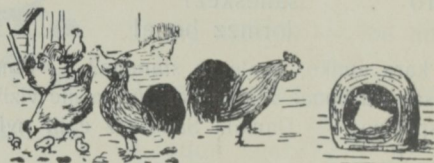
me razas me

tu razas tu

me razas me
tu razas tu
ilu razas su
ni razas ni
vi razas vi
ili razas su

Kelka utila afixi.

bani

hagulo

hanino

-ul signifikas la maskula sexuo
-in signifikas la femina sexuo
ge- signifikas omna du sexui
fratulo e fratino esas ge-frati.

Lektez, ri-lektez e par-lektez ica exerci omnasemane dufoye,
lektez laute, lektez lente, memorez la vorti, memorez la frazi;
ico esos la maxim sekura voyo al par-savo di Ido.

La benzin-kavalo.

"Se vu kompras ica automobilo, vu povas esar, malgre la disto, pos sis hori en la chef-urbo" dicas la vendisto a la rurano, qua, fumante sua pipo, regardas kritikeme la eleganta veturo. "Ed en la sama tempo vu esas retro itere." Taco. "La spensi po benzino es minima ye nia veturi", "Yes, hm, tre rapida, tre rapida, ma me ya vivas hike, quon me devas facar en la urbo?"

Esas preske lo sama, kam kande me arivis en bel urbo, quan me deziris konoceskar. Ye le ekiro de la chefstaciono me lektis granda afishi: "60 % rabato ye la veho tra la lando de ica chefstaciono".

SUB LA BLUA STANDARDO

La eventi dil monato, progreso e vivo di Ido.

La voyo di Ido.

Progreso kom oficala organo dil Uniono por la Linguo Internaciona Ido aparos en Ido klasika. Kom specala adjuntajo por omna interesati on esforcos aparigor suplemento di gramatikala e linguala diskuti.

Ido restos stabila dum kin yari segun la decidi dil Ido-Akademio e di la Komitato dil Uniono. Ma en la linguala suplemento diskuti ed experimenti esas posibla segun la praktikala posiblesi. Oli devas duktar a developo di la diversa stili evt. necesa, di stilo fundamentala e maxim simpla, di stilo literaturala e nuancoza, di stilo ciencalafakala e logikoza. Omna propozi esas bonvenanta, ma pos la stabileso omna diskutanti devas loyale aceptar la decidi dil Akademio di Ido.

Sioro Quarfood, prezidanto dil Akademio, esos la nova redaktero di Progreso.

Kom unesma helpo por Ido ni judikas la omnalatera, profunda e serioza apliko di Ido. Ita omnalatera apliko montros la alta qualesi (facilesa, precizeso, apteso) di Ido, kreita en multayara laboro da Zamenhof, de Beaufront, Couturat e lia kunlaboranti, la membri dil Delegitaro e dil Akademio Idista.

Ido devas esar sat facila por esar la linguo dil poke erudita ed anke sat preciza por esar la linguo dil ciencisto e sat nuancoza por esar la linguo dil mondo-literaturo. La profunda studio di Ido, di olua fundamentala principi ed olia racionoza apliko en la praktiko donos a singlu la necesa fido e la kredo en Ido, la prekondiciono por olua progreso e suceso.

Ni luktez por Ido ne kom fanatika adheranti, ma kom profunde savanta agnoskanti di olua fundamentala principi komprenita larje e praktikale.

La personala konfero inter la signatanti en Marianne-

lund (Suedia) del 17.—20. di julio 1934 rezultis en la necesa garantio por harmonioza kunlaboro inter omna organizuri Idista, en la koopero di omna Idisti por la komuna skopo ed en la neruptebla fido en Ido da olua responsiva e duktanta funcioneri.

S. Quarfood

prezidanto dil

Akademio di Ido

Heinz Jacob

sekretario dil

Uniono por la LI Ido

Mariannelund, la 20esma dio di julio 1934.

Reflekti pri la dio.

Da *Heinz Jacob*.

William Hearst e mondolinguo

La ideo dil ML semblas penetrar aden rondi, quin nia simpla propago direte ne ja atingis. En sua numero del 14. septembro 1934 (Berlinana edituro) la jurnalato "Völkischer Beobachter" publikigas korespondo inter Alfred Rosenberg e la Amerikana jurnali-posedanto William Randolph Hearst. Hearst dicas

"... 3. La unesma necesa pazo por paco es la deziro por paco, e la bazo dil paco mustas esar yusteso. La duesma pazo aspirez sincera uniono en la koopero dil Europana nazioni, por sincera e reciproka promoco. Triesma pazo esus *uniforma linguo*. La duktanti exercez pluse la deziro por paco. La populi ja posedas ol"...

Ica vorti, pronuncata da homo kun la influo di Hearst povas havar granda valoro. La futuro docos, kad IALA e la altra mondolinguala societi en USA, darfes expektar irga susteno de Hearst en la realigo di ta ideo, mem se il nur vizis ol por la Europana kontinento.

La prezidero dil metal-laboristi demandas mondolinguo

En la rubriko "Propago" aparas la traduko di artiklo, quan la bone reputata jurnalato "Manchester Guardian" publikigis. Quankam la adheranti di la singla ML-movadi kelkafoye sentas su solitara inter la milioni, qui nur ride-

tas pri nia aspiri ed esforzi, ni vidas hike ed ibe, ke la ideo di unesala linguo ri-aparas en la demandi di maxim influoza homi. Ni savas, ke ili ne ja enduktos helpolinguo, ma lia vorti es quale martelo, qua de tempo a tempo frapas audeble sur la koncienco dil mondo. E nia laboro, quankam ol kelkafoye semblas vana, es la quaza elektrala povo qua intensigas la frapo-forco di ica marteli. La mondolinguo ne es skopo en su, ma nur moyeno a skopo, a la skopo di interkompreno e di kreo di plu favoroza kondicioni por omni per la transfrontiera interkompreno.

Itere Esperanto

La kustumala tituli ornizas diskuto-pagino pri IL en "Sunday Referee", e quankam la E-isti ne falias suficante rekomendar sua linguo, anke per promiso di gratuita voyajo a Roma en 1935, li sorgeme evitas prizentar probotexto di lia linguo. Ido donis tala texto e favoroze impresis la lektanti. Anke en Hungaria ed Hispania, quale anke en Italia, la nomo Ido aparas en la kolumni dil diali.

La esforci di "International Auxiliary Language Society"

Ta qua studiis la Sueda Ido-revuo, ja konocas kelko pri la intenci di IALA. On volas krear preparanta komitato privata, qua rekomendos la adopto di internaciona helpolinguo. Ica komitato devas samatempe citar la atenco ed intereso di la guvernerii, qui pose formacez oficala Instituto por adopto di linguo internaciona. Se la ideala skopi di IALA sucesos, ol esos la unesma foyo ke guvernerii reale dedikas su por introduktar LI, ma la desfacilaji vinkenda semblas granda. La linguo selektota da tala delegitaro, mem kun eventuala modifiki, ne povas esar tre diferanta de Ido, se IALA-komitato futura aceptos la principi di facileso, internacionaleso, logikeso ed eufonio. Ni Idisti perceptas e sequas kun intereso e bonvolo omna aspiri por introdukto di IL e salutos sincere, se pos ula tempo IALA sucesos avancigar la ideo di komuna interlinguo ye plusa pazo.

IDO-PROPAGO

Valoroza propozi, teksti por
Ido, nova idei ek la ago —
feldo dil aktiva Idisto.

Komuna linguo.

On ne savas qua varmega e desquietiganta hori di poli-
glota debati arachis del prezidero dil internaciona kon-
fero dil metal-laboristi, nun eventanta en London, lua
pledo por un komuna linguo. To esas ideo qua devas
venar a preske omnu qua vokesas a prezidar ad asemblo
kunveninta de multa landi. E tamen la movado por inter-
naciona linguo facas nur hezitantanta progreso. La du
maxim bone konocata lingui explicitate inventita por la
skopo, Esperanto ed Ido, havas singla pasable granda e
serioza adherantaro, qua ofte kunvenas e konferas en sua
lingui. Ma on ne audas pri konfero en, exemple, Espe-
ranto ecepte por la skopo avancigar la kozo di Esperanto.
Forsan to debesas, quante Anglia koncernesas, al notora
lingual indolenteso dil Anglo od al timo ne povar sat bone
expresar su parolante en nekustumita linguo. Nam en
konfero on volas ne nur igar su komprenesar, ma anke
esar eloquentanta, facar impresio. Poki audacas parolar
publike altre kam en sua propra linguo; Sir Austin Cham-
berlain, qua amegas uzar la Franca, esas notinda ecepto.
La Franca havas, per tradiciono, ula reputeso kom "diplo-
macal linguo", ma la nacionala jaluzesi desfaciligas ad
irga vivanta linguo obtenar general adopteso kom inter-
naciona expresilo. Forsan un del mortinta lingui —
Latina, Greka o mem Hebrea — havus plu bona chanco.
La Latina, esus la maxim bone konvenanta, nam ol im-
presas en ordinara tipi ed esas apta por eloquenteso. Ma
se la nacionala sentimentu ne objeccionas al Latina, la klasal
sentimentu povus facar lo, timante ofrar avantajo al
"dominacanta klasi" erudita per klasika lingui. E tale ni
duras helpar ni tam bone kam ni povas per interpretisti.

(The Manchester Guardian Weekly, August 31, 1934.)

Trad dro. S. Auerbach (Frankfurt a. m.).

NIA IDO-KONGRESO.

Por tri dii a Fredericia, an la mikra Belt.

La 12-a internaciona Ido-kongreso eventos en Fredericia dum agosto 1935. La komitato ja nun laboras por igar la kongreso tam sucesoza kam possible. Ni Dana Idisti asumis la granda tasko, segun deziro expresata da diversa samideani de multa landi, organizari la proxima kongreso, e ni kredas ed esperas ke la Idisti grandanombre asistos ol.

Dania esas pro la basa pekunio-valoru (e to tre probable duos) la maxim chipa lando en Europa. Fredericia esas centrala fervoyo-staciono e pro to facile atingebla. Ol esas bele situata apud la maro e posedas multa bela promeno-voyi, ye la rempari, apud la maro, en la foresto edc.

Ni esforcos obtenar gratuita lojeyi por la kongresonti, adminime por ti, qui frue pagos lia kontributo (5 Dana kroni) e por ti qui venos de fore.

La inauguro di la granda ponto super la mikra Belt, qua es marveloza injenior-laboro, eventos ye la tempo dil kongreso, e ni aranjos gratuita automobil-exkurso ad ibe. Pluse eventos samatempem la importanta Dana ferio en Fredericia.

Ni povas garantiar por omni tre agreabla sejourno en Dania ed agreabla kongreso-dii. Do, Idisti, preparez ja nun via coyajo a Dania e helpez apertar la nova ero di

Ido sub olua blua standardo. Vi omna esas kordiale bonvenanta en Fredericia!

La kongreso-komitato.

kasero dil kongreso
E. Thomsen, Sjaellandsgade 57,
Fredericia, Dania.

Provizora Programo

por la 12-a internaciona Idokongreso en Fredericia
(Dania) del 12-esma til 15-esma agosto 1935.

la 12-esma

Arivo ed acepto dil kongresani.
Posdimeze kunsido dil Uniono-komitato ed Akademio e
specala kunveni.
Vespere amikala renkontro en la kongreso-hotelo "Victoria".

la 13-esma

kloko 9—12 oficala aperto, elekto dil prezidantaro, raporti
pri la landala stando dil federuri
kloko 2—4 (14—16) diskursi tote en Ido pri generale
interesiva temi
kloko 8 (20) vespere progala asemblo publika. Saluto
dal urbestro, diskursi bilingua dal nacionala delegiti.

14-esma

kloko 8—10 exameni por la diplomo por doco
kloko 10—12 labor-kunsido
til kloko 2 komuna dineo
kloko 2 ekurso per automobil a la Mikra Belt, gratuita
por la kongresani
kloko 3 vizito dil gimnastikala popul-universitato proxim
la ponto. Komuna kafeo-repasto ibe
kloko 8 (20) vespere humuroza, internaciona vespero,
populdansi en nacionala kostumi, kanto, recito edc.

15-esma

eventuala ekursi, nato.
Kongreso-komitato
E. Thomsen, sekretario
Sjaellandsgade 57, Fredericia.

Raporto pri la Kongreso en Oostduinkerke.

Ye la 2. agosto la Idisti asemblis. Telegrami e saluti arivis de multa landi. Ni unanime elektis Prof. *Mathys* kom prezidero dil kongreso. La fervoyista amiki asistanta konstitucis uniono dil Idista fervoyisti. Detali de sdo Gaston Dülché, injeniero, 17, rue Froidevaux, Paris 14, de srino Lafay, 4 rue du dro Leray, Argenteuil (S. et O.) e de sro A. Holmgren, S. J., Maskinavd., Boden, Suedia.

Ni organizis Ido-expozo en la domo dil instruktisti, e diskustis la neceseso, partoprenigar maxim multa pueri al internaciona korespondo por paco. La pueri de plura skoli ek Esch signatis tala Ido-mesajo e sioro Hever igis deklamar ta Ido-mesajo tra la Luxemburgiana radio-staciono.

Nova inventi kreas nova ero e la stabiligita Ido nun itere trovos entuziasmoza propageri, qui difuzos Ido por tale posibligar la praktiko di la nova inventi por la moderna trafiko, pri qui ini. Dülché detaloze raportis.

Ye la lasta vespero ni konversis kun Esperantisti, e ni tre bone interkonkordis, uzante nia respektiva lingui. Mem la Esperantista Laboristi salutabis nia kongreso. Ni klozis la kongreso per exkurso a Koxyde e disiris dicante: Til rivido en Fredericia dum agosto 1935!

H. Meier-Heucké (Luxemburgia).

(Rezumo de detaloza raporto, obtenebla del organizinto sdo Meier-Heuckéen Esch s/Alz.).

Tri grupi interesenda.

"Me expektas interesar (1) la amiki dil ideo di LI, urjante li a suportar la movo financale, (2) ti qui deziras studiar la linguo per posto, (3) interesati en Austin, qui povas asistar la klasi... Me eforsos uzar la idei kontenata en Taktiko-Manualo. Me certigas vi, ke mea fido ad Ido kom la linguala fundamento dil eventuala IL forteskis."

M. K. Gardner, Austin, USA.

ESPERANTO-IDO

**Parto pri Esperanto, olua
linguala evoluciono e lua
precipua organizala eventi.**

**Dedikita a la progresema
Esperantisti.**

La demisiono dil chefo di la Universala Esperanto-Asocio.

Segun raporto en 'The British Esperantist', anuncis su a la E.-kongreso plu kam 2,000 personi, ed on dicas, ke preske ta nombro asistis. A parto dil Esperantisti, la Idosocieto distributis la nova Esperanto-Ido lexiko, qua pruvos la duranta existo di Ido.

La raporto montras, ke interna desfacilaji igis la tilnuna prezidanto *Stettler* demisionar. Same demisionis la longayara direktero di UEA, sioro *Hans Jakob*. La financa situeso di la centrala E.-organizuro esas tre 'malbona', quale la raporto dicas.

Statistiko pri la E-organizuro.

En 1932 UEA havis entote 8,619 membri. De oli esas 7,593 en Europa e la restajo en la cetera mondo. En Japonia la E-i editas plura revui, nombroza libri, ed Astronomiala Instituto Statala publikigas sua raporti tote en Esperanto, ma la statistiko di UEA nur montras 234 membri en tota Azia. Do, la sucesi ne es, regretinde, tam granda, kam la jurnal-raporti kredigas lo.

La interna evoluciono di Esperanto.

Da Heinz Jakob.

La Esperanto-revui kontenas du interesanta novaji quin ni Idisti devus sorgoze lektar, atencar e di qua la developon ni devas seque kun maxima atenco. La unesma, riproduktita hike esas la kombato kontre ti, qui konoceskas Esperanto, prizas la ideo dil LI ma vidas olua defekti evidenta. Granda parto de li kontre qui ica unesma parabolo esas direktita, versimile nultempe audis pri Ido od altra Li.

Kad Ido ankore existas?

"Me okupis me kun Ido ante 10 yari e depos tatempe me ne audis pri Ido, tale me exercas nuntempe itere 'Esperanto'. Me pregas vu informar me, kad existas ankore Ido ed Idista revui?"

Prof. Birò, Rumania.

Inter la E-istaro existas nombroza homi qui audis, ke Ido mortis de longe, e qui tamen mantenis granda simpatio por nia linguo; se ni sucesas, ke la E-revui koaktesas mensionar Ido e nia organizuri itere, ni povas expectar, ke multi de ita mondolinguiisti itere turnos su vers Ido.

Vivaca Progreso, praktiko di Ido.

"Me tote asentis la intenco igar 'Progreso' revuo tre varioza e speco-richa pri sua kontenajo, e precipue me asentis des-konektar omna teoriala diserturi pri la posiblessi di irga mondolinguo. Ni laborez por Ido praktikante ol, ni skribez Ido por dicar quon ni pensas e quon ni volas. Ni anke uzez libri, libreti, broshuri, broshureti, ed anke letro e postkarto. Sur la reverso ni dicez ulo utila e grava a nia amiki di korespondo.

Ni devas imprimigar postkarti qui kontenas reverse irga texto pri la mondolinguo, sive per Ido sive per nacionala linguo. La postkarto povas divenar tale la maxim sucesoza agitero."

Heinr. Peus, Germania.

Ido-konsuli por praktikala interhelpo.

"Omni savez, ke Ido esas querko-stabila. Memorez, ke Ido esas efikiva, me mse vi ne esas nombroza nun; direktez via atenco ad omno praktikale utila, ex. Ido-konsuli; Esus utila havar fidinda e maxim kompleta adresaro pri Idisti qui volas esar utila a samideani, ex. kande li voyajas."

Sigvard Quarfood, Suedia.

Ni pregas la membri dil 'Ido-Servado', publikigita en la Universala Kalendaro, komunikar a ni la pronteso itere funcionar samakondicione kun la nova titulo di Ido-konsulo. La kondiciono es la interhelpo quan on ofras, e quan

on anke darfus expektar da omna parteneri. Naskanta spensi rimborsesez.

La sekretario di ULI.

La praktikala uzo decidas.

Semblas, ke la moderna movado mondlinguala konsistas prefere ek individualisti. Nulo es objeccionenda kontre lo, tam longe kam la rondo di homi qui okupas su pri la problemo, esas mikra. Or, kande on volas propagar la ideo en formo konkreta, on mustas havar bazo reala. Ne es unionigebla la du tendenci: Chanjado dil formi e difuzado en efemera stando.

Por me la sequanta penso-kateno es decidanta: Ne omnu, qua havas intereso lernar ed uzar la mondlinguo, es linguisto o mem nur interesata pri la developo; ita grupo es forsan sat importanta relate la developo ma ne tre nombroza. — La developo dil ML ne nur facesez da linguisti ed eruditi, ma dal granda majoritato dil uzanti.

Forsan on kondamnos mea opiniono, tamen me donas ol: Esas multe plu importanta, ke la LI uzesez e praktikesez da homi en diversa landi (la nuna formo es korespondo) *mem kun erori*, nam lo chefa es la interkompreno. On interkomprenez per letri, en kongresi e ye viziti, on konverseskas kun homi, qui altrakaze nultempe venabus aden la rondo di nia amiki.

Max Jacob, Berlin.

Ido povas kreskar sekure.

Me joyas ke vi ekkluzis elementi diversa, tale ke Ido povas de nun kreskar sen timo a subverseso e sofistiko. Me laboras kun Idisti Parisana por Ido, e ni rekrutos adepti grava.

Marcel Pesch, Paris.

Ido, la maxim digna ed agreabla.

Se me povas parolar pri kunlaboro, lore to povas esar nur por Ido, pro ke inter omna idiomi e dialekti internaciona instante, ol sola es la maxim digna ed agreabla pri la fonetiko, facileso ed aspekto extera. Partikulara defekti povas esar ed esos eliminata.

Jānis Roze, Latvia.

La parabolo dil horlojeto.

Me donacis horlojeto a mea filiulo. Ho, quante lu joyis ye la unesma dio. Semblas, ke sur la tota tero ne povas existar plu felica homo kam lu.

Ye la duesma dio il probis trovar la neperfektaji di la horlojeto.

Dum la triesma dio il ja komencis desmuntar ol por perfektigar ol e forprenar la neperfektaji. Kande il pose kompozas ol itere, ol nur funkcias dum kelka minuti e pose halteskis. De ta tempo mea filiulo ne plus povis uzar ol. Lore il nur okupis su per flegar ol, desmuntante ol, ri-aranjante la indikili, netigante ol e probanta riaranjar la tota afero harmoniale. Ma la admirinda utensilo kreita por servar ni, restas nur senutila amuzajo.

Delikata objekto ne esas por infanti. Ni anke gardez Esperanto kontre la manui di infanti — mem la infanti kun barbo (lipharoj).

Ica parabolo nur esas pruvo, ke ni mustas montrar ad ula Esperantisti, ke lia aspirata chanji en Esperanto ja esas realajo en Ido, nam to quon Zamenhof aspiris, realigesis dal Delegitaro en dal Ido-Akademio.

La altra novajo esas:

Esperantista Lingua Komitato.

1. a. Dum la tuta jaro, je kiu ajn dato, sed ne pli mal frue ol la 1 Decembro, rajtas prezenti kandidaton, ne nur, kiel g'is nun, la propagandaj, aplikaj kaj specialaj esperantaj societoj au' grupoj, la anoj de la Lingua Komitato kaj de aliaj altaj oficialaj institucioj, sed ankau' kiu ajn Esperantisto, kiu plie povas prezenti sin mem.

2. a. Dum la tuta jaro, je kiu ajn dato, c'iu Esperantisto rajtas proponi al la Akademio oficialigon de vortradiko. Tiu a'i propono devas esti sendata al la Prezidanto, kune kun detalaj sciigoj difinotaj sur tabelo, kies ekzemplero estos riceuebla lau' peto al la Sekretariejo de la Lingva Komitato.

b. La Akademio starigis Sekcion de Kontrolo, kies tasko estas kontroli evolucion de la lingvo. C'iu Esperantisto povas kaj devas helpi tiun c'i Sekcion plenumi

g'ian taskon. Detala sciigoj estos kiel eble plej diskonogitaj per la gazetaro; kaj plie estos riceveblaj lau' peto al la Sekretariejo de la Lingva Komitato.

Ma la du novaji, publikigita en la sama nro di revuo, esas simptomo ke la evoluciono di Esperanto ne povas retenesar artificale por sempre, e ke existas forci qui presas la linguo vers Ido. Do ni povas dicar, ke la tempo laboras por ni Idisti e la praktiko ja pruvas, ke en la maxim recenta Esp. libri e mem lexiki, ni trovas granda nombro de Idovorti.

La "Lingva Komitato" jus publikigas la maxim recenta, 'Kvina oficiala aldono al la Universala Vortaro', qua kontez, voluntez ne ridar, ok (8) vorti aceptita.

La radikaro da Zamenhof kontenas 2,600 vorti e la quar antea 'aldoni'-suplementi kontenis 2,000 vorti. Do, la maxim recenta stando esas 2,600 plus 2,000 plus 8 = 4,608 vorti. En praktikala uzo esas plu kam 6,000 radiki, kontenata en la konocata Edinburgh-Esperanto-lexiko.

FAKTI E DOKUMENTI

En ica rubriko aparas, sen responsiveso di la redakterio, opinioni, utila idei, propozi, ekstraktaji de letri. Diskutala kontributi esas bonvenanta.

Doktorala tezo pri Ido.

„... Nuntempe me esas tre okupata dal redakto di mea doktorala tezo farmaciala 'Pri la linguo internaciona Ido (Esperanto reformita), e lua apliko a la scienci farmakologiaj'.

„Me esperas prizentor lu che la Fakultato di Marseille en la cayara decembro, forsan kelke plu tarde. Lu kontenas tradukuro — ja facita — di kompleta numero dil franca 'Journal de Pharmacie et de Chimie'. Ta tezo esis preske finita en marto, e me expektis prizentor lu en junio, kande la Profesoro qua prezidos la jurio examenal insistis por ke me traktez la questiono dil nomenklaturi ciencial (kemio, botaniko, zoologio); konsequo: tri plusa monati de laborado, tante plu ke de kelka semani me okupesas altramaniere.

„Ma mea tezo aquiros karaktero kelke plu ciencala. Pro ke me intencas dissendar jeneroze en stranjera landi la tradukuro dil jurnalno, me imprimigos sur la pagini dil kovrilo od interne kelka gramatikala klefi: Angla, Franca, Germana, Hispana, Italiana, Rusa, Sueda, o me adjuntos a singla exemplero preimprimita klefo. Me kompozos facile l'Angla klefo helpe di vua broschuri. Kun plezuro me sendos a vu plura exempleri di mea tezo e suplementa exempleri di la tradukuro. Me probos anke sendar a vu la Franca Buletino dil Rotary en qua aparos la raporto pri mea recenta diskurseto. Cetere me intencas imprimigar ta diskurseto por sendar lu a multa Rotariani franca o francalinguana.

„Ka vu vidis ke 'Occidentalisti anke publikigas por la 'mifratoj'? Vere, quale vu skribas, l'esperantoida lexiko

povos divenar plusa armo kontre l'adopto di Esperanto da autoritati.

"Ma me kredas ke la Guvernerii nultempe atencos la L. I. se la populi ipsa ne okupos su pri lu. La suceso di Ido venos del fakto ke on uzos ol prefere kam altra, ne del fakto ke ol rekomendesos da ula autoritato. Or, precipue la ciencisti, teknikisti, komercisti, turisti... bezonas L. I."

"Me judikas kom avantajoza por nia suceso sempre prizentar Ido kom Esperanto reformita e facar ek la societi Idista societi por omnaspeca interhelpo. Konseque vu darfas okazione donar mea adreso en *Monthly Letter* kom ta di samideano pronta por servar omna samideani Angla (informi pri voyaji o sejni en Francia, linguo, literaturo, cienco, francaji). Se me povas servar vu irgamaniere pri vua futura edituri, ne hezitez rekursar a mea kun-laborado. Mem nun, me disponas kelka libertempo."

Jean Laurent, Colonel Pharmacien, Marseille.

(Ek *Monthly Letter*).

IDISTA YUNARO

**Fako dedikita a la yuni,
e per to a la futuro. Re-
daktita da J. Csatkai (Hun-
garia).**

Quale propagar Ido inter la pueri?

Se la situeso donita similesas a mea, t. e. en la skolo, ube es lernanti super 500, Idista docisto havas personala respekto, ke la informo ipsa pri la gratuita lernoposibleso atraktas novici — la afero aspektas tro simple, quale ol ne esas. En mea unesma yari en ita skolo me experiencis, ke sub la prestijo quan la profesiono grantas, es tre facila obtenar novici quanton on deziras. Ma obtenar e mantenar li es du diversa kozi.

Por evitar troa energiodisipo, me restriktas la aktiva propago ad minimo. Me docas hike depos 13 yari e me savas, ke la korespondo e la postmarko-kolekto luras facile nia yuni, ma to es tro poka por asumar lia doco. Qua deziras lernar Ido (kaze ke il apartenas a ta skolani qui solvas sua skoltaski facile e saciive, e kondutas su bone), recevas prunte manuskribal kayereto. Ek ol lu e lua genitori devas lektar: "Quo es Ido? Quon signifikas esar Idisto? (Kompozar a su linguala koncepto por la tota vivo e servar ol permanante.) La Idisto richeskas per dono e ne per acepto. Nia relati koncerne altra monolingual sistemi. Ne alimentez exajerita iluzioni. Ne omnaloke, nur multaloke es Idisti. Ne esas tre multa Idisti, ma li apartenas al elito di la homaro." Unesme do li devas orientizar su pri la monolingual movado. (Tale li inokulesas pri superflua posa deceptesi.) Kande li impregnesis per realaji e saveskas ke malgre olua facileso Ido tamen grantas plusa lernala labori, e se li ankore insistas lernar, li devas prizentar la asento, o prefere aprobo, di sua genitori, lore me komencas lia sistemoza apogo en lingual studii. Nultempe me duktis sistemoza e metodoza Ido kurso por pueri. Ni anuncas: Ido es tante facila, ke ol es lernebla sen reguloza kurso. Tale

la lerno povas eventar min strikte e plu individuale. Ma pri to me raportos altrafoye. Importas impozar la movado tale, ke ol sen invito atraktez. Naturale kelkafoye aktiva interveno es anke dezirinda. Ex. Arivas ula postajo interesiva, quale letro de Texas. Lore me asembligas en ula skolsalono ne nur la Idista pueri, ma pluri de altra bone-lernanti. Anke li askoltas interesite la traduko di ita letro. Eventas ke ye tal okazioni novici anuncas su, ke anke li deziras apartenar al elito dil skolani.

Generale do me aplikas turnita ordino en la propago: unesme me prizentas rezultaji, obtenaji ed erste plu tarde la moyeno per qua on trovos li. Divenar Idisto equivalas do obtenar honoriziva e dezirinda permiso entrar en la familio Idista.

TRA LA MONDO

Raporti pri la vivo e progresi dil Idista grupi e societi. Kunredaktero V. Markvart, Premyslovská 1481, Praha XI, Chekoslovakia.

Anglia.

London: La membri dil Ido-klubo renkontras reguloze omnamonate por audar Ido-disurso, raporto pri la situeso e la maxim recenta eventi. 'Sunday-Referee' insertis polemiko pri LI. Ido-letro aparis da dzlo Spillane. La centrala adreso es International Language Society, J. W. Baxter, 57, Limes Grove, London, S. E. 13.

Belgia.

Prof. Mathys itere editas sua UTILIA. La Oostduinkerke kongreso esperende amizos la Idisti itere laboreskar plu zeloze. Central adreso V. Gouix, 37 rue de la Ruche, Schaerbeek-Bruxelles.

'Me solene deklaras, ke nulu de la patri di La Muevi pensas pri transirar ad altra sistemo' Prof. Honoré.

Dania.

Ido-kurso komencos ye la 1. oktobro en Fredericia, duktata da sdo Hansen. Pro la Idokongreso en 1935, la intereso generala dil Idisti augmentis dum la lasta tempo. Informi pri Ido del centrala adresi V. Dalsjö, Blaaervej 2, Köbenhavn F. e de sdo E. Thomsen, Sjaellegade 57, Fredericia.

Francia.

L'en dehors anuncas la reguloza duro dil Parisana Idokurso en la laborburso, duktata da sdo Schneider. La Ido-federuro administresas nun itere da sdo G. Papillon, 52, rue Petit, Paris 19e.

Germania.

Cirkuleri advokas por la rikomenco dil propago. GIF duras sua aktiveso por Ido. Idogrupi

en *Berlin* kunvenas por reguloze exercar la konverso en Ido. Dum septembro ni juis la vizito di tri Angla sdi, dzli Harvey, Haslam e Spillane. Ido-ekkursi eventis. Por specala diskurseti pri London ed altra temi invitasas specale. La Idogrupu en *Dresden* itere laboreskas direktata da sdi Schiffmann, Kändler e la cetera sdi. Nombroza letri de olima adheranti pruvas la vivaca intereso. Centrala adreso Germana Ido-Federuro, Soorstr. 75, Berlin-Charlottenburg 9.

Grekia.

'Quankam me recevis nulo depos longa tempo de Ido-kamaradi e samideani, me cesis nul-tempe interesar me pri la question di nia Ido-sistemo'. Ewang. Athanassopoulos, Eastern Telegraph, Athenes.

Hispania.

La centro dil Ido-aktiveso restas esar la Hispana Ido-societo, direktata da sdo Ferreres e lua kolegi. Premia, 35 (Sans), Barcelona.

En la jurnalo 'Diario de Centro America', qua editesas en Guatemala, aparis recente longa e tre bon artiklo, titulizit 'El Idioma que nos trae la Paz' redaktata dal korespondanto dil mencionita jurnalo en Madrid, nia sdo Arturo Guevara.

En la importanta jurnalo 'La

Provincia' de Las Palmas aparis plurfoye informi pri nia movado. Tala informi esas debata al laboremeso ed entuziasmo di nia sdo José Manuel Conesa, Maestro Nacional ad omna amiki di la linguo internaciona en la profesionala revuo di la Hispana skol-instruktisti 'El Magisterio Espanol'. Lu recevez la gratuli e danko di omna Idisti.

J. Kreis-Schneeberger.

Madrid.

Hungaria.

En la septembro-nro di Ido-Vivo aparas detaloza kroniko pri la diversa aranji dil klubo en Szombathely, pri diskursi, kant-vesperi edc. Centrala adreso Hungariana Ido-federuro, J. Csatkai, realskolo, Szombathely.

Italia.

La inauguro dil Ido-klosho-turmo es instigiva signo di duranta aktiveso da sdo prof. Meazzini, San Giovanni Valdarno, Italia.

Luxemburgia.

La centro dil Ido-propago es H. Meier-Hucké, 100 route d'Ehlerange, Esch s/Alz.

Nederlando.

Sioro Wegman editis interesanta propagili për Ido qui sendesas ad omna inquestanti ed interesati pri la mondlinguala.

Precipue la kompari Esperanto-Ido es importanta. Centrala adreso P. Wegman, Idokontoro, Deurninger Str. 153, Enschede.

Suedia.

En Örebro nun eventas Ido-kurso. Sioro Röhnisch propagas efikive. Dum julio eventis propago-vespero sucesoza, en qua sri Quarfood e Jacob (Berlin) diskursis por Ido. Sioro Carlberg en Motala duras propagar per jurnal-anunci. Sdo Bengtsson de Göteborg preparas grupa vizito dil kongreso en Fredericia dum 1935.

La Ido societo de Stockholm distributis la nova Esperanto-Ido lexiko a partoprenanti dil Ekongreso. Ica libro, same kam la Lernolibro por Esperantistoj sendesos anke en la futuro a partopreninti dil kongreso, samtempe kun exemplero dil Svensk Världsspråktidning.

Meze di septembro eventis autunala festo dal Ido-societo *Stockholm*. Raporto pri la laboro e decidi pri la futuro preiris la amuziva parto di amikala interkonverso e danso.

Centerbladet duras aparar en 10,000 ex.

Suisia.

La sekretario dil Suisa Unio por la LI Ido es sioro

Stucki, qua disdonas omna informi dezirata pri Ido. Suisa Ido-kontoro, Oerlikon-Zürich.

USA.

Sioro Gardner intencas riorganizar la 'International Language (Ido) Society of North America'. Omna Amerikana Idisti volutez turnar su direte a lu. Adreso Meredith Knox Gardner, University Station, Box 1777, Austin, Texas.

USSR.

La Rusa Idisti laboras dukata da Pavel Rodin, postkesto 321, Moskva 9. On intencas publikigar itere la revuo *Internaciona Fronto* ed editar diversa libri literaturala e docala en Ido.

Korespondo-Folli.

La editerio anucas la duro dil K-F, qui ja publikigis plu kam 300 adresi di korespondema Idisti. On pregas la korespondema, sendar lia adresi direte al editerio, adjuntante —,50 M. po la kusti dil inserto. Anciena nri dil K-F es receivebla po la afranko-kusti. Editerio Ido-Centrale (Hermann Jacob), Soorstr. 75, Berlin-Charlottenburg 9.

INFORMI DA LA DIREKTANTA KOMITATO DI LA UNIONO

DA LA DIREKTANTA KOMITATO DI LA UNIONO

La interna elekti en la Komitato rezultis en la sequanta distributo di la ofici:

Prezidero	<i>Inj. P. Eriksson</i> (Suedia).
viceprezidero	<i>Prof. J. Csatkai</i> (Hungaria).
sekretario	<i>Heinz Jacob</i> (Berlin).
vicesekretario	<i>J. Warren Baxter</i> (Anglia).
kasero	<i>Hans Cornioley</i> (Suisia).
cetera membri	<i>Dr. S. Auerbach</i> (Germania). <i>Kanoniko E. Bogard</i> (Francia). <i>Dro Hans Brismark</i> (Suedia). <i>J. Ferreres</i> (Hispania). <i>A. Matejka</i> (Suisia). <i>Prof. E. Mathys</i> (Belgia). <i>H. Meier-Heucke</i> (Luxemburgia). <i>Karel Neumeister</i> (Chekoslovakia). <i>C. Papillon</i> (Francia). <i>H. Peus</i> (Germania).

La redaktero por Progreso esas la prezidanto dil Ido-Akademio Adyunto *S. Quarfood*.

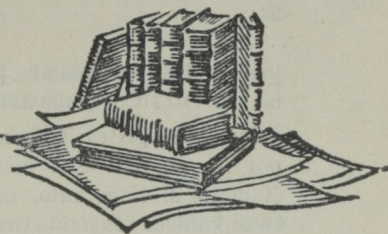
La skopo di la nova komitato esas la maxima susteno dil individuala e federala aktiveso por Ido e la manteno di bona relati kun omni, qui kombatas quale ni, por la endukto dil Linguo Internaciona. La komitato invitas omni, kooperar en ta komuna esforti.

La sekretario dil Uniono

Heinz Jacob.

BIBLIOGRAFIO

de omna libri recensenda
sendesez du exempleri a
la sekretario dil Uniono.

Pro sua duranta voyaji, sdo Gross expresas la regreto mustar lasar la redakto di ica rubriko en la futuro. La redakterio expresas ad ilu sua sincera danko di ta rubriko esperante, ke ilu duros skriptar por la Literaturla parto di Progreso.

Internaciona Fronto, revuo en Rusa ed Ido. La stilo ne esas mala, e la linguo korekta.

Jurnalo di la Centro arivis dum mea absenteso. Me ja parolis pri ol. La 4-a pagino es tote en Ido. Itere me gratulas dro Nilsson en Örebro pri lua devoteso a nia linguo. Yen la devizo dil jurnalo: Frateso, yusteso e libereso inter omna individui ed omna populi. Sequas la titulo e pose 'Jurnalo por politiko, kulturo, filozofio e religio Indo-Europana'. Ek la tezi salias: Mondo-kulturo: 1) Latina alfabeto en la tota mondo; 2) eufonioza mondolinguo (Ido); 3) mondo-moneto (mondoro) (mondoro un gramo de oro); 4) mondo-banko.

Hike quale pri la revuo on ne

expektez ke me aprobez omna tezi, precipue ita pri religio Indo-Europana. Ne omni aprobas ol e la teorii rasala e religiala.

Jules Gross.

Le Problème de la Langue Internationale, sa solution da A. de Falco. 88 pagini, editita dal autoro.

Kom introdukto ica libro kontenas diserturi pri la neceseso di LI, pri la LI che la Ancienci, pri la adopto di linguo vivanta kom ML (mondolinguo), Latina kom mondolinguo, la filozofiala e la artificala lingui, pri Esperanto e pri Ido. Ol ne nur es libro di propago, ma anke povas servar kom docolibro, nam ol donas bone aranjita la kompleta gramatiko di Ido, kompari kun Esperanto, teksti en Ido e dextre en Franca. Pluse la autoro citas la opiniononi di linguisti pri Ido. Entote tre apta libro por la propago di nia linguo en Francia.

hzi.

Katalogo de la Esperantogazetaro da dro J. Takács, kompletigita da p. Tarnow. 168

pagini. Ed. A. Praz'ák, Jablone, N. Orl., Chekoslovakia.

Ica katalogo es interesanta por ni, ne nur kom historiale studieto di Esperanto, ma pro ke ol kontenas la indiki pri omna Ido-revui e revui e cetera sistemi pri qui la autori saveskis. Por Ido on citas precize 90 revui aparinta ed aparanta. Ni gratulas la autori pro lia objektaleso, anke egardar la revui e jurnali dil altra mondlingui.

Esperanto-Ido. Lexiko komparanta di la du internaciona helpolingui, kun la afixi, la tabelo di la korelativa vorti e la kompleta gramatiko ek la fundamento da Heinz Jacob, D. I. D. 70 pagini, 1. Mk. Ed. Germana Ido-federuro, Berlin-Charlottenburg 9, Germania.

Internacia Lernolibro por Esperantistoj da Heinz Jacob, 32 pag., —, 50 Mk.

Ica du verketi havas kom skopo, prubar ad autoritati interesata pri la problemo interlinguala la superioreso di Ido kompare E en tota objektaleso. Speciale la listo plurpagina dil 'mal'-vorti en la lexiko, qua kontenas plu kam 3,000 vorti es konvinkiva pruvo. La du libreti sendesez ne nur a la delegiti dil UEA, ma anke ad redaktisti, jurnalisti, radio-stacioni, societi, skolala autoritati por ke iti

komparez la lingui ed acptez Ido.

La Lernolibro pluse sendesez a la ne-Europeana delegiti di Esperanto, qui, en sua solitareso, es plu inklinata serioze okupar su pri la necesa linguala evoluciono. Li povas restar E-isti, e tamen divenar utila membri di nia Ido-organizuro, li povos servar la ideo dil LI per E e per Ido. Ido ne mortos, e la multa prematura nekrologi pri nia linguo pruvis su kom falsa. La maxim bona ri-naskoanunco di Ido por la amasi E-ista es ta lernolibro tote en Esperanto, qua docas Ido en facila maniero e pruvas la linguala avantaji di Ido per tabeli e citaji.

Monthly Letter da J. Warren Baxter. Ica utila letro kontenas reguloze la maxim recenta informi ed ofte publikigas interesanta korespondo kun E-isti od interlinguisti omnaspeca. Yar-abono 2/-sh.

Ido-Vivo da J. Csatkai, ica poligrafita folii, qui anke kontenas literaturaji es valoroza, pro ke li informas en telegramstilo pri la eventi Idista ek omna landi abono 1,50 pengö.

Utilia, agosto 1934, folio en Franca ed Ido da nia anciena kunkombatanto prof. E. Mathys,

rue docteur Elie Lambotte 46,
Bruxelles 3, Belgia.

Mikra Buletino, oktobro, novembro, decembro 1933. La yarserio tandem finesis. Artikli: Mondo-imaji, Greka literaturlingui, kafeo-inundo, raporto pri Luxemburgia, Esez tua propra eklezio, pozitiva pensi, Eduko, Reflekti pri la dio, la valoro dil dormo, onu anuncas la nereguloza duro di MTK, tante familiara a multa Idisti; feliceso en tropikala naturo, jolia kanto 'Bel-Marie', itere Eduko e la voyo di Ido da Quarfood-Jacob, deklaro pri la futuro

di Ido. Yarabone 1,50 Mk. che Ido-Centrale.

* * *

Yen kurta listo de Idolibro, quin ni rekomendas lektar e studiar komune en Ido-grupi, studio- e labor-rondi.

L'adolecantino de Grandmarsho
da Lagerlöf.

La nova vesti dil imperiestro da
Andersen.

Skota joki da Jack Henry.

Glinaji tra la mondo Idista da
Bogard.

Obtenabla de la Ido-librerii.

Se ica numero di Progreso

plezas a vu, komunikez lo a la chefeditero *ed a vua amiki*, adherez la Uniono od abonez Progreso;

se ol ne plezas a vu, komunikez lo a la chef-redaktero kun vua serioza propozi por perfektigo en la framo di lo posibla.

La redakterio

sincere invitas *omna* Idisti por kunlaboro en la kolumni di lia revuo Progreso. Bonvenanta es *kurta* teksti (du pagini admaxime) pri geografio, turismo, biologio, medicino, astronomio, deskovri, tekniko, filozofio, literaturo e generale pri omna teksti, qui implikas la uzo di terminaro fakala. Ido devas esar par-probata en omna domeni.

Ye tradukuri on voluntez, se posibla, adjuntar la originalo od indikar la preciza fonto.

Redakterio-Editerio.

Progreso

aparos dum 1935 quarfoye. La abon-preco por ne-membri dil Uniono esas 4,— Suisa franki. La kontributo por la Uniono dum 1935 es 2,50 SFr., minima kontributo.

Omna pekunio-sendajo es direktenda direte al kasero sioro Hans Cornioley, Schulweg 2, Bern, postchekokonto Bern III 4784.

Ecepto es la kongreso-kontributo de 5 Dana kroni, qua es direktenda direte a sioro Thomsen, Sjaellegade 57, Fredericia (Dania).

Ube existas landala Ido-federuro, la membri prefere pagez direte ad ica. La federuro pose furnisas omna necesa aferi.

La *linguala suplemento* di Progreso sendesas nur a ti qui specale demandas ol. La editerio pregas, takaze pagar la afrankokusti po ica suplemento, por quarfoya sendo.

Singla nri di Progreso kustas —,90 Mk. afrankite.

La sekretario.

FINANCI

Spontana subvencioni e pagi mecenala (en Suisa franki): Edwin Cuntz fr. 2,38; Hungariana Ido-federuro fr. 10; Gardner fr. 1,50; Janis Roze 150,— fr.; G. H. Richardson Pounds 5; dzlo e Haslam Spillane 7,50 Mark; Guimei —,93; Ferreres 2,33; Hisp. Ido-Societo 4,13. Vendelin Kc. 50,—; Svec Kc 70,—; S. de Boer fr. 7,50; Rafael de Erauso fr. 1,70; A. P. Beauchemin fr. 7,—; K. Neumeister fr. —,51; Ferreres (Barcelona) fr. —,41; Feierabend (Bern) fr. 7,50; Benteli (Bern) fr. 2,50; Stern fr. 1; Rulikovs 5,—; Kress 10,—; de Boer 30,—; Espitallier 49,79; Brismark 50,—; Ferreres —,83; Wiebel 1,50; Heijnen 3,50; Popper 13,32; Juon 2,50; Federn 3,—; Stör 10,26; Vyhna 2,50; Egli 2,50.

Kordiala danko ad omna donaceri!

La kasero: *Hans Cornioley.*

Y Regularo por kunlaboro en Progreso

- O .. Omna manuskripti devas kontenar la komplet adreso dil sendanto.
- M .. Manuskripti por *Progreso* devas esar materiale separita de la privata letri. Singla questiono devas traktesar sur aparta folio e sub aparta titolo kun preciza refero a l'antea artikli, traktinta la sama temo.
- O .. Omna manuskripti por imprimo devas skribesar nur sur un latero dil papero, kun marjino sat larja e linei eskar-tita (ne sur postal karto). Oli devas esar tre facile lek-tebla, o prefere tiposkribita.
- J .. La redakterio havas la yuro, chanjar la titolo od inter-pozar sub-tituli.
- J .. La redakterio ne es obligata aceptar artikli expozanta o diskutanta altra lingual sistemo kam la sistemo Ido.
- J .. La redakterio ne es obligata, sendar imprimprobi al autori.
- O .. On insertos nula manuskripto ed on respondos a nula letro, qua ne satisfacos la superdicitu kondicioni.
- J .. La redakterio ne responsas pri la manuskripti ne insertita.
- J .. La redakterio refuzas insertar polemiki en Progreso.

LANDAL AGENTI DI PROGRESO

Editerio: Dro N. A. NILSSON, Örebro, Suedia.

Anglia	L. C. Willcox, 33, <i>Barrow Rd. London S. W.</i> 16.
Austria	J. Baller, <i>Laurengasse 13/28 Wien V.</i>
Belgia	V. Gonix, 37, <i>rue de la Ruche, Schaerbeek-Bruxelles.</i>
Brazilia	Fausto Suarez Tenfuss, S. Barbara do Rio Pardo, Estrado de Ferro Sorocobana (Estado de Sao Paulo).
Chekoslovakia	Karel Neumeister. <i>Praha-VI</i> , 59.
Dania	E. Thomsen, <i>Sjællandsgade 57, Fredericia.</i>
Franciancia	C. Papillon, 52, <i>rue Petit, Paris.</i>
Germania	Ido-Centrale (Hermann Jacob), Soorst. 75, <i>Berlin-Charlottenburg 9.</i>
Hispania	Joaquin Ferreres, 26, de Enero, 38 2 ^o 4a, <i>Barcelona-Hostafranchs.</i>
Hungaria	J. Csatka, Realskolo, <i>Szombathely.</i>
Latvia	V. Rulikovs, p. k. 795, <i>Riga.</i>
Luxemburgia	M. Meier-Heucké, 100, <i>route d'Ehlerange, Esch-s-Alzette.</i>
Nederlanda	P. Wegman, <i>Deurningerstraat 153, Enschede.</i>
Svedia	Svenska Ido-Förbundet, Post Box 59, <i>Höting.</i>
Suisia	R. Stucki, <i>Ido-Kontoro Zurich-Oerlikon.</i>
U. S. S. R.	M. Shaparenko, ul Uricki N. 101, kv. 6 <i>Kiev</i> (Ukrainia). Mikael Gorin, Postkesto 321, <i>Moskva.</i>
U. S. A.	Meredith Knox Gardner, Box 1777, University Station, <i>Austin</i> (Texas).

Amuzez vi per la lekto dil ampla Idoliteraturo!

Ni rekomendas al atenco dil idisti e precipue dil kurs-
estri l'ecelanta

Expliko-Libreto di la Delmas-Tabeli

redaktita da Abado J. Guignon ed editita da MAISON
DU BON LIVRE, 4, rue Lorraine (THAON-LES-VOS-
GES). Preco afrankita por exterlando: 0,60 suisa franki.
106 pagini sub forta kovrilo. Ica atencinda verko kon-
tenas omna vorti bezonata por la praktikala parolado
di nia linguo. Ol es nekareebla por ti omna qui lernas
segun la direkta (Berlitz-) metodo.

Nia maxim recenta edituri:	M	M
Esperanto-Ido lexiko da Heinz Jacob	1,—	
Internacia lernolibro „ „ „	—,50	05
Skota joki da Jack Henry	—,15	51
Docoletri por Germani, Me lernas Ido	1,—	—
Optimismo , kolekturo	—,50	05
Taktiko-Manualo por Idopropago	2,—	—

Ye komendi adjuntez 10 % po la afranko.

Ido-Centrale (Hermann Jacob), Soorstr. 75, Berlin-Char-
lottenburg 9.

Postchekokonto Berlin 107804.

Du famoza Sueda autori en Ido:	kr.	1
Selma Lagerlöf , l'adolecantino de Grandmarsho, trad. J. Lundborg	1,—	—
Viktor Rydberg , l'aventuro di mikra Vigg lor la Kristnaskala vigiljo, trad. Sigurd Forsten	1,—	—

Sueda Ido-centralo, postfako 7080, Stockholm 7.

Sueda Idofederuro, Hoting, Suedia.

LINGUO INTERNACIONA DI LA
DELEGITARO »IDO»

N:r 1

Oktobro—Decembro

1934

PROGRESO

LINGUALA SUPLEMENTO

Fondita da Prof. Louis Couturat

**Konsakrita al libera diskuto e konstanta
perfektigo di la**

LINGUO INTERNACIONA IDO

OFICALA ORGANO DIL
AKADEMIO DI IDO

Red.: Prezidero S. Quarfood, Skara (Suedia)

REGULARO

La *Linguala Suplemento* sendesas, nur ye demando, al membri dil Uniono od abonanti po la pago dil afranko-kusti de 20 öre, od —,20 SFr.

Kontributi devas esar kurta. Propozi devas, se irge posibla, esar akompanata da proba-texto duimpagina, en qua la propozita chanjo praktikesez. La kontributanti devas esar Idisti e membri dil

Uniono por la Linguo Internaciona Ido.

Qua linguo esas la maxim bona?

Da *Inj. P. Eriksson*, Prezidanto dil Uniono (Västerås).

Esas plu facila barar rivereto kam rivero. Esas plu facila nun unionar relative mikra nombro de idealisti pri komuna, erstklasa, internaciona mondolinguo kam plu tarde unionar oficala administreraro en multa landi pri necesa reformi exemple en Esperanto.

Esas plu bona, de komenco selektar e lernar la maxim bona di la lingui konkurencanta, plu bona quik lernar la linguo internaciona Ido.

Me kredas, ke Ido esas la maxim bona mondolinguo, ma anke ke Ido esas ankore perfektigebla. Pro to me laboras por Ido e por objektala komparo inter la konkursanta mondolingui, nam tala evidente montros la avantaji di ula linguo. Me do sustenas la laboro di IALA, qua aranjas tala objektala komparo.

Esas evidenta, ke IALA selektos la maxim bona linguo, od en sua nuna formo, od kelke plubonigita. Es evidenta, ke IDO selektesos, se komparo montras, ke Ido vere es la maxim bona mondolinguo, e ke la dukteri dil konkursanta lingui sustenas la laboro di IALA segun quante li ipsa es konvinkita pri la qualeso di lia lingui. La dukteri, qui ne audacas tala objektala komparo per to montras, ke lia linguo ne esas inter la maxim bona. Esas naturala, ke konkordo inter la mondolingui es posibla, se omna parti esas konciliema.

Occ.

Ido.

Espo.

Komparo inter la personal pronomi di Esperanto ed Ido.

Esperanto	singularo		Ido	
mi	1-a persono		me	
vi	2-a —		tu, vu	
li	3-a —	mask.	il (u)	} lu
si	„ —	fem.	el (u)	
gi	„ —	neutr.	ol (u)	
		pluralo		
ni	1-a persono		ni	
vi	2-a —		vi	
ili	3-a —	mask.	ili	} li
—	„ —	fem.	eli	
—	„ —	neutr.	oli	

Observez, ke che Esperanto omni finas per -i, ke 7 ek li es unsilaba, ke pro to nur la konsonanti indikas la persono e numero e ke kelka konsonanti poka diferas. Pro to Esperanto esas neapta por telefono.

Che Ido nur la pluralformi finas per -i (subst.), ke pro to existas difero markizita inter singularo e pluralo.

La singulara formi es facile discernata. En Ido anke es posibla, discernar la genro mem en pluralo. Pro to Ido esas tre apta por la telefono. Ido havas kompleta formi!

* * *

Novial nultempe uzas la litero 'c', Occidental sempre uzas c por ts avan e, i, y; c por k-sono avan cetera vokali e la konsonanti.

Novial uzas k por k-sono, q por ku, kv, x por ks. Occidental nultempe uzas K.

Novial ed Occidental unionas su en la sequanta punti en Ido:

c por t plus s kombinuro

k por k-sono

q por ku, kv

x por k plus s kombinuro

Prof. Zachrisson mem en la nacionala Angla linguo (Anglic) remplasas c per k.

* * *

La sonosigni di Occidental, Esperanto ed Ido

Occidental: l' = lj; n' = nj; eu = ö; y vokalo. bb, cc, dd, ff, gg, hh, jj, ll, l'l', mm, nn, n'n', pp, qq, rr, ss, tt, vv, zz, nur en Occidental.

Esperanto: c = tje-sono; g = dj (dsch); h = ch en la Germana; j = en journal (Franca); s = sch-sono, u = tre kurta o, nur en Esperanto.

Occidental ed Ido: ch, sh, q, w, z. Y konsonanto.

Esperanto ed Ido: k.

Occidental, Esp. ed Ido: a, b, d, e, f, h, i, l, m, n, o, p, r, s, t, u, v.

Occ., Esp. ed Ido kun nesimila soni:

c = en Esp. ed Ido sempre ts, che Occ. c = ts avan e, i, y; ultree = k.

g = en Occ. avan e, i, y = sonanta sj, ultre che Occ. e sempre ch Espo ed Ido g (en 'gehen', Germana).

j = dj en Ido ed Occ.; en Espo j Germana.

Ido, quale omna altra mondolingui, refuzis la supersignizita literi di Esperanto c, gh, j, s, u. Ma Occidental acceptis la Idoliteri q, w, x, y konsonanta, ch e sh. Occ. ne povas expresar la 'k'-sono avan la literi e, i, y.

* * *

Unionar su cirkum Esperanto kun la certeso, ke on balde demandas plubonigi, qui kompreneble produktos granda spensi por nova lernolibri e tre granda desfacilaji en ganar la konkordo pri la extenseso dil reformi neevitebla?

Unionez vi do ja nun cirkum *IDO*, la ja reformita Esperanto, qua ante la endukto kom fako en la skoli povas ankore esor kompletigita e pose povas longatempe servar sua skopo sen lukti e spensi.

La publiko lernas ta mondolinguo, qua propagesas maxim energioze. La E-isti tre energioze propagas E, pro to la publiko adheras ol. Ni Idisti mustas plu energioze propagar la plu bona Ido, nam lore la publiko lernos ed adheros Ido.

La publiko havas intereso obtenar la maxim bona solvuro kom definitiva mondolinguo. Nia devo esas, montrar al publiko, ke Ido esas la maxim bona mondo-

linguo. Ni povas montrar to per kreo di ecelanta Ido-texti pri omnaspeca temi, e per propago, qua donos a ni adheranti, qui sustenas la edito di tala verki.

Novial, du formi.

Me volas atraktar atenco pri notico en Nro 7 di "Mondo" pri Novial. Jespersen facis tre interesanta propozi; il distingas inter Novial parolat e Novial skribat ed admisas en la duesma segunvole la literi s, c, ç, sc, z por la sono 's', ed ultre to ke 's' darfus esar vocoza. Ta tolero semblas a me imitinda che ni e segun me to esus imensa progreso por la maxim multa populi qui judikas kom netolerebla c avan 'o' od 'u' kun la sono ts. Se on darfus skribar prinso o prinço, tre grava objeconi kontre Ido falus.

Jules Gross, Riddes, Suisa.

Stilo.

Me opinionas ke uldie ne developos plu bona stilo, plu vigoroza. La linguo es richa en materio e ni eventuale deskovros to quon ni ne bezonas uzar de ta materio.

Me ipsa opinionas, ke "-esas" impedas plu kam helpas nia stilo-formaco. Itere, lektanta artiklo en Ido, recente me brodis ca quar verbal expresuri:

mustis adfluar	:	must adfluir
mustis esar	:	must esir
mustis developir	:	must developir
mustabis saciesar	:	must esir saciat

Forsan ni havos rubriko por la studio di stilo. Ni certe havas multa expresuri, qui es "Ido-idiomi": li preterpasas la bezono logikal. Expreez omno necesa, nula plus.

Me opinionas, ke la motivi por la acentizo di la infinitivi es tre febla. Mem se Angli kustumale ne pronuncas la finala "r" li povus lernar lo. Ma ka ne es ridinda, ke on pronuncez un formo di la verbo eceptale? Ni serchez verbo en la vortaro. Ex. *facar* e lore lernas, ke omna altra formo verbal acentizesas diferante. Pluse lua efekto en poezio displezas a me.

R. Hodges, Anglia.

” — — — rempre perfektigebla”!

Sro. Eriksson ”kredas, ke Ido esas ankore perfektigebla”. Yes, anke me! Anke omna altri! Nulo esas perfekta en ica mondo. ”Ankore perfektigebla” esas truismo.

Quale on perfektigas ulo, ex. aeroplano? Per uzar ol en praktiko. Pokope on forigas to, quon la experienco pruvas esar min bona, ed adoptas plubonigi, quin skopokonforma uzo indikas.

La perfekteso di linguo atingesis sempre en la historio per uzar ol por literaturala skopi. Komence generale per tradukar de plu kultivita linguo aden la nova. Videz la literatur-historio! Ta, qua tradukas ulo, facile vidas, quo ev. mankas. Maxim ofte specala talenti ed experti en la komenco di linguo kreis ula verki, qui pose divenis ul fundamento. Pose sequas lenta e quieta developeso.

La metodo pri developar Ido a perfekteso, segun quante co esas posibla, semblas a me devar esar la sama, ecepte ke Idisto esas plu libera relate la tradiciono. Lu povas e devas sequar nur lo skopokonforma, judikita segun la postuli di la verko tradukenda e di la publiko, qua uzos la produkturo. Nam filozofa, ex. povas juar per plu richa linguo kam rurano. La kulturozi havas egala yuro a L. I. kam la poke eruditi. Ico naskigas stili, qui tamen ne impedas, ke la linguo concernata esas una e koheranta, ke omni, qui deziras to, povas facile komprenar omna-speca literaturo.

Ta, qua ne uzis linguo por literaturala skopi, ne pruvus sua experteso pri olu. Generale dicite la fakani esas plu experta, singla en sua fako. Ti, qui savas la chefa traiti di klasika e moderna lingui e literaturi, esas ante le altra konsiderinda kom experti pri Ido.

En kompleksa kozo, quale mashino, quale linguo, on ne povas chanjar certena detali sen trublar la funkcio dil tota kozo.

Ti, qui propozas ulo pri Ido, devas vidigar, quale ol pos acepto di lo propozita povus funcionar plu bone. Ti, qui asertas, ke Ido esas plu perfektigebla, devas indikar a ni adminime to, quo ne bone funcionas. Co esus avan-

tajoza, anke se la propozanto ne povas indikar la remedio.

Sr. E. alegas la statistiko kom privilejo.

Ma la fakto, ke Ido sola havas la artiklo *le*, ne pruvas, ke ica detalo esas mala. Ol esas, kontree, tre skopokonforma. Tale pri la rolo di *-a-e-o-* en Ido. Olu esas maxim apta por la skopo e tre eleganta, malgre ke la maxim multa homi konjugas e deklinas altre. La konkordo di adheranti ad altra L. I. projeti pri ulo pruvas nulo por la adopto di co en Ido, se li ne samtempe pruvis, ke li esas plu bona experti pri la kozo koncernata.

La majoritato dil rurana reprezentanti en la Sueda Riksdag nultempe aceptis la propozo pri konstrukto di fervovi en Suedia. La stato anke ne povis pruntar pekunio por la skopo interne di la lando.

Kelka experti ed entuziasmozi realigis la kozo.

Ni savas Espo, Occ. Novial edc. Li posedas single certa bona detali. Ma li ne funkcias plu bona kam Ido kom totaji.

La ofico responsiva, quan me havas en l'Idistaro, igas me serioze studiar omna projeti e propozi pri L. I. Me esas pronta aceptar omna reala plubonigo.

E se on ne aprobas mea experteso, l'Idistaro havas altra tre kompetenta membri. Sri. Condamin, Nakhla, Bogard, Gross edc. esas erudita pri klasika e moderna lingui e kulturi. Ed ici judikas Ido esar ne nur plu bona kam altra projeti ma anke en su ipsa tre proxima a perfekteso. Ne poka Sueda profesori universitatala enuncis simila judiko dum la historio di Ido.

E sioro Ernst A. Kock, ex-profesoro pri Germana lingui en Lund, Suedia, recente diskursis en la universitato ibe e dicis:

"Ek omna konkurencanta lingui artificala, Espo, Occ. Novial edc. me judikas Ido esar la maxim bona pro olua sana selekto dil vorti, olua strikte skematra klareso, olua facileso e pro olua eufonio, ma ed me ed omni, qui vidas la problemo de supera vidpunto kom experti pri lingui, agnoskas la posibleso di plubonigi."

Me demarshis che prof. Kock por obtenar ilua helpo ciencala ye decidi pri Ido e rri la voyo sequenda. Il respondis en afabla letro, ke il volente funkcios kom

experto interlingvistikala dil Idistaro. Il esas propagero di Ido de la komenco, ed il plurfoye diskursis publike pri Ido.

Ni do laborez sekura pluse por ganar experienci per praktiko. Ni esas sur la justa voyo. Ne mankas a l'Idistaro posibleso partoprenar en ciencala diskuto kun irgu.

S. Quarfood.

P. S.

Ultre Prof. E. A. Kock, Experto pri G. ed Ido (Videx Centerbladet), Prof. A. Condamin, Lyon, acceptis funcionar kam Experto pri Hebrea linguo kun Bibliotraduko ed Ido e Prof. G. de Pierrefeu, Lyon, kom Experto pri Historio ed Ido.
